

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

Кафедра інформаційної політики та технологій

ДНІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА - 2013

Матеріали щорічної науково-практичної конференції
за міжнародною участю
(м. Київ, 20 – 21 травня 2013 року)

Київ-2013

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою Національної академії державного управління при Президентові України.
Протокол №36 від 16 квітня 2013 року.

Видання здійснено за фінансової підтримки МГО «Платформа «Діалог Євразії»

Дні інформаційного суспільства–2013: Матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю, Київ, 20-21 травня 2013 р. / Упоряд.: М.М.Малюга; За заг. ред. д.держ.упр., проф. Н.В.Грицяк. – К.: СІТІ КИЇВ ПРІНТ, 2013. – 380 с.

Матеріали конференції включають тези доповідей учасників круглих столів «Електронне урядування на центральному, регіональному та місцевому рівні: доступність та якість послуг для громадянина», Суспільство знань і економіка знань як фактори успіху країни в інформаційному світі», «Забезпечення прав представників ЗМІ: європейський досвід та Україна».

Висвітлено проблемні питання розбудови інформаційного суспільства, запровадження механізмів електронного врядування для модернізації системи державного управління, демократизації взаємовідносин між владою, громадянами та суб'єктами господарювання; проблеми та перспективи впровадження інновацій в різних сферах життєдіяльності суспільства та держави; узагальнено вітчизняний та європейський досвід розбудови інформаційного суспільства; запропоновано шляхи утвердження свободи слова та інформації, забезпечення прав представників ЗМІ; розроблено пропозиції щодо модернізації публічного управління в контексті становлення інформаційного суспільства.

Для політиків, керівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, науковців, слухачів системи підготовки та перепідготовки державних службовців, а також для широкого кола читачів, зацікавлених означеними проблемами.

Матеріали публікуються в авторській редакції

УДК 35.07:004:659.3/.4](063)
© Національна академія
державного управління
при Президентові України
2013

ЗМІСТ

Вітальне слово президента Національної академії державного управління при президентів України Ю.В.Ковбасюка	14
--	----

Круглий стіл:

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ

НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ, РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПОСЛУГ ДЛЯ ГРОМАДЯНИНА

Семенченко А.І. Організаційно-правові механізми державного управління розвитком електронного урядування в Україні: проблеми та шляхи розв'язання	16
---	----

Лопушинський І.П. Електронні закупівлі в Україні: новачії електронного урядування.....	19
---	----

Хубулова В.В. Стратегия развития многофункциональных центров по оказанию государственных и муниципальных услуг	21
---	----

Безуглая Л.А. Институционализация электронного правительства в информационной среде региона.....	24
---	----

Белокрылов К.А. Электронизация государства как императив информационного общества.....	26
---	----

Охрименко А.А., Сидорчук И.П. Режим on-line – эффективная форма взаимодействия народа и власти в Беларуси.....	29
---	----

Коновал В.О. Досвід перших кроків із створення єдиного інформаційнопростору органу місцевого самоврядування на прикладі територіальної громади міста Києва.....	31
--	----

Богданова Н.М. Мотивація використання можливостей електронного урядування.....	34
---	----

Бельдєй М.В. Актуализация структуры местных электронных услуг для оценки готовности жильцов коммунальных зданий к изменению формы их управления на ОСМД.....	36
---	----

Юрченко Є.О. Електронне урядування – інструмент розвитку системи державного архітектурно-будівельного контролю.....	38
--	----

Шульженко Г.Д., Інформаційно-комунікативний механізм взаємодії органів влади та громадянськості.....	40
---	----

Єгоров Ф.І. О технических и технологических особенностях защиты информации в сфере местного электронного правления.....	42
Васюк Ю.М. Електронні послуги для бізнесу в системі Міністерства доходів і зборів.....	45
Мазуркевич М.В. Опис адміністративних процедур надання послуг службою зайнятості.....	46
Обуховська Т.І. Теоретико-методологічні засади захисту персональних даних: класифікація, режими та механізми доступу до персональних даних.....	49
Разумей М.М. Контроль за транзитом з використанням електронних замків з функцією GPS–GSM навігації.....	51
Огілько А.В. Електронне урядування як важлива складова модернізації управлінської діяльності в судових органах влади України.....	53
Нікіфорова І.І. Система електронної взаємодії органів державної влади як напрям розвитку електронного урядування в Україні.....	55
Глушкова В.В. Некоторые аспекты реализации Закона Украины «О защите персональных данных».....	57
Казюк Я.М. Роль та значення інформації в бюджетному процесі України.....	59
Гаврилюк А.М. Публічно-приватне партнерство як засіб створення та надання якісних туристичних послуг.....	61
Заїкіна О.О. Окремі науково-практичні аспекти електронного врядування.....	63
Ларіонов О.М. О функциях электронных услуг местного самоуправления для поддержки принятия решений в интересах населения на примере Севастополя.....	67
Котов О.П. О теории и практике местного электронного правления как подсистемы электронного правительства Украины.....	69
Ладика В.М. О разработке местной нормативно-правовой документации для внедрения системы местного электронного правления.....	71
Ляхов В.В. Оказание электронных услуг по контролю застройки методом дистанционного распознавания качества образов по маскам объектов градостроительства и благоустройства.....	73

Устименко О. В. Інформаційна безпека як складова національної безпеки.....	76
Вдовиченко Л.Ю. Електронне урядування у сфері здійснення регуляторної діяльності.....	77
Казієва Н.В. Система електронної взаємодії електронних документообігів.....	79
Карпець Е.П. Інтелектуальна автоматизована інформаційно-аналітична система супроводження бюджетного процесу на базі вітчизняної суперЕОМ як складовий елемент системи електронного урядування.....	80
Клименко Г.О. О дистанционных электронных услугах тренажера ролевых игр для нестандартных бытовых случаев.....	83
Устименко А.О. Удосконалення порядку надання електронних адміністративних послуг (на прикладі підрозділів Державної міграційної служби України).....	84
Чувпило В.В. Інформаційна база управління земельними ресурсами в Україні.....	86
Кукарін О.Б. Реалізація доступу до публічної інформації та надання адміністративних електронних послуг за технологіями електронного урядування.....	88
Клименко І.В. Інструментарій стратегії розвитку електронного урядування в Україні.....	91
Соловійов С.Г. Проблеми розвитку Партнерства «Відкритий уряд» в Україні.....	92
Карпенко О.В. Зміни правових засад інформаційної політики України у сфері надання туристичних послуг.....	95
Логвінов В.Г. Розроблення адміністративних регламентів послуг як необхідна передумова їх надання в електронній формі.....	96
Дегтярьова І.О. Інтернет-сайти як ефективні інструменти забезпечення регіонального розвитку.....	98
Рябцев Г. Л. Інформація як ресурс державної політики.....	101
Васильєва Н.В. Реалізація концепції розвитку електронного урядування на місцевому рівні.....	103

Кіслов Д.В. Теоретичні засади антикризової інформаційно-управлінської діяльності.....	105
Полтавець В.Д. Впровадження електронного врядування в органах місцевого самоврядування малих міст.....	107
Сафронова О.М. Інформаційно-аналітичний супровід державного регулювання корпоративних злиттів і поглинань в Україні.....	108
Гунченко К.М. Інформаційні технології та ефективність державного управління освітнім маркетингом.....	110
Дяченко Н.П. Електронне урядування: прогностні оцінки динаміки впровадження.....	114
Єгізар'ян А.Г. Електронне урядування: тенденції та напрями розвитку.....	116
Єдгарова І.В. До питання моніторингу ведення єдиного державного порталу адміністративних послуг.....	118
Жураковський де Сас Т.Б. Механізми становлення і реалізації інформаційного суспільства в Україні.....	119
Кармазіна О.О. Європейський досвід упровадження електронного врядування в контексті взаємодії органів публічного управління з громадськістю.....	121
Кривенкова Р.Ю. Державно-управлінські аспекти функціонування електронного урядування в інформаційному суспільстві: загальносвітовий та український виміри.....	123
Любченко А.В. Основні напрями інформаційно-комунікаційного забезпечення законотворчого процесу в Україні.....	125
Мельник В.М. Електронне урядування на місцевому рівні: доступність та якість послуг для громадян.....	126
Сороковська С. В. Покращення доступу та якості публічних послуг через електронне урядування.....	129
Фалко Ю. В. Електронні державні закупівлі товарів і послуг як механізм розвитку системи електронного врядування.....	131
Павлюк К.С. Громадські ради як інструмент взаємодії влади та суспільства.....	133
Соболь В.А. Застосування інформаційних технологій у роботі органів державної влади зі зверненнями громадян: досвід Австрії.....	135

Пашковська М.В. Взаємозв'язок електронного урядування та транспарентності в сучасному управлінні.....	137
---	-----

Круглий стіл:

СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ І ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ ЯК ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Воротін В. Є. Нова парадигма суспільства знань і економіки знань.....	140
--	-----

Грицяк Н. В. Інформаційне суспільство як стратегічна складова політики реформ.....	143
--	-----

Телелим В.М., Приходько Ю.І. Військова освіта інформаційного суспільства.....	144
---	-----

Розпутенко І.В. Інформаційний простір України як об'єкт і предмет політико-ідеологічної агресії.....	147
--	-----

Почепцов Г. Г. Смыслові війни як інструментарій політики і бізнесу.....	150
--	-----

Малиш Н.А. Екологічна інформація в Україні: загроза, небезпека, крах?.....	152
--	-----

Мартиненко В.Ф. Методика проведення громадської антикорупційної експертизи.....	153
---	-----

Белокрылова О.С. Категориальная характеристика экономики знаний.....	157
---	-----

Толок І.В. Інформатизація військової освіти як засіб її інноваційного розвитку.....	160
---	-----

Саух Ю.П. Ризики інформаційної безпеки в умовах глобального комунікаційного простору.....	163
---	-----

Кілієвич О.І. Ризики та асиметрія інформації у державній політиці як проблеми на шляху реалізації реформ.....	164
---	-----

Криштоф Н.С. Державна підтримка інноваційного бізнесу у контексті формування суспільства знань і знанневої економіки.....	167
---	-----

Малюська В.А. Роль духовних цінностей в питанні формування та забезпечення суспільства знань.....	169
---	-----

Москаленко С.О. Інформаційно-комунікативне забезпечення розвитку галузі науки “державне управління” в контексті формування суспільства знань.....	169
--	-----

Старовойтова Т.Ф. Подготовка управленческих кадров для инновационной экономики	173
Мошкин И. В. Развитие электронной торговли в России	175
Мусин К.К. Дистанционное обучение как новое направление в организации подготовительных курсов	178
Ожерельева О.Ю. Экономика знаний как объективный фактор развития информационного общества	180
Литвинова Л.В. Комунікації державних службовців з громадськістю як суб'єкт інформаційного суспільства	183
Горбатюк С.Є. Розвиток інформаційного суспільства у контексті європейського вибору України	184
Гурівська В.М. Феномен групового мислення в інформаційній взаємодії	187
Ільченко-Сюйва Л. Проектне фінансування як засіб розвитку знаннєвої економіки	189
Серенко А. О. Електронний уряд, електронне урядування. Трансформація понять в умовах переходу до інформаційного суспільства	191
Слюсарчук О.П. Аналітично-інформативне забезпечення регіональних програм розвитку рекреації Закарпатської області	193
Козюра І.В. Щодо проблем місцевого розвитку в творчій спадщині академіка В.І.Вернадського	195
Степаненко С.В. Поглиблення процесів трансформації ринків в інформаційній економіці	197
Хашисва Л.В. Проблеми національно-культурної ідентифікації в інформаційному суспільстві	199
Щербина С.В. Механізми державного управління у сфері формування агропромислових інноваційних кластерів	201
Дурман М.О. Співпраця вищих навчальних закладів та органів державної влади у сфері формування єдиного інформаційно-комунікаційного простору регіону	204
Цихмістро С.І. Фандрайзинг, як інвестиційний механізм розвитку інформаційної євроінтеграції України	206

Авраменко Т.П. Інформатизація вітчизняної медицини, як один із інструментів державного управління змінами сфери охорони здоров'я в Україні.....	208
Бельська Т.В. Конвергенція владно-суспільних відносин як фактор розвитку інформаційного суспільства.....	210
Глуценко Ю.А. Публічність та прозорість бюджету як фактор розвитку інформаційного суспільства.....	212
Ковальська Н.М. Проблеми професійної підготовки в умовах сучасного інформаційного суспільства.....	214
Козлова Л. В. Роль громади в реалізації політики європейської інтеграції.....	215
Лашкіна М.Г. Інформаційно-технологічні чинники та їх вплив на трансформацію соціальних відносин.....	217
Решетніков Ю.Є. Досягнення конфесійної обізнаності державних службовців у контексті формування суспільства знань.....	219
Філіппова В. Д. Роль держави у формуванні «економіки знань».....	221
Приймак Ю.Ю. Розвиток вітчизняної індустрії програмної продукції, як базової складової економіки знань.....	223
Демещик А.М. Досвід впровадження поштової системи захищеного електронного документообігу в Одеській області.....	225
Козлов В. Удосконалення логістичних підходів при організації перевезень регіональним транспортним потенціалом.....	227
Бачевська І.П. Національні проекти в контексті освітніх інновацій.....	228
Вуколов В.В. Стратегії навчання у сучасному інформаційному суспільстві.....	230
Власенко О.С. Роль інформаційних потоків та національної інноваційної системи в формуванні структури управляючої системи економіки знань.....	232
Баровська А.В. Оновлення конституції в контексті розбудови інформаційного суспільства та перспективи суспільства знань.....	235
Ткачова О. К., Кірюхіна А. І. Реформування державної служби та державного управління через впровадження електронної взаємодії.....	237
Ясько Р.О. Розвиток кадрового потенціалу в гуманітарній сфері у контексті формування суспільства знань.....	239

Сильчук Т.В. Програмне забезпечення для управління міжнародними проектами у державному секторі.....	241
Ламах Е.Б. Вироблення інформаційної стратегії в умовах політичного тиску та системних порушень прав людини.....	243
Богиня Т.Ю. Функції інституту лобізму в умовах модернізації державного управління в Україні.....	245
Вітренко-Хрустальова Т.М. Інноваційно-інвестиційна складова державного регулювання розвитку постіндустріального інформаційного суспільства в Україні.....	248
Горбань Ю.О. Нові медіа в системі державного управління: зарубіжний досвід та Україна.....	250
Грамотенко О.С. Інформаційний фактор в сфері державного управління агропромисловим виробництвом в Україні.....	252
Голвазін О. М. Інтелектуальна спеціалізація як основа забезпечення конкурентоспроможності регіону.....	254
Громова-Стасюк С.О. Економічні знання керівника вищого навчального закладу як фактор розвитку інформаційного суспільства.....	256
Івлєва Л.М. Завдання державного управління вищою освітою в умовах інформаційного суспільства.....	257
Кохан А.І. Нові форми комунікацій у публічних процесах: механізми державно-суспільного регулювання.....	259
Крушинська С.П. Стан взаємодії органів державної влади з громадськістю у сфері освіти в Україні.....	262
Куницький В.В. Проблеми державного регулювання інтернету.....	263
Леньо Р.В. Механізм залучення громадськості до управління лісовим господарством України.....	266
Мельник Я.В. Інформаційний розвиток освіти в умовах глобалізації та інформатизації.....	268
Мосціпан Р.М. Використання інструментів інформаційного суспільства на ринках страхових послуг в системі державного управління.....	265
Никитюк Г.Л. Національна ідентичність в умовах розвитку інформаційного суспільства.....	272

Олещенко В.Ю. Поняття соціальних прав людини: вплив на соціальну свідомість суспільства	274
Олещенко В. М. Суспільний розвиток як агент формування політичної еліти України в сучасних умовах	275
Петрашенко Д. В. Розбудова економіки знань та становлення суспільства знань у сучасному світі	277
Попова Л.О. Використання інтелектуальних систем при прийнятті рішень	279
Попова Т. Л. Соціальне залучення в умовах інформатизації суспільства	281
Пунegov С.О. Вплив морального фактору на розвиток інформаційного суспільства	283
Рудисва В.Ю. Формування іміджу держави в умовах розвитку інформаційного суспільства	285
Середа В. Я. Інформаційна політика у виборчому процесі України	287
Столяр Л.С. Політичне лідерство як втілення управлінської функції влади	289
Філіпчук В.О. Взаємодія феноменів націєтворення та державотворення: державно-управлінський контекст	291
Фірсова О.Д. Інформатизація сфери охорони здоров'я України: стан, проблеми та пріоритетні напрямки	293
Шкурюпат О. В. Інформаційне забезпечення земельних відносин	295
Яцкін В.І. Охорона праці в ХХІ столітті: виклики інформаційного суспільства	298
Дурман О.Л. Неперервна освіта державних службовців як засіб формування засад інформаційного суспільства	299
Іванов Ю.В. Роль інформації про діяльність у запровадженні бюджетування за результатами	301
Ринковий Т.П. Технологізація інформаційно-аналітичної діяльності в державному управлінні	303
Скибун О.Ж. Розвиток сфери телекомунікацій як запорука подальшої розбудови інформаційного суспільства в Україні	306

Хірамагомедов М.Г. Електронно-інформаційний механізм державного регулювання ринку зерна в Україні	308
Дяченко В.С. Економіка знань як чинник розвитку інформаційного суспільства	310
Кулик Г.Ю. Управління знаннями як основа інноваційного розвитку у митній справі	312
Маслова І.О. Політико-правові питання державної політики у сфері формування позитивного міжнародного іміджу України	315
Соловійов М.С. Інформаційні потоки в соціальних інтернет-мережах	317
Тертичка О.В. Знання як основа економічного розвитку	319
Кузнецова М.О. Зміст освіти в інформаційному суспільстві	321
Чечель О.Ю. Інформаційна політика держави як запорука демократизації українського суспільства	323
Атаманчук В.В. Державно-комунікативна політика як фактор розвитку інформаційного суспільства в умовах змін	324
Кротінов В.О. Роль зовнішньої комунікації у ствердженні незалежності суду ЄС	327
Ісакова Т.О. Суспільство знань як фактор розвитку нових форм протестної активності громадян	329
Мельниченко О.С. Проблеми інформаційного забезпечення наукової діяльності у вищих військових навчальних закладах	331
Орловський О.С., Сич О.О. Основные задачи государственной программы киберзащиты информационного пространства Украины	333
Хомяков Л.Л. Роль СМИ в освещении деятельности государственных Органов	335
Лаврентій А.С. Розвиток інформаційного суспільства в Україні: тенденції й перспективи	339
Приходько К. Ю. Освіта інформаційного суспільства: тенденції розвитку	341
Столярова Ю.О. Суспільство знань і економіка знань – основа інформаційного суспільства	343

Круглий стіл:

**ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРЕДСТАВНИКІВ ЗМІ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНА**

Соснін О.В. Суспільний розвиток в координатах проблем інформатизації країни.....	346
Децик О.С. Проблемні питання забезпечення висвітлення діяльності органів виконавчої влади в мережі інтернет в контексті діяльності національного інформагентства.....	348
Гузенко Т.А. Міжнародна практика взаємодії органів місцевої влади з населенням засобами соціальних мереж.....	351
Козаченко Т.П. Питання доступу громадян до екологічної інформації: проблеми та перспективи.....	353
Нарбинова М.М. Доступ к судебной информации как критерий открытости судебной системы.....	356
Дауешова А.Е. Право на свободный доступ к информации, как признак демократичного, транспарентного государства.....	358
Купрійчук В.М. Державне управління культурно-інформаційним простором України.....	360
Нестеряк Ю.В. Медіамоніторинг як інструмент регулювання та саморегуляції діяльності ЗМІ під час виборчих кампаній в Україні.....	362
Коваль І.О. Створення архіву президентських промов і реалізація права доступу до публічної інформації в Україні.....	364
Наместнік В.В. Доступ до екологічної інформації: проблеми реалізації законодавства.....	367
Нелезенко Н.П. Інформаційно-комунікаційні проблеми створення прозорих організаційно-правових механізмів протидії корупції.....	369
Нестеренко С.С. Доступ до публічної інформації як фактор сприяння громадському контролю на місцевому рівні.....	371
Рачинська М.П. Законодавче закріплення права на доступ до публічної інформації як гарантування відкритості та прозорості в діяльності органів державної влади.....	373
Лещенко В. В. Публічна інформація щодо діяльності банків України.....	376

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

*президента Національної академії державного управління
при Президентові України, доктора наук з державного управління,
професора, Заслуженого економіста України
Ковбасюка Юрія Васильовича*

Шановні високоповажні гості й учасники конференції!

Щиро вітаю всіх гостей та учасників щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю «Дні інформаційного суспільства – 2013», яка вже традиційно щороку проводиться в Національній академії з нагоди «Всесвітнього дня телекомунікацій та інформаційного суспільства».

Переконалися, що одним із пріоритетних напрямів розвитку вітчизняного державного управління є формування інформаційного суспільства як визначального чинника розбудови соціальної сервісної держави.

Існування ефективного інформаційного суспільства в Україні, побудованого на довірі людей до державних інституцій, неможливе без реалізації дієвого електронного урядування, що, як зазначив Президент України Віктор Янукович на січневому засіданні Комітету з економічних реформ, створює реальну можливість перейти на принципово новий вимір ефективності влади. Серед першочергових завдань розвитку інноваційної взаємодії держава-громадянин передбачається запровадження нових технологій електронного урядування.

Основним критерієм оцінки ефективності діяльності державної влади є позитивне, партнерське ставлення громадян до неї, тому від професіоналізму державних службовців та посадових осіб, які організовують надання державних та муніципальних послуг, залежатиме в цілому імідж держави у суспільстві та світі.

У Національній академії упродовж останніх п'яти років відбувається підготовка фахівців напрямку «державне управління» за магістерською програмою із спеціальності «Електронне урядування», в рамках якої слухачами опановується комплекс сучасних теоретичних й практичних знань, умінь і навичок щодо запровадження технологій у сфері державного управління.

До конференції ми традиційно підготували збірку тез наукових доповідей учасників, на сторінках якої своїм досвідом та здобутками поділились фахівці галузі державного управління з України, Росії, Білорусі та Казахстану.

Сьогодні в роботі конференції беруть участь керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, викладачі багатьох вищих навчальних закладів, співробітники провідних науково-дослідних установ, члени громадських організацій, політичні експерти та журналісти.

За результатами проведення комунікативних заходів у Національній академії, її учасники напрацьовують рекомендації, більшість з яких втілюється у практику державного управління. Сподіваюся, що й за результатами нашої конференції будуть вироблені дієві рекомендації.

Шановні колеги, дозвольте ще раз привітати вас і побажати плідної роботи на нашій науково-практичній конференції!

Круглий стіл ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ, РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПОСЛУГ ДЛЯ ГРОМАДЯНИНА

Семенченко Андрій Іванович,

*д.держ. упр., професор, віце-президент Національної академії державного управління
при Президентові України*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

В країнах-членах ЄС розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування визначено одним з головних пріоритетів державної політики, що знайшло своє формальне відображення в європейській стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого та всеохоплюючого зростання» (Європа-2020). В цьому документі серед семи стратегічних напрямів виокремлено у вигляді окремої програми – Цифровий порядок денний (European Digital Agenda), яка замінила попередню європейську програму «і2010- Європейське інформаційне суспільство для зростання та працевлаштування».

Україна, яка прагне стати асоційованим членом ЄС, повинна враховувати ці механізми та максимально адаптувати діючі національні механізми в рамках міжнародної угоди Порядок денний асоціації Україна – ЄС.

В той же час, неузгодженість, суперечливість, не координованість, необґрунтованість механізмів державного управління призводять не тільки до зниження їх ефективності та результативності, а й є джерелом загрози національній безпеці. Впровадження та розвиток електронного урядування й його окремих елементів в життєдіяльність суспільства, громадян, держави та бізнесу визначено одним з головних пріоритетів державної політики більшості країн світу, у тому числі, України, що знайшло своє відображення як у міжнародних документах, так і в національній законодавчій базі, а також у висловленнях політиків, управлінців та науковців [1-4]. В той же час, цей процес значною мірою залишається несистемним, неефективним, занадто забюрократизованим, непрозорим та невідкритим, тобто таким, що суперечить базовим принципам самого електронного урядування. Серед головних причин такого стану є недосконалість діючих механізмів державного управління в цій сфері, що і обумовлює актуальність теми даної статті.

В доповіді здійснено порівняльний аналіз існуючих механізмів державного управління розвитком електронного урядування в Україні, визначено їх позитивні якості, недоліки, особливості та межі застосування, а також обґрунтовано науково-методологічні підходи до формування ефективного механізму державного управління в цій сфері.

Серед головних умов успішної реалізації державної політики розвитку електронного урядування необхідно визначити такі як: підтримка проекту з боку вищого керівництва держави; наявність демократичної та правової держави і розвинутого громадянського суспільства; довіра населення до влади; наявність дієвої інформаційної інфраструктури; готовність та вмотивованість до впровадження е-урядування державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування; активне та підготоване до використання ІКТ населення та бізнес; достатність ресурсів та їх ефективне використання; взаємоузгодженість процесів впровадження електронного урядування з проведенням адміністративної реформи; наявність необхідної та достатньої системи нормативно-

правових документів; наявність ефективної організаційної системи управління електронним урядуванням, насамперед відповідних механізмів державного управління.

Слід зазначити, що розвиток електронного урядування в Україні здійснюється на основі різних механізмів державного управління, які неузгоджені між собою за принципами, пріоритетами, завданнями, суб'єктами, об'єктами, процедурами, термінами та ресурсами, значною мірою дублюють один одного, а іноді і суперечать один одному.

Основними організаційно - правовими механізмами розвитку електронного урядування в Україні є:

- механізм Національної програми інформатизації (далі - НІПІ) (з 1998 р.);

- механізм державних цільових програм (з 2004 р.);

- механізм розвитку інформаційного суспільства (з 2007 р.);

- механізм електронного урядування (з 2010 р.);

- механізм Національного плану дій з реалізації Програми Президента України “Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка та ефективна держава” (з 2011 р.);

- механізм міжнародної ініціативи «Відкритий Уряд» (з 2012 р.);

- механізм Стратегії співробітництва держав учасниць СНД в розбудові та розвитку інформаційного суспільства (з 2012 р).

Зазначені механізми не в повній мірі відповідають вимогам розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування, а деякі з них суперечать їм, втратили свою актуальність, є неефективними, ресурсно незабезпеченими, занадто забюрократизованими, не гнучкими, непрозорими та невідкритими. В таких умовах можливими варіантами розв'язання проблеми можуть бути:

- розробка нового механізму з впровадження електронного урядування, який би максимально враховував особливості розвитку України, специфіку сфери, міжнародний і національний досвід, з одночасним усуненням всіх інших механізмів;

- розробка комплексного механізму шляхом об'єднання вищевказаних механізмів державного управління з усуненням їх дублювання;

- об'єднання перших двох підходів, а саме: формування нового механізму впровадження електронного урядування з урахуванням досвіду реалізації діючих механізмів державного управління в цій сфері.

Крайнім випадком другого варіанту може бути відбір в якості основного механізму одного з існуючих механізмів державного управління з подальшою максимальною його адаптацією саме до вимог розвитку електронного урядування.

Визначимо сукупність взаємозв'язаних критеріїв, за якими буде здійснено порівняльний аналіз механізмів державного управління розвитком електронного урядування, а саме їх рівень: прозорості та відкритості; експертної спільноти; керованості; оперативності; розробленості; ресурсного забезпечення; масштабності; орієнтованості на задоволення потреб громадян; обґрунтованості тощо.

Порівняльний аналіз організаційно-правових механізмів державного управління розвитком електронного урядування показав, що ні один з існуючих механізмів в повній мірі не забезпечує ефективний та результативний розвиток електронного урядування та має цілу низку недоліків, основними з яких є:

- відсутній єдиний координаційний центр та необхідна ресурсна підтримка заходів з впровадження електронного урядування;

- відсутня системність в запровадженні та взаємодія механізмів державного управління розвитком електронного урядування;

відсутня Стратегія та Програма розвитку інформаційного суспільства та відповідні документи з розвитку електронного урядування;

відсутні критерії, методики та інструментарій оцінки ефективності та результативності механізмів державного управління розвитком електронного урядування;

недостатнє залучення експертного середовища та громадськості до формування державної політики та механізмів її реалізації;

потребують посилення регіональні аспекти цих механізмів;

Для зменшення впливу цих негативних факторів або взагалі їх усунення можливі наступні підходи:

взаємоузгодження між собою існуючих механізмів з чітким визначенням сфери застосування кожного з них і формування на цій основі комплексного механізму;

розробка та впровадження універсального комплексного механізму з усуненням всіх інших механізмів;

вибір за основу одного з існуючих механізмів з одночасним усуненням інших механізмів.

В рамках *першого підходу* можливим є і варіант застосування модернізованої версії чинного механізму державного управління, наприклад, НПП. При цьому в концептуальному плані зміни повинні стосуватись таких пріоритетних питань як:

розширення категорійно-понятійного апарату;

уточнення пріоритетних напрямів, завдань, суб'єктів та об'єктів управління, їх функцій та повноважень, а також відповідальності;

забезпечення взаємоузгодженості та координованості механізмів державного управління;

більш чіткий розподіл завдань та функцій між суб'єктами управління розвитком інформатизації, інформаційним суспільством та електронним урядуванням;

створення в органах влади мережі підрозділів, відповідальних за розвиток інформаційного суспільства;

забезпечення ефективного зворотного зв'язку та впровадження сучасних методів планування та управління, насамперед стратегічного;

ефективне використання бюджетних коштів на фінансування ІКТ проектів;

здійснення незалежної експертизи ІКТ проектів тощо.

Перший підхід передбачає досягнення консенсусу у взаємодії існуючих механізмів державного управління цією сферою, насамперед між ЦОВВ, які відповідають за її розвиток або її окремих складових. Але як показує попередній досвід даний підхід в умовах відсутності єдиного координаційного центру з формування та реалізації державної політики розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування є неефективним. Так, наприклад, механізми НПП та ДЦП незважаючи відповідно на 14 річний та 8 річний термін їх застосування, так і не були до кінця узгоджені між собою.

Найбільш кардинальним, складним та витратним рішенням є *другий підхід*, який передбачає розробку та прийняття окремого Закону України «Про електронне урядування». В той же час, саме цей підхід може забезпечити максимальну відповідність механізмів державного управління вимогам розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування, врахувати міжнародний досвід в цій сфері та особливості розвитку України.

Найменш витратним з точки зору часу та ресурсів є останній *третій підхід*, але одночасно він є й найбільш складним щодо впливів суб'єктивних факторів на процес прийняття рішення стосовно обгрунтованого відбору конкретного механізму. При цьому в якості механізмів з розвитку електронного урядування можуть бути застосовані також

механізми міжнародної ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” (OGP), які повинні бути забезпечені організаційно та ресурсне з урахуванням особливостей розвитку України.

Лопушинський Іван Петрович,

д. держ.упр., професор, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету

ЕЛЕКТРОННІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ: НОВАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Починаючи з 1 січня 2013 року, відповідно до Закону України від 07 червня 2012 року №4917-VI “Про внесення змін до Закону України “Про здійснення державних закупівель” серед електронних державних послуг вагоме місце починають посідати й електронні державні закупівлі. Створення і комплексна підтримка системи “Електронне урядування” дозволить широко використовувати інформаційні технології в управлінні державними закупівлями, сформувати єдиний механізм міжвідомчої координації реалізації держзакупівель і проектів створення державних інформаційних систем і ресурсів.

До основних напрямків електронних закупівель як складової програми “Електронного урядування”, можна віднести: *по-перше*, розробку та впровадження найбільш прийняттого рішення щодо переведення в електронну форму державних закупівель через національні торги; *по-друге*, розробку електронного майданчика – інформаційної торговельної системи для забезпечення проведення електронних реверсивних аукціонів, підключеної до мережі Інтернет та акредитованої Уповноваженим органом (Міністерством економічного розвитку і торгівлі України); *по-третє*, розробку найбільш прийнятної моделі документообігу з метою підвищення ефективності ухвалення рішень про оприлюднення державних закупівель, підготовку конкурсної документації, отримання пропозицій та їх оцінку, укладання угоди, звітування, що надасть можливість безпечно обробляти інформацію та обмінюватися електронними документами [3].

Разом з тим, як виявилось, створення механізму електронних державних закупівель в Україні досить працемісткий і довготривалий процес, що потребував поетапної роботи, а саме: погодження та визначення на законодавчому рівні відповідальних за визнання інформаційної системи у мережі Інтернет; державне забезпечення і підтримка загальнодоступності електронної інформації; створення електронних реєстрів постачальників, договорів, недобросовісних учасників; об’єднання електронної інформації про державні закупівлі в єдину загальнодоступну базу даних; створення підсистеми електронного документообігу для організації та здійснення державних закупівель.

Саме тому втілення в життя системи електронних закупівель слід було вирішувати насамперед шляхом реформування нормативно-правового забезпечення сфери державних закупівель шляхом внесення до неї норм, що стосуються регулювання електронних закупівель. Важливим кроком на шляху наближення до рівня європейських країн у сфері здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти став Закон від 07 червня 2012 року №4917-VI “Про внесення змін до Закону України “Про здійснення державних закупівель”, метою якого стало впровадження в Україні системи електронних державних закупівель.

Основна суть цих змін полягає в запровадженні в Україні системи електронних державних закупівель, під час проведення яких використовуються електронний документообіг та електронний цифровий підпис відповідно до вимог Закону України “Про

електронний цифровий підпис” від 22 травня 2003 року. № 852-IV та Закону України “Про електронні документи та електронний документообіг” від 22 травня 2003 року. № 851-IV.

Законом від 07 червня 2012 року №4917-VI “Про внесення змін до Закону України “Про здійснення державних закупівель”, серед іншого, було уточнено систему електронних торгів, запроваджено електронний майданчик – інформаційну торговельну систему, що функціонує для забезпечення проведення електронних реверсивних аукціонів, яка підключена до мережі Інтернет та акредитована Уповноваженим органом (Міністерством з питань економічного розвитку і торгівлі України).

Разом з тим для повноцінної роботи нового Закону потрібно ухвалити ще низку додаткових нормативно-правових актів. У числі іншого, є проблеми й технологічного характеру – нині в країні декілька виробників засобів електронного цифрового підпису, не сумісних між собою через різнопрочитання законодавства. Це створює серйозні перешкоди до широкого застосування юридично значущого електронного документообігу. Попри ці недоліки, досвід передових європейських держав та перші кроки проведення в Україні електронних державних торгів показали їх перевагу над традиційними торгами.

До переваг електронних державних закупівель належать: потенційна можливість залучити більшу кількість продавців; значно менші витрати на утримання; краще інформаційне забезпечення, тобто є можливість надавати більше інформації про товар значній кількості відвідувачів одночасно [2].

Основними принципами, на яких повинна будуватися система електронних державних закупівель, є: максимальна доступність та прозорість для всіх без винятку категорій системи; надання послуг у режимі он-лайн цілодобово; єдині вимоги до технічних стандартів; конфіденційність та інформаційна безпека; контроль та встановлення відповідальності за недотримання вимог законодавства у сфері електронних торгів [2].

Нещодавно в Україні з’явився перший досвід проведення електронних державних торгів. Так, Національний торговельний оператор “Універсальні електронні торгові системи” спільно з провідним російським розробником електронних торговельних систем, компанією “Алтімета”, запустили перший в Україні повнофункціональний електронний торговельний майданчик TENDER-ME.COM.UA. Торговельна система орієнтована на проведення електронних закупівель комерційними організаціями і підприємствами з державною участю, а в перспективі планується проведення електронних реверсивних аукціонів для державних замовників за новою редакцією Закону про держзакупівлі. Для швидкого і ефективного переходу на закупівлі в електронній формі в торговельній системі TENDER-ME передбачено різні конкурентні закупівельні процедури, що підходять більшості підприємств України і добре зарекомендували себе в міжнародній практиці. Це електронні аукціони, конкурсні торги, запити цін і пропозицій, двоступінчаті і багатетапні торги, торги з передкваліфікацією, конкурентні переговори. Система надає простий і зрозумілий інтерфейс українською і російською мовами, і дозволяє розпочати роботу без спеціальної підготовки. Електронний торговельний майданчик дає змогу створити єдиний торговельний простір для замовників і постачальників, у якому відсутня територіальна прив’язка, підвищити конкуренцію, знизити корупційність, і досягти більшої економії за наслідками закупівель [1].

Таким чином, на сучасному етапі модернізації державного управління та служби в органах місцевого самоврядування України запровадження електронних державних закупівель зменшить витрати на друк, зберігання і транспортування документів, час обробки інформації, забезпечить прозорість адміністративних процедур, значною мірою

знищить корупційні схеми, сприятиме усуненню дублювання робіт, прискоренню процесів торгів тощо.

Список використаної літератури

1. Державні закупівлі : офіційний загальнодержавний веб-портал. – Режим доступу : <http://tender.me.gov.ua/>
2. Міщенко, Роман. Електронні закупівлі: реалії впровадження в сучасних геоелектронічних умовах // Вісник державної служби. – 2012. - №3. – С.55-60.
3. Семенченко А.І. Електронне урядування в Україні: проблеми та шляхи вирішення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/2009_4/5.pdf

Хубулова Вероніка Васильевна,

старший преподаватель кафедры мировой и региональной экономики Северо-Кавказского института-филиала «Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации»

СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕНТРОВ ПО ОКАЗАНИЮ ГОСУДАРСТВЕННЫХ И МУНИЦИПАЛЬНЫХ

Избрание Россией модернизационного пути как стратегии развития на ближайшие годы требует беспрепятственного распространения доступа к современным технологиям. Это требует внесения изменений в систему государственной службы в целях повышения уровня государственного управления и качества предоставляемых государственных услуг. Создание эффективного «электронного правительства» является одним из приоритетных направлений текущей административной реформы. Административная реформа в числе прочего должна принести стране ощутимый экономический эффект.

Внедрение принципа «одного окна», относящегося к числу наиболее известных в мире сервис-ориентированных управленческих схем, является частью административной реформы. Система является элементом программы электронного правительства.

Данные комплексного мониторинга доступности наиболее массовых услуг населению, которые провело Минэкономразвития, указали достижимые в результате деятельности МФЦ в масштабах страны эффекты экономии.

Так, например,

- при регистрации транспортных средств потери населения составляют 800,4 миллиона рублей, потери ВВП – 1089,6 миллиона рублей;
- при техническом осмотре транспортных средств граждане теряют 589,8 миллиона рублей, ВВП – 802,9 миллиона рублей;
- при регистрации по месту жительства и месту пребывания население теряет 278,9 миллиона рублей, ВВП – 379,7 миллиона рублей;
- потери населения при выдаче загранпаспортов – 103,4 миллиона рублей, ВВП – 140,7 миллиона рублей;
- при выдаче паспортов население теряет 152,5 миллиона рублей, ВВП – 207,6 миллиона рублей.¹

¹ Электронный ресурс. Сайт Министерства экономического развития РФ // Режим доступа: <http://www.economy.gov.ru>

Мониторинг уровня комфортности и качества предоставляемых услуг полученных данных позволяет судить о том, что ситуация пока далека от идеальной. Стандарты комфорта не достигнуты.

Таблица 1 – Соответствие стандарту комфортности в г. Кисловодске²

	Фактически в МФЦ	Норма в стандарте
Среднее время обслуживания	20	15 мин
Среднее время ожидания в очереди	2 часа	30 мин

Формирование стратегии развития центра по оказанию государственных услуг предполагает анализ предоставления услуги как поэтапного процесса.

На текущий момент процесс оказания государственных услуг начинается с взаимоотношений между государством и населением. В целях улучшения качества подобных услуг необходимо анализировать социальные проблемы, с которыми сталкиваются граждане в разных регионах, проводить анкетирования и социологические опросы, глубокий анализ статистической информации, чтобы своевременно выявлять возникающие потребности населения в защите от социальных страховых рисков и принимать меры по их удовлетворению. От результатов мониторинга требований населения должны зависеть приоритетные направления социально-экономической политики государства.

Следующим этапом процесса оказания государственных услуг является разработка государственными органами управления законодательной и нормативно-правовой документации, определяющей основные права и обязанности субъектов системы социально-экономических отношений. На данном этапе следует проводить экспертные исследования в сфере законотворчества на предмет необходимости внесения изменений в существующие законы и нормативные акты, которые могли бы улучшить качество производимой услуг. Этот этап городскими МФЦ в рамках созданных регламентов пройден.

Далее важнейшим этапом процесса оказания государственных услуги является доведение и разъяснение информации до всех субъектов системы социально-экономических отношений. В целях улучшения качества услуг необходимо повысить правовую грамотность граждан в сфере социально-экономического обслуживания. В частности, государство должно обеспечить доступ граждан к понятной и правдивой информации о правах, возможностях и обязанностях участников социально-экономических отношений с помощью средств массовой информации, проведения разъяснительной работы в регионах. Указанный этап протекает неровно и в недостаточных объемах.

Первым шагом в предлагаемой модели формирования стратегии развития является систематизация всех перечисленных этапов оказания услуги и доведение их до программного уровня.

Далее, вторым шагом в предлагаемой модели является разработка проективного инструментария, в качестве коего выступит сервисная концепция, на которой строится адекватное предложение. Для достижения стратегических целей стратегическая концепция должна учитывать следующие системные элементы:

1. Организационные элементы, включающие

² Составлено по материалам Кисловодского МФЦ

- систему поставки («фронт-офис» и «бэк-офис», автоматизация, участие клиента);
 - проект основных средств (размеры, эстетика, планировка);
 - размещение (демография клиента, одно или множество мест дислокации, характеристики мест расположения);
 - планирование мощности (управление очередями, число серверов, распределение средних или пиковых спросовых требований).
2. Управленческие элементы, включающие
- сервисные взаимодействия (культура сервиса, мотивация, отбор и обучение персонала, состояние рынка занятости);
 - качество (измерение, мониторинг, методы, ожидания и восприятия, сервисные гарантии);
 - управление мощностью (пропускной способностью);
 - управление спросом (стратегии для изменяющихся требований);
 - управление очередями);
 - информацию (государственный и муниципальный ресурс, сбор данных).

Сервисное воздействие на отношения с клиентами может быть усилено двумя способами и, соответственно, разновидностями стратегий развития.

1. Развитием новых услуг, которые нужно предложить потребителю.

2. Активизацией существующих услуг или сервисных элементов в деловых отношениях.

Для длительного стабильного развития МФЦ важен постоянный мониторинг тенденций развития рынка и макроокружающей среды, в первую очередь, технологической и социальной.

В краткосрочном периоде анализ потребительских предпочтений позволяет успешно привлекать новых потребителей, в частности, за счет изменения тем рекламных сообщений. В среднесрочном периоде проверяется эффективность мероприятий по совершенствованию обслуживания, т.е. определяется, привело ли повышение качества услуги к соответствующему повышению удовлетворенности заказчиков услуги. В долгосрочном периоде прогноз будущих изменений в технологии оказания услуг должен находить отражение в позиционировании МФЦ на рынке госуслуг. Таким образом, весь процесс управления МФЦ направлен на повышение ощущаемого потребителями качества, на укрепление лояльности клиентов, распространение благоприятных отзывов об МФЦ и стабилизацию его позиции в долгосрочном периоде.

Реализация стратегии повышения качества предоставления государственных и муниципальных услуг требует постановки целей и задач на кратко-, средне- и долгосрочную перспективу. В основу стратегии могут быть положены следующие принципы: ориентации на заказчика услуги; информированности потребителей государственных услуг; заинтересованности исполнителя; наименьшего действия; делегирования полномочий; «обратной связи»; системности стандартов предоставления государственных услуг.

Использование указанных принципов при разработке стратегии развития, разработке стандартов предоставления государственных услуг позволит максимально приблизить поставщиков услуг к потребителям, повысить качество и эффективность предоставления услуг, а также организовать действенную систему контроля за качеством предоставления услуг со стороны уполномоченного государственного органа и общественности.

Безуглая Любовь Анатольевна,

аспирант кафедры экономической теории Южного федерального университета, ведущий специалист Министерства промышленности и энергетики Правительства Ростовской области, г. Ростов-на-Дону, Россия

ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА В ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЕ РЕГИОНА

Институционализация (формальная и неформальная) электронного правительства на региональном уровне не только повышает качество государственного управления и снижает затраты населения и предприятий на осуществление взаимодействия с органами власти, но и превращает широкомасштабное использование ИКТ в массовую институциональную практику, стимулируя общение населения с чиновниками в виртуальной среде. В силу этого институционализация электронного правительства в рамках отдельного региона предполагает широкомасштабную информатизацию [4, с. 62] государственного управления на базе современных информационных технологий; обеспечение правительственного веб-присутствия; осуществление реформы институтов государственного управления в целом; развитие телекоммуникационной инфраструктуры; повышение уровня готовности населения к информационному обществу.

В настоящее время перед российскими регионами стоит проблема выбора стратегии эффективного использования информационных технологий для поддержки процессов государственного регулирования. Несмотря на благоприятную ситуацию в развитии информатизации [5, с. 43] в России, темпы внедрения информационно-коммуникационных технологий в органах государственной власти и местного самоуправления существенно ниже, чем в других сферах, применение ИКТ в управлении носит внутриведомственный характер. Однако практически все органы власти и местного самоуправления создали собственные интернет-сайты, на которых размещена новостная, справочная, нормативно-правовая информация, связанная с их деятельностью. В соответствии с Федеральным законом «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг» на середину 2012г. только 39% регионов внедрили электронное правительство в соответствии, а в 61% регионов процесс информатизации существенно тормозится. Ростовская область по итогам 2012 г. занимает 16 место по уровню внедрения электронного правительства с суммарным значением 150,25 баллов [3].

Институционализация электронного правительства региона целеориентирована, прежде всего, на обеспечение доступности посредством сети Интернет всего комплекса государственных услуг как особой категории общественных благ. В силу этого эффективность институциональной эволюции электронного правительства региона оценивается количественно-качественными параметрами оказания государственных услуг населению и бизнес-сообществу в общей информационной среде. Стремительный старт портала государственных услуг Ростовской области в 2009г. обеспечил реализацию первого и второго этапа эволюции процесса электронизации государственных услуг – информатизация стейкхолдеров и выставление образцов и форм документов для граждан и организаций на сайте тогда Администрации Ростовской области. По состоянию на 01.01.2013 на портале государственных услуг Ростовской области предоставляется 55 видов государственных услуг в электронном формате.

В общем виде электронная государственная услуга представляет собой традиционную услугу, но предоставляемую гражданам с помощью современных информационно-коммуникационных технологий и в рамках двустороннего взаимодействия: со стороны государства это может быть предоставление некоторой

подтверждающей информации или консультационных услуг, а со стороны граждан - подача сведений государству или оплата, в том числе налогов и сборов. Однако направление потока информации от государства к гражданину требует формальной институционализации документов, получаемых и передаваемых электронным способом, т.е. признание их легитимными.

Выделяются два основных подхода к переводу государственных услуг в электронный формат: «поштучная» автоматизация (электронизация отдельных госуслуг с высоким статусом приоритета и постепенно всех услуг): перевод в электронный вид осуществляется каждый раз уникальным образом, а не в режиме технологии); «гtotalная» автоматизация - предполагает выделение в жизненном цикле оказания услуг однородных процессов: общие для всех элементов административные процессы автоматизируются за счет создания инфраструктурных решений в регионе.

Второй подход предполагает стандартизацию и единообразие технологической, организационной и нормативной реализации перевода всего спектра госуслуг региона в электронный формат. Это означает обязательное использование четкой схемы перевода государственных услуг в виде детализированной технологической операции. Такой подход минимально уникален, но появляется возможность стандартизированной автоматизации госуслуг по единым шаблонам и метрикам.

Таким образом, целеориентация процессов институционализации (формальной – принятие законов и неформальной – формирование массовых институциональных практик) электронных государственных услуг на их стандартизацию через соответствующие регламенты их оказания позволяет обеспечить высокое качество сервиса и систематически обеспечивать его повышение. Кроме того, это позволяет снизить стоимость оказания услуги с помощью внедрения технологий самообслуживания через каналы Интернет, а также уменьшить коррупционную составляющую при оказании услуги за счет устранения личного взаимодействия населения с государственными служащими, т.е. их дистанцирования. Институционализация электронных государственных услуг – это не просто ИТ-проект, взаимоувязанный с их формализацией в нормативных правовых актах. Институционализация электронных государственных услуг предполагает их превращение в массовую институциональную практику, что требует значительных организационных и административных преобразований. Осложняет процесс институционализации электронного правительства на всех уровнях необходимость обеспечения непрерывности и стандартности услуги в ситуации, когда в процессе ее оказания задействованы системы различных госорганов, и высока вероятность риска неожиданных изменений регламентов их деятельности.

В настоящее время государственные услуги предоставляются через многофункциональные центры (МФЦ). В Ростовской области в 11 муниципальных образованиях функционирует 31 многофункциональный центр, включая все муниципальные образования. Важным шагом на пути институционализации электронного правительства на мезоуровне является внедрение универсальных электронных карт, которые разрабатываются с учетом международного опыта в целях повышения качества предоставления государственных услуг, более эффективной реализации госфункций по взаимодействию с гражданами и бизнесом, а также повышения в целом результативности деятельности госорганов и органов местного самоуправления. Карта интегрирует приложения [2] федерального (паспортные данные, страховое, пенсионное и банковское приложение) и регионального (транспортное, налоговое, социальное, дисконтное и др.).

Координационный совет Ростовской области по развитию информационного общества и формированию электронного правительства реализует следующие функции

[1]: обеспечение взаимодействия органов исполнительной власти области с федеральными органами, местным самоуправлением и организациями по вопросам внедрения и развития ИКТ и оказания государственных услуг в электронной форме, т.е. более качественное предоставление общественных благ; развитие информационного общества и формирование электронного правительства в области, создание и развитие межведомственных информационных систем и его инфраструктуры; создание государственных информационных систем, их эксплуатация, модернизация и повышение эффективности функционирования.

Список использованной литературы

1. Постановление Правительства Ростовской области от 27.02.2012 № 126 «Положение о Координационном совете по вопросам развития информационного общества и формирования электронного правительства в Ростовской области» // www.donland.ru
2. Путин В.В.: с 1 июля регионы внедряют электронное правительство // www.vestifinance.ru
3. Рейтинг субъектов РФ по уровню внедрения электронного правительства на 1 января 2013 г. // www.gosman.ru
4. Швецов А. Информационное общество: теория и практика становления в мире и России. Статья 5. Пространственные аспекты распространения ИКТ: как протекает и что дает информатизация регионов и городов // Российский экономический журнал. 2012. № 1.
5. Юсупов Р.М., Заболотский В.П. Научно-методологические основы информатизации. СПб.: Наука, 2000.

Белокрылов Кирилл Анатольевич,

*к.э.н., доцент кафедры экономической теории Южного федерального университета,
г. Ростов-на-Дону, Россия*

ЭЛЕКТРОНИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВА КАК ИМПЕРАТИВ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

В настоящее время на государственной гражданской службе в России занято 1,65 млн. чел., однако коэффициент их полезного действия чрезвычайно низок. Так, в сфере госзакупок, по словам Председателя Правительства РФ Д.А. Медведева, нецелевое использование средств, откаты и прямое воровство в 2010 г. составили 1 трлн. руб. при общем объеме закупок в 4 трлн. руб. [6, с.2]. В силу этого важнейшей составляющей общего модернизационного процесса в России выступает институциональная модернизация самого государства, и в частности, системы удовлетворения его потребностей [1], обеспечивающая создание институционального механизма эффективного государственного регулирования экономики, адекватного императивам транспарентности государства как важнейшего принципа информационного общества. Электронизация последних выборов в Государственную Думу и выборов Президента РФ показала, что в наибольшей мере развитию демократии способствует обеспечение транспарентности государства на основе использования современных ИТ-технологий, т.е. институционализация открытого (электронного) правительства как нового для России института.

Институт открытого правительства целеориентирован на осуществление внутренних и внешних взаимоотношений государственных организаций в сети интернет для

оптимизации предоставления общественных благ (государственных услуг), повышения уровня участия населения и предпринимателей в государственном регулировании [3, с.54].

Страны-лидеры по развитию демократических институтов достигли этого посредством формирования открытого электронного правительства. Электронизация институтов власти в России предполагает трансформацию системы государственного регулирования взаимоотношений с гражданами, бизнесом и взаимосвязей между органами государственной власти в направлении повышения открытости государства, качества получаемых населением общественных благ и реализации других государственных функций на основе массовой институциональной практики использования ИКТ, т.е. электронизацию государства.

В целом выделяют три основных блока предпосылок концептуального обоснования института электронного правительства: экономические, социальные и материально-технологические. Экономические предпосылки заключаются в росте спроса населения на услуги государственного сектора и сложности проблем при повышении требований к оперативности и качеству их решения, а также ограниченности финансовых и человеческих ресурсов, определяющей невозможность решения управленческих проблем старыми способами. Социальные предпосылки связаны с демократическими преобразованиями, развитием гражданского и информационного общества, неудовлетворенностью населения результатами работы государственных структур и предъявляемыми требованиями к росту их эффективности. Материально-технологические предпосылки концептуального обоснования и практической реализации электронного правительства сформировались в процессе возникновения и стремительного развития ИКТ, в т.ч. интернет-технологий.

В настоящее время «e-Government» (электронное правительство) рассматривается как новый базовый институт информационного общества. Несмотря на это, зачастую, указанный термин в одинаковой мере относится к различным ветвям и уровням власти, а также к организациям, осуществляющим властные функции, что снижает степень его содержательной определенности. Электронное правительство в узком смысле означает использование информационно-коммуникационных технологий в деятельности органов государственной власти, которое проявляется в оказании услуг населению и бизнесу, организации государственных и муниципальных закупок, осуществлении финансовых операций, получении и предоставлении информации [5, Р.19]. Электронное правительство в широком смысле понимается как процесс трансформации внутренних и внешних взаимодействий в системе управления государственными институтами в результате внедрения информационных и телекоммуникационных средств с целью оптимизации управления, улучшения качества обслуживания и обеспечения населения, а также реализации конституционных прав граждан [8].

Узкая трактовка термина «электронное правительство» отвечает в большей степени задачам практического применения ИКТ в государственном управлении. На наш взгляд, электронное правительство есть нечто большее, чем внедрение и использование ИКТ в деятельности органов государственного управления. Это, прежде всего, новая концепция государственного управления, предполагающая изменение взаимоотношений между государством и обществом, включающая модернизацию системы публичного управления [2, с.52] с помощью информационно-коммуникационных средств и методов осуществления государственных функций, развитие демократических основ государственного управления, обеспечение принципов открытости и подотчетности обществу. Суть концепции электронного правительства состоит в переходе к новым формам взаимодействия в системе государственного управления, к гибким организациям,

ориентированным на знания, изменение принципов работы внутри правительственных структур.

В России, как и во всем мировом сообществе, степень развитости электронного правительства оценивается с помощью рейтингов и индексов. К числу наиболее известных и авторитетных относится рейтинг, построенный на основе композитного индекса готовности стран к электронному правительству, публикуемый ООН. Индекс готовности электронного правительства (E-Government Readiness Index) отражает характеристики доступа к электронному правительству, главным образом технологическую инфраструктуру и образовательный уровень, чтобы оценить, как страна использует возможности ИКТ для национального, экономического, социального и культурного развития.

В 2012 г. лидерами индекса E-Government Readiness являются Корея (0,9283 балла), Нидерланды (0,9125 балла), Великобритания (0,8960 балла), Дания (0,8889 балла), США (0,8687 балла). РФ заняла 27 место в рейтинге со значением 0,7345 балла, переместившись за последний год на 32 позиции вверх. За 2012 г. вырос показатель индекса электронных услуг (0,6601 балла) и телекоммуникационной инфраструктуры (0,6583 балла), но уменьшилось значение индекса развития человеческого потенциала (0,8850 балла) [7]. Среди стран с населением более 100 млн. чел. Россия занимает третье место после США и Японии, т.е., поскольку значения всех компонентов интегрального рейтинга России превышают среднемировые значения, то она отнесена к числу новых лидеров в области развития электронного правительства.

Список использованной литературы

1. Белокрылова О.С. Институциональная модернизация системы удовлетворения потребностей общественного сектора // Институциональные проблемы эффективного государства. Донецк: ДонНТУ, 2012.
2. Белокрылова О.С., Белокрылов К.А. Стратегия развития кадрового потенциала системы публичного управления (на примере государственных и муниципальных закупок) // Государственное и муниципальное управление (Ученые записки СКАГС). 2012. № 2. С.52.
3. Дрожжинова В.И., Зиндера Е.С. Электронное правительство: рекомендации по внедрению в Российской Федерации. М.: Эко-Трендз, 2004. С. 54
4. Fang Z. E-Government in Digital Era: Concept, Practice and Development // International Journal of the Computer, the Internet and Management. 2002. Vol. 1 № 2. P. 19
5. Кузьмин В. Чиновник от конкурса // Российская газета. 2012. 15 марта. С. 2.
6. United Nations e-Government Survey 2012. E-Government for the People / Department of Economic and Social Affairs. Division for Public Administration and Development Management. 2012 // <http://www2.unpan.org/egovkb/datacenter/CountryView.aspx>
7. World Public Sector Report 2003: e-Government at the Crossroads. Department of Economic and Social Affairs. United Nations, 2003 // unpan1.un.org

Охрименко Алексей Александрович,

к.т.н., доцент, Академия управления при Президенте Республики Беларусь, заместитель директора НИИ теории и практики государственного управления;

Сидорчук Ирина Павловна,

к.ю.н., доцент, Академия управления при Президенте Республики Беларусь, заместитель директора НИИ теории и практики государственного управления

РЕЖИМ ON-LINE – ЭФФЕКТИВНАЯ ФОРМА ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ НАРОДА И ВЛАСТИ В БЕЛАРУСИ

Важным направлением реализации государственной политики в Беларуси является решение задач повышения качества жизни населения, обеспечения доступности и своевременности государственных услуг на основе широкого применения современных информационно-коммуникационных технологий. Значительное внимание уделяется их внедрению при реализации национальных проектов, в том числе в рамках реформирования социальной сферы, внедрения наиболее передовых и прогрессивных стандартов социального обслуживания населения.

Программой социально-экономического развития Республики Беларусь на период 2011–2015 гг. предусмотрено существенное расширение использования информационно-коммуникационных технологий в различных сферах жизни общества. На их основе формируется электронное правительство, развивается электронный документооборот, обеспечивается электронная государственная регистрация юридических лиц и индивидуальных предпринимателей, организуются электронные торговля, медицинское обслуживание, обучение. В режиме on-line происходят регистрация собственности, уплата налогов, а также осуществляются административные процедуры, в том числе посредством принципа «одно окно».

Вместе с тем дальнейшее движение в указанном направлении обуславливает совершенствование принципов взаимодействия государственных органов и иных государственных организаций с гражданами, юридическими лицами, в том числе с бизнесом, институтами гражданского общества. К числу таких стандартов предлагается отнести законность, оперативность, гласность, доступность, достоверность и полноту получаемых государственных электронных услуг.

Следует подчеркнуть, что реализация мер по ускоренному развитию сферы услуг позволит повысить производительность труда и комфортность жизни людей, решить проблему занятости, расширить перспективные для страны внешние рынки и увеличить объемы их экспорта [1].

Важные шаги по внедрению информационных технологий в различные сферы государственной и общественной жизни предпринимаются в соответствии с постановлением Правительства Республики Беларусь от 9 августа 2010 г. № 1174, которым утверждена Стратегия развития информационного общества в Беларуси до 2015 года. Приоритетными путями развития информационного общества в Стратегии определены: национальная информационно-коммуникационная инфраструктура, электронное правительство, электронное здравоохранение, электронное обучение, электронная занятость и социальная защита населения, электронная экономика, система массовых коммуникаций и электронный контент. В рамках этого документа предусмотрена разработка и выполнение государственной программы «Информационное общество» на период 2011–2015 годы [2].

Обеспечить высокий уровень жизни людей невозможно без соответствующего повышения качества всей системы государственного управления. Глава государства, в

частности неоднократно акцентировал внимание на необходимость надлежащего рассмотрения обращений граждан и юридических лиц, поступающих в государственные органы и иные организации. В республике и эта сфера отношений получила дальнейшее развитие на основе информационных технологий.

В соответствии с Указом Президента Республики Беларусь от 1 февраля 2010 г. № 60 «О мерах по совершенствованию использования национального сегмента сети Интернет» республиканские органы государственного управления, местные исполнительные и распорядительные органы, иные государственные органы и государственные организации обязаны размещать информацию о своей деятельности в глобальной компьютерной сети Интернет.

Главные страницы интернет-сайтов государственных органов и организаций должны содержать информацию о работе с обращениями граждан и юридических лиц и информацию об осуществлении административных процедур в отношении граждан, юридических лиц и индивидуальных предпринимателей, а также о товарах (работах, услугах), производимых (выполняемых, оказываемых) государственной организацией [3].

Обращения граждан и организаций являются одним из основных и наиболее активно используемых источников демократической связи общества, отдельных граждан и государственных структур. Обращения можно отнести к одной из основных форм непосредственной демократии, они оказывают непосредственное влияние на процесс управления государством и отдельными аспектами общественной жизни, пожалуй, не в меньшей степени, чем традиционные формы непосредственной демократии, в том числе проведение выборов и референдумов. Работе с обращениями граждан и юридических лиц посвящены директивы Президента Республики Беларусь от 27 декабря 2006 г. № 2 «О мерах по дальнейшей де бюрократизации государственного аппарата» и от 31 декабря 2010 г. № 4 «О развитии предпринимательской инициативы и стимулировании деловой активности в Республике Беларусь»; Указ Президента Республики Беларусь от 15 октября 2007 г. № 498 «О дополнительных мерах по работе с обращениями граждан и юридических лиц»; постановление Совета Министров Республики Беларусь от 23 июля 2012 г. № 667 «О некоторых вопросах работы с обращениями граждан и юридических лиц» и ряд иных актов.

Формы обращений не статичны и развиваются вместе с новыми технологиями. В новом Законе Республики Беларусь «Об обращениях граждан и юридических лиц» содержится норма, обязывающая чиновников отвечать не только на традиционные письменные обращения граждан, но и на электронную почту [4]. Такой подход обусловлен тем, что все республиканские органы государственного управления, облисполкомы и райисполкомы, государственные организации представлены в сети Интернет, имеют собственные официальные интернет-сайты, электронные адреса. Поэтому вполне закономерно, что электронная форма обращений получает все большее применение на практике. Кроме того, любой гражданин должен знать, что он может напрямую обратиться в госорганы или организации в оперативном порядке. Данное положение обеспечивает более качественное отношение к надлежащему рассмотрению обращений, а значит, и к защите прав и законных интересов граждан и организаций.

В настоящее время в Беларуси идет работа по переводу госорганов с бумажного документооборота на электронный. Этот процесс должен положить конец бумажной волоките с документами, с которой в первую очередь ассоциируется работа чиновников.

В соответствии с Указом Президента Республики Беларусь от 4 апреля 2013 г. № 157 «О внесении изменений и дополнений в некоторые указы Президента Республики Беларусь» государственным органам и иным государственным организациям до 1 января

2015 г. поручено внедрить внутриведомственные системы электронного документооборота. Приобретаемые, разрабатываемые и модернизируемые системы электронного документооборота должны взаимодействовать с системой межведомственного документооборота и использовать цифровую подпись в качестве средства защиты. Также госорганам указывается принять меры по сокращению к 2016 году оборота документов на бумажных носителях [5].

Внедряемая система предназначена для автоматизации документооборота между территориально распределенными госорганами и организациями с применением средств криптографической защиты информации и электронной цифровой подписи.

Однако наличие или отсутствие законодательных актов в соответствующей сфере само по себе не решает одновременно вопросов формирования информационного общества. Здесь важно проведение целого комплекса мер экономического, организационного, информационно-разъяснительного, пропагандистского характера, а также положительное отношение к ним населения. И что самое главное – обеспечение при реализации всех нововведений баланса интересов граждан, общества и государства.

Список использованной литературы

1. Об утверждении Программы социально-экономического развития Республики Беларусь на 2011–2015 годы: Указ Президента Республики Беларусь, 11 апр. 2011 г., № 136 // Эталон-Беларусь [Электронный ресурс] / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь – Минск, 2013.

2. О стратегии развития информационного общества в Республике Беларусь на период до 2015 года и плане первоочередных мер по реализации стратегии развития информационного общества в Республике Беларусь на 2010 год: постановление Совета Министров Респ. Беларусь, 9 авг. 2010 г., № 1174 // Эталон-Беларусь [Электронный ресурс] / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь – Минск, 2013.

3. О мерах по совершенствованию использования национального сегмента сети Интернет: Указ Президента Республики Беларусь, 1 февр. 2010 г., № 60: в ред. Указа Президента Республики Беларусь от 04.04.2013 № 157 // Эталон-Беларусь [Электронный ресурс] / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь – Минск, 2013.

4. Об обращениях граждан и юридических лиц: Закон Респ. Беларусь, 18 июл. 2011 г. № 300-3 // Эталон-Беларусь [Электронный ресурс] / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь – Минск, 2013.

5. О внесении изменений и дополнений в некоторые указы Президента Республики Беларусь: Указ Президента Республики Беларусь, 4 апр. 2013 г. № 157 // Эталон-Беларусь [Электронный ресурс] / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь – Минск, 2013.

Коновал Вадим Олександрович,

начальник управління електронного урядування та захисту інформації апарату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ НА ПРИКЛАДІ МІСТА КИЇВ

Впровадження електронного урядування здійснюється на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. При цьому важливим є максимальне врахування особливостей цього процесу на кожному з рівнів, а також специфіки кожного з суб'єктів та об'єктів управління в рамках конкретного рівня, наприклад, його реалізація в місці Києві-

політичному, економічному, виробничому, науково-просвітянському центру тощо міста Києва.

В доповіді проаналізовано стан запровадження програмно-цільових підходів до розвитку електронного урядування в місті Києві. Впровадження технології електронного урядування в Києві відбувається синхронно з проведенням в місті адміністративної реформи, яка є складовою Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року (далі - Стратегія [1].

Конкретизація та деталізація заходів цієї Стратегії щодо електронного урядування знайшла своє відображення в Миській цільовій програмі розвитку електронного урядування в місті Києві на період 2012 – 2014 років. Миська цільова програма класично складається із п'яти основних розділів:

- визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма;
- мета та основні завдання Програми;
- шляхи та засоби розв'язання проблеми, обсяги та джерела фінансування, термін виконання Програми;
- координація та контроль за ходом виконання Програми;
- очікувані результати від виконання Програми, визначення її ефективності.

Також, ця Програма передбачає реалізацію комплексного та індивідуалізованого підходу до надання адміністративних послуг юридичним особам та фізичним особам з одночасним усуненням їх від безпосереднього контакту з державними службовцями [2].

Відповідно до засад *Програми*, метою впровадження е-урядування в місті Києві є модернізація системи державного управління на регіональному рівні із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій задля досягнення європейських стандартів якості надання електронних адміністративних послуг, забезпечення відкритості та прозорості влади міста для мешканців, юридичних осіб та громадських організацій, що передбачає:

- підвищення якості та доступності адміністративних послуг для фізичних осіб та юридичних осіб;
- спрощення процесів надання адміністративних послуг, скорочення адміністративних витрат на апарат державного управління;
- проведення модернізації системи адміністративних та управлінських процесів, забезпечення дієвого контролю за результативністю діяльності місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- забезпечення оперативного доступу мешканців до публічної інформації про діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, розширення доступу до цієї інформації;
- надання можливості безпосередньої участі мешканців міста Києва і інститутів громадського суспільства у процесах підготовки проектів рішень, які приймаються органами управління;
- забезпеченням належного рівня інформаційної безпеки [2].

Зважаючи на мету та цілі, а також очікувані результати від впровадження Програми, були визначені стратегічні завдання із реалізації стратегічної ініціативи «Електронний уряд», які відповідають загальнонаціональним, а саме:

- створення центру оброблення даних «Регіональний центр електронного урядування «Електронна столиця» (миський дата-центр), у тому числі створення у його складі миського акредитованого центру сертифікації ключів;
- створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний інформаційний простір територіальної громади міста Києва»;
- створення єдиного реєстру інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем міста Києва;

- створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Електронний архів міста Києва»;
- модернізація інформаційно-телекомунікаційних систем єдиного інформаційного простору територіальної громади міста Києва;
- створення комплексно-інтегрованої системи внутрішнього фінансового контролю та аудиту «Портал «КиївАудит»;
- розвиток інформаційно-телекомунікаційної системи прийняття рішень у сфері фінансів;
- створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Мобільне робоче місце депутатів, керівників Київської міської ради, керівників її виконавчого органу (Київської міської державної адміністрації) та районних у місті державних адміністрацій (АРМ керівника)»
- розвиток системи дистанційного навчання та лабораторії інформаційних технологій Київського міського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій;
- розвиток муніципальної інформаційно-аналітичної системи «МІАС Екологія м. Києва»;
- створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний веб-портал територіальної громади міста Києва»;
- створення, розвиток інформаційно-телекомунікаційної системи для інформування мешканців міста Києва та гостей столиці про соціальний, економічний, політичний розвиток, події та культурні заходи, забезпечення зворотного зв'язку громадянина із владою;
- створення інформаційно-аналітичної системи «Єдиний медичний простір»;
- створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Київ туристичний»
- створення комплексної інформаційно-аналітичної системи «Генеральний план міста Києва до 2025 року»;
- впровадження комплексних систем захисту інформації створених інформаційно-телекомунікаційних систем для забезпечення цілісності, спостережності та доступності до інформаційних ресурсів територіальної громади міста Києва;
- формування нормативно-правової бази, що регламентує порядок і процедури збору, зберігання та надання відомостей, що містяться в регіональних інформаційних системах.

Загальна потреба в коштах для виконання заходів, передбачених Програмою, становить 157 440,2 тис. грн. у тому числі: 84 667,2 тис. грн. на 2012 рік, 49 077,0 тис. грн. на 2013 рік, 23 696,0 тис. грн. на 2014 рік, але буде визначатись залежно від обсягів щорічного бюджету міста Києва [2].

Обсяг фінансування Програми уточнюється щороку в установленому порядку під час складання проекту бюджету міста Києва на відповідний рік у межах видатків, передбачених головним розпорядником коштів.

Координацію та контроль за ходом виконання Програми здійснює заступник голови Київської міської державної адміністрації, який забезпечує здійснення повноважень виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) в сфері електронного урядування.

Відповідальним виконавцем Програми є апарат виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) [2].

Список використаної літератури

1. Про затвердження Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року: рішення Київської міської ради 15 грудня 2011 р. № 824/7060 – Режим доступу: <http://kmr.gov.ua/decreed.asp>.
2. Про затвердження Міської цільової програми розвитку електронного урядування в місті Києві на 2012-2014 роки: рішення Київської міської ради від 10 листопада 2011 р. № 602/6538 – Режим доступу: <http://kmr.gov.ua/decreed.asp>.

Богданова Наталія Миколаївна,

к.держ.упр., заступник начальника управління

у справах сім'ї та молоді Вінницької облдержадміністрації

МОТИВАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Сучасність характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій. Це нова фаза розвитку цивілізації, головними продуктами виробництва якої є інформація і знання. Зростання використання Інтернету призводить до збільшення ВВП країни. Напрошується очевидний висновок, що розвиток країни залежить від готовності її громадян до власного розвитку, оволодіння сучасними інформаційними технологіями та їх використанню.

Електронне урядування є викликом часу, що створює широкі можливості для вільного доступу громадян до інформації та їхньої участі у суспільному житті, накопичення нових знань для особистого та професійного розвитку, отримання за максимально короткий час якісних публічних послуг. Електронне урядування є ефективним засобом створення умов для відкритого і прозорого державного управління та попередження корупції [3].

Обсяг та якість послуг, що надаються державними органами через Інтернет, інфраструктуру телекомунікацій, що враховується при визначенні індексу розвитку електронного урядування в країні [1] значною мірою залежить від системи мотивації використання можливостей електронного урядування як в діяльності державних органів, так і населенням. Мотивація відіграє ключову роль і в забезпеченні людського ресурсу для впровадження нововведень.

Електронне урядування складається з двох взаємозалежних складових: 1) організації внутрішньої діяльності державних органів через використання електронних засобів при виконанні організаційних, контрольних функцій, організації роботи з кадрами та виконанні спеціальних функцій, покладених на орган влади у взаємодії з іншими державними органами; 2) зовнішньої інформаційної інфраструктури, що взаємодіє з фізичними та юридичними особами.

Позитивним кроком у напрямі формування внутрішньої інформаційної інфраструктури стало впровадження системи електронного документообігу, введення системи “Кадри”, розробка концепції та технічного проекту національної бази електронних особових справ державних службовців тощо. Це дало можливість скоротити час опрацювання документів, ведення кадрової роботи. Актуальним є забезпечення міжвідомчої взаємодії органів державної влади шляхом створення єдиних баз даних тих категорій громадян, яким надаються послуги різними відомствами, наприклад, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, багатодітних сімей, людей з обмеженими функціональними можливостями тощо.

Зокрема, у 2006 році у Вінницькій області була створена система “Багатодітні сім'ї”, що містить інформацію про членів сім'ї, звернення, проблеми, що існують в сім'ї, стан їх

вирішення. Це створює можливість надання своєчасної адресної допомоги сім'ям, які найбільше її потребують, тим самим попереджуючи виникнення ще більш глибокої кризи у сім'ї. Однак, через обмеженість людських ресурсів та відсутність належного комп'ютерного забезпечення в районах можливості системи не використовуються.

Для успішного впровадження електронного урядування та використання усіх переваг, які воно дає, мають бути створені умови для його застосування одночасно на усіх рівнях – національному, регіональних та районних. Без належного технічного забезпечення райдержадміністрацій, сільських та селищних рад, навіть таке прогресивне нововведення як електронний документообіг, буде, навпаки, ускладнювати їх діяльність. Відсутність технічних можливостей не тільки ускладнює організаційну діяльність, а поглиблює “інформаційну нерівність” між міським та сільським населенням. Крім того, виникають труднощі визначення системи захисту електронних документів, що містять конфіденційну інформацію.

Системний взаємозв'язок органів влади різних рівнів вимагає уніфікації технічного, технологічного, інформаційного та організаційного забезпечення електронних інформаційних систем та використання сучасних технічних засобів [2].

Зростаючий попит з боку органів державної влади, що потребують висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах розвитку інформаційного суспільства створює гостру потребу в професіоналах, наділених відповідною компетенцією, функцією яких є забезпечення впровадження, координації та супроводу проєктів з електронного урядування та електронної демократії в органах державної влади [2]. Така ж проблема існує і в бізнес-структурах.

З огляду на це, на Вінниччині у 2013 році був проведений ярмарок IT-кар'єри “Prof IT Day”, організований Вінницьким обласним молодіжним центром праці спільно з IT-Академією, Медіа-Корпорацією RIA, Спільною підприємств “Стіна”, Маркетинговою агенцією “Маркер” за підтримки управління у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації. В ході Ярмарку відбулись презентації навчальних закладів, які готують IT-спеціалістів, та IT-компаній - RIA.ua, GlobalLogic, ReportWritingServices. Одночасно із навчанням на IT-спеціальностях передбачається стажування студентів в компаніях, які займають передові позиції на ринку інформаційних технологій.

Зовнішня інформаційна інфраструктура покликана забезпечити інформування населення про роботу державних органів, підвищити доступність та якість надання адміністративних послуг громадянам.

З цією метою забезпечується діяльність Урядового веб-порталу, веб-сайтів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, продовжують створюватись електронні інформаційні ресурси в центральних та місцевих органах влади, здійснюється перехід до приймання звітів в електронній формі тощо. Важливим є створення Ресстру державних та адміністративних послуг, що супроводжується Центром адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. На часі – завершення розробки стандартів усіх адміністративних та соціальних послуг, які надаються державними органами.

На офіційних сайтах органів влади необхідно розмішувати якомога більше інформації про їх функції та діяльність. Розміщення на веб-сайтах інформації із врахуванням результатів їх відвідування, аналізу предмету звернень громадян, висвітлення питань, що найчастіше порушуються в інформаційних запитах та зворотній зв'язок із відвідувачами сайтів дадуть змогу повніше задовольнити потреби населення в інформації. Доцільним є створення окремих інформаційних блоків для різних цільових груп населення.

Актуальним є розширення доступу громадян до електронного урядування шляхом ознайомлення з можливостями використання електронних послуг, ресурсів, та інструментів е-урядування. За результатами конкурсу, який проводився Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у рамках програми “Бібліоміст” на Вінниччині розпочалось впровадження проекту “Публічні бібліотеки – мости до електронного урядування”. Проект передбачає розповсюдження інформації про наявні електронні послуги на національному та регіональному рівнях та здійснення навчання різних груп населення щодо користування ними, використовуючи ресурси сучасних публічних бібліотек.

Отже, мотивація використання можливостей електронного урядування базується на чіткому уявленні органів влади про інформаційні потреби громадян, створенні технічних умов для забезпечення цих потреб та усвідомленні кожною людиною наскільки це важливо особисто для неї та які це матиме стратегічні наслідки.

Список використаної літератури

1. Електронне урядування в Україні – ефективна влада для мешканців. – Київ : ПРООН/МПВСР, 2011. – 20 с.

2. Лопушинський І. Упровадження електронного урядування в роботу органів виконавчої влади України як вагома складова реформування державної служби. – <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2010-2/doc/4/08.pdf>.

3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2010 р. №2250-р. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>.

Бельсей Марина Віталіївна,

головний консультант Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування, житлово-комунального господарства і регіональної політики

АКТУАЛИЗАЦИЯ СТРУКТУРЫ МЕСТНЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ УСЛУГ ДЛЯ ОЦЕНКИ ГОТОВНОСТИ ЖИЛЬЦОВ КОММУНАЛЬНЫХ ЗДАНИЙ К ИЗМЕНЕНИЮ ФОРМЫ ИХ УПРАВЛЕНИЯ НА ОСМД

На сегодня доля приватизированных квартир в коммунальном жилом фонде составляет 98%, т.е. практически все квартиры в многоквартирных домах, которые были получены гражданами СССР, были приватизированы. Учитывая ментальность советских граждан, которые «получили в подарок» свое жилье и привыкли, в отличие от владельцев частных домов и участников жилищно-строительных кооперативов, к тому, что за все проблемы по содержанию подъездов, домов и придомовой территории отвечает государство (потом город) в лице ЖЭКа.

Общегосударственной программой реформирования и развития жилищно-коммунального хозяйства на 2009 – 2014 года одним из приоритетных заданий ее реализации обозначено направление формирования института эффективного собственника жилого фонда путем содействия созданию объединений совладельцев многоквартирных домов (ОСМД), что есть и в региональных программах, утвержденных всеми областями Украины.

В настоящее время органы местного самоуправления заинтересованы в решении сложной задачи по созданию института эффективного управителя коммунальным жилым фондом. Это связано как с необходимостью повышения ответственности самих жильцов за содержание и обслуживание мест общего пользования (парадные, лифты, домовые сети,

технические и вспомогательные помещения) вместе с придомовыми территориями, так и недостаточностью бюджетных средств на дальнейшее их необходимое обустройство в условиях отсутствия или недостаточного финансирования.

При этом следует учесть тот факт, что если хоть одна квартира в доме окажется не приватизированной, то при создании ОСМД территориальная громада в лице представительского органа также будет его членом с правами и обязательствами согласно законодательству.

Такая смена формы управления общей собственностью была бы выгодна и самим жильцам этих зданий - вместе с ответственностью за содержание и обслуживание домов появляется право самостоятельного принятия решений, в том числе и установление уровня платежей (взносов) за эти услуги, необходимости и объемов проведения капитального ремонта и т.д. Причем само ОСМД определяется с выбором управителя - то ли своими силами, то ли нанимает его, то ли заключает договор с управляющей компанией. При этом государством гарантируется сохранение и выплата членам ОСМД положенных льгот, субсидий и дотаций.

Однако ожидаемая реформа смены способа управления общей собственностью движется медленно, чему есть немало причин, в том числе и недоверие местным органам власти в этих вопросах. И первой причиной тому есть, по мнению большинства населения городов и поселков, «непрозрачность» тарифов на жилищно-коммунальные услуги. А второй, вытекающей из первой, причиной есть сомнение в возможности влиять на решение вопросов, от которых зависит нормальная жизнедеятельность всего дома в целом.

Причин сомнения в необходимости создания ОСМД можно назвать еще несколько, устранить которые могла бы помочь система электронных услуг:

- из объективных – это получение в постоянное пользование придомовых территорий и необходимость передачи домов в исправном состоянии с проведением капитального ремонта его прежним владельцем – коммунальным жилым фондом;

- из субъективных – неуверенность части жильцов в способности управлять ОСМД и наличие части жилья в аренде (субаренде), не дающего права участия в ОСМД

Как следствие, на практике (с учетом неудачного опыта деятельности ОСМД) коммунальному жилищному фонду необходимо моделировать рейтинг готовности жилых домов фонда к созданию их жильцами ОСМД, для чего:

- подходить к проведению этой государственной политики на местном уровне с учетом платежной фактуры электронных услуг в сфере ЖКХ;

- заниматься актуализацией структуры электронных запросов граждан по сути данной проблемы вплоть до формирования электронных форумов;

- внедрять справочно-поисковые и информационно-аналитические системы местного электронного управления с поддержкой его практики местным нормотворчеством в рамках действующего законодательства.

Соответственно, местные органы власти (самоуправление) путем принятия нормативных актов должны обеспечить такие оценочные критерии:

а) рейтинг платежной дисциплины (обоснование поддержки выбора очереди), который выводится на основании счетов предприятий ЖКХ, выставленных потребителям за услуги в отчетном периоде, и обеспечивает анализ платежной дисциплины и формирование реестра должников с фиксацией объема потребления услуг, факта их погашения и качества оплаты.

б) рейтинг ремонтный (обоснование выбора очередности ремонта), который выводится из показателей «рейтинга платежной дисциплины» в виде групп усредненных коэффициентов ситуации за анализируемый (тестовый) период:

- «коэффициент ситуации платежеспособности граждан»;
- «коэффициент стоимости на базе инвентаризации технического состояния»
- в) рейтинг мультипликации бюджетных затрат (*выгоды от создания ОСМД*).

в виде натуральных показателей выгоды от изменения формы управления всех участвующих в управлении процессов сторон путем, в том числе:

- расчета мультипликации бюджетных затрат на создание ОСМД с перспективой разгрузки расходной части бюджета на расходы совладельцев ОСМД;
- предложения «социального пакета» коммунального обеспечения, в первую очередь в сфере затратного отопления и горячего водоснабжения.
- возможности организовать и реализовать мероприятия по термомодернизации многоквартирного дома, в том числе и с использованием бюджетных средств, льготного кредитования;
- возможности ОСМД в установленном законодательством порядке заниматься прибыльной хозяйственной деятельностью, в том числе и сдавать в аренду офисные и вспомогательные помещения.

Актуализация электронных услуг в данном виде позволит расширить их структуру для решения и одной из самых сложных задач создания в городе института эффективного собственника жилого фонда. Одним из инструментов решения этой задачи видится внедрение электронной системы паев каждого сосособственника (частей без выделения в натуре), исходя из общей площади зданий (придомовых территорий).

Внедрение системы электронных услуг для столь широкого круга пользователей как эффективного инструмента «обратной связи» позволит наладить конструктивный диалог с владельцами жилых и нежилых помещений в многоквартирных домах, поможет членам инициативных групп в создании, регистрации ОСМД и дальнейшей его деятельности.

Список использованной литературы

1. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 № 2866-IV.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004 – 2010 роки» від 11.06.2009 № 1511-IV.
3. Булыгин В.Ф. Концепция изменений в программу реформирования и развития ЖКХ г. Джанкоя // - Днепрпетровск: научный журнал «Экология и ноосферология». - 2008. Том 19.- №№ 1-2. - С. 81 - 93.
3. Прималенный А.А. Организация застройки и использования территории города Севастополя как эколополиса современными методами и способами управления развитием // - Днепрпетровск: научный журнал «Экология и ноосферология». - 2010. Том 21.- №№ 1-2. - С. 103 - 108.

Юрченко Євгеній Олександрович,

аспірант кафедри економічної політики та менеджменту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, заступник голови Сумської районної ради

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ – ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

В умовах глобалізації сучасного світу та стрімкого розвитку інформаційних технологій, застосування електронного обміну інформацією в діяльності органів влади всіх

рівнів може стати ефективним інструментом державного управління. Електронне урядування – це форма організації державного управління, яка за рахунок широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наданню в дистанційному режимі комплексу державних послуг для людини та громадянина, суспільства, держави та бізнесу [3]. Метою запровадження електронного урядування в Україні є розвиток електронної демократії задля досягнення європейських стандартів якості електронних державних послуг, відкритості та прозорості влади для людини та громадянина, громадських організацій та бізнесу, що в свою чергу сприяє процесу євроінтеграції України.

З кожним роком в Україні збільшується кількість споживачів Інтернет – ресурсу, динаміка розвитку інформаційного простору серед молоді та населення середнього віку [1] дозволяє стверджувати, що електронне урядування в найближчий час має стати альтернативним видом документообігу та обміну інформацією як між фізичними та юридичними особами приватного права так і між органами державної влади та місцевого самоврядування, відповідно між суб'єктами та об'єктами державного управління. Разом з тим розвиток електронного обігу інформації потребує впровадження заходів захисту інформації. Важливим сприятливим фактором для розвитку електронного урядування має стати масове поширення електронного підпису, що дозволить подавати електронні звернення в органи влади та органи місцевого самоврядування, оскільки за чинним законодавством підпис є обов'язковим реквізитом звернення.

Реалізація ініціатив Президента України щодо впровадження економічних реформ шляхом оновлення нормативно-правових актів регулюючих будівельну галузь економіки країни дозволила значно спростити дозвільні та погоджувальні процедури в будівництві [2]. Органи державного архітектурно-будівельного контролю на які покладено виконання дозвільних функцій в будівництві в поточній діяльності вже застосовують електронний обмін інформацією, це сприяє розвитку комунікацій та зменшує часові затрати при виконанні дозвільних процедур в будівництві. Зокрема, на виконання вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» Державною архітектурно-будівельною інспекцією забезпечено ведення Єдиного реєстру отриманих повідомлень про початок виконання підготовчих і будівельних робіт, зареєстрованих декларацій про початок виконання підготовчих і будівельних робіт, виданих дозволів на виконання будівельних робіт, зареєстрованих декларацій про готовність об'єкта до експлуатації та виданих сертифікатів, відмов у реєстрації таких декларацій та у видачі таких дозволів і сертифікатів. На кінець 2012 року цей реєстр нараховує більше 250 тисяч записів і надає можливість безперешкодного отримання інформації через офіційний веб-сайт Державної архітектурно-будівельної інспекції України [2].

Разом з тим, на даний час не передбачено процедури електронного подання документів дозвільного характеру замовником виконання будівельних робіт, необхідних для розгляду органами державного архітектурно-будівельного контролю з метою прийняття рішення щодо їх реєстрації або відмови в реєстрації, внесення їх у відповідний реєстр. На даний час відсутня дієва система розгляду інших електронних звернень органами державного архітектурно-будівельного контролю в тому числі скарг.

На нашу думку це обумовлено значною відповідальністю з якою пов'язано виконання будівельних робіт, оскільки процеси будівництва пов'язані з потенційною небезпечкою для життя і здоров'я громадян, а подання недостовірних даних є підставою для притягнення до адміністративної відповідальності.

На наш погляд доцільним є запровадження процедури подання електронних повідомлень, декларацій, заяв для отримання дозволу на виконання будівельних робіт. За вказаною процедурою органи державного архітектурно-будівельного контролю мають розглядати електронні документи та надавати відповіді заявнику щодо позитивного рішення (за умови послідовного надання оригіналів необхідних документів) або аргументованої відмови в реєстрації, роз'яснень чи рекомендацій, тощо.

Упровадження такого порядку дозволить замовникам-забудовникам будівельних робіт зменшити часові затрати необхідні для відвідування органів державного архітектурно-будівельного контролю, зменшити ризики бюрократичних перепон та черг. Разом з тим доцільним є запровадження порядку розгляду інших електронних звернень органами державного архітектурно-будівельного контролю із обов'язковим застосуванням електронного підпису заявника.

Отже, Державній архітектурно-будівельній інспекції України необхідно розробити та впровадити в дію порядок отримання дозвільних документів в будівництві та відповідно ініціювати внесення змін до діючих нормативно-правових актів в цій сфері, внести зміни до відомчої інструкції з діловодства в частині розгляду електронних звернень. Упровадження органами державного архітектурно-будівельного контролю вказаних заходів сприятиме розвитку механізмів державного архітектурно-будівельного контролю в Україні, дозволить знизити часові затрати замовників-забудовників на дозвільні процедури, сприятиме зниженню корупційних ризиків та відповідно сприятиме розвитку електронного урядування в Україні.

Список використаної літератури

1. Електронне урядування в Україні — ефективна влада для мешканців». — Київ: ПРООН/ МПВСР, 2011. — 56 с.
2. Інформаційно-аналітичні матеріали (звіт) про підсумки роботи Державної архітектурно-будівельної інспекції України та її територіальних органів у 2012 році та виконання Плану роботи Державної архітектурно-будівельної інспекції України на 2012 рік [Електронний ресурс] : Довідка засідання Колегії Державної архітектурно-будівельної інспекції України 24.01.2013 – Режим доступу : <http://dabi.uss.gov.ua/collegia.shtml>
3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 2250-Р від 13.12.2010 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

Шульженко Ганна Данилівна,

головний консультант сектору з питань доступу до публічної інформації та звернень громадян, Вища кваліфікаційна комісія суддів України

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ

Сучасне постмодерне суспільство, на відміну від традиційного, спрямоване на трансформацію взаємодії суспільства та держави, яка, своєю чергою, забезпечується створенням нових форм впливу людей на державно-управлінські процеси і, відповідно, їх участю в громадсько-політичному житті суспільства. Громадська участь населення в житті суспільства надає постмодерному суспільству особливої динаміки.

Взаємодія органів влади з громадськістю в державному управлінні розглядається як вплив держави на громадськість за допомогою різноманітних опосередкованих засобів – ЗМІ, мережі Інтернет, референтних груп тощо. Пізніше почали приділяти увагу наявності в

цьому процесі зворотного зв'язку, для того щоб відслідкувати «відповідь» – реакцію громадськості на повідомлення органу влади. Тобто, державноуправлінська взаємодія є продуктом інтеракції влади і громадськості, метою якої є взаємна довіра та конструктивна співпраця.

Функціонування механізмів взаємодії органів влади з громадськістю частково висвітлювали такі науковці як Н. Драгомирецька, В. Надрага, Д. Терещенко, В. Яценко та ін. Механізми взаємодії органів влади з громадськістю у працях дослідників аналізуються через різні теоретико-методологічні підходи. Однак, питання саме інформаційно-комунікативного механізму взаємодії органів влади та громадськості залишається недостатньо висвітленим.

У теорії і практиці державного управління поняття «управління» і «комунікація» пов'язується з поняттям «інформація». «Як організація, чи будь-яка сфера людської діяльності, не можуть існувати без комунікації, комунікація не існує без інформації. Якщо комунікація розглядається як процес, то інформація – це те, що передається в ході цього процесу [2]». Тому зміст комунікативної діяльності не можна досягнути без визначення поняття «інформація».

З позицій державного управління найбільш прийнятним є розгляд інформації як засобу організації управління соціальними системами.

Інформація в управлінні соціальними системами – це відповідним чином документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі, і які використовуються в управлінській діяльності (управлінському процесі, управлінських відносинах) [1]

Термін «комунікація» у державному управлінні визначається як рух інформації; інструмент діалогу між учасниками управлінського процесу; складова процесу взаємодії влади і громадянського суспільства.

Відповідно до Закону України «Про інформацію» до спеціальних принципів інформаційної діяльності мають бути віднесені: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації та свобода її обміну; об'єктивність, вірогідність інформації; повнота і точність інформації; законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації [4]

Механізм комунікативної діяльності традиційно розглядається як послідовна реалізація комплексу правових та організаційних дій, що базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації та використанні відповідних методів управління, спрямованих на задоволення інформаційно-комунікативних потреб населення і організації діяльності органів влади.

Відповідно до принципів комунікативної діяльності мають бути відібрані і форми, методи і технології комунікації. Варто виділити такі форми розповсюдження інформації про діяльність органів державного управління: випуск і поширення інформаційних бюлетенів, прес-релізів, оглядів, фото-відеоматеріалів, інформаційних збірників, експрес-інформації; проведення прес-конференцій, брифінгів, політичних діалогів, телевізійних дебатів, «круглих столів», прес-клубів, інтерв'ю з керівниками органів державної влади; підготовка і проведення теле- і радіопередач; забезпечення публікацій (виступів) у ЗМІ керівників або інших відповідальних працівників органів державної влади; створення архівів інформації про діяльність органів державного управління; розміщення WEB-сторінок в мережі Інтернет про орган влади та його діяльність; інші форми поширення офіційної інформації, що не суперечать чинному законодавству [3].

Крім того, слід зазначити, що формування комунікативних відносин у системі органів влади є складним багатограним процесом, що передбачає забезпечення: інформаційного

обслуговування діяльності системи органів місцевої влади; налагодження комунікації з «внутрішніми клієнтами» – державними службовцями/посадовими особами місцевого самоврядування; комунікативної взаємодії з «зовнішніми клієнтами» – громадянами (населенням й інституціональними структурами громадянського суспільства)

Під комунікативною діяльністю органів влади розуміють як сукупність дій щодо формування й реалізації управлінських завдань і функцій органів влади, задоволення інформаційно-комунікативних потреб споживачів публічних послуг й самих органів влади на основі соціально-комунікативних технологій.

Отже, впорядкований, добре налагоджений інформаційно-комунікативний механізм взаємодії органів влади та громадськості дозволить виконувати весь спектр завдань комунікативної політики держави. Органи влади повинні максимально сприяти створенню у найкоротший термін відповідних економічних, технічних, організаційних, правових та інших умов для забезпечення двостороннього симетричного обміну інформацією між владою і населенням та реалізації конституційного права громадян на гласність.

Також органи влади повинні використовувати інноваційні комунікативні форми і технології налагодження відносин із громадськістю, розвивати суспільні зв'язки з урахуванням загальної комунікативної політики держави з метою відновлення довіри людей до владних структур, налагодження продуктивної взаємодії з населенням що є передумовою розбудови демократичного, побудованого на основі діалогу суспільства.

Список використаної літератури

1. Виконачва влада в Україні : навч. посіб. / [за заг. ред. Н.Р. Нижник]. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 128 с.
2. Зверинцев А. Б. Коммуникационный менеджмент : рабочая книга менеджера PR / А. Б. Зверинцев. – 2-е изд., испр. – СПб.: Союз, 1997. – 288с.
3. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб / В. Я. Малиновський. – Луцьк : Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.
4. Про інформацію : закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

Єгоров Федір Іванович,

*регіональний представник в місті Севастополі та Автономній Республіці Крим,
Державне підприємство «Українські спеціальні системи» Державної служби
спеціальному зв'язку і захисту інформації України*

О ТЕХНИЧЕСКИХ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ЗАЩИТЫ ИНФОРМАЦИИ В СФЕРЕ МЕСТНОГО ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВЛЕНИЯ

Разработка со-интегральной системы местного электронного правления вызывает вполне законный интерес к реализации требований защиты информации об абонентах обратной связи и предметной области решаемых задач местного самоуправления ее электронным инструментарием.

Соответственно, требования защиты данных распространяются на сферу:

1. По предметной области обратной связи - в соответствии с формуляром диалоговой информационной системы (ДИС) «Ноосфера»:

- по обращениям за местными административными услугами;
- управлению бюджетной политикой административных единиц;
- поддержке градостроительного кадастра и генерального плана развития;
- контролю проектов застройки и эксплуатации земельных участков;

- учету доходов и расходов целевых средств на развитие территории;
- ведению кадастров потребления ресурсов и паспортизации их циклов;
- другим прикладным аспектам общественных отношений.

2. По абонентам обратной связи – в соответствии с концепцией обеспечения защиты информации от несанкционированного доступа диалоговым программным комплексом «с открытым кодом» ДИС «Ноосфера»:

- головного узла обратной связи Главы государства;
- узлов обратной связи органов государственной власти;
- узлов обратной связи органов местного самоуправления;
- узлов обратной связи неправительственных организаций;
- порталов сайтов предприятий финансовой сферы;
- порталов справочных и поисковых систем;
- информационно-коммуникационных центров (ИКЦ) внутри протокола связи «ДИС «Ноосфера» для нечеткого множества электронных офисов домашних и/или товарных хозяйств участников обратной связи в лице собственников земельных участков (застройщиков в лице граждан и их объединений, коммунальных и государственных учреждений) ;

- компьютерных систем вне протокола связи «ДИС «Ноосфера» для нечеткого множества участников обратной связи в лице граждан и их объединений.

Управление функциями пользования и процессов обработки и обмена данными концентрируется в головном автоматизированном рабочем месте (АРМ) «Гражданский щит Украины» как «местной отрасли гражданского общества», интегрированной в электронное правительство.

Контроль организации защиты информации реализовывался в период создания Программы «Гражданский Щит» на базе пилотного АРМ (99000) «Гражданский Щит города Севастополя» как прототипа головного АРМ «Гражданский Щит Украины» и АРМов административно-территориальных единиц (АТЕ) в его иерархии. В том числе контроль обеспечивался путем:

- лицензирования разработчика Администрацией Государственной службы специальной связи и защиты информации Украины;
- проведения разработчиком установленных ДБН (ГОСТ) и нормами испытаний ДИС «Ноосфера» в предварительном и приемочном режиме;
- указания целевых функций технических и технологических компонентов системы местного электронного правления как предмета их защиты.

Изначально данное требование было реализовано в цели Программы «Гражданский Щит» с раскрытием предмета системы информационно-аналитического обеспечения (СИАО) как целевой функции поддержки:

- организации эффективного и самодостаточного функционирования АТЕ,
- развития административной территории и производственных отношений АТЕ как частей социально-экономического и ландшафтно-экологического базиса национальных реформ и государственного строительства.

Данный подход позволил определить структуру управления и связи:

- 1) АРМ председателя органа местного самоуправления;
- 2) АРМы государственных и хозяйственных субъектов рыночной экономики;
- 3) компьютерная система «Информационно-аналитический центр развития города Севастополя» как ядро СИАО:

- а) комплекс стандартных аппаратно-программных средств с КСЗИ;
- б) ДИС «Ноосфера» (под КСЗИ от НСД) **со шлюзами портала:**

- для открытого доступа из Internet к информационным ресурсам с различной политикой безопасности из незащищенной среды с персональной защитой заказанных (обрабатываемых) данных;

- для защищенной обратной связи (по глобальным и локальным сетям).

- 4) коммутаторы распределенной информационно-аналитической базы СИАО:

- а) учреждения центральных и отраслевых органов власти;

- б) органы власти местного самоуправления;

- в) территориально-хозяйственные комплексы (ТХК);

- 5) информационно-коммуникационные системы взаимодействия с СИАО:

- а) для неконтролируемых проектом глобальных сетей (типа Internet) - защищенные порталы территориальной размещенной платформы ДИС «Ноосфера» в административных единицах;

- б) для контролируемых проектом глобальных сетей - защищенный информационный ресурс национальной системы конфиденциальной связи (НСКС) Государственной службы специальной связи и защиты информации (ГСССЗИ).

Требования работы с разной политикой безопасности регламентированы:

- современной правовой основой защиты информации при обязательности «открытости» государственных и публичных учреждений для населения;

- повышенными требованиями к защите «открытой» информации, принадлежащей государству и/или имеющей статус конфиденциальности;

- обязательностью защиты персональных данных физических лиц, которые, в соответствии с Конституцией Украины, можно собирать «только о себе» с запретом несанкционированного сбора данных о «третьих лицах».

В соответствии со структурой необходимых требований осуществление защиты информации «с открытым доступом» с условием защиты выдаваемых данных организовано по критерию гарантий на уровне Г-2:

- информационный ресурс НСКС до стандартного профиля 3.КЦД.2 = КА-2, КВ-2, ЦА-1, ЦО-1, ЦВ-1, ДР-1, ДВ-1, НР-2, НИ-2, НК-1, НО-2, НЦ-2, НТ-2, НВ-1

- внешний портал ДИС «Ноосфера» не ниже стандартного профиля 3.КЦД.2 = {КД-2, КА-2, КО-1, КВ-2, ЦД-1, ЦА-2, ЦО-1, ЦВ-2, ДР-1, ДВ-1, НР-2, НИ-2, НК-1, НО-2, НЦ-2, НТ-2, НВ-1}

Данные технические и технологические особенности защиты информации:

- исключают противоречивость ответственности НСКС за передачу защищенным информационным ресурсом незащищенной при обработке информации от утраты ее модификации;

- реализуют Поручение Президента Украины «Об обеспечении внедрения информационно-коммуникационных технологий во всех сферах общественной жизни, реализации в Украине Инициативы «Партнерство» Открытое Правительство» по развитию электронного управления».

Список использованной литературы

1. Прималенный А.А., Егоров Ф.И. Об организации допуска и доступа к информации различных категорий конфиденциальности в АРМ «Гражданский Щит» как автоматизированной системы класса «З» // - Днепропетровск: Научный журнал «Экология и ноосферология», том 19. - 2008. - №№ 3-4. - С. 161-171.

2. Прималенный А.А. Развитие электронного правления в Автономной Республике Крым как зеркало демократии //Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні. - К.: Національний центр підтримки електронного урядування, 2010. - С. 66-68.

3. Прималенный А. А. Со-интегральная система местного электронного правления Украины (шифр - «Гражданский Шит») / - Днепропетровск: научный журнал «Экология и ноосферология», Том 23. - 2012. - №№ 1-2. - С. 127 - 139.

Васюк Юрій Миколайович,

заступник начальника відділу моніторингу грошових операцій управління податкового контролю ДПС у Київській області

ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ ДЛЯ БІЗНЕСУ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ДОХОДІВ І ЗБОРІВ

Міністерство доходів та зборів постійно вживає заходів щодо вдосконалення відносини з платниками, перевівши їх зокрема в онлайн-режим. Крім можливості податкового звітування в електронному вигляді, яким уже користується майже 100% бізнесу, підприємства зможуть отримувати адміністративні послуги, консультації та навіть здійснювати розрахунки з бюджетом.

Уже найближчим часом для полегшення життя бізнесу буде запроваджено такі інновації в процесі адміністрування податків:

спрощення порядку реєстрації платників ПДВ за рахунок впровадження електронної форми реєстрації;

електронні податкові перевірки;

електронний кабінет платника податків, через який надаватимуться дистанційні податкові послуги в режимі реального часу;

спрощення податкової звітності і подальша гармонізація податкового та бухгалтерського обліку.

Звичайно, межі вдосконалення безмежні, але попередній аналіз пропозицій громадськості та висновків фахівців продемонстрував, що очікування бізнесу переважно збігаються з планами уряду та податкової служби. Неможливо приймати будь-які зміни до Податкового кодексу України без обговорення з бізнесом, громадськістю [1]. Це надважливо, щоб ті новації, які пропонуються, відображали їх думку.

Так, Державна податкова служба України розробила проект Концепції створення у відомстві електронного сервісу «Електронний кабінет платника податків», яка має бути затверджена урядом. Надання такої послуги передбачено Національним планом дій в рамках Програми економічних реформ на 2010 — 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Проект «Електронний кабінет платника податків» — це продовження реформування ДПС щодо переходу від фіскальної служби до сервісної. Крім відкриття по всій Україні центрів обслуговування платників, акредитованого Центру сертифікації ключів Інформаційно-довідкового департаменту ДПС, що надає послуги електронного цифрового підпису, бізнес ще й безкоштовно отримає електронні послуги за допомогою Інтернет-мережі. «Метою Концепції є створення передумов для розширення спектра електронних послуг, поліпшення якості обслуговування платників, забезпечення достовірності та оперативності інформації, що подається в ДПС, підвищення рівня прозорості та відкритості діяльності податкової служби, розроблення ефективного механізму зворотного зв'язку», — зазначається в документі.

«Електронний кабінет платника податків» — це сервіс веб-порталу ДПС, який за допомогою спеціального інструменту доступу з використанням електронного цифрового підпису дасть можливість платнику спілкуватися з податківцями в онлайн-режимі [2]. Робота з персональним електронним кабінетом може здійснюватися з будь-

якого підключеного до Інтернету комп'ютера після авторизації користувача. «Електронний кабінет платника податків» передбачатиме чотири сервіси. «Інформаційні сервіси» надаватимуть послугу з роботи з індивідуальним податковим календарем, який нагадуватиме про терміни подання звітності та сплати податків, інформуватиме про одержання податкового кредиту, а також виявлені під час перевірки помилки для їх виправлення без застосування штрафних санкцій. Крім того, у платника буде доступ до перегляду своїх актуальних і архівних відомостей, переліку податкових пільг, документів, виданих органами ДПС, у тому числі як фізичній особі — підприємцю (довідки, торгові патенти, свідоцтва).

Сервіси «Податкова звітність» і «Розрахунки з бюджетом» забезпечать платнику можливість електронного декларування та перегляд поданої чи сформованої звітності, а також відкривають доступ до даних про заборгованість зі сплати податків. Тому можна буде розрахувати пеню згідно з даними картки особового рахунку. Крім того, планується надавати послуги з формування та заповнення платіжних документів зі сплати податків, зборів і здійснювати сплату зобов'язань до бюджету за допомогою банківської системи типу Інтернет-банкінг. Завдяки останньому сервісу — «Спілкування з ДПС» платник зможе офіційно листуватися з контролюючими органами, в онлайн-режимі отримувати консультації, адміністративні послуги, замовляти довідки й отримувати їх в електронному вигляді.

Таке різноманіття запропонованих послуг дасть можливість платнику визначитися з індивідуальними параметрами роботи в «Електронному кабінеті платника податків». Більшість сервісів планується запуснути в 2013 р.

Даний податковий сервіс користуватиметься попитом завдяки новизні, зручності, простоті, оперативності, безоплатності, безконтактності тощо.

Список використаної літератури

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 13-14, N 15-16, N 17.

2. Офіційне видання ДПС України, Вісник податкової служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу - <http://www.visnuk.com.ua>.

3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс] – Режим доступу - <http://www.kmu.gov.ua>.

Мазуркевич Марія Василівна,

начальник соціально-правового відділу Служби у справах дітей Одеської ОДА

ОПИС АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР НАДАННЯ ПОСЛУГ СЛУЖБОЮ ЗАЙНЯТОСТІ

Надзвичайно важливим з точки зору забезпечення прав та законних інтересів особи на отримання державної послуги є рівень регламентації процедури її надання. При цьому регламентація має враховувати можливість досягнення двох цілей. Перша - це удосконалення адміністративно-управлінських процесів надання послуг та інформаційної взаємодії органів влади між собою. Даний аспект стосується суто внутрішніх питань діяльності органів влади щодо виконання покладених на них повноважень. Друга – це налагодження взаємодії органів влади з отримувачами послуг – фізичними та юридичними особами [3].

За загальним правилом, адміністративна процедура надання послуги повинна здійснюватись найбільш простим і ефективним з точки зору результативності та

економічності способом. В той же час, важливе значення для адміністративної процедури, як і для будь-якої іншої процедури, є терміни надання, адже витрати часу на отримання послуги є однією з найбільших вад діяльності адміністрації [1]. При цьому доцільно, щоб термін надання послуг визначався спеціальним нормативним актом (регламентом). У такому разі регулювання, наприклад, порядку витребування адміністративним органом документів чи інформації від іншого органу більшою мірою стає питанням не стільки адміністративної процедури, як ефективності загальної організації діяльності органу, який надає послугу [1].

Окремої уваги серед переліку обов'язків органу, який надає послугу, заслуговує проблема інформування фізичних осіб про адміністративну процедуру надання послуги. Загальний підхід до об'єму надання інформації стосовно послуги залежить від того наскільки є відкритою адміністративна процедура.

З урахуванням існуючих на даний момент окремих нормативно-правових актів [2,5,6 та ін.], орган влади, який надає послугу зобов'язаний оприлюднювати інформацію щодо своєї діяльності, переліку послуг та технології їх надання. При цьому обсяг інформації має бути достатнім для звернення особи до адміністративного органу без сторонньої допомоги. Крім того, орган влади на своїх веб-сайтах повинен періодично оновлювати систематизовану інформацію щодо послуг, які ним надаються цим органом [6].

Реалізація даних положень знайшла своє відображення в Адміністративному регламенті, який був розроблений автором в процесі виконання НДР в ОРІДУ НАДУ. Даний регламент відображає склад, послідовність і терміни виконання адміністративних процедур з надання державної послуги зі сприяння громадянам у пошуку підходящої роботи [4].

Підставою для початку надання даної послуги є особисте звернення безробітного громадянина до центру зайнятості населення (ЦЗН), який заповнив заяву-анкету або висловив письмову згоду на пропозицію працівника ЦЗН.

Надання послуги включає наступні адміністративні процедури:

- визначення професії (спеціальності), за якою буде здійснюватися професійне навчання безробітного громадянина;
- підбір освітньої установи для проходження професійного навчання відповідно до договорів з організацій професійного навчання безробітних громадян, укладених центром зайнятості населення в установленому законодавством порядку;
- направлення безробітного громадянина в освітній заклад для проходження професійного навчання.

Працівник ЦЗН, який здійснює функцію з надання державної послуги задає параметри пошуку відомостей про безробітного громадянина у програмно-технічному комплексі, що містить реєстр одержувачів державних послуг в сфері зайнятості населення, і знаходить відповідні бланки облікової документації в електронному вигляді. Далі працівник ЦЗН дістає з поточного архіву ЦЗН особисту справу одержувача державних послуг і на підставі встановлення відповідності відомостей, що містяться в реєстрі одержувачів державних послуг в сфері зайнятості населення, відомостях, у поданих безробітним громадянином документах, приймає рішення про надання державної послуги, інформує його про прийняте рішення.

При скруті безробітного громадянина з вибором професії (спеціальності), напрямку професійного навчання Працівник ЦЗН пропонує йому отримати державну послугу з професійної орієнтації з метою вибору сфери діяльності (професії), працевлаштування, професійного навчання (далі державна послуга з професійної орієнтації громадян).

Після чого працівник ЦЗН визначає можливі варіанти проходження професійного навчання відповідно до обраної професії (спеціальності), на пряму професійного навчання. Якщо безробітний громадянин не здійснив вибір професії, працівник ЦЗН інформує безробітного громадянина про дострокове припинення надання державної послуги і здійснює підготовку висновку про надання державної послуги, потім його підписує та вручає безробітному громадянину.

Працівник ЦЗН при наданні освітнім закладом копії наказу (виписки з наказу) про зарахування безробітного громадянина на професійне навчання за направленням ЦЗН, фіксує в програмно-технічному комплексі, що містить реєстр одержувачів державних послуг у сфері зайнятості населення - фізичних осіб дані про наказ освітнього закладу про зарахування громадянина професійне навчання (дата, номер), залучає копію наказу (виписки з наказу) про зарахування безробітного громадянина на професійне навчання за направленням ЦЗН до особової справи отримувача державних послуг.

Поточний контроль за дотриманням послідовності дій певних адміністративних процедур по наданню державної послуги, прийняттям рішень працівниками ЦЗН здійснюється директором ЦЗН або його заступником, відповідальним за організацію роботи з надання державної послуги.

Нагляд і контроль за повнотою та якістю здійснення органами державної влади переданих повноважень в області сприяння зайнятості населення, включаючи надання державної послуги, здійснює Служба зайнятості України шляхом проведення планових (позапланових) виїзних (документарних) перевірок.

Список використаної літератури

1. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / В. П. Тимошук. – К.: Факт, 2003 - 496 с.
2. Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI "Про доступ до публічної інформації" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>
3. Логвінов В.Г. Створення адміністративних регламентів надання послуг на основі формалізації управлінських процесів // Збірник наукових праць "Актуальні проблеми державного управління", випуск 2(46), ОРІДУ НАДУ - Одеса, 2011 - С.99-103.
4. Мазуркевич М.В. Складові адміністративного регламенту послуги "Сприяння громадянам у пошуку роботи " // Матеріали щорічної підсумкової науково-практичної конференції ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, 2 листопада 2012 - С.318-319
5. Наказ Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 15.08.2003 № 149 "Про порядок надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи "Електронний Уряд" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3 "Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>

ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ: КЛАСИФІКАЦІЯ, РЕЖИМИ ТА МЕХАНІЗМИ ДОСТУПУ ДО ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Сучасні суспільні відносини характеризуються широким використанням персональних даних під час обігу інформації (соціального, фінансового, правоохоронного, науково-технічного та ін. характеру), товарів, послуг і капіталів, що вимагає не тільки вільний рух інформації про особу, а і забезпечення її надійного захисту у відповідності до основних прав і свобод людини.

Більш ніж два десятки законів України регулюють суспільні відносини, що пов'язані із збиранням, зберіганням, використанням та поширенням інформації про особу (персональних даних), однак всі вони не мають чіткого та скорельованого з європейським законодавством визначення персональних даних та визначених вимог щодо їхнього захисту, крім того, не визначена конкретна класифікація персональних даних та режим доступу до персональних даних в залежності від грифа секретності персональних даних; не визначені групи і категорії персональних даних; не сформовано підходи до визначення основних переліків персональних даних в залежності від правового режиму.

Згідно із законодавством більшості європейських держав персональні дані розділяються за критерієм "чутливості" на «дані загального характеру» (прізвище, ім'я по батькові, дата і місце народження, громадянство, місце проживання) і "чутливі" (вразливі) персональні дані (дані про стан здоров'я (історія хвороби, діагнози); етнічна приналежність, ставлення до релігії, ідентифікаційні коди чи номери, відбитки пальців, записи голосу, фотографії, кредитна історія, дані про судимість і т.д.). Для чутливих персональних даних передбачена більш висока ступінь захисту.

У Законі України "Про захист персональних даних" [1] така класифікація відсутня. У результаті цього, розповсюдження всіх без винятку персональних даних, у тому числі навіть прізвища, ім'я, по батькові особи, може здійснюватися тільки за попередньої згодою цієї особи. Відтак будь-яка база клієнтів, список телефонів бізнес-партнерів чи просто стопка візиток підпадають під категорію бази персональних даних та потребують реєстрації.

Невиправданою на мою думку також є всеохопність Закону України "Про захист персональних даних": базою персональних даних визнається не лише база даних в автоматизованих комп'ютерних системах (як в європейській практиці), але й паперові картотеки – такою картотекою, як приклад, можна зазначити папку з договорами. Всі такі "базис персональних даних" треба реєструвати в державному реєстрі.

Для реалізації можливості створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними, а також з метою забезпечення свобод і прав громадян необхідно на законодавчому рівні класифікувати групи, переліки персональних даних та режим доступу до персональних даних в залежності від грифа секретності для уникнення двозначного тлумачення.

Здійснити класифікацію персональних даних за групами можна таким чином:

Перша група персональних даних створюється та збирається органами державної влади і місцевого самоврядування відповідно до вимог закону. До таких даних належать: оперативно-розшукові дані, відомості про сплату податків та інших обов'язкових платежів, дані про доходи фізичних осіб, про проходження митного контролю, ідентифікаційні дані

документів на ім'я особи (серія, номер, дата видачі документа і найменування органу, який здійснив цю видачу) та інші.

Друга група персональних даних створюється та збирається суб'єктами права власності і господарювання відповідно до вимог закону. До таких даних належать: витяги з наказів про працівників, характеристики на працівників, ідентифікаційні дані документів на ім'я особи та інші.

Третя група персональних даних самостійно надається фізичними особами органам державної влади і місцевого самоврядування та суб'єктам права власності і господарювання у визначені законом терміни та ситуації. До таких персональних даних належать: податкова декларація, податковий звіт, митна декларація, анкета, суб'єктивні симптоми захворювання пацієнтів.

Четверта група персональних даних створюється суб'єктами права власності і господарювання згідно з угодами між ними та фізичними особами, що описуються цими даними. До четвертої групи персональних даних належать: дані про послуги електрозв'язку, відомості про комунальні послуги, дані медичного обстеження пацієнтів, рецепти хворих.

Вивчаючи наскрізь визначені групи можна дійти до висновку, що персональні дані можна поділити на дві категорії, вразливі та ідентифікуючі.

До «вразливих» персональних даних можна віднести інформацію щодо здоров'я, расової та іншої приналежності людини, політичних переконань, саме ця інформація підлягає контролю над її використанням та поширенням з боку фізичної особи щодо якої вона зібрана.

До «ідентифікуючих» персональних даних відноситься інформація яка має більш вільний порядок звернення, контролюючи мету її збору і право доступу до неї.

В якості основи механізму практичного регулювання процесів захисту персональних даних повинна бути встановлена Законом система взаємопов'язаних організаційних заходів на базі ліцензування діяльності та реєстрації баз персональних даних.

Ліцензування роботи з персональними даними є найважливішим засобом захисту від несанкціонованого збору і поширення персональних даних. Процес ліцензування діяльності у сфері персональних даних передбачає: визначення мети збору, накопичення (обробки), заощадження та передачі (реалізації) даних про особу; створення баз даних; оцінку заходів їх захисту, стану технічної бази або можливості залучення коштів для надання послуг, пов'язаних з персональними даними; встановлення категорій, груп суб'єктів персональних даних, рівня кваліфікації, відповідності професійної, підприємницької діяльності державної політики у сфері персональних даних.

Реєстрація баз персональних даних переслідує цілі регулювання процесів створення та використання відомостей персонального характеру, що накопичуються, обробляються та розповсюджуються за допомогою автоматизованих або неавтоматизованих засобів. При цьому, процес реєстрації передбачає контроль наявності та відповідності встановленим вимогам засобів технічного захисту інформації, що забезпечують гарантований захист персональних даних на основі сертифікації.

Висновки. Першочерговим кроком реалізації норм Закону України «Про захист персональних даних» повинна бути чітка класифікація переліків персональних даних та відповідно визначення обмеження доступу для них шляхом затвердження на рівні Уряду Типового класифікатору переліків персональних даних та обмеження доступу до них, а також чітке визначення груп та категорій персональних даних; обмеження доступу до персональних даних в розрізі груп і категорій персональних даних. Крім того, розроблення стандартів (регламентів), у тому числі – надання інформаційних послуг, формування

набору типових рішень; навчання та консультування всіх суб'єктів захисту персональних даних.

Список використаної літератури

1. Закон України № 2297-VI від 01.06.2010 «Про захист персональних даних». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2297-17>
2. Обуховська Т.І. Персональні дані: теорія та реальність //Т.І.Обуховська, В.П.Шуляк// Міжнародний науковий фаховий журнал «Електронне урядування», № 2, 2011 р.- С. 76-88.
3. Обуховська Т.І. Нормативно-правове забезпечення обробки та циркуляції персональних даних.//Науковий журнал «Вісник Національної академії державного управління при Президентові України», № 4, 2011 р.-С.119-126.
4. Постанова Кабінету Міністрів України № 616 від 25.05.2011 «Про затвердження Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=616-2011-%EF>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 2250-р від 13.12.2010 «Про схвалення концепції електронного урядування в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2250-2010-%F0>
6. Закон України № 2657-XII від 02.10.1992 «Про інформацію». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>

Разумей Максим Миколайович,

головний інспектор Міністерства доходів і зборів України, аспірант кафедри державної служби та митної справи Академії митної служби України (м. Дніпропетровськ)

КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНЗИТОМ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАМКІВ З ФУНКЦІЄЮ GPS – GSM НАВІГАЦІЇ

Електронне урядування в митній службі України розвивається в рамках багатофункціональної комплексної системи „Електронна митниця”. Одним із важливих складових елементів „Електронної митниці” є контроль за транзитом.

Україна за своїм транзитним потенціалом займає лідируючі позиції у Європі. Завдяки вигідному географічному розташуванню, наявності розвиненої мережі шляхів сполучення різних видів транспорту, наша держава має значний національний ресурс, який на сьогодні реалізується не повною мірою. Наявний транзитний потенціал України на транспорті загального користування (без трубопроводів) використовується лише на 50% [4].

Тому питання контролю транзиту є надзвичайно актуальним у контексті того, що транзитний потенціал України необхідно виводити на якісно новий рівень за кількісними та якісними показниками, робити привабливим для іноземних операторів із перевезень товарів, гарантувати виконання Україною ряду міжнародних конвенцій, забезпечувати його функціонування як постійно діючого рентабельного сегменту економіки. Процедури митного контролю та оформлення транзитних перевезень вантажів мають бути максимально оптимізовані і забезпечувати належний контроль та зовнішньоторговельну безпеку держави.

Для дистанційного контролю за транзитними вантажами та підвищення ефективності боротьби з контрабандою наказом Міністерства фінансів України наприкінці 2012 року затверджено Порядок використання електронних замків з функцією GPS – GSM навігації [3].

Таке нововведення гарантує доставку товару до місця призначення на території України. Контроль транзиту за допомогою GPS – GSM навігації покладатиметься на Міністерство доходів і зборів України, шляхом реорганізації Державної податкової служби України та Державної митної служби України [2].

Таким чином, митні органи отримали право виборчого встановлення електронних замків на транзитний транспорт. Вся інформація надходить до Міндоходів, а тому будь-яке вторгнення в опломбований замок, відхилення від маршруту або несанкціонована затримка спричинять пильний огляд на митниці призначення. Фахівці Міндоходів володіють повною інформацією щодо того, чи не розвантажувався транзитний автотранспорт в Україні, а також чи відповідає пункт призначення, вказаний в документах, справжньому маршруту вантажівки. На першому етапі запровадження цю технологію розповсюджено на 5% транзитних вантажівок. Згодом її необхідно задіяти на всі вантажні автомобілі, які перевозять транзитні та імпортовані вантажі, а також залізничні контейнери [1].

За своєю суттю, електронний замок з функцією GPS – GSM навігації – це багаторазовий інформаційно-телекомунікаційний засіб, який застосовується для забезпечення ідентифікації товарів під час здійснення їх переміщення митною територією України та є складовою частиною системи захисту транзитних переміщень. Він обладнаний електронним блоком, за допомогою якого інформація про переміщення товару та закриття/відкриття замка передається за протоколами GPS – GSM зв'язку через оператора мобільного зв'язку та мережу Інтернет (з використанням виділеного каналу передачі даних) до відповідного підрозділу Міндоходів.

Рішення щодо застосування електронного замка приймаються керівником митниці відповідально або уповноваженою ним особою на підставі результатів застосування системи управління ризиками. Замок безоплатно встановлюється додатково до інших видів митного забезпечення, що використовуються митними органами України. Він накладається на транспортний засіб або частину транспортного засобу (контейнер, цистерну, інше пристосування), у якому безпосередньо переміщуються товари.

Для здійснення контролю за переміщенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення і виявлення фактів їх недоставки до митниці призначення використовується Єдина автоматизована інформаційна система митних органів України.

Слід також відзначити той нюанс, що за схемою контролю GPS – GSM навігації чітко відслідковується вантажопотік та місце перебування тих чи інших товарів. Міндоходів має забезпечувати максимальний захист такої інформації, адже її розповсюдження буде становити суттєву загрозу комерційним інтересам власників вантажів та перевізників.

У боротьбі з контрабандою треба робити ставку на сучасні ІТ-технології та дистанційний контроль без втручання у поточну діяльність бізнесу. Необхідно створювати такі умови всередині країни, за яких контрабандна діяльність втратить свій економічний сенс, стане нерентабельною. А використання інформаційно-телекомунікаційної функції GPS – GSM навігації має стати одним із методів боротьби з цим негативним явищем у сфері зовнішньої торгівлі України. Електронне пломбування також доцільно буде розповсюдити для руйнування тіньових схем при відшкодуванні ПДВ.

Список використаної літератури

1. Офіційний веб-сайт: Державна митна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua>.
2. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 24.12.2012 №726/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

Ліга: Закон Корпорація Іпк „Region++”.

3. Про затвердження Порядку використання електронних замків з функцією GPS – GSM навігації: наказ Міністерства фінансів України 03.12.2012 № 1266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА: ЗАКОН КОРПОРАЦІЯ ІПК „РЕГІОН++”.

4. Фёдоров А.О. Перспективы развития транспортной и таможенной инфраструктуры Украины / А.О. Фёдоров // UNECE, Transport Review: Transport without borders. – 2009. – Second edition. – P. 101 – 108.

Огілюк Анатолій Васильович,

помічник судді Апеляційного суду Київської області, аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУДОВИХ ОРГАНАХ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Управлінські акти органів публічної влади, незважаючи на всю їх значимість, безпосередньо не впливають на суспільні процеси, а містять лише “заряд” запланованих і бажаних впливів. Органи державної влади і місцевого самоврядування реалізують свої функції через посередництво управлінської діяльності – специфічного виду праці, який вимагає належної професійної підготовки і застосування відповідних прийомів, форм і методів.

Управлінська діяльність – це набір (сукупність) напрацьованих історичним досвідом, науковим знанням і талантом людей навичок, умінь, способів, засобів доцільних дій у сфері управління. Саме вона покликана забезпечувати підготовку і проведення в життя рішень органів публічної влади [1].

Судова гілка влади в Україні в управлінській діяльності посідає особливе місце, оскільки суди виконують лише функції контролю за додержанням законності в Україні, виступають “публічним арбітром”. Лише державна судова адміністрація України здійснює власне управлінську діяльність, однак вона стосується лише організаційних питань роботи судів.

А тому основний напрям удосконалення управлінської діяльності в судових органах влади – це їх подальша демократизація і раціоналізація, забезпечена на основі результативності і ефективності функціонування системи публічної влади. Насамперед йдеться про:

- запровадження дієвих механізмів залучення громадян до вироблення, реалізації і контролю публічної політики;
- забезпечення прозорості і відкритості діяльності органів влади;
- тісну взаємодію органів публічної влади з бізнесом і громадським сектором на засадах партнерства;
- переорієнтацію на управління за цілями (за кінцевим результатом) і надання послуг, оцінювання діяльності за критеріями результативності і соціальної ефективності;
- впровадження інформаційних технологій і розбудову системи електронного урядування;
- раціоналізацію організаційно-функціональної структури органів влади, налагодження чіткої взаємодії по горизонталі і вертикалі в системі публічного адміністрування;
- утвердження наукових засад у практиці управлінської діяльності [2, с. 10].

Розвиток електронного простору України набуває сьогодні особливої актуальності. Це зумовлено насамперед переходом від інформаційного суспільства до суспільства знань,

що докорінно змінює всі комунікації в суспільстві ставить нові вимоги перед якістю послуг, які надаються державними службовцями.

Електронне урядування – це модернізація всієї системи державного управління, яка охоплює як надання якісних послуг для громадян і бізнесу, так і налагодження новітніх комунікативних каналів між владою і громадянським суспільством [3].

Державні установи, які успішно впроваджують програму “Електронний Уряд”. Позитивним кроком, фундаментом для побудови електронної України, електронного урядування, електронного документообігу, а також забезпечення інформування громадян, є створення і функціонування веб-порталів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, призначених для інтеграції веб-сайтів органів виконавчої влади та розміщення інформаційних ресурсів відповідно до потреб.

Можна навести приклади використання механізмів електронного урядування у судовій владі України:

- *запровадження системи електронного документообігу на базі програмно-апаратного комплексу;*

- *створення веб-порталів державної судової адміністрації та судів,*

- *запровадження автоматичної системи документообігу.*

Втілення новітніх технологій у сферу державної влади, з одного боку, дозволить підвищити її ефективність, а з іншого – зробити більш відкритою роботу судових органів. Робота в режимі електронного урядування принципово змінює атмосферу взаємодії влади і населення. Кожний громадянин отримує можливість відстежувати події у діяльності органів судової влади [3].

В умовах розбудови української державності та становлення демократії система методів та способів управління у публічній владі, звичайно, потребує реформування. Зокрема мають бути запроваджені нові підходи до побудови внутрішніх владно-управлінських відносин у самих державних органах, змінені вимоги до особи державного службовця, його функцій, завдань, системи підготовки та перепідготовки, відповідальності.

Усе це потребує введення нових термінів і підходів, що вже зараз знаходить відображення в новій редакції Закону України “Про державну службу”, а також “Стратегії модернізації системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування”, розроблених Головдержслужбою України (сьогодні Національне агентство України з питань державної служби) [4].

Таким чином, управлінська діяльність у системі судової влади України, є специфічною, оскільки здійснення управління суспільними процесами судами здійснюються опосередковано через правосуддя, шляхом застосування правових норм, виданих іншими органами публічної влади, а тому, як зазначалося вище, ефективна модернізація управлінської діяльності в системі судових органів прямо залежить від модернізації управління і в інших органах публічної влади.

Список використаної літератури

1. План модернізації державного управління: пропозиції щодо приведення державного управління та державної служби України у відповідність із принципами і практиками демократичного урядування / [А. Вишневський, В. Афанасьєва, Р. Гекалок та ін. ; за заг. ред. Т. Мотренка]. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2010. – 396 с.

2. Асанова А. А. Електронний уряд як дійовий механізм взаємодії і форма співпраці держави та громадян в інформаційному суспільстві / А. А. Асанова // Державне управління [Електронне видання]. – 2006. – № 1. – Режим доступу до журн.: [http:// www.nbuuv.gov.ua](http://www.nbuuv.gov.ua).

3. “Правовий тиждень” Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://legalweekly.com.ua>.

4. Офіційний веб-сайт Нацдержслужби України Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://nads.gov.ua>

Нікіфорова Інна Іванівна,

заступник директора Департаменту державного фінансового аудиту бюджетних програм та діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки Державної фінансової інспекції України, аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Основними здобутками суспільного розвитку у двадцятому столітті є послідовні стадії науково-технічного прогресу: індустріалізація, комп'ютеризація та інформатизація. Тенденції глобалізації, трансформації індустріального суспільства до інформаційного, підвищення плюралізації та активності суспільних структур загострили кризові явища традиційного державного управління, побудованого на принципах бюрократії, ієрархічної організації та централізації. Це обумовило необхідність пошуку нових способів, принципів, механізмів та моделей державного управління, серед яких особливе місце займає електронне урядування, що базується на концепціях нового державного менеджменту та «політичних мереж» [2, с. 30]. Залежно від типу взаємовідносин між зацікавленими сторонами, розрізняють три основні складові моделі електронного уряду: уряд - громадяни (G2C), уряд - бізнес (G2B) та уряд – уряд (G2G) [1, с. 11]. Тобто, діяльність електронного уряду передбачає два види партнерства: зовнішнє (Front office), яке реалізується в рамках відносин G2C та G2B, та внутрішнє (Back office), основою якого є взаємодія як усередині гілок влади (законодавчої, виконавчої, судової), так і між ними.

Законодавство України визначає електронну форму взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, тобто модель G2G, однією із стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства та вдосконалення державного управління [4]. Однак, аналітичне опрацювання змісту Концепції розвитку електронного урядування в Україні [7], підтверджує висновок А. Баровської про її спрямованість переважно на потреби громадян та бізнесу, а для досягнення грамотного управління (good governance) важливо вдосконалити процес прийняття рішень [1, с. 14]. У контексті реалізації зазначеної Концепції побудова моделі G2G обмежується організацією інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування на базі електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису, а також створенням єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури цих органів [1, с. 12].

Для підтвердження зазначеного висновку, варто нагадати про основні здобутки дослідної експлуатації Системи електронної взаємодії органів державної виконавчої влади (СЕВ), проведеної у 2012 році Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки) спільно з Секретаріатом Кабінету Міністрів України. З липня 2012 року СЕВ активно використовується центральними органами виконавчої влади (ЦОВВ) і готова до підключення місцевих.

Разом з тим, цілі створення СЕД та її призначення - прийом/передача організаційно-розпорядчих електронних документів Секретаріату Кабінету Міністрів та ЦОВВ,

організація погодження проектів нормативних актів між ЦОВВ та контроль виконання доручень Секретаріату Кабінету Міністрів [8]. Отже, СЕВ, яку до кінця поточного року планується впровадити у промислову експлуатацію, передбачає удосконалення електронного документообігу для посилення контролю за станом виконавської дисципліни в органах державної влади. Водночас, можливості G2G для проведення повномасштабного реінжинірингу адміністративних процесів у державному управлінні, підвищення якості управлінських рішень та зменшення впливу бюрократичних чинників значно ширші. Багато країн практикують он-лайнний режим засідань парламенту та уряду, надання в електронній формі пропозицій до проектів відповідних рішень, електронне голосування при прийнятті таких рішень. Приміром, впровадження у 2000 році в рамках реалізації концепції електронної держави в Естонії інформаційної системи проведення парламентських сесій дало змогу зменшити час на прийняття рішень до 30-90 хвилин.

Досвід Південної Кореї, США та Канади, які у 2010 році стали лідерами за показником розвитку електронного урядування за версією ООН [3, с. 210], переконує, що запорукою успіху є чітке визначення та формальне закріплення у державних актах стратегічних цілей і задач, послідовність та координованість процесу її реалізації. Однак, для України характерний безсистемний підхід як до реалізації завдань та проектів інформатизації загалом, так і розвитку електронного урядування зокрема. Так, базові положення Концепції Національної програми інформатизації не переглядалися з моменту її затвердження - 1998 року. Наприклад, розділ про стан інформатизації в Україні містить інформацію щодо парку обчислювальних машин, яка базується на статистичних даних 1995-1997 років, обсягів виробництва мікроелектроніки – 1991-1996 років [5]. Закон України «Про Національну програму інформатизації» передбачає щорічне затвердження Верховною Радою України завдань (проектів) інформатизації на наступні три роки [6], які, починаючи з 2000 року, затверджувалися лише двічі: на 2000-2002 роки та 2006-2008 роки. Концепцію розвитку електронного урядування в Україні [7] було схвалено через 9 років після прийняття Законів «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис», які до того не мали практичного втілення, проте і вона реалізується за відсутності відповідної стратегії та загальнодержавної програми розвитку електронного урядування.

Тому питання подальшого удосконалення нормативно-правової бази розвитку інформатизації та інформаційного суспільства з виділенням в особливу категорію правових актів концептуально-стратегічного характеру, їх узгодженість між собою та відповідність реаліям сьогодення, орієнтованість на кращі світові практики є найбільш актуальними для успішної реалізації цілей запровадження ефективної системи державного управління на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаної літератури

1. Баровська А. ОГАС як національний проект: постановка проблеми / А. Баровська. – К. : НІСД, 2011. – 47 с.
2. Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні / Архипська О., Баранов О., Дзюба С. та ін.] ; за ред. С.Дзюби. – К. : Національний центр підтримки електронного урядування, 2010. – 90 с.
3. Дьякова Е. Процесс перехода к электронному правительству как объект теоретического моделирования / Е. Дьякова // Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук. – 2010. – Вып. 10. – С. 204-224.

4. Закон України Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : прийнятий 9 січ. 2007 р. № 537-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
5. Закон України Про Концепцію Національної програми інформатизації : прийнятий 4 лют. 1998 р. № 17/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
6. Закон України Про Національну програму інформатизації : прийнятий 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
7. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
8. Тимчасова інструкція щодо використання системи електронної взаємодії органів виконавчої влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua>.

Глушкова Віра Вікторівна,

к. фіз.-мат. наук, старший науковий співробітник Інституту кібернетики імені В.М.Глушкова Національної академії наук України

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЗАКОНА УКРАИНЫ «О ЗАЩИТЕ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ»

В связи с развитием информационного общества (ИО) и стремительным развитием информационных технологий вопросы информационной безопасности выходят на первый план. Большинство стран на сегодняшний день готовят и принимают на государственном уровне стратегии по Национальной кибербезопасности. Вопросы IT- безопасности являются главными на многочисленных IT-форумах и IT-конференциях. Однако, существуют некоторые противоречия между обеспечением информационной безопасности государства и личности. Сегодня от решения этой проблемы зависит вектор общественного развития.

Первого июля 2010 г. в Украине был принят закон № 2297-VI “ О защите персональных данных ”, который с дополнениями и изменениями начал действовать с 20.12.2012г.[2] А 6 июля 2010 г. наше государство ратифицировало Конвенцию о защите лиц в связи с автоматизированной обработкой персональных данных и Дополнительный протокол к конвенции о защите лиц в связи с автоматизированной обработкой персональных данных относительно органов надзора и трансграничных потоков данных.[1].

Сразу обращает на себя внимание, что европейская Конвенция защищает лицо, т.е. человека, а украинский закон – персональные данные.

Рассмотрим более подробно некоторые аспекты реализации Закона «О защите персональных данных» в Украине.

После принятия вышеуказанных документов началась тотальная регистрация баз данных, а также начали применяться меры по защите этих баз данных и непосредственно самих данных.

На сегодняшний день подано 3 миллиона заявок на регистрацию баз данных, обработано только около 50 тыс.

Защита баз данных осуществляется на основании закона Украины « Про защиту информации в информационно-телекоммуникационных системах», введенного в действие Постановлением Верховной Рады от *N 81/94-ВР от 05.07.94г.*[3], Указом Президента Украины от 22.05.1998 № 505 "О Положении о порядке осуществления

криптографической защиты информации в Украине" [7], Указом Президента Украины от 27.09.1999 № 1229 "Об утверждении Положения о технической защите информации в Украине" [6], а также др. законами, подзаконными актами и приказами.

На основании этих документов обеспечивается и криптографическая, и техническая защита информации, баз и сетей. Однако, если коммерческие и организации начали оформлять лицензии и сертификаты с января 2013г. и раньше, то большинство государственных организаций на сегодняшний день не в состоянии выполнить даже минимальных требований по защите персональных данных.

В Приказе Министерства юстиции Украины от 30.12.2011 г. «Об утверждении Типового порядка обработки персональных данных» [5] говорится: «Владелец базы персональных данных обеспечивает антивирусную защиту в информационной (автоматизированной) системе». Однако, по официальным данным, почти 40% государственных учреждений не имели на начало апреля 2013г. лицензионного программного обеспечения. А без него нельзя даже и начинать говорить об лицензионном антивирусном обеспечении.

8 апреля 2013 Кабинет Министров одобрил постановление О порядке использования средств в 2013 году, предусмотренных Государственным бюджетом Украины на реализацию мероприятий по легализации компьютерных программ в органах исполнительной власти. Об этом заявил вице-премьер-министр Константин Грищенко [4]. Т.о. Кабмин приступает к решению вопроса легализации программ, установленных на компьютерах в органах исполнительной власти. Надо отметить, что хотя эти меры и не решают полностью проблемы по обеспечению защиты баз данных в государственных учреждениях, все же они являются важным позитивным шагом в этом направлении.

Важно отметить, что в связи с увеличивающимися угрозами в информационном обществе средства защиты баз данных и сетей в дальнейшем будут дорожать. Этот факт необходимо учитывать при составлении бюджетов, как отдельных организаций, так и страны в целом. К увеличивающимся угрозам ИО можно отнести:

1. Участвовавшие катастрофы природного и техногенного характера
2. Злоумышленные действия преступных групп и элементов (кибертерроризм, киберпреступность).
3. Межгосударственные конфликты (экономического, политического, идеологического, дипломатического характера) (кибервойны).
4. Отсутствие цифрового суверенитета страны

Особо следует обратить внимание на отсутствие цифрового суверенитета. Так как именно благодаря его отсутствию мы можем полностью утратить контроль над защитой данных и не только личного, но и государственного значения.

Хочется отметить еще один важный момент в реализации закона «Про защиту персональных данных». Хотя в законе и прописана возможность отказа субъекта персональных данных от предоставления этих данных по религиозным и др. соображениям. Однако, на сегодняшний день отсутствуют конкретные механизмы предоставления услуг различного характера людям, отказывающимся предоставить свои персональные данные.

Список использованной литературы

1. ВР ратифицировала конвенцию о защите лиц в связи с автоматизированной обработкой персональных данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://compromat.ua/ru/16/46587/index.html>

2. Закон України № 2297-VI «О защите персональных данных» от 01.06.2010 № 2297-VI [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

3. Закон України «Про защиту информации в информационно-телекоммуникационных системах» от 05.07.1994 № 80/94-ВР . [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>

4. Кабмин заменит пиратское ПО на легальное, - Грищенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://biz.liga.net/all/it/novosti/2472660-kabmin-zamenit-piratskoe-po-na-legalnoe-grishchenko.htm>

5. Приказ Министерства юстиции Украины от 30.12.2011 г. «Об утверждении Типового порядка обработки персональных данных» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zpd.gov.ua/dszpd/uk/publish/article/47081>

6. Указ Президента Украины от 27.09.1999 № 1229 "Об утверждении Положения о технической защите информации в Украине" от 27.09.1999 № 1229 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1229/99>

7. Указ Президента Украины от "О Положении о порядке осуществления криптографической защиты информации в Украине" от 22.05.1998 № 505, [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/505/98>

Казюк Яніна Мирославівна,

*к. держ. управління, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету*

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Інформація в бюджетному процесі відіграє важливу роль на кожному з його етапів, а саме: прогнозування, планування, формування, складання, виконання, складання звітності та здійснення контролю.

Одним із принципів побудови бюджетної системи України є принцип публічності та прозорості. Реалізація його вимагає, щоб інформація про бюджет була оприлюднена і забезпечується шляхом публікації документів, пов'язаних зі складанням проекту бюджету, його затвердженням та виконанням.

Публічна інформація – це інформація, яка вільно збирається, отримується, зберігається і поширюється за рахунок бюджетних коштів, призначених, на забезпечення діяльності відповідного органу влади.

Законом України «Про доступ до публічної інформації» закріплено принцип доступу до публічної інформації, в якому визначено обов'язковість оприлюднення інформації про фінансові ресурси, структуру та обсяг бюджетних коштів, порядок та механізм їх витрачання тощо [2].

Інформація про бюджет оприлюднюється відповідно до вимог, визначених статтею 28 Бюджетного кодексу України. Міністерство фінансів України забезпечує оприлюднення:

- бюджетної декларації, в газеті «Урядовий кур'єр», не пізніше ніж через сім днів після її прийняття;
- проекту Закону про Державний бюджет України, в газеті «Урядовий кур'єр», не пізніше ніж через сім днів після подання його до Верховної Ради;
- Закону про Державний бюджет України з додатками, які є його невід'ємною частиною;
- інформації про виконання Державного і зведеного бюджетів України не пізніше 1 березня року, що настає за звітним в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр» та до

20 березня відповідного року здійснює публічне представлення звіту про виконання державного бюджету за попередній бюджетний період;

- іншої інформації [1].

Квартальна та річна звітність про виконання державного бюджету розміщується на офіційному сайті Державної казначейської служби України.

Щодо місцевих бюджетів, то рішення про місцевий бюджет має бути оприлюднене не пізніше ніж через десять днів із дня його прийняття у газетах, визначених відповідними місцевими радами.

Публікацію інформації про місцеві бюджети, таку як рішення про місцевий бюджет та квартальних звітів про їх виконання, забезпечують Верховна Рада АРК, Рада міністрів АРК, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Інформація про виконання місцевих бюджетів (крім бюджетів сіл і селищ), як і про виконання державного бюджету, також підлягає обов'язковій публікації не пізніше 1 березня року, що настає за звітним роком - у газетах, визначених місцевими радами. Публічне представлення вказаної інформації здійснюється до 20 березня відповідного року.

Публічне представлення інформації про виконання бюджету села, селища здійснюється у порядку, визначеному відповідною місцевою радою [1; 3, с.157].

Отже, здійснення публічного контролю за виконанням бюджету забезпечується шляхом оприлюднення інформації про щомісячне, щоквартальне та річне виконання державного бюджету та місцевих бюджетів у засобах масової інформації.

Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України подається Урядом Верховній Раді України, Президенту України та Рахунковій палаті не пізніше 1 травня року, наступного за звітним.

Усі суб'єкти владних повноважень, насамперед органи державної влади і місцевого самоврядування; юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим; особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно з законом чи договором, у тому числі надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, зобов'язані надавати інформацію щодо використання бюджетних коштів.

Головні розпорядники коштів державного бюджету також повинні здійснювати публічне представлення та публікацію інформації про бюджет за бюджетними програмами та показниками, бюджетні призначення щодо яких визначені їм законом про Державний бюджет України до 15 березня року, що настає за звітним. Інформація за кожною бюджетною програмою повинна містити відомості про результативні показники її виконання [3, с.157].

Взагалі, застосування результативних показників програм дає змогу продемонструвати результативність використання бюджетних коштів, тобто співвідношення досягнутих результатів та затрачених коштів, оцінити тривалість виконання бюджетної програми, її необхідність та відповідність визначеній меті, порівнювати результати виконання бюджетних програм та їх аналізувати.

У свою чергу, у процесі розробки результативних показників програм, як для державного, так і для місцевих бюджетів, в залежності від змісту програм та завдань використовують такі основні інформаційні джерела: фінансову звітність; статистичну звітність; дані управлінського бухгалтерського обліку; дані первинної облікової документації; експертні оцінки тощо. Обов'язковими критеріями такої інформації повинна бути доступність, точність, періодичність [4, с.38].

Можна відмітити, що підсумковим кроком у процесі розробки та застосування результативних показників програм є використання поданої інформації у процесі

прийняття управлінських рішень. Показники є підґрунтям для оцінювання програм, а на основі оцінки проводиться подальше управління програмою. Отже саме показники є базовим інструментом механізму програмно-цільового методу управління бюджетами. Використання показників сприяє ефективному використанню коштів та є необхідним для якісного управління державним та місцевими бюджетами.

Підсумовуючи, слід зазначити, що правове забезпечення права на доступ до публічної інформації є однією з найважливіших гарантій становлення демократичного суспільства будь-якої країни. Так, щоб відігравати свою роль в управлінні та впливати на процеси і рішення влади, громадськість повинна знати, коли, як і ким ухвалюються оперативні, поточні, політичні та соціально-економічні рішення. З іншого боку, щоб влада розуміла свою відповідальність перед громадою, громадяни повинні бути не байдужими до оточуючого середовища й приймати активну участь у суспільному житті.

Список використаної літератури

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08 липня 2010 року за № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.
2. Закон України „Про доступ до публічної інформації” від 13 січня 2011 року № 2939- VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / кол. Авторів [заг. редакція, передмова Ф.О.Ярошенка]. – К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. – 592 с.
4. Сучасні інструменти фінансового планування: Навчальний посібник / [Під заг. ред., І.Ф.Щербини]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. – К.Нора-Друк, 2012. – 128 с.

Гаврилук Алла Михайлівна,

к. держ. управління, доцент кафедри міжнародного туризму Київського національного університету культури і мистецтв

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ТА НАДАННЯ ЯКІСНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Відповідно до Закону України “Про державно-приватне партнерство” туризм відноситься до галузі, розвиток якої може здійснюватись із врахуванням спільних зусиль влади, бізнесу та громадськості. Для цього застосовуються різноманітні форми та засоби співпраці. В Україні найактивніше вони реалізуються на місцевому рівні, в таких туристичних регіонах, де туризм обирається не лише пріоритетним напрямом розвитку території, а й атракцією, яка пропонує широкий спектр якісних та різноманітних туристичних послуг.

За своєю природою туристична послуга вирізняється з-поміж інших своєю комплексністю, бо пропонується як набір послуг з розміщення, харчування, перевезення та доповнюється додатковими пропозиціями, що стосуються екскурсійного обслуговування, страхування, муніципальних послуг (транспорт, зв'язок, пляжі тощо).

Разом з тим, варто зазначити, що в сучасних умовах значна кількість туристів прагне відпочивати, оздоровлюватися та подорожувати без використання послуг туристичних фірм. Свідченням цього є зростання зацікавленості самостійним туризмом на противагу організованому.

Враховуючи таку тенденцію все більшої популярності в світі набуває подієвий туризм, що спрямовує туристичні потоки до чітко визначених атракцій відповідно до

проведення в цих місцях фестивалів, конкурсів, фестин, пленерів, толок, квестів, бойових реконструкцій, інших подієвих заходів.

Україна не стоїть осторонь світових тенденцій, а тому місцеві органи влади активно застосовують міжнародний досвід і пропонують співвітчизникам та зарубіжним гостям розмаїття заходів, присвячених певній події, більшість з яких мають етнічну спрямованість. У значної кількості адміністративно-територіальних одиниць України вони проводяться за активної підтримки місцевих рад та державних адміністрацій із залученням коштів бізнес-структур.

Саме такі заходи останнім часом набули ознак регіоналізації і мають велику популярність як серед місцевого населення, так і серед великої кількості українських та іноземних туристів.

Враховуючи позитивний зарубіжний та вітчизняний досвід кафедра міжнародного туризму Київського національного університету культури і мистецтв у 2012-2013 рр. під гаслом: “Тримай українську хвилю – відкрий для себе українську Україну!” здійснює пілотний проект, що стосується розробки та просування інтерактивного пошукового ресурсу “Календар подієвого етнотуризму в Україні на 2013 рік” (далі - Календар) в рамках наукового дослідження кафедри за темою: “Дослідження потенціалу туристичних ресурсів в Україні”.

Потреба створення Календаря виникла через відсутність узагальненої та систематизованої інформаційної бази про заходи подієвого туризму в Україні, які б вирізнялися з-поміж інших видів туризму етнічною тематикою. До цього спонукала й відсутність точної і достовірної інформації про етноподії в регіонах.

З цією метою творчим колективом студентів та викладачів кафедри міжнародного туризму була проведена ґрунтовна дослідницька робота: зібрано й систематизовано матеріал по всіх областях України, які здійснюють промоцію різноманітним фестивалям; налагоджено співпрацю зі структурними підрозділами обласних державних адміністрацій та Міністерством туризму та курортів Автономної Республіки Крим в результаті чого отримано підтвердження про етнофестивальні події та розміщено їх на електронному ресурсі Календаря.

У розробленому Календарі запропонована універсальна структура викладу інформації, яка поєднує форму щоденного та щомісячного календарів. Інтерактивний ресурс популяризує близько 300 подій, які територіально охоплюють всю Україну і представляють її національний туристичний продукт. Всі заходи систематизовано за напрямками: релігійна обрядовість, етнокухня, народні промисли, бойова/історична реконструкція, мистецтво, етномода, спортивна рекреація, які в цілому ознайомлюють з невичерпною історико-культурною, етнографічною, пісенною спадщиною, усною народною творчістю, багатогранним декоративно-прикладним та ужитковим мистецтвом, народними промислами, самобутніми традиціями українського фольклору, кухні, релігійно-обрядових свят та мальовничим колоритом вишуканого національного вбрання.

На сьогодні з цілого річного календарного циклу нами представлені лише ті ресурси, які підтверджуються даними, отриманими від місцевих органів влади та безпосередньо з офіційних сайтів етнофестивальних подій. Презентований Календар має лише початковий ресурсний матеріал, який протягом року буде доповнюватись, уточнюватись та узагальнюватись, відповідно до надходження достовірних даних.

Ознайомитися та використати інформаційну базу “Календаря подієвого етнотуризму в Україні на 2013 рік” з метою планування майбутніх подорожей та відпочинку можна на сайті Київського національного університету культури і мистецтв

(<http://knukim.edu.ua/novunu/kalendar-podiyevogo-etnoturizmu-v-ukrayini-na-2013-rik/>) [5] та обласних державних адміністрацій.

Представлений пілотний проект є підтвердженням дієвості регіональних програм розвитку туризму, спрямованих на створення та просування місцевого туристичного продукту, до формування якого залучаються структури, що приймають участь у наданні комплексної місцевої туристичної послуги.

Для сучасного туриста – це альтернативна пропозиція, яка є значно дешевшою, а тому позбавлена додаткових фінансових витрат. Разом з тим, будь-яка фестивальна подія є засобом надходження коштів до місцевих бюджетів, які перераховуються, до прикладу, садибами сільського зеленого туризму, що надають послуги з розселення; закладами харчування, що організовують гастрономічні фести, представниками приватного бізнесу, які проводять майстер-класи, толоки, квести, пленери, видовищні заходи і т. ін.

Приклад розробки та просування “Календаря подієвого етнотуризму в Україні на 2013 рік” демонструє механізм співпраці між місцевими органами влади, Київським національним університетом культури і мистецтв та представниками туристичного бізнесу як активна форма публічно-приватного партнерства та засіб створення і надання якісних, вчасних та доступних туристичних та інформаційних послуг.

Вважаємо, що розроблений інтерактивний ресурс “Календар подієвого етнотуризму в Україні на 2013 рік” слугуватиме не лише дієвим навігатором, що допомагатиме туристові у виборі майбутньої подорожі, а й поглиблюватиме наукові дослідження потенціалу вітчизняних туристичних ресурсів, сприятиме формуванню любові до рідної землі, впливатиме на естетично-духовне, національно-патріотичне виховання, формуватиме позитивний туристичний імідж Української держави.

Список використаної літератури

1. Гаврилюк А. Етнотуризм як “захисний код” нації /А. Гаврилюк // День. – 2012. – 14 серп. – С. 10.
2. Сучасні різновиди туризму : навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. –К. : Знання, 2011. – 334 с.
3. Подієвий туризм: розвиток, перспективи та соціально-економічна ефективність : матеріали XIII міжнар. наук.-прак. конф. студентів, 12 квіт.2011 р. – Донецьк: ДІТБ, 2011. – 378 с.
4. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. №2404-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Інтерактивний пошуковий ресурс “Календар подієвого етнотуризму в Україні на 2013 рік” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://knukim.edu.ua/novunu/kalendar-podiyevogo-etnoturizmu-v-ukrayini-na-2013-rik/>.

Заїкіна Олена Олександрівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри управління документно-інформаційними комунікаціями Академії муніципального управління

ОКРЕМІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ

Сучасний період трансформаційних процесів в Україні характеризується впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, які стають елементом розвитку продуктивних сил, фактором підвищення ефективності економіки і суспільних відносин.

Успішна реалізація завдань управління на державному та місцевому рівнях залежить від якісного й оперативного опрацювання інформації, що надходить до цих органів від населення і бізнесу. Виваженою є постановка питання щодо застосування в органах

державної влади, органах державного управління та місцевого самоврядування сучасних комп'ютерних інформаційно-комунікаційних технологій.

Передбачати, що складний механізм державного управління на базі інформаційних систем буде працювати без зауважень порівняно з діючим державним механізмом було б передчасним, проте прискорення інформаційного обміну та поліпшення кореспондентських зв'язків між державою і суспільством у результаті впровадження електронної системи інформаційного обміну можна очікувати в короткий термін. Забезпечення електронного доступу для звернень громадян до влади можна було б вважати ознакою продовження адміністративної реформи в Україні.

Побудова ефективних інформаційних комунікацій між владою та суспільством дає додаткові можливості для отримання часових та іміджових переваг, підвищення соціальної стабільності та керованості, що, в свою чергу, повинно сприяти вирішенню соціальних та економічних задач.

Систему збору, введення, пошуку, обробки, збереження та надання на вимогу користувача згідно з визначеними критеріями інформаційних ресурсів називають електронним урядом. Державні інформаційні комунікації з населенням і бізнесом в Україні мають набути характер державного сервісу. На даний час найбільш актуальним та реальним є застосування інформаційних технологій в економічній та соціальній сферах.

З метою забезпечення доступу громадян України та організацій усіх форм власності згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13 «Про Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» створюється Єдиний державний портал адміністративних послуг і зазначено, що «Портал ведеться з метою забезпечення доступу суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням Інтернету і є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг» [3].

Звертає на себе увагу застосування в нормативних та державних документах двох термінів: «державні послуги» та «адміністративні послуги».

Згідно з «Методикою підготовки інформації про державні послуги» «адміністративна послуга - це дія виконавчого механізму державного органу чи його апарату із забезпечення інтересів і свобод фізичних і юридичних осіб, в контексті законодавчо визначених порядків реалізації своїх повноважень, що конкретизовані нормативно-правовими актами, зареєстрованими у законодавчо визначеному порядку» [1].

Методикою пропонується розглядати термін «державні послуги» як консолідуючий термін, що об'єднує поняття управлінська й адміністративна послуга. Проте, терміни «адміністративна послуга» та «державна послуга» в діючому законодавстві методологічно формулюються в подібний спосіб.

Так, у роз'ясненні до ст.157 Податкового кодексу України зазначається, що в Податковому кодексі використовується термін «державні послуги», під якими розуміються «будь-які платні послуги, обов'язковість отримання яких встановлюється законодавством та які надаються фізичним чи юридичним особам органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та створеними ними установами і організаціями, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів» [5]. Слід зазначити, що згідно з нормами Податкового кодексу до складу «державних послуг» не включаються податки, збори (обов'язкові платежі).

В той же час у Законі України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 року № 5203-VI визначено, що «...адміністративна послуга - результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або

юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону» [2].

Виходячи з наведених визначень, терміни «адміністративна послуга» та «державна послуга» є однопорядковими, але не тотожними. Відмітним є те, що державні послуги за Податковим кодексом України є платними, а адміністративні - можуть надаватися на платній та безоплатній основі.

Для формування інформаційного наповнення сайту на Єдиному державному порталі адміністративних послуг (далі Єдиний портал) планується розмістити інформацію про форми заяв та інші документи, необхідні для отримання адміністративної послуги [3]. При цьому відомості про саму послугу та умови її надання практично вичерпуються однією коміркою в таблиці, що містить «Інформацію про суб'єктів надання адміністративних послуг» і яка разом з таблицями «Інформація про центри надання адміністративних послуг» та «Інформація про структурний підрозділ (посадову особу) суб'єкта надання адміністративних послуг, що відповідає за подання та оновлення інформації, яка розміщується на Єдиному державному порталі адміністративних послуг» є джерелом походження відомостей для Єдиного порталу [3; 4]. Такий підхід до формування інформаційного контенту сайту вже на етапі його формування закладає недоліки до самої ідеї інформаційної доступності надання адміністративних послуг через електронні засоби комунікації.

Окрім цього, недостатньо повно висвітленими в Законі України «Про адміністративні послуги» [2] можна вважати переліки засад державної політики в сфері надання адміністративних послуг (ст.4 Закону), де відсутні провідні принципи організації роботи з документно-інформаційними ресурсами, що важливо для ефективної побудови Єдиного порталу. Виходячи з того, що дія цього Закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані з наданням адміністративних послуг, до зазначених положень доцільно додати принципи стандартизації та уніфікації роботи з документами та документальними системами.

Принципи стандартизації та уніфікації створюють основу для практичної реалізації інформаційних систем, банків та баз даних документації державних органів. Стандартизація як спосіб встановлення єдиних норм та вимог, що пред'являються до документів, правил їх складання й оформлення, забезпечуватиме єдині підходи до систем документів, які потрібні для оформлення й отримання адміністративної послуги. Уніфікація як встановлення єдиного комплексу видів і різновидів документів для аналогічних ситуацій забезпечуватиме розроблення документних форм, які придатні для отримання різних адміністративних послуг.

Такий підхід є важливим як одна з вихідних настанов для постановки задач щодо розробки комп'ютерних систем і баз даних державних адміністративних послуг.

Закон України «Про адміністративні послуги», «Порядок ведення Реєстру адміністративних послуг», «Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» [2-4] містять норми щодо інформаційного забезпечення адміністративних послуг, для чого окрім зазначених доцільно було б передбачити вимогу щодо комплексного формування інформації про адміністративну послугу.

Ймовірно, доцільно створити ще один контент, який опише безпосередньо саму адміністративну послугу, що надається. Цей підхід є актуальним, сучасним і вірним, оскільки максимально орієнтується на споживача – суб'єкта звернення – користувача адміністративної послуги і мав би бути основою для контентного наповнення Єдиного порталу, а також виявом демократичних засад самого підходу до формування доступності дистанційного отримання/надання таких послуг.

Доцільно подавати не тільки опис даної послуги, перелік та види форм документів для набуття можливостей отримання послуги, форму квитанцій для оплати, вартість послуги (адміністративний збір, який постійно актуалізується), а також перелік умов та документів, які необхідні для отримання адміністративної послуги, а також законодавчі норми щодо підстав отримання даної послуги.

Таким чином, слід було б виділити інформацію про послугу як змістовну частину контенту, навести її опис, нормативно-правові джерела, умови і підстави надання послуги, форми заяв (що передбачено законодавством) та інші відомості, важливі для суб'єкта отримання послуг. Це потрібно зробити тому, що оперування інформацією Єдиного порталу має бути легко доступна для різних категорій користувачів з різним ступенем комп'ютерної підготовки.

Висновки. Терміни «адміністративна послуга» та «державна послуга» є однопорядковими, але не тотожними. Відповідно до вимог Податкового кодексу України державні послуги закріплюються як платні, а згідно з Законом України «Про адміністративні послуги» адміністративні послуги можуть надаватися як на платній, так і на безоплатній основі.

Положення про Реєстр адміністративних послуг, яке містить перелік установ, де для кожної установи зазначений перелік послуг, що вона надає, доцільно доповнити переліком послуг з інформацією про установи, які надають кожну послугу.

Єдиний державний портал адміністративних послуг має бути доповнений електронним ресурсом «Інформація про послугу», який повинен містити перелік необхідних та супровідних документів, електронні форми заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративної послуги, умови та/або підстави надання послуг, строки надання послуг, поточну вартість послуги, якщо вона передбачена, форму контролю за ходом виконання та розгляду, реквізити нормативно-правових актів з питань надання адміністративних послуг тощо.

Електронний уряд у нашій державі повинен стати засобом підвищення ефективності державного управління, прискорення доступу до інформації, економії часу при взаємодії державних органів управління і бізнесу, населення і державних та місцевих органів влади.

Список використаної літератури

1. Методика підготовки інформації про державні послуги Голодержслужби України: / Голодержслужба України, «Реєстр державних послуг» [Електронний ресурс] : infau@guds.gov.ua — Режим доступу : siver.uct.ua/zmi/12.htm
2. Про адміністративні послуги : Закон України / Верховна Рада України; Закон від 06.09.2012 № 5203-VI [Електронний ресурс] : www.zakon.rada.gov.ua/go/5203-17 — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
3. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13: [Електронний ресурс] : www.zakon.rada.gov.ua/go/13-2013-p — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/13-2013-p>
4. Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 р. № 57 [Електронний ресурс] : www.zakon.rada.gov.ua/go/57-2013-p. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/57-2013-p>
5. Роз'яснення до ст.157 Податкового кодексу України в ред. від 2 грудня 2010 року N 2755-VI. [Електронний ресурс] : www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17-p — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.3166.0>

Ларіонов Олександр Миколайович,

к.т.н., головний інженер, ТОВ «Кримське аерокосмічне агентство»

О ФУНКЦИЯХ ЭЛЕКТРОННЫХ УСЛУГ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ ДЛЯ ПОДДЕРЖКИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ В ИНТЕРЕСАХ НАСЕЛЕНИЯ НА ПРИМЕРЕ СЕВАСТОПОЛЯ

Создание опытной пилотной системы АРМ (99000) «Гражданский Щит города Севастополя (О)» преследует цель не только использования в местных собственных нуждах, но и для тиражирования целевой функции и инструментария местного электронного правления в административно - территориальных единицах Украины в составе:

- отечественного программного комплекса «Диалоговая информационная система «Ноосфера» с необходимой и достаточной базой операционных и прикладных программных продуктов контроля и управления устойчивым развитием административно - территориальных единиц Украины с защитой информации от несанкционированного доступа,
- узлов коммуникации с украинскими специальными системами обратной связи с неконтролируемой средой типа INTERNET.

В условиях недостаточного финансирования местной программы информатизации для учета всех проблемных областей социального управления, задача развития инструментария местного электронного правления решается на примере предприятий – пилотных участников Программы, способных к синтезу функциональной информации в рамках своих уставных целей и задач:

1. ООО «Крымское аэрокосмическое агентство», г. Севастополь.
2. Крымский региональный центр (КРЦ) энергосбережения и энергоменеджмента при Севастопольском Национальном техническом университете.
3. Коммунальное предприятие (КП) «Приморский бульвар» Севастопольского городского Совета.

Организация подобной оптимизированной структуры АРМ населенного пункта в настоящее время представляет собой систему взаимодействия задач:

1) ООО «Крымское аэрокосмическое агентство» дублирует структуру электронной приемной как «прототипа» АРМ (99000) «Гражданский Щит города Севастополя (О)», способного поддерживать принятие решений:

а) за счет обратной связи с электронной приемной, обеспечивающей:

- дистанционное оказание административных услуг физическим и юридическим лицам (без посещения единых окон);
- контроль качества оказания и оплаты жилищных и коммунальных услуг (с созданием рейтингов их качества);
- создание и ведение кадастровых дел территориально-хозяйственных комплексов (ТХК) как системы градостроительного кадастра;
- тотальную привязку землеотводов ТХК и учреждений органов власти к территории города на базе генерального плана и ландшафтной схемы (с целью прогнозируемой бюджетной политики);
- контроль фазовых портретов электронных офисов ТХК как признак типа землепользования (для контроля эффективности застройки);
- контроль эффективности землепользования ТХК в результате хозяйственной деятельности (для контроля экономики застройки);

- возможность моделирования альтернативы доходной части бюджета по эффективности землепользования через расчет земельной ренты;

б) поддержку процессов обработки данных и манипулирования информацией для участников – пилотных предприятий Программы:

- КРЦ энергосбережения и энергоменеджмента при Севастопольском Национальном техническом университете с применением КС «Электронный энергоэкономичный ТХК (О)» по разделам:

- конечное потребление энергоресурсов ТХК как основы контроля и управления базовыми выбросами углекислого газа (как синтез информации Стратегии энергоэффективности и энергосбережения),

- ведение базового кадастра выбросов углекислого газа города Севастополя (как предпосылку к подписанию Соглашения мэров);

- КП «Приморский бульвар» с применением КС «Электронный зеленый город (О)» по разделам:

- ведение кадастра зеленых зон и характеристик и свойств зеленых насаждений города (как синтез информации об объектах градостроительства и благоустройства: земельные участки, здания / сооружения, узлы и участки инженерных сетей, узлы и участки улично-дорожных сетей, градостроительных зон, зеленых объектах, малых архитектурных формам и т.д., включая водные объекты)

- контроль и управление зеленым строительством (хозяйством) города как системой стоков загрязнителей атмосферы для обеспечения расчетов по снижению их концентрации (как синтез информации о хозяйственной нагрузке на экологическую вместимость города и т.д.)

2) В системе взаимодействия с электронной приемной (ООО «Крымское аэрокосмическое агентство») предприятия – участники Программы для формирования опыта пилотных (показательных) предприятий применяют инструментарий местного электронного правления по проектам ООО «Крымское аэрокосмическое агентство»:

- КРЦ энергосбережения и энергоменеджмента при Севастопольском Национальном техническом университете - пакет прикладных программ диалоговой информационной системы (ДИС) «Ноосфера» в составе компьютерной системы (КС) «Электронный энергоэкономичный город (О)» по контролю и управлению устойчивым энергопотреблением ТХК (и города в целом) как составной части АРМ (99000) «Гражданский Щит Севастополя (О)».

- КП «Приморский бульвар» - пакет прикладных программ ДИС «Ноосфера» в составе КС «Электронный зеленый город (О) по контролю и управлению зеленым хозяйством города Севастополя как составной части АРМ (99000) «Гражданский Щит Севастополя (О)».

В целях защиты информации в данном оптимизированном варианте местного электронного правления операционная поддержка электронных процессов на предприятиях – участниках Программы, производится через защищенный внешний портал ДИС «Ноосфера» на платформе ООО «Крымское аэрокосмическое агентство».

Как следствие, представленный опыт оптимизации анализа и синтеза достаточных функций местного электронного правления может оказаться полезным для АТЕ как первый этап «мало затратного» внедрения АРМ с его дальнейшим развитием на примере разработки города Севастополя.

Список использованной литературы

1. Прималенный А.А., Егоров Ф.И. Об организации допуска и доступа к информации различных категорий конфиденциальности в АРМ «Гражданский Щит» как

автоматизированной системы класса «З» // - Днепропетровск: Научный журнал «Экология и ноосферология», том 19. - 2008. - №№ 3-4. - С. 161-171.

2. Ларионов А.Н. О типовом решении коммуникационного обеспечения жилой застройки в рамках Автоматизированной системы (АС) «Электронная приемная» Севастопольского городского Совета: Тезисы докладов на IV-ой научно-практической конференции по всеобщему управлению качеством и окружающей средой, (Севастополь, 1-4 июня 2004 г.) / отв. Ред. В. А. Маньковский. - Севастополь: Арт-Принт. - 2004. - С. 76-78.

3. Прималенный А.А. Развитие электронного правления в Автономной Республике Крым как зеркало демократии //Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні. - К.: Національний центр підтримки електронного урядування, 2010. - С. 66-68.

Прималенный А.А., Ларионов А.Н. О создании диалоговой информационной системы "Ноосфера"/Міжнародний науковий Конгрес з розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та розбудови інформаційного суспільства в Україні. - К.: Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, 2011. - С. 101-105

Котов Олександр Петрович,

к.т.н., генеральний директор ТОВ «Кримське аерокосмічне агентство»

О ТЕОРИИ И ПРАКТИКЕ МЕСТНОГО ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВЛЕНИЯ КАК ПОДСИСТЕМЫ ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ

Развитие информационного общества в Украине как сложной социальной системы все более требует от электронных административных услуг не столько их количества, сколько качества информационного ресурса. Серьезный интерес для населения в этом смысле представляет, например, информация о непротиворечивости местных производственных отношений. Однако в интерфейс электронного правительства информация такого острого социального значения не интегрируется в отсутствие подобной отраслевой методологии как инструменте государственного строительства.

В свою очередь, без данного механизма сложно предвидеть структуру и качество местных программ в рамках заданий национальных реформ, как и прогноз в результате их выполнения. Эти факты истощают идеологию электронного правительства до выполнения им лишь представительских и информационных функций в интересах отраслей, его интегрирующих:

- местное самоуправление в конституционный способ отделено от отраслей исполнительных органов центральных министерств и ведомств;

- отраслям в системе частной собственности не присущи такие задачи.

То есть, практика электронного правительства сама же указывает на структурную недостаточность интегрированных отраслевых подсистем для реализации модели многоукладной экономики в современном информационном обществе на уровне административно-территориальных единиц государства (поселения, города, районы, области), в том числе:

- в обеспечении открытого доступа территориальных громад к информационным ресурсам с различной политикой безопасности о материальных и финансовых возможностях социально-экономического развития их административных территорий и частных хозяйств населения,

- в обосновании целевой функции единства местных программ информатизации с информационными проектами (заданиями) национальных реформ и государственного строительства,

- в совершенствовании бюджетной и пенсионной политики государства альтернативными методами информационной экономики на основе общенародной собственности на землю и другие экономические ресурсы.

Причем не следует воспринимать эти суждения как нечто неожиданное для разработчиков: научно-техническим советом Национальной Программы информатизации данная постановка задачи произведена в 1999 году, когда была одобрена местная программа информатизации города Севастополя. И с того момента фактически была начата разработка теоретических и прикладных аспектов местного электронного правления. То есть, искомой и предвиденной недостающей подсистемой электронного правительства, интегрированной в гражданское общество. Заданием данной интеграции на фоне конкретных конституционных прав населения устанавливается:

- встречное формирование ответственности территориальных громад и органов местного самоуправления за качество участия в национальных реформах и государственном строительстве;

- критерием качества такого участия есть объем материальных и финансовых возможностей территориальных громад как части государства.

К настоящему времени уже имеется достаточный уровень готовности данной разработки в методологическом и технологическом выражении, представленный в виде Программы «Гражданский Щит» и действующей диалоговой информационной системы (ДИС) «Ноосфера» как инструмента ее реализации (ftp://ftp_book.ftp_book@www.kraa.com.ua/f_book_28.pdf)

То есть, сегодня информационное общество как сложная социальная система обретает инициативную возможность объединения электронных версий государственного и местного уровней социального управления на территории Украины под задачи национальных реформ и государственного строительства, уже давно поставленные институтом президентской власти.

Мощность такого распределенного объекта электронного управления - свыше 12,2 тысяч местных советов административно-территориальных единиц различных уровней территориальных громад в составе всего населения государства. Причем с готовностью к подготовке необходимых кадров, чье образование по спектру управления реальной частью народной собственности и живыми человеческими отношениями конкретных людей значительно шире и экзотичнее узкоотраслевой специализации. С этой целью вместе с разработкой Программы и информационных технологий создается и научная школа обществоведения в информационном обществе.

Благодаря этой теоретической базе уже сегодня проявлены особенности, с которыми неизбежно придется столкнуться в процессе реализации Программы. Причиной тому издержки переходного периода общественного сознания и индивидуального мышления от административной формы управления собственностью нации и социальных гарантий к многоукладной модели рыночной экономики с конкуренцией и хозяйственным расчетом.

В этом смысле ситуация данной трансформации сегодня отягощена:

- 1) отставанием разработки адекватной теории собственности и обществоведения от современных требований развития информационного общества с информационной экономикой;

- 2) преобладанием технического мышления об инженерном происхождении информационного общества над необходимостью его правового устройства как очередного этапа общественно - экономического развития в соответствии с законами природы, общества и мышления;

3) технократическим упрощением ответственности аппарата социального управления до виртуальной электронной демократии как некой «самой-по-себе панацеи прозрачности и справедливости».

Как следствие, реализация плановых направлений Программы с учетом указанных переходных особенностей функционального характера должна найти отражение в особенностях их решения в отсутствие заинтересованного финансирования со стороны органов власти из-за непонимания ситуации.

Поэтому перед разработчиками электронного правительства и местного электронного правления стоит задача с опорой на технологические факты разрядить эту ситуацию аргументами программно-целевых предложений:

- как предгечи государственно-частной формы социального управления;
- как адекватной электронной технологии государственно-частной формы хозяйства, способной современными средствами реализовать правовой опыт обоснования социально-экономической программы евразийства с учетом общественно-исторических и современных реалий власти народа.

•

Список использованной литературы

1. Прималенный А.А., Котов А.П. Об общих положениях, цели, предмете деятельности и задачах типового предприятия «Информационно-аналитический центр развития населенного пункта» на примере программы информатизации города Севастополя (шифр «Атлант») // - Днепропетровск: Научный журнал «Экология и ноосферология», том 18. – 2007. - №№ 1-2. - С. 102-160.

2. Прималенный А.А., Зубарев В.В., Коваленко Н.А. О Механизме контроля общественностью исполнения органами власти основных показателей генерального плана развития города и его адаптации к современным условиям управления // - Днепропетровск: Научный журнал «Экология и ноосферология», том 19. – 2008. - №№ 3-4. - С. 153 -160.

3. Прималенный А.А. Развитие электронного правления в Автономной Республике Крым как зеркало демократии //Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні. - К.: Національний центр підтримки електронного урядування, 2010. - С. 66-68.

4. Прималенный А. А., Котов А. П. Об аспекте развития местного электронного правления как государственно-частного механизма реализации национальных реформ в Украине // Міжнародний науковий Конгрес з розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та розбудови інформаційного суспільства в Україні. - К.: Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, 2011. - С. 98-100.

Ладика Валерій Миколайович,

юрисконсульт, ТОВ «Кримське аерокосмічне агентство»

О РАЗРАБОТКЕ МЕСТНОЙ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ ДОКУМЕНТАЦИИ ДЛЯ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ МЕСТНОГО ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВЛЕНИЯ

В связи с отсутствием достаточной и необходимой законодательной и подзаконной базы формирования и выполнения программы и проектов информатизации органов местного самоуправления, данная задача должна быть реализована через создание местной нормативно-правовой базы в пределах своей компетенции:

- существует насущная необходимость совершенствовать местное управление производственными отношениями территориальных громад во избежание утраты управляемости их развитием;

- без местной нормативной базы сделать это невозможно, поэтому выборным органам местного самоуправления нужно проявлять такую инициативу;

- разработка местной нормативно-правовой базы не должна противоречить действующему законодательству, учитывая сложность переходного периода гармонизации между подзаконными актами ветвей органов государственной власти, органов местного самоуправления и конституционных прав граждан и народа Украины в целом.

При этом, естественно, нельзя упрощать задачу до простых решений:

- реализация местной программы информатизации служит для различного рода программ инструментом по совершенствованию всей системы управления и развития местного производства, коммунальной собственности, культуры, образования и прочих сторон деятельности территориальной общины, представляет собою весьма сложную задачу;

- даже не касаясь вопросов недостаточности финансирования из-за скудности местных бюджетов, проблем с земельной инвентаризацией и кадастром, нехватки квалифицированных кадров, политических противоречий между представительными и исполнительными органами власти, вмешательстве центральных органов власти в местные дела и многого другого, не следует останавливаться в решительности развития местного нормативного творчества;

- не требует доказательств истина, что юридически корректная работа по формированию и принятию нормативных актов этого уровня является залогом их успешной реализации, важным признаком следования принципу верховенства права, показателем правовой культуры органов местного самоуправления.

Поддержку в решении поставленных задач можно найти:

- общие регламентирующие начала этой деятельности содержатся, в частности, в Европейской хартии местного самоуправления, принятой Советом Европы 15.10.1985 г. ст.ст.143 и144 Конституции Украины, Законе Украины «О местном самоуправлении», ст.169 Гражданского кодекса и ряде других законов и подзаконных актов. Они подробно определяют нормативные возможности местных органов власти, хотя и не дают буквального перечня;

- интересы местных советов достаточно легко входят в конфликт с позицией центральных органов, что постоянно «подпитывает» проблему конкретизации и расширяет полномочия самоуправления;

- поэтому не следует забывать общетеоретические принципы действия правовой нормы в пространстве, во времени, по кругу объектов и т.п., что вполне применимо при решении многих неординарных вопросов, возникающих в практике органов местного самоуправления;

- использование разновидности правовых норм будет способствовать продвижению в жизнь многих решений, хотя прямо и не предусмотренных, например, ст.144 Конституции Украины, но и не запрещенных ею.

Например. Программа информатизации является научным проектом, основанным не только на общественных отношениях, регулируемых уже существующими нормативными актами, но и на тех, которые должны сформироваться в ходе реализации программы, для чего, естественно, существующего правового поля недостаточно. Более того, бессмысленно было бы вообще разрабатывать какой-либо новый аналогичный проект на основе имеющихся нормативных актов:

- во-первых, они недостаточны и многих вопросов не отражают;
- во-вторых, некоторые уже устарели, как утратившие актуальность;

- в-третьих, имеется ряд законопроектов по вопросам информатизации, изменяющим систему требований к открытости информации для гражданского общества.

Другой вопрос, что новые акты не должны разрушать существующий паритет общественных отношений, а служить их совершенствованию. Отличаясь, тем самым, альтернативностью постановки задач **«как реальной неизбежности»** для исправления ситуации своим участием.

Этот вывод и является отправной точкой развития местной нормативной практики в интересах государства и общества. Поскольку наибольшим парадоксом переходного периода является факт отторжения мышлением истэблишмента первичности социально-экономической инициативы гражданского общества в реализации национальных реформ и государственного строительства. Где конечным результатом ожидаемой правовой полемики хотелось бы уже получить эффективную поддержку по проблемам расширения правовых возможностей территориальных громад.

Поэтому внедрение элементов не только информационного, но и информированного общества на основе электронного обслуживания населения «с обратной связью» трудно переоценить.

Что и предлагается внедрять «от местных прав и норм» при их недостатке.

Список использованной литературы

1. Зубарев В.В., Прималенный А.А. Правовая роль социума в градостроительной политике // - Днепропетровск: Научный журнал «Экология и ноосферология». - 2010. - №№ 3-4. - С. 105- 108.
2. Зубарев В.В., Прималенный А.А. Об Уставе города как муниципальном кодексе прав и ответственности местного самоуправления в системе законодательства Украины // - Днепропетровск: Научный журнал «Экология и ноосферология», том 19. - 2008. - №№ 3-4. - С. 119-136.
3. Прималенный А.А., Ладька В.Н. О парадоксе бюджетной политики: ловушка для отечественной экономики как апофеоз абстрактной Конституции / Збірник праць Всеукраїнської науково-практичної конференції «Досвід роботи підприємств при фінансовій кризі», Миколаїв, 28 березня 2012 р. // - Миколаїв: Миколаївський політехнічний інститут, 2012. - С. 22-23.
4. Прималенный А. А. Со-интегральная система местного электронного правления Украины (шифр системы – «Гражданский Щит»). Круглый стол «On-line» «Гражданский щит Украины» / - Днепропетровск: научный журнал «Экология и ноосферология», Том 23. - 2012. - №№ 1-2. - С. 127 - 139.

Ляхов Володимир В'ячеславович,

головний технолог, ТОВ «Кримське аерокосмічне агентство»

ОКАЗАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ УСЛУГ ПО КОНТРОЛЮ ЗАСТРОЙКИ МЕТОДОМ ДИСТАНЦИОННОГО РАСПОЗНАВАНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВ ПО МАСКАМ ОБЪЕКТОВ ГРАДОСТРОИТЕЛЬСТВА И БЛАГОУСТРОЙСТВА

Современные задачи совершенствования социально-экономического механизма развития административных территорий как природно-хозяйственной совокупности компонентов эксплуатации среды обитания требуют объективного контроля над природопользованием.

В свою очередь, подобная объективность предусматривает принятие адекватных управленческих решений в реальном времени, устанавливаемых для лиц, принимающих

решения (ЛПР), существующими Программами и Планами развития территории и качества ее хозяйственного освоения. Однако при слабой структурной организации территориальных баз и банков данных и знаний по ресурсным и производственным циклам практически невозможно создать сами Программы и Планы как достаточное условие управления функционированием и развитием территории.

В современных условиях данное требование достаточности достигается созданием компьютерных систем отслеживания ситуации застройки и использования территории по электронным картам землепользователей как территориально-хозяйственных комплексов (ТХК). Сопоставление плановой маски с фактическим состоянием застройки ТХК позволяет распознавать образы объектов контроля и их неплановых изменений.

Дистанционное распознавание опирается на проектные возможности КС:

1) перечень функций (в общих чертах):

- ✓ сбор, первичная обработка и накопление экологической информации;
- ✓ обобщенный анализ и интерпретация;
- ✓ преобразование, форматирование информации и актуализация базы данных;
- ✓ формирование регламентных данных, оперативное оповещение;
- ✓ выдача данных абонентам и выполнение заявок по вопросам и заказам;
- ✓ оценка и прогнозирование состояния объектов и территории города;
- ✓ предоставление сектору экономики и конкретным потребителям (заказчикам):
 - *услуг по определению и контролю состояния хозяйственных объектов и территории города (с природными ресурсами);*
 - *рекомендаций по улучшению экологического состояния этих объектов;*
- ✓ ведение базы данных и базы знаний и обеспечение доступа к ним пользователей;
- ✓ формирование потребительского спроса на все виды экологической информации, в том числе об экологическом резерве экономики (как имеемой квоты выбросов).

2) оценка состояния объектов и территории города (в общих чертах):

- ✓ первичный контроль и оценка информации на основе фоновых характеристик, динамики изменений, нормативов ПДК, расчетных коэффициентов (в том числе по методике Европейского Союза),
- ✓ контроль заданных (стандартных) ситуаций, оценка и прогноз состояния на основе базы знаний;
- ✓ прогнозирование внеплановых (нестандартных) ситуаций при помощи системы математических моделей, экспертных оценок, в том числе путем обращения к сторонним экспертным системам.

3) верификация информации (в общих чертах):

- ✓ система должна иметь возможность верификации получаемой информации путем сравнения данных, путем повторных заказов (запросов) к отраслевым системам и путем организации независимых контрольных измерений при недостаточности или противоречивости данных;
- ✓ в системе создается возможность обращения к внешним (экспертным) системам для оценки имеющихся и получения дополнительных данных.

4) структура системы (в общих чертах):

- ✓ создаваемая система должна строиться как открытая для развития и наращивания по модульному принципу, *при этом изначально должны быть определены:*
 - *требования к программным и вычислительным средствам;*
 - *требования к защите информации и персональным данным;*
 - *требования к средствам связи;*

- *требования к унификации и стандартизации технических средств;*
- *требования к средствам поставки информации (измерений).*

В свою очередь, реализация проектных возможностей дистанционного распознавания нуждается в необходимой и достаточной нормативно-правовой поддержке системного подхода нижеперечисленного комплекса мер, опирающегося на ответственность землепользователей и развивающего культуру хозяйствования:

1) необходимо разделить ответственность за поддержку информации с собственниками градостроительных объектов (земля, здания, дороги, сети) с учетом их обязанности испрашивать на все изменения разрешение и выполнять исполнительную съемку по факту таких изменений:

- органы местного самоуправления ведут градостроительный кадастр по тематическим слоям на всей административно-подведомственной территории, выдавая требования к содержанию ландшафтов под ТХК;

- застройщики (землепользователи) сразу же заводят кадастровые дела ТХК в информационно-аналитическом центре развития (ИАЦР) административно-территориальной единицы государства (АТЕ);

- собственники ведущихся застроек и уже застроенных земельных участков, находящихся в эксплуатации, в реальном времени изменений генеральных планов и/или технико-экономических обоснований (ТЭО) поддерживают кадастровые данные о градостроительных объектах и благоустройстве на их земельных отводах как составных частей градостроительного кадастра (через ИАЦР АТЕ);

- ИАЦР АТЕ обеспечивает информационно-технологическую поддержку ведения кадастра и кадастровых дел современными методами в рамках требований и ограничений правил застройки, в том числе распознавания изменений в архитектурно-ландшафтном облике АТЕ;

- органы местного самоуправления и собственники ТХК (под ответственность землепользователя) разрабатывают программу развития и выставляют социально-экономические и ландшафтно-экологические критерии к территории и всем локальным участкам.

То есть, к информационным технологиям ведения градостроительного кадастра (как собственности местных советов) должны быть выставлены различные местные требования (условия) ведения «электронной подложки»:

- «монолитной по тематическим слоям» синтезированной карты генерального плана,
- «сборной по участкам застроек» синтезированной карты опорного (дежурного) плана.

Данная организация генерального и текущего планирования и управления развитием обеспечит органы власти и застройщиков особенностями решения их задач на базе адекватной информационной технологии ДИС «Ноосфера».

Список использованной литературы

1. Прималенный А.А. Использование аэрокосмической информации о земных ресурсах в управлении природопользованием Республики Крым. – Симферополь: Государственная премия РК, 1993.- 52 с.

2. Прималенный А. А. Об аспектах интеллектуальной поддержки принятия решений в системе АРМ «Гражданский Щит» // - Днепропетровск: научный журнал «Экология и ноосферология». – 2008. Том 19.- №№ 3-4. - С. 142 - 152.

3. Прималенный А.А. Организация застройки и использования территории города Севастополя как эколополиса современными методами и способами управления развитием // - Днепрпетровск: научный журнал «Экология и ноосферология». - 2010. Том 21.- №№ 1-2. - С. 46 - 122.

Устименко Олександр Володимирович,

к. держ. упр., старший науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Боротьба за інформаційне домінування займає все більш важливе місце в геополітичних змаганнях розвинутих країн світу. На сьогодні потенційні можливості розвитку суспільства все більш визначаються рівнем та ефективністю інформаційно-комунікаційних систем. Завдання щодо інформаційного забезпечення всіх сфер діяльності сучасного суспільства по своїй значущості вже переважає проблему індустріального розвитку.

Ще у 1983 році, один із авторів концепції інформаційного суспільства Т. Стоунер, назвав три основних способи збільшення державою свого національного багатства: постійний приріст капіталу; військове загарбання і захоплення територій; використання нових технологій, що дають можливість переводити «не ресурси» в ресурси. «Додаткова вартість» – такий термін зазвичай використовується по відношенню до виробленого продукту, кінцева вартість якого вище вартості початкового матеріалу, з якого він створений. Додаткова вартість може бути результатом прикладання не лише праці, а й інформації [1].

Саме такий процес створення нових багатств відбувається в постіндустріальній економіці. На відміну від використання матеріалів чи енергії, що веде до збільшення ентропії в суспільстві, використання інформації має безліч позитивних моментів: збільшення знань суспільства; підвищення структурованості в навколишньому світі; зменшення невизначеності процесів, що відбуваються. Інформація давно вже являє собою стратегічний національний ресурс. В геополітичній боротьбі розвинутих країн світу утримання інформаційних переваг займає все більш важливе місце. З початком глобалізації ефективність національних систем забезпечення інформаційної безпеки виявилась вирішальним фактором в політиці будь якого суб'єкта геополітичного суперництва.

В процесі подальшої глобалізації і домінування інформаційної складової у структурі сучасної цивілізації істотно ускладнюватиметься зміст та характер ведення бойових дій. Сьогодні інформаційний вплив на психіку і свідомість військовослужбовців та цивільного населення інших країн розглядається як один із ключових елементів досягнення військової могутності держави. Інформаційний вплив є першим етапом у веденні сучасних війн і перетворюється у відносно самостійний вид зброї – інформаційну зброю. Тому провідними у військовому відношенні державами світу інформаційна війна визнана як елемент протистояння ХХІ століття.

Сучасні інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування воєнної сили, послабити або завдати значної шкоди конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів. Про це зазначено в Доктрині інформаційної безпеки України та підкреслено, що за сучасних умов інформаційна складова набуває дедалі більшої ваги і стає одним із найважливіших елементів забезпечення національної безпеки. [2].

В сучасному інформаційному просторі значно підвищується можливість цілеспрямованого інформаційного впливу на Україну, в тому числі і на елементи інформаційної інфраструктури Воєнної організації держави. Нині інформаційний простір України є складовою світового інформаційного простору, який розглядається рядом країн в якості нового театру бойових дій. Інформаційний вплив може мати деструктивний або відверто ворожий характер та спричинити загрозу інформаційній безпеці у воєнній сфері.

Результативна протидія такому впливу повинна опиратися на ефективну систему моніторингу зовнішніх і внутрішніх інформаційних загроз, завдання якої – об'єктивно оцінити рівень показників цих загроз і, відповідно, інформаційного впливу для прийняття адекватних рішень щодо підвищення рівня інформаційної безпеки держави та протидії негативним інформаційним впливам.

Список використаної літератури

1. Стоуньер Т. Информационное богатство: профиль постиндустриальной экономики / Т. Стоуньер // Новая технократическая волна на Западе. – М., 1986. – С. 392–409.

2. Указ Президента України № 514/2009 від 08.07.2009 «Про Доктрину інформаційної безпеки України» – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>

Вдовиченко Лариса Юрївна,

викладач кафедри економічної теорії Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова, (м. Миколаїв), аспірантка кафедри інформаційних технологій та систем управління Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ефективність регуляторної діяльності (діяльності, спрямованої на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляду регуляторних актів органами державного управління) [2] значною мірою залежить від технології її здійснення, засобів оброблення, передання і поширення інформації, які застосовуються в процесі формування і спостереження за результатами виконання регуляторних актів (нормативно-правових актів у сфері господарської діяльності). Сучасні технології орієнтуються на концепцію електронного урядування, складовою частиною якого повинні бути прозорі процедури підготовки регуляторних актів (далі – РА) та контролю їх виконання. При цьому електронне урядування фахівці формулюють на підставі різних принципів [1], що незначно відрізняються один від одного та визначаються як метафора, що означає інформаційну взаємодію органів державного управління і суспільства з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Нажаль, посадові особи органів державного управління, діяльність яких направлена на регулювання бізнес-середовища, застосування цього поняття на практиці зводять фактично до спілкування влади з суб'єктами господарювання засобами електронного зв'язку, а не до чітко побудованого і підконтрольного процесу здійснення регуляторної діяльності. Дійсно, на офіційних веб-сторінках відповідних органів оприлюднюються у відповідності до вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (далі – Закон) документи, що стосуються РА (плани підготовки проектів РА, самі проекти РА, аналізи регуляторного впливу РА, звіти про

відстеження РА). Проте ці документи постійно не зберігаються на власній сторінці в мережі Інтернет, оскільки Закон не встановлює обов'язок щодо цього. На офіційних веб-сторінках органів державного управління відсутня й вичерпна база РА (це робиться в зв'язку з відсутністю закріпленого Законом обов'язку на власний розсуд і за власними стандартами). Як наслідок – фактично унеможливується здійснення наданих Законом прав відповідного контролю як з боку суб'єктів господарювання, так і інших учасників певного регулювання.

Отже, у межах цієї роботи, спираючись на проведені дослідження українських вчених [3, 4, 6] проблемних питань державної регуляторної політики та відповідної регуляторної діяльності (відсутність регулярного публічно-приватного діалогу між суб'єктами регулювання та органами державного управління; відсутність економічного аналізу наслідків реалізації державних управлінських рішень під кутом зору різних груп інтересів (суб'єктів господарювання, держави і громадян), а також перевірки того, чи досягаються під час реалізації цих рішень ті цілі, котрі декларувалися при їх ухваленні тощо), пропонуємо інший підхід до розуміння поняття електронного урядування у сфері здійснення регуляторної діяльності.

Суть пропонованого підходу в тому, що об'єктом застосування електронного урядування у сфері здійснення регуляторної діяльності повинні бути лише упорядковані процеси, адже е-урядування – це не просто портал, де є інформація про все, що стосується регуляторного процесу, це комплекс заходів, які не обмежуються зв'язком чиновників із суб'єктами регулювання через Інтернет, а й інструмент, який дає можливість не тільки бути поінформованим про прийняті РА, а й впливати на них, тобто у сфері регуляторної діяльності повинні працювати прозорі упорядковані процеси.

В зв'язку з чим в сучасних умовах інформаційного перетворення суспільства та необхідності підвищення якості державного управління в Україні вважаємо за доцільне:

По-перше, створити автоматизований банк даних про РА, автоматизовано здійснювати його ведення, що надасть можливість розмішувати та зберігати на офіційних веб-сторінках органів державного управління вичерпну базу РА, до якої, крім самих текстів РА, обов'язково включаються й документи, що стосуються РА, особливо розрахунки, що провадилися для оцінювання доцільності внесення тих чи інших пропозицій, результатів аналізу регуляторного впливу. Це дасть змогу розв'язати багато проблем щодо викладу тексту запланованих РА, усуне можливості дублювання РА тощо.

По-друге, автоматизувати контроль виконання РА, здійснювати систематичне спостереження за цим виконанням – моніторинг РА. Це дасть змогу систематизувати систему контролю зміни (коригування) РА, значно підвищити ефективність регуляторної діяльності. Якщо існує невідповідність регуляторного акта умовам, що змінилися, і потрібне внесення змін у нормативно-правовий документ, а також існує певний лаг – проміжок часу, впродовж якого діє неефективний вже регуляторний акт, то така система даватиме змогу скоротити цей лаг та прийняти ефективне рішення щодо здійснення заходів коригування.

Тобто, запропоноване створення автоматизованої системи обліку, моніторингу та аналізу РА для відповідних органів державного управління надасть змогу розв'язати сучасні зазначені вище проблеми у здійсненні ними регуляторної діяльності та стане елементом системи електронного урядування, що будується на цей час в Україні.

Список використаної літератури

1. Дрожжинов В., Штрик А. Электронное правительство информационного общества // PCWeek/Russian Edition [Электронный ресурс] –Режим доступа : <http://www.pcweekru/year2000>

2. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003р. №1160-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

Казієва Ніна В'ячеславівна,

провідний аналітик комп'ютерних систем, ТОВ «Арт-мастер»

СИСТЕМА ЭЛЕКТРОННОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ ДОКУМЕНТООБОРОТОВ

Для автоматизации процессов делопроизводства на сегодняшний день в государственном секторе используются системы электронного документооборота (СЭД) или, как их еще называют, системы автоматизации функций делопроизводства. Эти системы предоставляют определенный набор инструментов и функций для автоматизированного управления потоками документов и контроля исполнительской дисциплины.

Для решения подобных задач в коммерческом секторе зачастую используют системы класса ЕСМ (системы управления контентом). Эти системы предоставляют более широкие функциональные возможности.

Однако, при имеющихся функциональных возможностях, и системы электронного документооборота, и системы класса ЕСМ работают изолированно, в рамках предприятия или ведомства. При этом существует необходимость в организации эффективной и мобильной коммуникаций между различными предприятиями и ведомствами, и эта необходимость возрастает каждый день.

Анализ такой потребности приводит к очевидному решению - необходима возможность создания единого информационного пространства с едиными правилами для всех участников такого электронного взаимодействия, а главное – чтобы это пространство было доступно режиме 24/7. Именно эта идеология и стала ключевой при создании новой системы - Системы электронного взаимодействия электронных документооборотов (СЭВ ЭД).

Система электронного взаимодействия уже сегодня позволяет:

- создать единое информационное пространство для организаций и ведомств;
- подключить к этому пространству всех участников, в том числе и тех, у которых отсутствуют СЭД/ЕСМ, так как Система предоставляет инструменты для обработки и контроля входящих и исходящих документов;
- установить единые правила работы и контроля для всех подключенных предприятий и ведомств;
- обеспечить надежную защиту информации, благодаря использованию средств ЭЦП.

В наше время – время стремления к максимальной автоматизации процессов - СЭВ ЭД является предпосылкой для перехода на безбумажный документооборот с использованием исключительно электронного документа.

В едином информационном пространстве, созданном системой, организации-инициаторы имеют возможность размещать документы и метаинформацию, а

організації-кореспонденти - звертатися до системи, для отримання розміщеної для них інформації.

Практичний приклад такої єдиної інформаційної простоти вже існує - це Система електронного взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОВВ), яка побудована на базі Системи електронного взаємодії електронних документооборотів.

Система електронного взаємодії органів виконавчої влади забезпечує організацію і підтримку електронного взаємодії структур і рівнів органів виконавчої влади в сфері міжвідомчого документооборота.

На даний момент до СЕВ ОВВ підключені Кабінет Міністрів України, всі міністерства і центральні органи виконавчої влади. В найближче час планується також підключення до системи і місцевих органів виконавчої влади.

Вже сьогодні Система електронного взаємодії органів виконавчої влади дозволяє передавати і отримувати організаційно-розпорядчі документи в електронному вигляді, контролювати строки обробки документів, автоматизувати процеси виконання поручень і погодження проектів нормативних документів між органами виконавчої влади. В Системі на теперішній час вже знаходиться більше 16 тисяч документів в електронному вигляді.

Карпець Євген Петрович,

*к.е.н., старший науковий співробітник, Інститут кібернетики
імені В.М. Глушкова Національної академії наук України*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА АВТОМАТИЗОВАНА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА СУПРОВОДЖЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА БАЗІ ВІТЧИЗНЯНОЇ СУПЕРЕОМ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Впровадження електронного урядування передбачає створення інформаційного, технологічного та телекомунікаційного середовища, розробку інформаційних технологій як на загальнодержавному рівні, так і для окремих установ і організацій з метою максимального прискорення обігу інформації та прийняття узгоджених та обґрунтованих рішень.

Для України роботи з підготовки інформаційно-комунікаційного середовища не є кардинально новими, оскільки ще за радянських часів проводилися роботи зі створення республіканської автоматизованої системи управління (РАСУ). В той час академіком В.М. Глушковым були розроблені принципи організації, технічні та технологічні засади зі створення умов для інформатизації державотвірної діяльності. Безумовно з тих часів змінилися організаційні, технічні та технологічні вимоги до систем управління. З одного боку створено потужні мережі, які дозволяють координувати інформаційні потоки від безлічі кореспондентів, з іншого боку значно розширилися можливості з прийняття рішень "знизу", що ускладнює прийняття узгоджених рішень порівняно з керуванням централізованими організаційними структурами.

Для ефективного вирішення фінансово-економічних та соціальних задач фахівцями Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України було запропоновано використання вітчизняної суперЕОМ, що дозволяє організовувати складні за структурою та гоміздкі за обсягом інформаційних потоків розрахунки, враховуючи при цьому питання безпеки стратегічної інформації.

Останні п'ять років установами НАН України реалізувався науково-дослідний проект, метою якого було удосконалення діяльності з прогнозування показників загальнодержавного та місцевих бюджетів. Для вирішення цієї задачі було створено дослідний зразок Інтелектуальної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи супроводу бюджетного процесу на регіональному рівні (ІАСБП). Система призначена для забезпечення вибору науково обґрунтованих напрямів розвитку бюджетно-податкової політики на основі використання економіко-математичного моделювання та новітніх інформаційних технологій [1].

В 2010 - 2012 рр. в рамках зазначеного проекту Інститутом кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України було виконано науково-дослідні роботи, результатом яких стало формування моделей прогнозування бюджетних показників для п'яти областей України – Вінницької, Житомирської, Львівської, Полтавської та Черкаської [2, 3].

Для створення моделей було зібрано й класифіковано статистичну інформацію, проаналізовано структуру та особливості функціонування регіональних економік, створено сучасний модельний інструментарій, що надає принципово нові можливості формування місцевих бюджетів.

Моделі, що були розроблені, дозволяють проводити оцінку впливу фінансово-економічних регуляторів на динаміку прогнозованих показників, що підвищує рівень обґрунтування вибору варіантів місцевих бюджетів.

За результатами роботи були зроблені наступні висновки:

1. За умови врахування обмежуючих критеріїв для Житомирської, Полтавської, Черкаської та Вінницької областей оптимальним можна вважати вибір десяти видів економічної діяльності ВЕД (включаючи "Інші ВЕД"), які суттєво впливають на формування місцевих бюджетів та статистично відтворюють структурні особливості економіки досліджуваних регіонів. Дещо інші структурні характеристики має Львівська область, для адекватного відображення економіки якої було запропоновано перелік з восьми ВЕД, що свідчить про наявність потужного промислового потенціалу в її економічній структурі.

2. До переліку досліджуваних податкових регуляторів в ІАСБП включені ставка податку на прибуток підприємств та ставка податку на доходи фізичних осіб, що є важливим в умовах впровадження положень нового Податкового кодексу України. Досить корисним є дослідження регуляторної дії цих показників на ефективність функціонування реального сектора економіки області.

3. Аналіз впливу тенденції зміни показників ефективності господарської діяльності під дією зміни ставки податку на прибуток виявлено залежить від структурної особливості економіки областей, що підтверджує нерівномірність податкового тиску на економіку. Отже, податок на прибуток можна використовувати як потужний механізм для інвестиційної діяльності та прискорення економічного розвитку.

4. Несуттєвий вплив на результати прогнозу ставки податку з фізичних осіб обумовлений особливостями запропонованого розробниками системи ІАСБП алгоритму для обчислення коливань коефіцієнту купівельної спроможності населення - відповідний алгоритм потребує коригування та уточнення, аби система ІАСБП слушним чином реагувала на зміни рівня оподаткування фізичних осіб.

5. Проведене дослідження показало важливе значення для формування дохідної частини місцевого бюджету області таких регуляторів економічної діяльності як рівень валютного курсу, рівень оподаткування доходів фізичних осіб та мінімальної заробітної плати.

6. Як видно з наведеної таблиці, на етапі ретроспективних прогнозів за переважною більшістю прогнозованих бюджетних показників рівень похибки під час параметризації перебував у методично визначених межах до 10%, за винятком таких інтегруючих показників як «Доходи-всього» та «Видатки-всього» для Житомирської та Полтавської областей.

Назва показника	Значення середнього відхилення для областей, у %				
	Вінницька	Житомирська	Львівська	Полтавська	Черкаська
Податок на землю	2,36	0,37	0,42	0,14	2,25
Податок з доходів фізосіб	0,77	0,53	1,79	2,09	2,75
Податкові надходження	0,26	4,1	0,14	3,85	3,35
Офіційні трансферти	3,29	6,5	5,31	1,66	6,78
Разом доходів	1,28	12,63	0,37	1,64	3,1
Доходи – всього	1.84	21,28	4,06	7,53	5,95
Разом видатків	3.12	9,64	0.7	19,49	11,43
Видатки – всього	0.48	22,54	2,09	17,95	7,90

Спираючись на встановлені функціональні залежності розвитку економіки досліджуваних регіонів, було розраховано прогноз балансу бюджету до 2014 року для Вінницької, Житомирської, Львівської, Полтавської та Черкаської областей.

Висновок. Проведені тестові іспити та апробація ІАСБП для обраних областей показали можливість її використання для потреб супроводження бюджетного процесу на регіональному рівні. Не менш корисним може бути застосування ІАСБП на державному рівні (Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Бюджетний комітет Верховної Ради України, Національний банк України). У цьому випадку ефективне оцінювання та прогнозування бюджетних показників потребує подальшої автоматизації процесу параметризації комплексу моделей з використання сучасної суперЕОМ для проведення великого обсягу розрахунків.

Список використаної літератури

1. Как обосновать бюджетно-налоговую политику государства? Опыт научного проектирования и реализации автоматизированной системы сопровождения бюджетного процесса на региональном уровне. – Вишневский В.П., Лепа Р.Н., Половян А.В. и др. – ИЕП НАН України. – Донецьк, 2011. – 116 с.
2. Сергієнко І.В., Пепеляєв В.А., Кнопов П.С. та ін. Звіт про науково-дослідну роботу «Системне настроювання регіональних моделей інтегрованої інформаційно-аналітичної системи супроводження бюджетного процесу в Україні (Житомирська, Львівська, Полтавська, Черкаська, Вінницька області)» (заключний) // Рукопис. – Інститут кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України. – Київ, 2012. – 135 с.
3. Бігдан В.Б., Карпець Е.П., Кузьменко В.М., Чорний Ю.М. Практичні аспекти застосування системи супроводження бюджетного процесу для прогнозування бюджетних показників на регіональному рівні // Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції /ДПСУ– Ірпінь: Вид-во Національного університету ДПСУ України, 2012. – С. 29 - 35.

Клименко Геннадій Олексійович,

к.т.н., заступник Голови з наукових питань

ВГО «Українська служба порятунку»

О ДИСТАНЦИОННЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ УСЛУГАХ ТРЕНАЖЕРА РОЛЕВЫХ ИГР ДЛЯ НЕСТАНДАРТНЫХ БЫТОВЫХ СЛУЧАЕВ

Одной из очень сложных социально-экономических проблем, вызывающих значительные потери бюджетных средств и частных накоплений, является недостаточная готовность местных органов власти и населения к профилактике чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера и поведению в этих условиях. По факту спектр проблем «системы чрезвычайности» дополняется еще и сферой нестандартных бытовых случаях со сложностью получения пострадавшими лицами статуса «потерпевшего». Следует также прямо признать на фоне недостаточного нормативного и правового регулирования повсеместно недостаточную грамотность населения в вопросах профилактики и поведения в нестандартных бытовых ситуациях, как и отсутствие активности в самоорганизации по устранению их последствий.

Таким образом, сфера проблем сама указывает на необходимый спектр принятия решений по подбору и подготовке специалистов, во-первых из числа активистов, но и обеспечения широкого доступа к системе ролевых занятий.

Вопроса подготовки такого количества специалистов, в том числе от Украинской службы спасения (УСП), в предельно возможные сжатые сроки в значительной мере разрешается организацией дистанционного обучения, где:

- необходимо подготовить адекватную потребностям профилактической защиты населения и поддержки при проявлении нестандартных бытовых ситуаций методическую базу образования на основе существующей библиографии и рекомендаций по подготовке парамедиков;
- основой для отработки ситуаций принять информатизацию сферы ЖКХ;
- создать учебную базу на основе возможностей диалоговой информационной системы (ДИС) «Ноосфера» для неограниченного количества пользователей;
- обеспечить изучение данных ролевых заданий специалистами УСП.

Конкретность постановки профилактических задач по поддержке населения в нестандартных бытовых условиях позволяет далее активизировать работу по самоорганизации жильцов с применением методических рекомендаций (инструкций) на общедоступных стендах и путем распространения их через владельцев (арендаторов) квартир и контроля усвояемости материала.

Важной частью профилактических ролевых заданий является имитация действий руководителями органов самоорганизации в интересах своих коллективов в условиях негативных природных и техногенных явлений, когда:

- помощь со стороны органов власти не всегда оказывается своевременной и адекватной объему ущерба и снижению качества бытовых условий потерпевшими гражданами;
- органы власти не могут признать потерпевших граждан таковыми с лишением их помощи.

Для данных ситуаций ролевые игры должны предлагать меры реагирования на эти, зачастую различные причины по характеру их происхождения, основными из которых являются:

- правовое несовершенство процедуры признания морального и материального ущерба от ухудшения жилищно-коммунальных аспектов качества жизни;

- множественность негативных факторов, когда могут быть разрушены (или утратить потребительские свойства, например, в результате заражения) жилища и инженерная инфраструктура систем жизнеобеспечения кровом, пищей, питьевой водой, теплом, санитарной очистки от жидких стоков и твердых отходов;
- неожиданность во времени наступления негативных явлений,
- отсутствие необходимой межведомственной координации в мирное время из-за скоротечности событий при несовершенстве применяемых методов и средств контроля и управления процессом содействия потерпевшим;
- недостаточность планирования и средств санитарной очистки пострадавших территорий;
- низкий уровень общественной поддержки превентивных и оперативных действий по спасению населения, включая эвакуацию и временное расселение потерпевших до принятия органами власти адекватных административных решений
- несвоевременность оказания медицинской помощи пострадавшим;
- неопределенность сферы ответственности и прав должностных лиц за разработку и реализацию административной теории и практики содействия в мирное время пострадавшему от ухудшения качества бытовых условий населения.

Список использованной литературы

1. Прималенный А.А. Программа информатизации города Джанкой. Концепция // Материалы круглого стола «Власть и общество: современные аспекты управления устойчивым развитием г. Джанкоя», Джанкой, 13 марта 2008 г. - Днепропетровск: научный журнал «Экология и ноосферология», Том 19. - 2008. - №№ 1-2. - С. 94 - 121.
2. Билюк И.Г. Об аспектах разработки методик и расписаний по подготовке собственников жилья и их объединений к действиям в нестандартных бытовых случаях / в ред. Прималенного А.А./ - Днепропетровск: научный журнал «Экология и ноосферология». Том 19. - 2008. - №№ 3-4. - С. 171 - 173.
3. Похвалин И.В. Об аспектах поведения населения в нестандартных бытовых случаях и приемах оказания доврачебной медицинской помощи с применением аптечки гражданского активиста / в ред. Прималенного // - Днепропетровск: научный журнал «Экология и ноосферология», Том 19. - 2008. - №№ 3-4. - С. 174 - 176.
4. Прималенный А. А. Со-интегральная система местного электронного правления Украины (шифр системы – «Гражданский Щит»). Круглый стол «On-line» «Гражданский щит Украины» / - Днепропетровск: научный журнал «Экология и ноосферология», Том 23. - 2012. - №№ 1-2. - С. 127 - 139.

Устименко Аліна Олександрівна,

студентка Київського національного торговельно-економічного університету

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ (НА ПРИКЛАДІ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ)

Електронні послуги – провідний напрям послуг у світі. Всі ми, звертаючись до державних органів, не один раз стикалися з їх закритістю, тяганиною, відсутністю необхідної інформації, необґрунтованим стягненням коштів тощо. Розвиток інформаційних технологій дозволяє зробити спілкування особи з владою максимально комфортним як для споживача так і для державних органів.

На сьогоднішній день організація процесу надання адміністративних послуг, з погляду зручності для громадян, характеризується багатьма вадами об'єктивного та суб'єктивного характеру: адміністративні органи розпорознені територіально, тому відвідування органу вимагає значних зусиль і ресурсів особи; у більшості органів існують обмежені дні та години прийому, які до того ж не завжди враховують критерій зручності для громадян; відсутність достатньої інформації щодо порядку отримання послуг; строки, встановлені для надання деяких послуг, є необґрунтовано довгими; фактичне примушування осіб до отримання супутніх платних послуг тощо [1].

Якщо чиновники і говорять про загальну демократизацію та становлення громадянського суспільства, та те, що метою сучасної, сервісної держави є не керування суспільством, а надання йому послуг, то вони перед усім, мабуть, мають на увазі платні послуги для населення. Розглянемо це питання на прикладі надання адміністративних послуг Державною міграційною службою України (далі - ДМС України), а саме її структурним підрозділом в Дарницькому районі міста Києва.

По перше відсутні електронні послуги. Отримати будь яку інформацію, щодо днів та годин прийому, за допомогою Інтернету неможливо. На сайті Дарницької райдержадміністрації, на сторінці «Інформація Дарницького районного відділення Головного управління ДМС України в місті Києві» розміщена лише загальна довідкова інформація: щодо Указу Президента України, яким затверджено положення про ДМС України; про повноваження ДМС України; адреса та телефони Дарницького районного відділу ДМС України в місті Києві [2].

Додзвонитися та отримати інформацію щодо годин прийому не реально, телефон то зайнятий, то не відповідає. Прийшовши до Дарницького районного відділу головного управління Державної міграційної служби України в м. Києві громадянин дізнається про часи прийому: вівторок (з 10.00 до 18.00); четвер (з 10.00 до 13.00 та з 14.00 до 18.00); п'ятниця (з 9.00 до 13.00); субота (з 9.00 до 13.00). Якщо не пощастило, приходиш в час прийому, якщо пощастило – вистоявши чергу отримуєш квитанції для оплати послуг ДМС. З цими квитанціями громадянин іде до відділення банку, де вистояє ще одну чергу та оплачує їх. З оплаченими квитанціями він повторно стає в чергу до працівників ДМС, що видали йому квитанції, де йому друкують і видають на руки необхідні заяви. Як правило цей процес займає 2 – 3 дні.

З оплаченими квитанціями та надрукованими заявами громадянин займає чергу до каб. №12, в приміщенні Дарницького районного відділу ДМС України в місті Києві, де його мають сфотографувати на закордонний паспорт, роздрукувати особисті дані з фотографією, заповнити інші необхідні документи, за якими будуть друкувати паспорт. У ході досліджень, проведених у чергах до зазначеного кабінету, встановлено, що одна особа обслуговується за 7 – 15 хвилин, а отже з 9.00 до 13.00, в середньому, обслуговується 24 – 26 осіб. В той же час черга, в п'ятницю та суботу, досягає 60 – 65 осіб. Щоб оформити закордонний паспорт люди вимушені займати чергу з 6 години ранку. Що цікаво, керівництво Дарницького районного відділу ДМС України в місті Києві вважає таку ситуацію цілком прийнятною.

На нашу думку доцільно інформацію про графік роботи Дарницького районного відділення Головного управління ДМС України в місті Києві розмістити на відповідній сторінці сайту Дарницької райдержадміністрації. Це не потребуватиме додаткових коштів чи обладнання. Також на сайті доцільно розмістити квитанції на оплату послуг ДМС та бланки необхідних заяв. Фахівців підрозділів ДМС України, що вивільняються від надання зазначених послуг, доцільно використати для пришвидшення роботи підрозділу, що займається фотографією громадян на паспорт, скануванням та оформлення документів

(каб. № 12 в Дарницькому районному відділі ДМС України в місті Києві). З метою як покращення якості послуг, що надаються громадянам, та боротьби з чергами доцільно відпрацювати механізм електронного запису на прийом, коли споживач адміністративних послуг має можливість попередньо записатися на певний день та певний час. Водночас необхідно передбачити механізми протидії корупції та зловживань, що можуть виникнути. Все це дасть можливість споживачам адміністративних послуг зменшити кількість відвідин Дарницького районного відділення Головного управління ДМС України в місті Києві, а його керівництву, оптимізувавши роботу підлеглих, підвищити якість обслуговування громадян.

Розвиток інформаційних технологій дозволяє мінімізувати затрати часу, фінансів та нервів споживача послуг, зменшити черги в ДМС, підвищити якість надання послуг. Отже, з метою удосконалення механізму надання адміністративних послуг ДМС України, доцільно розмістити всю необхідну інформацію, стосовно графіку роботи підрозділів ДМС України, на їх сторінках в Інтернеті. Там же розмістити інформацію щодо платежів та надати можливість прямо з Інтернету роздрукувати квитанції для оплати послуг та всі необхідні заяви.

Лише за умов широкого використання інформаційних технологій ДМС зможе виконати завдання передбачені Національним планом дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», щодо підвищення якості надання адміністративних послуг. Згідно пунктів 84.2.3 та 84.2.4 вищезазначеного документа, передбачається скорочення до 10 днів максимального строку оформлення паспорта громадянина України та до 20 робочих днів максимального строку оформлення паспорту громадянина України для виїзду за кордон [3].

Список використаної літератури

1. Панченко А. М. Закон України «Про адміністративні послуги» – трансформація України в сервісну державу / А. М. Панченко – Режим доступу: <http://ovu.com.ua/bulletin/posts/828-zakon-ukrayini-%C2%ABpro-administrativni-poslugi%C2%BB-%E2%80%9393-tra>
2. Інформація Дарницького районного відділення Головного управління Державної міграційної служби України в місті Києві – Режим доступу : <http://www.drda.gov.ua/xsessions/view/724>
3. Указ Президента України № 128/2013 від 13.03.2013 Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15521.html>

Чувпило Вадим Вікторович,

аспірант Академії муніципального управління

ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ

Зростаюча потреба в інформації про землю як основу земельної реформи, планування землекористування, розвитку і управління земельними ресурсами спостерігається в усьому світі. Земля так чи інакше - основне джерело матеріального благополуччя.

Земельний кадастр, як ключовий компонент системи управління земельними ресурсами та земельної реформи, є офіційним підтвердженням кількості і вартості об'єктів земельної власності в будь-якому районі. Державний земельний кадастр в Україні містить

систему необхідних відомостей і документів про правовий режим земель, розподіл їх серед власників і користувачів, в тому числі фермерів, за категоріями, про якісну характеристику і народногосподарську цінність земель.

Визначення державного земельного кадастру дає Земельний кодекс України, а саме: державний земельний кадастр – «єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах кордонів України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами. Державний земельний кадастр є основою для ведення кадастрів інших природних ресурсів» (ст. 193 в редакції Закону № 3613-VI від 07.07.2011 р.) [1, ст. 193].

Призначенням державного земельного кадастру є забезпечення необхідною інформацією органів державної влади й органів місцевого самоврядування, заінтересованих підприємств, установ і організацій, а також громадян з метою регулювання земельних відносин, раціонального використання та охорони земель, визначення розміру плати за землю і цінності земель у складі природних ресурсів, контролю за використанням і охороною земель, економічного та екологічного обґрунтування бізнес-планів та проєктів землеустрою.

Основними завданнями ведення державного земельного кадастру є:

- забезпечення повноти відомостей про всі земельні ділянки;
- застосування єдиної системи просторових координат та системи ідентифікації земельних ділянок;
- запровадження єдиної системи земельно-кадастрової інформації та її достовірності [1, ст. 195].

Державний земельний кадастр включає в себе: кадастрове зонування; кадастрові зйомки; бонітування ґрунтів; економічну оцінку земель; грошову оцінку земельних ділянок; державну реєстрацію земельних ділянок; облік кількості та якості земель [1].

У сучасному земельному кадастрі першочергова увага приділяється не зведеним даним, а детальній інформації на рівні індивідуальних землекористувачів, тоді як він повинен відповідати потребам як окремих власників або користувачів землі, так і суспільства в цілому. Застосування кадастру дає переваги стосовно: передачі власності на землю; забезпечення кредитів; управління розвитком території; оцінки, що впливає на довілля; оподаткування землі; земельної реформи; територіально-просторового планування; контролю статистичних даних; бережливого використання і охорони земель; інформування громадськості [2].

Хоча збір, реєстрація і оновлення земельної інформації пов'язані зі значними затратами, наявність належних систем земельного кадастру і реєстрації землі має переваги, частині яких неможливо дати реальну оцінку в грошовому виразі. До таких переваг належать: гарантія прав власності на землю і надійний їх захист; підтримка оподаткування землі; забезпечення кредитів; розвиток і контроль земельних ринків; охорона земель державної власності; зниження кількості земельних спорів; сприяння здійсненню земельної реформи в сільській місцевості; сприяння міському плануванню і розвитку інфраструктури; підтримка раціонального використання навколишнього середовища; видача статистичних даних.

Контроль відновлення прав власності, вартості і характеру використання землі дозволяє здійснювати збір даних в галузі розподілу земельних ресурсів, а також інформації про реальну дійсність використання земель. При довгостроковому стратегічному плануванні і короткостроковому оперативному управлінні необхідні дані для обґрунтування рішень, які приймаються. Для забезпечення успішного функціонування

будь-якої широкомасштабної системи управління земельними ресурсами необхідно вирішити ряд організаційних питань. Дуже важливо приділити максимум уваги потребам користувачів запропонованої системи [3]. Хоч конкретні дані, які необхідні кожному користувачу, відрізняються, однак такі питання, як право власності, вартість і характер використання землі становлять загальний інтерес.

Отже, в Україні виникла необхідність терміново перелаяти свої потреби в земельній інформації з урахуванням сучасних вимог збору і обробки даних, а також потреб економіки, які змінюються. Звичайно важко скласти довгостроковий прогноз потреби в даних, які можуть використовуватись для аналізу хронологічної динаміки змін. Проте в даний час важливо визначити першочергові завдання відповідно до наявних на сьогодні ресурсів, оскільки значні кошти витрачались в минулому на дані, які мало використовувались.

Список використаної літератури

1. Земельний Кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III (зі змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua> – Назва з екрану.
2. Новаковський Л. Я. Проблеми реалізації земельного кодексу України // Землевпорядкування. - № 4. - 2009 р.
3. Паламарчук Л. В. Наукові засади ринку землі в Україні / Л. В. Паламарчук, А. Г. Тихонов // Землевпорядний вісник. - № 3. - 2002 р.

Кукарін Олександр Борисович,

к.т.н., доцент, доцент кафедра інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ ЗА ТЕХНОЛОГІЯМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Від прийняття Закону України “Про доступ до публічної інформації” пройшов певний час і вже накопичено відповідний досвід, який дозволяє зробити деякі висновки [1]. Окрім питань суто правових, пов’язаних з режимом доступу до інформації, готовністю органів та структурних підрозділів виконувати необхідні функції тощо, виникають проблеми організаційно-технічного характеру.

За офіційною статистикою запитів до Адміністрації Президента України, органів державної влади та органів місцевого самоврядування про надання інформації за 2012 рік можна оцінити кількість запитів та характеристики їх надходження в часі (див. таблицю), якимось чином класифікувати зміст, виокремити найбільш актуальні, визначити тенденції тощо. Безумовним є зростання кількості запитів, причому, більшість їх надходить з використанням засобів телекомунікацій (електронна пошта, заповнення замовлень он-лайн на веб-сайтах і т. п), інтенсивність у часі (протягом дня, місяця, року) нерівномірна, велика кількість запитів містить більше одного питання.

Надавач публічної інформації	Кількість запитів	
	за 2012 р.	в середньому за 1 годину
Головне управління забезпечення доступу до публічної інформації Адміністрації Президента	3655	1,83
Секретаріат Кабінету Міністрів України	1636	0,82
Міністерство внутрішніх справ України	11490	5,74
Київська міська державна адміністрація	3074	1,54
Міністерство юстиції України	1738	0,87
Міністерство охорони здоров'я України	1557	0,78
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України	1324	0,66
Державна податкова служба України	1018	0,51
Міністерстві соціальної політики України	448	0,22
Міністерства закордонних справ України	206	0,1

Аналогічні тенденції властиві сфері звернення громадян та при наданні будь-яких послуг. Для довідки, впродовж 2012 року на адресу Уряду надійшло 64 339 індивідуальних та колективних звернень з усіх регіонів України та 3-за кордону (із середньою частотою 1 звернення кожні 2 хвилини), а за період функціонування Міського дозвільного центру та районних центрів надання адміністративних послуг у м. Києві розглянуто 1 мільйон звернень.

Для безумовного виконання вимог чинного законодавства щодо регламентованих термінів та змісту надання інформації (послуг) існує комплекс взаємопов'язаних передумов. Основні серед них: належне організаційне та технічне забезпечення служб, що виконують функції надання інформації та послуг; планування ресурсів, фінансових та матеріальних витрат; кадрове забезпечення.

Ці передумови найбільш ефективно забезпечуються *технологіями електронного урядування – комплексом організаційно-технічних заходів, спрямованих на реалізацію функцій державного управління на базі інформаційно-комунікаційних технологій* (ІКТ).

В перспективі отримання інформації, відповідних послуг та здійснення звернень повинно бути реалізовано через “Єдине вікно”, “Єдиний державний портал надання адміністративних послуг” тощо.

Для впровадження ІКТ в означених напрямках необхідно:

- формалізувати процеси отримання, обробки та підготовки інформації на основі єдиної системи (систем) класифікаторів та моделей;
- розробити інформаційні моделі, схеми даних та метадані [3];
- формалізувати функції та процеси з формування інформації;
- створити системи ідентифікації об'єктів та суб'єктів в інформаційному середовищі;
- сформувати інфраструктуру, що забезпечує взаємодію органів державної влади між собою, а також з організаціями та громадянами при наданні інформаційних послуг;
- агрегувати (згрупувати) інформацію та сервіси тощо.

Для забезпечення умов ефективної обробки запитів інформації або надання послуг слід використовувати методи та моделі систем масового обслуговування (СМО) [2]. Предметом теорії СМО є об'єкти, до яких у випадкові моменти часу надходять замовлення на обслуговування, що здійснюється за наявними у розпорядженні системи каналами (засобами) обслуговування.

Використання моделей та методів СМО дозволяє оцінювати пропускну спроможність структурних підрозділів (виконавців, адміністраторів) та технічних засобів (комунікацій, серверів) і здійснювати дослідження процесів, що відбуваються в системі з подальшою оптимізацією. Найбільш ефективним та поширеним методом дослідження та оптимізації СМО є імітаційне моделювання. Метод є незамінним при стохастичності (імовірнісної невизначеності) процесів, обмеженості ресурсів та надійності, необхідності послідовного обслуговування замовлень декількома виконавцями (органами, установами) тощо.

Автором створено комплекс програм “Рi-2”, призначений для імітаційного моделювання СМО, який більше 20-ти років використовується для дослідження та оптимізації об’єктів різних класів. Моделювання базується на прямому описі елементів систем і їх взаємозв’язків як між собою, так і із зовнішнім середовищем у вигляді алгоритмів цифрової моделі. Це забезпечує структурну подібність об’єкту і моделі з заданою мірою деталізації та адекватності. Крім того, основні переваги таких моделей визначаються їх наступними можливостями: моделювання функціонування системи при найрізноманітніших законах розподілу численних випадкових величин; аналіз впливу окремих внутрішніх і зовнішніх ізольованих і взаємозв’язаних чинників і ефектів на систему в цілому; дослідження систем практично з будь-якою кількістю елементів; моделювання функціонування систем не лише в режимах, що встановилися, але і в перехідних; отримання в результаті моделювання змістовної інформації, включаючи параметри законів розподілу випадкових величин; проведення машинних експериментів тощо.

Обслуговуючи структури (органи) відносяться до класу дискретних систем, які найефективніше описуються подієвими моделями. Для цього вони представляються сукупністю взаємодіючих елементів, що змінюють свої стани в дискретні моменти часу. Будь-які зміни станів визначаються як події, що відбуваються через детерміновані або випадкові проміжки часу. Стан системи в цілому в кожен момент часу характеризується станами її елементів. За поточним станом системи і законами динаміки визначається її поведінка в подальші моменти. Таким чином, процес функціонування розглядається як потік (послідовність) подій, що чергуються в часі за визначеними закономірностями.

Застосування правил вирішень, що ґрунтуються на основі як на евристичних процедурах спрямованого пошуку оптимального рішення, так і на повному переборі можливих варіантів, дозволяє досягати реального оптимуму за основними критеріями: продуктивність, задані час обробки замовлень на обслуговування та їх якості.

Список використаної літератури

1. Доступ до публічної інформації: найчастіші запитання та відповіді / За заг. ред. В. Андрусіва, Д. Котляра; Укр. незалеж. центр політ. дослідж., – К.: [Агентство “Україна”], 2012. – 64 с.
2. Кёниг Д., Штойан Д. Методы теории массового обслуживания. Пер с нем. / Под ред. Г.П.Климова. – М.: Радио и связь, 1981. – 128 с.
3. Кукарін О. Б. Модель інформаційна. Енциклопедія державного управління. – К.: НАДУ, 2011. Т.2. Методологія державного управління. – с. 388-390.

Клименко Ілона Вікторівна,

к. фіз-мат. наук, доцент, доцент кафедри інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президентові України

ІНСТРУМЕНТАРІЙ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах становлення інформаційного суспільства економіко-технологічне зростання та підвищення якості життя громадян потребує розвитку інноваційної діяльності, наскрізне впровадження новітніх технологій, товарів та послуг. Якісні перетворення в економічній, соціальній, виробничій, науковій і освітній сферах потребують відповідних трансформацій системи державного управління, основу яких складають нові вимоги до змісту, організації, формам і методам управлінської діяльності органів державної влади і місцевого самоуправління. Однією з форм державного управління на сучасному етапі загальноцивілізаційного розвитку є електронне врядування. Виникає багато питань щодо його потенціалу в контексті вибудови і досягнення стратегічних цілей для розвитку держави і суспільства, вироблення механізмів і методів для реалізації технологій електронного врядування, пристосованих до національних, політичних, управлінських, соціокультурних особливостей країни. Труднощі ефективного впровадження технологій електронного врядування обумовлені дефіцитом матеріальних і фінансових ресурсів, часу, відсутністю достатньої кількості висококваліфікованих спеціалістів – державних службовців і науковців-практиків, працівників здатних до розуміння і впровадження інновацій. Забезпечення сталого розвитку держави і суспільства повинно бути ключовою метою функціонування будь-яких підприємств, інститутів і організацій, закладів освіти і науки, органів державної влади і місцевого самоврядування.

В Україні на цей час ще не вироблена Стратегія розвитку електронного врядування в Україні. Розглядаючи електронне врядування як інновацію державного управління, можна виокремити наступні стратегії його впровадження і розбудови: стратегія повного запозичення досвіду країн-лідерів, запозичення вибіркового стратегічних рішень інших країн, розробка вітчизняної стратегії на основі результатів фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт з організацією пілотного проекту. Стратегія повного наслідування країн-лідерів на жаль не враховує особливостей історичного розвитку та становлення держави, взаємовідносин між державою і громадянами, національних економічних, соціокультурних, духовних факторів. Найкращим варіантом розбудови електронного урядування в Україні є розробка національної стратегії на основі результатів виконаних та апробованих науково-дослідних робіт з запозиченням вибіркового практик міжнародного досвіду країн, близьких до України за територіальним, державним устроєм, показниками демократичного, технологічного, суспільно-політичного, соціально-економічного, науково-освітнього, культурного розвитку. В національній стратегії повинно бути: раціональне поєднання концепції розвитку та способів її реалізації; формулювання чітких цілей і побудова адміністративних схем їх здійснення з відчутними для суспільства результатами; впровадження адміністративних механізмів, здатних реалізовувати державні програми; орієнтація державних структур на сучасні і прогнозовані потреби громадян і організацій; механізм реорганізації традиційних державних структур; запровадження поетапного контролю та суворой звітності за процеси результативної реалізації виробленої стратегії. Ще одним важливим пунктом стратегії повинен бути аналіз наявних державних матеріальних ресурсів та можливість залучення приватних інвестицій. Потенційними національними джерелами фінансових коштів для розбудови електронного врядування слід виділити кошти державного та місцевих бюджетів, які виділяються для Національної

програми інформатизації; кошти державних виробничих структур, сформованих з податку за надання та користування інформаційних продуктів і послуг, напрями і об'єм використання яких здійснюється відповідно до встановлених нормативів, сум податків та зборів з урахуванням пільг і економічних санкцій; коштів комерційних структур через надання їм пільгових умов доступу до інформації, пільгових податкових і економічних умов.

Стратегія розбудови електронного урядування повинна бути ефективною та мінімізованою як за часом реалізації, так і за можливими ризиками. Доцільно розробити систему управління реалізацією стратегією, яка б дозволила проводити постійний моніторинг залучення і використання матеріальних, фінансових та людських ресурсів, ефективності побудованих адміністративних і технологічних схем впровадження окремих компонент та технологій електронного урядування, результативності від їх впровадження для держави і суспільства, прогнозування ризиків невиконання або не результативності впровадження інновацій, вироблення політики запобігання та оцінювання ризиків неефективності, неспрацьовування, несприйняття, нерозуміння, спотворення цілей стратегії розбудови електронного урядування та шляхів їх досягнення. Ця система повинна контролювати не стільки процес виконання робіт і використання ресурсів, скільки процес контролю і оцінки результатів і наслідків від впровадження інновацій, що забезпечить гнучкість, якість та керованість реалізації стратегії у виборі інструментарію, прийнятті управлінських рішень щодо економії залучених ресурсів, запобігання їх нецільового використання; адаптацію до динаміки змін у політичному, економічному, законодавчому, суспільному та міжнародному просторі.

Якщо, в Україні компетентно з використанням сучасного бізнес-інструментарію, технологій інтелектуального аналізу буде розроблена стратегія реального покомпонентного впровадження технологій електронного урядування з дієвими механізмами контролю і відповідальності, то може бути досягнута найвища ціль соціально-економічного, культурного та духовного розвитку держави – забезпечення високого рівня життя громадян, під яким розуміється досягнення рівня самоідентифікації громадянина з суспільством при якому досягається відчуття поваги до держави та гордість за неї, бажання жити і працювати в своїй країні; поступово створиться позитивний політичний, суспільний, науковий, освітній, культурний, економічний потенціал держави і суспільства задля поліпшення якості життя всього населення; буде забезпечено соціальні, економічні, духовні стандарти якості життя всім верствам населення, ставлення громадян до держави як до ефективного захисника своїх життєвих інтересів, відчуття довіри громадян до органів влади та місцевого самоврядування з можливістю впливу на їх діяльність.

Соловйов Сергій Григорович,

к.соц.ком., доцент кафедри інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президенті України

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА «ВІДКРИТИЙ УРЯД» В УКРАЇНІ

20 вересня 2011 р. на сесії Генеральної Асамблеї ООН вісім країн започаткували міжнародну ініціативу «Партнерство «Відкритий Уряд» (далі - ПВУ). Тоді ж Україна висловила готовність приєднатися до цієї ініціативи [1].

5 квітня 2012 р. Кабінет Міністрів України затвердив План дій, а 18 липня того ж року – План заходів із впровадження Ініціативи ПВУ.

Визначено наступні ключові питання Партнерства для України:

- посилення партнерської взаємодії органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства;
- забезпечення доступу до публічної інформації; запобігання та протидія корупції;
- забезпечення належного врядування шляхом підвищення якості надання адміністративних послуг та впровадження електронного урядування.

У цих зобов'язаннях знайшли відображення основні принципи відкритого урядування: прозорість, участь громадськості, підзвітність, технології та інноваційність.

Показово, що на допомогу офіційним колам у запровадженні ПВУ відразу стали громадські організації, як сторона, зацікавлена в тому, щоб брати участь у виробленні управлінських рішень. У відкритому зверненні керівника Творчого об'єднання «ТОРО» Олексія Хмари до Президента Віктора Януковича зокрема говориться: «На допомогу Уряду у виконанні взятих зобов'язань щодо сприяння прозорості державного управління та боротьби з корупцією 60 неурядових організацій України створили Громадське Партнерство на підтримку впровадження в Україні ініціативи «Відкритий Уряд» [2].

Можна очікувати, що активність неурядових організацій та окремих експертів щодо посилення партнерства між владою й суспільством (одне з ключових питань ПВУ для України) лише збільшуватиметься. Отож черговий крок – за владою.

Схвалення Верховною Радою Закону України «Про доступ до публічної інформації» також розглядається як позитивний рух для вирішення ключових завдань ПВУ. Хоча проблеми у його виконанні спостерігаються. Наприклад, у межах виконання магістерського дослідження слухачі НАДУ здійснили експеримент із вивчення ефективності зворотного зв'язку між органами влади, конкретними політичними діями та громадянами (на підставі положення Закону щодо строку надання відповіді на запит громадянина). Виявилось, що на запити електронною поштою відповіли 45% міністерств і 67% ОДА та Ради Міністрів АРК. Лише 22% політичних діячів дали відповідь за запит, надісланий на їх сторінку в соцмережі. На нашу думку, ці показники свідчать про незацікавленість представників влади думкою громадян, отже участь громадськості у виробленні управлінських рішень на сьогодні сумнівна.

Чимало запитань викликає наступне ключове завдання ПВУ - стан боротьби із корупцією. Якщо законодавчу базу та формальні зусилля влади щодо запобігання та протидії цьому явищу можна вважати достатньою, то реальний стан справ непокоїть не лише українську, а й міжнародну спільноту. Президент В. Янукович пообіцяв, що «обов'язково зобов'яже Генеральну прокуратуру та правоохоронні органи постійно інформувати громадян про стан виконання антикорупційного законодавства в Україні» [3]. Віце-прем'єр міністр О.Вілкул стверджує: «Я в цьому питанні дуже вірю в ефективність електронного урядування» [4].

Громадськість пропонує свій шлях боротьби з корупцією. «В рамках інтернет-проекту СогиптUA, який нещодавно стартував, українці зможуть скаржитися на корупційні ситуації та фіксувати їх на корупційній карті України». [5].

В той же час спостерігаються й позитивні зрушення: «...GRECO підвищила рейтинг виконання та відповідно визнала виконаними рекомендації щодо розробки та впровадження антикорупційної стратегії й плану дій з її виконання, а також щодо прийняття модельного кодексу поведінки публічних службовців» [6].

Наступні ключові завдання ПВУ - підвищення якості надання адміністративних послуг та впровадження електронного урядування. Концепцію електронного урядування затвердили ще 13 грудня 2010 р., тобто в цьому розумінні держава крок до втілення ініціативи ПВУ.

На нинішньому етапі, тобто у 2013-2014 рр. планується виконати низку вкрай важливих рішень у цій галузі, зокрема організацію надання послуг в електронній формі в усіх сферах суспільного життя; створення сприятливих умов для залучення громадських організацій до управління державними справами; освоєння технологій інтерактивної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянами [8].

Назвемо деякі проблеми, які, за визначенням Міжнародного Фонду «Відродження», заважають розвитку е-урядування та е-демократії в Україні:

- впровадження технологій е-урядування вимагає модернізації... системи державного управління, проведення ефективної адміністративної реформи;
- недосконалість процедур надання та отримання адміністративних послуг шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);
- повільність становлення е-демократії;
- недостатньо ефективна взаємодія органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і недержавних громадських організацій,
- низький рівень поінформованості, мотивації та навчання державних службовців, представників недержавних громадських організацій, бізнесу та населення технологіям е-урядування [9].

Значна частина проблем запровадження е-урядування викликана ставленням чи неспроможністю держави (з різних причин) вплинути на ситуацію. Адже й адміністративна реформа, й обмеженість у наданні адмінпослуг засобами ІКТ, й інші чинники – все це компетенція насамперед органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Виконання завдань ПВУ в Україні, таким чином, значною мірою залежить від рівня розвитку е-демократії.

Список використаної літератури

1. Що таке Партнерство «Відкритий уряд»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.toro.org.ua/ogp/pro-partnerstvo>;
2. Підтримайте Відкрите звернення щодо неналежного виконання Україною власних зобов'язань в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Відкритий Уряд» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.toro.org.ua/news/837.html>;
3. Влада обіцяє звітувати перед українцями про стан боротьби з корупцією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/news/158506-vlada-obitsyae-zvituvati-pered-ukrajintsyami-pro-stan-borotbi-z-koruptsiyu.html>;
4. Олександр Вілкул: «Звинувачуючи мене в захопленні заводу, шантажують уряд» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/internal/oleksandr-vilkul-zvinuvachuyuchi-mene-v-zahoplenni-zavodu-shantazhuyut-uryad-_html;
5. В Україні з'явилася народна онлайн-карта корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/economics/1522597-v-ukrayini-zyavilasya-narodna-onlajn-karta-korupciyi>;
6. GRECO підвищила рейтинг України у боротьбі з корупцією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://1tv.com.ua/uk/specialnews/2013/03/22/10398>;
7. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>;
8. Громадське обговорення стратегічних пріоритетів програмної діяльності МФВ на 2010 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irf.ua/files/ukr/quest_strategic_planning_2010.pdf.

Карпенко Олександр Валентинович,

к. держ. упр., докторант кафедри державної політики та управління політичними процесами, доцент кафедри інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президентові України

ЗМІНИ ПРАВОВИХ ЗАСАД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Для досягнення максимально економічного ефекту від проведення міжнародних спортивних заходів на території України необхідно забезпечити формування іміджу країни як «туристично-привабливої» держави. Формування позитивного іміджу туристичного бренду України можливе лише за умови розбудови мережі державних інформаційних ресурсів, з метою розповсюдження ефективної реклами та застосування сучасних маркетингових механізмів з надання широкого спектру туристичних послуг. Однак, для цього необхідно змінити існуючу нормативно-правову базу інформаційного забезпечення туристичної галузі.

Спробою вдосконалити правове поле функціонування туристичної галузі є прийняття 19 квітня 2011 р. Верховною Радою України у першому читанні за основу Закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про туризм» (щодо інформаційного забезпечення туристичної індустрії)»[3], який на думку його авторів розроблено «з метою приведення положень Закону України «Про туризм» у відповідність до норм Конституції України, Закону України «Про інформацію» та приведення туристичної інформації в Україні до стандартів міжнародного досвіду використання інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій інформаційного суспільства; створення та просування сучасного національного туристичного продукту України» [2].

Позитивною стороною даного законопроекту є запровадження такого важливого елементу державної підтримки туристичної галузі як формування мережі інформаційних центрів. В Києві така практика вже існує, але подібні центри для іноземних туристів відкривають завдяки зусиллям лише активістів громадських організацій, насамперед таких як «Київ. Стратегія 2025» та «Цікавий Київ». У кожному з таких туристичних інформаційних центрів надаються консультаційні (довідкові) послуги чотирма іноземними мовами (англійською, німецькою, польською та французькою), а також кожний бажаючий забезпечується картами-путівниками, транспортом, екскурсіями та доступом до необхідних інтернет-ресурсів [1, с. 3].

Незважаючи на те, що у разі остаточного ухвалення цього законопроекту прогнозується зростання конкурентоспроможності українського національного туристичного продукту на міжнародному ринку туристичних послуг, у тексті цього документу (як і у інших законних та підзаконних актах України) відсутнє визначення як базового терміну «туристичні послуги», так і похідного – «інформаційне забезпечення туристичних послуг».

На думку автора для врегулювання державного управління туристичної галузі через реформування правових засад інформаційної політики із забезпечення туристичних послуг доцільно було б удосконалити понятійний апарат у другому читанні Закону проекту «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про туризм» (щодо інформаційного забезпечення туристичної індустрії) таким чином :

1. Змінити назви запропонованих авторами зазначеного законопроекту термінів «державна політика інформаційного забезпечення туристичної індустрії» та «державне регулювання інформаційного забезпечення туристичної індустрії» відповідно

на «державна інформаційна політика забезпечення туристичної галузі» та «державне управління інформаційного забезпечення туристичної галузі», як таких що більш чітко відповідають основним засадам сучасної галузі державного управління (яке є інструментом державної політики та включає у себе не лише державне регулювання).

2. Доповнити статтю 1 Закону України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР [4] наступними дефініціями:

– туристичні послуги – процес діяльності надавача послуги із забезпечення потреб туристів (користувачів послуги) з розміщення у місцях тимчасового проживання (готелях, мотелях, кемпінгах тощо), з харчування, транспортного, екскурсійно-інформаційного та іншого туристичного обслуговування (із страхування життя та здоров'я, цивільної відповідальності тощо) відповідно до вартості послуги.

– інформаційне забезпечення туристичних послуг – комплекс інформаційних та комунікативних заходів, що спрямовані на своєчасне та повне забезпечення інформаційних потреб фізичних та юридичних осіб у сфері надання туристичних послуг.

Викладені пропозиції було запропоновано Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму Верховної Ради України для вивчення та подальшого використання у процесі підготовки до другого читання Проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про туризм» (щодо інформаційного забезпечення туристичної індустрії).

Список використаної літератури

1. Відкрився новий інформцентр для туристів // Вечірній Київ. – 2012. – 4 трав. (№49) – С. 3.

2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України “Про туризм” (щодо інформаційного забезпечення туристичної індустрії)» // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb/n/?webproc34?id=&pf3511=38009&pf35401=167243>. – Назва з екрана.

3. Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про туризм» (щодо інформаційного забезпечення туристичної індустрії) : Проект Закону України від 16 червня 2010 р. № 6536 // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=44962&pf35401=246525>. – Назва з екрана.

4. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.

Логвінов Валерій Григорович,

к.е.н., доцент, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

РОЗРОБЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ РЕГЛАМЕНТІВ ПОСЛУГ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА ЇХ НАДАННЯ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ

Розроблення адміністративних регламентів (АР) послуг зумовлено необхідністю формалізації процесів їх надання та подальшим переведенням в електронну форму [2]. Крім того, що процес надання послуги має чітко відображати як інформаційну, так і технологічну складову послуги [1] він має бути поєднаним в єдиному документі - адміністративному регламенті послуги. В адміністративному регламенті також мають бути відображені вимоги до стандарту послуги [3] і, що важливо для контролю за якістю її

надання, описані дії, здійснювані отримувачем послуги в порядку оскарження отриманих (чи не отриманих) результатів послуги.

В доповнення до сказаного слід зазначити, що створення адміністративних регламентів послуг має ряд позитивних моментів, які слугують додатковою підставою їх розроблення.

1. Перша підстава полягає в тому, що наявність АР надає можливість як працівнику органу влади, який надає послугу, так і її отримувачу (громадянину чи юридичній особі) мати повне уявлення не тільки про весь процес надання послуги та його учасників, а й про нормативно-правове регулювання її надання, про права і обов'язки як тих, хто надає послуги, так і тих, хто їх отримує.

Дана обставина важлива з двох причин: по-перше, наявність детального опису процесу надання послуги, кожної здійснюваної дії, взаємозв'язків між цими діями значно зменшуватиме витрати часу на ознайомлення нового працівника-учасника надання послуги з тим, що має він робити при виконанні функцій з надання конкретної послуги; по-друге, наявність такого опису надасть отримувачеві послуги контролювати процес її надання з позицій користувача, що сприятиме підвищенню відповідальності як органу влади, так і окремих працівників за якість надання послуги, за дотримання прав споживача.

2. Другий позитивний момент полягає в тому, що наявність АР не тільки регламентує процес надання послуги, чітко встановлюючи порядок здійснюваних дій і опис обставин їх супроводжуючих, а й оптимізує даний процес, так як в основу розроблення АР покладено процесний підхід і стандартизація процесу надання послуги.

Останнє є досить важливим для переведення послуг в електронну форму.

3. Третій, найбільш позитивний з точки зору запровадження системи надання електронних послуг, момент полягає в тому, що на підставі розроблених АР і тільки за їх наявності, послуги можуть надаватись повністю в електронній формі завдяки розроблюваним на основі АР електронним адміністративним регламентам (ЕАР), які регулюватимуть і контролюватимуть весь процес надання електронної послуги. Без наявності регламентованого процесу надання послуги у вигляді АР неможливо перейти до її надання в електронній формі, не маючи відповідного електронного регламенту.

4. Наступний позитивний момент – це підвищення довіри отримувачів послуг до органів влади, завдяки прозорості процесу прийняття рішень стосовно надання тієї чи іншої послуги і прозорості самого процесу.

Суттєвим моментом в процесі розроблення АР є визначення учасників відносин, які регулюються адміністративними регламентами. До них відносяться:

- виконавчі органи державної влади, їхні службовці;
- державні установи;
- органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи;
- громадяни, іноземні громадяни, особи без громадянства;
- юридичні особи будь-яких форм власності.

Крім того, адміністративними регламентами встановлюється порядок здійснення:

- адміністративних процесів, в рамках яких за участю виконавчих органів державної влади реалізуються права і обов'язки громадян і організацій;
- адміністративних процесів організації діяльності виконавчих органів державної влади.
- адміністративних процесів взаємодії виконавчих органів державної влади.

Адміністративний регламент також встановлює обов'язкові вимоги до адміністративних процесів і їх компонент в об'ємі і формах, що дозволяють забезпечити

ефективну реалізацію виконавчим органом державної влади, його структурними підрозділами і посадовцями їхніх повноважень.

Адміністративні регламенти, які охоплюють процес надання послуг можуть бути 3-х видів:

- адміністративні регламенти державних функцій, у тому числі державних функцій, пов'язаних з наданням державних послуг (адміністративні регламенти послуг), якими встановлюються адміністративні процедури, в рамках яких реалізуються права і обов'язки громадян і юридичних осіб;

- адміністративні регламенти виконавчих органів державної влади, якими встановлюються процедури організації діяльності виконавчого органу державної влади (відображаються внутрішні процеси бек-офісу);

- адміністративні регламенти взаємодії виконавчих органів державної влади, якими встановлюються процедури взаємодії виконавчих органів державної влади (стосуються зовнішніх процесів фронт-офісу).

-
- типовий характер послуг, що надаються органами влади, і функцій, які ними виконуються, з наявністю істотних юридичних, процедурних і адміністративно-культурних особливостей в деталях процесу надання послуг;

- різний рівень програмно-апаратної забезпеченості органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування.

Регламентация процесу надання послуги дозволяє усунути фрагментарність в роботі, організаційні та інформаційні розриви, дублювання, нерациональне використання ресурсів (фінансових, матеріальних, людських).

Список використаної літератури

1. Закон України від 6 вересня 2012 року «Про адміністративні послуги» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=90-2006-%F0>

3. Наказ Міністерства Економіки від 12.07.2007 р. № 219 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення стандартів адміністративних послуг».

Дегтярьова Ія Олександрівна,

к.держ. упр., доцент кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України

ІНТЕРНЕТ-САЙТИ ЯК ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Ефективність проведення суспільних реформ, реалізації політики щодо розвитку держави та її регіонів суттєво залежить від узгодження їх напрямів з потребами та інтересами суспільства. Ці процеси вимагають адекватного інформаційного забезпечення. Найбільш ефективними інструментами для цього на сьогодні є інтернет-сайти.

Огляд зарубіжного досвіду організації інтернет-сайтів щодо забезпечення регіонального розвитку дозволив встановити різні практики, які є цікавими для України.

Для підвищення якості методичного забезпечення регіонального розвитку в Чеській Республіці створено спеціальний веб-портал "Methodic support of regional development in

the Czech Republic". Передумовами його створення стало те, що в державі накопичився певний практичний досвід та сформувався науковий базис організації регіонального управління, що потребувало обміну думками і поширення. Портал став ефективним майданчиком для цього. Він також містить численні графіки, картограми і тексти, які важливі для опису стану розвитку регіонів та муніципалітетів. Завдяки використанню картографічної візуалізації можуть бути виявлені зв'язки між різними явищами, відмінності між регіонами, а також їх причини. Крім того, на порталі можна простежити як розвиваються відносини у сфері регіонального розвитку, його правове та інше забезпечення [3].

На сайті Європейської Комісії нещодавно стала доступна інтерактивна карта реалізації регіональних проектів у країнах ЄС [6], що дозволяє не лише спостерігати за тим, які проекти реалізуються у регіонах, а й обґрунтовано планувати регіональний розвиток.

Досить поширеними сьогодні є сайти заходів з різних питань. Наприклад, інтернет-сайт щорічного загальноросійського форуму "Стратегічне планування в регіонах і містах Росії" на сьогодні містить матеріали про форуми, що відбулися починаючи з 2002 р., що дозволяє швидко встановлювати відповідні тенденції в Росії, еволюцію підходів та інструментів регіонального розвитку [1].

Показовим є інформаційне забезпечення впровадженого країнами Альпійської конвенції проекту DIAMONT, у межах якого було створено мережу фахівців, які надають консультації і розробляють підходи до політики територіального розвитку та організовано спеціальний інтернет-сайт, який був покликаний не просто висвітлювати результати проекту, а й забезпечувати швидке обговорення з населенням пілотних інструментів регіонального розвитку. Протягом 2005-2008 рр. у межах проекту узагальнено значну кількість інструментів регіонального розвитку, що використовуються у світі. Крім того, база даних містить інформацію про стан усіх муніципалітетів, на які поширюється дія Альпійської конвенції, що дозволяє швидко і легко проводити порівняльний аналіз їх розвитку [2].

Урядовий портал Нового Південного Уельсу (штат Австралії) акумулює інформацію за усіма напрямками і сферами суспільного життя: нормативно-правове і законодавче забезпечення, бізнес-умови, туризм, працевлаштування, погода, спорт, результати розіграшу державних лотерей та ін. На порталі можна також замовити свідоцтво про народження, водійські права, ліцензію на рибну ловлю, отримати низку інших послуг. Особлива увага приділяється опитуванням громадян з різних аспектів державного, а також регіонального управління, що суттєво сприяє цілям штату щодо розвитку територій [4].

Ефективним є також підхід використання органами влади приватних інтернет-ресурсів. Наприклад, американська компанія Facilitate.com є приватною компанією координаторів, консультантів та розробників програмного забезпечення, проте її послугами активно користуються органи влади. На сьогодні компанія має більше 20 років досвіду проведення інтернет-зустрічей, різних опитувань та організації дистанційного навчання. Працюючи з багатьма університетами, державними і недержавними установами, корпораціями в США і в Європі, особливий акцент компанія робить на наданні інструментів для інноваційного мислення та інновацій. Невипадково за її підтримки розробляється більшість державних інноваційних програм в США [7].

Офіційний сайт штату Арканзас організований таким чином, що його основні положення можуть читатися 17 мовами. Це суттєво полегшує доступ до інформації зарубіжних відвідувачів, а отже, сприяє міжнародним відносинам штату [5].

Слід відзначити, що нинішній підхід до інформаційного забезпечення регіонального розвитку в Україні має низку прогалин і потребує суттєвого удосконалення. У цьому контексті зарубіжний досвід надає знання про різні моделі регулювання інформаційних потоків між органами влади, населенням, бізнесом, громадськістю, туристами і т.д. При цьому інтернет-сайти дозволяють реалізовувати такі важливі завдання для регіональної політики:

- інформування громадськості про наміри та діяльність органів влади щодо регіонального розвитку;
- забезпечення доступу до узагальнених і проаналізованих експертами інструментів та практик територіального розвитку, статистичних й картографічних даних і т. ін.;
- створення умов для впливу громадськості на регіональну політику шляхом розміщення на сайті відповідних звернень, участі в опитуваннях, обговореннях актуальних проблем тощо;
- організації навчання у дистанційному режимі;
- формування можливостей якісного обміну ідеями щодо регіонального та місцевого розвитку;
- розвитку комунікацій у процесі формування регіональної політики.

Для виявлення ефективних напрямів регіональної політики обов'язково мають застосовуватися методи громадських та експертних опитувань. Для їх використання на професійній основі можна розглянути можливість створення на загальнодержавному рівні спеціалізованого національного інтернет-порталу регіонального розвитку України, який би надавав відповідні послуги усім регіонам. Також було б доцільно, щоб він узагальнював світові практики та інструменти територіального розвитку, став ефективним майданчиком обговорень і спільного пошуку рішень щодо регіонального розвитку.

Крім зазначеного, створення та якісна організація функціонування інтернет-сайтів з питань регіонального розвитку дозволяє підготувати ґрунт для розвитку самоорганізованих територіальних підсистем держави, які потребуватимуть менших ресурсів від держави для свого розвитку.

Список використаної літератури

1. Общероссийский форум «Стратегическое планирование в регионах и городах России» [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://history.forumstrategov.ru/>
2. DIAMONT Republic [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uibk.ac.at/diamont/>
3. Methodic support of regional development in the Czech Republic [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.regionaldevelopment.cz/>
4. New South Wales Government [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nsw.gov.au/>
5. Official Website of the State of Arkansas [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://portal.arkansas.gov/>
6. Regional policy – Inforegio [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://ec.europa.eu/regional_policy/projects/map/index_en.cfm
7. Facilitate.com [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://facilitate.com/company/clients.html>

Рябцев Геннадій Леонідович,

к.т.н., доцент, доцент кафедри державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України

ІНФОРМАЦІЯ ЯК РЕСУРС ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Стосовно державної політики, інформація – це технічні, соціальні, економічні й політичні знання про проблему, що вирішується, потрібні для формування політики на всіх її етапах (встановлення порядку денного, формулювання, проектування, впровадження політики, моніторинг, оцінювання результатів і наслідків). Оскільки інформація є базою для прийняття державно-політичних рішень, її потрібно розглядати як рідкісний ресурс. Важливою умовою при цьому є достовірність вхідних даних, оскільки в разі їхнього спотворення (особливо умисного) помилкові рішення є неминучими. Саме відсутність достовірної й повної вхідної інформації багато в чому пояснюється недостатністю ефективності радянської директивної економіки.

Перші зусилля в управлінні інформацією були зосереджені на введенні даних та їхньому перетворенні у вихідні (інформацію). Вони дозволили створити системи управління базами даних (СУБД). При цьому власники таких систем вважали, що управляли інформаційним ресурсом. Проте у 1980-х було усвідомлено, що інформаційний ресурс – це не лише інформація й засоби для її оброблення. Поняття “інформаційний ресурс” виявилось значно ширшим. Воно охоплює не лише СУБД, а комп’ютерні апаратні засоби; програмне забезпечення; фахівці, які розробляють інформаційні системи (системні програмісти, адміністратори баз даних, фахівці зі створення комп’ютерних мереж) і використовують їх (аналітики політики); користувачі (творці та аналітики політики різних рівнів); засоби підтримки (facilities); бази даних; засоби, що зберігають ресурси і, нарешті, технічні, соціальні, економічні й політичні знання (інформація) щодо проблеми, яка вирішується [1, с. 13]. Коли учасники процесу політики намагаються використовувати інформацію для формування державної політики, вони мають розглядати кожний з цих елементів як рідкісний і коштовний ресурс.

Загалом, інформаційним називають особливий вид ресурсу, оснований на ідеях і знаннях, утворений завдяки науково-технічній діяльності людей і поданий у формі, придатній для накопичення, реалізації й відтворення [2, с. 44]. Іноді його називають когнітивним (від лат. *cognitio* – пізнання, вивчення, усвідомлення), розуміючи під ним здатність людини до сприйняття й перероблення зовнішньої інформації.

Інформаційний ресурс має багато спільних рис з іншими ресурсами державної політики, а саме: його розроблення, відтворення й поширення необхідно планувати відповідно до потреб; затрати на його одержання й використання можна оцінити з економічної точки зору; потреби в ньому можуть і мають бути співвіднесені з можливостями їхнього задоволення як з внутрішніх, так і зовнішніх джерел.

Цей ресурс має ряд особливостей. Зокрема, на відміну від інших (наприклад, монетарних, майнових, часових) він є майже невичерпним. З його використанням інформація не зникає, а змінює свою цінність. З розвитком суспільства і збільшенням обсягу використання знань інтенсивність інформаційних потоків лише зростає. Застосування якісного інформаційного ресурсу замість застарілого, неповного, недостовірного може покращити використання інших ресурсів державної політики, докорінно змінивши її результати й наслідки. Тому управління інформаційними ресурсами має визначальне значення на всіх етапах творення політики.

При цьому:

– для управління інформаційним ресурсом необхідно відповідне кадрове й технічне забезпечення, тобто спеціальна служба;

– інформація є засобом вирішення конкретних завдань. Оскільки сучасні технічні засоби дозволяють збирати необмежені масиви даних, необхідний контроль за їхнім одержанням і використанням, що базується на визначенні кількості інформації, достатньої для прийняття державно-політичного рішення;

– інформація як товар має свій життєвий цикл, проходячи етапи від створення до передачі на зберігання чи знищення. Уся інформація, незалежно від її форми, має періодично аналізуватися з точки зору збереження її цінності.

Сьогодні, внаслідок різкого зростання інтенсивності інформаційних потоків і комунікацій, інформація або розпорошується, або навпаки, надходить до творців політики в повному обсязі, і верхній рівень управління виявляється перевантаженим надмірною інформацією. Тому завдання управління інформаційним ресурсом (Information resources management – IRM) ускладнюється. Відповідальність за це покладається не на технічних фахівців, а на творців політики. Створюються інформаційні системи інформаційних ресурсів (Information Resources Information Systems), а на етапі стратегічного планування обов'язкова увага приділяється плануванню інформаційного ресурсу.

При творенні державної політики слід усвідомити, що концептуальні ресурси не менш важливі, ніж матеріальні; прийняття дієвих державно-політичних рішень вимагає досконалого інформаційного ресурсу; інформаційне забезпечення є визначальним в системі прийняття державно-політичних рішень; керівники інформаційних підрозділів є керівниками вищого рівня; досягнення стратегічних цілей є неможливим без стратегічного планування інформаційного ресурсу.

Розроблення, відтворення й поширення інформаційного ресурсу вимагає все більших зусиль із впровадження та управління інформаційними системами, що потребує спеціальної підготовки користувачів. Такий стан справ суперечить постулату, що всі учасники політики повинні мати однаковий доступ до інформації. Проте ця проблема поступово вирішується завдяки [2, с. 48-49]:

– зростанню комп'ютерної грамотності. Від початку 1980-х упроваджуються ефективні програми комп'ютерного навчання як у вищих, так і в середніх навчальних закладах, що сприяло загальному підвищенню рівня відповідної підготовки випускників. Усі рівні управління, особливо нижчі, поступово наповнюються комп'ютерно-грамотними людьми;

– затримці з виконанням робіт з інформаційного обслуговування. Ситуація стала критичною на початку 1980-х, коли потік запитів користувачів значно збільшився. Інформаційні служби не могли реагувати досить швидко, і кількість невиконаних робіт з інформаційного обслуговування накопичувалася. Це стимулювало кінцевого користувача до самостійного оброблення даних;

– зниженню вартості та збільшенню доступності апаратних засобів. Усі користувачі отримали змогу вільно купувати апаратні засоби;

– появі наперед створеного програмного забезпечення (prewritten software) для виконання основних обчислень і надання інформації для прийняття рішень. Готове програмне забезпечення покращило підтримку й полегшило його використання.

Поєднанням цих чинників пояснюється вибух самостійного оброблення даних кінцевими користувачами (end-user computing – EUC). При цьому вони необов'язково беруть на себе загальну відповідальність за створення інформаційного ресурсу, проте в багатьох випадках розробляють його спільно з фахівцями. Отже, принцип EUC не означає, що в майбутньому зникне потреба в спеціалістах, які створюють інформаційні системи.

Скоріше, вони більше, аніж раніше, займатимуться консультуванням творців та аналітиків політики.

Список використаної літератури

1. McLeon R. Management Information Systems / Raymond McLeon, Jr., George Schell. – Prentice Hall, Upper Sadie River, New Jersey 07458, 2001. – 478 p.

2. Ситник В. Ф. Системи підтримки прийняття рішень / В. Ф. Ситник. – К. : КНЕУ, 2004. – 614 с.

Васильєва Наталя Вікторівна,

к.е.н., доцент, докторант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Широке застосування інформаційних технологій в усіх галузях життєдіяльності людини створює важливі передумови для великих економічних і соціальних перетворень, веде до формування передового суспільства. Розвиток інформаційного суспільства є одним із пріоритетів України у досягненні європейських стандартів якості послуг, відкритості й прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також виконання основних положень Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада». Впровадження «електронного урядування» передбачає взаємодію органів державної влади й органів місцевого самоврядування з громадянами та суб'єктами господарювання шляхом надання доступу до інформаційних ресурсів, можливості отримувати адміністративні послуги, звертатися до органів з використанням Інтернету [2-4].

Запровадження електронного урядування в столиці - місті-герої Києві є надзвичайно актуальним. Воно визначено одним з важливих напрямів Стратегії розвитку Києва до 2025 року (табл. 1) [5, с. 21].

Таблиця 1

Ключові заходи з впровадження «електронного урядування» в м. Києві

Кроки	Початок	Кінець
Первинний аналіз внутрішніх вимог і процесів	1 квартал 2012	2 квартал 2012
Створення порталу обслуговування міста	1 квартал 2012	2 квартал 2014
Впровадження електронного документообігу	4 квартал 2012	2 квартал 2014
Впровадження єдиної системи управління містом	Вже ведеться	4 квартал 2017

Відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», враховуючи рішення Київської міської ради «Про порядок розроблення, затвердження та виконання міських цільових програм у місті Києві» від 29.10.2009 р. № 520/2589 Київською міською радою була затверджена Міська цільова програма розвитку електронного урядування в м. Києві на 2012-2014 роки. Метою впровадження «е-урядування» є розвиток на регіональному рівні електронної демократії задля досягнення

європейських стандартів якості адміністративних послуг, відкритості та прозорості влади міста для людини й громадянина, громадських організацій і бізнесу. Сучасне державне управління, із використанням новітніх технологій, має бути орієнтованим на задоволення потреб мешканців міста та гостей столиці України, бізнесу і громадських організацій, що, в свою чергу, передбачає [1]:

- підвищення якості та доступності адміністративних послуг, спрощення процедур і скорочення адміністративних витрат;
- забезпечення оперативного доступу до публічної інформації про діяльність місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, контролю за результативністю їх діяльності з одночасним забезпеченням належного рівня інформаційної безпеки;
- надання можливості безпосередньої участі громадянина та інститутів громадянського суспільства в процесах підготовки проектів управлінських рішень.

У рамках реалізації Миської цільової програми розвитку електронного урядування в м. Києві на 2012-2014 рр. і Миської цільової програми з технічного захисту інформації в м. Києві на 2012-2014 рр. миською владою підписано Меморандум про взаємопорозуміння між Київською миською держаною адміністрацією (КМДА) і компанією Cisco Systems Management B.V. про співробітництво в галузі розвитку та впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій; проведено аудит наявних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем (ІТС) структурних підрозділів КМДА та 9 районних у м. Києві державних адміністрацій; розроблено технічні проекти на ІТС «Єдиний інформаційний простір територіальної громади м. Києва», «Електронний архів м. Києва» та «Мобільне робоче місце депутатів, керівників миської влади».

Крім того, затверджено нову структуру КМДА та загальну чисельність виконавчого органу Київської миської ради (КМДА). Замість 39 юридичних осіб залишився лише 21 структурний підрозділ. З 01.01.2013 р. функціонує система електронного документообігу. Система «Єдиний інформаційний простір територіальної громади м. Києва» зв'яже такі напрямки, як: доступ до публічної інформації, звернення громадян і службове діловодство. Завдяки використанню електронних цифрових підписів, папери оперативно проходять між підрозділами у сканованому вигляді.

З 2014 р. деякі адміністративні послуги мешканці зможуть отримувати через Інтернет, без відвідування дозвільних центрів або державних установ. Сьогодні кияни дистанційно можуть замовити такі послуги, як: надання статусу та видача довідки «дитина війни»; видача довідки про компенсаційні виплати батькам на дітей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; видача довідки про отримання (неотримання) соціальної допомоги; видача довідки про перебування на квартирному обліку; видача довідки про перебування у списках бажаючих прийняти участь у програмі «Доступне житло».

Таким чином, «електронне урядування» є інструментом підвищення ефективності системи державного управління, відкритості та прозорості діяльності місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, забезпечення їх взаємодії з громадянами столиці.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Миської цільової програми розвитку електронного урядування в місті Києві на 2012-2014 роки : Рішення Київської миської ради від 10.11.2011 р. № 602/6838 // Офіційний сайт Київської миської ради - <http://kmr.gov.ua/decreed.asp>

2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.09.2011 р. № 1014-р // Урядовий кур'єр від 28.10.2011 - № 200.

3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р // Урядовий кур'єр від 05.01.2011 - № 1

4. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» від 02.06.2010 // Офіційний сайт Верховної Ради України - <http://zakon2.rada.gov.ua>

5. Стратегія розвитку Києва до 2025 року // Офіційний сайт Київської міської державної адміністрації - <http://kievcity.gov.ua>

Кіслов Денис Васильович,

к.пол.н., докторант Національної академії державного управління при Президентові України, доцент кафедри маркетингу та реклами Київського національного торговельно-економічного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИКРИЗОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Принциповою особливістю сьогодення виступає імператив науково-практичного випередження розробок механізмів державного управління в умовах формування в країні інформаційного суспільства. Оптимальне врахування таких особливостей можливе на основі існуючих класичних та сучасних модерністських теорій управління, комунікацій, трансформацій та змін. Головним завданням при цьому є знаходження найбільш адекватних теоретичних положень на основі синтезу найбільш продуктивних моделей цих теорій задля їх використання в практиці державного управління.

Найбільш важливим при розробці новітніх механізмів державного управління або їх модернізацій є врахування впливу кризових явищ у всіх сферах сучасної життєдіяльності людства. Тому втілення в практику держуправління механізмів, що виникли як наслідок неоліберальної ринкової парадигми розвитку на етапі високого рівня її насичення, вимагає відповідних тонких і гнучких антикризових способів і методологій.

Використання медіа-маркетингових механізмів в органах державної влади відноситься саме до таких модерністських інноваційних заходів, що потребують далекоглядної стратегічної підготовки, яка б надійно спиралася на теорію змін. Ще в першій половині 20-го століття (1937-1942 рр.) видатний російсько-американський соціолог П.Сорокін розробив теорію соціально-культурної динаміки людства, в якій він розглядав соціокультурні процеси з позицій їх аналізу та управління ними. Він наполягав на використанні терміну „зміни” (change) і свідомо по можливості нехтував такими поняттями як еволюція, революція, прогрес тощо. Хоча сам і був автором видатної праці „Соціологія революції”, виданої ще в 1922 році [1].

Повне руськомовне видання його фундаментальної праці „Соціальна й культурна динаміка” з'явилося тільки в 2000 році [2]. Ця робота складається з дев'яти частин, у семи з яких П. Сорокін звертає особливу увагу на, так звані, „флуктуації”, під якими він розуміє коливання у розвитку соціумів. При цьому він послідовно приділяв увагу флуктуаціям в різних сферах життєдіяльності людства, у тому числі, окремо в сферах науки, етики, права, управління, соціальних відносин; а також у військово-політичних, міжнародних і внутрішніх конфліктах.

Остання дев'ята частина його праці присвячена питанням: чому і як відбуваються соціальні, економічні, політичні та соціокультурні зміни та яким чином вони приводять до криз і наступних за ними поступових „катарсисів” (усвідомлення та каяття) і відроджень. Для сучасного етапу розвитку важливим є те, що П. Сорокін з притаманним йому розмахом і ретельністю вивчав всі відомі до нього кризи, що мали місце в історії людства, і встановив відповідні закономірності їх проходження, критерії, оцінки, параметри тощо. Це дозволяє використати вказаний наробок при розробленні та впровадженні конкретних сучасних механізмів державного управління в умовах суттєвого впливу на державні системи, на людство в цілому наслідків інформаційно-технологічної революції та послідовних хвиль різних кризових явищ (від екологічних до фінансових, політичних, економічних тощо).

Основну увагу при використанні вищеназваної або інших теорій змін при розробці новітніх методологій державного управління треба звернути на засоби і методи гальмування і прискорення, заміни та оновлення різних елементів процесів розвитку. Це дозволить з'ясувати результативність дій механізмів управління та їх наслідків на соціокультурні системи суспільства, які можуть перетворюватися в бік деструктивних і депресивних напрямків і, навіть, приводити до суцільної деградації соціуму. Відчуття, аналіз і своєчасна профілактика негативного розвитку повинні спиратися на визначені та визнані критерії, які б свідчили про рівень і глибину впливу криз на динаміку розвитку соціуму.

Життєві цикли відповідних систем державної влади управлінських структур тощо повинні вчасно реагувати на зміни (коливання, флуктуації) через механізми зворотнього зв'язку та осцилятори (порівняльні системи коливань), що задають, корегують і відновлюють нормальний рух соціальних і політичних трансформацій у стратегічно встановленому напрямку. Такими осциляторами повинні бути науково-методологічні розробки на основі прогностичного моделювання характеру і спрямованості дій змін внутрішнього і зовнішнього вимірів.

Планомірна розбудова державних маркетингових комунікацій є одним із методологічних і практичних засобів реагування на різнохарактерні зміни сучасного розвитку країни в умовах всесвітніх флуктуацій і коливань. Формування цілеспрямованого специфічного медійно-маркетингового середовища під впливом центральних і місцевих органів державної влади можуть і повинні стати осередком позитивних соціокультурних змін. Це буде сприяти встановленню інформаційного і громадського суспільства в країні. Слід визначити такі основні напрями державних маркетингових комунікацій:

- державний політичний іміджмейкинг;
- державний політичний брендинг;
- державна соціально-політична реклама;
- державний інформаційний лобізм;
- державний соціополітичний піар;
- державні інформаційні війни;
- державні синтетичні організаційно-психологічні способи і методології.

Синтез теорії змін П. Сорокіна, транзитологічних і системних підходів надає можливість органам державної влади створювати технологічні розробки з використанням маркетингових комунікацій сучасного інформаційного суспільства на рівнях постійних лідерів політичного ринку.

Список використаної літератури

1. Сорокин П. А. Социология революции / П. А. Сорокин. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2010. – 552 с. – (Библиотека отечественной общественной мысли с древнейших времен до начала XX века).
2. Сорокин П. А. Социальная и культурная динамика. Исследование изменений в больших системах искусства, истины, этики, права и социальных отношений / П. А. Сорокин. – СПб. : Русский Христианский Гуманитарный Институт, 2000. – 1056 с.

Полтавець Валентина Дмитрівна,

к. держ.упр., докторант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ МАЛИХ МІСТ

Наша держава обрала шлях розвитку інформаційного суспільства слідом за розвиненими країнами всього світу. Поступ дійсно відбувається в напрямках збільшення ролі інформації та знань в житті суспільства, зростанні кількості людей, що зайняті інформаційними технологіями та комунікаціями, доступ до світових інформаційних ресурсів.

Важливим чинником в діяльності органів місцевого самоврядування сьогодні стають комунікації та виробництво інформаційних продуктів і послуг, а в побут впроваджується термін електронне врядування.

За визначенням Марка Гернона, віце-президента програми з електронного уряду Нью-Йорка, електронне урядування є „використання інформаційних технологій для прямого надання державних послуг споживачам цілодобово і 7 днів на тиждень. Покупцем може бути громадянин, підприємство чи урядова установа. Електронне урядування надає послуги у спосіб, найбільш зручний покупцеві і в той же час дозволяє урядові надавати ці послуги за набагато меншу вартість” [1].

Такі підходи до надання муніципальних послуг вимагають модернізації самого процесу управління згідно з можливостями інформаційних та комунікаційних технологій. Без інтеграції у інформаційне, електронне суспільство, без сучасних електронних засобів доступу до інформації та організації управління за допомогою інформаційних технологій а ні ефективне управління містом, а ні його сталий розвиток неможливі [2].

Сьогодні ряд міст успішно впроваджують електронні системи за допомогою яких можна організувати виконання будь-яких стратегічних завдань, ефективне керування міським господарством, результативну взаємодію всіх міських служб, організацій та структур, а головне – мотивувати та організувати міську громаду до спільної роботи.

Успішними прикладами є органи місцевого самоврядування великих і середніх міст Вінниця, Бердянськ, Івано-Франківськ, Харків та інші. Адаптація технологій та інструментів електронного врядування для малих міст реалізовані окремими компонентами в ряді громад. Це пов'язано з обмеженими фінансовими, матеріальними та кадровими ресурсами. Але майже дві третини малих міст України мають офіційні сайти міських рад, де забезпечується доступ громадян до публічної інформації, надається інформація про муніципальні послуги, їх перелік та порядок отримання [3].

Місто Українка Київської області є одним з небагатьох малих міст районного значення, де впроваджено електронний документообіг у виконавчому комітеті міської ради та комунальних підприємствах, створено цілодобовий call-центр, що також вмонтований в

єдиною системою звернень до Центру муніципальних послуг. В системі електронного врядування міста вагому роль відіграє інформаційний портал, де акумульовано всю інформацію для внутрішнього і зовнішнього споживача послуг. Для ефективної комунікації влади і громадськості діють комунальна газета та місцеве телебачення. Ефективна діяльність такого місцевого уряду підтверджується сертифікатом на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2008.

Список використаної літератури

1. Лахижа М.І. Модернізація публічної адміністрації: теоретичні та практичні аспекти. [монографія]/ М.І. Лахижа. - Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. - 289 с.
2. Почепцов Г.Г., Чукот С.А. Інформаційна політика: Навчальний посібник. – К., Знання, 2006.
3. Резолюція Асамблеї Ради Європи “Про вплив нових комунікативних та інформаційних технологій на демократію” № 1120 (1997) // Інформаційне законодавство: Збірник законодавчих актів: У 6 т./ За заг. ред. Ю.С.Шемшученка, І.С. Чижа. – Т.5. Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К.: ТОВ “Видавництво “Юридична думка”, 2005. – с. 145-146.
4. Рекомендація № 93 (2001) щодо комунікаційної та інформаційної політики Конгреса місцевих та регіональних влад держав-членів Ради Європи – www.auc-login.org.ua

Сафронова Ольга Миколаївна,

*к.держ.упр., доцент, докторант кафедри управління національним господарством
Національної академії державного управління при Президентові України*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ЗЛИТТІВ І ПОГЛИНАНЬ В УКРАЇНІ

Пріоритетним напрямом розвитку електронного врядування в сучасних умовах України є формування ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Створення і підтримка такого роду систем дозволяє суттєво підвищити якість державно-управлінських рішень, насамперед – в частині моніторингу, виявлення тенденцій і прогнозування наслідків їх реалізації [1, с. 13-14; 2]. Це особливо стосується тих органів влади, що здійснюють регуляторний вплив на перебіг господарських процесів. Зокрема, йдеться про застосування механізмів державного регулювання ринку корпоративного контролю, злиття і поглинання компаній корпоративного сектора національної економіки.

Нині функції із збирання та опрацювання необхідних відомостей про перебіг корпоративних злиттів і поглинань в Україні здійснюють:

- Антимонопольний комітет – при проведенні контролю за економічною концентрацією, запровадженні заходів із запобігання та припинення зловживань монопольним становищем та антиконкурентних узгоджених дій;
- Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку – при реєстрації випуску цінних паперів та відомостей про їх випуск, зборі та узагальненні даних про власників великих пакетів акцій;
- Фонд державного майна – при веденні реєстру корпоративних прав держави, здійсненні моніторингу ефективності управління ними, аналізі діяльності холдингових компаній, створених за участю держави;

- Державна служба фінансового моніторингу – при опрацюванні даних про операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, узагальненні одержаної від правоохоронних та інших державних органів інформації, яка стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;

- Національний банк – при акумулюванні інформації про власників істотної участі у банках, проведенні моніторингу функціонування банківської системи країни.

Слід також додати, що Міністерство промислової політики, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, інші міністерства і відомства отримують і обробляють відомості щодо операцій злиття і поглинання компаній у відповідних галузях і сферах національної економіки.

Це свідчить про те, що на теперішній час в Україні створена досить розгалужена мережа збору даних про стан ринку корпоративного контролю. Однак ефективність її функціонування є невисокою. Це спричинено тим, що нині кожен із органів державної влади, що має відповідні повноваження, акумулює і обробляє лише окремих сегмент, блок вихідних даних. Потoki, обсяг і зміст інформації в зазначеній системі мають низький рівень узгодженості між собою і тому використовуються лише для поверхового огляду існуючих проблем. Це дозволяє уповноваженим органам влади приймати ситуативні управлінські рішення з питань, які знаходяться в їх компетенції. Проте довгострокові тенденції, пов'язані із перерозподілом корпоративного контролю в національній економіці, у цьому разі не відслідковуються. При цьому моніторинг процесів, які мають визначальний вплив на перебіг корпоративних злиттів і поглинань (зміна керівництва компанії, внесення змін до статутних документів, прийняття рішень про реалізацію значних угод та інші істотні події, що можуть спричинити ескалацію корпоративних конфліктів) органами влади, як правило, не проводиться, а результативність заходів, спрямованих на попередження їх негативних наслідків, оцінюється лише фрагментарно. Аналітичний супровід діяльності уповноважених державних інституцій будується на основі відомчих, вузькоспеціалізованих інформаційних систем та баз даних, взаємодія яких з ресурсами інших державних органів при проєктуванні навіть не закладається. Різноманіття технічних рішень і форматів даних, відсутність стандартів і регламентів взаємодії та чіткого розподілу обов'язків органів державної влади щодо створення, збереження та актуалізації державної інформації в межах визначених повноважень не дозволяють сформувати необхідне інституційне підґрунтя для належного інформаційно-аналітичного забезпечення цієї сфери державного управління. Це опосередковано сприяє поширенню рейдерства в корпоративному секторі національної економіки, адже нелегітимність, нехтування законними правами учасників корпоративних відносин, тим більше – з боку їх регуляторів, є живильним підґрунтям для запровадження компаніями-загарбниками силових схем перерозподілу власності.

Викладене дозволяє уточнити пріоритети удосконалення чинної системи інформаційно-аналітичного забезпечення державного регулювання корпоративних злиттів і поглинань в Україні. Основою цієї діяльності, на наш погляд, має бути чітке визначення цілей і завдань держави в сфері регулювання корпоративних відносин і, зокрема, розвитку ринку корпоративного контролю. Це дозволить більш вищезазначено окреслити компетенцію уповноважених органів влади, встановити необхідні засоби реалізації їх регуляторних впливів на перебіг відповідних господарських процесів.

Виходячи з цього слід з'ясувати обсяги та зміст інформації, необхідної для прийняття державними структурами управлінських рішень. При цьому доцільно керуватися тим, що запроваджені механізми збирання та обробки поточних відомостей про діяльність корпорацій повинні служити базою для формування цілісної системи превентивного

захисту компаній від рейдерських схем заволодіння власністю. Це означає, що при опрацюванні відповідних даних підрозділи цих органів мають не тільки перевіряти відповідність чи виявляти факти порушення господарськими товариствами встановлених норм чинного законодавства, але й оцінювати їх рівень ризику з точки зору вразливості до можливих рейдерських атак. Виконання цієї умови передбачає також проведення постійного моніторингу інформації, пов'язаної із суттєвими, граничними подіями у розвитку вітчизняних корпорацій (зміни у складі посадових осіб органів управління, внесення змін до статутних документів тощо), та регулярної правової діагностики їх діяльності з виявленням основних «критичних зон» виникнення корпоративних конфліктів, пов'язаних із реструктуризацією діяльності компаній. Важливо дотримуватися правила, що обсяг інформації, яка надається господарськими товариствами органам влади, не повинен бути надмірним, а додаткові вимоги з її розкриття мають поширюватися в першу чергу на суспільнозначущі корпорації.

Розвиток інформаційно-аналітичного супроводу цієї державно-управлінської діяльності також пов'язується із здійсненням узгодженого комплексу організаційних, нормативно-правових, технічних, програмних та інших заходів, зорієнтованих на створення і функціонування інформаційної взаємодії уповноважених органів влади [3]. Перелік такого роду заходів, етапи і принципи їх запровадження доцільно уточнити при доопрацюванні Концепції Державної програми впровадження електронного урядування на період до 2015 року.

Список використаної літератури

1. Баровська А. ОГАС як національний проект: постановка проблеми : аналіт. доп. / А.Баровська. – К. : НІСД, 2011. – 128 с.
2. Питання впровадження системи електронної взаємодії органів виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.12. 2011 р. № 1363-р [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-%D1%80>
3. Про схвалення Концепції Державної програми впровадження електронного урядування на період до 2015 року: Проект Розпорядження Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.dknni.gov.ua/2010-09-23-14-24-17>

Гунченко Катерина Миколаївна,

*аспірантка Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування
Національної академії державного управління при Президентові України*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ МАРКЕТИНГОМ

Актуальність проблеми підвищення ефективності державного управління освітнім маркетингом за допомогою інформаційних технологій не викликає сумніву, адже використання автоматизованих систем підвищить якість та швидкість обробки та передачі інформації, потік якої постійно зростає.

Цій проблемі було присвячено праці таких вчених, як Нижник Н. Р., Леліков Г. І., Гнатцов О. Г., Піскорська Г. А.

Останніми роками значно виріс обсяг інформації, якою обмінюються органи державного управління з освітніми установами, а також потік управлінських документів. Відповідні процеси спостерігаються і в сусідніх державах.

Інформаційні технології перестали бути явищем лише науки і техніки, стали чинником економічного розвитку. Зараз неможливо назвати сектора господарства

неохопленої інформацією. В даний час сформувалося і виділилося в самостійну галузь виробництво інформаційних продуктів і послуг для їх подальшого продажу з використанням нових інформаційних технологій.

Маркетинг - це складний процес пристосування освітнього закладу до використання найбільш вигідних ринкових можливостей.

Концепція маркетингу в даний час поширилася у нові, неохоплені раніше об'єкти, у тому числі і на ІТ в освітньому просторі. У міру комерціалізації інформаційною діяльністю виникає інформаційне забезпечення маркетингу освітніх продуктів і послуг. Інформаційне забезпечення державного управління освітнім маркетингом визначають як діяльність, яка сприяє ефективності зв'язку державної та освітньої установ на ринку інформації, де державна установа виступає інформаційна служба, а заклад освіти - споживач інформації. При вирішенні певної проблеми дані, що отримуються з навколишнього нас світу і ті, що фіксуються різними приладами стають інформацією, яка на ринку виступає як товар. Якщо дані виступають як товар, то споживач має справу з інформаційним продуктом - комплексом даних сформованими їх виробниками для подальшого поширення. Нові інформаційні технології, на відміну від традиційних, пропонують надання не лише інформаційного продукту, але і засобів доступу до нього [1].

Подібні можливості зв'язані з поняттям інформаційна послуга. Інформаційна послуга - надання споживачеві інформаційних продуктів отримуваних за допомогою нових інформаційних технологій.

Основним товаром, що створюється і поширюється за допомогою нових інформаційних технологій, є інформаційні продукти і послуги.

Вивчення і прогнозування ринку, його кон'юнктура, попиту споживачів і їх відношення до властивостей товарів і послуг, вимагають побудови інформаційної системи. Інформація - це ресурс, він перетворюється на товар, попит на який безперервно зростає, оскільки процеси державного управління не можливі без обробки передачі і зберігання інформації. Чим більше ми прагнемо до диференціації товарів і послуг з врахуванням конкуренції, тим більш точна має бути і відповідна інформація, що відповідає на конкретні питання, дозволяє приминати правильні рішення протягом певного часу.

В умовах обмеженості суспільних ресурсів помітні тенденції до появи альтернативних навчальних закладів стає усе більш актуальним підвищення ефективності використання засобів, вивчення потреб різних груп населення, знаходження нових джерел фінансування.

Альтернативні навчальні заклади стали результатом появи освітньої політики активних сил, що перетворюють сьогодні систему утворення в своїх інтересах.

По-перше, це частина українських підприємств, що формується. Вони, як правило, виступають спонсорами недержавних навчальних закладів з орієнтацією на підготовку в області бізнесу і комерції, з широкою естетичною і лінгвістичною базою на нижчих рівнях навчання.

По-друге, значну дію на освіту надають процеси регіоналізації. Місцеві власті отримали можливість відповідно до Закону України «Про освіту» на включення в програми навчання муніципального компонента, і програми, в основі яких зберігається державний стандарт.

По-третє, маса суспільних рухів, національних об'єднань, релігійних об'єднань прагне до відтворення своїх цінностей через систему освіти.

Виникають національні школи, школи за участю різних конфесій які намагаються відновити культурні традиції і релігійні вірування.

Державне управління освітнім маркетингом допомагає закладам освіти зайняти своє місце на ринку освітніх послуг, культивуючи особливу місію кожного навчального закладу.

Нарешті, маркетинг реалізується в маркетинговому комплексі, що має на увазі складання проекту програми, ціноутворення, методи поширення і систему просування. Це означає, що кожен з елементів комплексу робить власний вплив на поведінку споживачів освітніх послуг. Наприклад, навіть при високій ціні навчання престижний ВНЗ не залишиться без студентів. Вирішальною виявиться висока якість програм і стійка хороша репутація цього ВНЗ.

У більшості навчальних закладів співробітники не розуміють, що їм необхідно формувати маркетингову діяльність своєї освітньої установи. Одні, наприклад, вважають, що головне - це вводити нові курси, спеціалізації, не проявляючи при цьому інтересу до того, наскільки курс задовольняє студентів, чи придатні вони для подальшого використання. Інші вважають головними налагодити навчальний процес так, щоб він функціонував, як годинник, проявляючи турботу про враження студентів з приводу цього процесу. Треті всі зусилля направляють не на «збільшення продажів, тобто збільшують витрати на рекламу, що сприяння збуту [3]. Стимулювання покупців дуже поважно, проте, ці зусилля зведуться нанівець, якщо не звертатиметься увага на базисні проблеми - якість програм. Ці орієнтації на продукт, продуктивність або продажі мало пов'язані з державним управлінням освітнім маркетингом, оскільки останній передбачає використання не окремих цілей, а взаємозв'язаного комплексу. Соціально-орієнтований маркетинг передбачає, що головне завдання навчального закладу - визначати потреби, потреби і інтереси їх споживачів пристосовувати організацію до того, аби задовольняти їх, що зберігає або збільшує благополуччя споживачів і суспільства і забезпечує довгострокові вигоди.

В даний час навчальні заклади стоять перед дилемою: з одного боку - їх керівники погано уявляють собі, що таке освітній маркетинг, а з іншої сторони, вони потребують ефективної маркетингової програми, аби знайти своє місце в ринку, що формується.

Ключовими поняттями, ядром концепції маркетингу є потреби попит і пропозиція.

Рушійна стимул-реакція маркетингу знаходиться в людських потребах. Людські потреби - це бажання специфічного задоволення цих глибших потреб. Надання освітніх послуг наводить до створення стійкого зв'язку між потребою і засобами існування і способами отримати їх за допомогою професійної діяльності.

Попит - це потреба, підтримана платоспроможністю. Недостатньо мати потребу стати бухгалтером, треба мати можливість сплатити бухгалтерські курси. Навчальні заклади, які багато років удосконалюють традиційні курси забувають, що потреби споживачів освітніх послуг міняються.

Задоволення потреб здійснюється шляхом обміну. Важливий момент в розгортанні маркетингової роботи - аналіз змінних потоків, тобто з'ясування того, що хоче інший учасник, і що адміністрація навчального закладу може запропонувати.

Освітні установи II-III рівня акредитації вже кілька років були поставлені в умови, коли потрібно було залучати підлітків не лише можливістю здобуття спеціальності, але і перспективою спортивних занять в добре обладнаних тренажерами залах, стажуваннями на престижних підприємствах, матеріальними пільгами, можливістю закінчити перший рівень ВНЗ в організованому на базі ПТУ технічному ліцеї і так далі.

Спроби знайти прийнятні умови називаються обговоренням умов обміну. Впровадження платних освітніх послуг в теперішній економічній ситуації вимагає детальної системи знижок в ціні, внесення частини оплати праці, інакше кажучи, обговорення умов обміну стане нормою. Це дозволить здобути бажану освіту не лише дітям заможних батьків, але і останнім при дотриманні певних умов обміну.

Маркетингове середовище навчального закладу може бути розглянуте як сукупність наступних компонентів: макросередовище, конкуруюче середовище суспільне середовище, ринкове середовище і внутрішнє середовище.

Внутрішнє середовище включає адміністраторів, опікунську раду викладачів, співробітників, обслуговуючих навчальний процес, добровільних помічників (що були випускники, батьки студентів).

Головні спільності ринкового середовища - це споживачі, установи, що надають інформацію. Наприклад, до споживачів інституту підвищення кваліфікації відносяться вчителі адміністрація шкіл, безробітні, ті що проходять перепідготовку і так далі. До числа інформаційних джерел відносяться державні органи, спонсори, що забезпечують навчання, фінансування. Тому керівники проводять спеціальну роботу по залученню громадськості до своєї діяльності, розширенню своєї популярності, маючи на увазі залучити різні її групи, вступити в більш тісні відносини, зробити частину громадськості своїм ринковим середовищем (студентами або спонсорами). У зіткненні з ринковим середовищем і громадськістю ВНЗ формують думку тих, що оточують з приводу своєї діяльності. Д. Гарвін так визначає важливість репутації навчального закладу: "Часто престиж освітньої установи важливіший, ніж його дійсна якість. Престиж - це якість освітньої установи визнане і відмічене, яке фактично визначає рішення майбутніх студентів поступити, учених і викладачів - запропонувати свої послуги, а державні служби - фінансувати.

Розвиток освітніх маркетингових структур пов'язаний з розробкою, впровадженням і використанням різних засобів управління. Ці засоби мають форму інформаційних, комп'ютерних і комунікаційних технологій. За допомогою таких технологій виробляється передача, збір, обробка і оцінка необхідної інформації, що є обґрунтуванням для прийняття оптимальних управлінських рішень державними установами.

З точки зору інформаційного забезпечення маркетингових систем найважливішим етапом є підготовка інформації для ухвалення рішення. Цілеспрямована інформація утворює інформаційну систему, що відображає конкретність, рівень інформації і характеризує міру задоволеності потреб різних рівнів системи державного управління [2].

Проте, маркетингова концепція більше придатна для «адміністративного» управління інформаційними технологіями. Ця концепція не зачіпає сутність процесів, що відбуваються при переробці інформації і направлена на реалізацію інформації з найбільшою ефективністю з точки зору інформаційної служби. Варто відзначити, по-перше, об'єм що реалізовується інформації і її корисність зовсім не обов'язково доповнюють один одного, по-друге, цілі інформаційних служб можуть не збігатися з цілями вищезгаданих систем.

На основі сказаного вище можна зробити висновок, що в Україні потрібно створити систему інформаційного забезпечення органів державного управління маркетинговою діяльністю навчальних закладів саме як взаємозв'язана та відповідним чином сукупність організаційних, правових, інформаційних, методичних, програмно-технічних та технологічних компонентів, що забезпечують необхідний рівень якості управлінських рішень, що приймаються за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій.

Список використаної літератури

1. Державне управління: Навч. посіб. / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієн ред. А.Ф. Мельник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 343 с.
2. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4.02.98 № 75/98-вр.

3. Нижник Н.Р. Леліков Г.І. Інформаційні технології в структурах державної служби [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bezspeka.com/ru/lib/spec/art101.html>

Дяченко Наталія Павлівна,

аспірант кафедри політичної аналітики та прогнозування Національної академії державного управління при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: ПРОГНОЗНІ ОЦІНКИ ДИНАМІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Однією з загальних світових тенденцій сучасності є посилення впливу глобалізації майже на всі процеси суспільного буття, її позитивних та негативних наслідків, що обумовлює перехід світового суспільства до своєї наступної стадії розвитку – глобального інформаційного суспільства та суспільства знань, технологічною та технічною основою яких є інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Бо, як влучно зауважив Деніел Белл: «Інформація стає стратегічним ресурсом і ініціатором трансформації постіндустріального суспільства»[1] .

Електронне урядування є одним з інструментів розвитку громадянського суспільства, впровадження якого сприятиме створенню умов для відкритого та прозорого державного управління.

Головною складовою електронного урядування є електронний уряд - єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання.

Електронне урядування - це:

- інформування громадян та бізнесу про діяльність державних органів на відомих сайтах;
- надання державних послуг в режимі on-line;
- залучення громадян та бізнесу до обговорення та прийняття управлінських рішень;
- автоматизація діяльності окремих державних органів та міжвідомчої взаємодії;
- підконтрольність влади суспільству.

За умови належної реалізації електронне урядування дозволяє громадянам, підприємствам та організаціям отримувати послуги легше, швидше, прозоріше і дешевше.

Досвід свідчить, що впровадження електронного урядування :

- підвищить рівень довіри громадян до влади;
- зменшить корупцію та збільшить прозорість в органах влади;
- збільшить ефективність і дієвість органів державної влади;
- радикально змінить доступ до інформації та уряду;
- збільшить можливості для бідних верств населення;
- надасть можливість пропонувати послуги на запит громадян;
- посилить демократію, адже суть електронної демократії зводиться до використання інформаційних технологій з метою посилення демократичних процесів в умовах існування представницької демократії [3].

Початок розвитку електронного урядування в нашій країні можна сміливо датувати далеким 1998 роком, коли було прийнято Закон України „Про Національну програму інформатизації”. Не зважаючи на достатньо значний проміжок часу у 12 років електронне урядування в Україні все так само залишається на етапі становлення, бо, з одного боку,

суспільство не розуміє переваг цього інструменту, з іншого боку, державні структури не завжди зацікавлені в його запровадженні.

Президентом і Кабінетом Міністрів України, починаючи з 2002 року розпочато реалізацію проекту електронного урядування. Пріоритетним завданням розвитку інформаційного суспільства є надання послуг шляхом використання електронної урядової системи, яка забезпечить комунікаційну взаємодію органів виконавчої влади між собою, з громадянами та юридичними особами на основі сучасних комп'ютерних технологій. З цієї метою була розроблена та прийнята національна стратегія побудови інформаційного суспільства — закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», на основі якого уряд прийняв відповідний план щодо його втілення в життя.

В Концепції розвитку електронного урядування України зазначено, що метою впровадження е-урядування в Україні є розвиток електронної демократії задля досягнення європейських стандартів якості електронних державних послуг, відкритості та прозорості влади для людини та громадянина, громадських організацій, бізнесу[2], на цьому шляху втілення Концепції електронного урядування вже маємо певні досягнення, проте реалізації ідеї е-демократії в Україні протидіє кілька факторів: низький освітній рівень громадян, що звертається до Інтернету; низький рівень політичної активності молоді у порівнянні з іншими віковими групами громадян; складний процес адаптації людей похилого віку до соціальних інновацій. За глобальним індексом конкурентоспроможності 2011—2012 (WEF Global Competitiveness Index) Україна посідає 82-ге місце зі 142 країн, за індексом технологічної готовності (WEF Technological Readiness Index)— 82-ге місце зі 142 країн, за індексом мережевої готовності (WEF Networked Readiness Index)— 75-те місце зі 142 країн, е-готовність уряду (Government readiness)— 122-ге місце зі 138 країн, за використанням урядом ІКТ (Government usage)— 75-те місце зі 138 країн, індексом електронного уряду ООН 2012 (UN e-Government Index) — 68-ме місце зі 193 країн.

Перепонами на шляху ефективного впровадження електронного урядування є:

- відсутність «Політичної волі»;
- недосконалість нормативно-правового забезпечення;
- низький рівень фінансування та ефективності використання наявних ресурсів;
- низький рівень інформатизації окремих галузей економіки та регіонів;
- недостатній рівень володіння ІТК серед державних службовців та громадян в цілому;
- низька популярність е-урядування серед населення.

Отже, необхідною умовою розбудови громадянського суспільства, усунення можливостей для проявів бюрократії, підвищення рівня довіри населення до влади є впровадження електронного урядування.

Тому з метою впровадження електронного урядування необхідно вирішити ряд завдань :

- привести фінансування у відповідність до вже існуючих розпорядчих документів;
- вдосконалити нормативно-правову базу ;
- привести у відповідний стан інформатизацію окремих галузей економіки та регіонів;
- запровадити програми по підвищенню рівня володіння ІТК серед державних службовців та громадян в цілому;

- посилити роз'яснювальну роботу серед населення про переваги електронного урядування для вирішення власних питань та як важливо контролю та впливу на роботу установ.

Тільки якісно побудована система електронного урядування зробить позитивний вплив на загальний хід і наслідки проведення подальших радикальних перетворень в українському суспільстві, насамперед, соціальної і економічної реформи, розбудови соціальної держави з впливовими інституціями громадянського суспільства, особливо з тих питань, де велике значення мають методи та форми взаємодії органів державного управління з населенням та бізнесом, громадськими організаціями.

Список використаної літератури

1. Bell, D. The social Frameworks of the Information Society.- N.Y.1979- MIT Press, pp. 500-549
2. Концепція розвитку електронного урядування в Україні, 13.10.2010.- Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Семенченко А.І. Концептуальні засади розвитку електронного урядування в Україні.-К. 2009р. - 82с.

Єгізар'ян Артур Генріховіч,

аспірант кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Стрімкий розвиток і глобальне розповсюдження інформаційних і комунікативних технологій є провідною тенденцією кінця XX – початку XXI ст. Використання сучасних технологій пошуку, обробки й передачі інформації набуває особливого значення як один з головних чинників забезпечення конкурентоспроможності економіки, підвищення ефективності процесів управління як у приватному, так і в державному секторах економіки. Сучасний підхід до державного управління в умовах переходу до нової економіки й розвитку інформаційного суспільства визначається, поміж інших, і концепцією електронного урядування (*e-Government*).

Концепція електронного урядування виникла як наслідок розвитку двох процесів: реформування державного управління з метою підвищення його ефективності й розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій.

Процес реформування державного управління почав стрімко набирати оберти з 80-х років XX ст. Виклики часу, з якими зіткнулись держави наприкінці минулого століття (зростання попиту на державні послуги, вимоги громадян щодо підвищення ефективності функціонування державного апарату, падіння коефіцієнту довіри до інститутів влади взагалі тощо), стали причиною перегляду традиційних моделей і методів державного управління в багатьох країнах. На перший план виходить проблема «належного врядування» (*good governance*), яке можна визначити як таке, що відповідає принципам демократії, потребам ефективності, відповідальності, відкритості.

У середині 1990-х рр. реформи державного управління вступили до нової фази, пов'язаної з розвитком і масовим розповсюдженням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Держава як найбільший споживач інформації, з одного боку, та найзначніший постачальник інформаційних послуг, з іншого, не могла залишатися осторонь процесів інформатизації та нових стандартів взаємовідносин «споживач –

виробник», що базуються на доступних, дешевих і швидких способах обміну інформацією й здійснення трансакцій. В основу процесу трансформації відносин між державою та суспільством закладено використання ІКТ з метою створення нових організаційних і економічних структур, оптимізації процесів усередині урядових підрозділів, розвиток підходів до надання управлінських послуг, орієнтованих на споживача. Таким чином почалося формування концепції електронного урядування.

Концептуальні засади електронного урядування розкриваються в напрямках його розвитку. Сукупність цих напрямків визначає механізми реалізації принципів електронного урядування. Річард Хікс [2] виділяє три головних напрями розвитку електронного урядування: електронне адміністрування (*e-Administration*), електронна взаємодія з громадянами (*e-Citizens*), а також розвиток інформаційного суспільства (*e-Society*).

Електронне адміністрування (*e-Administration*). Перехід на електронні методи управління включає:

- *автоматизацію*: перехід у автоматизований режим функцій, пов'язаних зі збором, збереженням, обробкою й передачею інформації;
- *інформатизацію*: інформаційну підтримку функцій, що реалізуються. Наприклад, створення автоматизованих систем підтримки управлінських рішень у державному секторі;
- *трансформацію*: створення й підтримку нових функцій, які реалізуються за допомогою ІКТ. Прикладом може служити розвиток новітніх методів надання державних послуг за допомогою інтернет-технологій.

Електронне адміністрування спрямоване перш за все на оптимізацію внутрішньої діяльності органів державного управління й відноситься до процесу трансформації внутрішніх взаємодій у системі державного управління.

Електронна взаємодія з громадянами (*e-Citizens*), надання електронних послуг (*e-Services*). Орієнтація органів державного управління на максимальне задоволення потреб громадян є центральною ланкою в концепції електронного урядування. Взаємодія між громадянами й органами державного управління в рамках електронного уряду реалізується за допомогою нових електронних каналів (перш за все мережі Інтернет) за трьома напрямками:

1. Надання громадянам повної та достовірної інформації щодо діяльності органів влади й управління з метою відповідності останніх принципам відкритості та підзвітності: публікація програм економічного й соціального розвитку, урядових звітів, бюджетів, інформації щодо законодавчих ініціатив тощо.
2. Отримання інформації від громадян, розширення можливостей їх участі в процесі ухвалення рішень в органах державного управління.
3. Пропозиція електронних державних послуг, орієнтованих на споживача, які б відповідали новим стандартам якості.

Перші два напрями взаємодії визначають сукупність інструментів цифрової демократії (*digital democracy*) [1] – електронних засобів і методів, що використовуються для розширення участі громадян в процесах управління.

Підвищення за допомогою ІКТ якості державних послуг і розвиток цифрової демократії відіграють значну роль у трансформації процесів внутрішніх і зовнішніх взаємодій в системі державного управління: надання електронних державних послуг зумовлює необхідність реінжинірингу процесів управління, водночас як розвиток інструментів цифрової демократії створює основу для трансформації взаємовідносин між державою і суспільством.

Розвиток інформаційного суспільства (e-Society). Цей напрям орієнтований на встановлення й розвиток на основі інтернет-технологій взаємодії органів державного управління з організаціями приватного сектора, недержавними та громадськими організаціями, а також з іншими інститутами громадянського суспільства:

- взаємодія з бізнес-структурами: розвиток електронних державних закупівель, надання широкого спектру електронних послуг організаціям приватного сектора (таким як ліцензування, сертифікація, подача податкових декларацій), інформаційна підтримка розвитку бізнесу тощо;

- розвиток громадянського суспільства: використання потенціалу ІКТ з метою посилення інформаційних зв'язків між громадськими організаціями й іншими інститутами громадянського суспільства;

- створення та розвиток партнерських відносин: посилення на базі ІКТ інституційної взаємодії між державними інститутами, недержавними й міжнародними організаціями.

Становлення інформаційного суспільства розглядається в концепції електронного урядування не лише як чинник успіху реформи державного управління, але й як одне з пріоритетних завдань держави в умовах глобальних процесів переходу до нової економіки.

Список літератури

1. Fang Z. E-Government in Digital Era : Concept, Practice, and Development / Z. Fang // International Journal of the Computer, the Internet and Management. – 2002. – № 2. – P. 1–22.

2. Heeks R. Understanding e-Governance for Development [Electronic resource] / R. Heeks // e-Government Working Paper Series. Institute for Development Policy and Management. – University of Manchester, 2001. – Access mode : http://www.sed.manchester.ac.uk/idpm/publications/wp/igov/igov_wp_11.pdf

Єдгарова Іванна Володимирівна,

*аспірант Національної академії державного управління при Президентові України,
завідувач відділу міжнародних зв'язків і грантів Київського університету права
Національної академії наук України*

ДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ ВЕДЕННЯ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО ПОРТАЛУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

З прийняттям Закону України «Про адміністративні послуги» в Україні була врегульована у правовому полі низка питань, пов'язаних із наданням адміністративних послуг, у тому числі створені правові засади для ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг (далі – Портал).

У науковців, які займаються розробленням проблематики моніторингу і оцінювання діяльності державних службовців з надання публічних послуг, зокрема адміністративних, та які досліджують якість цієї діяльності, виникають питання: за якими ж параметрами можна обстежити, виміряти та оцінити ведення Порталу адміністративних послуг? Чия діяльність з ведення Порталу має моніторитись та оцінюватись? Які інструменти краще застосовувати?

В контексті наявного правового забезпечення щодо Порталу ми пропонуємо вимірювати рівень відповідності його ведення за параметрами, які характеризуватимуть переважно технічну й процедурну складові надання адміністративних послуг:

- наявність інформації про адміністративні послуги суб'єктів надання адміністративних послуг та центри надання адміністративних послуг;

- доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг; можливість подання суб'єктами звернення заяв за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку;
- можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їх заяв;
- можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг;
- можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі.

Оскільки, відповідно Закону України «Про адміністративні послуги» держателем Єдиного державного порталу адміністративних послуг є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику економічного розвитку, то буде логічним здійснювати моніторинг ведення Порталу у рамках моніторингу діяльності державних службовців саме вищезазначеного органу. Рівень функціонування будь-якого з вищезазначених індикаторів параметру «ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» (належне/неналежне функціонування, відсутність функціонування) й має вимірюватись впродовж періоду моніторингу діяльності Мінекономрозвитку України з надання адміністративних послуг. А порядок проведення такого моніторингу має бути унормований у правовому полі.

Певної уваги заслуговує розроблення інструментарію моніторингу ведення Порталу. З урахуванням мети моніторингу ми вважаємо використовувати методи статистичної і математичної обробки даних, які дозволять з високим рівнем достовірності вимірювати показники запропонованих нами параметрів ведення Порталу. При цьому джерелами даних мають стати звіти структурних підрозділів держателя Порталу, які мають забезпечувати його безперебійну роботу, дані зворотного зв'язку - відгуки посадових осіб, які беруть участь у процесі вироблення послуг, та споживачів послуг, дані щодо процедурних аспектів надання послуг і взаємодії між центрами надання адміністративних послуг, установами, що забезпечують електронні платежі за послуги, телекомунікаційними компаніями та держателем Порталу. Безперечно, збір та обробка такого розмаїття даних потребує чітко узгоджений дій учасників моніторингу, що має бути визначено у відповідному організаційно-розпорядчому акті.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що моніторинг ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг потребує суттєвого наукового розроблення, та, найголовніше – відповідного правового забезпечення у законодавчому полі України.

Жураковський де Сас Тарас Борисович,

аспірант кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

МЕХАНІЗМИ СТАНОВЛЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства: діяльність всесвітньо відомої школи кібернетики; формування на початку 90-х років минулого століття концепції та програми інформатизації; створення різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій і загальнодержавних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення.

Вперше орієнтацію України на створення інформаційного суспільства було офіційно зафіксовано в Стратегії інтеграції України до ЄС (розділ 13), ухваленою в 1998 році. У

тому ж 1998 році було прийнято два Закони України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» та «Про Національну програму інформатизації», якими визначалися тільки принципи і програма дій інформатизації в країні, а не шляхи розбудови інформаційного суспільства, що в свою чергу зашкодило практиці інформаційно-комунікаційного розвитку України.

Для побудови розвинутого інформаційного середовища Україна мала б розробити Національну стратегію розвитку інформаційного суспільства та приступити до її реалізації. Однак тільки в 2005 році в Україні були проведені Парламентські слухання з цього питання і за їх результатами на початку 2007 року був прийнятий Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007 — 2015 роки». В серпні 2007 року був прийнятий План заходів з виконання завдань цього закону (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2007 № 653-р). Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні залишилася невизначеною. Більше того, продовжують бути чинними зазначені вище закони про інформатизацію України. Ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України [1].

Відсутність послідовної державної політики в Україні, спрямованої на побудову інформаційного суспільства, вже призвела до відставання від інших країн.

Для створення цілісної моделі сучасного інформаційного суспільства і власне економіки знань та індустрії інтелектуальних інформаційних технологій Україні необхідно паралельно розбудовувати дві фази інформаційного суспільства; перша – прискорити побудову інформаційної та телекомунікаційної інфраструктури країни шляхом залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій; розширення конкурентного середовища серед провайдерів Інтернету та мобільного зв'язку; охоплення органів державного управління та провідних державних інституцій; друга – одночасно мобілізувати науку" освіту, промисловість, гуманітарну, мас-медійну сфери і бізнес на пріоритетних напрямках розвитку інформаційного суспільства" побудованого на знаннях.

Така стратегія дозволила б Україні побудувати розвинене інформаційне середовище, конкурентоспроможну індустрію інтелектуальних інформаційних технологій та власну економіку знань, стати повноправним членом міжнародної світової кооперації у створенні глобального інформаційного суспільства [2].

Сучасний вплив інформаційно-комунікаційних технологій та нарізла необхідність їх запровадження у державне управління створили передумови для розгляду на рівні Кабінету Міністрів України стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні. Мова йде про перехід до електронного уряду, який являє собою модель державного управління, що заснована на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення ефективності влади та здійснення суспільного контролю за її діяльністю.

Відкритий процес прийняття рішень на основі публічного спостереження і підвищення рівня контролю з боку громадян сприятиме ефективному управлінню.

Впровадження інформаційної системи "Електронний уряд" дасть змогу вирішити низку основних завдань:

- налагодження інформаційних комунікацій між органами влади, створення централізованих баз даних з технологіями розподіленої обробки даних для забезпечення електронного документообігу в усіх органах влади;
- забезпечення надання органами влади фізичним та юридичним особам послуг електронними засобами у доступній та зручній формі, без часових та просторових обмежень;

- сприяння розвитку електронного ринку товарів і послуг для забезпечення державних замовлень, організації тендерів, ефективності управління виробництвом та реалізацією товарів і послуг з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку;
- впровадження електронної демократії як форми забезпечення прозорості, довіри у відносинах між державою і громадянами, бізнесом; відкритості публічної адміністрації для громадського контролю;
- підвищення якості життя громадян через удосконалення надання соціальних послуг, системи охорони здоров'я, забезпечення гарантій правової, екологічної й особистої безпеки, розширення можливостей для освіти;
- впровадження системи електронного голосування [3].

Список використаної літератури

1. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 — 2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537-V // Відомості Верховної Ради України. Ст. 102. — 2007. — № 12. — С. 511.
2. Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. Інформаційна безпека України в умовах євро інтеграції // Навчальний посібник. — К.: КНТ, 2006. — 280 с.
3. Електронний уряд: Наук.-практ. довід. /Уклад. С.А.Чукут, І.В.Клименко, К.О.Линьов; За заг. ред. С.А.Чукут. - К. : Вид-во НАДУ, 2007. - 76 с.

Кармазіна Ольга Олександрівна,

аспірант кафедри державного управління і менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Вимоги часу передбачають створення в Україні ефективної системи державного управління, яка б відповідала демократичним стандартам, тенденціям світового розвитку. При цьому практика державотворення висуває такі проблеми, які досить складно вирішити в рамках колишніх методологічних підходів.

Мова йде, насамперед, про методологічне забезпечення євроінтеграційних процесів України, прискорення її входження в інформаційну цивілізацію [1, с. 4]. У зв'язку з цим виникає необхідність як модернізації методології управління державою, так і вивчення відповідного зарубіжного досвіду.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій уможливило широкий і надзвичайно швидкий доступ до різних джерел інформації, змінює стиль життя мільйонів людей, скорочує просторові обмеження людської активності. Зазначене чинить серйозний вплив на державно-управлінські процеси, стає передумовою для створення принципово нових моделей комунікації, зокрема, передбачає впровадження електронного врядування.

Для України, що заявляє про свою прихильність демократичним принципам в державному управлінні, надзвичайно важливими є напрацювання європейських країн у цій царині. Зупинимось, зокрема, на прикладах Бельгії та Нідерландів.

Реалізацію державної політики у сфері інформатизації, розвитку технологій електронного врядування, загальними питаннями технічного захисту інформації та інформаційного простору у Королівстві Бельгія займається Федеральна служба інформаційних технологій та комунікацій «Fedict». З моменту створення у 2001 році, ця

організація реалізувала ряд інноваційних проєктів, серед яких найважливішими є запуск федерального електронного порталу надання державних послуг, впровадження електронного посвідчення особи (смарт-картки eID) та створення комплексних систем електронного документообігу державних структур (e-Justice, Tax-on-Web, Police-on-Web). Fedlct також надає можливість інтеграції державного електронного документообігу з документообігом приватних компаній та недержавних організацій.

З 2005 року в Бельгії реалізується проєкт «e-Justice», що дозволяє судам, іншим інститутам судової влади, суб'єктам правових відносин здійснювати електронний обмін документами або взаємодіяти за допомогою інтернет-технологій. Відповідно сервіси Tax-on-Web та Police-on-Web дозволяють автоматизувати процеси взаємодії державних органів (податкового та правоохоронного) з громадянами країни.

Інтернет-дослідження ефективності системи електронного урядування, проведене на замовлення Єврокомісії, свідчить, що автоматизація бельгійського уряду вважається однією з кращих у ЄС. Згідно з рейтингом ООН щодо оцінки рівня розвитку електронного урядування у 2012 році, Бельгія посідає 24 місце у світі [2].

Активно залучається громадськість до формування й реалізації державної політики. Так, до розробки державної стратегії боротьби з корупцією було залучено Інститут міжнародних досліджень в галузі кримінальної політики університету м. Гент та інші наукові центри. На початку 2000-х рр. було завершено основні реформи; боротьба з корупцією є одним із пріоритетів бельгійського уряду, що фіксується у Національному плані безпеки, розрахованому на 2012-2015 роки.

У Нідерландах напрацьовано цікаву для застосування на вітчизняних теренах практику, коли неурядові учасники суспільних відносин можуть використовувати урядову інформацію для розробки нових продуктів і послуг. Легкий доступ до урядової інформації, зокрема до відкритих даних, без яких-небудь перешкод для використання або повторного використання інформації є ключовим аспектом прозорості й відкритості урядування. Значна частина інформації, підготовленої урядом, була зроблена доступною, серед іншого, через банки даних на веб-сайтах, таких як www.Wetten.nl (законодавство), www.Overheid.nl (урядовий портал) і www.Statengeneraaldigitaal.nl (парламент Нідерландів). Інформація, зібрана урядом, також стає все більш доступною в цифровому вигляді.

У вересні 2011 року міністр внутрішніх справ і у справах королівства започаткував проєкт Національного порталу відкритої інформації (<http://www.data.overheid.nl>), що включає: індекс посилань на джерела урядової інформації (особливо, що стосується інформації з обмеженим доступом, яка нещодавно була оприлюднена); огляд інноваційних та оригінальних методик застосування даних; новини та довідкову інформацію про відкриті дані; посилання на Інтернет-форуми, де будь-хто може обговорити відкриті дані та можливості їх застосування.

Національний портал відкритої інформації включає наразі понад 250 баз даних, посилання на конкретні сторінки, де міститься загальнодоступна урядова інформація, повний звіт законодавства Нідерландів тощо. Поряд із запуском нідерландського Відкритого порталу, було також оголошено про проведення першого конкурсу національних програм, пов'язаних із використанням відкритої інформації з порталу [2].

В Україні ж на даний час недостатньо приділяється уваги конкретним заходам щодо впровадження електронного урядування (попри численні декларації та заяви про наміри). Відтак лишається неповною мірою реалізованим потенціал громадськості, що може зробити компетентний внесок у формування змісту державної політики. Щоправда, і з боку представників громадськості спостерігається недооцінка можливостей використання

інформаційно-комунікаційних технологій у справі налагодження та поглиблення взаємодії з органами публічного управління.

Список використаної літератури

1. Методологія державного управління як галузі науки : наук. розробка / авт. кол. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. О. Краснейчук. – К. : НАДУ, 2010. – 32 с.
2. Досвід взаємодії державних органів країн світу з інститутами громадянського суспільства, залучення громадськості до формування та реалізації державної політики, протидії корупції, забезпечення електронного урядування. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://radakmu.org.ua/view/1254/>

Кривенкова Руслана Юрївна,

аспірант Ужгородського національного університету

ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ЗАГАЛЬНОСВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ВІМІРИ

Сучасні глобалізаційні впливи найбільш яскраво виражені саме в інформаційному просторі, що характеризується так званим «стиранням» будь-яких кордонів та доступністю широкому загалу інформації різного типу. Це, в свою чергу, призвело до трансформації постіндустріального суспільства в інформаційне суспільство, визначальною ознакою якого, на думку І. Лопушинського, є «запровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всі сфери життєдіяльності особистості, суспільства та держави» [4]. Даний процес детально розглянуто в Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», де зазначається, що «ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу і можливостям України» [2].

Електронне урядування як сучасна інформаційно-комунікаційна технологія належить до найбільш актуальних тем обговорення в рамках міжнародних дискусій, що стосуються реформування системи державного управління та його перспектив в умовах інформаційного суспільства [5]. Такий стан речей можна пояснити тим чинником, що на сьогоднішній час для ефективної роботи органам державної влади особливо необхідно використовувати новітні інформаційні технології й проводити виважену державну інформаційну політику. Власне термін «електронне урядування» означає форму організації державного управління, яка за рахунок широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наданню в дистанційному режимі комплексу державних послуг для людини та громадянина, суспільства, держави та бізнесу [6]. Щодо генезису електронного урядування, то керівник Національної програми інформатизації (1998-2001 рр.) О. Баранов акцентує увагу на тому, що перший прообраз електронного уряду з'явився в Сингапурі в 1980 р. з прийняттям «Програми комп'ютеризації цивільних служб», однак ще на початку 1960-х рр. директор Інституту кібернетики АН УРСР В. Глушков запропонував здійснювати керування народним господарством на основі досягнень кібернетики. Однак масовий інтерес до моделі електронного уряду сформувався в середині 1990-х рр. і вже до 2000 р. багато передових країн мали цільові програми розвитку електронного уряду [1].

Відносно міжнародного досвіду у сфері електронного урядування, то на сучасному етапі виділяють три моделі його впровадження, а саме: континентально-європейську,

англо-американську та азіяську. Автор вважає доцільним розгляд найважливіших моментів функціонування вказаних моделей на прикладі окремих країн. Так, в Німеччині, яка репрезентує континентально-європейську модель, з початку 1980-х рр. існують центри обслуговування населення (ЦОН), що надають громадянам різні муніципальні послуги. З погляду Меркулової Т. В. та Конової Є. Ю., успішним є проєкт «Мобільне обслуговування громадян» (*Mobile Bürgerdienste – MoBiD*), розроблений у Берліні в 2002-2005 рр. з метою створення альтернативи стаціонарним офісам надання державних послуг. Завдяки цьому реалізується новий формат відносин держслужбовців з громадянами та організаціями, який отримав назву *mGovernment*, або «Мобільне управління» [5].

Канада (англо-американська модель) одною з перших у світі почала вирішувати проблеми відкритого доступу до інформації державних структур і стала лідером інновацій в цій сфері, поставивши завдання за 5 років створити систему електронного управління. У 2005 р. було організовано проєкт *Services Canada*, що забезпечує багатоканальний доступ до різноманітних послуг держави і включає в себе 320 пунктів взаємодії з громадянами [5]. Сингапур як держава-засновник електронного урядування і як представник азіяської моделі відомий тим, що для численних послуг можливе подання заяви через Інтернет і онлайн-запис на прийом до робітників державної адміністрації, а для складніших послуг існує сервіс «Онлайн-ЦОН» [5]. Аналіз інформації про зарубіжні портали дозволяє сформувати перелік найбільш популярних електронних державних послуг серед населення, до яких належать працевлаштування та пошук роботи, оплата прибуткових податків, послуги соціального забезпечення, оформлення особистих документів [3].

Що стосується нашої держави, то базовою інформаційною технологією електронного урядування є електронний документообіг з використанням електронного цифрового підпису (ЕДО з ЕЦП) [1]. На сучасному етапі в Україні існує ряд невирішених проблем електронного урядування таких, як відсутність єдиних стандартів та регламентів функціонування системи ЕДО з ЕЦП; обмеженість доступу громадян до інформаційних ресурсів органів державної влади та місцевого самоврядування; на всіх сайтах органи влади розміщують зразки документів, необхідних для звернення громадян, але лише подекуди можна знайти інформацію про роботу із зверненнями, що надійшли [6]. Крім того, значну роль відіграє людський фактор, оскільки запровадження електронного урядування все більше витіснює чиновника як посередника між державою і громадянином, тим самим полегшуючи долю простої людини і унеможливаючи корупційні діяння серед надавачів державних послуг [4]. Наша держава має досить серйозні наукові та практичні напрацювання щодо створення ефективної інфраструктури електронного урядування. Електронне урядування може допомогти створити в Україні довіру між державою та громадянами, оскільки інформаційні технології надають громадянину можливість брати участь у процесах публічної політики, освітлюючи діяльність уряду та попереджаючи корупцію [3]. Становлення електронного урядування також суттєво наблизить Україну до демократичних стандартів публічної адміністрації, сприятиме підвищенню прозорості виконавчої влади, покращить ефективність її діяльності, і, як наслідок, сприятиме кращому забезпеченню в Україні прав та свобод людини і громадянина [6]. Отже, на наш погляд, електронне урядування в сучасному інформаційному просторі має для нашої держави особливе стратегічне значення.

Список використаної літератури

1. Досвід впровадження е-демократії та е-врядування в Україні / Відп. ред. С. В. Дзюба. – К. : Національний центр підтримки електронного врядування, 2010. – 90 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.irf.ua/files/ukr/e-gov-exp.pdf>

2. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». – Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
3. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: [монографія] / П. С. Клімушин, А. О. Серенюк. – Харків : Вид-во ХАРІ НАДУ «Магістр», 2010. – 312 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/idu/index>.
4. Лопушинський І. Упровадження електронного урядування в роботу органів виконавчої влади України як вагома складова реформування державної служби // Держава і суспільство. – С. 194-198. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2010-2/doc/4/08.pdf>
5. Меркулова Т. В. Развитие электронного правительства в Украине на фоне мировых тенденций / Т. В. Меркулова, Е. Ю. Кононова // JOURNAL OF INSTITUTIONAL STUDIES (Журнал институциональных исследований). – Том 2. – 2010. – № 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ecsocman.hse.ru/data/2011/04/20/1268025692/JIS2_4-7.pdf
6. Міхровська М. С. Розвиток електронного урядування як пріоритетне завдання становлення публічної адміністрації в Україні // Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского. Серия «Юридические науки». – Том 25 (64). – 2012. – №1. – С. 298-304. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://science.crimea.edu/zapiski/2012/law/25_1law/045_mixr.pdf

Любченко Андрій Володимирович,

*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президентові України*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОНОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

У всьому світі проблеми реформування традиційної системи прийняття законів та оптимізації процесу їх підготовки, займають чи не перше місце в сучасній науці парламентаризму. Для українського парламенту – Верховної Ради України, це означає необхідність максимального забезпечення законодавчої імплементації інтересів громадян, що потребує його постійного взаємозв'язку із громадянським суспільством.

За допомогою поширення новітніх інформаційних технологій в Україні більшість громадян матимуть змогу висловити свої думки в середовищі однодумців, заявити про порушення основних права і свобод та відстоювати їх. Однією з таких технологій є всесвітня комп'ютерна мережа Інтернет, адже сьогодні, можна з впевненістю казати, що парламентаризм в Україні може перейти на якісно новий етап свого розвитку, саме завдяки Інтернет-середовищу. І причин для цього достатньо.

По-перше, Інтернет в Україні здатний вплинути на вирішення проблеми участі громадян у суспільно-політичному житті, через те, що не потребує їх особистої присутності під час мітингів, зустрічей, круглих столів. Все відбувається в режимі «он-лайн». І в цьому, складно не погодитись з думкою Еріка Шмідта про важливість Інтернету для розвитку політики, адже завдяки Інтернету люди дізнаватимуться все, про що політики висловлюватимуться публічно користуючись пошуковими системами та зможуть порівнювати обіцянки політика у минулому та його теперішню позицію [1].

По-друге, ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій, створення електронних офісів народних депутатів України на базі їх персональних веб-

сайтів, або створення та підтримка їх сторінок у соціальних мережах в Інтернеті, здатне забезпечити постійний взаємозв'язок між державою та громадянським суспільством, сприяти усвідомленню партнерами: виборцем та народним обранцем, важливості безперервного діалогу. І в цьому, сучасні мас-медіа, які перетворюють політику у медіа процес та віртуалізують політичний простір, створюють «гіперреальність» [2, с. 365], здатні поновити довіру людей до політиків та стати на заваді абсентеїзму.

По-третє, розвиток інформаційних технологій в Україні здатний підвищити проблему якості законів. Залучення народними депутатами України громадських організацій до законотворчого процесу через консультування з їх представниками в режимі Інтернет-конференцій, дозволить врахувати думку широкого кола виборців та надасть змогу представникам громадянського суспільства напряму звертатися до представників, як законодавчої, так і виконавчої гілок влади. Таким чином, розвиток нових комунікативних технологій є інноваційним інструментом сучасної демократії.

По-четверте, за відсутності демократичного діалогу, виборці залишаються заручниками політичної пропаганди, яка містить безглузді гасла, що позбавляють громадян зацікавленості у раціональній аргументації у ході політичної боротьби [3]. Тому, поглиблення взаємодії законодавчої влади із громадянським суспільством в Україні, може бути реалізовано шляхом удосконалення законодавства України щодо статусу народних депутатів України, а саме, встановлення обов'язковості регулярного (наприклад, не менше 1 разу на тиждень) проведення народними депутатами України брифінгів за результатами роботи на своїх власних офіційних сторінках у мережі Інтернет, що, в свою чергу, має стати новітнім інструментом обов'язкового контролю народних депутатів громадянами.

Таким чином, процес інформатизації діалогу законодавчої влади та громадянського суспільства в змозі зробити народних депутатів доступнішими для громадян та позитивно вплинути на розбудову парламентаризму в Україні.

Список використаної літератури

1. Э. Шмидт. Интернет менует политику [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cnews.ru/news/line/?2006/10/10/213357>
2. Яковлев Д. В. Трансформация политической власти в информационную добу / Д. В. Яковлев // Вісник ОНУ: соціологія і політичні науки. – Одеса: Астропринт, 2007. – Том 12, вип. 6. – С. 364 – 371.
3. Колотвін П.О. Роль електронних мас-медіа в розвитку парламентаризму в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/app/2011_43/Kolotvin.pdf

Мельник Валентина Михайлівна,

аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України, заступник голови Куликівської районної ради Чернігівської області

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПОСЛУГ ДЛЯ ГРОМАДЯН

Розвиток національної складової мережі Інтернет є одним з пріоритетних напрямів державної політики в сфері інформатизації. Електронний документообіг є найбільш прогресивним підходом до суттєвого підвищення ефективності роботи органів державної влади та місцевого самоврядування [1, с.3].

Верховна Рада України прийняла ряд основоположних законів, що стосуються інформатизації нашої держави. Наприкінці 2005 року в Україні відбулись парламентські слухання з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні. За результатами цих слухань у грудні 2005 року Верховною Радою України була прийнята відповідна Постанова «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» [5, с.131].

На виконання зазначених рекомендацій у 2006 році було розроблено і прийнято Верховною Радою Закон України № 537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки, в якому зазначено, що «одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя» [3, с.102].

Із метою створення належних умов для прискорення економічного та соціального розвитку України, суттєвого поліпшення умов життя людей, забезпечення відкритості і прозорості функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, реалізації конституційних прав громадян в інформаційній сфері Президентом України виданий Указ Президента України № 1497/2005 «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» [4].

Зокрема, цими нормативними документами передбачено інформатизацію не тільки центральних рівнів в системі державного управління, але й впровадження сучасних інформаційних технологій на місцевих рівнях, на рівні кожного села, району, області як за рахунок місцевих бюджетів, так і за рахунок внесків окремих громадян, підприємств і організацій усіх форм власності.

Районна складова Інтернет є невід'ємною частиною національної складової глобальної інформаційної мережі. Забезпечення широкого доступу до цієї мережі, ефективне використання її можливостей для розвитку вітчизняної науки, освіти, культури, підприємницької діяльності, а також належного інформаційного забезпечення, здійснення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування своїх повноважень надає можливості:

- створення належних умов для забезпечення широкого доступу громадян, навчальних закладів, установ і організацій усіх форм власності, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, суб'єктів підприємницької діяльності до мережі Інтернет;
- розширення і вдосконалення подання у мережі Інтернет об'єктивної інформації про життєдіяльність району;
- забезпечення державної підтримки розвитку інфраструктури, надання інформаційних послуг через мережу Інтернет;
- створення умов для розвитку підприємницької діяльності та конкуренції у галузі використання каналів електронного зв'язку, створення можливостей для задоволення на пільгових умовах потреб у зазначених послугах навчальних закладів, наукових установ та організацій, громадських організацій, а також бібліотек, музеїв, інших закладів культури, закладів охорони здоров'я, включаючи розташованих у сільській місцевості;
- розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних інформаційних технологій у системі державного управління, фінансовій сфері, підприємницькій діяльності, освіті, наданні медичної та правової допомоги та інших сферах.

У 2012 році прийнята Програма інформатизації Куликівського району Чернігівської області на 2012 - 2015 роки, яка розроблена відповідно до чинного законодавства України.

Програма визначає стратегію комп'ютерного телекомунікаційного та інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування для забезпечення інформаційних потреб громадян, сприяння соціально-економічному розвитку району шляхом упровадження сучасних та перспективних інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності.

Кошти на інформатизацію району централізовано спрямовуються на створення ядра інформатизації - інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної мережі, районної системи інформаційних ресурсів, інформатизацію сфери управління та соціальної сфери, чим забезпечується основа для розв'язання стратегічних завдань.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.04.2000р. №644 «Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації» кошти на фінансування Програми передбачаються окремим рядком у районному бюджеті [2].

Основними завданнями та заходами Програми є:

- технічне забезпечення органу виконавчої влади та органів місцевого самоврядування комп'ютерною технікою;
- створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної мережі районної державної адміністрації, районної ради та органів місцевого самоврядування для забезпечення розвитку районних інформаційних та інформаційно-аналітичних систем, формування системи регіональних електронних інформаційних ресурсів;
- розвиток районної складової електронної інформаційної системи «Електронний уряд»;
- створення інформаційних систем для районної державної адміністрації, районної ради, органів місцевого самоврядування та якнайшвидшого включення їх до єдиного інформаційного простору України;
- легалізація вже існуючого та закупка нового ліцензійного програмного забезпечення.

Заходи з інформатизації у 2011-2013 роках повинні забезпечити розбудову інформаційного середовища і, як наслідок, підвищення ефективності вирішення завдань соціально-економічного розвитку району, а в кінцевому результаті – якості життя людей.

Список використаної літератури

1. Клименко І.В., Линьов К.О. Система електронного документообігу в державному управлінні // Навч.-метод. посіб. - К., 2006. - 32с.
2. Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000р. №644. Режим доступу: http://www.gov.ua/b_text.p...
3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. - № 12. с.102.
4. Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій: Указ Президента України від 20 жовтня 2005 р. № 1497/2005. Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.p...>
5. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні: Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - № 15. с.131.

ПОКРАЩЕННЯ ДОСТУПУ ТА ЯКОСТІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ

Електронне урядування – це форма організації державного управління, за якого відбувається активна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з суспільством, людиною, бізнесом за допомогою інформаційно-комунікативних технологій [3, с.4].

Основними цілями електронного урядування є:

- підвищення якості та доступності публічних послуг для людини та громадянина, спрощення процедур та скорочення адміністративних витрат;
- підвищення якості адміністративних та управлінських процесів, забезпечення контролю за результативністю діяльності органів влади з одночасним забезпеченням належного рівня інформаційної безпеки;
- забезпечення відкритості інформації про діяльність органів влади, розширення доступу до неї та надання можливості безпосередньої участі людини і громадянина та інститутів громадянського суспільства у процесах підготовки та експертизи проєктів рішень, які приймаються на всіх рівнях державного управління [4].

Досвід розвинутих країн підтверджує ефективність використання е-урядування при переорієнтації державного управління з відомчого спрямування до реагування на потреби й завдання громадян. Технології е-урядування уже давно використовуються і успішно функціонують у багатьох зарубіжних країнах. Так, Уряд США надає громадянам різноманітні послуги через Інтернет: видачу ліцензій, сплату податків тощо. В Англії реєстрація фірм потребує заповнення через мережу тільки однієї форми. У Сингапурі Верховний суд надсилає громадянам sms, щоб нагадати дату засідання. Податкова служба Ірландії дозволяє підприємствам отримувати інформацію про оподатковування, сплачувати податки on-line, заповнивши відповідні електронні форми, а також отримувати податкові кредити. В Естонії функціонує Інтернет-портал «Сьогодні вирішуюю я». (Täna otsustan mina), за допомогою якого громадянин республіки може взяти участь в управлінні державою – висловити свою думку про поточні процеси у країні, запропонувати поправки до законопроектів тощо. Громадяни Болгарії, завдяки новій ІТ-системі, котра об'єднує паспортний департамент із міністерством внутрішніх справ, поліцією та системою кримінального судочинства, можуть одержати паспорт протягом 5-10 хвилин. [2; 4].

Початок розвитку е-урядування в нашій країні можна датувати 1998 роком з прийняттям Закону України «Про Національну програму інформатизації» [1]. Стан електронного урядування в Україні на сьогодні можна охарактеризувати як інформування громадськості про діяльність державних органів із першими спробами запровадження державних послуг on-line. У багатьох регіонах України впроваджуються локальні проєкти е-урядування. У той же час, для досягнення ефективного результату має бути єдина державна ІТ-політика і система управління такими проєктами.

Схематично, перехід до е-урядування починається з того, що органи влади починають використовувати Інтернет. Потім вони надають повну динамічну інформацію з можливістю пошуку за базами даних і службою відповідей на посилання електронною поштою. Наступним кроком є надання органами влади інтерактивних послуг, які дозволяють громадянам, зайшовши на відповідний офіційний веб-сайт, заповнити різноманітні форми, бланки, ставити запитання, призначати зустрічі, шукати роботу тощо.

Наступний крок - можливість отримання адміністративних послуг через Інтернет: отримання ліцензій, дозволів, подання податкових декларацій, сплата штрафів, звернення за соціальними пільгами тощо. Це, у свою чергу, вимагає підвищення безпеки інфраструктури «е-урядування», що можна, як правило, досягти шляхом застосування електронних підписів і сертифікатів, а також смарт-карт. Потім органи влади можуть створювати спеціальні веб-портали, які б дозволили громадянам переходити від однієї служби до іншої без необхідності знову посвідчувати свою особу. Інформація і послуги можуть бути тематично згруповані за життєвими ситуаціями або за конкретними галузями і в такому вигляді надані громадянам. Тоді ж кількість процедур обміну інформацією через Інтернет досягне рівня «критичної маси», і вже не веб-сайти будуть представляти ті чи інші бюрократичні структури, а навпаки, організаційні структури будуть відображати існування в Інтернеті публічної служби, орієнтованої на потреби громадян [4].

Така інформатизація приведе до корінного переосмислення ролі і структури органів влади. Громадяни опиняться «за кермом», а послуги і інформація для населення будуть надаватися тоді, там і таким чином, як цього захочуть люди. Завдяки простій взаємодії з органами влади і доступу до публічної інформації, офіційних документів і рішень адміністративних органів, громадяни будуть краще поінформовані і з більшим бажанням братимуть участь у процесі вирішення державних справ. Отже, це забезпечить широку участь громадськості у процесі прийняття рішень [2].

Як видно, е-урядування тісно пов'язане з таким явищем, як електронна демократія. Суть електронної демократії зводиться до використання інформаційних технологій з метою посилення демократичних процесів в умовах існування представницької демократії. Мета електронної демократії полягає у створенні фундаменту для участі громадськості у прийнятті державних рішень, здійснення впливу на творення державної політики, посилення прозорості та підзвітності органів влади громадянам. Також електронна демократія включає в себе електронні вибори як елемент представницької демократії. Тобто, електронне урядування не може існувати без електронної демократії і навпаки. Умовою для цих явищ є існування демократичного суспільства та правової держави.

Які ж наслідки впровадження е-урядування? По-перше, це відкритість та прозорість діяльності публічної адміністрації; економія часових та матеріальних ресурсів; підвищення якості надання публічних послуг. Додатково до наслідків впровадження е-урядування можна віднести забезпечення доступу до публічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій; звільнення службовців від рутинної роботи; деперсоніфікація взаємовідносин громадян, представників бізнесу у взаєминах з державними чиновниками; створення єдиного «пункту контакту» громадян з державними структурами; можливість цілодобового отримання адміністративних послуг; підвищення рівня демократизації суспільства.

Таким чином, е-урядування здатне змінити саму природу влади, зробити її більш прозорою та підконтрольною громадськості; е-урядування створює умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату, зростання економіки, а також забезпечує реальну участь громадян у політичних процесах.

Але слід пам'ятати, що е-урядування не є механічним посередником інформаційно-комунікаційних технологій з публічним адмініструванням. Це нова філософія державного управління, і для реального втілення цієї ідеї в життя необхідне розроблення відповідної законодавчої бази.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про Державну програму інформатизації» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. – № 27-28, ст.181.

2. *Агафонова Н.* Електронне урядування – це шлях від «держави над громадянами» через «державу для громадян» до «держави громадян». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://klichko.org/ua/team/blogs/users/elektronne-uryaduvannya-tse-shlyah-vid-derzhavi-nad-gromadyanami-cherez-derzhavu-dlya-gromadyan-do-derzhavi-gromadyan>.

3. *Концепція розвитку електронного урядування в Україні* / О.А. Баранов, М.С. Демкова, С.В.Дзюба // За ред. А.І. Семенченко. - К., 2009. - 16 с.

4. *Про електронне урядування.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crimea.e-gov.org.ua/node/13>.

Фалко Юрій Володимирович,

аспірант кафедри управління національним господарством Національної академії державного управління при Президенті України

ЕЛЕКТРОННІ ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ

Електронні процедури проведення закупівель товарів і послуг для державних потреб нині досить широко використовуються у практиці господарювання багатьох зарубіжних країн, де вони розглядаються як невід’ємний елемент і механізм розвитку електронного урядування. Завдяки цим новаціям стає можливим оперативно проводити торги і підвищувати рівень їх конкурентності (як правило, у цьому разі на 5-10% збільшується кількість фірм-учасників), завчасно передавати необхідну інформацію та здійснювати якісний контроль. Крім того, це сприяє скороченню масштабів документообігу на паперових носіях, забезпеченню більшої прозорості системи та оперативному автоматичному повідомленню усіх зареєстрованих суб’єктів підприємницької діяльності про оголошення конкурсів на придбання відповідних товарів і послуг. Водночас електронні торги усувають вплив суб’єктивних факторів під час визначення їх переможця, виключають можливість змови між учасниками тендерів та здійснення тиску з боку замовника завдяки анонімності учасників аукціону (відомості про них розкриваються тільки після його проведення). Реалізація принципу доступності створює умови для посилення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади при проведенні закупівель товарів і послуг для державних потреб, що є вагомим стимулом активізації зусиль держави у вирішенні проблеми корупції.

Проте головна перевага організації електронної системи державних закупівель – це відчутна економія бюджетних коштів. Зокрема, у США, де електронна система торгів функціонує вже з 1998 року, адміністративні витрати на закупівлі були скорочені від 400\$ до 4\$ у разі закупівлі продукції на суму близько 1000\$, а загальна сума заощадження бюджетних коштів досягла 20% загальної суми замовлень [1]. Успішний досвід функціонування такої системи існує в Російській Федерації. Зокрема, упродовж 2006-2011 років завдяки введенню в дію електронних торгів Росії вдалося заощадити понад трильйон державних коштів [2]. Державним установам Казахстану в 2012 році при проведенні закупівель вдалось заощадити 36,1 млрд. тенге завдяки ініційованому Міністерством фінансів цієї країни переводу механізмів державних закупівель в електронний формат. При цьому найбільш суттєва економія була отримана завдяки проведенню закупівель шляхом запиту цінових пропозицій (22,5%, або 20,3 млрд. тенге) [3].

В Україні через відсутність належної законодавчої бази потенціал системи електронних державних закупівель не використовується. Із внесенням Верховною Радою змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель» в частині впровадження

процедури електронного реверсивного аукціону [4] у червні минулого року ситуація у цій сфері відносин дещо покращилась. Так, уточнено «технологічну» складову проведення електронних торгів шляхом запровадження електронного майданчика, тобто інформаційної торговельної системи, яка функціонує для забезпечення проведення електронних реверсивних аукціонів, підключена до мережі Інтернет та акредитована відповідним уповноваженим органом. Технічне обладнання та програмне забезпечення електронного майданчика повинні відповідати вимогам чинного законодавства України, що регулює питання технічного і криптографічного захисту інформації. Регламент роботи електронного майданчика встановлюється уповноваженим органом у сфері державних закупівель.

Всі дії між замовником та учасниками торгів здійснюються через оператора електронного майданчика. Оператор електронного майданчика зобов'язаний забезпечити безперервність проведення електронного аукціону, надійність функціонування програмних і технічних засобів, що використовуються для проведення електронного аукціону, рівний доступ учасників електронного аукціону до участі у ньому.

З'явилася кардинально нова процедура закупівлі - електронний реверсивний аукціон, яка застосовується замовником виключно для закупівлі товарів та послуг, що виробляються чи надаються не за окремо розробленою специфікацією (технічним проектом) і для яких існує постійно діючий конкурентний ринок. Установлено, що перелік цих товарів та послуг визначається Кабінетом Міністрів України за поданням уповноваженого органу. Слід зазначити, що, наприклад, на відміну від Росії для робіт застосування цієї процедури закупівлі не передбачено.

Для того, щоб практика проведення електронних торгів була успішною і отримала подальший розвиток в нашій країні, необхідно насамперед створити відповідні правові та організаційні механізми для повноцінної реалізації Законів України «Про електронний цифровий підпис» та «Про електронні документи та електронний документообіг». Доцільно проаналізувати чинну нормативно-правову базу на предмет можливості створення реєстрів ліцензій, узгодження проектної документації тощо. Суттєвого доопрацювання потребує організаційне забезпечення проведення електронних торгів в частині уточнення кількості автоматизованих робочих місць користувачів, переліку посад (осіб), що беруть участь у ініціюванні проведенні процедур державних закупівель, переліку посад керівників, що затверджують закупівлі, засобів інтеграції відповідної інформації про закупівлі із системами бухгалтерського обліку, місця розташування серверного обладнання і переліку відповідальних осіб, що займатимуться вирішенням технічних питань тощо.

Перехід до електронної системи державних закупівель товарів і послуг зумовлює необхідність суттєвих змін у плануванні відповідних потреб органів влади, наведення ладу у питаннях юридичного оформлення всіх необхідних процедур, пов'язаних із підготовкою і проведенням торгів. Мова йде про якісно новий рівень супроводу відповідної державно-управлінської діяльності, досягнення якого потребує комплексного, узгодженого підходу з позицій формування цілісної системи електронного врядування в нашій країні. Отже, здійснення такого роду заходів доцільно відобразити при доопрацюванні Концепції Державної програми впровадження електронного урядування в Україні на період до 2015 року [5].

Список використаної літератури

1. Сасс Т. Держзакупівлі по-новому: плюси та мінуси. - [Електронний ресурс]: режим доступу: http://economics.lb.ua/state/2011/05/31/99225_Derzhzakupivli_ponovomu_plyusi_t.html?print.

2. Основні результати удосконалення системи державних закупівель в країнах з трансформаційною економікою: Офіційний сайт Проекту «Гармонізація систем конкуренції та державних закупівель України зі стандартами ЄС». - [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://competitionproject.org.ua/uk/dyalnst.html>.
3. Вдосконалення процесу державних закупівель в Казахстані: Матеріали Інформаційного бюлетеню «Редукціон», квітень 2013 р. - [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://procurement.in.ua/ru/pages/4309/>
4. Про внесення змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель» (щодо впровадження процедури електронного реверсивного аукціону): Закон України від 07.06.2012 р. № 4917-VI. - [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4917-17>
5. Про схвалення Концепції Державної програми впровадження електронного урядування на період до 2015 року: Проект Розпорядження Кабінету Міністрів України. - [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.dknii.gov.ua/2010-09-23-14-24-17>

Павлюк Катерина Степанівна,

аспірант кафедри національної безпеки Національної академії державного управління при Президентові України

ГРОМАДСЬКІ РАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Проблема налагодження взаємовідносин держави із громадянами набуває дедалі більшої актуальності в порядку денному державної політики в Україні. Модель взаємодії державних інституцій та інститутів громадянського суспільства (далі – ІГС) має забезпечувати задоволення прав та інтересів різних соціальних груп і реалізацію ефективної державної політики, враховуючи потребу збалансування інтересів національного, групового й індивідуального рівнів.

Прийняття низки законодавчих актів дозволяє говорити про розширення правового поля для взаємодії органів державної влади (далі – ОДВ) та інститутів громадянського суспільства. Водночас, наша держава перебуває в процесі напрацювання інструментів та практик взаємодії в цій сфері, адаптації законодавства до європейських стандартів, виконання конкретних зобов'язань.

Інструментами взаємодії органів державної влади та ІГС зокрема є, консультації з громадськістю, участь у спільних органах (громадські ради), спільних робочих групах (із представників органів виконавчої влади, законодавчої влади, місцевих органів влади), доступ до публічної інформації (інформаційні запити), звернення до депутатів, органів державної влади, участь у громадських слуханнях, проведення громадських експертиз, участь у реалізації політики через конкурси соціальних проектів (так зване соціальне замовлення) тощо.

Об'єктивним є процес поступового перебирання громадським сектором частини соціальних та інших функцій, якими перевантажено державні інституції. На тлі обмеженості державних матеріальних ресурсів потенціал громадського сектору використовується недостатньо та потребує стимулювання. Тому робота органів державної влади має бути зорієнтована на створення режиму сприяння для діяльності ІГС: від активного використання всіх консультаційних механізмів до залучення ІГС з метою виконання важливих державних завдань.

Зупинимося на одному з інструментів взаємодії ОДВ та ІГС, а саме - консультації з громадськістю через громадські ради при органах виконавчої влади.

Насправді ідея створення консультативно-дорадчих органів не нова, і де-юре вона функціонувала ще з 2004 року на основі постанови Кабінету міністрів № 1378 “Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” [1]. Відповідно до цього акту громадські ради утворювалися як комунікаційно-експертні майданчики для ведення діалогу між органами виконавчої влади та інститутами громадянського суспільства. Але дух прозорості, демократії та системності рідко відвідував їхні засідання, адже громадськість не мала ніякого впливу на їх формування. Членів консультативно-дорадчого органу призначав керівник органу влади. Тому на початках реалізації ідеї вони виконували експертну функцію, або діяли виключно як інструмент легітимізації рішення органів влади.

Певні зрушення щодо формування громадських рад були закладені Постановою КМУ від 26.11.2009 року №1302 [2]. Нею Кабмін зобов’язав органи виконавчої влади утворити громадські ради вже як виборні колегіальні органи. Проте, вимогу Постанови щодо формування громадських рад шляхом рейтингового голосування за кандидатів під час щорічних зборів представників не менше ніж однієї четвертої від кількості зареєстрованих у відповідному регіоні громадських організацій виконати не вдалося. Приміром, у Кіровоградській області збори по формуванню громадської ради проводили тричі, проте необхідного кворуму у щонайменше 126 з понад 600 зареєстрованих громадських організацій зібрати жодного разу не вдалося. Постіх та помилки у розробці Постанови КМУ №1302 призвели до фактичного замороження громадських рад.

Новий імпульс роботи громадських рад та оптимізації способу їх утворення був наданий постановою Кабінету Міністрів України “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” від 03.11.2010 р. № 996 [3], яка значною мірою врахувала критичні зауваження, побажання та рекомендації, висловлені представниками ІГС. Постановою визначено Порядок проведення консультацій з громадськістю, що передбачає проведення громадських консультацій у формі публічного обговорення (громадські слухання, форуми, "круглі столи", конференції, збори, зустрічі з громадськістю). Цією ж постановою затверджено спеціальне Типове положення про громадські ради, що утворюються при органах виконавчої влади.

Завдяки процесам формування громадських рад різні сектори громадянського суспільства вперше зішлись на єдиному діалоговому майданчику і почали процес вироблення спільних позицій.

Водночас громадським радам ще належить стати дієвим інструментом комунікації між громадянським суспільством та органами виконавчої влади. Перший досвід їх формування за демократичними процедурами показав, що не лише представники влади є непідготовленими до діалогу з громадськістю, а й самі інститути громадянського суспільства виявилися неготовими до належної самоорганізації та кооперації.

Ефективності взаємовідносин між органами державної влади та ІГС слід очікувати за умови вирішення таких актуальних проблем: забезпечення належної імплементації вимог законодавства щодо консультацій із громадськістю та формування громадських рад; недопущення дискредитації процедур, використання громадських рад як лобістського інструменту для просування вузькогрупових інтересів, проведення фальсифікованих або заангажованих громадських обговорень, експертиз, слухань; включення процедур залучення громадських рад до ухвалення рішень і консультацій із громадськістю до регламентів органів виконавчої влади; забезпечення повноцінного висвітлення результатів взаємодії з ІГС на веб-сайтах органів державної влади; посилення механізмів відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за перешкоджання участі ІГС, передусім у питаннях реального доступу до інформації, забезпечення своєчасного й

повного оприлюднення інформації; дотримання вимог законодавства щодо врахування конструктивних пропозицій громадськості за результатами консультацій або надання обґрунтувань неврахування таких пропозицій[4].

Отже, без сутнісних змін у системі державного управління важко очікувати на ефективність взаємодії, довіру з боку ІГС та власне громадян. Пріоритетами слід вважати вдосконалення та закріплення практик системної участі ІГС у циклі формування державної політики, а також децентралізацію та делегування частини повноважень органів виконавчої влади у "третій сектор" (із запровадженням відповідних інструментів контролю за реалізацією таких повноважень).

Список використаної літератури:

1. Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1378. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1378-2004-%D0%BF>
2. Про додаткові заходи щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної [...] : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2009 №1302. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1302-2009-%D0%BF>
3. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. N 996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>
4. Взаємодія ІГС з ОДВ: здобутки та актуальні проблеми. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.govfor.com/statistika/>

Соболь Валерій Анатолійович,

здобувач наукового ступеня к.держ. упр. Національної академії державного управління при Президентові України

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЗІ ЗВЕРНЕННЯМИ ГРОМАДЯН: ДОСВІД АВСТРІЇ

Аналіз сучасних тенденцій у державному управлінні свідчить про те, що перспективи формування ефективних механізмів взаємодії громадян з органами державної влади та місцевого самоврядування визначаються специфікою і особливостями комунікативного процесу між владою і громадянами, зокрема – рівнем застосування інформаційних технологій. Адже інформаційні технології та інформаційна інфраструктура сприяють розширенню і поліпшенню соціальних взаємозв'язків у сучасному світі, виводять на якісно новий рівень усю систему державного управління. Відтак значно змінюється і характер роботи зі зверненнями громадян.

Для України дедалі більшої актуальності набуває проблема вивчення та застосування (з урахуванням місцевої специфіки) закордонного досвіду у цій сфері. На нашу думку, вартими уваги є відповідні напрацювання в Австрії, де керуються такими законодавчо закріпленими пріоритетами: вільний вибір типу комунікацій для встановлення контакту з громадським урядуванням; гарантування безпеки та захисту даних шляхом створення відповідних технічних засобів, зокрема, «карти громадянина»; безпроблемний доступ для осіб з особливими потребами.

За допомогою карти громадянина особа може бути ідентифікована у певному відомстві. Карта містить електронний підпис, завдяки якому є можливість підписувати запити чи угоди. Карта може бути застосована також і для приватних цілей для того, щоб гарантувати якомога надійнішу безпеку при здійсненні інтернет-транзакцій. Карта являє собою чіп, може використовуватися з мобільним телефоном в формі «електронного підпису», містить необхідні безпекові дані та функції.

У зв'язку з жорсткою політикою захисту даних в Австрії для ідентифікації персональних даних використовується не тільки число з Центрального облікового реєстру, але й окремо зашифрований та неповторюваний набір цифр, який складає ідентифікаційний номер. Таким чином має місце забезпечення чіткого персонального зв'язку карти громадянина з законним власником картки. Відомство реєстру ідентифікаційних номерів підтверджує шляхом власного електронного підпису, що власник картки ідентифікований.

За допомогою картки громадянина особа може довірити іншій особі робити певні дії, обмежені в часі. Всі фізичні особи, які не зареєстровані в Австрії, або юридичні особи, які не внесені в реєстр організацій або в Центральний реєстр об'єднань, можуть бути занесені в додатковий реєстр для того, щоб мати можливість брати участь в E-Government.

У Реєстрі стандартних документів зберігаються документи осіб та організацій (дані про народження, громадянство, свідоцтва про реєстрацію підприємств тощо). Інколи у компетентних відомств з'являється необхідність перевірити наявність тих чи інших документів.

Існує також відомчий підпис. Це електронний підпис на електронному документі, який засвідчує, що даний документ походить з певного відомства. Закон про підпис регулює ключові засади використання електронних підписів. При цьому розрізняються прості, просунуті (fortgeschrittenen) та кваліфіковані підписи. Картка громадянина містить кваліфікований підпис, який дорівнює, відповідно до закону, ручному підпису [1].

Законом урегульовані основи адміністративного порядку. У контексті застосування інформаційних технологій у роботі державних органів зі зверненнями громадян важливим є положення, що регламентує здійснення контактів між особами та відомствами. Можлива електронна передача повідомлень через E-Mail або Online-формуляри. Відомство може також оприлюднити текст, з якого слідує, як та на які адреси може бути електронним шляхом передано певне звернення, чи потрібно для цього електронний підпис, які передбачені формати електронного звернення тощо. Письмові документи відомства у формі електронних документів повинні з 01.01.2011 мати відомчий підпис.

Важливим в австрійському сегменті Інтернету з питань електронних адрес відомств, карти громадянина та служб E-Government є Інтернетпортал HELPg.v.at. Він функціонує з 2001 року та пропонує Online-послуги за принципом «One-Stop» [1]. На ньому функціонують система електронного резервування термінів відвідувань, відповідним чином адаптовані інформаційні пропозиції для мобільних терміналів, інформація для різних специфічних груп населення (молодь, особи похилого віку) тощо. Портал побудований за принципом «відсутність бар'єрів», тому легко доступний особам з особливими потребами, молоді тощо. Навігація проста та наглядна. Зміст інформації впорядковано за алфавітом, а також скомплектовано за проблематикою. На веб-сайті компактно та широко представлена первинна інформація щодо служб E-Government. Через прямі зв'язки можна швидко знайти рішення власних проблем.

Особливо змістовним є пункт меню «Формуляри/Online-відомчі шляхи». На ньому знаходяться всі формуляри австрійських відомств. Багато з них можна завантажувати, заповнювати та відправляти поштою або через E-Mail до відповідного відомства.

З 2009 року користувачі сайту MyHELP (www.myhelp.gv.at) мають можливість швидко та цілеспрямовано переглядати великий обсяг інформації, що міститься на HELP. Шляхом персоналізації (ідентифікація через картку громадянина та захищене одноразове введення деяких персональних даних, таких як місце проживання, стать, сімейний стан) MyHELP може надати необхідну інформацію більш предметно. Також в MyHELP інтегрована функція Handy Signatur (електронний підпис через мобільний телефон), що значно спрощує користування.

Практична реалізація E-Government дозволяє реалізовувати такі функції: FinanzOnline (через сайт міністерства фінансів можливо в конфіденційному режимі здійснювати консультації з приводу уплати податків); запит в базу даних про наявність судимості; отримання грошової допомоги для студентів BVZiv (e-Stipendium); користування базою нормативних документів (з 1997 року в Австрії існує окремий сайт – Правова інформаційна система країни), на якому знаходяться тексти всіх нормативно-правових актів країни. Підтриманням в актуальному стані RIS займається Відомство Федерального канцлера. Цієї системою можуть користуватися всі бажаючі. Щоб засвідчити автентичність текстів, документи мають електронний підпис. Крім нормативно-правових актів Австрії, на RIS розміщені правові акти ЄС, федеральних земель; пошук місця роботи (проект «AMS Next Job» допомагає громадянам швидко та без витрат часу на бюрократичні процедури шукати нове місце роботи); користування банком брошур (зібрані публікації з різних тематик); послуги соціального страхування (містяться різноманітні формуляри, інформація про основи медичного страхування тощо).

Насамкінець зазначимо, що право на звернення є важливим конституційно-правовим засобом захисту та однією з організаційно-правових гарантій дотримання прав і свобод громадян [2]. На нашу думку, досвід Республіки Австрія щодо застосування інформаційних технологій у роботі державних органів зі зверненнями громадян заслуговує на те, щоб бути застосованим в Україні.

Список використаної літератури

1. Досвід взаємодії державних органів країн світу з інститутами громадського суспільства, залучення громадськості до формування та реалізації державної політики, протидії корупції, забезпечення електронного урядування. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://radakmu.org.ua/view/1254/>
2. Соболев В. А. Теоретико-методологічні засади дослідження звернень громадян як інституту реалізації прав і свобод у громадянському суспільстві / В. А. Соболев // Державне управління: теорія та практика [Електронний ресурс] : електрон. наук. фах. вид. – 2012. – № 2. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2012-2/>

Пашковська Марина Валентинівна,

аспірант Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ТРАНСПАРЕНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ УПРАВЛІННІ

Протягом останніх десятиліть в світі спостерігається активний розвиток інформаційно-комунікативних технологій в процесі управління на національному та місцевому рівнях. Починаючи з 1990-х років ХХ століття застосування інформаційно-комунікативних технологій в державному управлінні означають терміном “електронне урядування” (“е-урядування”). З часом е-урядування здобуває все більше визнання серед

науковців, управлінців, громадськості, а запровадження інформаційно-комунікативних технологій в управлінні вважають одним з найефективніших засобів розвитку демократії, боротьби з корупцією, підвищення якості адміністративних послуг, подолання бюрократії, тощо.

Е-урядування відіграє значну роль у забезпеченні транспарентності. Адже розвиток сучасних інформаційно-комунікативних технологій дозволяє удосконалювати існуючі, запроваджувати нові механізми забезпечення транспарентності та створювати сприятливі умови для ефективної комунікації між органами управління різних рівнів та громадськістю.

Вітчизняні науковці пропонують під електронним урядуванням розуміти систему взаємодії органів державної влади з населенням, що базується на широкому застосуванні інформаційних технологій, у тому числі на мережі Інтернет, з метою підвищення доступності та якості державних послуг, зменшення термінів їх надання, а також зниження адміністративного навантаження на громадян та організації, обумовленого їх отриманням [1, с.7].

Досліджуючи транспарентність, українські дослідники Е.Афонін та О.Суший приходять до висновку, що сутність електронного урядування полягає у широкій інформатизації всієї сукупності внутрішніх та зовнішніх зв'язків і процесів за допомогою відповідних інформаційних та комунікативних технологій, з метою підвищення ефективності, прозорості та відкритості державних органів влади та можливості суспільного контролю над ним. Технології електронного уряду спрямовані на вдосконалення внутрішніх, міжвідомчих та міжурядових операцій, надання інтерактивних послуг, а також покращення комунікації між громадянами та представниками влади [2, с.28].

З огляду на зазначене, е-урядування доцільно вважати одним із ефективних інструментів в системі механізмів забезпечення транспарентності органів державної влади і місцевого самоврядування. Завдяки впровадженню транспарентності громадяни, насамперед, отримуватимуть достовірну, точну та оперативну інформацію про діяльність органів влади. Адже найчастіше транспарентність отождолюють з можливістю громадськості безперешкодного доступу до публічної інформації.

Важливою перевагою реалізації проектів електронного урядування в контексті забезпечення транспарентності є зростання участі широких верств населення у прийнятті відповідних управлінських рішень та виробленні державної та місцевих політик розвитку, що є одним із шляхів підвищення довіри громадян до влади, свідченням плідного спілкування громадян і влади, врахування потреб у думок меншості.

Варто згадати й про дієвість е-урядування у боротьбі з явищем корупції, яке, безсумнівно, розвинулося внаслідок браку належного рівня транспарентності. Відтак запровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій у різних сферах управління дозволяє мінімізувати та попередити корупційні зловживання посадових осіб, оскільки створює ефективну систему контролю за їх діяльністю.

Однією з ключових складових е-урядування є можливість громадян отримувати адміністративні послуги в електронній формі, а стандартами якості таких послуг в розвинених демократичних державах є прозорість, відкритість, доступність. Відповідно процес надання адміністративних послуг органами державної чи місцевої влади базується на доступу громадян до повної та зрозумілої інформації щодо процедури отримання тієї чи іншої послуги, а також налагодженні зворотного зв'язку з громадянами з питань оцінювання якості та результативності послуг.

Сьогодення доводить, забезпечення транспарентності у взаємозв'язку з розвитком технологій електронного урядування є тими критеріями, які формують перехід до нового типу управління державами, що передбачає модернізацію роботи органів влади різних рівнів, налагодження комунікації між громадянами та органами державної влади, місцевого самоврядування, зростання рівня громадської участі, зменшення терміну надання та підвищення якості адміністративних послуг, тощо.

Список використаної літератури

1. Семенченко А.І. Електронне урядування в Україні: проблеми та шляхи вирішення [Текст] / А.І. Семенченко // Електронне урядування: міжнародний науковий фаховий журнал. — №1. — 2010. — С. 6 — 17.

2. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України : конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів [Текст] / уклад : Е. А. Афонін, О. В. Суший. — К. : НАДУ, 2010. — 48 с.

Круглий стіл СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ І ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ ЯК ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Воротін Валерій Євгенович,

*д.держ.упр., професор, Інститут законодавства Верховної Ради України,
акад. АЕН України*

НОВА ПАРАДИГМА СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ І ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Згідно філософією Аристотеля, кожний окремий клас елементів природи та суспільства має певні природні властивості, індивідуальність або сутність. Характерною особливістю теорії пізнання за Аристотелем є те, що фундаментальним вважається наближене знання принципів, тобто сутності речей, а не знання емпіричних фактів. Емпіричні факти необхідно пояснювати на основі принципів, що висвітлюють факти з середини. На нашу думку це стосується і людини і суспільства, і окремих його частин – економіки, інформації, науки, освіти, політики.

Відомий швейцарський політеконом Генріх Бортіс зазначив у своїй книзі, що мета Кейнсіанського соціального лібералізму полягає не в створенні ідеального суспільства, а у розбудові таких соціальних умов, щоб усі «соціальні індивідууми» могли мали гідний рівень життя. Це є одним із головних завдань держави. І дуже добре відомо, наскільки це далеко від того, що ми маємо зараз [1, С. 8-9].

Питання визначення суті та основних рис сучасного стану економік з різним рівнем розвитку ринкових відносин є досить дискусійним, але незважаючи на відсутність єдності у розгляді проблеми світовою наукою, можна констатувати, що ефективна ринкова економіка початку третього тисячоліття заснована на знаннях, освіті, інформації, інноваціях, які матеріалізуються у вигляді нових високоефективних наукомістких технологій і продуктів. Економіка знань не оперує лише знаннями і не заміщує ними реальне виробництво, вона є якісно новою системою їх використання та впровадження у господарську діяльність.

Аналіз сутності парадигм «суспільства знань», «економіка знань» потребує її розгляду у взаємозв'язку із сучасними економічними концепціями, які здійснили свій внесок у формування нової теорії економіки, заснованої на знаннях, і розкривають її різні аспекти. Тому, з точки зору системного підходу, економіка знань формується на базі синтезу ключових сучасних теорій інформаційно-технократичної та гуманістичної спрямованості.

Сама категорію «економіка знань» впровадив у науковий вжиток айстро-американський вчений Фріц Махлуп ще у 1962 році відносно до певного сектору. Пізніше П. Друкер визначає нове знання як головний економічний ресурс. При цьому, на його думку, саме нова економіка є «економікою знань», сфера виробництва і розповсюдження інформації – «індустрія знань», а все суспільство – це «суспільство знань». Тобто, не старі фактори виробництва, а виключно знання створюють сьогодні продуктивність і є підґрунтям для економічного зростання.

Лише декілька сторіч тому Ж.Б. Сей визначив три основні фактори, які протягом віків були основою процесу виробництва в людському суспільстві - земля, капітал, праця. Дж. Б. Кларк додав до цього переліку четвертий фактор - підприємницькі здібності. Проте, вже в другій половині ХХ ст., з початком

формування постіндустріальних суспільств, економічні системи визнали необхідність використання в процесі свого розвитку окрім названих ще одного фактору - інформації. Реалії ж сьогодення на перше місце серед детермінуючих чинників економічного зростання виводять не тільки інформацію, а знання. Поясненням цього може слугувати той факт, що з плином часу інформація, як фактор виробництва, все більше починає трансформуватись в знання, так як в сьогоднішньому світі інформації нагромаджено стільки, що людина фізично не здатна її обробити. Якщо ж суб'єкти господарювання витратять на освоєння інформації надто багато часу, вони не зможуть реалізувати власні ідеї швидше за конкурентів. Тому й виникає необхідність у володінні саме знаннями. Відтак, починаючи з другої половини XX ст. роль знань і заснованої на їх основі економіки зростає особливо швидкими темпами.

За словами Е.Тоффлера, знання - це те, на чому заснована вся економічна система. На перший погляд, це невидимий ресурс, він не відображається на балансах підприємств, але він проявляється у синергічному ефекті від найбільш ефективного використання таких ресурсів, як земля, капітал, праця.

Зазначимо, що більшість авторів, розглядаючи сучасну економіку, аналізують окремі особливості її формування, деякі риси і прояви економічної системи. Так, в рамках теорії інформаційної економіки, в основному, досліджується вплив сучасних електронно-цифрових технологій на зміни в економічному середовищі. В теорії глобальної мережевої економіки головний акцент зміщується на формування економічних взаємозв'язків, особливості яких обумовлюються розвитком нових технологій і швидкістю розповсюдження інформації. При цьому, досить опосередковано висвітлено роль освіти і науки у довгостроковому економічному розвитку. Економіка знань, як нова форма економічних відносин, інтегрує в себе основні існуючі на цей час концепції сучасної економіки.

Тобто, в широкому розумінні економіка знань виступає як інноваційна економіка, оскільки тільки знання може бути основою для формування потреби і втілення у життя нововведень; як постіндустріальна економіка, однією з головних рис якої є збільшення питомої ваги сфери послуг у матеріальному виробництві; як інформаційна й глобальна мережева економіка, де знання, втілені у інформацію є головним чинником виробництва.

Означимо, що економіка знань для України – це шанс і один з головних інструментів інноваційного прогресу та основний шлях до поєднання існуючих культурних традицій і наявного гуманітарного потенціалу зі світовими економічними вимогами.

Сама економіка знань, як нова парадигма, складається з: доступна, якісна і безперервна освіта населення на основі нових наукових знань; економічні стимули та інституційний режим, що заохочують до ефективного використання національних і глобальних знань в усіх секторах економіки; ефективна інноваційна система, що об'єднує в єдиний комплекс економіку, наукові, академічні та дослідницькі центри; інфраструктура, яка з'єднує елементи інноваційної системи між собою та із зовнішнім середовищем; держава як ініціатор та координатор процесів розбудови економіки на основі нових знань.

Саме виробництво знань на сьогодні служить основним джерелом зростання економіки в розвинених країнах. Підтвердженням цього може слугувати той факт, що 90% вчених та інженерів, які працювали за всю історію розвитку людства, - наші сучасники, а серед усього обсягу знань 90% створені за останні три десятиліття. За

часткою високотехнологічних секторів у ВВП список найбільш передових країн світу очолює Республіка Корея, потім ідуть Швеція, Швейцарія, Німеччина, Японія, США. При цьому, за обсягом виробництва високотехнологічної продукції країни ЄС помітно випереджають США.

Одним із поширених у світовій практиці показників постіндустріального розвитку країн є інвестиції в економіку знань. Лідруючі позиції серед країн ОЕСР за інвестиціями у знання посідають США (6,6% ВВП), за ними йдуть Японія (5,0%) і країни ЄС (3,8 %). У Китаї економіка знань офіційно визнана державною стратегією. Її гасло: «Основа економіки знань - освіта».

У розвинених країнах 25% трудових ресурсів сьогодні зайнято у сфері науки та високих технологій. У США 8% населення створюють понад 20% ВВП, а країна витрачає на НДДКР близько 40% від загальносвітових витрат, близько 66% працюючих сьогодні мають вищу або незакінчену вищу освіту (адміністрація має намір за життя нинішнього покоління довести цей показник до 90%). Політика розвитку людського інтелектуального капіталу на сьогодні стає одним з головних складових стратегії конкурентоспроможності тієї чи іншої країни при формуванні економіки, що базується на знаннях.

Одна із найзначніших конкурентних переваг України на шляху до розбудови економіки знань - високий рівень освіченості її громадян. Так, 45 % української робочої сили мають вищу освіту, і за цим показником Україна посідає п'яте місце серед європейських країн.

Україна володіє високорозвиненим науковим потенціалом, який спроможний ефективно розв'язувати актуальні проблеми суспільного розвитку та вирішувати сучасні інноваційні завдання. Інтелектуальний потенціал України, незважаючи на негативні наслідки соціально-економічних трансформацій, які мали місце до середини 90-х років минулого сторіччя, й дотепер лишається досить потужним.

На нашу думку, щоб змінити становище та не відстати від загального європейського руху потягу, що набирає хід, в якому країни з різним рівнем розвитку ринкових відносин відправляються в майбутнє, де суспільством стануть керувати закони економіки та суспільства знань, всім лідерам нації доцільно, перш за все, спрямувати свої зусилля на консолідацію людей та формування середовища для розвитку економіки та суспільства знань. Таким чином, економіки та суспільство знань може бути представлена як нова парадигма економічної теорії та теорії державного управління на сучасному етапі розвитку суспільства.

Список використаної літератури

1. Генріх Бортіс. Інституції, поведінка, та економічна теорія. Внесок до класико-кейнсіанської політичної економії. – К, 2007 р., - 560 с.

Грицяк Наталя Вігіславна,

завідувач кафедри інформаційної політики та технологій НАДУ при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК СТРАТЕГІЧНА СКЛАДОВА ПОЛІТИКИ РЕФОРМ

Інформаційне суспільство – стан розвитку суспільних і виробничих відносин, при якому основна частина валового продукту виробляється на основі створення й продажу наукомістких технологій, інформаційних продуктів, тобто результатів інтелектуальної праці громадян. В умовах глобалізації інформаційне суспільство являє собою асоціацію країн, що досягли відповідних економічних, культурних і соціальних параметрів завдяки інформатизації економіки, управління, науки, освіти, культури, життєдіяльності громадян, а також володіють значним ступенем інтегрованості у світову економіку. Ідеологія інформаційного суспільства передбачає кардинальні зміни в системі державної інформаційної політики і її стратегії.

У сучасному світі конкурентоспроможність країни значно залежить від фактору «технологічної готовності», оскільки насамперед технологічний прогрес є рушійною силою соціально-економічного розвитку. У цьому контексті важливою є спроможність країни використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Україна стабільно утримує середні позиції у світових рейтингах розвитку інформаційного суспільства. Очевидно, що українська присутність у світовому та європейському інформаційному просторі на рівноправній основі неможлива без інтенсивного впровадження в усі сфери життя ІКТ, вирішення проблем ефективного розвитку національної інформаційної інфраструктури, прискорення процесів модернізації матеріально-технічної бази, надійного захисту інформаційних ресурсів, істотної перебудови системи державної інформаційної політики, зміцнення прямих й зворотних зв'язків між органами державної влади і суспільством, удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади.

Упродовж останніх трьох років в Україні здійснюються цілеспрямовані заходи з розбудови інформаційного суспільства. Прийнято закони «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про захист персональних даних», затверджена Концепція розвитку електронного урядування в Україні та план заходів щодо її реалізації тощо. Прискоренню процесів розбудови інформаційного суспільства сприяв Указ Президента України про оголошення 2011 року Роком освіти та інформаційного суспільства. В межах заходів з його проведення в Україні впроваджено нову версію Урядового порталу; створено технологічну базу для введення в експлуатацію Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів; введено дію першу чергу єдиного інформаційного веб-ресурсу звернень громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; створено Національну систему індикаторів розвитку інформаційного суспільства, яка характеризує стан поточного інформаційного розвитку у соціально-економічному, науково-технічному, екологічному та інших вимірах.

В Національному плані дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» передбачено завдання щодо побудови основних системоутворюючих елементів системи «Електронний Уряд» та розроблення і

прийняття Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI».

Рух України до інформаційного суспільства відображено в Концепції розвитку електронного урядування в Україні, де електронне урядування розглядається як один з інструментів розвитку інформаційного суспільства, впровадження якого сприятиме створенню умов для відкритого і прозорого державного управління. Прийнята концепція та план заходів з її реалізації повністю відповідають Рекомендації Ради Європи.

Особливо важливим кроком на шляху розбудови інформаційного суспільства, впровадження європейських стандартів забезпечення права громадян на доступ до інформації стало прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Підсумовуючи зазначимо, що розвиток інформаційного суспільства в Україні є важливою складовою державної політики, реалізація якої передбачає створення якісно нових форм організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх взаємодії з громадянами та суб'єктами господарювання шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, можливості отримувати адміністративні послуги та звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування через Інтернет. Очевидним є прагнення держави створити орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток суспільство, в якому кожен міг би вільно створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них доступ, користуватися і обмінюватися ними.

Список використаної літератури

1. Дубов Д. В., Ожеван М. А., Гнатюк С. Л. "Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості". Аналітична доповідь. – К., НІСД, 2010.- 29 с.

2. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Голос України. – 2011. – № 24. – 9 лютого. – С. 15.

3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : закон України від 09.01.2007 № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – С. 511.

4. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 № 2250-р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>. – Назва з екрана.

Телепим Василь Максимович,

д.військ.н., професор, в.о. начальника Національного університету оборони України;

Приходько Юрій Іванович,

к.пед.н., доцент, головний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України

ВІЙСЬКОВА ОСВІТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на засадах: пріоритетності науково-технічного та інноваційного розвитку держави; забезпечення створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів; поліпшення кадрового потенціалу; широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в науку, освіту,

культуру...[2]. Дослідження ролі й місця системи військової освіти в соціокультурному середовищі інформаційного суспільства має розглядатись у її зв'язку з національними інтересами, інтересами безпеки і оборони України, ґрунтуватись на новому баченні системи військової освіти та науки як одного з механізмів розвитку культури, включати висвітлення глибинних процесів інтеграції цивільної і військової освіти [4].

Вплив суспільства на освіту можна інтерпретувати як такий, що містить такі основні сфери, як економічна, соціальна, політична і духовна.

Економічна сфера визначає матеріальну базу всієї освіти, як цивільної, так і військової. Економіка зумовлює спектр спеціальностей та професій, зміст військової освіти, впливає на матеріально-технічне забезпечення та технологію підготовки фахівців. В економічній сфері розвинених суспільств формується спеціальний різновид суспільного виробництва – військово-промисловий комплекс, що забезпечує підтримання безпеки та обороноздатності країни, а в разі потреби – застосовується для захисту її суверенітету та територіальної цілісності.

На військово-професійну підготовку *соціальна структура* впливає у такий спосіб, що кожний соціальний прошарок та окремі соціально-професійні групи, у тому числі й військовослужбовці, виробляють специфічний стиль життя та службової діяльності. Стиль життя кожного соціального прошарку специфічно впливає на поведінку підлітків та юнаків, які бажають навчатись у військових навчальних закладах і стати захисниками Батьківщини. Адже саме завдяки діяльності системи військової освіти кадри висококваліфікованих фахівців сформувалися як спеціалізована група працівників військової сфери, складова багатопрофесійної соціальної групи інтелігенції, як військова еліта.

Як чинник впливу на військову освіту можна розглядати державу, тобто певну ланку *політичної системи суспільства*, що має владні функції. Вона являє собою сукупність взаємопов'язаних установ та організацій (законодавча структура, державний апарат, адміністративні, фінансові органи, суди тощо), які здійснюють управління суспільством.

Цілеспрямованим і опосередкованим є також вплив держави та суспільства на *духовну сферу* освіти. Водночас, перед системою освіти в цілому і військовою – зокрема, стоїть завдання одночасно із суспільством шукати відповіді на такі питання: "Що розвивати в людині?" (а точніше – "у якому напрямку її розвивати?"), "Яких духовно-культурних цінностей дотримуватися?") і, відповідно, паралельно шукати відповіді на питання – "як це зробити, дотримуючись гуманістичних, демократичних принципів?".

В свою чергу, незаперечним є вплив освіти на всі сфери діяльності суспільства. Наприкінці ХХ ст. інститут освіти посів ключове місце в загальній стратегії розвитку сучасної цивілізації [1, 3] і в інтегрованому вигляді виконує такі взаємопов'язані функції:

соціально-економічні, що забезпечують формування та розвиток інтелектуального, науково-технічного і кадрового потенціалу суспільства;

соціально-політичні, реалізація яких дає змогу забезпечити безпеку суспільства, його національні інтереси в найширшому їх розумінні, соціальний контроль, соціальну мобільність, стійкий розвиток суспільства, його інтернаціоналізацію та включення в загальні цивілізаційні процеси;

культуротворчі функції в розвитку духовного життя суспільства, де освіті належить вирішальна роль, бо вона не тільки безпосередньо впливає на формування

особистості, а й виховує в неї почуття соціальної відповідальності, дає можливість зберігати, розвивати й трансплювати духовну спадщину.

До числа найважливіших *соціально-економічних функцій* військової освіти належить, насамперед, формування інтелектуального, творчого потенціалу захисників держави. Сьогодні військовій освіті потрібно "озброїти" своїх випускників, крім суто професійних компетенцій (знань, навичок), лідерських якостей, умінь орієнтуватися в дедалі зростаючому потоці інформації, ще й здатністю до спілкування, діалогу, вмінням працювати в екстремальних умовах у військових колективах і готовністю до розв'язання конфліктних ситуацій, постійного оновлення та поповнення знань, саморозвитку.

Соціально-політичні функції пов'язані з кардинальними змінами і всередині освітньої системи, і в тому середовищі, в якому вона існує. Це привело до усвідомлення нової ролі, яку виконує в сучасному суспільстві військова освіта. Йдеться про забезпечення національної безпеки. Безпека взагалі, у широкому значенні слова, є система умов і чинників, у якій країна та суспільство органічно функціонують і розвиваються за своїми внутрішніми законами, делегуючи управлінню право стимулювати позитивні тенденції і зрушення, а також коригувати негативні відхилення, забезпечуючи при цьому країну від загроз зовнішнього середовища. Міцна армія в сучасних умовах виконує надзвичайно важливу функцію забезпечення безпеки країни, вона ж є її (безпеки) вагомим аргументом.

Культуротворча і духовна місія військової освіти на початку XXI ст. переживає не менш серйозні потрясіння і трансформації, ніж функції соціально-економічного та соціально-політичного напрямів. Пошуки майбутніми військовими фахівцями самих себе, своєї індивідуальності, свого статусу відбуваються в наш час в умовах, коли держава, засоби масової інформації, родина, школа, релігійні організації, політичні лідери, різні субкультури (у тому числі молодіжні) пропонують, рекламують і навіть нав'язують досить різноманітні й відмінні одні від одних цінності. Динамізм, постійна змінюваність середовища, ціннісних орієнтацій – усі ці характеристики сучасного цивілізованого суспільства, безумовно, диктують чи задають умови, у яких відбувається військово-освітній процес. Розмірковуючи про глобальні духовно-культурні процеси, важливо не втратити зв'язок між головними, загальнозначущими речами та особистістю. Визнаючи за освітою воістину ключову роль у формуванні, розвитку, збереженні, трансляції культури і духовних цінностей, слід пам'ятати, що державна ідеологія у сфері освіти має бути "людиноошадною", ненасильницькою та цивілізаційно ефективною, враховувати світовий досвід і власну національно-історичну спадщину.

Освітня сфера, з огляду на її соціальну роль та функції, глобалізаційний характер, може здійснювати суспільств в транснаціональних масштабах. Водночас, військова освіта перестала бути лише сферою послуг – як і загальнодержавна, вона перетворилася на спосіб формування майбутнього нації, на гаранта її безпеки. І тому дуже важливим є вирішення завдання історичного масштабу – шляхом науково обґрунтованого реформування зберегти здобутки вітчизняної системи військової освіти як унікальної ланки всесвітньої культури і водночас вивести її на рівень найбільш розвинених і ефективних структур світового рівня.

Список використаної літератури

1. Астахова Е.В. Трансформация социальных функций высшего образования в современных условиях: [пособие по социологии образования] / Е.В. Астахова. – Харьков: ХГИ НУА, 1999 – 74 с.
2. Закон України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2007. – № 12. – Ст.102.
3. Ніколаєнко С.М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства / С.М. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2005. – 319 с.
4. Телелим В.М. Система військової освіти: протиріччя розвитку, напрями та шляхи реформування / Ю.І. Приходько // Наука і оборона. – 2012. – № 4. – С. 42– 49.

Розпутенко Іван Васильович,

д.держ.упр., професор, завідувач кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ І ПРЕДМЕТ ПОЛІТИКО-ІДЕОЛОГІЧНОЇ АГРЕСІЇ

Розвиток комунікаційних системних мереж створює далеко не віртуальну можливість цільового маніпулювання свідомістю тих чи інших груп людей, регіонів чи країн з метою нав'язати потрібні оціночні характеристики, погляди, норми поведінки, за потреби - для дестабілізації владних, суспільних структур, несанкціонованого втручання у внутрішні справи держав.

Інформаційна агресія, вплив ґрунтуються на використанні в основному трьох “кітів”: засобів масової інформації (ЗМІ), культури, суспільних наук. Форми ж і канали поширення інформації можуть бути найрізноманітніші - історичні, культурологічні розвідки, музика, іграшки, технічні пристрої, ЗМІ тощо - залежно від завдань і цільових соціальних груп. Заразом інформаційні війни передбачають комплексне використання комунікативних засобів і дій, коригованих відповідно до конкретного інформаційного простору.

Інформаційні війни становлять найнебезпечніший вид інформаційної експансії, яка характеризується відчутною агресією, спрямованість якої очевидна. Водночас інформаційні війни мають певні ознаки й інтервенції, адже вони мають агресивний характер. При цьому, інформаційні війни полягають здебільшого не в агресивному спонтанному захопленні інформаційного простору, або впливі на певні системи інформаційної інфраструктури держави, вони спрямовані на свідомість населення країн, або певної групи, зокрема населення міждержавних об'єднань.

За всю свою історію Україна була предметом посягань інших країн. Її землі краляли, неначе святковий коровай, а українців, користуючись їх ментальною терплячістю і толерантністю, перетворювали на слухняних рабів, нав'язуючи свої ідеології, культуру, релігію. Час пройшов, історична правда втілилася в українську незалежність, але посягання не припинилися. Вони просто трансформувалися, і тепер – Україна постійна жертва доколишніх інформаційних війн.

Наша ж держава не тільки не встигає належним чином якось реагувати на ворожі інформаційні атаки, а навіть, складається враження, не збирається цього робити. Чого варті публічні висловлювання керівництва Москви щодо участі і місця України у Другій світовій війні, де перемога однією фразою Путіна була приватизована росіянами. Або ж не кращі за В.Путіна “інтелігенти” жириновські,

леонтьєви, вассермани, познери тощо, що своїми хамськими висловлюваннями у ЗМІ намагаються щоразу копнути Україну і українців. Може хтось з них оголошений персоною нон-грата?

Влада (МЗС України) займає неефективну оборонно-виправдовувальну позицію, в той час, коли інформаційні агресори втілюють свої плани. Як наслідок, інвестиції в українську економіку скорочуються, негативне ставлення росіян до України зростає (за дослідженнями “Левада Центр”), Румунія виграє в Україні суд в Гаазі, постійно з’являються публікації у світових виданнях щодо продажу Україною у терористичні країни озброєння і ракетних технологій, блокується прийняття резолюції ООН щодо Голодомору, мусуються “факти” щодо минулого Івана Дем’янюка, у результаті чого у необізнаного глядача-слухача-читача складається думка, що німці були жертвою, а українці агресором.

Щоб навести ще деякі з прикладів інформаційної війни проти України, далеко йти не треба: варто лише згадати діяльність таких антиукраїнських організацій, як “Русь”, “Русское собрание”, “Киевская Русь”, “Русский клуб”, “Русская община Севастополя”, “Русский культурный центр”, “Институт стран СНГ”, “Євразійський Союз Молоді” та інші; проросійські політичні сили такі як: “Русский блок”, “Народна опозиція”, Комуністична Партія України, “Союз левых сил” та інші; різні проросійські релігійні організації, серед них і Українська Православна Церква Московського Патріархату; Чорноморський Флот Російської Федерації тощо.

Всі вони беруть участь в інформаційній війні проти України під впливом і за підтримкою російської влади. У їхню роботу входить перекручування історії, дискредитація Української держави, зневажливе ставлення до української культури і мови, плондрування українських символів тощо.

У свою чергу негативний вплив на українців, а також на формування негативного іміджу України здійснюється бізнесовими структурами та урядами іноземних держав. Це, насамперед, закиди про ненадійність партнерства з українцями, пропагандистська робота з метою поділу кордонів України.

Як відомо, ЗМІ називають четвертою владою. Вони генерують громадську думку, надають або ж замовчують інформацію. Інтернет, як засіб інформації та комунікації, стаючи доступнішим, все більше впливає на формування точки зору людини з того чи іншого питання.

Кіно, відео, преса та література відверто або приховано нав’язують стереотипи, установки, уявлення, які вигідні впливаючій стороні. На емоційно-чуттєвому рівні індивіду прищиплюється сприйняття або несприйняття чогось, вносяться корективи в світогляд. Перевага цих засобів у тому, що вони діють дуже делікатно, але з вищою ефективністю, ніж при застосуванні грубої сили. Тобто, подання шкідливої інформації через ці засоби є безпрограшним, позаяк вона гарно сприймається цільовою аудиторією і користується певним кредитом довіри.

Напевне, це найбільш розповсюджений вид зброї, який дуже ефективно застосовується проти України. Сьогодні фактично в кожному номері друкованого або Інтернет-видання міститься матеріал, що є фрагментом тієї або іншої інформаційної війни. Кінопростір України – це переважно синтез продукту американського, що нав’язує чужорідні, часто штучні цінності і російського, що зображує українця як щось меншовартісне і недалекоглядне, перекручує українську історію (більшість сучасних серіалів, російські фільми: “Брат-2”, де “руський” “мочить” “бандеровца” зі словами – “вы мне еще за Севастополь ответите!”, “72 метра”, в якому російські офіцери-підводники демонстративно покидають урочисту

присягу Україні, “12” Міхалкова, де показано пенсіонера-українця, спостерігаючи за яким, розумієш – він розумово недорозвинутий, щось незрозуміло бурмоче, блокбастер “Адмірал”, в якому український батальйон “підло” залишає “доблесного” Адмірала напризволяще, “Тарас Бульба” Володимира Бортка, де українські козаки весь фільм воюють за “російську землю” і за “російську віру” ще й чекають на “воскресіння російського царя” та багато інших “блокбастерів”, де вважається добрим тоном українок зображати повіями, а українців підлими злочинцями. Наш мовний, культурний, духовний та інтелектуальний простір є об’єктом агресії.

Можна назвати й інші приклади: їх немало. Всі ці аргументи говорять про одне: ігнорувати інформаційні напади, коли триває інформаційна війна далі не можна.

Відтак, Україна має приділити питанню інформаційної зброї велику увагу. Реагуючи на вимоги часу і планомірну інформаційну війну проти України, в нашій державі має бути створена інформаційна зброя для можливості, а в разі необхідності, вести інформаційні війни, здійснювати інформаційні напади на супротивників, підтримувати інформативно співвітчизників за межами держави.

Виготовляючи цей вид зброї, Україна має обмежуватися ефективною інформацією. Розкриття правдивих тем Голодомору і Голокосту, висвітлення життя історичних персоналій таких як І.Мазепа, С.Бандера, Р.Шухевич, А.Мельник, Т.Бульба-Боровець, П.Скоропадський, ролі організацій українських націоналістів (ОУН-бандерівців, ОУН-мельниківців), Української повстанської армії “Поліська Січ”, Української повстанської армії (УПА), пропаганда української культури, мови, цінностей – гарна інформаційна зброя, шкідлива для тих, хто по-своєму інтерпретує історію, не сприймає незалежність України, нав’язує свою культуру та ідеологію.

Диву даєшся, коли переглядаючи деяку інформацію про засновників (власників) ЗМІ, читаєш, скажімо так: “Акціонерне товариство закритого типу “Українська незалежна ТВ - корпорація” (телеканал “Інтер”) створюється коштом засновників першого покоління (БАТ “Перший канал”, Росія, м.Москва – 29%), а далі виступають засновники другого покоління, серед яких Міністерство державного майна Росії - 38,9%; Федеральне Державне унітарне Підприємство “Федеральний технічний центр” - 3 %; ІТАР-ТАСС - 9,1%; ЗАТ “ОРТ-КБ” (консорціум банків) – 24 %; БАТ “ЕберЛінк” – 11%; БАТ “РастрКом2002” – 14%.

Це мова про “Українську незалежну ТВ - корпорацію”.

Інші не кращі. Для прикладу Міжнародна комерційна телерадіокомпанія (ICTV) створена коштом підприємства з іноземними інвестиціями “Роял Капітал” – 23,38%; ТОВ “Центральний Московський депозитарій” (Росія, м. Москва, 30 акціонерів) – 29,85%.

Цей список “незалежних”, “українських” ЗМІ можна було б продовжувати до нескінченності, відзначаючи тенденцію переростання особливостей функціонування інформаційного простору в стійкі закономірності (констатація факту):

- 1) інформаційний простір України не є українським ані за формою, ані за змістовним наповненням;
- 2) незалежність ЗМІ, як правило, проявляється в незалежності від українських проблем і української людності;

3) інформаційний простір України настільки лібералізований, що не знає цілеспрямованого позитивного впливу держави відповідно до чинної Конституції України;

4) злиття фінансового, політичного й інформаційного капіталу, включаючи вагомі частки іноземного капіталу, що складає загрозу національній безпеці України.

Почепцов Георгій Георгійович,

*д.філол.н., професор Національної академії державного управління
при Президентові України*

СМИСЛОВІ ВІЙНИ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ

Телебачення, як і ЗМІ в цілому, працюють із тими смислами, які на цей період вважаються актуальними. Якщо в стабільній ситуації вони працюють із глибинними смислами, на яких базуються й новини, й кіно, то в ситуації трансформаційній вони вносять нові смисли, які були до цього периферійними, намагаючись виштовхнути їх у центр і втримати в полі зору.

Смислові війни характеризуються переосмисленням фактів на користь інтерпретатора. Прикладом таких війн була холодна війна, перебудова, оксамитові й кольорові революції, включаючи Помаранчеву.

Характерні риси смислових війн:

- ▲ базовий інструментарій – реінтерпретація,
- ▲ охоплення не одного сегмента населення, а всіх,
- ▲ більший інтерес не до факту, а до його переосмислення,
- ▲ ціль – задати для людини власний апарат відторгнення неправильних інтерпретацій.

Ці характеристики якраз і виводять нас на відмінність смислових війн та інформаційних. Сміслова війна змінює всю модель світу, інформаційна – лише якийсь малий її сегмент. Сміслова війна працює з усім населенням, інформаційна – з якимсь її малим сегментом. Сміслова війна розрахована на довготривалий період, інформаційна зацікавлена в моментальному результаті. Інформаційна війна зберігає наявні механізми мислення, сміслова – намагається вибудувати нові.

Сміслову війну не слід плутати з цивілізаційною, про яку багато говорять із часів С. Хантінгтона. Але, на наш погляд, тут є суттєва відмінність. Цивілізаційна війна має пасивний характер, адже вона автоматично виникає на територіях, що межують одна з одною. Сміслова ж війна – активний процес. Там завжди присутній суб'єкт, який має свої чіткі цілі.

Ці характеристики можна звести до купи:

Тип війни

Цивілізаційна

Сміслова

Тип процесу

Пасивний

Активний

Тип взаємодії

Об'єкт проти об'єкту

Суб'єкт проти об'єкту

Сміслова війна зайнята **концептуальним перекладом**. Саме тому її улюбленими бійцями є ті, хто працює зі стратегічними комунікаціями суспільства, наприклад, письменники. Для інформаційної війни головними бійцями є журналісти, бо вчорашня газета потрібна тільки історикам.

Перебудова як сміслова війна виконувала функції концептуального перекладача. В результаті особи зі списку «ворогів» (Бухарін чи Троцький) переходили у список «друзів». І навпаки: «друзі» ставали «ворогами», як-от Ленін

чи Сталін. Як наслідок почали змінюватися назви вулиць і площ, мінялися навіть пам'ятники. І по сьогодні в процесі запеклої боротьби скидають в Україні пам'ятники Леніну. Якщо населення отримує таке смислове щеплення, воно вже може самотужки цензурувати інформаційні потоки, розглядаючи той чи інший факт як правду чи брехню. Розрізнення робиться на підставі того, чи відповідає факт картині світу, яка стала новою під час перебудовчої трансформації.

Що відбувається, коли смислову війну сприймають як інформаційну? Приклад Радянського Союзу демонструє, що його реагування, наприклад, на зарубіжні голоси було саме таким. Фізичне глушіння погано спрацьовує у випадку смислової війни і добре у випадку інформаційної. В останньому випадку вдається закрити вхід окремого факту в публічне обговорення, зупинивши його поширення.

Коли ми маємо справу зі смисловою війною, виявляється, необов'язково оперувати вербальним матеріалом. Смилова війна триває у масовій культурі, літературі, речах широкого вжитку. Саме вони імплантують елементи майбутньої картини світу, які дозволяють реінтерпретувати вхідний інформаційний потік. Саме тому Іран, наприклад, заборонив входження ляльок Барбі та «Сімпсонів».

Інформаційна і смылова війна мають ще й різну спрямованість. Центр уваги інформаційної війни – в інформаційних потоках, смылової – в когнітивних процесах. Тож і захист від таких інтервенцій треба вибудовувати різний. У випадку інформаційної війни йдеться про захист інформаційних потоків, у випадку війни смылової – когнітивних процесів.

Можна розкрити приклад введення триетапної смылової війни, як це відбувалося під час перебудови:

- ▲ інтервенція мовою старих цінностей та старого змісту, як, наприклад, перебудова Михайла Горбачова починалася традиційним набором висловлювань любові до Леніна,

- ▲ мовою нових цінностей, але старого змісту (див. тогочасні доповіді Горбачова, де слово використовується «революція», але тепер традиційно радянське ідеологічне слово «революція» несе значення «трансформації», тобто перехід відбувся на підміні значень),

- ▲ мовою нових цінностей і нового змісту.

У результаті перебудова повністю змінює не лише старих героїв, а й уводить нових, які й стали героями телеекрану. Тепер старий герой просто не може потрапити на екран, бо виник новий формат героїки. В результаті героя минулого (умовно кажучи, «героя соцпраці») було замінено на героя сьогоднішнього (умовно кажучи, «дисидента»), навіть тоді, коли мова йде про минуле.

Роль інформаційних інтервенцій може зніматися з часом, оскільки людина може отримати іншу інформацію. Роль смылових інтервенцій завжди залишатиметься важливою, оскільки в результаті їхньої дії в розум людини проникає інша модель світу, й людина починає жити за її законами. Інформаційна інтервенція не змінює механізмів обробки інформації. Смылова інтервенція хоче змінити саме механізми, а не окремі її компоненти. Саме тому результат стає незворотнім.

Малиш Наталія Андріївна,

д.держ.упр., доцент, професор кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

ЕКОЛОГІЧНА ІНФОРМАЦІЯ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗА, НЕБЕЗПЕКА, КРАХ?

«Екологічна» інформація визначена однією з основних галузей інформації відповідно до статті 17 Закону України «Про інформацію». Найбільш вагомим інструментом щодо участі громадськості в прийнятті рішень, доступу до інформації та правосуддя з питань, що стосуються довкілля, є Орхуська конвенція [1]. Україна ратифікувала цей документ 6 липня 1999 р. Орхуська конвенція надає права громадськості за трьома основними принципами:

- доступ до екологічної інформації;
- участь громадськості в процесі прийняття екологічно важливих рішень;
- доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

У 2004 р. в приміщенні Мінприроди створено та відкрито Орхуський інформаційно-тренінговий центр за сприяння Проекту Європейського Союзу «Екологічна освіта, поінформованість громадськості». У Міністерстві охорони довкілля та природних ресурсів діє Громадська рада, яка об'єднує громадські організації, бере участь у прийнятті екологічно важливих рішень та проводить моніторинг впровадження Орхуської конвенції. Громадська рада організовує проведення консультацій з громадськістю та громадські слухання.

Зміни до законодавства України з метою впровадження Орхуської конвенції та адаптації до її вимог було внесено у 2002 році. Зміни відбулись у:

- визначенні системи інформаційного екологічного забезпечення про стан навколишнього природного середовища Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- введенні сутності заяви про екологічні наслідки діяльності, що розміщують в засобах масової інформації замовники державної екологічної експертизи Закону «Про державну екологічну експертизу»;
- створенні та забезпеченні функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- відповідальності службових та посадових осіб у випадку їх відмови чи несвоєчасного надання екологічної інформації Кодексу України про адміністративні правопорушення;
- інших нормативно-правових актах.

З метою підготовки та проведення кампаній з громадського лобіювання, як спрямовані на залучення громадськості до аналізу, моніторингу та визначення способів підвищення ефективності екологічної політики в державі була підготовлена Методика підготовки та проведення кампанії з громадського лобіювання [3].

У зв'язку з дискусією щодо негативних наслідків для довкілля від видобування сланцевого газу в Україні 29 жовтня 2012 р. міністр Е. Ставицький ліквідував Громадську раду всеукраїнських природоохоронних організацій, яка працювала з 1996 року. Натомість було створено громадську раду, яка підтримала небезпечний проект з видобування сланцевого газу [2].

Новопризначений міністр О. Проскураков у 2013 р. ліквідував Орхуський інформаційно-тренінговий центр, що працював з 2004 року і завдяки якому

громадські організації отримували екологічну інформацію, проводили зустрічі та дискусії, і через який міністерство здійснювало співпрацю з широким колом неурядових організацій, науковців, фахівців у галузі охорони природи.

У 2013 році зі складу організаторів Міжнародного екологічного форуму «Довкілля для України» були виключені представники громадськості, що мають критичну позицію щодо політики міністерства, зокрема і Всеукраїнська екологічна ліга, яка виступала організатором Форуму з моменту його заснування. Скасована програма, розроблена громадським Оргкомітетом ще у грудні 2012 року і надіслана більш ніж двом тисячам адресатам. Замість неї, лише у березні 2013 року, на сайті Мінприроди з'явилася попередня програма, що відображає прагнення керівництва Мінприроди домогтися суспільної підтримки проекту з видобування сланцевого газу в Україні.

За окремим дорученням Міністра (від 26.02.2013 р. № 33) Державному підприємству «Екобезпеки, нормування та інновацій» доручається забезпечити здійснення організаційно-фінансових заходів з питань підготовки та проведення Міжнародного екологічного форуму «Довкілля для України». Відповідно до листа цього ж ДП керівники підприємств та установ мають «...виступити донором» та «...надати спонсорську підтримку підприємству» на проведення Форуму.

Паралельно міністерство оголосило тендер (вартістю 1 млн. грн.) на проведення Форуму. Зазначимо, що в попередні три роки жодної гривні бюджетних коштів на проведення цього заходу витрачено не було [2].

Отже, можна стверджувати, що в 2012 році в системі державного управління у сфері охорони довкілля розпочалися руйнівні процеси.

Відсутність цілеспрямованих і продуктивних зусиль у галузі державної політики щодо охорони довкілля негативно позначається на внутрішній та на зовнішній політиці України, яка повинна сприяти формуванню та реалізації ефективної політики у сфері освіти, культури, охорони здоров'я.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля”. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 34, ст. 296.
2. Лист Всеукраїнської екологічної ліги до громадськості від 19.03.2013 р. [Електронний ресурс] : Режим доступу : www.ecoleague.net.
3. Малиш Н. А. Ефективні механізми формування державної екологічної політики : монографія / Малиш Н. А. – К. : “К.І.С.”, 2011. – 348 с.

Мартиненко Володимир Федорович,

д.держ. упр., професор кафедри управління суспільним розвитком Національної академії державного управління при Президентові України

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

На державному рівні вже визнали, що корупція має системний характер. Так, наприклад, у Національній антикорупційній стратегії на 2011–2015 роки наголошується, що “корупція в Україні набула ознак системного явища, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, все глибше

укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних цілей.

Проведення громадської антикорупційної експертизи має здійснюватися на таких методичних засадах: експертиза має здійснюватися на стадії підготовки документа, у процесі його прийняття, на етапі його реалізації; проведення експертизи здійснюється на базі відповідного циклу, який має свій початок і кінець.

Аналіз природи корупції в Україні, вивчення передового досвіду країн, які успішно борються з корупцією, дає підстави для узагальнення основних етапів проведення антикорупційної громадської експертизи. Ми виділяємо наступні обов'язкові етапи підготовки та проведення експертизи.

1. Аналіз методологічного забезпечення

На цьому етапі здійснюється тлумачення термінів, визначень, механізмів, які будуть застосовуватися у даному нормативному акті. Основна мета - виявити терміни, визначення, механізми, які не забезпечують однозначного та конкретного трактування дій суб'єктів – учасників даного нормативного документа. Невизначеність, неконкретність термінів, механізмів дає простір для суб'єктивного трактування процесів, дій суб'єктів – чиновників, які мають регулюватися даним документом. Основний напрямок вивчення методологічного забезпечення – дослідження механізмів превентивного впливу органів влади і громадянського суспільства на майбутні суспільні процеси.

2. Проведення аналітичного дослідження стану предмета та відображення його у документі

Основним завданням аналітичного етапу є дослідження положень документу, які мають встановити стан даного об'єкту, предмету, відносин суб'єктів, механізмів, системи і т. ін. У ньому має бути об'єктивно відображений стан відносин суб'єктів, об'єктів і т. ін. у кількісних та якісних показниках. Об'єктивна характеристика стану відносин, об'єкту, предмету і т. ін. засвідчує реальний вклад органів державного управління у суспільний розвиток. Невизначений стан об'єкта, предмета дозволяє знаходитися на керівних посадах непрофесіоналам, що зумовлює високі ризики корупції.

3. Аналіз мети введення документа

Дослідження мети введення документа має встановити його можливий реальний вплив на суспільні процеси. Мета має мати конкретний організаційний, фінансовий, законодавчо-нормативний, техніко-технологічний, моральний, етичний і т. ін. виміри. Якісна характеристика має мати кількісний вимір, наприклад, мета – «знижити рівень корупції» має мати кількісний вимір: на скільки? За якою формулою це можна розрахувати та довести? Невизначена мета введення того чи іншого документа свідчить про небажання органів влади реально позитивно впливати на суспільний розвиток.

4. Вивчення стану прогнозування можливих позитивних та негативних результатів введення документа

На цьому етапі важливо забезпечити об'єктивну характеристику документа, який спрямований на досягнення позитивних результатів та прогнозування отримання можливих негативних результатів. Одним із негативних результатів може бути імітація активності органів влади у вирішенні даного питання. Важливо визначити ризик імітації активної позиції влади або інститутів громадянського суспільства.

5. Аналіз ресурсної бази

Цей етап експертизи спрямовується на аналіз пунктів, положень документа, які мають забезпечити ресурсну базу реалізації положень. Аналізують законодавчо-нормативні, організаційні, фінансові, техніко-технологічні, інформаційні, культурні, духовні, моральні і т. ін. ресурси. У документі досліджується ступінь конкретизації ресурсів, які є та які потрібно створити, залучити, розробити, прийняти і т. ін. для досягнення поставленої мети.

6. Ідентифікація об'єктів

На цьому етапі характеризується ступінь конкретизації об'єктів, які потрапляють у поле регулювання чи управління даного документа. Об'єкти характеризуються ступенем визначення реального стану в національному господарстві. Об'єктом антикорупційної експертизи мають бути законодавчо-нормативні документи, які спрямовані на боротьбу проти корупції, діяльність тих чи інших органів державної влади, яка спрямована на усунення корупції як суспільного явища.

7. Суб'єкти розробки та реалізації законодавчо-нормативних актів

Даний етап передбачає проведення експертизи наукового обґрунтування суб'єктів, які беруть участь у розробці та реалізації даного нормативного акту. В документі мають бути встановлені функції суб'єктів, їх повноваження та відповідальність. Йдеться про органи державної влади та інститути громадянського суспільства, окремих громадян, які включаються у боротьбу проти корупції.

8. Рушійні сили (суперечності, ризики, механізми управління ризиками)

Даний етап є останнім на підготовчому етапі та основним пунктом у методиці проведення експертизи законодавчо-нормативного проекту. На цьому етапі конкретизуються суспільні об'єктивні суперечності, які будуть супроводжувати процес впровадження у практику даного проекту. Кожен проект має конкретизувати об'єктивні та суб'єктивні суперечності суспільного розвитку в даній сфері суспільних відносин. Крім того, слід встановлювати корупційні ризики, які зумовлені об'єктивними та суб'єктивними суперечностями.

Як відомо, суперечності лежать в основі рушійних сил суспільного розвитку, які можуть мати позитивний та негативний, утворюючий або руйнуючий характер. Кожна суперечність зумовлює відповідні ризики, які мають бути ідентифіковані, та розроблені механізми управління ними. Відсутність або недосконалість механізмів управління призводить до того, що суперечності суспільного розвитку починають стихійно знаходити шляхи реалізації. У кінці кінців, стихійна дія суперечностей та ризиків призводить до різного роду проблем, які породжують кризи, які переростають у конфлікти. Відсутність адекватних механізмів розв'язання проблем призводить до різноманітних катастроф суспільного розвитку – локальних та глобальних.

9. Розробка стратегії й тактики реалізації цілей нововведень, які представлені у даному законодавчо-нормативному документі

На даному етапі здійснюється експертиза наявності у даному документі розробленої стратегії й тактики реалізації нормативних нововведень у практику суспільного розвитку. Після підготовчого етапу експертизи, який закінчується аналізом ступеня розкриття рушійних сил, суперечностей, корупційних ризиків, конфліктів інтересів, здійснюється експертиза наявності у даному документі цілісної стратегії й тактики реалізації мети нововведень. Відсутність або недосконалість розробленої стратегії й тактики реалізації мети нововведень та перетворення їх у бажані позитивні результати свідчить про формальність

розрахованого документу та його незначного впливу на зміну реальної ситуації, що зумовлює високі корупційні ризики.

10. Формування системи гарантій реалізації стратегії й тактики

На цьому етапі аналізується наявність у документі системи законодавчо-нормативних, фінансово-економічних, організаційних, техніко-технологічних, інформаційних, соціальних, етичних, духовно-моральних гарантій реалізації стратегії й тактики. Наприклад, законодавчо-нормативні гарантії мають відповідати змісту статтям Конституції України, в якій констатується пріоритет права над законом. Йдеться про те, що експертиза закону (або іншого документа) має бути спрямована на аналіз стратегії й тактики реалізації прав і свобод громадян. Мають бути розроблені інструменти, громадські інститути та державні органи, які будуть реалізовувати право суб'єктів суспільного розвитку. Тобто, експертиза має бути спрямована на характеристику прозорості та аналіз механізмів гарантій від суб'єктивного впливу державних чиновників та корупційних ризиків.

Однією із головних гарантій забезпечення превентивного впливу на усунення корупційних ризиків є вивчення ступеня мотивації чиновників у здійсненні того чи іншого управлінського рішення. Тому громадська експертиза законодавчо-нормативного документа має вивчити ступінь індивідуальної мотивації чиновника, який має бути зацікавлений у розвитку даної сфери без корупційних мотиваторів. Відсутність досконалої діючої системи суспільних мотивів призводить до корупційних діянь державних службовців різного рангу.

11. Формування системи оцінювання ефективності впровадження законодавчо-нормативного проекту

Цей етап завершує проведення громадської експертизи проектів документів, метою яких має бути **превентивний вплив** на усунення корупційних ризиків. На цьому етапі здійснюється аналіз ефективності впровадження даного документу у практику господарювання.

Висновки. Аналіз змісту та характеру громадської антикорупційної експертизи дає підстави для таких висновків.

1. Природою корупції є відсутність державного централізованого впливу на індивідуальну мотивацію державних службовців, що призводить до того, що чиновник сам себе мотивує шляхом корупційних дій. Формування корупційного середовища здійснюється в умовах відсутності свідомого державного впливу на антикорупційну політику та пасивну поведінку громадянського суспільства.

2. Системний підхід у проведенні громадської експертизи передбачає такі етапи:

- аналіз методологічного забезпечення;
- проведення аналітичного дослідження стану предмета та відображення його у документі;
- аналіз мети введення документа;
- вивчення стану прогнозування можливих позитивних та негативних результатів введення документа;
- аналіз ресурсної бази;
- ідентифікація об'єктів;
- суб'єкти розробки та реалізації законодавчо-нормативних актів;
- рушійні сили (суперечності, ризики, механізми управління ризиками);
- розробка стратегії й тактики реалізації цілей нововведень, які представлені у даному законодавчо-нормативному документі;

- формування системи гарантій реалізації стратегії й тактики;
- формування системи оцінювання ефективності впровадження законодавчо-нормативного проекту.

3. Введення інститутів громадянського суспільства у боротьбу проти корупції включає у процес боротьби активного суб'єкта суспільних відносин, який має забезпечити формування антикорупційного середовища на превентивних засадах.

4. Активізувати боротьбу проти корупції держава має шляхом розробки макроекономічної політики мотивації державних службовців різного рівня.

Подальше дослідження процесів активізації боротьби українського суспільства проти ракової пухлини – корупції потребує конкретизації функцій інститутів громадянського суспільства та органів державної влади у цьому процесі, які на сучасному етапі не визначені. Крім того, перспективним напрямом у дослідженнях є формування системи гарантій реалізації функцій інститутів громадянського суспільства та органів державної влади.

Список використаної літератури

1. Зеленецький В. Корупція в Україні та організаційно-правові основи боротьби з нею. [Електронний ресурс]: Режим доступу: jurinfo.com.ua.
2. «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки» Указ Президента України (N 1001/2011) 21 жовтня 2011 року.
3. А. Швейцер. Культура і етика. Москва.-1973.-с.306-308.
4. Степула Н. Занепад соціального капіталу – індикатор занепаду України. [Електронний ресурс]: Режим доступу: www.radiosvoboda.org.
5. «Державна програма щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки», яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. n 1240.
6. Запобігання та протидія корупції: навчальний посібник/ за ред. проф. Михненка А.М. // А.М.Михненко, О.В.Руснак, А.М.Мудров, С.О.Кравченко та ін. – 2-ге вид., доп. І перероб. – К.: НАДУ, - 2011. – 464 с.
7. Мартиненко В.Ф. Нова парадигма боротьби з корупцією в Україні // Нові підходи до боротьби з корупцією: законодавче забезпечення та проблеми реалізації: [матеріали засідання круглого столу]/ за заг. Ред.. Ю.М.Бардачова, І.П.Лопушинського. – Херсон: Гринь Д.С., 2011. – 116 с.
8. Пантелейчук І.В. Формування позитивного іміджу органів державної влади: теорія, методологія, практика: Монографія/ І.В.Пантелейчук. – К.: Альтерперс, 2011. – 316 с.

Белокрылова Ольга Спиридоновна,

д.э.н., профессор, заведующая кафедрой экономической теории Южного федерального университета, г. Ростов-на-Дону, Россия

КАТЕГОРИАЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЭКОНОМИКИ ЗНАНИЙ

Как правило, экономико-теоретические исследования современной экономики знаний концентрируются на изучении отдельных ее черт и проявлений с акцентом на одной или нескольких ее особенностях. На наш взгляд, это существенно ограничивает круг анализируемых вопросов и направлений исследований в рамках каждой из теорий. Так, предметом теории информационной экономики, в основном, являются новые методы ведения бизнеса в электронно-цифровой среде и изменения в экономической сфере, связанные с появлением современных информационно-

коммуникационных технологий (например, деятельность компаний, занятых разработкой программного обеспечения, виртуальных услуг, высокотехнологичного оборудования, а также исследованиями в области космоса или генной инженерии). Исследования растущей роли образования и науки в современном производстве, новое качество экономического роста в долгосрочной перспективе как ядро нового общества характеризуют предметную область теории экономики знаний, а в рамках других теорий, например, глобальной сетевой экономики, они рассматриваются лишь как предпосылки сетизации производства и общества в целом.

В отличие от достаточно распространенной трактовки экономики знаний в широком смысле слова как постиндустриальной, информационной, инновационной и глобализированной сетевой экономики [10, с.120], на наш взгляд, необходима ее более четкая идентификация. Это обусловлено тем, выделенные характеристики представляют собой скорее исторические, эволюционные этапы движения индустриальной экономики к ее современному состоянию. Действительно с середины XX в. индустриальная экономика трансформировалась сначала в постиндустриальную, специфическим отличием которой выступает стремительный рост доли сферы услуг в производстве ВВП, затем с последней четверти XX в. – в информационную экономику и, наконец, в начале третьего тысячелетия начали формироваться анклавы новой (неоэкономики) экономики - экономики, основанной на знаниях. Лидирующие позиции по объему инвестиций в знания среди стран ОЭСР занимает Япония (15,0%), затем следуют США (6,6% ВВП) и далее страны ЕС (3,8%) [4].

Если развитие теорий экономики знаний наиболее адекватно описывается с позиций эволюционного подхода, то категориальный ее анализ как современного этапа трансформации индустриальной экономики предполагает использование марксистской методологии, а более конкретно – субъектно-объектного метода исследования экономических процессов и явлений. Анализ внутренней структуры экономики знаний с позиций характеристики ее субъектов позволяет выделить их следующие агрегированные группы: производители знания (работники научной сферы), учителя и преподаватели, осуществляющие передачу знаний новым поколениям работников, потребители знаний – инноваторы, обеспечивающие преобразование знаний в инновации, субъекты инфраструктурной сферы экономики знаний (патентоведы, юристы, обеспечивающие судебную защиту интеллектуальной собственности и др.).

Если индустриальная экономика представляет собой систему отношений по поводу преобразования вещества природы в товары и услуги, обеспечивающие удовлетворение разнообразных потребностей общества, т.е. объектом производственных отношений индустриального производства выступает товар или услуга, то в неоэкономике в качестве объекта отношений между указанными субъектами выступает знание как, с одной стороны, экономический ресурс, а с другой – результат, продукт производства. Это обусловлено дифференциацией субъектной структуры экономики знаний, соответствующей ее производящей (научная сфера) и потребляющей (производство инновационных продуктов) подсистемам.

Согласно марксистской концепции материалистического понимания истории [7, с.44-45] система экономических (производственных) отношений является основой, базисом любого конкретного общества [8, с.7]. Поэтому общества, имеющие своим фундаментом одну и ту же систему экономических отношений, т.е.

основанные на одном и том же способе производства, относятся к одному типу. В соответствии с этим марксистским подходом экономические эпохи разделяются по критерию доминантности того или иного фактора производства, поскольку общественно-экономические формации, выделенные по признаку социально-экономической структуры, ранжировались Марксом К. по основному фактору производства, превалирующему в данном обществе. Эта концепция не утратила своей актуальности и в настоящее время, т.к. в начале XXI в. четко тестируется формирование в развитых странах нового типа экономики – экономики знаний, приоритетным экономическим ресурсом которой становится знание.

Хотя в настоящее время в гуманитарных науках отсутствует единство мнений по вопросу определения сущности и основных черт современного этапа развития экономической системы, однако очевидно, что экономика XXI века идентифицируется как неоекономика [1, с.8] – экономика, основанная на знаниях, воплощенных в инновациях, материализованных в новых, высокоэффективных, наукоемких технологиях, товарах, услугах. В экономике знаний, с одной стороны, накопленные и особенно новые знания становятся уникальным товаром, обладающим рядом специфических свойств и характеристик, а с другой – знания выступают как основной фактор производства через его человеческо-деятельностную составляющую, «направленную на то, чтобы создать, изменить или подтвердить в собственном или чужом уме осмысленное понимание или признание каких-либо фактов» [8, с.59].

Переход максимальной доходности к знанию как доминантному фактору производства формирующейся неоекономики подтверждается, прежде всего, тем, что в настоящее время инвестиции в знания растут существенно более высокими темпами, чем инвестиции в основные фонды: в странах - членах Организации экономического сотрудничества и развития (OECD) в 1990-е годы - в среднем на 3,4% в год против 2,2% в 1980-е, а в 2000-ые годы – на 5,2% [2, с.41]. Страны, которые не являются членами ОЭСР, также ускоренно увеличивают свои расходы на производство новых знаний в форме научно-исследовательских и опытно-конструкторских разработок (НИОКР), становясь важными игроками на мировом рынке инноваций, представляющих собой реализацию в производственном процессе нового знания. Ускорение процесса производства знаний тестируется и по другим показателям. В частности, из всего объема знаний, измеренных в физических единицах, которым располагает человечество, 90% получено за последние 30 лет. Кроме того, 90% общего числа ученых и инженеров, подготовленных за всю историю цивилизации, являются нашими современниками [5, с.450]. Это наиболее явные признаки перехода от экономики, базирующейся на использовании природных ресурсов и капитала, к экономике, основанной на знаниях. Хотя переход к этой системе, по мнению ряда ученых [3, 9], только намечается, она является реальной альтернативой и для индустриальной, и для сырьевой экономики.

Конечно, в условиях высокой степени конкурентности современной рыночной среды лишь систематическое внедрение инноваций как продуктов реализации знаний обеспечивает устойчивые позиции фирм на внутренних и мировых рынках. Поэтому экономика знаний отличается высокой степенью инновационности и в этом смысле может быть охарактеризована как инновационная экономика, в которой инновационные знания обеспечивают генерирование непрерывного потока

нововведень, відповідаючих динамічно змінюючимся потребностям общества, а частую і формуючих їх.

Следует отметить, что если в рамках теорий постиндустриального общества, информационной и глобальной сетевой экономики как этапов эволюционного развития новой экономической парадигмы сформировались теоретические предпосылки теории «новой экономики», но формирование интегрированной теории экономики знаний в широком смысле предполагает анализ социальных, точнее, институциональных аспектов ее становления.

Список использованной литературы

1. Бугаян И.Р. Инновационное и модернизационное развитие экономики России: соотношение и мера // Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление. 2011. № 4.
2. Дагаев А.А. Экономика знаний в информационном обществе // Информационное общество. 2010. Вып.5-6.
3. Гохберг Л. Новая инновационная система для «новой экономики» // Модернизация экономики России: в 4 кн. / Под ред. Е. Г. Ясина. М.: Изд. дом ГУ-ВШЭ, 2004/ Инвестиции в постиндустриальном обществе // <http://www.worldbank.org>
4. Макаров В.Л. Экономика знаний: уроки для России // Вестник Российской академии наук. 2005. Т.73. №5.
5. Маркс К. К критике политической экономии // К. Маркс и Ф. Энгельс. Соч. Изд. 2. Т. 13.
6. Маркс К., Энгельс Ф. Немецкая идеология. Соч. Изд. 2. Т.3.
7. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США. М.: Прогресс, 1966.
8. Новая экономика / Под ред. Е.Ф. Авдокушина, В.С. Сухова. М.: Магистр, 2009.
9. Ченцова М.В. Концепция экономики знаний как новое направление формирования современной экономической парадигмы // Вестник Финансовой академии. 2008. № 2(46).

Толок Ігор Вікторович,

директор Департаменту військової освіти та науки Міністерства оборони України

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ЇЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Домінуючою тенденцією подальшого розвитку сучасної цивілізації, освітніх систем є перехід від індустріального до інформаційного суспільства, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку. Науково обґрунтовано, що інформатизація освіти є однією із найважливіших умов успішного, сталого розвитку суспільства, оскільки саме в сфері освіти готуються та виховуються фахівці, котрі не тільки формують інформаційне середовище, але й яким також належить самим жити й працювати у цьому новому середовищі [1–3]. Разом з тим, на нашу думку, головними

проблемами інформатизації національної системи освіти, окрім недостатнього фінансування, недосконалої матеріально-технічної бази, є організаційно-управлінські засади освітнього процесу, підготовка навчально-методичних комплексів і програмних продуктів нового покоління, застосування інноваційних технологій, формування принципово нової культури педагогічної праці та самостійної навчально-пізнавальної діяльності курсантів (слухачів).

Серед загальних тенденцій, що простежуються у процесі інформатизації освіти, можна виділити такі: використання національних і світових інформаційних освітніх ресурсів; виникнення нових форм підготовки та перепідготовки фахівців; розширення сфери використання технологій навчання в підготовці військових фахівців; поява інноваційних засобів навчання; використання засобів нових інформаційних технологій в позааудиторній роботі, що наближає навчальну діяльність до дослідницької, конструкторської, творчої; формування основ інформаційної культури в процесі вивчення навчальних дисциплін; інформаційно-технологічне забезпечення основних видів освітньо-управлінської діяльності.

Метою інформатизації військової освіти є створення всебічних умов для забезпечення всіх учасників навчально-виховного процесу своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки. При цьому *основними напрямками* діяльності мають бути такі: розроблення інструктивних, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов процесу інформатизації підготовки військових фахівців; застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій; створення бази інформаційних ресурсів; розвиток локальних та глобальних мереж інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу; підвищення якості підготовки військових фахівців на основі широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій; продукування та запровадження інноваційно-інформаційних продуктів і послуг; інтеграція військової освіти в національний інформаційний простір; формування системи моніторингу освітнього процесу.

В процесі інформатизації підготовки військових фахівців *мають здійснюватися такі управлінські функції*: інформатизація всіх сфер діяльності з підготовки фахівців; захист авторських прав та баз даних і програм різного призначення; визначення норм і правил використання засобів і продуктів інформатизації; забезпечення доступу учасників навчально-виховного процесу до джерел інформації; заохочення розроблення та запровадження інноваційних програмних і технічних засобів інформатизації; підтримка прикладних наукових досліджень щодо пошуку швидкісних математичних і технічних засобів обробки інформації; підготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань інформатизації та інформаційних технологій; організація сертифікації програмних і технічних засобів інформатизації; фінансове, матеріально-технічне та безпекове забезпечення системи інформатизації підготовки військових фахівців.

Інформація в сучасних умовах стає науковою і філософською категорією поряд з такими категоріями, як час, енергія, матерія. Зростання потреби в інформації і збільшення її потоків в людській діяльності зумовлюють появу нових інформаційних освітніх технологій, теоретичною основою розроблення яких є інформатика, кібернетика, теорія систем. Проникнення в освіту нових інформаційних технологій змушує розглядати дидактику підготовки військових фахівців як процес інформаційний, що зумовлюється такими чинниками:

комп'ютеризацією та автоматизацією всіх складових воєнної сфери; зміною поглядів на ведення сучасних бою та операцій; модульною побудовою сучасного озброєння, військової техніки та особливостями їх функціонування, бойового застосування та експлуатації; необхідністю системного формування змісту освіти та компетенцій фахівців; переходом від інформаційно-знаннєвої моделі підготовки фахівців до компетентнісної; можливостями динамічного програмування та моделювання будь-яких процесів, дій, ситуацій; зростанням достовірності прогностичних даних для прийняття різних рішень на основі здобуття потрібної для цього інформації сучасними засобами спостереження, зв'язку та розвідки.

Основні шляхи інформатизації військової освіти такі:

- оснащення навчальних закладів сучасними засобами інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ), використання їх як нового педагогічного інструментарію, що дозволяє суттєво підвищити ефективність педагогічного процесу;

- використання сучасних ІКТ, інформаційних телекомунікацій і баз даних для інформаційної підтримки освітнього процесу, забезпечення можливості віддаленого доступу викладачів, курсантів (слухачів) до наукової і навчально-методичної інформації як у своїй країні, так і в інших країнах світового співтовариства;

- розвиток і широке розповсюдження дистанційного навчання, що дозволяє суттєво розширити масштаби та глибину використання інформаційно-освітнього простору;

- перегляд і радикальна зміна змісту освіти на всіх рівнях, що зумовлюється стрімким розвитком процесу інформатизації суспільства; ці зміни на теперішній час орієнтуються не тільки на загальноосвітню та професійну підготовку тих, хто вчиться, але також і на створення якісно нової моделі підготовки фахівців до життя та діяльності в умовах постіндустріального інформаційного суспільства, формування у них необхідних для цього особистих компетенцій, якостей, умінь і навичок.

Пріоритетні завдання інформатизації військової освіти: забезпечення розвитку особистості майбутнього військового фахівця, розкриття його творчого потенціалу; формування інформаційної культури фахівця; удосконалення управління освітою; створення інформаційних мереж і баз даних; інтенсифікація науково-технічних і науково-методичних досліджень; запровадження нових форм навчання, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про Національну програму інформатизації" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998. – № 27-28. – Ст.181 (Із змінами, внесеними згідно із Законом України № 2684-III від 13.09.2001 // ВВР, 2002. – № 1. – Ст.3).

2. Закон України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2007. – № 12. – Ст.102.

3. Ніколаєнко С.М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України: [монографія] / С.М. Ніколаєнко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.

Саух Юрій Петрович,

*к.філос.н., доцент кафедри політичної аналітики та прогнозування
НАДУ при Президентові України*

РИЗИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

"У міру того, як ми наближаємось до кінця XX століття, — зазначав дослідник, — стає все більш очевидним, що ми вступаємо в інформаційну епоху. Це означає не просто розвиток способів комунікації, які існували раніше, а виникнення нових принципів соціальної і технологічної організації... Нова інформаційна епоха заснована не на механічній техніці, а на "інтелектуальній технології", що дає можливість нам говорити про новий принцип суспільної організації та соціальних змін. Це також висуває на чільне місце теоретичне знання як джерело оновлення і змінює природу технологічного процесу."

Д.Белл, засновник теорії постіндустріального суспільства

Планетарні умови існування цивілізації у 21 столітті ознаменовані масштабними змінами, спричиненими тотальною інформатизацією та технологізацією людського буття. За даними впливової міжнародної організації (Міжнародний Союз Телекомунікацій) на початок 2011 року кількість користувачів мобільного зв'язку перевищила п'ять мільярдів, а кількість користувачів інтернет послуг досягла двох мільярдів чоловік. Формування глобальних мереж комунікації та віртуальних середовищ призвели до переведення значної кількості елементів суспільно-політичного та економічного життя суспільства у якісно нові просторові межі. Окрім значної кількості переваг, які надала глобалізація, людство стикнулось з рядом загрозливих викликів, що здатні похитнути усталену архітектоніку сучасного світу.

Поряд із ліберально-демократичним трендом, який остаточно утвердився після руїнації біполярної системи світу та процесом творення "глобального простору свободи" Сполученими штатами Америки та їх політичними adeptами (країни Європейського Союзу та НАТО), досить відверто нав'язується нова модель світового співтовариства, що базується на системі подвійних стандартів та критеріях вибіркової правильності та відповідності країнам Заходу. Просуваючи та культивуючи модель інформаційного суспільства західні місіонери віч-на-віч опинились перед вже досить реальними загрозами кіберзлочинності, кібертероризму, активізацією віртуальних спільнот у соціальних мережах, флеш-моб технологіями, використанням засобів мобільного зв'язку та різномірних електронних "гаджетів", незаконного доступу до секретної інформації, тощо. Аналіз подій останніх десяти років у світі, а це і використання кібер-інструментарію під час грузино-російського конфлікту, систематичні кібер-атаки на урядові та бізнес-структури в інтернет просторі, виступи антиглобалістів проти засилля транснаціональних корпорацій, суспільно-політичні заворушення у арабo-ісламському світі, негаразди у Єврозоні, прецедент із інтернет-ресурсом Вікілікс, використання засобів так званої "електронної демократії" під час виборчих кампаній безпосередньо в Україні дає можливість утверджувати тезу про зростаючу вагу новітніх інформаційних технологій і небезпек, пов'язаних з їх розповсюдженням та використанням.

Так звані “країни розвинутого поясу” до яких відносять США, Канаду, Європейський Союз, Японію, Тайвань, Сінгапур, Південну Корею, а також країни БРІК (Бразилія, Росія, Індія, та Китай) активно займаються розробкою тактик протидії та створенням систем безпеки, які могли б, якщо не усунути новоявлені загрози, то хоча б зменшити їх деструктивний вплив. Більше того, у перелічених країнах активно діють відповідні державні структурні підрозділи, функції яких полягають у контролі за глобальним інформаційним простором. Зокрема, за неофіційними даними США розпочали підготовку програми протидії Китайській народній республіці у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. У свою чергу Російська Федерація та КНР інтенсивно розробляють власні системи безпеки у кіберпросторі.

У світлі цих подій проблема ризиків інформаційної безпеки є надзвичайно актуальною і для України. Будучи включеною у динамічні процеси всесвітньої інтернаціоналізації – політичної, економічної, соціокультурної, ми виявились абсолютно неготовими протистояти небезпекам, пов’язаним з глобалізацією.

Кризові явища в державному та політичному менеджменті, відсутність довгострокових програм розвитку країни, як на макро-, так і на мікрорівнях, перманентна стагнація у суспільно-політичному житті призводять до нівелювання проблем та небезпек у комунікаційному та інформаційному середовищі.

Однозначність зростання ролі інформації у наступні десятиліття в житті людства не викликає сумнівів. В контексті цих обставин владним та політичним колам України варто у значній мірі актуалізувати свою діяльність, орієнтовану на продукування необхідного комплексу заходів та засобів протидії викликам глобального комунікаційного простору. У іншому випадку Україна ризикує опинитись на периферійному узбіччі глобального майбутнього

Кілієвич Олександр Іванович,

доцент, доцент кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

РИЗИКИ ТА АСИМЕТРИЯ ІНФОРМАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ ЯК ПРОБЛЕМИ НА ШЛЯХУ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМ

Аналіз причин як світової фінансово-економічної кризи, що розгорнулась у 2008-9 рр., так і наступної кризи системи державних фінансів у багатьох країнах світу, привертає увагу політиків, управлінців і експертів до ризиків у процесах ухвалення рішень щодо державної політики в контексті проблем інформатизації. Цим питанням був, зокрема, присвячений Звіт комісії експертів з реформ міжнародної монетарної і фінансової системи, підготовлений на замовлення Секретаріату ООН [4], і відповідна резолюція Генеральної асамблеї ООН [3]. У цих документах акцентувалась увага на надмірному захопленні ринковою саморегуляцією і безвідповідальною поведінкою учасників ринків, що спричинило здійснення дуже ризикованих операцій; державним органам не вдалося повною мірою оцінити ризики, що пов’язані з функціонуванням фінансово-економічної системи.

Учасники процесу державної політики – органи влади, бізнес, домогосподарства, – приймають рішення в умовах ризику і/або невизначеності. *Ризик* – стан знань, коли відомі декілька результатів по кожній альтернативі і ймовірність реалізації кожного результату. *Невизначеність* – стан знань, коли одна

або декілька альтернатив мають ряд можливих результатів, ймовірність яких невідома. *Несхильність до ризику* – властивість уподобань агента, коли за інших рівних умов перевага завжди надається варіанту з меншим ризиком. *Схильність до ризику* – властивість уподобань агента, коли за інших рівних умов перевага завжди надається варіанту з більшим потенційним виграшем (і більшим ризиком) [8].

Сучасний аналіз ухвалення рішень спирається на концепцію асиметричної інформації, яка була розвинута у працях лауреатів премії Нобеля – Дж. Стігліца, Дж. Акерлофа і М. Спенса (2001), Дж. Мірліса і В. Вікрі (1996), Т. Шеллінга (2005). *Асиметрична інформація* – ситуація, коли одна із сторін певних відносин поінформована гірше, ніж інша. Непоінформована сторона, як правило, приймає неефективне рішення: переоцінює потенційний виграш і недооцінює програш. [8]. Проте сучасна криза виявила нову проблему для державної політики: на відміну від класичної моделі Дж. Акерлофа про наявність досконалої інформації хоч у когось з учасників, реально рішення приймаються агентами з різними рівнями відсутності інформації [6].

Дж. Стігліц, аналізуючи корені криз, порівнює їх з аварією на атомній станції на Фукусімі після руйнівного цунамі. Експерти і політики стверджували, що ризики катастроф в обох ситуаціях мізерні, а нові інформаційно-управлінські технології практично виключають ризик катас-троф. Проте вони помилялись і не врахували небезпеки розподілу ймовірностей *подій з «обтяженим хвостом»* – рідкісних подій з грандіозними наслідками, «чорних лебедів» [9], які останніми роками почастишали. А стимули, які повинні спрацьовувати як саморегулятори у ринковій економіці, не виконують цю роль у випадках, коли за надмірно ризиковані помилкові рішення розпачується не той, хто отримує вигоди від небезпечної поведінки на ринках.

Постає питання про керування ризиками. Т. Шелінг розглядає дві крайні стратегії урядів по відношенню до ризиків [5]: *принцип запобігання* (рішення відкладається, якщо його реалізація багато коштує – як у випадку з заборонами ГМО: поки не доведена відсутність ризиків втрат, рішення про дозвіл відкладається на невизначений період, хоча значні вигоди від впровадження є високоймовірними) і *принцип обережності*, популярний у керівництві ЄС (якщо існує чи прогнозується висока ймовірність значної шкоди, то приймаються запобіжні заходи – як у випадку з тероризмом). Отже, йдеться про необхідність ретельного зважування всіх витрат, вигід та ймовірностей перед ухваленням рішень на фінансових ринках.

М. Спенс у своїй роботі «Чи здатні ми регулювати системні ризики» [7] вводить поняття *системних ризиків*, які є «драйверами» більшості криз: по-перше, такі ризики важко діагностувати і ще важче підтвердити їхнє існування; по-друге, передбачення точних термінів зламу знаходиться поза нашими можливостями. Нарешті, кризи представляють собою абсолютно нелінійну подію, тобто вони відбуваються без особливого попередження. Як відомо, запобігти помилок згідно теорії ухвалення рішень в умовах невизначеностей неможливо. Є два види таких помилок. Перший полягає у відхиленні правильного рішення, другий – у прийнятті помилкового рішення. В контексті виявлення ризиків та реагування на системні ризики питання можна сформулювати таким чином: який з двох типів помилок призводить до вищих очікуваних витрат? Лідери розвинених країн досі вважали, що фінансові ринки, як правило, є стабільними і саморегульованими, отже, активні запобіжні заходи на них необхідні лише у випадку явних симптомів кризи. Проте досвід останніх років свідчить про високу нестабільність фінансової системи. Отже,

у загальному випадку неможливо виробити політику реагування на системні ризики; вартість помилок другого типу перевищує вартість помилок першого типу. Однак можливим шляхом, на думку М. Спенса, є створення незаангажованого інституту з широким доступом до відповідної інформації для проведення аналізу, результати якого повинні широко оприлюднюватись; це може впливати на сприйняття системних ризиків і підвищувати можливість саморегуляції.

Погляди експертів на роль держави у зменшенні негативних наслідків асиметрії інформації та керуванні ризиками у фінансовій сфері діаметрально протилежні. Дж. Стігліц акцентує увагу на виборі помилкових інструментів боротьби із кризою шляхом державної підтримки великих «системних» банків, що провокує останні на надмірно ризиковану поведінку, за яку фактично платитимуть вкладники [9]. Причини такої поведінки він вбачає у переоцінці здатності ринків до саморегуляції, а рецептом має бути результативне державне втручання. Інший нобелівський лауреат, Е. Фелпс, навпаки, зазначає, що сучасний капіталізм трансформувався у корпоративізм, коли держава надмірно адмініструє і контролює всі процеси у суспільстві [2].

В Україні аналіз ризиків у фінансовій сфері здійснено при підготовці експертно-аналітичних матеріалів для Послання Президента України до Верховної Ради України в 2012 р. [1]. Проте, поруч з об'єктивним аналізом глобальної ситуації у фінансовій сфері країн світу та викликів для України, недооцінюються, на наш погляд, ризики на фінансових ринках країни, що породжені внутрішніми чинниками державного управління та середовища державної політики.

Підсумковим висновком може бути не надто оптимістичне твердження про недостатню дослідність проявів асиметрії інформації та її ролі у виникненні ризиків, при вирішенні питань інформаційного забезпечення державної політики, що засвідчують суперечливі погляди провідних аналітиків світу на вибір інструментів запобігання фінансово-економічних криз.

Список використаної літератури

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 р. Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2012.
2. Ammous, Saifedean. Blaming Capitalism for Corporatism / Saifedean Ammous, Edmund S. Phelps. – New York, Prague: Project Syndicate, 2012.
3. Outcome of the Conference on the World Financial and Economic Crisis and Its Impact on Development. Resolution adopted by the General Assembly, UN, 9 July 2009, № A/RES/63/303. – Режим доступу: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/63/303&Lang=E.
4. Report of the Commission of Experts of the President of the United Nations General Assembly on Reforms of the International Monetary and Financial System / J. E. Stiglitz, chair; UN Conference on the world financial and economic crisis and its impact on development / New York 24-26 June 2009. – Режим доступу: <http://www.un.org/ga/econcrisissummit/docs.shtml>.
5. Schelling, Thomas. Uncertainty and Action on Climate Change / T. Schelling. – New York, Prague: Project Syndicate, 2005.
6. Skidelsky, R. Perfect Losers / R. Skidelsky. – New York, Prague: Project Syndicate, 2008.
7. Spence, Michael. Can We Regulate Systemic Risk? / M. Spence. – New York, Prague: Project Syndicate, 2010.

8. Stiglitz, Joseph E. Asymmetries of Information and Economic Policy / J. E. Stiglitz. – New York, Prague: Project Syndicate, 2001.

9. Stiglitz, Joseph E. Gambling with the Planet / J. E. Stiglitz. – New York, Prague: Project Syndicate, 2011.

Криштоф Наталія Степанівна,

к. держ. упр., доцент кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентіві України

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ І ЗНАННЄВОЇ ЕКОНОМІКИ

Суспільство знань і знаннєва економіка, особливості формування яких останнім часом стають предметом обговорення як у науковому середовищі, так і в більш широких суспільних колах, передбачають наявність того стану, коли інформаційні й технологічні ресурси являють собою цінності, безпосередньо пов'язані зі знаннями, етико-естетичними, культурними явищами, які використовують у процесах відтворення, та які є основою нематеріального прогресу у різних сферах.

При цьому суттєво зростає роль людського капіталу, потенціал якого визначають такі чинники:

- рівень освіченості та загальної культури суспільства загалом і кожного його члена зокрема;
- багатство і глибина національно-цивілізаційних традицій і їх ідейно-ціннісних підвалин як мотиваційних чинників поведінки людей;
- здатність представників певного соціуму сприймати й адаптувати до власного культурно-цивілізаційного ґрунту новітні продуктивні досягнення людства;
- стан фундаментальної науки та науково-технічних розробок, можливість продукувати і впроваджувати у виробництво та інші сфери життя новітні технології;
- інформатизація суспільства та доступність інформації громадянам.

На нашу думку, вплив держави має бути спрямовано саме на створення умов для їх повноцінного розвитку. Зокрема, слід сформулювати стимули для зростання найбільш перспективних галузей економіки, насамперед – високотехнологічних.

Варто зазначити, що певні кроки (хоч і дуже повільні, на наше переконання) держава робить. Так, у Верховній Раді України зареєстрований законопроект «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії програмного забезпечення», яким передбачено поширити особливості оподаткування на умови сплати податків фізичними особами та внесків до соціальних фондів.

Фахівці стверджують, що після зниження податкового навантаження вітчизняні IT-компанії щорічно збільшуватимуть кількість нових робочих місць на 35-40%, що становить приблизно 20 тисяч, а самі темпи зростання галузі пришвидшаться до 40-45%[1]. Характерно, що це буде «якісне» зростання, яке зменшить залежність нашої економіки від кон'юнктурних коливань на світових ринках, до яких є дуже уразливими сировинні галузі.

Також минулого року уряд подав на розгляд Верховної Ради нову редакцію Закону України «Про інноваційну діяльність»; з метою забезпечення ефективного використання вітчизняного науково-технічного потенціалу та комерціалізацію

результатів науково-технічної діяльності восени 2012 року парламентом було прийнято нову редакцію Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій».

Вважаємо, що особливої уваги потребує підприємницька ініціатива початківців, які розробляють та намагаються втілити в життя нові проекти (так звані стартапи). З огляду на перспективною є ідея створення першого в Україні венчурного партнерського фонду, який фінансуватиме різноманітні стартапи (зокрема у сфері ІТ), запропонована ще минулого року головою Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами В.Каськовим. Проте, для налагодження реальної роботи такої структури мало що робиться, зазначають експерти [2]. Водночас у розвинених країнах уже напрацьовано значний досвід у цій сфері. Так, у Німеччині, тих, хто хоче створювати власний бізнес, підтримують спеціальні центри. Вони, зокрема, надають консультаційні послуги з бухгалтерського обліку та юридичних питань. Також там інформують про спеціальні державні програми та те, де можна отримати фінансування й відповідні технічні ресурси для свого стартапу.

Натомість Україна багато втрачає від того, що державні структури не спрацьовують ефективно у справі сприяння просуванню інноваційних розробок, хоч талановитих ідей не бракує. Як, скажімо, розробки українсько-американської компанії Viewdle, що дозволяють розпізнавати обличчя людей та різноманітних об'єктів мобільними пристроями. Алгоритми Viewdle були повністю розроблені в Україні вітчизняними інженерами на базі Київського інституту кібернетики. У 2012 році 100% акцій Viewdle були придбані всесвітньовідомою корпорацією Google. Але свій пошук за зображенням на основі технологій українських розробників ця компанія запустила ще в 2011 році [1]. Усі інвестиції на реалізацію проекту команда Viewdle отримала від закордонних інвесторів, і тому, не зважаючи на те, що основні дослідження та розробка програмного забезпечення відбуваються у Києві, компанія фактично є американською.

Подібні приклади (а їх чимало) призводять до укорінення таких переконань: «Діалогу між державою і бізнесом не існує. Держава говорить лише фіскальними інструментами, не чуючи бізнесу. Тому не дивно, що бізнес перестав реагувати – він переконаний, що діалогу немає й бути не може» [3].

Певна річ, модель побудови інноваційного бізнесу кардинально відрізняється від класичних бізнес-моделей. Можливість отримати надприбутки від комерціалізації передової технології, розробки чи винаходу вимагає суттєвих капітало вкладень. І це при тому, що ризики безповоротної втрати проінвестованого капіталу є дуже високими. Саме вони зазвичай відлякують потенційного інвестора. Отже, завданням держави є мінімізувати ризики впровадження нових проектів шляхом запровадження фінансової підтримки інноваційних стартапів, надання податкових і митних пільг та допомоги при придбанні закордонних патентів вітчизняними винахідниками. При цьому слід імплементувати кращий зарубіжний досвід у власну практику державного управління інноваційними процесами, поєднуючи його з особливостями вітчизняної економіки.

Таким чином, в умовах становлення суспільства знань та формування знаннєвої економіки державі належить створити умови для розвитку інноваційних стартапів та наукоємних підприємств, впровадити фінансово-фіскальні механізми стимулювання інноваційної діяльності та забезпечити на належному рівні захист прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел

1. Семиноженко В. Мінімізувати ризики інноваційного бізнесу має держава/ ВолодимирСеминоженко. [Електронний ресурс] – Режим доступу :http://www.utr.tv/tochka_zory/1803574-volodimir-seminozhenko-mnmzuvati-riziki-nnovatsynogo-bznesu-maye-derzhava.html
2. Серeda С. Українські стартапи: для держави – непотріб, для інвесторів – дешева нажива?/ Софія Серeda. [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://www.radiosvoboda.org/content/article/24932129.html>
3. Дориченко М. Реально зрушити соціально-економічну ситуацію в Україні може тільки бізнес / Микола Дориченко. [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://mbafield.com.ua/news/28/nikolai-dorichenko-realno-sdvinut-sotsyalno-ekonomicheskiju-situatsiju-v-ukraine-mozhet-tolko-biznes>

Малюська Вікторія Анатоліївна,

к.держ.упр., доцент кафедри державного управління і менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України

РОЛЬ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ В ПИТАННІ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАЇЬ

Розбудова суспільства знань є найважливішим викликом для України ХХІ сторіччя та має стати національною метою її подальшого розвитку. Створення “конкурентоспроможної, заснованої на знаннях економіки” передбачено Універсалом національної єдності. Постановка такого завдання пов’язана як з впливом на розвиток України світових процесів глобалізації, так і з необхідністю формування сучасного інтелектуального потенціалу нації як основи конкурентноздатності Української Держави.

Суспільство знань, яке виникає як нова суспільно-економічна формація держави у ХХІ сторіччі, тісно пов’язане з особливою роллю знання у сучасному цивілізаційному розвитку. На відміну від інформаційного суспільства, що визначається досягненнями технологій, поняття “суспільство знання” передбачає більш розлогі соціальні, етичні і політичні параметри (“Toward knowledge societies”, Всесвітня доповідь ЮНЕСКО 2005р.)

Міжнародні дослідження щодо програмних засад побудови суспільства знань (Knowledge society) і економіки, що базується на знаннях (Knowledge based economy), для окремих країн світу, зокрема для Греції, Ірландії, Пакистану і Тринідад і Тобаго, дозволяють узагальнити три основні напрями суспільно-економічного реформування країн:

1. Створення мережевого суспільства (інформаційне суспільство) на базі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).
2. Стимулювання національної інноваційної системи на використання результатів національних досліджень і розробок (ДіР).
3. Інвестування в розвиток інтелектуальних людських ресурсів (національна система освіти і науки, реалізація концепції професійної освіти “протягом життя”, розвиток національного культурного різноманіття).

Оригінальні ідеї, наукове відкриття, роман чи картина можуть бути втрачені безповоротно або залишитися в невідомості, і тоді вони не нестимуть ніякого впливу на людей. Уявимо, як збідніло б людство, якби не знало античної міфології,

якби не збереглися єгипетські піраміди" розписи Рубльова, твори Т. Шевченка чи загадкова Мона Ліза Леонардо да Вінчі, як потьмянів би вигляд Києва без пам'ятника Богдану Хмельницькому чи Софіївського собору. Хто ж сприяє збереженню і поширенню духовних багатств? Це насамперед різні установи, що виконують функції збирання, збереження, дослідження і популяризації культурно-історичних і природно-наукових цінностей. Створення, збереження і поширення духовних цінностей спрямовані, як відзначено вище, на задоволення духовних потреб людей. Процес їхнього задоволення називається духовним споживанням, прилученням до духовної культури [1].

Найважливіша духовна потреба людини – у пізнанні. Про це говорили філософи різних епох. Аристотель писав: "Усі люди від природи прагнуть до знання". А французький мислитель XVI ст. М. Монтень стверджував: "Немає прагнення більш природного, ніж прагнення до знання". Інша найважливіша духовна потреба – естетична. Прагнення освоювати світ за законами краси, бачити гармонію в природі, у людях, глибоко відчувати музику, живопис, поезію, удосконалювати людські відносини – усе це грані єдиної естетичної потреби. Ще одна духовна потреба людини – у спілкуванні. Любов до людини, дружба, товариство – справжні людські потреби. Моральна і психологічна підтримка, увага одне до одного, співчуття, співпереживання, обмін ідеями, спільна творчість – ось деякі прояви потреби в спілкуванні (згадайте, що говорилося про значення спілкування в попередніх розділах). Духовні потреби породжують види діяльності, спрямовані на їхнє задоволення. Відбувається ніби рух назустріч один одному: діяльність письменника зустрічається з діяльністю читача, діяльність актора – з діяльністю глядача, діяльність учителя – з діяльністю учня. Духовне життя суспільства немислиме без поєднання духовного виробництва і духовного споживання. Ніхто не зможе насолоджуватися музикою, яка ще не створена. Але професійний музикант буде засмучений, якщо на його концерті глядацька зала виявиться напівпорожньою. Духовні потреби, таким чином, викликають до життя ті види діяльності, які спрямовані на створення, поширення духовних цінностей і на прилучення до них. Але і самі потреби не є незмінними. Коли з'являються нові духовні цінності, виникає і потреба в прилученні до них. Нова книга, наприклад, знаходить своїх читачів. Створення духовних благ, таким чином, впливає на духовні потреби, розширює і змінює їх. А освоєння (споживання) духовних цінностей також впливає на духовні потреби, розширюючи, збагачуючи і поглиблюючи їх [2].

Отже, у духовному житті суспільства діяльність, спрямована на створення, збереження і поширення духовних цінностей, духовні потреби і духовне споживання є нерозривною єдністю. Коли споживаються матеріальні блага, то конкретна матеріальна цінність (дана річ) припиняє своє існування. Наприклад, зношені одяг і взуття вже не існують як цінності, обумовлені їх призначенням. Духовні цінності, як правило, можуть використовуватися багаторазово і багатьма людьми протягом тривалого часу. У тих випадках, коли здобуток може бути відтворено (книги, ноти тощо), загибель однієї речі – носія духовної цінності не веде до зникнення самої духовної цінності. Споживання (використання) унікальної картини в художньому музеї ніяк не впливає на її речовинну форму, якщо дотримуються оптимальні фізичні умови її збереження (температура повітря, вологість тощо). Більше того, цінність духовних продуктів у процесі їхнього споживання все більшою кількістю людей, як правило, зростає.

Духовні цінності, що виступають предметом споживання, у процесі

задоволення духовних потреб не зникають, а збагачують духовний світ людини, стають її приналежністю. Така перша особливість духовного споживання. Друга особливість полягає в тому, що процес духовного споживання є певною мірою і процесом духовного виробництва. Сприйняття духовних "цінностей" носить творчий характер. Кожен по-своєму осмислює зміст літературного твору, сприйняття музичного добутку породжує власні образи і почуття. Будь-яка людина переживає духовні цінності через призму власного досвіду, але завжди це творча робота душі і розуму людини. Отже, споживання духовних цінностей залежить насамперед від суб'єкта цієї діяльності, від його духовних запитів [3].

У багатьох випадках на духовне споживання дуже впливає мода. Модними можуть стати ті чи інші книги, театральні спектаклі, вірші і пісні (подумайте, як оцінити вплив моди на духовне споживання: позитивною чи негативною буде ця оцінка?).

Духовна діяльність людей різноманітна, у кожного широкий вибір її форм і видів. Така діяльність може стати його професією: він буде вченим чи письменником, актором чи художником, вчителем чи бібліотекарем, екскурсоводом чи журналістом. Він може прилучитися до аматорської духовної творчості, беручи участь у народному театрі, літературному об'єднанні, створенні народного музею, конкурсах художньої самодіяльності. А головне – кожний спілкується з книгою, музикою, театром і кіно, і від того, яким цінностям людина віддає перевагу, багато в чому залежить те, яка вона сама.

Список використаної літератури

1. Иоанн Сан-Францисский, архиеп. Что такое культура? / Иоанн Сан-Францисский, архиеп. // Избранное. – Петрозаводск : [б. и.], 1992. – 145 с.
2. Скабаланович Н. А. Византийское государство и Церковь в XI с. : От смерти Василия II Болгаробойцы до воцарения Алексея I Комнина / Н. А. Скабаланович ; вступ. ст. Г. Е. Лебедевой. – Изд. 2-е, испр. – СПб. : Изд-во Олега Абышко, 2010. – 821 с. – (Серия "Б-ка христиан. мысли. Исследования").
3. Які лідери нам потрібні Сергій Дацюк. – Режим доступу: http://www.pravda.com.ua/articles/2009/08/5/4125895/view_print/. – Заголовок з екрана.

Москаленко Світлана Олексіївна,

к. держ. упр., доцент кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентіві України

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ НАУКИ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ" В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАЇЬ

Нові знання, які генерує наука, є невід'ємним чинником формування суспільства, побудованого на знаннях, що окрім технологічного, набуває інших вимірів: гуманітарного, мас-медійного, культурологічного, освітньо-наукового тощо.

Щодо глобалізаційних процесів (без урахування яких немає сенсу розглядати жоден із перелічених аспектів), то тут слід взяти до уваги позицію тих фахівців, які наголошують на важливості розгортання загальнолюдських вимірів глобального проекту, "його підпорядкуванні створенню нової системи світовлаштування, заснованої на гуманізмі, знаннях та інтелекті" [1].

На сучасному етапі розвитку держави і суспільства відбувається суттєвий прогрес у становленні й застосуванні нових інформаційних і комунікаційних технологій, інформаційних мереж, змінюється відношення суспільства в цілому і наукової громадськості зокрема до інформації як ресурсу розвитку. Галузь науки “Державне управління” покликана забезпечувати інформаційно-аналітичний і експертно-консультативний супровід формування та реалізації ефективної державної політики, а також підготовки кваліфікованих державно-управлінських кадрів.

За нинішніх умов значного потоку інформації особливе місце в науковому процесі займає інформаційно-комунікативне забезпечення, під яким розуміють сукупність певних технічних і комунікаційних засобів, а також способів їх застосування. Важливими при цьому є як онтологічний та типологічний, так і функціональний та технологічний аспекти дослідження.

Інформаційно-комунікативний супровід функціонування галузі науки “Державне управління”, подальшої розбудови її інфраструктури, формування та розвитку наукового проблемного поля, організації наукових досліджень із застосуванням новітніх технологій потребує повноцінного використання можливостей наукової комунікації – науково-практичних конференцій, науково-методологічних та науково-практичних семінарів, круглих столів, а також розміщення необхідної інформації в наукових та науково-інформаційних виданнях, створення відповідних баз даних тощо. Адже, як слушно зазначають науковці, відкриття й нові технології є не випадковими, вони є результатом цілеспрямованої організованої праці зі знаннями, певного їх передбачення і управління ними [2].

Інформаційно-комунікативне забезпечення наукової діяльності у сфері державного управління як інтелектуальної творчої діяльності, спрямованої на здобуття і використання нових знань, має відповідну специфіку відповідно до конкретного її виду (науково-дослідницька, науково-організаційна, науково-інформаційна, науково-педагогічна, науково-допоміжна тощо). І це – закономірно, бо кожен із зазначених видів наукової діяльності має свої специфічні функції, завдання, результати роботи.

Водночас варто зазначити, що перебудова системи досліджень з метою підвищення їхньої ефективності вимагає значних змін у робочих зразках діяльності дослідників. Повинна бути більш узгоджена координація зусиль між дослідженням, проектуванням, дослідно-конструкторською роботою, політикою і практикою [3, с. 93]. Не менш важливою є свідома зміна цінностей в академічній системі з метою спонукання дослідників для розвитку відповідних умінь для такої роботи.

З огляду на прикладний характер державно-управлінської науки необхідним є забезпечення системних комунікацій науковців та управлінців-практиків, що вкотре підтверджує істинність тези: “Людство приречене на вічне поєднання думки й дії, теорії суспільства знань і його практичної побудови. Розриву у часі між ними вже ніколи не існуватиме” [4].

З приєднанням України до Європейського освітнього простору актуальнішою стає організація науково-інформаційного обміну на міжнародному рівні з метою активізації співпраці вітчизняних науковців та практиків з їхніми зарубіжними колегами, а також дослідження зарубіжного досвіду державного управління.

На даний час поряд із традиційними усе більшого поширення набувають електронні засоби наукової комунікації: відеонференції, інтернет-конференції,

вебіари, веб-форуми, електронна пошта, персональні сайти вчених, сайти громадських організацій науковців, офіційні сайти наукових установ.

Процеси розвитку галузі науки “Державне управління” і розвитку засобів наукової комунікації є взаємопов’язаними. Це виявляється в тому, що, з одного боку, система наукових знань репрезентується в публікаціях, дисертаціях, доповідях на конференціях, під час неформальних зустрічей тощо, доповнюється й розвивається іншими науковцями, таким чином розвиток галузі науки “Державне управління” як системи знань стимулює розвиток засобів наукової комунікації; з іншого, – хоча поява нових наукових ідей, концепцій, підходів тощо безпосередньо не залежить від збільшення кількості тих чи інших наукових журналів, науково-комунікативних заходів, розвитку нових інформаційно-комунікаційних технологій, проте за допомогою нових засобів комунікації створюються більш сприятливі умови для оперативного поширення наукової інформації, яка стає підґрунтям для подальших досліджень, наслідком чого є розвиток нового знання, і, отже, можна стверджувати, що засоби наукової комунікації опосередковано впливають на розвиток державно-управлінської науки як системи знань. А це, в свою чергу, чинить відповідний вплив на процеси формування суспільства знань.

Список використаної літератури

1. Розпутенко І. В. Глобалізація і її наслідки. / І. В. Розпутенко. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nrzd/2011_1/17.pdf
2. Romer P. / Two Strategies for Economic Development: Using Ideas and Producing Ideas // Proceedings of the World Bank Annual Research Conference 1992, Supplement to the World Bank Economic Review, March 1993, P. 63 – 91.
3. Клепко С. Ф. Наукова робота і управління знаннями: Навчальний посібник / С. Ф. Клепко. – Полтава: ПОІППО, 2005. – 201 с.
4. Дзвінчук Д. Суспільство знань – чергова мрія чи реальність майбутнього? / Дмитро Дзвінчук. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/923/>

Старовойтова Татьяна Феликсовна,

*к.э.н., доцент, заместитель декана факультета инновационной подготовки,
Академия управления при Президенте Республики Беларусь, г. Минск, Беларусь*

ПОДГОТОВКА УПРАВЛЕНЧЕСКИХ КАДРОВ ДЛЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Одним из приоритетов государственной экономической политики на современном этапе является переход экономики к инновационному развитию. По мнению экспертов, все большее значение в конкурентной среде приобретают новые знания, технологии и профессиональные компетенции, образующие новое, неразрывное единство. Доминирующим фактором в производстве становится наука, а в среде экономических отношений лидирующая роль переходит от рыночных связей к связям информационным.

Под воздействием процессов глобализации, информатизации теория и практика управления также подвергается изменениям: возрастает роль используемых информационно-коммуникационных технологий, повышается значимость долгосрочных устойчивых преимуществ в социально-экономическом

развитии; осуществляется оптимизация распределения задач между государством и обществом.

Другими словами, формируется новый взгляд на сферу управления в среде единого электронного управленческого пространства. Общеизвестно, что процесс развития кадров управления должен с надлежащим опережением реагировать на изменения социально-экономической ситуации. Функциональная неграмотность и профессиональная некомпетентность не только отрицательно сказываются на результатах, но и являются факторами риска, могут привести к замедлению темпов развития государства. Очевидно поэтому управленческое образование принимает первостепенное значение в государственной и общественной жизни и должно постоянно обновляться.

Современные управленцы должны быть ориентированы на (А.Н. Морозевич, А.Г. Шрубенко):

- понимание экономических аспектов глобализации и ее последствий, четкое представление о кратко- и долгосрочной перспективе развития;
- минимизацию количества уровней управления и повышение ответственности за принятие решения;
- раскрытие источников инновационных идей, таланта и энтузиазма, поиск исполнителей и партнеров, чьи сильные стороны и подходы отличаются от собственных и дополняют их;
- формирование инновационных производств, позволяющих реализовывать погруженный в среду маркетинга полный инновационный цикл развития: фундаментальные и / или прикладные исследования –разработка и проектирование – освоение – сбыт – послепродажное обслуживание.
- управление производством, инновационной деятельностью как системной совокупностью динамических бизнес-процессов, интеграцию технологических новшеств, овладение новейшими информационно-коммуникационными технологиями, развитие способностей управлять продвижением и реализацией продукта труда в реальной и виртуальной средах.

Реализация перечисленных задач может осуществляться посредством формирования в стране электронного правительства и подготовки соответствующих профессиональных кадров, способных осуществлять управление на высоком инновационном уровне, обладающих творческим мышлением, современными приемами и навыками работы, способных к постоянному обучению и саморазвитию. Наличие профессиональных кадров качественно нового уровня, обладающих совокупностью знаний по экономике, управлению и информационным технологиям остается общей проблемой для власти, образования, науки и бизнеса.

Отмеченное послужило одним из оснований появления предложений по открытию новой специальности «Электронное правительство» для углубленной подготовки специалиста на второй ступени высшего образования с присвоением степени «Магистр управления» в Академии управления при Президенте Республики Беларусь.

Срок обучения на данной специальности предполагается – 1 год на очной форме и 1,5 года на заочной форме получения образования. В типовой учебный план включены зачетные единицы и часы прохождения практики.

Цикл дисциплин специальной подготовки включает государственный компонент и следующие дисциплины:

- теоретико-методологические, организационные и институциональные основы электронного правительства;
- государственное управление в условиях развития информационного общества;
- архитектура и информационно-технологическая инфраструктура электронного правительства.

Компонент учреждения высшего образования включает дисциплины:

- информационное право;
- информационно-технологические аспекты функционирования электронного правительства;
- электронный документооборот и хранение информации;
- информационно-аналитические технологии в управлении;
- информационные системы управления бизнес-структурами;
- ситуационный анализ и моделирование проблемных ситуаций в управлении;
- психология электронной коммуникации;
- обеспечение качества электронных услуг и информационная безопасность.

– Таким образом, решению задач развития электронного правительства, подготовки высококвалифицированных кадров, способных эффективно решать задачи управления в условиях интенсивного развития информационного общества и экономики знаний, будет способствовать дальнейшее внедрение и развитие соответствующих образовательных программ.

Список использованной литературы:

1. Ганчеренок, И.И. Виртуализация государственного управления: необходимость инновационных образовательных программ / И.И. Ганчеренок, Т.Ф. Старовойтова, А.И. Шемаров // Проблемы управления. - №4(45). - С. 72
2. Старовойтова, Т.Ф. Содержание образовательного стандарта профессиональной подготовки магистров управления. Управление информационными ресурсами / Т.Ф. Старовойтова: материалы IX Международ. Науч.-практ. Конф., Минск, 21 нояб. 2012 г. / Акад. Упр. При Президенте Респ. Беларусь; редкол.: А.В. Ивановский, В.В. Лабоцкий (отв.ред.) [и др.]. - Минск: Акад. Упр. При Президенте Респ. Беларусь, 2012. - С. 53

Мошкин Игорь Валерьевич,

*к.э.н., старший преподаватель кафедры теории и технологий в менеджменте
Федерального государственного образовательного автономного учреждения
высшего профессионального образования «Южный федеральный университет»
(РФ)*

РАЗВИТИЕ ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ В РОССИИ

Нарастающая нестабильность мировых рынков, усиление глобальной конкуренции для российских предпринимателей в контексте факта вступления России во ВТО требуют активного применения возможностей дистанционных (в частности, информационных и интернет-сетевых) технологий в своей деятельности. Если ранее ресурсы экономического развития были достаточно жестко привязаны к территориям, технологиям, то в настоящее время главным ресурсом становится

интеллект (знания), финансы и информация. Ресурсной реструктуризации во многом способствовало также развитие Интернета как среды, не имеющей границ для существования и распространения информации.

Наблюдаемая тенденция объединения потребительского рынка и сети Интернет предполагает существенное расширение границ рынка до масштабов глобального. Создание современной информационной инфраструктуры рынка товаров и услуг в России, эффективная интеграция ее в мировые рынки способно обеспечить существенное снижение издержек в российской экономике, высвобождая необходимые ресурсы для экономического роста.

Большинство из предлагаемых классификаций бизнес-моделей электронной торговли относятся исключительно к электронной коммерции и не содержат точных классифицирующих признаков. Наиболее часто выделяются такие классификационные признаки электронной коммерции, как деление видов электронной коммерции по природе проводимых операций и в зависимости от имеющейся возможности представить в электронной, или цифровой, форме продаваемый товар/услугу, поставщика/посредника и процесс проведения сделки (транзакции).

В общем виде классификация электронной торговли отражает основные особенности этого направления электронной коммерции и может способствовать более четкому разграничению функций существующих и вновь создаваемых предприятий электронной торговли, а также более адекватному отображению в российском законодательстве реалий электронной коммерции и электронной торговли.

Россия занимает 62-е место среди стран, внедряющих информационные технологии в деловую среду. Доля отечественного рынка Интернет-торговли занимает около 0,01% от мирового рынка. Это косвенно свидетельствует о том, что на сегодняшний день рынок электронной торговли и коммерции в целом в России имеет потенциал для роста. Тем не менее, существующий темп роста оборота электронной торговли в России находится на высоком уровне. Следует также отметить превышение темпов роста оборота электронной торговли над темпами роста общего оборота торговли. Даже в 2009 году на фоне мирового финансово-экономического кризиса и снижения общего оборота торговли, оборот электронной торговли возрос на 26%. Одним из немногих сегментов рынка стран BRIC, на которые не оказал влияния кризис, оказалась онлайн-торговля.

Доля оборота электронной торговли в общем обороте торговли РФ в рассматриваемом периоде ежегодно увеличивается. А с 2003 года по 2010 год она возросла в 7 раз (в абсолютных значениях), тем не менее, оставаясь при этом незначительной, превышающей 1%, что также подтверждает наличие позитивных перспектив развития данного сегмента рынка.

Электронная торговля в мировой практике является одним из способов поддержки субъектов малого и среднего предпринимательства. Традиционно малый бизнес в торговле и оказании посреднических услуг считается самым популярным видом предпринимательства в России, по нашим оценкам на их долю приходится более 60% от общего оборота малых предприятий. В перспективе можно ожидать, что доля малого бизнеса в интернет-торговле будет еще больше расти, так как увеличение количества продаж, в том числе с использованием новых технологий – верный путь для развития малых предприятий. Эффективность применения инструментов электронной торговли в сфере малого предпринимательства

обусловлена тем, что при невысоких затратах создания и функционирования предприятий обеспечиваются равные с крупными компаниями условия ведения экономической деятельности, открывается доступ ко всему рынку потенциальных покупателей, улучшается информационная поддержка рынка. У малого торгового бизнеса есть возможности успешно конкурировать с крупными компаниями – торговыми сетями, задействовав новейшие технологии продаж и продвижения продукции, в связи с тем, что стоимость создания сайта или портала значительно дешевле, чем аренда самой небольшой торговой площади.

Отношение к информационным технологиям, культура и электронная грамотность субъектов малого предпринимательства определяют путь к выходу на новый качественный уровень ведения предпринимательского дела. Вместе с тем имеет место неоднозначность развития электронной торговли в России. В 2001 г. в России присутствовало 362 интернет-магазина, причем 85% из них не поддерживали так называемые «on-line» платежи систем электронных денежных переводов. По состоянию на июнь 2010 г. работает порядка 5000 интернет-магазинов. Объем торговли посредством сети Интернет в конце 2009 г. составил 150 млрд. руб., показав положительную динамику (20% к 2008 г.). В абсолютных показателях это почти в сто раз меньше, чем оборот традиционной розничной торговли (14517 трлн. руб. в 2009 г. по данным Росстата), оборот традиционной розничной торговли в 2009 г. впервые с 2000 г. снизился на 5,5%, что говорит о возможностях роста электронной коммерции.

В ходе исследования рынка дистанционной интернет-торговли нами были выявлены следующие потенциальные возможности его роста. Прежде всего, обратим внимание на ассортимент предлагаемых через Интернет товаров, который по-прежнему остается узким, а на самом рынке свободны значительные рыночные ниши, при том, что дистанционная торговля относительно легко допускает малый и средний бизнес, а барьер входа в эти ниши при отсутствии необходимости налаживать товарный поток относительно невелик. Значительный резерв для развития интернет-торговли представляют собой региональные рынки. Существенной проблемой, нерешенной в регионах, является проблема с доставкой товара конечному покупателю. развитие сервисов Интернет трансформирует представления о традиционном поиске пользователем информации о продукте или услуге для удовлетворения своих потребностей. Основной целью таких сервисов становится инициация активности различных сообществ по принципу социальных сетей, а также целенаправленный сбор и распространение информации через канал Интернет. Реализация технологии, при которой не потребитель ищет информацию, а информация находит своего потребителя, обеспечивается в рамках существующих средств интернет-разработок за счет персонификации каждого индивида, т.е. представления в виртуальном пространстве снимка (отображения) реального субъекта [1].

Таким образом, поиск наиболее перспективных направлений развития и диверсификации рынка электронной коммерции, возможности его приспособления к реалиям российского потребительского рынка является актуальной проблемой, решение которой предоставляет ряд преимуществ. Для покупателей - это удобство, надежность, практичность, экономия времени при осуществлении покупок. Для продавцов – увеличение рынков присутствия, рост объемов продаж, повышение скорости оборота оборотных средств, снижение издержек, что в совокупности

повышает конкурентоспособность и устойчивость бизнеса в динамичной среде современного бизнеса.

Список использованной литературы

1. Мошкин, Игорь Валерьевич. Электронный бизнес как фактор социально-экономического развития региона : на примере Ростовской области : диссертация ... кандидата экономических наук : 08.00.05 / Мошкин Игорь Валерьевич; [Место защиты: Юж. федер. ун-т]. - Ростов-на-Дону, 2008.- 191 с.: ил. РГБ ОД, 61 09-8/152

Мусин Канат Калкаманович,

к.ю.н., доцент кафедры гражданского права и процесса Института правосудия Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК НОВОЕ НАПРАВЛЕНИЕ В ОРГАНИЗАЦИИ ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫХ КУРСОВ

Одним из важнейших условий эффективной деятельности государственных органов является повышение профессиональных компетенций государственных служащих. Данному вопросу в Казахстане уделяется особое внимание.

В Концепции новой модели государственной службы Республики Казахстан подчеркивается необходимость дальнейшей модернизации системы управления качеством учебного процесса, включения инновационных методов обучения в учебные программы для государственных служащих [1].

Деятельность Академии государственного управления в Республике Казахстан (далее - Академия) направлена на реализацию поставленных задач. Для Академии, учреждения с особым статусом, осуществляющего подготовку магистров для высших эшелонов государственной власти, как никогда важно обеспечить формирование качественного контингента магистрантов.

В связи с этим, в качестве одного из приоритетов деятельности предусматривается внедрение дистанционных образовательных технологий при проведении подготовительных курсов.

В настоящее время используется множество трактовок понятия «дистанционное обучение». Так, например, И.В. Роберт под «дистанционным обучением» понимает «процесс передачи знаний, формирования умений и навыков при интерактивном взаимодействии как между обучающим и обучающимся, так и между ними и интерактивным источником информационного ресурса, отражающий все присущие учебному процессу компоненты (цели, содержание, методы, организационные формы, средства обучения), осуществляемый в условиях реализации средств ИКТ» [2, с. 12]. Кратко и точно «дистанционное обучение» формулирует А.В. Хуторской, как «обучение, при котором удалённые друг от друга субъекты обучения осуществляют образовательный процесс с помощью средств телекоммуникаций» [3, с. 23].

Согласно принятым Академией Правил организации обучения по дистанционным образовательным технологиям, под «дистанционными образовательными технологиями» понимаются технологии обучения, осуществляемые с применением информационных и телекоммуникационных средств при опосредствованном (на расстоянии) или не полностью опосредствованном взаимодействии обучающегося и педагогического работника

Применение данной формы при реализации программ подготовительных курсов обучения позволяет для обучающихся минимизировать материальные расходы обучающихся (отсутствие затрат на проезд, проживание и т.д.); предоставить удобство образовательного процесса (обучение дома, не обязательность получения отпусков, отгулов и т.д.); формирует навыки самостоятельной работы по изучению учебной программы.

Организация дистанционного обучения позволяет Академии обеспечить полный охват всех, в том числе труднодоступных, регионов страны; экономить аудиторный фонд; рационально использовать рабочее время преподавателя.

Ключевые требования к организации подготовительных курсов: проведение подготовительных курсов преподавателями Академии, имеющими большой опыт в этой сфере; полное соответствие программы курсов программе вступительных экзаменов в магистратуру.

Проведение подготовительных дистанционных курсов должно обеспечить доступность и простоту использования дистанционных технологий, т.е. система не должна требовать от участников процесса обучения специфических, сложных профессиональных компьютерно-технологических знаний и умений.

Специфика организации подготовительных курсов дистанционного обучения заключается в упрощенной образовательной структуре и использовании наиболее распространенных и доступных пониманию инструментов электронного общения с обучающимися (форум, чат).

При этом, дистанционная подготовка поступающих должна соответствовать ряду основных принципов, определяющих выработку минимальной спецификации технических и программных средств. К таким принципам можно отнести: обеспечение открытости доступа конечного пользователя к гетерогенным (как правило) ресурсам организаций, ведущих дистанционное обучение; обеспечение эффективного интерактивного понятного диалога конечного пользователя и организации, ведущей дистанционное обучение.

В начале 2013 года Академия приступила к проведению подготовительных курсов с использованием дистанционной технологии. Перед началом курсов первоочередной задачей являлось полное и доступное информирование государственных служащих, желающих пройти подготовку к вступительным экзаменам.

В этих целях на официальном сайте Академии был размещен «Алгоритм поступающего на подготовительные дистанционные курсы», который представляет собой порядок пошаговых действий поступающего для участия в дистанционном обучении. Помимо вопросов организационно-технических характера алгоритм содержит информацию о требованиях к государственным служащим, поступающим на обучение в Академию, программу курсов и расписание занятий.

При условии подтверждения оплаты и подписанного договора Академия направляет на электронный адрес поступающего логин и пароль, предоставляя право доступа к обучению на сайт дистанционного обучения. Войдя на сайт, государственный служащий знакомится с инструктивными документами по дистанционному обучению и приступает к обучению.

Одним из наиболее важных задач дистанционного обучения является соответствующее учебно-методическое обеспечение курсов, наличие электронных учебно-методических комплексов (ЭУМК). Данный комплекс обеспечивает

организацию самостоятельной работы обучающегося, а также методическое сопровождение дистанционного обучения.

Опыт организации дистанционных курсов дает позитивные результаты. Достигнута задача открытости и доступности информации для всех регионов страны, возможности обучения по дистанционной технологии любой категории государственных служащих.

Важное достижение - сегодня каждый государственный служащий, желающий поступить в Академию, может пройти предподготовку по программам вступительных экзаменов без ущерба работе.

Возможности дистанционного обучения еще не исчерпаны, оно имеет свою перспективу. Между тем, в дальнейшем необходимо совершенствовать дистанционную технологию, максимально адаптировать к потребностям обучающихся, учитывая при этом современные достижения в мире.

Список использованной литературы

1. Указ Президента Республики Казахстан от 21 июля 2011 года № 119 «О Концепции новой модели государственной службы Республики Казахстан»/ САПП Республики Казахстан, 2011 г., № 46, ст. 612
2. Роберт И.В. Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогические и технологические аспекты). – М.: ИИО РАО, 2007. – 234 с.
3. Хуторской А.В. Практикум по дидактике и методикам обучения. - СПб.: Питер, 2004.- 154 с.

Ожерельева Ольга Юрьевна,

к.филос. н., доцент кафедры социальных и политических дисциплин Северо-Кавказского института-филиала «Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации»

ЭКОНОМИКА ЗНАНИЙ КАК ОБЪЕКТИВНЫЙ ФАКТОР РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Развитие и распространение информационно-коммуникационных технологий, их проникновение во все сферы жизнедеятельности общества остаются важным фактором мировой интеграции, социального развития и экономического роста, сильнейшим катализатором информационного обмена. Становление и развитие экономики, основанной на знаниях, обусловлено действием объективных факторов, и прежде всего - человеческим, определяющим социально-экономические отношения, и технологическим - развивающимся под интенсивным воздействием науки, и информационным. Информация является основополагающей категорией в процессе становления информационной экономики, она выступает в качестве обязательного элемента научно-технологических изысканий, как информационный ресурс используется в экономической системе также как труд или капитал. Информация - это знания, которые формируют уровень человеческого капитала страны и уровень ее развития, качество жизни населения. Информационные технологии определяют уровень и эффективность всех технологий, включая производственные. Они определяют уровень и качество менеджмента и маркетинга предприятий и организаций страны. Доступность и качество информации определяют уровень развития гражданского общества и демократии в стране и

качество национального человеческого капитала, его эффективность и конкурентоспособность.

Постиндустриальная экономика - экономика знаний, инноваций, глобальных информационных систем, экономика интеллектуального труда, науки и новейших технологий. Основу новой экономики составляет накопленный человеческий капитал, как главная доминанта социально-экономического развития современного общества. С информацией связаны образование и наука как важнейшие составляющие социального капитала. Компьютерные технологии и глобальные информационные системы связи в корне изменили научный и образовательный процессы. Компьютер стал частью «интеллекта» человека, его памятью, системой поиска и потребления информации, инструментом изготовления интеллектуальной продукции, хранения ее, инструментом электронной связи [1, с. 56].

Образование, являясь важнейшей областью социальной деятельности должно опережать в своем развитии другие формы активности людей и особенно их хозяйственную деятельность. Исключение может составлять только наука, и, прежде всего, фундаментальная, которая всегда была и будет главным источником наполнения «образовательного потенциала»[2, с. 78]. Главная цель инновационного образования состоит в том, чтобы обеспечить опережающее развитие социокультурных качеств человека. Модернизацию образования нужно рассматривать, как попытку придать модернизации общества комплексный, системный характер, предполагающий кардинальные изменения во всех сферах жизни общества. Профессиональное образование направлено на развитие у человека природной предрасположенности к получению знаний и переходу от концептуального осмысления действительности к решению прикладных социальных, управленческих, организационных, технологических задач. Разработка модели стратегического развития высшей школы обеспечивает выявление способностей организации, преподавателей и студентов к изменениям, обучению и самосовершенствованию, предоставляя большие возможности для внедрения инновационно-организационных управленческих форм. Экономические и социокультурные изменения, обозначившие качественно новый характер динамики современного общества, объективно выдвинули проблему преобразования системы образования в одну из задач, от решения которой зависит дальнейшее выживание и развитие общества. Особое значение образование приобретает в периоды качественных перемен общественной системы. Оно может выступать как социокультурный катализатор перемен, ускоряя их, обеспечивая при этом необходимую сплоченность общества, интегрируя его трансформационные процессы, или способствуя росту социального напряжения и дифференциации, может существенно снижать мобилизационные возможности общественных систем к самоорганизации и оптимальному вовлечению человека в осознанные преобразовательные процессы. Образование становится либо механизмом торможения, либо потенциалом общественного развития. Цели и функции образования не являются исторически неизменными: оно всегда стремится к релевантности, реагируя на появление новых социальных институтов, экономических и политических изменений. Высшее образование играет важную роль в создании социального единства, сокращении неравенства и подъеме уровня навыков, умений и компетенций в обществе. Поэтому образовательная политика должна быть нацелена на всемерное развитие потенциала людей, их индивидуальности, вклада в функционирование жизнеспособного и демократичного

общества, основанного на знаниях. Инновационная деятельность в образовании является многокомпонентной социальной деятельностью по разработке прогрессивных нововведений в методике обучения и воспитания, преобразованию реализующего их инструментария, а также по внедрению их в практическую педагогику с получением положительного эффекта. Качество подготовки специалиста к осуществлению инновационной профессиональной деятельности определяется уровнем развития его социально-профессиональных компетенций. Профессионализм и требования, которым должен удовлетворять специалист, успешно работающий в сфере наукоемкого производства, непрерывно изменяются в соответствии с измерениями социально-культурной, социально-экономической и научно-технической ситуации. Учитывая это, конкурентоспособность на динамичном рынке интеллектуального труда можно поддерживать только при условии целенаправленного развития профессиональных компетенций. Существующее противоречие между требованиями общества к качеству профессиональной подготовки выпускников вузов, способных целенаправленно и эффективно осуществлять самообразование и самоподготовку к продуктивной деятельности в непрерывно изменяющихся внешних условиях, и реальной практикой учебно-воспитательного процесса в вузах актуализирует проблему самообразования и самоподготовки субъектов к инновационной профессиональной деятельности. Способность к самообразованию и осуществлению самоподготовки представляется сегодня как крайне необходимое профессиональное качество специалиста и важнейшее условие для развития профессионально-ориентированного мышления. Для того чтобы специалист мог поддерживать высокий уровень профессиональной компетентности, он должен участвовать в процессе непрерывного образования в течение всей своей жизни. В странах с экономикой, ориентированной на знания, повышение производительности труда достигается путем создания и распространения инновационных технологий, и являются результатом фундаментальных и прикладных научных исследований, проводимых в инновационных интегрированных научно-образовательных центрах, связанных с реальным производством [3, с. 63]. Государство и бизнес должны четко обозначать свои цели и ожидания, что позволит системе образования осуществлять хотя бы среднесрочное планирование. Знания, изменяя экономику и социум, хозяйственную культуру и технологии меняют и человека, выдвигая на передний план экономического развития человека, его потенциал и знания, что свидетельствует о кардинальной трансформации факторов развития страны. Динамизм экономики, интенсивность информационных обменов способствуют невиданной скорости приращения новых знаний. Знания превращаются в измерительную шкалу валового национального продукта, социального капитала, общественного богатства и национального достоинства страны.

Список использованной литературы

1. Жураковский В.М., Сазонова З.С. Подготовка преподавателя высшей школы стратегическая задача/ Высшее образование в России. - 2004. - № 4.
2. Приходько В.М, Сазонова З.С, Четчикова Н.В. «Инь» и «Ян» инженерного творчества / Высшее образование в России.- 2005.- №11.
3. Букович У., Уильямс Р. Управление знаниями: Руководство к действию. – М. – 2002.

4. Семенова Н.Г., Вакулук В.М. Информационные и коммуникационные технологии в профессиональном образовании /Современные проблемы науки и образования. – 2006. – № 6 – С. 97-99.

Литвинова Лариса Володимирівна,

*к.псих.н., доцент, доцент кафедри інформаційної політики та технологій
Національної академії державного управління при Президентові України*

КОМУНІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК СУБ'ЄКТ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Важливою та обов'язковою складовою управлінської практики сучасного демократичного суспільства є комунікація влади і суспільства. В Україні поступово формується демократичне суспільство європейського зразка, реформуються відповідно інститути публічної влади, відбувається процес укорінення у повсякденну діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування європейських традицій комунікації між владою і громадськістю. Можливість розвиватись владі може дати нова система комунікативних обмінів на всіх рівнях, побудована на використанні сучасних інформаційних технологій.

Сучасний стан освітнього процесу державних службовців вимагає розповсюдження інформації та ефективного навчання державних службовців. Питання створення навчально-матеріальної бази та дидактичного інформаційного простору, що забезпечує вдосконалення навчально-виховного процесу з урахуванням психолого-педагогічних особливостей засвоєних професій, останній час стає все більш актуальною та досліджується не тільки професійною педагогікою [1; 2; 3; 4]. З використанням Інтернету пов'язано багато напрямків роботи державних службовців, а саме: налагодження внутрішньоорганізаційних комунікацій, інформування громадськості про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування тощо. Він є ефективним засобом реалізації комунікативної політики держави, інформування громадськості про діяльність органів влади, отже й відкритості.

Сучасні працівники публічної сфери у контексті вдосконалення своєї професійної майстерності мають на меті повсякденну систематичну працю по розширенню світогляду, оволодінню науковими методами обробки сучасних інформаційних потоків, популяризації своєї діяльності через зв'язки з громадськістю, ЗМІ, мережу Інтернет, телекомунікації. Комунікативна діяльність є, також, необхідною складовою безперервної професійної освіти державних службовців, допомагає вдосконалювати стиль, форми та методи роботи, створює підґрунтя для ефективної управлінської діяльності, що підвищує попит на виховання нової генерації державних службовців як висококваліфікованих кадрів, спроможних швидко орієнтуватись у сучасному інформаційному просторі.

Впровадження основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні дає можливість забезпечити позитивні зміни у взаємодії органів влади і громадян, збільшити рівень захисту прав і свобод людини та її добробуту, активізувати участь громадян у суспільно-політичних процесах, сприяти розвитку демократії, підвищити конкурентоспроможність України, ефективність державного управління. Розвиток інформаційно-комунікативної взаємодії забезпечить перехід суспільства у ручище інноваційного розвитку, з розвинутими сервісами послуг у різних галузях, зокрема в освіті, науці, культурі, охороні здоров'я тощо. Новітні

інформаційні технології все більше впливають на суспільний розвиток: зростає кількість осіб і інститутів, які мають можливість використати блага інформаційного суспільства. В діяльності державних органів все більшу роль починають відігравати принципи відкритості, гнучкості, прозорості тощо. Таким чином, мова йде про процес становлення сучасної моделі державного управління, що поряд з іншими аспектами містить у собі теорію та практику електронного уряду. Важливим аспектом розвитку інформаційного суспільства стає налагодження двосторонньої комунікації між владою і громадянами, надання можливості використання технологій «електронної демократії», створення інтерактивних сервісів для громадян, які представляють органи влади на всіх рівнях – державному, регіональному, місцевому.

Проблеми адаптації сучасного державного службовця в інформаційному просторі є надзвичайно актуальною. Інтеграція знань в коло інформаційного простору та інформаційна обізнаність є необхідною умовою професійної діяльності державних службовців, а створення дидактичного інформаційного простору, відповідного викликам сьогодення, допоможе особистісно-психологічній орієнтованості працівників, формуванню цілісної системи загальноосвітніх і професійних знань, розвитку професійних компетенцій нової генерації державних службовців. Слідуючи вимогам часу, розвиток сучасних інформаційно-комунікативних технологій є рушійною силою формування професійної компетентності державних службовців, що має сприяти вихованню грамотного сучасного управлінця.

Список використаної літератури

1. Головченко Г.О., Стариков І.М. Дидактичний інформаційний простір як нова педагогічна технологія / Г.О.Головченко . – Миколаїв: Тетра, 2004. – 36 с.
2. Добко Т.В. Використання електронних інформаційних ресурсів у довідково-бібліографічному обслуговуванні / Т.В Добко // Вісник Книжкової палати. – 2003. - № 6. – С. 23-46.
3. Литвинова Л.В. Наукова комунікація як складова науки державного управління / Л.В Литвинова // Технології забезпечення якості освіти і державному управлінні: виклики сьогодення: матеріали другої Всеукр. наук.-практ. конференції з міжнародною участю (Київ, 30 листопада 2012 р.) : до 15-річчя галузі науки «Державне управління» / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, К.О. Ващенко, М.М. Білинської. – К. НАДУ, 2012. С. 353-354.
4. Соболев О.Є. Свобода особистості в інформаційному соціумі: стаття перша / Соболев О.Є. // Філософська думка. – 2002. - № 4. – С. 32-36.

Горбатюк Світлана Євгенівна,

к.держ.упр., доцент кафедри європейської інтеграції Національної академії державного управління при Президентові України

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Глобалізація інформаційного простору як об'єктивний процес ХХІ ст., а також законодавчо визначений зовнішньополітичний курс України на інтеграцію в європейський політичний, економічний, правовий, інформаційний простір з метою набуття членства в Європейському Союзі [1] вимагають формування нової

державної політики, спрямованої на забезпечення прогресивного розвитку держави, суспільства, громадянина на основі використання інноваційних технологій, створення умов для реалізації права кожного на доступ до інформації, задоволення потреб суспільства в інформаційних продуктах і послугах.

В основі інформаційної політики ЄС знаходиться доктрина Європейського інформаційного суспільства, проголошена у доповіді М.Бангеманна «Європа і глобальне інформаційне суспільство: рекомендації для Європейського Союзу» ще у 1994 році. Головна ідея доктрини – розбудова інформаційного суспільства для забезпечення соціально-економічної стабільності, створення можливостей для підвищення ефективності адміністративного управління в європейських країнах. Того ж року Європейською комісією було прийнято програмний документ «Шлях Європи до інформаційного суспільства», яким фактично було закладено принципи діяльності ЄС у сфері інформації та комунікацій. Прийняття цього документа заклало підвалини розбудови інформаційного суспільства у європейських країнах, стало поштовхом для формування концепції європейської інформаційної політики, створення європейського права у сфері інформації, забезпечення безперешкодного доступу до інформації та ін.

В Україні вперше про створення інформаційного суспільства було заявлено в Стратегії інтеграції України до ЄС, ухваленій у 1998 р. Перед країною до формування інформаційної політики постали високі вимоги ЄС. Проект угоди про асоціацію між Україною та ЄС також містить окремий розділ «Інформаційне суспільство». Та чи вдалося Україні розбудувати якісно новий тип суспільства, досягти нової фази розвитку, коли головними продуктами виробництва стають інформація та знання? На думку експертів, для України, яка перебуває у стані цивілізаційної невизначеності, інформаційне суспільство скоріш залишається гаслом із лексику європейської інтеграції, ніж реальною практикою. Країна відстає від середньосвітового рівня за темпами розвитку інформаційного суспільства. [4, с. 4, 29].

Спроможність щодо розвитку інформаційного суспільства у високорозвинених країнах визначається за багатьма параметрами, серед яких – послідовність національної політики та адекватне нормативно-правове забезпечення. В Україні створення умов для формування інформаційного суспільства визнано одним із основних напрямів державної інформаційної політики [3]. Законом України від 09.01.2007 № 537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» закріплено основні завдання, цілі та напрями розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр. [2]. На регулювання відносин у сфері розвитку інформаційного суспільства спрямовані базові закони України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»; «Про Національну програму інформатизації»; «Про електронні документи та електронний документообіг»; «Про електронний цифровий підпис»; «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації» та ін., а також підзаконні нормативно-правові акти. Логічним розвитком законодавства мало б стати ухвалення Стратегії розбудови інформаційного суспільства та Стратегії впровадження електронного урядування, доповнення правової бази у сфері надання адміністративних послуг та ін. Для зменшення розриву між регулюванням інформаційної сфери в Україні та країнах ЄС необхідно вирішити питання щодо закріплення правового режиму інформації, статусу суб'єктів інформаційних відносин у мережі Інтернет, захисту інформації та персональних даних тощо.

Потребує уточнень і доповнень нормативно-правова база у сфері забезпечення доступу до публічної інформації та захисту персональних даних. Запровадження базових законів наблизило діяльність органів державної влади України до європейських стандартів відкритості та прозорості, проте уникнути неоднозначності трактування та суперечливості положень окремих норм не вдалося. Потребують приведення у відповідність до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» системи документування управлінської діяльності. Адже документи, що створені або отримані у процесі діяльності суб'єктів владних повноважень, реєструються в порядку, визначеному інструкціями/положеннями з діловодства, на базі програмних рішень (системи OPTiMA-Workflow), які не містять чіткого переліку параметрів інформації про документи, визначених Законом України «Про доступ до публічної інформації».

З метою запровадження моніторингу розвитку інформаційного суспільства Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову від 28 листопада 2012 року № 1134 «Про запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства», якою затверджено перелік індикаторів. Аналогічні індикатори застосовуються й при формуванні міжнародних індексів, проте з огляду на наближення підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС існує необхідність гармонізації національних індикаторів із відповідними стандартами ЄС. Це необхідно врахувати під час розробки методики формування індикаторів розвитку інформаційного суспільства. Наступні кроки – імплементація цієї системи як інструменту моніторингу й оцінки розвитку інформаційного суспільства в Україні та верифікація даних із результатами досліджень міжнародних організацій для визначення місця України у світових та європейських рейтингах розвитку інформаційного суспільства.

Отже, важливим чинником розвитку інформаційного суспільства є наявність ефективної нормативно-правової бази. Попри те, що інформаційне законодавство України наближається до стандартів ЄС, на сьогодні воно потребує подальшого розвитку з метою доповнення, узгодження, виключення суперечливих положень. Прийняття Інформаційного кодексу України, гармонізація з інформаційним правом ЄС стане дієвим кроком у правовому забезпеченні розбудови інформаційного суспільства в контексті європейського вибору України.

Список використаної літератури

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI (із змінами) [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 № 537-V [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII (із змінами) [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К. : НІСД., 2010. – 64 с.

Гурієвська Валентина Миколаївна,

к. держ. упр., докторант, доцент кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України

ФЕНОМЕН ГРУПОВОГО МИСЛЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Врахування психологічної складової є необхідною умовою розвитку інформаційного суспільства. Застосування інформаційних технологій, реалізація інформаційних стратегій, здійснення управлінського впливу, потребує враховування психологічних феноменів, що виникають у процесі інформаційної взаємодії.

До таких психологічних феноменів належить групове мислення (*від англ. - Groupthink*) – феномен, що може виникати при колегіальному прийнятті управлінських рішень. Він полягає в тому, що члени тісно пов'язаної управлінської групи, прагнучи групової єдності, нехтують реалістичною оцінкою дійсності та розумним вибором способів дії. При такому стилі мислення людей, котрі повністю ідентифікують себе з конкретною соціальною групою, складається ситуація, коли одностайність стає більшою цінністю, ніж слідування логіці й раціональному вибору рішень. Зростає рівень конформізму, інформація, яка є суттєвою для діяльності групи, починає аналізуватися тенденційно, культивується переконання у всесильності групи і невиправданий оптимізм. Члени групи настільки лояльні один до одного, що це перешкоджає раціональним судженням, на які здатний кожний член групи окремо, що суттєво ослаблює ефективність групових рішень та етичні принципи.

Спроби наукового пояснення групового мислення знаходимо у працях Л.Фестінгера, Г.Лебона та ін. Зокрема, теорія когнітивного дисонансу Л.Фестінгера припускає, що за умови помітного дисонансу між одним переконанням і іншим, переконання змінюється таким чином, щоб зменшити цей дисонанс шляхом прийняття стратегій, які включають у себе зміну чи зменшення ваги цього переконання чи додавання ще одного. Л.Фестінгер пропонує теорію соціального порівняння, згідно якої люди борються за підтвердження своїх думок та припущень і у групових умовах оцінюють свої судження, порівнюючи їх з іншими членами своєї групи [5; 6]. Таке порівняння обумовлює сильний примус до конформності в ухваленні рішень.

Г.Лебон ввів поняття «колективного розуму». Вчений розглядав натовп як єдину істоту, наділену колективною душею, яка визначає дії, відчуття і думки людей.

І. Джаніс виокремив п'ять умов, які сприяють груповому мисленню. *Перша* – привабливість членства в даній групі, коли всі її члени зацікавлені у збереженні свого становища, в тривалому існуванні самої групи. Це зумовлює зміцнення групової згуртованості, спонукає членів групи до надмірного конформізму: вони не лише демонструють свою згоду з нормами, але й починають широко сприймати їх як найкращі, найправильніші. Таким групам притаманне „ми-почуття” (Джаніс І., 1971). *Друга умова* – наявність владного, авторитарного лідера, який директивно нав'язує всій групі свою точку зору. В цьому випадку думка «першої особи» може сприйматися як думка всієї групи. *Третя умова* – закритість групи, її самоізоляція. Групове мислення виникає в тих групах, які недосяжні для критики, контролю. Насамперед, це групи правлячої еліти. Чим суворіше підтримується

«недоторканість», тим з більшою вірогідністю виникне даний феномен. *Четверта умова* – рішення групи не підлягають зовнішній експертизі. Владні групи надають собі право виступати від імені «народу», й власну думку сприймають як абсолютну істину, що не потребує зовнішніх експертів. *П'ята умова* – сильний груповий тиск, зумовлений взаємовпливом членів групи один на одного. Згуртованість членів групи, які мають однакові цінності, мотивацію, спрямованість мислення та інші психологічні ознаки, робить їх психологічно схожими. Крім того, як *шосту умову* дослідники виокремили почуття невпевненості членів групи щодо того, як їх сприймають і оцінюють в групі. Оскільки кожний член групи не знає напевне, наскільки він у групі „свій”, він демонструє підвищену лояльність до групових вимог (Mc. Cauley C., 1989).

Група, якій властиві перераховані ознаки, відзначається високою вірогідністю прийняття рішень під впливом підсвідомих процесів. Поява вказаних групових ефектів, що призводять до проявів групового мислення, створює суттєві проблеми в організації, нерідко веде до її повного комерційного краху.

Ефект групового мислення зазвичай виникає в дуже згуртованих групах, члени яких особливо близькі один до одного. До психологічних ознак такої групи можна віднести необ'єктивність, вибірковість у відборі й використанні інформації, стихійність, емоційність, швидкий перебіг емоційних станів, безальтернативність, непередуманість, неухважність до можливих ризиків, якими може загрожувати прийняте рішення тощо. Групове мислення найбільш імовірно проявляється в стресових ситуаціях, коли група орієнтована на лідера і його думку й виникає ілюзорна впевненість, що іншого, альтернативного рішення, просто не існує.

Одним з найяскравіших випадків, що доводить необхідність вивчення групового мислення, є випадок з «Челенджером», описаний С.Денніс Гораном, Р.І.Гірокавою та А.Е. Марц у статті «Критичний аналіз чинників, пов'язаних з процесами прийняття рішень в катастрофі «Челенджера». Автори визначили п'ять недоліків, котрі вказують, за яких умов групове мислення може бути деструктивним: відчуття примусу дати бажані рекомендації та згоду на політ серед тих, хто був проти; явне небажання порушувати розподіл ролей; сумнівна структура обговорення серед менеджерів вищої ланки; неоднозначне використання мови; неможливість ставити важливі запитання.

Вчені доводять, що безвідносно до того, наскільки ретельно розробленою виглядала структура прийняття рішень, її ефективне використання більшою мірою залежить від усвідомлених і неусвідомлених психологічних факторів соціального, психологічного й комунікативного середовища, які формують групове мислення і впливають на прийняття рішень у групі. Водночас групова згуртованість не завжди призводить до негативних наслідків і за певних умов згуртованість і групові рішення можуть бути благом (Джаніс І., 1971). Існують певні стратегії, які можуть використовуватися для запобігання впливу групового мислення на процес прийняття важливих управлінських рішень. І.Джаніс виводить низку заходів, для боротьби з проявами групового мислення, серед яких – забезпечення лідером всієї доступної інформації з обговорюваної проблеми від усіх членів групи. Лідер групи має заохочувати критичну оцінку, висловлення сумнівів і заперечень членами групи. Це необхідно для висловлення всіх думок щодо наявної проблеми, і урахування лідером альтернативних точок зору. У великих групах для вироблення плану рішення проблеми доцільно створювати підгрупи, які працюють незалежно одна від одної і лише на заключному етапі спільно приймають заключне рішення. Для такої

організації роботи необхідно, щоб і лідер, і група були зацікавлені в ефективності своїх рішень, а не в демонстрації згуртованості та одностайності. Члени групи повинні обговорювати свої міркування з довіреними особами поза групою. Також доцільно залучення експертів поза групою та дебати з членами групи; альтернативи мають бути широко розголошені; доцільно провести «зустріч другого шансу», на якій можна висловити серйозні сумніви.

Тож важливою умовою ефективності є застосування психологічних технологій як засобу запобігання впливу групового мислення на процес інформаційної взаємодії та підвищення психологічної компетентності управлінців.

Список використаної літератури

1. Рогов Е.И., Психология группы. / Е.И.Рогов – М.: «Владос», 2005. – 431с.
2. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики / В. Парсонс. Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549 с.
3. Janis I. Victims of group-think. A Psychological Study of Foreign-Policy Decisions and Fiascoes. / I. Janis – Houghton Mifflin, 1972. – 277 p.
4. Lasswell H. D. The structure and function of communication in society. / H. D. Lasswell – In : Bryson, (ed.) The Communication of Ideas. N. Y. : Harper and Brothers. – P. 102-115.
5. L.Festinger. Theory of cognitive dissonance. / L.Festinger. – Stanford, CA: Stanford University Press, 1957.
6. Festinger L. & Carlsmith J.M. Cognitive consequences of forced compliance. / L. Festinger & J.M. Carlsmith – Journal of Abnormal and Social Psychology. 56 (2), 1959. – P. 276-278.

Ільченко-Сюйва Леся,

к. держ.упр., доцент кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗНАННЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Суспільство знань – цілковито нове суспільне явище, а не «стара економіка плюс безліч комп'ютерів», суспільство знань ХХІ століття – це суспільство, де науково-природні знання є тією основою, де мають своє коріння освіта і наука, знання стають провідним і незамінним чинником виробництва [1].

Залучення і використання фінансових ресурсів у суспільному секторі, в тому числі і на інноваційні проекти, не втрачає своєї надзвичайної актуальності і залишається на часі у більшості країн світу. Головним джерелом грошових коштів для фінансування державою необхідно обсягу суспільних благ залишаються бюджетні кошти, в т.ч. через виконання бюджетних програм, які в свою чергу потребують відповідних, так званих короткострокових фінансових ресурсів. Одним із інструментів залучення довгострокових і короткострокових грошей може слугувати проектне фінансування (що інколи також носить назву інвестиційне кредитування). З позиції інвестора проектне фінансування – це методика організації інвестиційного проекту, який має підвищені ризики (у порівнянні зі традиційним кредитуванням) і пов'язані із створенням нових виробничих потужностей та новими сферами бізнесу, що є неодмінною частиною формування та функціонування знанневої економіки. Проектне фінансування є також цікавим інструментом

державно-приватного партнерства, що в свою чергу дає можливість знизити навантаження на обмежені бюджетні кошти.

Як показує світовий досвід проектного фінансування найбільш цікавими для фінансування проектів є високотехнологічні проекти (наприклад, США (70-ті роки XX т.) – проект з видобутку нафти і газу, де прибутковість проекту сягала 1000 (!) процентів, ЄС (90-ті роки XX ст.) – проект побудови тунелю під Ла-Маншем, де прогнозована прибутковість на рівні 200%). Звичайно, реалізація високотехнологічних проектів, так цікавих для проектного фінансування, не можлива поєднання розвитку наукового потенціалу з виробничо-технологічними можливостями. Таким чином, поширюючи використання проектного фінансування, держава спонукає розвиток нових технологій і продуктів. Унікальність високоприбуткових проектів для проектного інвестиційного кредитування спонукає створення особливих унікальних знань та технологій, що в свою чергу, сприяють розвитку фундаментальної та прикладної науки, на розвиток останньої практично не виділяється коштів у національних бюджетах.

Широке застосування проектного фінансування, його результативність і ефективність не могли обминути і вітчизняну економіку. На жаль, в Україні його розвиток гальмується відсутністю або слабким розвитком ряду важливих чинників, до яких можна віднести

- недостатність вітчизняних джерел боргового фінансування;
- практична відсутність досвіду оцінювання ризиків;
- недостатність правової стабільності та культури;
- недостатній досвід у розробці та реалізації великих довгострокових

проектів.

Говорячи про роль органів державної влади, не можна оминати і державну підтримку проектного фінансування в рамках державно-приватного партнерства. Зазвичай держава підтримує та стимулює проекти державно-приватного партнерства за допомогою спеціальних фінансових механізмів, до якої можна віднести і проектне фінансування, коли держава виступає замовником проекту, а інколи і кредитором. Ефективна державна підтримка через механізми проектного фінансування передбачає взяття на себе державою тієї частини ризиків, якими вона може керувати більш ефективно, ніж приватні інвестори, і наданні фінансової підтримки тим проектам, які загалом є економічно та/або соціально ефективними, але нерентабельними.

Список використаної літератури

1. Бакова І.В. Пронін О.І. Інформаційні технології як інноваційний засіб формування економіки знань. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.disserlib.com/left_menu%20papka/informacijani_tehnologii.php
2. Пильтій О. Фінансові механізми публічно-приватного партнерства/ Пильтій О// Вісник КНТЕУ. – 2012. – №3. – стор. 63-74.
3. Кот О., Буртовий О. Проектне фінансування. Іноземний досвід та українські реалії// Юридична газета. – 2001. - №8 – стор. 11.

Серенюк Артем Олексійович,

*к. держ. упр., доцент кафедри інформаційних технологій і систем управління
Харківського регіонального інституту державного управління Національної
академії державного управління при Президентові України*

ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД, ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОНЯТЬ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Не є новою теза, що у сучасному світі відбувається поступовий перехід від індустріального до інформаційного суспільства. Теоретичні основи розвитку інформаційного суспільства аналізуються в роботах зарубіжних учених: Д. Белла, М. Бонема, Л. Гросмана, Д. Зейферта, М. Кастельса, С. Кліфта, Й. Масуди, П. Норіс, Е. Тофлера, К. Хілла та ін. Сьогодні ми можемо тільки підтвердити висновки цих дослідників, що йде структурна перебудова економічної сфери. Головними ресурсами стають інформація та знання.

В той же час, різні підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів влади та впровадження системи електронного уряду в державне управління в обґрунтовуються окремими українськими дослідниками (О. Баранов, О. Голобуцький, М. Демкова, А. Дегтяр, Д. Дубов, С. Дубова, О. Ємельяненко, П. Клімушин, І. Клименко, І. Коліушко, Н. Коритнікова, І. Крюков, К. Линьов, Ю. Машкаров, О. Орлов, В. Пархоменко, Г. Почепцов, С. Чукут, О. Шевчук та ін.).

У українському науковому обігу існують різні визначення поняття “електронний уряд”. Але ще більше визначень дається поняттю “електронне урядування”. Це пов’язано із відсутністю узгодженості у трактуванні понять “електронний уряд” та “електронне урядування серед вітчизняних вчених. Для вирішення цього протиріччя треба звернутися до закордонних досліджень з цієї проблематики.

Перш за все треба визнати, що Україна не є піонером у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у управління та державне управління зокрема. Саме поняття “електронний уряд” (з англ. e-government) почали активно вживати у 90-х роках ХХ ст. Саме в цей час з’явилася нова парадигма використання ІКТ для підвищення ефективності державного управління. Зокрема, М. Форман під електронним урядом розуміє використання цифрових технологій для перетворення державного управління з метою підвищення ефективності, результативності та обслуговування [6].

При визначенні поняття “електронний уряд” М. Бонем та Д. Зейферт, акцентують увагу на конкретних діях, таких як використання державного пункту зв’язку для перегляду вакансій при пошуку роботи, надання заяв про пільги через веб-сайт або створення загальних баз даних для декількох відомств [1].

Якщо говорити про реформування державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства в США, то слід зазначити, що в цій країні впровадження електронного уряду ґрунтується на таких трьох принципах:

- держава має бути орієнтована на інтереси громадян;
- держава має бути націлена на кінцевий результат у проведенні реформ;
- держава має спиратися на ринкові основи у своїх реформах.

Фахівцями з Європейської комісії електронний уряд визначається як застосування ІКТ в державному управлінні у поєднанні з організаційними змінами і новими навиками державних службовців з метою підвищення якості державних послуг і демократичних процесів, зміцнення підтримки політики держави.

Взагалі, дослідження американського і європейського підходів до створення електронного уряду дозволяє зробити висновок про їхні особливості: перший заснований на економічних критеріях, другий – на соціальних критеріях. Європейський підхід надає великого значення комунікаційній складовій електронного уряду.

Що ж до подальшого трактування поняття “електронний уряд” то, наприклад, консалтингова компанія Gartner Group дає своє визначення електронного уряду. Під електронним урядом розуміють безперервну оптимізацію процесу надання послуг, політичної участі громадян в управлінні за допомогою ІКТ, Інтернету та сучасних засобів масової інформації (ЗМІ).

Отже, у сучасному розумінні англomовний термін “e-government” тлумачиться не лише як електронний уряд, а як електронне управління державою, тобто використання в органах державного управління сучасних технологій, у тому числі Інтернет-технологій. А якщо ми говоримо вже про електронне управління, як про певну технологію, то тільки тоді і виникає нове поняття “електронне урядування”.

І. Коліушко та М. Демкова вірно визначають, що серед інститутів та елементів функціонування і розвитку інформаційного суспільства важливе місце відводиться саме електронному урядуванню. Яке можна визначити як ефективну технологію, яка спрощує та полегшує спілкування громадян, бізнес-структур і органів влади на будь-яких рівнях і в усіх сферах [4].

В той же час, І. Клименко та К. Линьов визначають, що електронне урядування “...це автоматизація роботи з документами, із заявами громадян, довідками, ліцензіями, іншими актами, які легалізують певну діяльність особи [3, с. 181]”. Г. Почепцов та С. Чукут стверджують, що “...сама концепція електронного урядування складається з двох взаємозалежних (і водночас самостійних) проєктів. Це внутрішня урядова інформаційна інфраструктура, аналог корпоративної мережі та зовнішня інформаційна інфраструктура, що взаємодіє з громадянами й організаціями [5, с. 480]”. Український піонер-дослідник електронного уряду, О. Голобуцький, визначає поняття “електронне урядування” як технологію організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, яка забезпечує функціонування певних органів в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування громадянина з органами влади [2, с. 6].

Серед цього розмаїття визначень треба визнати, що електронний уряд варто розглядати не тільки в технологічному аспекті, а також і в соціокультурному та соціотехнічному аспектах. Ще однією важливою тезою є те, що широке розповсюдження ІКТ надало органам влади всіх рівнів широкі можливості для переходу до нових форм управління та нових принципів взаємодії зі своїми громадянами за допомогою новітніх цифрових технологій. Такою формою управління і є електронне урядування.

І найголовніше – однією з основних ідей впровадження електронного урядування є те, що воно виступає як інструмент розвитку демократії, розглядається як реальний шлях до розвитку демократичних процесів в суспільстві, що знайшло своє відображення в появі поняття “електронна демократія”. За словами голови Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України, В. Семиноженка, “...у наданні реальних можливостей для громадян у формуванні та реалізації державної політики за допомогою ІКТ”.

Список використаної літератури

1. Бонэм М. Потенциал “электронного правительства” / М. Бонэм, Д. Сейферт // Государственное управление. Электронный вестник [Електронне видання]. – 2003. – №2. – Режим доступу до журн. : <http://www.e-journal.spa.msu.ru/images/File/2003/bonham.pdf>
2. Голобуцький О. П. E-Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути / О. П. Голобуцький, О. Б. Шевчук. – К. : ЗАТ “Атлант UMS”, 2001. – 180 с.
3. Клименко І. В. Технології електронного урядування / І. В. Клименко, К. О. Линьов. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 192 с.
4. Коліушко І. Б. Електронне урядування – шлях до ефективності та прозорості державного управління / І. Б. Коліушко, М. С. Демкова // Інформаційне суспільство. Шлях України. – К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. – С. 138 – 143.
5. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2008. – 663 с.
6. Forman M. E-Government: Using IT to transform the effectiveness and efficiency of government. – WorldBank, 2006.

Слюсарчук Ольга Петрівна,

к. е. н., доцент кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одним із основних інструментів реалізації регіональної рекреаційної політики є регіональні програми розвитку рекреації, які направлені на вирішення пріоритетних завдань галузі за рахунок концентрації фінансових, матеріально-технічних, трудових та інших ресурсів.

Закарпаття – єдина з областей України, яка межує з чотирма країнами Карпатського Єврорегіону – Угорщиною, Польщею, Словаччиною, Румунією. Завдяки геополітичному розташуванню і природно-кліматичним особливостям, область має надзвичайно сприятливі умови для розвитку рекреації. М'який помірно-континентальний клімат, мальовнича природа з багатою і різноманітною рослинністю, наявність мінеральних вод, багатотисячолітні традиції і самобутня культура населення краю складають унікальний рекреаційний і соціальний потенціал, на основі якого сформувалися бальнеологічні й кліматичні курорти з санаторно-оздоровчими закладами державного та місцевого значення. Згідно з шкалою оцінки клімату рекреаційних районів територія області дістала оцінку "найкраща" за сумарною тривалістю сприятливих для відпочинку періодів [2].

В регіоні розвинені майже всі види рекреаційної діяльності: від санаторно-курортного лікування до відпочинку і різних видів туризму, що здійснюються практично протягом цілого року.

Станом на 1 жовтня 2011 року наявний рекреаційний потенціал становив 60 закладів відпочинку: 20 санаторіїв, 7 санаторіїв-профілакторіїв, 27 баз відпочинку, один пансіонат відпочинку, дві курортні поліклініки та три дитячі оздоровчо-санаторні позаміські заклади цілорічної дії. Найбільша кількість перерахованих об'єктів зосереджена у Свалявському та Мукачівському районах – по 15,0%, 11,7% –

у Хустському, 10,0% – у Тячівському та 8,3% – у Виноградівському районах.

Упродовж року діючими закладами оздоровлено 80,5 тис. осіб, що на 2,0% менше, ніж у попередньому році. Серед західних областей України за чисельністю оздоровлених Закарпаття поступається лише Львівській області, а за кількістю місць у санаторно-оздоровчих закладах - Львівській та Волинській областям [2].

Аналіз попередніх досліджень у сфері рекреації дає підставу зробити висновок, що існуючий рекреаційний потенціал області використовується недостатньо, аналогічним є його вплив на соціальний розвиток краю [1, 2, 3].

До негативних факторів, які впливають на перспективу комплексного розвитку туризму та санаторно-курортної галузі належать [4]:

1) слабка комунікаційна доступність перспективних для освоєння в туристично-рекреаційних цілях територій;

2) невідповідність комфортності та організаційно-економічного механізму функціонування рекреаційної інфраструктури міжнародним нормам і стандартам;

3) відсутність законодавчого забезпечення розвитку сільського (зеленого) туризму;

4) значна територіальна диференціація у господарському використанні рекреаційного потенціалу.

Основними завданнями створення і впровадження регіональної програми розвитку рекреації повинні бути ті, які направлені на подолання чи нейтралізацію вищеперерахованих негативних факторів за допомогою активного регулювання ринкових процесів, інтеграції державних і регіональних інтересів та відносин в рекреаційній сфері, мобілізація ресурсів для забезпечення цілеспрямованого розвитку територіальної рекреаційної системи у господарському комплексі регіону.

Формування ефективної політики розвитку рекреаційного комплексу залежить від того, в якій мірі в процесі обґрунтування програми буде врахований весь спектр чинників, які визначають стан галузі: аналіз передумов розвитку та сучасного стану галузі, зокрема, наявність природних та історико-культурних рекреаційних ресурсів і ступінь їх використання; обґрунтування екологічних обмежень (регламентацію) розвитку основних рекреаційних центрів; визначення кількості (кількість закладів, їх місткість, чисельність зайнятих) та вартісних (рентабельність закладів, обсяги завантаженості, бюджетні відрахування) показників матеріально-технічної бази галузі.

Список використаних джерел:

1. Гулич О.І. Рекреаційний потенціал Українських Карпат та сучасний стан його освоєння / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2004. – 56 с.

2. Закарпаття: санаторії та туризм: Статистичний збірник. – Ужгород: Закарпатське обласне управління статистики, 2012 р. – 110 с.

3. Кравців В.С., Євдокименко В.К., Габрель М.М. Рекреаційна політика в Карпатському регіоні: принципи формування, шляхи реалізації. – Чернівці: Прут, 1995. – 71 с.

4. Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області до 2015 року // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua/ua/135.htm>

Козюра Ігор Валерійович,

*к.і.н., начальник відділу місцевого самоврядування та регіонального розвитку
Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування
Національної академії державного управління при Президентові України; доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

ЩОДО ПРОБЛЕМ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ АКАДЕМІКА В.І.ВЕРНАДСЬКОГО

Наукова громадськість широко відзначила 150-річчя з дня народження відомого вченого-енциклопедиста, природознавця і мислителя, організатора науки Володимира Івановича Вернадського. Геніальний учений залишив спадок, який вивчатимуть ще багато поколінь дослідників. Загальний його творчий доробок нараховує понад 400 наукових праць, опублікованих за життя. Але значна частина робіт залишилися ще неопублікованою. Тому Комісія з вивчення наукової спадщини вченого НАН України прийняла рішення підготувати і видати в світ 10-томне видання «Вибраних наукових праць академіка В.І.Вернадського», щоб, як зазначив Президент НАН України академік Б.Є.Патон, «сприяти актуалізації і популяризації наукової спадщини цього славетного вченого в сучасному вітчизняному науково-освітньому просторі» [5].

Знайомство з творчим доробком переконує в тому, що хоча дослідник спеціально і не займався проблемами місцевого самоврядування і регіонального розвитку, але в своїх численних публікаціях, листах і нотатках він залишив для науковців багатий розсип думок і ідей, проблемне і водночас методологічне значення яких для науки державного управління важко переоцінити.

Сам Володимир Іванович у 1922 р. зазначив у цьому зв'язку: «З історії знання і свого власного досвіду – я знаю, які неочікувані наслідки бувають часом від випадкових, неопрацьованих належним чином, мимохідь кинутих думок, якщо доторкнуться вони до волі і думки щирої людської особистості в потрібний момент. Один такий випадок нерідко виправдовує справу всього життя» [3]. Лише декілька прикладів.

Відомо, що на зламі історії, в буремні роки громадянської війни, саме В.І.Вернадський став фундатором і першим президентом Української академії наук, вважаючи, що вона повинна розв'язати три типи найважливіших завдань: національні, державні і місцеві. При цьому вчений наголошував: «Новітня академія має допомагати зростові української національної свідомості та української культури через широке, глибоке, проникливе наукове студіювання минулості та сучасності українського народу та його сусідів, природи обійнятого ними краю в усіх її безкінечних виявах». Вона «повинна мати такі відділи інститутів, які пов'язані з практично важливими для державами інтересами». А «державна вага Академії втворюється тим впливом, який вона матиме на підвищення виробничих сил країни й людини на Україні» [4].

В.І.Вернадський вважав священним обов'язком кожної людини свою генеалогію, яку він розглядав як надзвичайно корисну грань пізнання світу: «Мені здається, що страшенно важливо, аби із родин ніколи не зникала історія родин. У сім'ях, де довго зберігається подібна історія, завжди є більша можливість для формування сильних характерів, у досягненні традиційних цілей. Міцніший зв'язок із землею, з історією Вітчизни» [6].

Надзвичайно великого значення надавав академік В.І.Вернадський поєднанню теорії і практики в дослідженні природних багатств регіонів. Працюючи у складі комісії В.В.Докучаєва, яка досліджувала унікальні ґрунти Полтавської губернії наприкінці XIX століття, він із радістю повідомляв друзям, що «він більше і більше оволодіває методами досліджень» і що в нього «з'являються руки, а разом з цим посилено працює думка» [8].

Ще в 1890 р., характеризуючи культурне життя в Кременчуці, у листі до Наталії Єгорівни, В.І.Вернадський звернув увагу на одну цікаву деталь, яка не втратила, а, навпаки, збільшила своє значення і сьогодні: «У сторінці та розвитку хорошої місцевої преси міститься одна з основних умов існування справжнього місцевого самоврядування» [2].

Архіви зберегли для нас ряд цікавих документів, які засвідчують наполегливу роботу вченого з практичного розвитку шкільної базової освіти в регіонах. Наприклад, це супровідний лист Яреськівської волосної народної управи Миргородського повіту до посвідчення № 7746 від 30 жовтня 1918 р., яким селяни повідомляють про обрання Вернадського «почетним попечителем Яреськівської мішаної гімназії», а також «щиро прохають вжити всіх заходів, аби гімназія, з чергового 1919-20 навчального року перейшла на Міністерський кошт, позаяк бюджет наш більше року не витримає». І Володимир Іванович, уже будучи в Києві, допоміг таки відкрити гімназію в Яреськах (зберігся і текст телеграми, якою вчений запрошувався на відкриття навчального закладу. На жаль, складна політична обстановка 1919 р. не дала йому змоги це зробити) [7].

Велику роль приділяв академік В.І.Вернадський формуванню і збереженню місцевих бібліотек. Наприклад, піклуючись про долю книжкових і рукописних зібрань колишньої Київської духовної академії, основу яких складала бібліотека XVII-XVIII ст. славнозвісної Києво-Могилянської академії, В.І.Вернадський писав до О.Денікіна: «Зараз нам страшенно пощастило за найтяжчих умов зібрати понад 300 тис. книжок, розкиданих нині по різних помешканнях Києва та півдня Росії. Велика бібліотека є такою зброєю сучасного життя, яка за силою не може зрівнятися ні з чим» [10].

Заслугує на увагу і позиція видатного вченого відносно релігії і церкви. Наприкінці 30-х рр. XX ст. В.І.Вернадського дуже бентежило те, що в Кременчуці та його околицях, внаслідок дій «войовничих атеїстів», не залишилося жодної церкви. А це, на думку вченого, сприяло тому, що «...елемент ідеї і віри, живої творчості зникає» [1].

Один з найвидатніших учнів В.І.Вернадського, академік О.Є.Ферсман, незадовго після смерті вченого писав: «Десятиліттями, цілими століттями будуть вивчатися і поглиблюватися його геніальні ідеї, а в працях його – відкриватимуться нові сторінки, які слугуватимуть джерелом нових пошуків, багатьом дослідникам доведеться вчитися його гострій, наполегливій, чеканній, завжди геніальній, хоча інколи й важко зрозумілій творчій думці; для молодих поколінь він завжди буде слугувати вчителем у науці і яскравим зразком продуктивно прожитого життя» [9].

Список використаної літератури

1. Вернадский В. И. Дневник 1939 года / В. И. Вернадский // Дружба народов. – 1992. - № 11-12. – С. 7.
2. Вернадский В. И. Письма Н. Е. Вернадской (1892-1898) / В. И. Вернадский. – М. : Наука, 1991. – С. 66.

3. Вернадский И. Предисловие / И. Вернадский // В.И.Вернадский. Очерки и речи. – Пг. : Науч. Хим.-техн. изд-во, 1922. – Вып. 1. – С.3.
4. Вернадський В. Із спогадів. Перший рік Української Академії (1918-1919) / В. Вернадський // Наука і культура. – Вип. 22. – К., 1988. – С. 51-53.
5. Вибрані наукові праці академіка В.І.Вернадського : в 10 т. – К. : Вид-во НАН України, 2013. – Т. 1. – С. 4.
6. Дражевська Л. В.І.Вернадський / Л. Дражевська // Хроніка 2000. – К. : Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2000. – Вип. 35/36. – С. 366.
7. Рудий Г. «Читав я Шевченка і дуже хочу, щоб ти прочитала...» / Г. Рудий // Віче. – 2005. - № 12. – С. 43.
8. Ситник К. М. Володимир Вернадський: Академія / К. М. Ситник, В. В. Шмиговська. – К. : Наук. думка, 2006. – С. 27.
9. Ферсман А. Е. Жизненный путь академика В.И. Вернадского / А. Е. Ферсман // Ферсман А. Е. Избр. труды. – М. : Изд-во АН СССР, 1958. – Т. 5. – С. 787.
10. Хурса В. Вернадський у Шишаках : історико-краєзнавчі нариси, дослідження / В. Хурса. – Полтава : Полтав. літератор, 2008. – С. 218.

Степаненко Сергій Васильович,

к.держ.упр., доцент кафедри економічної теорії НУДПСУ, докторант Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентові України

ПОГЛИБЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКІВ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Постановка проблеми. Світові тенденції соціально-економічного розвитку свідчать про формування економіки нового типу, заснованої на широкому використанні знань і залежності від інноваційних процесів. Ці тенденції спостерігаються в країнах з різним рівнем життя і обсягом валового внутрішнього продукту (ВВП). В економіці нового типу тобто інформаційній економіці зберігаються традиційні ринки, однак вони зазнають істотних змін.

Перехід до інформаційного суспільства призводить до зміни структури сукупного капіталу на користь людського, збільшуючи нематеріальні потоки фінансів, інформації та інтелектуальної власності. Розвиток нової економіки стимулюється не лише дефіцитом природних ресурсів, а й зростанням обсягів інформації та знань, що набувають значення затребуваного товару.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси формування економіки знань та їх кореляція з процесами нагромадження та використання людського капіталу набули широкого висвітлення у працях вчених: А.Гальчинського, В.Гейця, Л.Федулової [1]. Питання, що пов'язані зі становленням постіндустріального інформаційного суспільства, суспільства знань в Україні висвітлено у працях В.Д.Базилевича, В.С.Савчука, та ін.

Теорія інформаційного суспільства, основними представниками якої є Ф.Махлуп, Т.Умесао, М.Порат, Й.Масуда Р.Катц [1], виникла майже одночасно з теорією постіндустріалізму. У ній акцентовано увагу на дослідженні еволюції людства крізь призму прогресу знань і аналізі інформації як основного специфічного фактора виробництва. Виникнення теорії інформаційного суспільства пов'язано з ім'ям М.Кастельса [4]. Економіку нового типу М.Кастельс визначає як:

1) інформаційну – оскільки продуктивність і конкурентоспроможність факторів в економіці залежить, у першу чергу, від їх спроможності генерувати, обробляти й ефективно використовувати інформацію засновану на знаннях; 2) глобальну – оскільки основні види економічної діяльності відбуваються у глобальному масштабі; 3) інформаційно-глобальну – оскільки в нових історичних умовах досягнення певного рівня продуктивності і конкуренції можливе лише в глобальній взаємопов'язаній мережі.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Проблемі формування та розвитку інтелектуального капіталу присвячено численні дослідження, але комплексний механізм функціонування інтелектуального капіталу є недостатньо розроблений і вивчений в економічній літературі.

Виклад основного матеріалу. Раніше праця була товаром, працівники були замінні, тепер праця перестає бути товаром. Головним для підприємств стають знання і творчі здібності працівників. На ринку праці з'являються працівники, територіально не зв'язані з підприємством і навіть мешкають в інших країнах. Це – програмісти, брокери, дилери і навіть менеджери, що взаємодіють з роботодавцем і колегами через Інтернет і працюють у віртуальному середовищі над загальним проектом.

Ринок капіталу стає ринком інтелектуальної власності, ринкова вартість таких фірм як Microsoft зараз більша ніж, General Motors і IBM, тобто капітал усе більше залежить від знань. Відбуваються і структурні зрушення в економіці як такі.

Ринок ресурсів також зазнає змін, до природних ресурсів додаються інформаційні, інформація відіграє усе більшу роль у технологічних інноваційних процесах [5].

З'являється новий вид ринку – електронний ринок – основна форма існування ринків товарів і послуг в інформаційній економіці. Ця нова форма ринку не має територіальних обмежень. Цей ринок дозволяє уникнути посередників і взаємодіяти безпосередньо виробнику зі споживачем, а також створювати в рамках одного підприємства безліч мобільних підрозділів, існування яких у часі обумовлено замовленням, що надійшло [3].

Таким чином, інформаційна економіка, будучи за своєю суттю ринковою, зберігає основні принципи ринкової економіки, вносячи в них певну специфіку. Традиційні ринки починають змінюватися: ринок праці вимагає більшої кількості розумових працівників, ринок капіталу стає усе менш матеріальний, він стає ринком інтелектуальної власності, на ринку ресурсів усе більше місця займає інформація, стаючи практично одним з основним ресурсів.

В умовах сучасної інформаційної постіндустріальної економіки одним із головних чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємств є зростання інтелектуальної складової прибутку, джерелом формування якої є інтелектуальний капітал (ІК), який складається з людського капіталу (заробітна плата, винагорода) та інтелектуальних активів (нематеріальних активів, щодо вартості об'єктів права інтелектуальної власності). В натуральному вимірі інтелектуальний капітал це інтелектуальний потенціал (ресурс), який складається з людських ресурсів (інтелектуальної сили) та інтелектуальних ресурсів (інтелектуальний продукт). Інноваційно-спрямовані підприємства, які пов'язують підвищення ефективності своєї виробничої діяльності з комерціалізацією інтелектуальних можливостей найманого персоналу, займають лідируючі позиції серед ринкових структур.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Стрімкі зміни в техніці і технологіях, стратифікація та глобалізація світового розвитку, домінуюча позиція інформації в усіх сферах соціально-економічної системи висувають нові завдання й відкривають горизонти для подальших теоретичних пошуків щодо майбутнього суспільно-політичного розвитку на основі синтезування окремих положень різних галузей знань і наукових течій.

Список використаної літератури

1. Гальчинський А. Трансринкові трансформації / Гальчинський А. // Економічна теорія. – 2007. - № 1. – С. 3-11
2. Голиков В. Информатизация как фактор постиндустриального развития / Голиков В. // Экономика і прогнозування. – 2008. – № 1. – С. 9 – 22.
3. Мочерный С. К вопросу о постиндустриальном обществе / Мочерный С. К // Экономика Украины. – 2009. – № 9. – С. 59 – 66.
4. Олешко А. Теоретичні проблеми визначення сутнісних характеристик суспільно-економічного розвитку / Олешко А. // Науковий вісник НУДПСУ. – 4(43). – 2008, - С. 16-21.
5. Чухно А. Постиндустриальная экономика: Теория, практика и их значение для Украины / Чухно А. // Экономика Украины. – 2008. № 12. – С. 49 – 54.

Хашисва Любов Васамбеківна,

к. держ. упр., доцент кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розумінням того, що значне ускладнення процесів ідентифікації людини з суспільством, культурою та традиціями – діагноз сучасності, пронизані численні дослідження вітчизняних та зарубіжних авторів. Однак між картиною «розмивання ідентичності», представленою в значному масиві соціально-гуманітарного знання у вигляді наслідків глобалізації та загальної інформатизації, і станом ідентичності в соціокультурній реальності конкретних суспільств, де потреби в зв'язку між людьми не лише не скасовуються, але, навпаки, зростають, утворюється величезна прірва. Суперечлива єдність ідентифікації – постмодерна дискредитація усіляких традицій та будь-якої ідентифікації і раціональне ідеологічне та/або міфологічне її оформлення в «уявних співтовариствах» ((Imagined communities)³, стає центральною характеристикою колективних ідентичностей інформаційної доби. Такою є одна з методологічних позицій, що суперечить не менш значущій для розуміння процесів ідентифікації точці зору на просторові та культурні характеристики нації. Це розуміння нації як реальної спільноти, що має свою історію, мову, релігію, право та ін.; сприйняття нації як результату розвитку держави – індустрії створення комунікативних і транспортних мереж, інститутів національної культури й освіти; нарешті, заміна категорії «нація» на «національне» (як образ, що колективно поділяється) і «націоналізм» (як політичну доктрину й політичну практику). Не дивлячись на принципи відмінності (нація – реально існуюче утворення або «віртуальна» спільнота), у сучасних державах зберігає своє

³ Визначення Б. Андерсона

значення національна культура – символічний ряд (державна геральдика, ритуали тощо), організації та заклади, що уособлюють владу, інститути спеціалізованої сфери (освіта, мистецтво тощо). З цим пов'язане й те, що національна ідентичність як і раніше ґрунтується на певному ціннісному ряді, що включає поняття «національного самоусвідомлення», «свободи», «патріотизму», «поваги до історії та культурних традицій», а рівень національно-культурної ідентичності розуміється в широкому узагальненому сенсі й розглядається як інтегративний, раціонально конструйований з використанням політичних та ідеологічних механізмів феномен, що утворює «культурний фундамент» для колективної спільноти, що мешкає на одній території. Національна ідентичність базується на синтезі соціальних, культурних, політичних ідей та цінностей, що досягається в результаті взаємодії різних конкуруючих моделей ідентичності.

В багатьох країнах важливою складовою національної ідентичності є етнічна та релігійна ідентичності. Ядро національної ідентичності складає культура – потужний інтегруючий символічний (духовний) ресурс, в силу чого культурна ідентичність, на відміну від громадянської ідентичності (громадянської «приналежності» конкретній державі), у більшому ступені є результатом особистісного вибору людини. Це не виключає участі держави в будівництві національно-культурної ідентичності. Наприклад, у таких країнах як Китай, Іспанія, Мексика, Нігерія та багатьох інших за відсутності етнічної та мовної єдності вдалося сформувати концепцію єдиної нації. Зрозуміло, що формуючи особливий символічний простір, насичений ціннісно-смісловим змістом, закріплюючи образи, норми й стилі, передаючи міфи та історії, держава інтегрує соціокультурний простір, створюючи необхідні умови для соціальної взаємодії й особистісної самореалізації.

Постає питання: чому в багатьох сучасних суспільствах, що майстерно володіють раціональними методиками й прогресивними технологіями, не вдається знизити напругу ідентифікації, уникнути жорстких протиставлень «громадянської ідентичності» та «культурної ідентичності» як дискусійної основи при поясненні сутності національно-культурної ідентичності? Від того, як вирішується це центральне питання щодо відмінностей, залежить розуміння національно-культурної ідентичності як однієї з форм колективних ідентичностей. Культурно-цивілізаційні зміни, пов'язані з процесом глобалізації та становленням інформаційного суспільства, зачіпають усі сфери життєдіяльності людини, змінюють спосіб життя й культурні смисли. Глобалізація держав, зміна їх функцій та системи міжнародних відносин супроводжуються небувалим розвитком регіоналізації, локалізації, глокалізації, що поєднує глобальні економічні й технологічні зазіхання владної еліти з особливостями місцевої культури та традицій. Наслідком глобалізації, яка змінює соціокультурну конфігурацію, руйнує колишню цілісність людини стають процеси реструктуризації та демаркації колективних та індивідуальних ідентичностей. Глобальний світ, що постійно модернізується, повсякчас пропонує нові прازки, моделі, стилі й способи життя, загострюючи проблеми адаптації та пошуку нових форм співіснування людей у новому соціокультурному просторі.

Зазначені фактори значно ускладнюють розуміння колективної ідентичності, оскільки традиційні концепції та теоретичні положення не завжди узгоджуються з навколишньою реальністю. Світ змінюється швидше, аніж відбувається процес осмислення соціокультурних трансформацій та їх наслідків для людини й

здійснюється вибір нових стратегій культурної політики з урахуванням культурного розмаїття [2, с. 302-326]. Сьогодні навряд чи взагалі можна говорити про колективну ідентичність як про стабільну сутність, оскільки значна кількість людей, що переміщується у соціальному просторі та залучається до різних соціальних утворень, відчуває кризу ідентичності. Причини несталості соціокультурних картин світу полягають у неспроможності людей ідентифікувати себе зі своєю культурою, у невмінні долучитися до виробленої людством системи цінностей, в елементарній відсутності навичок і знань щодо дій у соціумі, необхідних для задоволення нових потреб та інтересів. Це пов'язано також з настанням нової епохи, що породила новий тип інформаційної культури, нові моделі й паттерни поведінки.

Отже, вслід за С. Гантінгтоном можна наважитись на висновок, що питання «Хто ми є?» актуальне не лише для Америки, але й для усього світу [3, с. 322]. Поряд з ним постає й низка інших. Які ж ідентичності є сьогодні адекватними ситуації? Чи вдасться у найближчій час подолати розбіжності в розумінні колективних ідентичностей та вирішити завдання щодо реалізації синтезу між демократичною рівністю і культурним різноманіттям у глобальній цивілізації, виросшій на ґрунті місцевих прихильностей, зі змістовних культурних суперечок, з переосмислення власної ідентичності, щоб провести нові розподільні лінії та встановити нові національні кордони? На це питання, поставлене С. Бенхабіб [1, с. 220], також досить складно дати конкретну відповідь.

Список використаної літератури

1. Бенхабіб С. Притязання культури: Равенство и разнообразие в глобальную эпоху / Сейла Бенхабіб; пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Логос. – 2003. – 350 с.
2. Canclini N.G. Cultural Policy Options in the Context of Globalization / N.G. Canclini // The Politics of Culture: Policy Perspectives for Individuals, Institutions and Communities / Ed. by Gugi Bradford, Michael Gary and Glenn Wallach. – N.Y., 2000. – P. 302–326.
3. Huntington S. Who are we? The Challenges to America's National Identities / S. Huntington. – N.Y., 2005. – 448 p.

Щербина Сергій Володимирович,

к.с.-г.н., доцент, доцент кафедри економічної політики

Національної академії державного управління при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ

Орієнтація України на становлення інформаційного суспільства та інтеграцію в Європейський Союз вимагає від нашої держави дотримання європейських вимог до сфери інформаційної політики та інформаційної безпеки. Для того, щоб Україна увійшла у світовий інформаційний простір на рівноправній основі, необхідно зміцнювати прями й зворотні зв'язки між владними структурами і суспільством, вирішити чимало проблем для забезпечення ефективного розвитку національної інформаційної інфраструктури, створення інформаційно-аналітичних систем органів державної влади, прискорення інноваційних процесів з метою модернізації матеріально-технічної бази пріоритетних секторів економіки, надійного захисту інформаційних ресурсів та впровадження електронного урядування.

Важливим фактором інноваційного процесу України є розвиток науково-технічної інфраструктури аграрного сектора економіки з метою забезпечення зростання випуску конкурентоздатної агропродовольчої продукції з високою доданою вартістю. Світова практика свідчить, що державна підтримка інноваційної інфраструктури здійснюється, як правило, у двох напрямках [3]:

- по-перше, шляхом підтримки формування і розвитку інноваційної інфраструктури у формі технопарків, бізнес-інкубаторів, спеціальних економічних зон та горизонтально інтегрованих маркетингових систем, в яких значну роль відіграють малі та середні підприємства;

- по-друге, за допомогою створення інститутів розвитку дослідницького, венчурного, освітнього напрямків.

Найбільш привабливою формою розвитку інвестиційно-інноваційного бізнесу в аграрному секторі економіки, як свідчить зарубіжний досвід, є формування галузевих кластерів за територіальним принципом, які об'єднують зусилля великих агрохолдингів, малого та середнього агробізнесу, науки і влади з метою взаємовигідного поєднання виробничих, фінансових та маркетингових зусиль.

Останні 30-40 років світ рухається в напрямку кластеризації економіки дуже активно. Завдяки цьому, сьогодні обсяг світового ринку наукоємної продукції сягає майже 2,3 трлн. дол., з яких припадає на долю США – 39%, Японії – 30%, Німеччини – 16%, Росії – 0,3%. Від експорту наукоємної продукції щорічно США отримують близько 700 млрд. дол., Німеччина – 530 млрд. дол. а Японія – 400 млрд. дол. На жаль, інформації щодо цього по Україні практично не існує. Такий розподіл світового ринку наукоємної продукції (згідно даних Всесвітньої організації інтелектуальної власності) пояснюється тим, що у світі у 2010 році було видано 155 тис. патентів, які в основному належали США, Японії, Німеччині, Південній Кореї, Китаю. На весь пострадянський простір припадає близько 0,3%. Для економіки України є актуальними розробки та впровадження сучасної інноваційної політики, що базується на створенні сприятливого інвестиційного клімату та формуванні конкурентоздатних вертикально та горизонтально інтегрованих маркетингових систем, налагодженні ефективного механізму державного управління взаємодії між ними. Інноваційна діяльність – це творча робота, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, які дозволяють запропонувати на внутрішньому та зовнішньому ринку нові конкурентоздатні товари і послуги.

Вдосконалення законодавства з підвищення конкурентоздатності економіки на основі створення і розвитку в Україні агропромислових кластерів є важливим напрямом державної політики на найближчу та довгострокову перспективу, ефективним інструментом модернізації аграрного сектора економіки з метою переведення на інноваційний шлях розвитку [5, с. 78].

Прийнятий 08 серпня 2011 року Закон №3715-17 "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" забезпечує зміцнення правової бази для системної реалізації державної підтримки інноваційної діяльності і активізації процесу модернізації економіки і соціальної сфери України. Цей Закон визначив правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні. Відповідаючи вимогам Конституції України, новий Закон розвиває і доповнює раніше прийняті нормативно-правові акти з питань формування та реалізації

пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в нашій державі, в тому числі закони про наукову і науково-технічну діяльність, про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки та інші регулятивні акти з цієї сфери, прийняті за роки незалежності.

В останні роки у більшості регіонів України вже розпочато формування інноваційних кластерів, включаючи агропромислові, з широкими можливостями для проведення науково-дослідних робіт, випуску та просування на ринок конкурентоздатної продукції. Практика створення і розвитку регіональних та загальнонаціональних інноваційних кластерів в Україні започаткована ще у 1997 році на Подільському регіоні. Зокрема було створено за нашої консультативної допомоги кластер, який об'єднав виробників та переробників молока Хмельницької області «Поділля Перший».

Інноваційні кластери в різних секторах національної економіки спроможні допомогти Україні знайти шляхи виходу з фінансово-економічної кризи, а саме:

- створити нові робочі місця та підвищити зайнятість, в тому числі в депресивних регіонах;
- забезпечити сприятливий бізнес-клімат;
- стимулювати посилення довіри серед представників вітчизняного підприємництва та іноземного бізнесу, що матиме позитивний вплив на інвестиційний клімат в Україні;
- поліпшити образ України та вітчизняних підприємств на світовому ринку за рахунок реалізації великих обсягів стандартизованої високоякісної продукції.

Інструменти інноваційного розвитку мають дозволити оптимізувати структуру аграрного сектора національної економіки та забезпечити високі темпи зростання на основі випуску конкурентоздатної агропродовольчої продукції.

Список використаної літератури

1. Козир С.М. Державне регулювання експортної діяльності в аграрному секторі України у сучасних геоekonomічних умовах / С.М.Козир // Державне та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ. Вип. 3(14). – 2012. – С.116-122.
2. Миколайчук М. М. Формування потенціалу конкурентного розвитку підприємств регіону / М. М. Миколайчук, Н.С.Миколайчук, А.В.Софійенко // Економіка Крима. – Симферополь, 2011. - №1. – С.158-163
3. Розпутенко І.В. Теорія модернізації. / І.В.Розпутенко // Енциклопедія державного управління: у 8 т./ Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. – Т.1. Теорія державного управління. / Наук.-ред. колегія: В. М. Князев (співголова), І.В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. - С. 648-649.
4. Щербина С.В. Розвиток зовнішньоторговельних перспектив агропромислового комплексу України в контексті євроінтеграції [Електронний ресурс] /С.В.Щербина // Державне управління: теорія і практика: електрон. наук.-фак. вид.- 2012.- # 1.- 9с.- Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Scherbina.pdf>
5. Щербина С.В. Маркетингові стратегії посилення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств України / Вчені записки Університету економіки та права „КРОК”. - К.: КРОК , 2011.- С.76-82.

Дурман Микола Олександрович,

*к.т.н, доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету*

СПІВПРАЦЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНУ

Світ знаходиться в пошуку нових цивілізаційних парадигм розвитку. Приходить час моделі сталого та збалансованого розвитку людської цивілізації. Поява нових інноваційних напрямків розвитку напряму пов'язана з наукою, тож наука змушена відповідати повним переосмисленням своїх підходів.

У сучасних умовах органи державного управління, ділові кола та громадські організації все більше потребують створення ефективного інструменту для передбачення технологічних змін. Це необхідно для напрацювання і прийняття найкращих та найменш помилкових стратегічних рішень.

Протягом останніх 10-15 років технологічне передбачення стало обов'язковим інструментом для всіх розвинених країн світу і найавторитетніших міжнародних організацій при розв'язанні проблем короткострокового та довгострокового планування і прийнятті стратегічних рішень щодо індустріального та економічного розвитку як окремих країн, так і регіонів.

Не стоїть остеронь від цих процесів і Україна. Так, Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [1, с.47], передбачається широке запровадження в державне управління інноваційних підходів до розвитку різних галузей економіки, в тому числі й підвищення ефективності державного управління через електронне урядування з використанням сучасних інформаційних технологій

На виконання завдань цієї програми в Херсонській області запроваджено міжнародний інтегрований проект «Конкурентоспроможна Херсонщина» [2] в рамках якого працює проект «Херсонська ініціатива 2030», місією якого є розробка інноваційної прогностичної моделі гуманітарного та технологічного розвитку Херсонської області та України в перспективі до 2030 року. Одним із завдань цього проекту є поєднання інтересів та зусиль освітян, науковців, підприємців, представників громадськості та влади у розробці та втіленні у життя оптимальної моделі високотехнологічного розвитку Херсонської області у довгостроковій перспективі, а також створення сучасного інформаційно-комунікаційного простору у регіоні.

Херсонською обласною державною адміністрацією було створено робочу групу з питань формування сучасного інформаційно-комунікаційного простору на засадах державно-приватного партнерства (розпорядження голови обласної державної адміністрації від 05.03.2013 № 135). На засіданнях робочої групи було визначено, що наша економіка досі ґрунтується на сировинних технологічних укладах, тоді як домінуючі у світі економіки вийшли на рівень інформаційних технологічних укладів (електроніка, телекомунікаційна техніка, роботобудування, інформаційні послуги). Отже, щоб «йти в ногу» з цими економіками, наша держава повинна робити ставку виключно на людський капітал, а не на природні, інфраструктурні або промислові ресурси, включити конкурентоспроможну науку і передову освіту в число головних двигунів своєї економіки. Але структура професійної освіти має відповідати структурі її економіки. І не нинішньої, а

майбутньої, тієї, яка очікується через 5-10 років. Тому одним із головних завдань цієї групи стало вироблення напрямів розвитку регіональної освіти різної професійної направленості.

На виконання Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки [3], Концепції розвитку електронного урядування в Україні [4], у Національному плані дій на 2013 рік [5, п. 254.1] передбачається запровадження технологій електронного урядування, що потребуватиме відповідного числа належним чином підготовлених управлінських кадрів.

Херсонський національний технічний університет (ХНТУ) як провідний вищий навчальний заклад регіону в галузі підготовки кадрів державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування може запропонувати розв'язання поставленої проблеми в три етапи, причому перший етап ми вже відпрацювали і пропонуємо повторити в більш ширшому варіанті.

Протягом першого етапу (2006-2008 рр.) ХНТУ прийняв участь як організатор у реалізації одного з проєктів у рамках європейської Програми підвищення компетентності в області інформаційно-комунікаційних технологій ECDL – The European Computer Driving Licence. Сертифікат ECDL є загальноновизнаним в Європі та світі стандартом, який підтверджує, що його власник володіє основними концепціями інформаційних технологій, вміє користуватися ПК та базовими додатками і визнається як стандарт комп'ютерної грамотності ЮНЕСКО, Європейською комісією, міністерствами освіти різних країн. Було створено необхідну інфраструктуру і за погодженням з Головним управлінням державної служби України перепідготовлено 250 державних службовців Херсонської області, які пройшли незалежне тестування і отримали свідоцтва за стандартом ECDL.

На другому етапі (2012 р.), починаючи з 2012-2013 н.р., ведеться підготовка магістрів державної служби за спеціалізацією «Електронне урядування» у кількості 11 осіб (5 денної та 6 заочної форми навчання), що вкрай недостатньо для забезпечення потреб у кваліфікованих кадрах з електронного урядування.

На третьому етапі (2013 р.) розпочато роботу з ліцензування нової спеціальності «Електронне урядування». З цією метою університетом уже розроблено власний Стандарт підготовки магістрів з електронного урядування і отримано погодження МОН України на відкриття названої вище спеціальності.

Оскільки сьогодні актуальними стають інформаційно-аналітичні дослідження науково-технічної та інноваційної продукції на основі вивчення ринків технологій в Україні та за кордоном, але фахівців для такої роботи дуже мало, тому ХНТУ провів ліцензування спеціальності «Консолідована інформація» (в закордонних ВНЗ ця спеціальність має назву «Конкурентна розвідка»), що дасть змогу готувати для потреб всього південного регіону кваліфікованих бізнес-аналітиків та аналітиків сфери державного управління.

Така співпраця між вищими навчальними закладами та органами державної влади сприятиме належному виконанню на Херсонщині Програми економічних реформ і Національного плану дій на 2013 рік в частині підготовки висококваліфікованих кадрів з електронного урядування державного управління, створить передумови для появи нових інноваційних напрямків розвитку, а також дасть змогу сформувати єдиний інформаційно-комунікаційний простір у регіоні.

Список використаної літератури

1. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». / Комітет з економічних реформ при Президентові України. - К.: 85 с.
2. Сайт проекту «Конкурентоспроможна Херсонщина». [Ел. ресурс]. Режим доступу - <http://khersonregionguide.com/ua/about.html>
3. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки: Указ Президента України, 1 лют. 2012 р. [Ел. ресурс]. Режим доступу - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>
4. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження КМ України, 13 груд. 2010 р. [Ел. ресурс]. Режим доступу - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-p>
5. Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава": Указ Президента України, 12 бер. 2013 р. [Ел. ресурс]. Режим доступу - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/128/2013>

Цихмістр Сергій Іванович,

начальник інформаційно-обчислювального центру

Донецький інститут залізничного транспорту УкрДАТ

ФАНДРАЙЗИНГ, ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Стратегічний євроінтеграційний курс України є пріоритетним напрямом зовнішньої і внутрішньої політики і ключовою передумовою реалізації її національних інтересів. Виходячи з положень Закону України «Про основи внутрішньої і зовнішньої політики» в якому сказано, що «... основними засадами внутрішньої політики в гуманітарній сфері є реформування та розвиток вітчизняної системи вищої освіти і науки, забезпечення їх інтеграції в європейський та світовий освітній та науковий простір, впровадження принципів і стандартів Болонського процесу у вищих навчальних закладах України ... », а також« ... основними принципами зовнішньої політики є забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі...» пріоритетними напрямками інвестиційного розвитку українського інформаційного ринку є сфера наукових досліджень та система освіти [1].

У той же час, процес інформаційної євроінтеграції в освітній, науковій та культурній сферах характеризується порівняно не високими темпами розвитку, перш за все через брак фінансових ресурсів. На думку автора, рішення даної проблеми полягає в створенні ефективного механізму інвестування системи освіти, науки та культури за рахунок не бюджетних коштів - фандрайзинговий механізми фінансування.

Фандрайзинг представляє процес залучення грошових коштів та інших ресурсів (людських, матеріальних, інформаційних і т. д.), які організація не може забезпечити самостійно і які є необхідними для реалізації певного проекту або своєї діяльності в цілому.

Так, на початкових етапах розвитку європейської інтеграції спільні дії в області НДДКР здійснювалися головним чином у вугільній, металургійній промисловості та ядерній енергетиці. Надалі було введено середньострокове планування науково-технічної діяльності на основі розробки і прийняття «рамкових комплексних програм» (в період з 1995-2013 було реалізовано 7 рамкових програм). Усі вони спрямовані на посилення конкурентоспроможності європейської промисловості в галузі новітніх технологій на світовому ринку на противагу США і Японії.

В даний час науково-технічна політика зведена в ранг пріоритетів ЄС. Інститути ЄС активно формують необхідну інфраструктуру і сприятливий інвестиційний клімат для компаній, що орієнтуються на спільні дії в області НДДКР. Причому ЄС фінансує тільки ті види НДДКР, наукові і технологічні програми, які відображають загальні, а не національні інтереси.

Незважаючи на щорічне збільшення активності вітчизняних ВНЗ та НДІ до участі в програмах європейських досліджень, рівень залучених коштів у порівнянні з науковим потенціалом України є вкрай низьким. В період 2008-2011 рр. Україна в рамках Сьомої рамкової програми ЕС залучила близька 10 млн. євро, але у порівнянні, наприклад, з Польщею, яка в цей період отримала від ЄС близька 300 млн. євро, це у 30 разів (!) менше. [2].

Такі самі тенденції простежуються і в системі освіти. Однією з найбільш привабливих з економічної точки зору є транснаціональна програма підтримки академічної євроінтеграції TEMPUS, діюча на протязі 20 останніх років. Тільки в період 2008-2012 в рамках реалізації європейської програми TEMPUS IV реалізується 61 проект за участю українських вузів на суму близько 63 млн. євро. Якщо врахувати, що в середньому українських вишів отримують 20-30% від бюджету проекту в залежності від ступеня залучення в проект, то чисті надходження в економіку України від реалізації проектів TEMPUS IV становили близько 20 млн. євро за 2008-2011 рр. Однак, якщо порівняти статистику участі інших європейських країн у даній програмі, то в порівнянні з ними, Україна показує досить низький відсоток участі. При своєму потенціалі, Україна отримує в кілька десятків разів менше фінансових коштів, ніж має можливість [3].

Економічні моделі європейських країн засновані на використанні фандрайзингового механізму фінансування інформаційної галузі, дозволили цим країнам зайняти лідируючі позиції в списку країн з високим рівнем соціально-економічного розвитку. Інформаційні галузі таких європейських країн, як Німеччина, Великобританія, Іспанія, Ізраїль щорічно приносять їм до 10% ВВП, в той час, як в Україні цей показник становить не більше 0,5%.

Аналіз статистичних даних показує, що інформаційна євроінтеграція є доцільною з економічної точки зору. Залежно від ступеня інтегрованості, вона дозволяє залучати значні фінансові ресурси в рамках реалізації середньо- та довгострокових програм розвитку інформаційної євроінтеграції (Frame Program 7, Horizon 2020, Tempus, Erasmus, Jean Monnet Program та ін.) Тільки в період 2008-2012 рр. Україна сумарно залучила мінімум 110 млн. євро в рамках реалізації різних європейських проектів. Тому актуальним напрямом подальшого дослідження є формування національної стратегії підтримки фандрайзингової діяльності вітчизняних суб'єктів інформаційного ринку.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про основні засади внутрішньої і зовнішньої політики». Верховна Рада України.-2010 [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
2. Fifth FP7 Monitoring Report in the years 2007-2011//European Commission. DG Research & Innovation.-2012 [електронний ресурс]. Режим доступу: http://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/fp7_monitoring_reports/fifth_fp7_monitoring_report.pdf
3. Офіційний сайт Європейського агентства з освіти, аудіовізуальних засобів і культури [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eacea.ec.europa.eu>

Авраменко Тетяна Петрівна,

*к.держ.упр., докторант кафедри управління охороною суспільного здоров'я
Національної академії державного управління при Президентові України*

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ МЕДИЦИНИ, ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Питання розвитку вітчизняної сфери охорони здоров'я є одними із ключових сучасної державної політики. Протягом останніх років проводяться визначені Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» (блок «Реформа медичного обслуговування») [4] кроки щодо реформування системи медичного обслуговування населення. Головною метою реформ є поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу усіх громадян до медичних послуг належної якості.

Слід зазначити, що питання реформування вітчизняної сфери охорони здоров'я актуальні вже не один десяток років. Неодноразово робились спроби реформувати дану сферу, проводились експерименти реформування в пілотних регіонах, але очікуваних результатів так і не було досягнуто. Не секрет, що ця тема і сьогодні викликає величезну кількість дискусій, непорозумінь і критики з боку як громадськості, так і фахових кіл. Оскільки охорона здоров'я це та сфера, яка не дуже полюбляє експерименти і різні погляди, іноді альтернативні, призводять до того, що сьогодні якогось єдиного узагальненого підходу, що ж власне робити? – не має. Сьогодні продовжує стояти проблема в першу чергу у виробленні оптимальної, сучасної, ефективної моделі, яка б забезпечила подальший розвиток організації охорони здоров'я. Одним із основних чинників як неспішності попередніх реформ, так і нинішньої ситуації, на нашу думку, – відсутність цілісного підходу до управління змінами сфери охорони здоров'я, фахівців, здатних працювати і приймати рішення в умовах системних змін.

Перед сферою охорони здоров'я стоїть проблема, істинні масштаби якої сьогодні ще не усвідомлюються, - це створення інноваційної теорії і практики управління, формування управлінців нової генерації, здатних мислити і діяти в умовах системних змін, приймати вірні рішення, ефективно використовувати наявні ресурси тощо. Адже сучасні тенденції –це, передусім, - зміни: нові відкриття та винаходи швидко витісняють стандартні способи роботи і мислення. Вирішення цих проблем вимагає своєчасного надходження достатньої оперативної, надійної, своєчасної та достовірної інформації. Адже саме інформація створює основу

процесу управління, оскільки саме вона містить відомості, необхідні для оцінки ситуації та прийняття управлінських рішень, а управління передбачає вплив на об'єкт, здійснюваний шляхом видачі керуючих команд, що розробляються на основі аналізу наявних інформаційних характеристик ситуації [1; 2; 3, с. 5-7]. Слід зазначити, що необхідність прискорення процесу інформатизації охорони здоров'я України закладено в нормативно-правову базу ще у 1998 році, коли, відповідно до Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [5], був виданий Наказ МОЗ України «Про створення Єдиного інформаційного поля системи охорони здоров'я України» [6]. Але з тог часу, ситуація щодо інформатизації сфери охорони здоров'я в Україні майже не змінилась. У нашій країні велика частина засобів обчислювальної техніки застосовується, переважно, з метою забезпечення адміністративно-господарської діяльності медичних установ, в той час як для автоматизації власне лікувально-діагностичного процесу та здійснення функцій управління охороною здоров'я використовується лише біля 20% комп'ютерного парку. Як вказують фахівці, в середньому в Україні на 14,6 працівників державних і муніципальних установ охорони здоров'я припадає один комп'ютер. При цьому лише 5% лікувально-профілактичних установ використовують у своїй діяльності системи ведення електронної історії хвороби або електронних медичних карт [1].

Варто зазначити, що останнім часом ситуація дещо покращилась, але належного рівня і широкого застосування вона так і не набула.

Таким чином, вищевикладене вказує на нагальну потребу в комплексному вивченні стану інформаційного забезпечення вітчизняної сфери охорони, як одного з ключових інструментів управління змінами охорони здоров'я в Україні. Розкриттю даного питання будуть присвячені наші подальші дослідження.

Список використаної літератури

1. Белікова І.В. Єдиний медичний інформаційний простір як основа якісного управління галуззю / І.В.Белікова. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/apsm/2012_3/170-173.pdf.
2. Воробйов В.В. Інформаційне забезпечення адміністративної реформи в галузі охорони здоров'я / В.В. Воробйов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ptdu/2012_1/files/PD112_06.pdf.
3. Державний механізм забезпечення інформатизації системи охорони здоров'я: Монографія / Ларіна Р.Р., Владзимирський А.В., Балуєва О.В. - Під загальної редакцією проф. В.В.Дорофійенко. - Донецьк: ТОВ «Цифрова типографія», 2008. – 252 с.
4. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава / Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
5. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України прийнятий 04 лют. 1998 р. № 75/98–ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80>.
6. Про створення Єдиного інформаційного поля системи охорони здоров'я України : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21 трав. 1998. – № 127 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_19980521_127.html.

Бєльська Тетяна Валентинівна,

к.держ.упр., докторант кафедри державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України

КОНВЕРГЕНЦІЯ ВЛАДНО-СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасний світ характеризується волею суспільства до віртуальності. Internet виступає засобом трансформації суспільства. Поява віртуального середовища приводить до змін форм і стилю соціальних взаємодій, зокрема відбувається конвергенція відносин між владою та суспільством.

Конвергенція – процес поступового зближення протилежних систем. У зв'язку з цим виникає необхідність у розгляді генезису і значного впливу конвергенції на суспільство і людину, в осмисленні наслідків такого впливу, а також у виявленні механізмів конвергенції науки, суспільства і високих технологій.

Ще Е. Тоффлер помітив, що намічаються процеси інтеграції, конвергенції в суспільному житті, а Ервін Ласло ввів поняття “холістичний альянс” [1]. Сучасну епоху Е. Ласло назвав “епохою глибокої трансформації”, що передбачає “макрозрушення – біфуркацію в динаміці еволюції суспільства, в нашому світі, насиченому взаємодією і взаємозалежністю, біфуркацію людської цивілізації в її квазіцілісність” [6]. Це визначення звертає увагу на біфуркаційний характер розвитку світу і його насиченість взаємодією і взаємозалежністю. Однією із стратегій позитивних впливів на світ Е. Ласло бачить “холістичний альянс”, тобто цілісність складного та інтегрованого світу, в якому є місце як “першої природи”, так і штучно створеної “другої природи”, що є причиною наукової революції. Він бачить риси нової революції в інтеграції наук про природу і суспільство, в холістичному альянсі науки, технологій та суспільства, у зростаючому соціальному значенні науки, у пріоритетній ролі технологічних інновацій. “Холістичний альянс” для Е. Ласло є передумовою конвергентного підходу до розгортання подальших уявлень про новий конвергентний світ [1].

Першим звернув увагу на явище зростаючої конвергенції в сучасному інформаційному суспільстві вчений і дослідник Мануель Кастельс [4]. Віртуальна комунікабельність (Virtual Sociability), що стала можливою в інформаційному суспільстві, є ознакою конвергенції, яка означає зближення в часі за рахунок використання учасниками інтерактивних можливостей комп'ютера та Інтернету, комп'ютеризованої інтеракції. Сфера комунікації в умовах глобалізації зазнала змін, що стало причиною виникнення віртуальної масової комунікації, при якій кожен учасник мережі має можливість спілкуватися з великою кількістю людей, впливати на них. Він може також змінювати свої ролі від комуніканта до комунікат.

Віртуальна комунікація, з одного боку, нівелює проблему нерівноправності, що існує в масовій комунікації між елітою і масою, у віртуальній комунікації всі рівноправні. Віртуальну масову комунікацію слід розглядати як інформаційний період розвитку комунікації, комунікаційної конвергенції. Кожна людина по своїй волі стає учасником розмови і ніби очолює групу, яка саморегулюється за рахунок учасників, що робить її відносно самодостатньою, тому за умови віртуальної комунікації більш розтягнутий у часі і помітний процес бродіння настроїв і дозрівання ідей [8, с.20-21].

Україна сьогодні має близько 20 мільйонів регулярних користувачів Інтернету (станом на жовтень 2012-го року в Україні налічувалось 19,7 мільйонів

користувачів). Інакше кажучи, сьогодні доступ до Інтернету вже має половина мешканців України. Для порівняння, всього три місяці назад кількість користувачів Інтернету в Україні 45% дорослого населення країни. Нині у віковій групі 21-45 років частка Інтернет-користувачів вже досягнула 75%, що відповідає середнім показникам країн Європейського Союзу [5]. Інтернет надає можливість багатогорівневого входження в інформаційний простір: від малока до дорослого. Кожен може знайти там інформацію власного рівня і відповідних інтересів. Інформація надає можливість для власного зростання. Це інтелектуальний продукт, який збагачує людину інтелектуально [7, с.26]. Хоча, слід вказати, що українці досі переважно користуються Інтернетом з допомогою домашніх стаціонарних комп'ютерів та ноутбуків. Тільки 13% користувачів використовують для доступу до Інтернет мобільні телефони та смартфони, що знижує рівень конвергенції.

Проявом конвергенції є також крос-культурність (Cross Culture), що в перекладі з англійської – перетин культур, спілкування і взаємодія представників різних культур, що створюють якусь самостійну культуру, інтернаціональність, міжнародність, міжкультурних, межетнічність, міжнаціональної.

Слід відмітити, що існує різниця в доступі представників різних культур, країн до соціальних, економічних, освітніх, культурних та інших послугах за допомогою інформаційних комп'ютерних технологій. Доступ до інформаційних послуг, в умовах стрімкої світової глобалізації відрізняється також між молодим і старшим поколінням, між фахівцями різних професій, між організаціями в залежності від їх фінансового стану, між індустріальними і менш розвиненими країнами і навіть між регіонами однієї країни. Така розрізненість може стимулювати різні інформаційні небезпеки, починаючи від хакерських атак на приватні сайти і закінчуючи викраденням або оприлюдненням стратегічно важливих відомостей національного характеру [2]. Кожне “місце” землі, де знаходиться те чи інше суспільство, має, таким чином, свій соціальний час [3]. Тому їх історична синхронність (одночасність) досить умовна. У той же час, в сучасних умовах глобалізації інформаційних систем без підключення до світового інформаційного простору країну очікує економічне руйнування.

Таким чином, в ході трансформації суспільного життя сучасного суспільства відбувається конвергенція суспільних відносин, тобто поступове зближення суспільних верств, насамперед влади і суспільства.

Список використаної літератури

1. Алиева Н.З. Конвергенция в контексте концепций инновационного развития // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 6; URL: www.science-education.ru/106-7735 (дата обращения: 26.03.2013).
2. Городенко Л. Глобальність: ознака мережевої комунікації [Електронний ресурс] / Л. Городенко // Держава та регіони. – 2011. – №3. – (Серія : соціальні комунікації). – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_sk/20113/files/SC311_01.pdf
3. Дугин А. Г. Теория многополярного мира / А.Г.Дугин. – М.: Евразийское движение, 2013. – 532 с.
4. Кастельс М. Информационные технологии, глобализация и социальное развитие / Мануэль Кастельс ; [пер. з англ. Т. Мосенцевой (по тексту : Manuel Castells. Information Technology, Globalization and Social Development)] // UNRISD Discussion Paper. 1999. – № 114, September.

5. Кількість користувачів інтернету в Україні досягнула майже 20 мільйонів – Режим доступу : <http://blogsphere.com.ua/2012/11/01/ukrainian-internet-user-stats-2012/>

6. Ласло Э. Макросдвиг. К устойчивости мира курсом перемен [Текст] / Э. Ласло ; пер. с англ. Ю. А. Данилов ; предисл. А. Ч. Кларк ; Фонд глобальных проблем выживания человечества им. Н.Н.Моисеева. – М. : ТайдексКо, 2004. – 207 с. – (Библиотека журнала "Экология и жизнь". Серия "Устройство мира")

7. Почепцов Георгій. Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіа комунікації / Георгій Почепцов. – К. : Спадщина, 2012. – 461 с.

8. Різун В. В. Теорія масової комунікації : [підручник] / В. В. Різун. – К. : Видавничий центр "Просвіта", 2008. – 260 с.

Глушенко Юлія Анатоліївна,

*к.е.н., доцент, докторант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного
управління при Президентові України*

ПУБЛІЧНІСТЬ ТА ПРОЗОРИСТЬ БЮДЖЕТУ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Стратегія розвитку України в напрямку побудови демократичного суспільства та правової держави, запровадження європейських соціально-економічних стандартів громадян потребує застосування нових ефективних механізмів державного управління [4, с.63].

Вагомим з них є управління суспільними фінансами в Україні на принципі публічності та прозорості, що передбачає доступність громадськості до управління фінансами; відкритість або прозорість функціонування органів влади різних рівнів; суспільний та судовий контроль за формуванням, розподілом і використанням державних і місцевих фінансів [3].

Прозорість – важливий фактор розвитку суспільства. Реформи, що забезпечують бюджетну прозорість, розвивають демократію і дають можливість застосовувати спеціальні методи планування й управління.

Згідно ст. 7 Бюджетного кодексу України, функціонування бюджетної системи за принципом публічності та прозорості означає інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за їх виконанням.

Доступність інформації про бюджет встановлена ст. 28 Кодексу, яка передбачає обов'язковість інформування громадськості у відкритій пресі про прийняті рішення щодо проектів бюджетів, процесу їх затвердження, виконання та подання звітів.

За даними досліджень неурядових організацій щодо прозорості бюджету Україна займає 19 місце в світі, що є досить непоганим результатом [7].

Поряд з тим, існують непоодинокі випадки порушень, що створюють складнощі у бюджетному процесі. А саме, всупереч ч. 5 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» органами місцевого самоврядування міст Стаханова та Краматорська прийнято рішення щодо затвердження переліку відомостей, що становлять службову інформацію. Цим самим створено обмеження доступу до інформації про розпорядження комунальним майном та бюджетними коштами [5].

Непрозорою для громадян залишається також інформація про витрачання бюджетних коштів при здійсненні державних закупівель. Зокрема, у 2012 році Центром

прогидії корупції виявлено зловживань із бюджетними коштами на мільярд гривень за рахунок існуючої різниці між закупівельними та ринковими цінами [2].

Саме брак інформації стримує здійснення громадського контролю за ефективністю їх використання та перешкоджає впровадженню соціально важливих програм. Більш того, неефективність окремих з них, зростання показників витрат призводять до нестабільності та скорочення суспільних благ і послуг [6].

Законодавчі обмеження доступу до бюджетної інформації, відсутність державних нормативів та стандартів, у т.ч. якості надання соціальних послуг обмежують партнерство Інституту громадянського суспільства та держави.

Одним із механізмів громадського контролю за формуванням та використанням бюджетних коштів є участь громадян у консультаціях згідно положення КМУ “Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”. Крім того, створення громадських рад, при місцевих органах влади.

Ефективною є діяльність рад з розробки бюджету в Бразилії, Франції, Іспанії, Канади, Бельгії. При більшості структур місцевого самоврядування у США існують постійно діючі дорадчі комісії з планування.

Вітчизняна практика свідчить, що відсутність фінансування унеможливило їх функціонування на постійній основі. Рішення громадських рад мають рекомендаційний характер, тобто орган виконавчої влади може й не приймати рекомендаційну думку громадськості.

Органи влади часто проявляють байдужість і корумпованість під час розгляду пропозицій від громадськості [4].

Необхідною передумовою ефективної роботи в цьому напрямку є залучення такого потужного ресурсу як засоби масової інформації, за умови що законом встановлена свобода думки і слова, вони достатньо мірою незалежні і не перебувають під домінуючим впливом владних структур або могутніх приватних інтересів [1].

Розвиток інформаційного суспільства має на меті формування свідомості платників в напрямі контролю за сплатою податків та досягнення ефективності їх використання. За даними Центру соціально-економічних досліджень CASE майже четверта частина коштів, які отримує працівник «непомітно» іде до бюджету через механізм державних надбавок на товари — так звані податки на споживання (ПДВ, імпорتنі мита, акцизи). Зокрема, у 2011 році громадянами при отриманні середньомісячної «чистої» заробітної плати в розмірі 2157 гривень (дані Держкомстату) до державної казни сплачувалося щомісяця близько 2092 гривні [2].

Дослідження практики реалізації принципу публічності та прозорості бюджету в напрямі розвитку інформаційного суспільства дає підстави зробити наступні висновки.

Публічність, відкритість та прозорість всіх процесів, пов'язаних з освоєнням бюджетних коштів потребує приведення існуючої законодавчої бази у відповідність з нормами, що лежать в основі європейських стандартів регулювання бюджетної системи.

Формування системи громадського контролю, що є чинником розвитку демократичної, соціальної держави, передбачає пошук нових форм участі громадян в управлінні, що сприятиме репрезентації суспільних інтересів у соціальній і економічній політиці .

Контроль за обсягом сплачених громадянами податків можливий при отриманні за підсумками місяця та кварталу безкоштовного інформаційного чеку з податкових органів про їх обсяги.

Вирішення питання щодо отримання інформації з незаконним обмеженням доступом про діяльність органів місцевого самоврядування, й перш за все розпоряджання

бюджетними коштами та комунальним майном, вбачається в поданні відкритих звернень громади до органів прокуратури, суду з вимогами щодо скасування чи перегляду переліків даної інформації.

Список використаної літератури

1. Абрамов Л.К. Цільові програми та механізми по забезпеченню прозорості у процесі їх реалізації: навч. посіб. / Абрамов Л.К., Азарова Т.В. – Кіровоград: ІСКМ, 2010. – 100 с
2. Білоусова Н. Той що платить двічі / Н.Білоусова // День. – 2013. – № 55 / [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http:// www.day.kiev.ua/uk/article/ekonomika/toy-shcho-platit-dvichi](http://www.day.kiev.ua/uk/article/ekonomika/toy-shcho-platit-dvichi)
3. Клімова С.М. Публічність управління фінансами держави як ф актор розвитку демократичної соціальної / С.М. Клімова / [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http:// www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/4/01.pdf](http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/4/01.pdf)
4. Книщенко І.Ф. Програмно-цільовий метод бюджетування як інструмент соціально-економічного розвитку країни/Наукові праці НДФІ. – 2006. – № 2 (35). – С.63-67
5. Нестеренко О. Деякі проблеми застосування закону України «Про доступ до публічної інформації» / О. Нестеренко / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://khhpg.org/index.php?id=1317625772>
6. Огонь Ц. Програмно-цільовий метод та ефективність бюджетних програм / Ц. Огонь // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 21-29
7. Україна - 19-а у світі за прозорістю бюджету/ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mediastar.net.ua/29579-ukrayina-19-a-u-svt-za-prozorystyu-byudzhetu.htm> - загол. . з екр.

Ковальська Наталя Михайлівна,

к.пед.н., доцент, докторант кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В сучасних умовах економічний розвиток України, по типу західної економіки, спрямований на інформатизацію. Інформаційне суспільство висуває чіткі вимоги до рівня кваліфікації працівників. Освіта розглядається не тільки як основа ефективного застосування виробничого потенціалу працівника, але й як база для розвитку творчого потенціалу, здатності самостійно ухвалювати рішення, виробляти нові ідеї. Цей процес ускладнюється неузгодженістю між попитом та пропозицією на ринку праці, взаємодією в системі «держава – роботодавець – ВНЗ». Саме тому довгостроковий розвиток суспільства знань потребує трансформацій у сфері вищої освіти.

Науковцями пропонується удосконалення освіти і професійної підготовки фахівців у наступних напрямках: формування ставлення до людини як мети соціального прогресу, а не засобу; орієнтація на активізацію людського капіталу у вищій школі і професійній підготовці, що базується на концепції гармонійного розвитку людини: реформування системи вищої освіти і професійної підготовки є стратегічним для забезпечення якості фахівців; продукування в процесі підготовки глибокої професійної компетентності і соціальної відповідальності при вирішенні завдань науково-технічного прогресу, соціального і культурного розвитку»[2,с.89]. Саме тому необхідно доступне, достатнє і достовірне інформаційне середовище, яке дозволить виробляти обґрунтовані управлінські рішення, своєчасно і адекватно реагувати на зміни в освітній сфері.

Наприклад, вирішити проблему забезпечення оперативної інформаційної підтримки реалізації кадрової політики на регіональному і місцевому рівнях на основі актуальних, несуперечливих і достовірних даних про випусників навчальних закладів, зокрема системи МВС України, В.М.Бесчасний пропонує за рахунок створення інформаційної системи кадрового забезпечення. Він пропонує три рівні роботи системи з відповідними функціями: місцевий (інформаційні потоки про випусників вузів: за кількістю, за переліком спеціальностей, за запитами, за запитами випусників), регіональний (дані з нижнього рівня агрегуються і трансформуються у вигляді зведеної інформації, форма представлення якої визначається замовником) та державний (проаналізована інформація на регіональному рівні сприяє більшій інформативності та можливості більш ефективно приймати рішення щодо потреби у фахівцях відповідного профілю. Таким чином, органи державної та регіональної влади будуть здійснювати: «проведення моніторингу попиту на робочу силу в організаціях регіону і пропозицій вузів по випусниках; планування різних заходів; прогнозування потреби галузей регіону у кваліфікованих кадрах у розрізі спеціальностей; забезпечення контролю за наслідками вжитих заходів; ухвалення рішень щодо врегулювання конфліктних ситуацій» [1, с.176].

Інші дослідники пропонують впровадження інформаційно-аналітичних систем управління освітою, що дозволить «спростити рух документопотоку, виключити паперовий спосіб звітності і передачі інформації, які вимагають багато тимчасових і матеріальних витрат; дозволить керівникам оперативно опановувати необхідну для ефективного управління інформацією; бути в «курсі» нових розробок»[3, с.294].

Таким чином, впровадження інформаційних розробок дозволить: оптимізувати професійну підготовку фахівців щодо сучасних вимог ринку праці; удосконалити процес працевлаштування молодих фахівців на перше робоче місце; скоригувати обсяги державного замовлення відповідно до стратегічних потреб конкретного регіону та країни в цілому.

Список використаної літератури

1. Бесчасний В.М. Механізми державного управління розвитком вищих навчальних закладів системи МВС України: теорія, методологія та практика [Текст]: монографія/ В.М.Бесчасний.— Донецьк: Юго-Восток, 2009.— 407с.
2. Ніколаєнко С.М. Управління якістю вищої освіти: теорія, аналіз і тенденції розвитку [Текст]: монографія / С.М.Ніколаєнко. — К.: Київ.нац.торг.-екон.у-т, 2007. — 519с.
3. Сиченко В.В. Механізми регулювання системи освіти: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст]: монографія/ В.В.Сиченко.— Донецьк: Юго-Восток, 2010.— 400с.

Козлова Людмила Василівна,

к. держ.упр., докторант Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентові України

РОЛЬ ГРОМАДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Однією з проблем реалізації політики європейської інтеграції України є вивчення стану її впровадження на місцевому рівні: наскільки вона сприймається територіальними громадами і яким чином це впливає на інтеграційні процеси країни в цілому. Наприклад, як зазначає М.Галер, в самому ЄС зберігається розкол між елітами та громадянами з питання європейської інтеграції. Усі зусилля політичної та економічної еліти ЄС спрямовані на те, аби зберегти це унікальне наддержавне утворення. Водночас процеси інтеграції ЄС супроводжуються скептичним і критичним ставленням його громадян до подальшого

розвитку, що не може не впливати на стабільність цього утворення. Рішення щодо подальшого розвитку ЄС – це свого роду постійний пошук консенсусу між елітами і громадянами країн-учасниць [1, с.6].

В Україні також це рішення – проголошення курсу на інтеграцію до ЄС – є швидше політичним, аніж усвідомленим прагненням громадян і єдиною позицією з цього приводу. Нерозуміння та не сприйняття більшістю громадян процесів інтеграції було однією з причин двовекторного курсу нашої держави. Також слід зазначити, що і між елітами в Україні не існує єдності – частина політичної еліти, аби завоювати чи зберегти електорат, постійно наголошує на пріоритетності інтеграційних процесів з Російською Федерацією. Так, наприклад, як свідчить соціологічне дослідження, існує різниця у позиціях прихильників різних політичних сил щодо вектора інтеграції: виборці «Батьківщини» (66%), УДАРу (60%) та «Свободи» (69%) підтримують вступ до ЄС, а виборці Партії регіонів (59%) та КПУ (71%) віддають перевагу вступу до Митного союзу [4].

Очевидно, що потрібно більш тривалий період для адаптації до інтеграційних процесів з ЄС, ніж це відбувалося в країнах ЦСЄ. Інтеграційні процеси – це не лише зближення економічних та політичних систем, а також і ціннісних орієнтацій. Якщо говорити про сучасне українське суспільство, то соціологи характеризують його як «перехідне», таке, що знаходиться в стані аномії [2, с.6]. Тому в таких умовах пошук ціннісних орієнтирів та ідентичності сягає в культурно-історичну площину, де вибір відбувається між Росією та Європою.

І хоча ЄС уявляється у масовій свідомості як модель добробуту, високих соціальних стандартів та якості життя, все ж таки не менш позитивну характеристику має й інтеграція з Росією.

Як засвідчило дослідження, проведене Центром Разумкова у 2011 році, думка українців, до якого інтеграційного утворення приєднатися, розподілилася таким чином: 43,7% підтримали вступ до ЄС, 30,5% – приєднання до Митного Союзу з Білоруссю, Казахстаном, Росією [3]. Ідеї євроінтеграції домінують в західних та центральних областях, в південних та східних – приєднання до Митного союзу. Також визначальним показником є вік респондентів: прихильників ідеї євроінтеграції України більше серед молоді, в той час як старше покоління підтримує інтеграцію з Російською Федерацією [3]. Але водночас дослідження доводять, що ідея євроінтеграції України міцнішає на рівні громад.

Вже у наступному році 48% громадян вважали, що Україні слід вступати в Європейський Союз (29% були проти), вступ до Митного союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном підтримували 40% (37% – проти), вступ до НАТО – 15% (60% – проти) [4].

В альтернативній постановці запитання – яким інтеграційним напрямом має йти Україна: вступати до ЄС або Митного союзу чи ані в жодну організацію – 42% населення віддали перевагу ЄС, 32% – Митному союзу і ще 10,5% вважають, що Україна взагалі не повинна приєднуватися до цих організацій. Вибір інтеграційного шляху відрізняється залежно від регіону: на Заході (65%) і в Центрі (50%) явно віддають перевагу вступу до ЄС, а на Півдні (50%) та Сході (48,5%) – вступу до Митного союзу Росії, Білорусі і Казахстану [4].

Таким чином, в подальшому політика європейської інтеграції для її успішної реалізації має концентруватися на рівні громад. А які механізми мають для цього використовуватися – це питання потребує подальших наукових розвідок.

Список використаної літератури

1. Галер М. Європейський розкол між елітами та громадянами / Макс Галер // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. - №2. – С.5-22.
2. Головаха Е.И., Панина Н.В. Постсоветская anomia: особенности выхода из состояния аномической деморализованности в России и Украине/ Головаха Е.И., Панина Н.В. // Общественные науки и современность. – 2008. - №6. – С.5-10.
3. Яким інтеграційним напрямом має йти Україна? Соціологічне опитування. Центр Разумкова. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=865
4. ЄС чи Митний союз? Куди хочуть йти громадяни? Соціологічне опитування. Фонд імені Ілька Кучеріва. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dif.org.ua/ua/events/es-chigromadjani.htm>

Лашкіна Марія Григорівна,

к. держ.упр., докторант кафедри державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН

Сучасний стан розвитку інформаційних технологій, модифікація комунікативно-інформаційного зв'язку, обумовлює постійні трансформації свідомості та сприйняття картини світу як окремими індивідами, так і суспільствами загалом. Технологічна революція ХХ-ХХІ сторіч стала глибинним і багатоплановим феноменом впливу на розвиток не тільки використання науки й технологій у виробничій практиці людства, а і детермінованою соціальних змін. Вивчення та розгляд наслідків технологічно-інформаційного розвитку, їх впливу на суспільні процеси та відносини стає сьогодні актуальною сферою наукових досліджень.

Новий технологічний клас і розвиток технологій формують нову владу – владу знань. Напрацювання американського соціолога та футуролога Елвіна Тоффлера щодо наслідків комп'ютерної та технологічної революції й далекоглядний прогноз щодо змін у соціальній структурі суспільства сьогодні вже стали реальністю. Визначивши знання як категорію влади у майбутньому, Тоффлер зауважив, що інформаційні системи вільного спілкування замінять не тільки структуру бюрократичної організації, а й створять новий „соціальний типаж” – не робочий, не фінансист і не менеджер, а новатор, який поєднує уяву та знання із діями” [5, с11]. Водночас технологічний бум може як покращити взаємодію державної влади та індивіда, так і збільшити маніпулятивний вплив, що „перетворить індивіда у нуль” [5, с.451]. Девід Лайон вважає, що електронні засоби комунікації збільшують, в тому числі, і можливості соціального конструювання нагляду в різних сферах, зокрема у національній безпеці, поліції, виробництві та споживанні. На його думку некритичне використання концепції „інформаційного суспільства” „веде до приховування або замовчування недоліків реальності з боку могутніх сил”. До того ж нові технології спричиняють багато проблем, що стосуються сфери зайнятості населення й праці, що може призвести до появи сучасного луддизму (на ім'я Неда Лудда, що став символом течії супротивників розвитку індустріалізації, зруйнувавши свій верстат, протестуючи проти впровадження машин) [3].

Сучасний світ, це суцільна система пошуку за знаннями та інноваціями. Як засвідчує інформація журналу „Кореспондент” у 2012 році Україна в рейтингу найбільш інноваційних країн світу, за даними агенції Bloomberg, перебуває на 42-му місці з 50-ті

можливих. Інноваційність країни визначається за сімома критеріями, зокрема: інтенсивність дослідних та конструкторських робіт, рівень розвитку високих технологій, кількість дослідників, рівень виробництва праці та освіти, ефективність промисловості та кількості патентів на винаходи. За рівнем інтенсивності дослідних робіт у нас – 37 місце, за концентрацією високих технологій – 47-е, за рівнем освіти – 6-е, а патентної активності – 17-е [6]. В рейтингу країн, що мають найбільший потенціал розвитку в середньостроковій перспективі, що проводив журнал The Economist у 2012 році, Україна займає 78 місце, Кенія -79, Нігерія – 80, Росія -72. Перша сходинка в цьому рейтингу досталася Швейцарії [4].

Фахівці визначають, що „інформаційне суспільство” характеризується: здатністю якісно продукувати життєвонеобхідну для суспільства інформацію; наявністю розвиненої інфраструктури; високим рівнем доступності всіх членів суспільства до необхідної інформації; великою часткою працездатного населення, що працює в інформаційній сфері економіки [1]. Україна ще тільки входить у „інформаційне суспільство”, тому має шанс проаналізувати світовий досвід та використати його позитивні й негативні наслідки з користю для свого суспільства. Питання полягає в тому, щоб: 1) визначити чіткі рамки застосування інформаційних технологій для державної влади; 2) визначити інформаційно-технологічні чинники, що впливають на суспільні зміни; 3) усвідомити та розмежувати позитив та негатив розвитку технологій для держави Україна.

Основними *рамками для застосування інформаційних технологій* для державної влади можуть бути всі перераховані вище чинники розвитку інформаційного суспільства. Додати можна хіба що критерії ефективної комунікації: корисність, повнота і точність, достовірність, своєчасність, чіткість викладу, переконувannya [2].

Серед *інформаційно-технологічних чинників, що впливають на суспільні зміни* можна виділити, зокрема такі: спрощення і доступність технологічних інструментів щодо збирання, зберігання, обробки та поширення інформації; відсутність мовних, часових, технологічних та інформаційних кордонів й меж; підвищення соціальної мобільності за рахунок „віртуальної” освіти, подорожей, роботи on-line, глобального мережевого покриття; конвергентність ідеологій, комунікацій, інформації; інтерактивність (можливість кожного безпосередньо брати участь в обговоренні суспільно-важливих питань, в прийнятті рішень та управлінні); зменшення зайнятості в реальному секторі тощо.

Позитив та негатив розвитку технологій для держави полягає, зокрема у: можливості зменшити негативний вплив на зайнятість населення через фрілансерів, що працюють на зарубіжні компанії в удаленому доступі (Україна входить у п’ятірку країн світу, де добре заробляють фрілансери); посилити значимість та вагу соціального капіталу за рахунок вкладання в нові технології та освіти (уряд Кітаю, наприклад, замовив створення щотижневої телевізійної програми, яка розповідає про персональні комп’ютери „Моя комп’ютерна родина” („My Computer Family”), серіал транслюється на 20 найбільших телеканалів і став одним із найпопулярніших [7]); використання нових медіа для відпрацювання дієвої ефективної комунікації між владою та суспільством задля покращення довіри.

Все перераховане потребує детального та обширного наукового розгляду в подальших дослідженнях.

Список використаної літератури

1. Бебік В.М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації [Електронний ресурс] / В.Бебік – ж. „Інформація і право” № 1 (1). – 2011. – Режим доступу:

http://www.vmurol.com.ua/upload/publikatsii/nauka/pdf_2012/2/Globalve_informacyne_suspilstvo.pdf – Назва з екрана.

2. Комунікації судової влади: науково-практичний посібник [Текст] / М.М. Логунова, М.Г. Лашкіна, П.О. Гвоздик, А.Г. Алексєєв – К.: АДЕФ – Україна, 2011. – 276 с.

3. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії, інформація, ідеологія та утопія [Електронний ресурс] // Д.Лайон. „Сучасна зарубіжна соціальна філософія” – К., 1996. – с.362-380. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lajon.html> – Назва з екрана.

4. Лотерея життя: в рейтинге лучших для рождения стран Украина – третья с конца [Електронний ресурс] / ж.Корреспондент, 23 ноября, 2012 г. – Режим доступа: <http://korrespondent.net/business/economics/1429449-lotereya-zhizni-v-rejtinge-luchshih-dlya-rozhdeniya-stran-ukraina-tretya-s-konca> – Название с екрана.

5. Тоффлер Э. Метаморфозы власти [Текст]: пер. с англ./ Э.Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 669,[3] с. – (Philosophy).

6. Украина оказалась в хвосте рейтинга наиболее инновационных стран мира [Електронний ресурс] / ж.Корреспондент, 4 февраля 2013 г. – Режим доступа: <http://korrespondent.net/business/economics/1494879-ukraina-okazalas-v-hvoste-rejtinga-naibolee-innovacionnyh-stran-mira>. – Название с екрана.

7. Шевчук О., Голобуцький О. E-Ukraine: Інформаційне суспільство [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.e-ukraine.biz/index.html> – Назва з екрана.

Решетніков Юрій Євгенович,

*к.філос.н., докторант Національної академії державного управління
при Президенті України*

ДОСЯГНЕННЯ КОНФЕСІЙНОЇ ОБІЗНАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

У своєму Щорічному Посланні «Модернізація України – наш стратегічний вибір» (2011 р.) Президент України, зокрема, наголосив на необхідності подолання конфесійної некомпетентності громадян, що породжує стереотипи й упередженості в оцінці явищ релігійного життя, є одним з чинників конфліктогенності на релігійному ґрунті, що, в свою чергу, порушує суспільну стабільність, призводить до міжконфесійного, а відтак і суспільного протистояння [2, с. 42-43].

Очевидно, що ще більш руйнівні суспільні наслідки має наявність подібних стереотипів у державних службовців, уповноважених на ухвалення управлінських рішень. Враховуючи зазначене, наказом Головного управління державної служби України від 19 липня 2011 року № 176 Загальні правила поведінки державного службовця було доповнено вимогою не віддавати перевагу будь-яким об'єднанням громадян, релігійним організаціям незалежно від їх чисельності, статусу, конфесійної належності, напрямів діяльності тощо [4]. Крім того, пункт 2.6 Загальних правил передбачає, що державний службовець повинен проявляти толерантність і повагу до різних релігійних організацій. При цьому державному службовцю забороняється демонструвати власні релігійні переконання чи уподобання при виконанні своїх службових обов'язків [3].

Водночас це обумовлює необхідність формування у державних службовців обізнаності у питаннях державно-конфесійних відносин. Зважаючи на поліконфесійність нашої держави, забезпечення такої обізнаності є необхідним елементом формування суспільства знань в Україні.

Важливе значення для формування такого суспільства матиме Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року, проект якої розроблений Національною академією наук України [1]. Зокрема, проект Концепції стверджує, що однією з провідних цілей гуманітарного розвитку у сфері міжконфесійних відносин є утвердження толерантних відносин між конфесіями України, чому має сприяти мінімізація причин, що негативно діють на стан міжконфесійних відносин; співпраця конфесій в процесі реалізації соціальних програм; неухильне дотримання на практиці владними структурами, державними службовцями закріпленого в законодавстві принципу рівного ставлення до релігійних організацій; вироблення надійних правових та адміністративних механізмів попередження і недопущення на місцях практики прихованої нетолерантності (при поверненні релігійним організаціям культових будівель та майна, виділенні земельних ділянок під будівництво та ін.) тощо.

Для реалізації поставлених завдань Глава Держави вважає за доцільне забезпечення викладання у вищих навчальних закладах усіх форм власності академічного релігієзнавства як нормативної філософської дисципліни; популяризацію за допомогою ЗМІ ідей, що релігії виступають ціннісною платформою, котра визначає поступ людської спільноти; заснування мережі дослідницьких центрів з питань міжконфесійної комунікації, створення доступних інформаційних ресурсів з метою об'єктивного та поглибленого висвітлення особливостей різних релігійних систем; розвиток релігійного туризму як дієвої платформи для зустрічі різних культурних світів [2, с. 43-44].

Формування конфесійної обізнаності вимагає належного організаційно-інституційного забезпечення. Водночас аналіз Положення про Міністерство культури України, на яке відповідно до Указів Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 09.12.2010 р. № 1085/2010 та «Про Положення про Міністерство культури України» від 06.04.2011 р. № 388/2011 покладено функції забезпечення реалізації державної політики у сфері державно-конфесійних відносин, дає можливість констатувати певне скорочення його повноважень, порівняно з повноваженнями Держкомнацрелігій, у вказаній сфері. Зокрема, на Міністерство культури не було покладено наступні важливі повноваження Держкомнацрелігій: вивчення та аналізування тенденцій релігійних процесів в державі; надання організаційно-методичної та консультативної допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у вирішенні питань формування і регулювання відносин між державою, церквою та релігійними організаціями; забезпечення роз'яснення, в тому числі за допомогою засобів масової інформації, змісту державної політики у сфері релігії, церкви, релігійних організацій, застосування відповідного законодавства [5; 7].

Нааявність вищевказаних повноважень надавала Держкомнацрелігій можливість активно брати участь у формуванні конфесійної обізнаності державних службовців та пересічних громадян, зокрема через участь у навчальних програмах з підвищення кваліфікації державних службовців, проведення семінарів з питань державно-конфесійних відносин для працівників місцевих органів влади, регулярні публікації у ЗМІ тощо.

Зазначене стосується і структурних підрозділів у справах релігій обласних (міських) державних адміністрацій. Разом з тим, ліквідація державного органу у справах релігій призвела і до суттєвої реорганізації відповідних місцевих підрозділів, що негативно вплинуло на активність та ефективність їхньої роботи.

Відтак, формування і реалізація державної політики у сфері державно-конфесійних відносин, в тому числі інформаційної, а також необхідність реалізації завдань, поставлених Президентом України, потребують утворення в контексті продовження адміністративної реформи центрального органу виконавчої влади у справах релігій.

Крім того, зважаючи на викладене та виходячи з передбаченого Указом Президента України «Питання реформування Національної академії державного управління при Президентові України» розвитку Національної академії як провідної науково-дослідної інституції в науковій галузі «Державне управління», для практичного сприяння розв'язанню зазначених завдань пропонуємо наступне:

- участь фахівців Академії у розробленні та впровадженні у систему освіти програм виховання міжконфесійної толерантності;
- продовження наукових досліджень в сфері забезпечення свободи совісті, оптимізації державно-конфесійних і міжконфесійних відносин;
- забезпечення викладання в процесі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців навчальних курсів з питань державно-конфесійних відносин.

Реалізація зазначених пропозицій сприяла б підвищенню обізнаності державних службовців у питаннях державно-конфесійних відносин.

Список використаної літератури

1. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року (Проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nltu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=295:-2020-&catid=86:2011-12-06-08-20-06&Itemid=114
2. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – С. 27-44.
3. Наказ Головного управління державної служби України «Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця» від 04 серпня 2010 р. № 214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1089-10>;
4. Наказ Головного управління державної служби України «Про внесення змін до Загальних правил поведінки державного службовця» від 19 липня 2011 р. № 176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0973-11>;
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державний комітет України у справах національностей і релігій» від 14 лютого 2007 р. № 201 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/201-2007-p>;
6. Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010>;
7. Указ Президента України «Про Положення про Міністерство культури України» від 6 квітня 2011 р. № 388/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/388/2011>

Філіппова Вікторія Дмитрівна,

к.е.н., докторант кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентові України

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ «ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ»

Сучасний етап суспільного розвитку позначився докорінними змінами у базисі існування і розвитку людства. Переміщення інтелекту, наукових знань в центр детермінуючих чинників стійкого економічного зростання та суспільного прогресу зосередили увагу науковців на проблемі становлення економіки знань, яка розглядається

дослідниками в якості гаранта поступального руху суспільства, побудови конкурентної економіки, задоволення постійно зростаючих потреб людей та зміцнення соціальної згоди.

Термін «економіка знань» (Knowledge Economy, Knowledge-Based Economy) вживається в різних значеннях. У першу чергу він позначає економіку, в якій знання відіграють вирішальну роль. Синонімічне поняття – інформаційна економіка. При аналізі інструментарію перетворення знань у реальну економічну міць говорять про інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет-економіку, мережеву економіку (Internet Economy, Networks Economy). У широкому сенсі термін «економіка знань» вживається для позначення економіки майбутнього – «нової економіки» (New Economy). «Економіка знань», «нова економіка» позначають і наукову концепцію, і бачення майбутнього, і політичну мету, і напрям вироблення економічної політики для всіх сфер і рівнів народного господарства і суспільства в цілому. Все це обумовлено трансформацією економіки і суспільства в провідних державах світу. Найчастіше це поняття має на увазі такий тип економічного розвитку, який заснований на переважному вкладі у цей розвиток науки і освіти, а також інших наукомістких галузей промисловості і сфери послуг. Така модель економіки, що сформувалася в провідних країнах сучасного світу, передбачає пріоритетний розвиток даних галузей економіки, масштабні капіталовкладення в науку, освіту та охорону здоров'я, як ключові сфери життєдіяльності сучасного суспільства, формують науково-технологічну базу економіки і відповідний їй людський капітал [2]. Ця модель передбачає також відповідну державну політику, спрямовану на вироблення пріоритетів розвитку і значною мірою їх фінансове забезпечення.

Розглядаючи державну політику у сфері економіки знань, можна відзначити три надзвичайно важливих аспекти.

По-перше, трансформація інституційної структури науки. Тут держава повинна відігравати лідируючу роль до тих пір, поки не оформиться розвинений сектор корпоративної науки, що, до речі, вже і відбувається.

По-друге, перехід від підтримки організацій до стимулювання видів діяльності. Ми ніяк не можемо від цього відійти, і держава продовжує за незрозумілим принципом підтримувати певні інститути та програми. Якщо взяти Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», то в ньому все націлено на підтримку науково-дослідних інститутів, а вузівська і корпоративна наука фактично дискриміновані [1].

І, нарешті, по-третє, необхідне стимулювання коопераційних зв'язків. Економіка знань – це економіка мережевих зв'язків у найрізноманітніших формах. Йдеться, зокрема, про взаємодію між наукою, освітою і бізнесом, сприяння формуванню та розвитку інноваційних кластерів і т.п.

Держава, уряд може зіграти дуже важливу роль у новій економіці, побудованій на моделі відкритої інновації. Але ця роль сильно відрізняється від того, що влада звикла робити раніше.

По-перше, держава може брати участь у фінансуванні досліджень на ранніх етапах. А також інвестувати в освіту. Крім того, дуже значна роль держави у захисті інтелектуальної власності. Система захисту інтелектуальної власності обов'язково повинна бути чіткою і ясною, щоб компанія знала, що її інтелектуальна власність захищена законом. Держава може сприяти обміну знаннями, інформацією, технологіями, якщо візьме на себе організацію конференцій, змагань, конкурсів, вручення якихось премій. Державі необхідно також підтримувати у цьому напрямку малий бізнес, тому що останньому складніше знайти доступ до державних установ, ніж великим компаніям.

Таким чином, держава повинна відігравати провідну роль у формуванні економіки знань. Для оцінки стану формування економіки знань важливими є: рівень державного

фінансування науки; ступінь інформатизації суспільства в цілому; існування сприятливого інвестиційного клімату; захист та ефективність розповсюдження інтелектуальної власності; інтелектуальний потенціал людського капіталу; рівень інтеграції освіти та науки.

Становлення економіки знань в Україні потребує інноваційної архітектури розвитку суспільства, підтримку якої мають стати: зміцнення системи «знання – виробництво – знання»; інноваційний розвиток освіти; формування інноваційної культури українського суспільства; удосконалення нормативно-правового регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності; збереження національного коріння і культурних особливостей.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3714-17>
2. Федуллова Л.І., Корнєєва Т.М. Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії // Фінанси України, 2009. - №10. – С. 3-17.

Приймак Юрій Юрійович,

к.держ.упр., головний спеціаліст відділу розвитку інформаційного суспільства та індустрії ІКТ Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНДУСТРІЇ ПРОГРАМНОЇ ПРОДУКЦІЇ, ЯК БАЗОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Стратегічним завданням України до 2015 року є входження в інформаційне суспільство в якості його повноправного учасника - при збереженні політичної незалежності, національної самобутності й культурних традицій. Саме в такий спосіб можливо забезпечити підйом суспільного добробуту, перехід від економіки з паливно-сировинною орієнтацією до економіки, заснованої на знаннях, подолання економічного й технологічного відставання від провідних світових держав і істотного скорочення числа загроз національній безпеці, залучення громадян до всіх благ інформаційного суспільства [1]. За останнє десятиліття індустрія програмної продукції в Україні пройшла етап активного становлення і набула статусу однієї з галузей, що найбільш динамічно розвивається.

При цьому індустрії програмної продукції притаманна така властивість, як створення високоінтелектуальної продукції при умові низького споживання ресурсів, завдяки якій ця сфера в більшості країн світу відноситься до пріоритетних.

Завдяки своїм особливостям індустрія програмної продукції перебуває в центрі процесів глобалізації світової економіки. Компанії, які працюють у сфері інформаційних технологій, широко залучають до виконання своїх проектів людські ресурси з інших країн (т.зв. ІТ-аутсорсинг). Обсяг світового ринку аутсорсингу у сфері програмної продукції на даний час перевищує 100 млрд. дол. США [2].

В Україні існують усі необхідні передумови для більш повної реалізації потенціалу індустрії програмної продукції: високий освітній рівень людських ресурсів, певний досвід ІТ-аутсорсингу, вигідне географічне положення країни і т.ін.

В Україні зареєстровано 3292 підприємств та організацій, основним видом діяльності яких є надання послуг у сфері інформатизації, з них за оцінками профільних асоціацій суб'єктів ринку інформаційних технологій, близько 2000 компаній працюють в галузі розробки програмної продукції. Валовий дохід компаній індустрії у врахуванням тіньового

сектору складає 12 млрд. грн. в рік, в тому числі на експорт припадає надання послуг близько 9,5 млрд. грн. (80% від загального доходу індустрії).

Кількість ІТ спеціалістів в Україні на початок року становить близько 215 тис. чоловік, з них, 25 тис. сертифіковані висококласні спеціалісти, що створюють конкурентоспроможну експорторієнтовану продукцію, яка забезпечує надходження валютної виручки в країну близько 9,5 млрд. грн.

Одним з вагомих кроків, зроблених останнім часом в цьому напрямку, стало прийняття у 2012 році Законів України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції» та «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції», які спрямовані на вирішення актуальних питань законодавчого врегулювання розвитку індустрії програмного забезпечення.

Прийнятими законами закладені базові умови для розвитку ІТ-галузі, передбачено встановлення особливостей оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції, створення сприятливих умов розвитку в Україні індустрії програмної продукції, що має дозволити вітчизняним ІТ компаніям залишитися в числі провідних гравців на глобальному ІТ-ринку, забезпечити повноцінне використання вітчизняного інтелектуального потенціалу та стає економічне зростання.

В той же час встановлені особливості оподаткування індустрії програмної продукції не дозволяють забезпечити максимальне використання факторів росту та надати індустрії програмної продукції рівних можливостей з іноземними компаніями провідних країн світу, яким шляхом встановлення відповідних державних преференцій надана державна підтримка.

Усвідомлюючи важливість і вплив сфери інформаційних технологій на економічний розвиток держави в цілому значна кількість країн здійснюють заходи, які спрямовані на стимулювання бізнесу в сфері інформаційних технологій. В цих країнах встановлюється пільговий або особливий порядок оподаткування та сплати обов'язкових платежів (Білорусь, Індія, Росія), виключення або зменшення видатків на НДДКР із суми доходу, що обкладається податком (США, Великобританія, Італія, Канада, Бразилія), встановлюється пільговий режим амортизаційних відрахувань (США, Німеччина, Італія) [3].

Подальше нехтування на рівні державної політики створенням правових та економічних умов для стимулювання розвитку індустрії програмної продукції може спричинити в середньостроковій перспективі втрату ринків збуту, відтік висококваліфікованих фахівців за кордон, відхід з України великих компаній і глибоку тінізацію роботи малого та середнього бізнесу. Як наслідок - втрата експортної виручки, зниження надходжень до бюджету і соціальних фондів України.

Список використаної літератури

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. : за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
2. ІТ-проекція технологічного розвитку України / За редакцією чл. кор. НАН України Довгого С.О. – К. : Азимут-Україна, 2011. – 184 с.
3. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні. – К.: Азимут-Україна, 2008. – 288 с.

Демещик Андрій Михайлович,
радник голови Одеської обласної державної адміністрації

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПОШТОВОЇ СИСТЕМИ ЗАХИЩЕНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Регіональна система захищеної електронної пошти (РСЗЕП) органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Одеської області створена на базі програмно-апаратного комплексу засобів забезпечення конфіденційності, цілісності та автентичності повідомлень у системі електронної пошти «Захід» та забезпечує:

- захищений обмін повідомленнями електронної пошти, що містять як відкриту, так і службову інформацію з обмеженим доступом (крім тієї, що становить державну таємницю) відповідно до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.10.2011 №1207;
- захищений обмін повідомленнями електронної пошти, що містять електронні документи, які сформовані відповідно до формату підписаних даних, затверджених наказом Міністерства юстиції України та Адміністрації Держспецзв'язку України від 20.08.2012 № 1236/5/453 «Про затвердження вимог до форматів, структури та протоколів, що реалізуються у надійних засобах електронного цифрового підпису»;
- взаємодію баз даних органів державної влади через повідомлення електронної пошти для надання адміністративних послуг;
- гарантовану (з підтвердженням) доставку повідомлень електронної пошти при здійсненні листування між абонентами РСЗЕП;
- неможливість обміну поштовими повідомленнями, що не мають електронного цифрового підпису (ЕЦП);
- антивірусний контроль поштових повідомлень, насамперед зашифрованих;
- апаратне виконання криптографічного захисту поштових повідомлень;
- моніторинг і аудит роботи поштової системи.

Для забезпечення швидкої та гарантованої доставки електронної пошти, електронне листування абонентів РСЗЕП здійснюється в межах єдиного поштового сервера. Поштовий сервер РСЗЕП функціонує у режимі прийому та відправки виключно поштових повідомлень з ЕЦП. Це дозволяє ефективно захистити поштову систему від несанкціонованої кореспонденції та вірусних атак. При надходженні до поштової скриньки абонента РСЗЕП поштового повідомлення з електронним цифровим підписом та запитом про підтвердження доставки поштовий сервер РСЗЕП автоматично формує та надсилає відправнику листа підтвердження (квитанцію) про доставку з позначкою часу та електронним цифровим підписом поштового сервера РСЗЕП, яка містить відправлене повідомлення. Ця позначка часу може використовуватись як дата створення документа при його реєстрації в автоматизованій системі діловодства (АСД).

При формуванні вихідної кореспонденції повідомлення, що містить відкритий текст, підписується особистим ключем ЕЦП абонента РСЗЕП, зашифровується, а потім знову підписується. Такий порядок формування вихідного поштового повідомлення дозволяє поштовому серверу РСЗЕП фільтрувати вхідну кореспонденцію за ознакою наявності ЕЦП. При автоматизованій обробці вхідної кореспонденції абонентом РСЗЕП поштової клієнт витягує з підписаного повідомлення дані підпису (справжність підпису, позначку часу, ознаку посиленого сертифіката, фінансові обмеження використання відкритого ключа ЕЦП та ін.) та передає їх як параметри зовнішнім застосуванням (модулям сполучення з АСД або базами даних (БД)) для обробки.

Для реалізації електронної взаємодії (виконання трансакцій «запит-відповідь») в РСЗЕП використовується технологія «кард-файл». Зазначена технологія призначена для отримання через повідомлення електронної пошти доступу до віддалених БД і управління даними в режимі off-line, дотримуючись вимог безпеки. Технологія «кард-файл» використовується абонентами РСЗЕП для реалізації надання державними органами адміністративних послуг в електронному вигляді.

Для приймання/відправки електронної пошти абонентом РСЗЕП встановлюється спеціально призначений приймальний шлюз, який виконується у вигляді двох ПЕОМ, що працюють в різних інформаційних мережах і фізично не з'єднані між собою, та на яких встановлено програмне забезпечення поштового клієнта «Захід».

Перенесення інформації (повідомлень електронної пошти) між ПЕОМ приймального шлюзу здійснюється за допомогою знімних пристроїв (USB-брелок, носій FLASH-пам'яті або переносний жорсткий диск).

Перша ПЕОМ приймального шлюзу (АС класу 3) має підключення до мережі Інтернет з постійно діючою IP-адресою та призначена:

- для прийому/відправки через поштовий сервер РСЗЕП електронних повідомлень від/до адресатів (абонентів РСЗЕП та користувачів послугами абонентів РСЗЕП (користувачів, які не мають облікового запису на потовому сервері РСЗЕП));
- здійснення ідентифікації адресатів;
- зашифрування вихідних/розшифрування вхідних листів, накладання/перевірка ЕЦП та забезпечення обробки поштових повідомлень, що містять відкриту інформацію та/або приєднані зашифровані файли, що містять інформацією з обмеженим доступом (інформація з обмеженим доступом не обробляється);
- забезпечення імпортування вихідних/експортування вхідних зашифрованих поштових повідомлень, що містять інформацію з обмеженим доступом, до вихідної скриньки Unix або приєднані зашифровані файли, що містять інформацією з обмеженим доступом для передачі її другій ПЕОМ приймального шлюзу.

Друга ПЕОМ (АС класу 1 або класу 2) приймального шлюзу призначена:

- для імпортування вхідних/експортування вихідних зашифрованих повідомлень електронної пошти;
- здійснення ідентифікації адресатів;
- зашифрування вихідних/розшифрування вхідних листів, що містять інформацію з обмеженим доступом або зашифрування/розшифрування приєднаних зашифрованих файлів, що містять інформацією з обмеженим доступом, накладання/перевірка ЕЦП, та забезпечення обробки вхідних поштових повідомлень або файлів, що містять інформацією з обмеженим доступом та перенесення вихідних зашифрованих повідомлень до вихідної скриньки Unix або зашифрованих файлів, що містять інформацією з обмеженим доступом, для передачі її до першої ПЕОМ приймального шлюзу абонента РСЗЕП.

Програмно-апаратний комплекс засобів забезпечення конфіденційності, цілісності та автентичності повідомлень у системі електронної пошти «Захід» за результатами проведеної державної експертизи у сфері криптографічного захисту отримав позитивний експертний висновок Адміністрації Держспецзв'язку та свідоцтво про допуск до експлуатації в органах державної влади. Запропоновані у РСЗЕП технологічні рішення дозволяють у стислий строк впровадити захищений обмін організаційно-розпорядчими електронними документами з контролем виконання на всіх рівнях державного управління без додаткових фінансових витрат, за рахунок економії (перерозподілу) коштів, передбачених на підтримку документообігу на папері та на існуючій матеріально-технічній базі органів виконавчої влади.

Козлов Владислав,

ст. викладач кафедри «Менеджмент» ДВНЗ «Донецький інститут залізничного транспорту Української державної академії залізничного транспорту»

УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДХОДІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВЕЗЕНЬ РЕГІОНАЛЬНИМ ТРАНСПОРТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

Транспортний чинник певною мірою визначає галузеву і територіальну структуру господарського комплексу. Це пов'язано з тим, що на будь-яке перевезення сировини, матеріалів чи готової продукції витрачається праця. Внаслідок цього зростає, іноді досить істотно, вартість продукції, що перевозиться. Тому найдоцільніше розміщувати господарські об'єкти там, де найбільш розгалужена та якісна транспортна інфраструктура. Цей критерій формує найменші транспортні витрати. Звичайно, що такими місцями у більшості випадків є населені пункти, де перетинаються магістралі різних видів транспорту і здійснюються перевалки вантажів.

Розвиток конкурентоспроможності регіону неможливий без визначення та оцінювання транспортного потенціалу як одного з найважливіших сегментів господарського комплексу регіону. Можливість подальшого функціонування окремих сегментів транспортного потенціалу є визначальним чинником і передумовою розвитку промисловості та сфери послуг регіону.

Вплив транспортного чинника на дію національного та регіонального господарських комплексів залежить від рівня розвитку транспортної системи. Чим більше розвинена транспортна мережа, чим більше функціонує ефективних транспортних засобів, тим більш сприятливе транспортне положення будь-якого об'єкта у регіоні. Недостатній розвиток транспортної системи обмежує можливості формування і розвитку господарств на окремих територіях, тим самим знижує конкурентоспроможність регіону.

Відсутність належного державного підходу до проблем логістики, загальна економічна криза, нерозв'язані питання власності, скорочення обсягів виробництва, інфляція та подібні негативні явища гальмують будь-які новачі. Як наслідок, зменшуються транспортні перевезення, погіршується стан транспортно-складського господарства.

Регіональні ринки пов'язані із роботою регіональних підприємств та ринкового потенціалу в цілому, а також транспортним потенціалом як одним із найважливіших його нормального функціонування. Пересування вантажу завжди є першочерговим завданням регіонального ринку. Транспортуванням займаються підприємства-оператори та такі, які беруть на себе всі ризики у доставці вантажу, тобто логістичні.

Значна частина логістичних операцій на шляху руху матеріального потоку від первинного джерела сировини до кінцевого споживання здійснюється із застосуванням різних транспортних засобів. Витрати на виконання цих операцій складають до половини всієї суми загальних витрат на логістику.

При виборі транспортування важливо врахувати чинники кожного сегмента, які будуть задіяні. Можливі такі методи транспортування, як амодальні, трансмодальні, інтермодальні. Якщо з якісь причини обраний транспорт не буде давати високого показника ефективності перевезення, або можливі утруднення з доставкою до рухомого складу чи транспортуванням на шляху прямування з різних причин, необхідно знайти альтернативний метод чи перерахувати варіант з іншим видом доставки. Для удосконалення слід рекомендувати використання моделі «Каное» [1]. Модель показує, що при існуванні декількох рівнів вимог споживача всі їх потрібно врахувати.

Запропонований підхід до вибору методу транспортування дозволяє окреслити межі проведених досліджень систем транспорту. Наведений приклад показників транспортного потенціалу, а також алгоритм проведення розпізнавання об'єктів діагностування дозволять сформувати базу даних за окремими видами транспортних систем.

Надалі доцільно провести спостереження за роботою транспорту регіону з метою визначення кількісних і якісних характеристик окремих складових сегментів транспортного потенціалу.

Підвищення конкурентоспроможності регіону неможливе без визначення та оцінювання транспортного потенціалу з позицій замовників послуг (потенційних клієнтів). Можливість подальшого розвитку окремих сегментів транспортного потенціалу є визначальним чинником і передумовою поширення і стимулювання діяльності промисловості та сфери послуг регіону. Відтворення національного продукту відбувається за рахунок активного використання національної та регіональних транспортних мереж, що мають характеристики географічного розташування, земельної ділянки, технічних та експлуатаційних описів магістральних та промислових мереж тощо.

Перспективне планування та жорстка система внутрішньогосподарського контролю, удосконалення взаємозв'язку між усіма сегментами транспортного потенціалу потребують використання логістики як важливої складової стратегії діяльності підприємств, національного та регіонального ринків. Це не лише створить умови для підвищення стану транспортної системи взагалі і підвищення ефективності кожного сегмента окремо, але й надасть змогу одержати додаткові конкурентні переваги. Причому першочергового значення все більше набуватимуть складні логістичні системи підприємств-операторів.

Розширення використання логістичних підходів при організації вантажних перевезень і висока фінансова віддача від участі в даному виді діяльності призвели до зниження участі залізничних перевізників у формуванні транспортної логістики пасажирських перевезень. Розвиток транспортної логістики пасажирських перевезень має забезпечити зростання їхніх обсягів за всіма видами, що може зробити пасажирські перевезення не тільки окупними, але і високорентабельними, що забезпечить їх привабливість для інвесторів.

Україна повинна все більше розвивати свою транспортну систему, формувати національну логістичну мережу, накопичувати та поширювати зовнішньоекономічні зв'язки з ринками Європи, Азії, Африки, Америки.

Список використаної літератури

1. Akao, Yoji, ed. *Quality Function Deployment: Integrating Customer Requirements Into Product Design*. Cambridge, Massachusetts: 1990.

Бачевська Ірина Петрівна,

заступник директора департаменту-начальник відділу інформаційно-аналітичної підтримки інвесторів департаменту «єдиного інвестиційного вікна» Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України; аспірант кафедри державного управління і менеджменту Національної академії державного управління при Президенті України

НАЦІОНАЛЬНІ ПРОЕКТИ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

Глобалізаційні процеси, що передбачають тотальне впровадження новітніх технологій, продукують виклики «традиційним» інституціям отримання базових знань та

уявлень про мікро- та макровсесвіт. Підтримання іміджу технічно та технологічно розвиненої європейської країни передбачає визначення питання інформатизації освітньої галузі одним з пріоритетних.

Серед напрямів стратегічних перетворень в державі Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада" визначено: «Збереження й розвиток людського й соціального капіталу шляхом підвищення ефективності й стабільності соціального захисту, поліпшення якості й доступності освіти й медичного обслуговування» [3].

Тому, в контексті поліпшення якості й доступності освіти, все більшого поширення набувають створення мереж електронних бібліотек навчальних закладів та тематичних цифрових архівів інформаційних і методичних ресурсів з навчальних предметів; налагодження ефективною інформаційної взаємодії установ освіти та учасників навчально-виховного процесу шляхом створення системи сайтів та формування мережевих тематичних спільнот та ін.

Попри це, продовжує існувати дисбаланс між високим темпом зростання доступності комп'ютерної техніки для учнів, появою широкого спектру мобільних пристроїв, інтенсивним розробленням додаткових приборів функціонального призначення та водночас значним відставанням у створенні методик та фінансовому забезпеченні впровадження всього вище переліченого у навчальний процес. Для інформатизації освіти в належних масштабах необхідний комплексний підхід, який забезпечують національні проекти.

З метою консолідації зусиль наступним кроком стало затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти), що затверджені Указом Президента України від 8 вересня 2010 № 895/2010 [4] та Постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. № 1256 [2]. Виконання проектів покладено на Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами.

Реалізацію освітнього пріоритету має забезпечити національний проект «Відкритий світ», що реалізовується в рамках Національного пріоритету «Нова якість життя». Впровадження даного проекту надасть змогу виховати «покоління української інтелектуальної еліти» з наступною інтеграцією в європейську та світову системи освіти. Саме національні освітні проекти мають стати домінуючою рушійною силою, основою здійснення економічних реформ в країні та сприяти розбудові інформаційного суспільства шляхом впровадження інновацій в ключові сфери життєдіяльності суспільства. Впровадження освітніх інновацій, представлених проектом, передбачає створення національної інформаційно-комунікаційної мережі на основі технології 4G, яка буде використана, насамперед, для потреб шкільної освіти.

Реалізація цього проекту є прикладом того, що Україна може бути прикладом з впровадження світових інновацій. Сьогодні лише незначна територія Європи покрита цією технологією, яка дозволяє здійснювати електронну паспортизацію, голосування, єдину кадастрову систему, електронне адміністрування податків координацію руху транспорту, систему порятунку (911), тощо. А головне, - ця система дозволить радикально підняти якість освіти в країні та забезпечити дієву інтеграцію української освіти в європейську освітню систему.

В рамках проекту 1,5 мільйона школярів отримають нетбуки, українські навчальні програмні продукти та доступ до інтернету. З метою зацікавлення проектом школярів було проведено конкурс на визначення найкращого логотипу та талісману проекту, в якому взяли участь 600 учнів з усієї країни.

Проект значно посилить загальну конкурентоздатність українського суспільства та забезпечить умови для майбутнього технологічно-інноваційного прориву, проте варто особливий акцент зробити на формуванні інформаційної культури серед молоді [1].

Беручи до уваги вищезазначене, варто зауважити, що в епоху інформаційного суспільства впровадження інновацій в освітній простір передбачає тісне спілкування молоді з комп'ютерною технікою. Тому важливо вчасно визначити, що комп'ютер є помічником в навчальному процесі, але за умов зловживання чи невмілого користування може стати і ворогом. Тому національні проекти, спрямовані на молодь мають привертати належну увагу викладачів, батьків до необхідності формування в учнів свідомого ставлення до використання інформаційних технологій як під час навчання, так і дозвілля.

Таким чином, оскільки «нова ера глобальної інформатизації» потребує якісно нових підходів до життєвих процесів, система освіти постає в центрі уваги. Інформатизація закладів освіти є сучасною тенденцією, яка спрямовується на автоматизацію робіт, створення єдиного інформаційного освітнього простору, оперативне одержання необхідної інформації, ефективне використання комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, що має на меті підвищення ефективності управління навчальним процесом та зростання рівня засвоєння знань. Реалізація національних проектів є саме тим ключовим інструментом, який дозволяє вчасно масштабно впроваджувати необхідні інновації в кожну галузь, зокрема, освітню, як це відбувається з реалізацією національного проекту «Відкритий світ» в рамках Національного пріоритету «Нова якість життя».

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України: <http://www.ukrproject.gov.ua/>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. № 1256 «Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти)». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1256-2010-%D0%BF>
3. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада». – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
4. Указ Президента України 08.09.2010 № 895/2010 «Про заходи щодо визначення і реалізації проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку». – режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/895/2010>

Вуколов Володимир Васильович,

старший викладач кафедри менеджменту та управління проектами ДРІДУ Національної академії державного управління при Президентові України

СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) виступає дієвим інструментом соціально-економічного прогресу, одним з основних чинників розбудови інформаційного суспільства.

Поява нових пристроїв для завантаження, збереження та обміну інформацією, нові форми спілкування та розповсюдження інформації (соціальні мережі), поява нових термінів, технологій і т.д. все це створює потужний тиск на свідомість людини, його вміння та навички використовувати ті можливості яке надає сучасне інформаційне суспільство.

Вміння користуватися інформаційними ресурсами, високий або низький рівень інформаційної культури є тими ознаками, які визначають готовність особистості до життя в сучасному інформаційному суспільстві. На думку фахівців [1], готовність до життя в інформаційному суспільстві – це рівень соціально-економічного розвитку, що оцінюється за такими ключовими критеріями: розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури, електронна економіка, дистанційна освіта, використання ІКТ у сфері державного управління і політика держави в сфері ІКТ. З вище зазначених п'яти основних критеріїв зупинимось на освіті, самоосвіті громадян і на вимогах до навчання у сучасному інформаційному суспільстві, використовуючи для цього ІКТ.

Значення сучасної інформаційної революції визначається розвитком Інтернет, сумісністю програмного забезпечення комп'ютерів, телекомунікаційних та аудіовізуальних технологій, інтуїтивно зрозумілих інтерфейсів роботи з мобільними пристроями електронної комунікації, а також величезним зростанням можливостей обробки даних. Така сумісність сприяла появі нових педагогічних підходів, заснованих на інтерактивному навчанні. За допомогою ІКТ можна не тільки надавати інформацію, використовуючи всі існуючі аудіовізуальні формати, але і отримувати інформацію від користувача, що є потужним інструментом рефлексії при навчанні.

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства розглядаються наступні освітні стратегії, пов'язані з інформаційними технологіями [2].

1. Адаптивне навчання – це освітній метод, при якому використовується в якості інтерактивного навчального пристрою комп'ютер. Сенс такого навчання полягає в тому, щоб за допомогою комп'ютера об'єднати інтерактивні можливості студента і наставництва викладача, з яким може спілкуватися студент. Технологія включає аспекти, отримані з різних областей знань, включаючи інформаційні технології, педагогіку і психологію.

2. Віртуальний клас – це «онлайн» навчальне середовище, яке може базуватися в Інтернеті з доступом до нього через портал або створюватися на робочому місці. Викладач і студенти заходять у віртуальне навчальне середовище одночасно і синхронно беруть участь у обговоренні проблемних питань.

3. МВОК – це абревіатура, що означає «масові відкриті онлайн курси». Вона застосовується для великого числа учасників. Зазвичай слухачі МВОК переглядають відео-лекції і беруть участь в «онлайн» обговоренні на форумі разом з викладачами та іншими слухачами. Деякі МВОК вимагають від студентів проходження перевірочних завдань і тестів.

4. Синхронне і асинхронне навчання. Синхронні «онлайн» класи припускають одночасну участь в них студентів і викладачів. Асинхронні класи проводяться за іншим принципом. Викладачі викладають матеріал, лекції, тести і завдання, доступ до яких може бути здійснений у будь-який зручний час.

5. Змішане навчання означає поєднання реального навчання «обличчям до обличчя» з викладачем в аудиторії і інтерактивних можливостей. Група збирається «обличчям до обличчя» наприклад один раз на тиждень замість трьох. Вся діяльність по вивченню матеріалу, яка раніше відбувалася в аудиторії, може бути перенесена в Інтернет.

6. «Перевернутий» клас (перевернуте навчання) – це зворотній метод навчання, коли читання лекцій і вивчення предмета відбувається «онлайн», а домашнє завдання виконується в реальній аудиторії.

7. Самостійно кероване навчання – це процес отримання знань, при якому студент сам приймає рішення, про свої освітні потреби, формулює цілі, яких хоче досягти, визначає людські і матеріальні джерела знань, вибирає і здійснює освітню стратегію і оцінює отримані знання.

8. Система управління навчальним процесом – це програмний продукт або сайт, який використовується для планування, використання та оцінки конкретного навчального процесу. Система управління навчальним процесом надає викладачеві можливість створювати і представляти студентам навчальні матеріали, стежити за участю студентів у навчальному процесі та оцінювати їх активність.

9. «Хмарне» навчання походить від технології «хмарних обчислень» яка дозволяє групі комп'ютерів об'єднаних в мережу – зазвичай через Інтернет, працювати як один потужний сервер. Ця технологія дозволяє розширювати комп'ютерну мережу від «онлайн» класів університетів до маленьких навчальних модулів, використовуваних в приватних компаніях.

10. Мобільне навчання – це можливість отримувати навчальні матеріали на персональні пристрої – КПК, смартфони та мобільні телефони. Спеціальні програми для мобільних пристроїв з посиланнями на освітні сайти роблять доступним будь-який освітній матеріал.

11. Система управління курсом – це набір інструментів, що дозволяє викладачеві створювати навчальні матеріали та викладати їх в Інтернет без використання HTML або іншої мови програмування.

12. eLearning – Е-навчання, або цифрове навчання означає широкий спектр засобів, покликаних доставити навчальний матеріал студентам. Зазвичай це позначає Інтернет, але можуть використовуватися і інші носії інформації або відео-конференції. Визначення електронного навчання ширше, ніж «онлайн навчання», навчання через Інтернет або комп'ютерне навчання.

13. Технологія 1:1 означає забезпечення кожного студента ноутбуком або планшетом, щоб зробити навчання індивідуальним, підвищити незалежність і збільшити кількість академічних годин за стінами аудиторії.

14. Ігровіфікація (гейміфікація) використовує залучення в гру там, де зазвичай для гри немає місця. Ігровіфікація може застосовуватися в будь-якій галузі і в будь-якому місці для того, щоб залучити людей і розважити їх, перетворюючи користувачів в гравців.

15. Отже, на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства вкрай важливо вміння громадян користуватися сервісами які надають інформаційно-комунікаційних технології. Перелік вище зазначених стратегій навчання дає змогу обрати одну або декілька стратегій для ефективного засвоєння знань, вмінь яких потребує сьогодення.

Список використаної літератури

1. Глоссарий по информационному обществу. – Режим доступа : www.iis.ru/glossary/ereadiness.ru.html.

2. 14 Technology Concepts Every Teacher should Know about. Access mode : www.educatorstechnology.com/2013/03/14-technology-concepts-every-teacher.html

Власенко Олександра Степанівна,

*старший викладач кафедри менеджменту ЗЕД Академії муніципального управління,
здобувач кафедри державного управління та місцевого самоврядування Академії
муніципального управління*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В ФОРМУВАННІ СТРУКТУРИ УПРАВЛЯЮЧОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІКИ ЗНАЇЬ

Впровадження державою інноваційної політики є складним і динамічним процесом в сучасних глобалістичних тенденціях світової спільноти. І, безумовно, в таких умовах особливо відчуються проблеми, які викликані безсистемністю і непослідовністю

державного управління інноваційними процесами та інформаційними потоками в цій сфері. Рішення цих проблем потребують системного підходу, які, відповідно, вплинуть на якість управління інноваційними процесами та інформаційним середовищем. У сучасному світі якість управління національними інноваційними системами стає визначальним фактором конкурентоспроможності національних економік.

Конкурентоспроможність національних економік XXI сторіччя визначається не стільки кількістю та якістю інноваційної продукції традиційної економіки країни, як системою управління зовсім новим типом економіки, що заснована на знаннях – економіки знань або інноваційної економіки.

Економіка знань (знанєвомістка економіка) – це економіка, в якій і спеціалізовані, і повсякденні знання є джерелом зростання. В економіці знань визначальним є інтелектуальний потенціал суспільства, на який вона спирається і який становить сукупність повсякденних (буденних) і спеціалізованих (наукових) знань, які нагромаджені в свідомості людей та матеріалізовані в технологічних способах виробництва [1, с. 27].

Характерними ознаками економіки, яка базується на використанні знансєвих чинників, є домінування в структурі ВВП високотехнологічних галузей та інтелектуальних послуг, формування переважної частки національного прибутку за рахунок інноваційної або технологічної ренти, високий рівень капіталізації компаній, основна вартість яких формується завдяки нематеріальним активам, тобто інтелектуальній складовій. Економіка знань є підґрунтям і головною складовою „інноваційної економіки”. Її фундаментальна основа – це продуктивні знання та якісна змістовна освіта, які обумовлюють спроможність до втілення гуманітарно-інтелектуального капіталу у результати виробничої діяльності. Головна відмінність економіки знань від так званої „товарної економіки” полягає у безперервному технологічному оновленні виробництва та самовідтворенні його „знанєвих” чинників, їх невідчуженні в процесі економічного обміну, швидкому оновленні та відносній доступності для використання [2, с. 1].

Таким чином, економіка знань потребує нових відповідних підходів, методів та механізмів державного управління, які потребують системного підходу в умовах сучасних глобалізаційних викликів.

Якщо економіку знань будь-якої країни описати за допомогою систематизованих інформаційних потоків, то отримаємо модель національної економіки знань. Розглядаючи модель національної економіки знань з позицій системного підходу, ми можемо побудувати її систему управління, яка складається з об'єкта управління та управляючої системи. Об'єктом управління буде виступати національна модель економіки знань, а управляючою системою буде, відповідно, національна модель державного управління (менеджменту) економікою знань.

Задача управляючої системи - є виконання спеціальних та загальних функцій. Побудову структури управляючої системи (УС) доцільно здійснювати паралельно двома варіантами, так як вони є взаємодоповнюючими.

Перший варіант структури УС буде залежати від етапів, що проходить інформація в системі. Структура УС є неоднорідною і залежить від процесів перетворення первинних даних у інформацію з метою прийняття управлінських рішень. В управляючій системі процес управління пов'язаний з рухом інформаційних потоків, які впливають і змінюють об'єкт управління. А стосовно об'єкта управління, то тут проходить рух матеріальних потоків (у виняткових випадках – інформаційних).

Інформація в управляючій системі моделі державного управління економікою знань проходить обробку в три етапи: процес інформаційного забезпечення (правове, нормативне та інформаційне); процес підготовки інформації для прийняття рішень (обумовлюється

принципами організації та управління економікою знань, методами та важелями управління); процес прийняття рішень.

Етапи, що проходить інформація, є, також, і підсистемами, що формують структуру управляючої системи національної моделі економіки знань країни, іншими словами - національної моделі державного управління економікою знань. Цей варіант відповідає за виконання загальних функцій, тобто, за оптимізацію процесів, які сприяють проходженню інформації.

Другий варіант побудови структури управляючої системи визначаються структурою об'єкта управління національної моделі економіки знань і відповідає за виконання її спеціальних функцій та їх оптимізацію. Якщо вивчити досвід передових зарубіжних країн [3; 4], то помітимо, що структура національної інноваційної системи будь-якої країни відповідає структурі управляючої системи економіки знань. А це означає, що формування відповідної системи управління інноваційними процесами на рівні держави залежить від структури національної інноваційної системи країни.

Отже, ми можемо зробити висновок, що для формування структури управління системою економіки знань необхідно здійснити ряд відповідних заходів, які стосуються напрямів систематизації інформаційних потоків. По-перше, структурувати та систематизувати інформаційні потоки про економіку знань країни. Крім того, ці інформаційні потоки мають стосуватися не тільки економічних аспектів, але і соціокультурних характеристик суспільства. По-друге, визначити структуру національної інноваційної системи країни і сформувати відповідний інформаційний потік для подальшого аналізу. Як правило, для країн, що знаходяться тільки на стадії формування національної інноваційної системи, надзвичайно актуальною є інформація про вже сформовані інноваційні системи передових країн. Тому, для України додатково буде надзвичайно важливим збирати та аналізувати інформацію про успішний досвід формування та розвитку національних інноваційних систем. По-третє, так як сучасні економіки розвиваються під впливом глобалізаційних викликів, які суттєво змінюють умови господарювання, слід формувати інформаційні потоки, які пов'язані із світовими глобальними змінами. Такого роду систематизація інформаційних потоків надасть можливість для прийняття оптимальних рішень щодо розвитку економіки знань та державного управління національною інноваційною системою країни.

Список використаної літератури

1. Економіка знань та її перспективи для України : [наук. доп.] / [Геєць В.М., Александрова В.П., Бажал Ю.М., Данько М.С., Дем'яненко В.В.] ; Ін-т екон. прогнозування НАН України. – К., 2005. – 168 с.
2. Семиноженко В. П. Доктрина економіки знань (проект) / В.П.Семиноженко // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.semynozhenko.net/ufv/files/ec_znan.doc.
3. OECD (1999a), Managing National Innovation Systems, Paris: OECD.
4. Nelson, R.R. (ed.) (1993), National Innovation Systems: A Comparative Analysis, Oxford, Oxford University Press.

Баровська Анастасія Валеріївна,

к.держ. упр., головний консультант відділу досліджень інформаційного суспільства та інформаційних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень

ОНОВЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

Становлення інформаційного суспільства, перспектива суспільства знань є об'єктивними реаліями сучасності. Створення можливостей для розвитку людини, подальша демократизація, забезпечення конкурентоспроможності держави, адекватних названому контексту, вимагають стратегічних і тактичних державних рішень, що відтворюються у відповідних нормативно-правових актах. Конституція як Основний закон є першою з цих документів. Вона покликана закріпити таку систему цінностей, засад суспільного устрою та правовідносин, що, зокрема, сприятимуть адаптації процесів державотворення до актуальних глобальних трендів розвитку цивілізації.

Логічно припустити, що в умовах інформаційного суспільства особливої ваги набувають інформаційні права людини та регулювання інформаційних правовідносин у цілому. На етапі суспільства знань – право на освіту та правовідносини, пов'язані з реалізацією цього права.

Визнано, що інвестиції в людський капітал сприяють зростанню продуктивності праці так само, як і інвестиції в основний капітал та обладнання. Розрахунки свідчать, що приріст у середньому одного року в освітньому рівні для всього населення обумовлює зростання продуктивності на 5 % у короткостроковій перспективі та ще на 2,5 % – у довгостроковій.

За даними моніторингу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, **потенціал освіти в країні стримується матеріальними, організаційними, культурними, технологічними, ідеологічними та іншими обставинами** [1, С.163]. 7 квітня 2011 р. у щорічному посланні Верховній Раді України Президент України Віктор Янукович визначив реформу освіти як одне з ключових завдань 2011 і наступних років. Основними напрямками реформи визначено подолання корупції у цій сфері, раціональне використання бюджетних ресурсів держави та місцевої влади, підготовка кадрів, впровадження сучасних технологій, формування доступних навчальних електронних бібліотек [1, С.168]. Водночас поза увагою залишився потенціал реформування освітньої сфери та гарантування права на освіту, що містить оновлення Конституції.

Право на освіту є конституційним правом у переважній більшості країн Європи [2]. **Досвід розвинених демократій щодо забезпечення права на освіту такий:**

- використовується ліберальний підхід, згідно з яким, по-перше, роль держави полягає у захисті прав людини і громадянина та забезпеченні справедливого розподілу суспільних благ; по-друге, люди визнаються однаково вільними для того, щоб займатися реалізацією визначених ними життєвих планів, відтак, самим будувати для себе плани отримання освіти;

- запроваджено відкритий метод координації, що полягає в поширенні найкращих практик та досягненні максимального наближення до реалізації основних завдань ЄС. Метод охоплює три горизонтальних (ЄС; країни-члени; місцеве самоврядування і академічні спільноти та їх партнери) і два вертикальних (нисхідний і висхідний) потоки інформації та знань [3]. Загальна узгодженість дій досягається за допомогою розроблення рекомендацій щодо реалізації визначених цілей, складання попереднього графіку досягнення цілей, визначення критеріїв оцінки їх досягнення та параметрів моніторингу; впровадження національних планів, що відбивають соціально-економічне та культурно-

історичне багатоманіття учасників програм; спільного аналізу досягнутого, обміну досвідом і визначення кращих моделей, інтерактивного характеру процесу тощо [4].

Крім того, визначено, що сприяння мобільності людини та розвитку навичок міжкультурної комунікації є пріоритетом, що досягається, зокрема, у спосіб впровадження посиленого вивчення мов на основі принципу “рідна мова плюс дві іноземні” та “індикатора лінгвістичної компетентності”; водночас комфортне для людини перебування у соціумі забезпечується посиленням уваги щодо навчання демократичних цінностей, громадянських прав і свобод, боротьби з дискримінацією [4].

За умов суспільних трансформацій принципово змінюється поняття про якість освіти. Суто кількісні виміри за існуючими показниками не створюють реальної картини змін; врахування тільки цих вимірів спричинює неадекватні управлінські рішення щодо розвитку освіти. Серед методів вимірювання якості освіти найперспективнішою є так звана оцінка за доданою вартістю, запроваджена у Великобританії. Сутність інструменту полягає в тому, що викладач відповідає не за середньостатистичні показники успішності, а за реальний крок уперед кожного зі своїх учнів. Отже, відмінник, який за поточний рік не поліпшив свої показники, програє порівняно з тим, хто відстав, якщо останній за той самий рік значно покращив знання і вміння з предмету. Так само порівнюються й освітні заклади. Незалежно від місця знаходження та ресурсного забезпечення навчальний заклад може прогресувати за показниками приросту якості освіти [5].

Проблема співробітництва державних та недержавних структур в освітній сфері є багатогранною. По-перше, як в Україні, так і Європі рівень культури співпраці суб'єктів ринкової економіки з університетами є порівняно низьким. Недостатнім також є запровадження нових знань у практичну сферу, передусім на регіональному рівні. Аналітики зазначають, що нових ідей не бракує, натомість низькою є активність суб'єктів ринкової економіки щодо їх впровадження [6]. По-друге, недостатньо розвиненим є механізм взаємодоповнення державних структур і суб'єктів ринкової економіки з надання освітніх послуг. При цьому широкі можливості такої співпраці відкриває створення відповідних освітніх центрів і застосування спільного планування освіти, що реалізується за участі всіх зацікавлених секторів. Практика такого планування закріплена, наприклад, ст.27 Конституції Іспанії. По-третє, не налагоджено взаємодію механізму бюджетного замовлення з механізмами кредитного фінансування освітніх послуг, що забезпечило б сприятливі умови для отримання вищої освіти різними верствами населення.

Підсумовуючи зазначимо, що модернізаційні реформи та інтеграція України до європейської спільноти неможливі без реалізації в країні усього комплексу прав та свобод людини і громадянина, притаманних розвиненим демократіям. При цьому забезпечення права людини і громадянина на освіту відіграє вирішальну роль, оскільки є механізмом нарощування особистісного потенціалу та кадрового ресурсу українського суспільства загалом. Забезпечення права на освіту та поступове розширення його змісту є принциповим і з погляду утвердження України як незалежної та конкурентоспроможної держави в епоху інформаційного суспільства та суспільства знань.

Для удосконалення конституційного регулювання права на освіту в Україні доцільно використати такі елементи європейського досвіду:

- утвердження ліберального підходу до забезпечення права на освіту має бути основою конституційного визначення цього права;
- у контексті конституювання ролі держави як гаранта права на освіту більш чітко має бути визначена взаємодія державних і недержавних інститутів в освітній сфері.

Список використаної літератури

1. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні / Н. Карпачова. – Київ, 2011. – 370 с.
2. Тут і далі використано матеріали: Романенко К.М. Конституційне право громадянина на освіту в Україні: стан і тенденції розвитку: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / К.М. Романенко; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2008. – 20 с.; Нікітін В. Якісна освіта. Проблеми рівного доступу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.icps.kiev.ua/files/articles/36/69/school_director_nikitin2.pdf
3. Ларионова М. В. Открытый метод координации как рабочий метод управления интеграционными процессами в образовании / М. В. Ларионова // Вестник международных организаций. – 2007. – № 2(10). – С. 6-12.
4. An updated strategic framework for European cooperation in education and training: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com865_en.pdf
5. Сухова Н.М. Якість вищої освіти як одна з філософських засад трансформації освіти ХХІ століття: європейський контекст / Н. М. Сухова // Вісник. – 2009. – № 1 (9). – С.170-174.
6. Лукичев Г.А. Образование стран Европейского Союза устремлено в будущее / Г.А. Лукичев // Вопросы образования. – 2004. – № 4. – С. 166-177.

Ткачова Оксана Костянтинівна,

к. держ. упр., старший викладач Академії митної служби України, м. Дніпропетровськ;

Кірюхіна Алла Іванівна,

провідний фахівець Академії митної служби України, м. Дніпропетровськ

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ

За підсумками дослідження ефективності державного управління на території понад 200 країн світу, що проводилося експертами Світового банку, ефективність державного управління в Україні в 2007 р. була оцінена “нижче середнього” [7]. Для оцінки експерти обрали 6 критеріїв: традиційні показники ефективності роботи уряду, боротьби з корупцією, рівня верховенства закону і політичної стабільності, а також якість законодавчої бази в країні і підзвітність державних органів. Україна, у цілому, за всіма показниками заробила “5” по 7-бальній шкалі, де “1” – найвища оцінка. Тобто, якість управління в нашій країні не гірша, ніж у 25-50 % державах світу. За Україною, зокрема, опинилися Руанда, Зімбабве і Бангладеш.

Тому питання підвищення ефективності державного управління шляхом реформування державної служби стало одним з напрямів стратегічних перетворень, визначених Програмою економічних реформ “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” [5].

У 2012 р. Світовий банк оголосив про нову програму з Україною, розраховану на 2012-2016 роки, що передбачає виділення банком щорічних позик на суму \$500 млн, плюс ще \$400 млн на рік від Міжнародної фінансової корпорації (IFC). Ці кошти підуть на підтримку програми економічних реформ на 2010-2014 роки, а саме, на вдосконалення системи державного управління [2].

Одним з ключових моментів реформування державної служби є широке запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в органах державного управління. Особливе місце посідає технологія електронного урядування, а саме, розбудова електронної взаємодії на всіх рівнях як усередині установ, так і між ними, що базується на організації потужних відомчих та національних дата-центрів і мереж обміну електронними даними, а також глобальна модернізація нормативного та організаційного підходів до впровадження інформаційних технологій у сферу державної служби. В умовах трансформації функціонування суспільних інституцій до ідеї “електронної взаємодії” сформувались дві полярні точки зору. Перша з них полягає у тому, що роль держави, уряду, місцевих органів влади, як тотального та всеохоплюючого керівника звукується. Інша – що впровадження інформаційних технологій призводить не до зменшення ролі державних установ, а до їх кардинального реформування, що спрямоване на підвищення ефективності і, як наслідок, зростання їх значимості [4, 156].

Програмою економічних реформ в Україні на 2010 – 2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, як один із шляхів реформування державної служби також розглядається розвиток та широке впровадження інформаційних систем та технологій в роботі державних органів. Наприклад, в ній передбачається: створення електронного загальнодержавного кадастру землі й відповідної земельно-інформаційної бази даних; створення єдиної бази даних одержувачів усіх видів соціальної підтримки, єдиного інформаційного середовища для органів праці й соціального захисту населення, Пенсійного фонду, Державної податкової адміністрації, МВС, органів реєстрації актів громадянського стану та ін. [5].

Так, у Німеччині розробкою нових інформаційних технологій і застосуванням їх у державно-управлінській діяльності займаються провідні наукові центри і фірми, наприклад, Німецький національний центр з математики і обробки даних, що включає в себе п’ять головних дослідницьких інститутів. Загальна кількість співробітників становить 1200 осіб [1].

В Україні існує також ряд нормативно-правових актів, що регулюють процес інформатизації: Закони України “Про інформацію”, “Про електронні документи та електронний документообіг”, “Про електронний цифровий підпис”, “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки”, розпорядження КМУ 2010 р. № 360-р “Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування” та ін.

Однак, відсутність чіткої планомірної роботи по створенню інформаційної системи державного управління привела до стихійно-розробленої бази ІТ-реєстрів: Реєстр методик проведення судових експертиз; Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів; Єдиний реєстр громадянських формувань; Єдиний реєстр нотаріусів; Державний реєстр атестованих судових експертів тощо.

На недоліки в розвитку інформаційних систем в сфері управління державними фінансами також вказується в Звіті з ефективності управління державними фінансами Міжнародного банку реконструкції і розвитку за 2006-2010рр.: не було реалізовано роботу Комплексної інформаційної системи фінансового управління та інтегрованої системи управління персоналом, відсутня Комплексна інформаційна система щодо міжнародної допомоги розвитку в Україні тощо [3, 50; 3, 69].

Згідно Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів” [6], розроблено основні завдання щодо створення та функціонування системи електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів, вирішення яких дозволить створити технологічну платформу для

впровадження електронного урядування в Україні. Ця система забезпечуватиме автоматизований обмін інформацією між існуючими базами даних та надасть можливості інтегрувати до єдиного інформаційного простору нові підсистеми і бази. Іншими словами, система базуватиметься на розподіленому доступі до інформації й зможе у подальшому розширювати свій функціонал.

Важливим моментом є те, що система слугуватиме технологічною платформою й для функціонування “єдиного вікна” при обслуговуванні фізичних та юридичних осіб з метою централізації запитів до органів влади та адміністративних, що дозволить значно зекономити час як чиновників, так і громадян або бізнес-структур [6].

Отже перехід до інформаційного суспільства веде до корінного переосмислення ролі і структури державних служб. Кажучи про інформаційну модель державного управління, слід розуміти, що, перш за все, мова йде про інформатизацію всіх управлінських процесів в органах державної влади всіх рівнів, про інформатизацію міжвідомчих взаємин, про створення комп’ютерних систем, здатних підтримувати всі функції взаємодії цих органів з населенням і підприємницькими структурами.

Список використаної літератури

1. Боржик Л. Інформаційні технології та ефективність державного управління // Персонал. – 2007. – № 8. – С. 81.
2. Всемирный Банк объявил о новой программе с Украиной // <http://news.liga.net/ua/news/economics>.
3. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Звіт з ефективності управління державними фінансами. 2012р. – 102с. // www.worldbank.org.ua.
4. План модернізації державного управління: пропозиції щодо приведення державного управління та державної служби України у відповідність із принципами і практиками демократичного урядування / В.Афанасьєва, А.Вишневський (кер. авт. колективу), Р.Гекалок [та ін.]; Під заг. ред. Т.Мотренка. – К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2010. – 320 с.
5. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” від 2 червня 2010 року: Комітет з економічних реформ при Президентові України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Концепція створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів” від 5 вересня 2012 р. № 634-р.
7. Світовий банк оцінив ефективність управління Україною “нижче середнього” // www.pravda.com.ua/articles/2007/07/12/3256937.

Ясько Руслан Олександрович,

аспірант кафедри державного управління і менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України

РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

Нинішній стан кадрового потенціалу в гуманітарній сфері, серйозні причини, які стримують його формування і розвиток, – надзвичайно актуальна проблема для України, що потребує невідкладного розв’язання. Адже саме від розвитку кадрового потенціалу в такій чутливій сфері багато в чому залежить реформування та оновлення, стабілізація та

розвиток українського суспільства. При цьому слід врахувати, що вказані процеси відбуваються в складних і неоднозначних умовах інформатизації, економізації, культурної стандартизації та ціннісної універсалізації.

Водночас існує як загальний брак професійних кадрів у гуманітарних галузях [1, с. 34], так і реальний дисбаланс попиту і пропозиції стосовно кваліфікованих управлінських кадрів на державному, регіональному та галузевому рівнях [2].

Суспільство знань характеризується, зокрема, зміною ролі та обсягів інформації і технологій щодо її поширення та трансформації, а це змушує по-новому подивитися на сутність і значення гуманітарної сфери суспільства та гуманітарного розвитку.

Фахівці зазначають, що у сучасній науці й політичній практиці термін «гуманітарний розвиток» вживається у широкому та вузькому значеннях [3, с. 5]. У першому випадку гуманітарний розвиток розглядається як розвиток двох рівнозначних суспільних складових – соціальної і духовної сфер життєдіяльності соціуму. Відповідно гуманітарний розвиток включає в себе поступ усіх тих галузей суспільного життя, які безпосередньо спрямовані на задоволення соціальних і духовних потреб людей.

У вузькому значенні термін «гуманітарний розвиток» стосується лише духовного життя, усіх його складових елементів і зв'язків, які охоплюються поняттям «духовна культура»... До духовної культури належать не тільки форми суспільної свідомості, система знань, методологія пізнання дійсності, наукові праці й технології, світоглядні орієнтири, моральні норми, фольклор, твори мистецтва, література, звичаї, вірування, традиції тощо, а й театри, музеї, бібліотеки, творчі майстерні, мистецькі салони, навчальні й наукові заклади, культові споруди та інші засоби духовної діяльності людей [3, с. 6]. Відтак гуманітарний розвиток у вузькому значенні охоплює всю сукупність змін, які відбуваються в духовному житті, відображає їх основні тенденції та можливі способи корекції в бажаному напрямі. Для такої корекції й задіюється кадровий потенціал.

Тож кадровому потенціалу як сукупності висококваліфікованих працівників, що складають стабільне ядро персоналу гуманітарних галузей, які володіють фізичними та інтелектуальними здібностями, необхідними для висококваліфікованої трудової діяльності, характеризуються професійною придатністю, компетентністю, досвідом роботи, особистими морально-етичними якостями, здібностями до розвитку нових навичок, має приділятися на рівні держави серйозна увага.

Сучасність та постсучасність (у вигляді інформаційного суспільства) досить гостро ставлять питання сталості розвитку. Сталість глобального інформаційного суспільства ґрунтується на стимулюючих розвиток людини демократичних цінностях, таких як вільний обмін інформацією і знаннями, взаємна терпимість і повага до особливостей інших людей [4]. Це також актуалізує питання якості кадрового потенціалу в гуманітарній сфері.

Важливим, на нашу думку, є розуміння того, що суспільство знань будується за моделлю мережевої корпорації, яка перебуває в процесі постійної модуляції. Так само в процесі постійної модуляції перебуває і система соціальних мотивацій, стимулів та примусів. Специфічні відносини, в які вступають люди у сфері інформаційного виробництва, посідають дедалі впливовіше місце в системі суспільних відносин загалом. Основним процесом, а також засобом і стратегічним ресурсом виробництва нової інформації є творче мислення людини, що зумовлює необхідність розвитку людини як усебічно розвиненої особистості. А це, в свою чергу, передбачає розвиток усіх сфер духовної діяльності, в яких створюються умови творчості: природничих та гуманітарних наук, мистецтва, всіх видів людської комунікації й особливо освіти.

Реалії сьогодення, в яких відбувається становлення суспільства знань, вимагають наявності продуманої, науково обґрунтованої державної політики, спрямованої на формування інституційних, фінансових та організаційних передумов глибоких якісних перетворень у гуманітарній сфері, подолання існуючих системних деформацій, забезпечення сприятливого інвестиційного клімату і необхідних засад подальшого її розвитку. Зазначене потребує відповідного кадрового забезпечення.

Отже, на часі – побудова концепції як системи теоретико-методологічних поглядів на розуміння та визначення суті, змісту, цілей, завдань, критеріїв, принципів і методів розвитку кадрового потенціалу в гуманітарній сфері та розробка механізмів його формування в умовах суспільства знань. Загальну концепцію слід конкретизувати через кадрову політику та кадрову роботу.

Список використаної літератури

1. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. ; за заг. ред. д-ра держ. упр. наук проф. Ю. В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О. Ващенко, д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту). – К. : НАДУ, 2012. – 72 с.
2. Хожило І. І. Розвиток кадрового потенціалу в державному секторі економіки та соціогуманітарній сфері як основа підвищення стандартів життя громадян України / І. І. Хожило, О. В. Антонова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vamsu_du/2010_1/ho_ant.htm
3. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / [авт. кол. : В. П. Трошинський, В. А. Скуратівський, Е. М. Лібанова та ін.]; за заг. ред. В. П. Трошинського, В. А. Скуратівського : у 2 ч. – К. : НАДУ, 2010. – Ч. 2. – 244 с.
4. Окинавская Хартия Глобального Информационного Общества. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iis.ru/events/okinawa/charter.ru.html>.

Сильчук Тетяна Вікторівна,

*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президентові України*

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ ПРОЕКТАМИ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

На сьогодні відбувається інституційний розвиток України. З-поміж іншого, такому розвитку сприяють міжнародні проекти технічної допомоги. Для їх реалізації існує низка інструментів: Twinning, TAIEХ, SIGMA, СІВ.[6] Метою зазначених проєктів є, перш за все, технічна допомога для інституційного розвитку за стандартами ЄС. Але, на жаль, для таких проєктів немає єдиних підходів використання стандартів управління проєктами та не використовується програмне забезпечення.

Проблематикою управління проєктами опікується велика кількість як українських, так і зарубіжних вчених, серед них: М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, С.Д. Бушуєв, Н.С.Бушуєва, І.Оберемок, Ю.С.Грисюк, Паула Мартін, Карел Тейт, Деніз Колонна д'Істріа та інші. При цьому щодо програмного забезпечення можна зустріти матеріали у таких практиків, як В. Іванов, Д.Шибікін, О.Просницький, С.Лазутов, А.Карпетян, М.Мілехін, В.Денісов, В.Косенко і багатьох інших. За допомогою вивчення та осмислення як теоретичних, так і практичних матеріалів, у нашому дослідженні розроблено проблематику використання програмного забезпечення для управління проєктами у державному секторі.

За визначенням українського вченого С.Д. Бушуєва, “проект – це дії в умовах обмеженого обсягу часу та засобів, направлені на досягнення визначеного комплексу кінцевих продуктів (задачі проекту визначаються його замислом) відповідно до стандартів та вимог до якості виконаних робіт”. [2, с.117] Тому під проектно-орієнтованим управлінням ми розуміємо управління організацією за допомогою здійснення низки проектів та розвитку компетенції проектно-орієнтованого управління.

За визначенням С.Д. Бушуєва, “управління проектом – це планування, організація, моніторинг і контроль усіх аспектів проекту, а також управління і лідерство над усіма залученими особами для благополучного досягнення цілей проекту в рамках обговорених критеріїв часу, затрат, змісту та результату/ якості. Це сукупність координаційних та лідерських задач, організації, технологій та одиниць вимірювання для досягнення цілей проекту”. [2, с.118]

Питання використання програмного забезпечення у державному секторі є актуальним. Зокрема, при управлінні окремими проектами у державному секторі в Росії, Україні використовується таке програмне забезпечення, як MS Project, Oracle Primavera; Turbo Project, Spider Project, Clarizen та інші. Все більшого розповсюдження набуває практика використання так званих “гібридів” - програмних продуктів, в яких поєднуються функції двох або більше програм на базі якоїсь однієї.

Так, “компанія PMCS із ДК “Облачная практика” у партнерстві з IBC зробила одразу ж кілька упроваджень MS Project + SharePoint в органах державної влади Російської Федерації на кількості робочих місць кожне. Для цього була використана технологія, створена партнерами Turbo FlowPoint, яка була раніше представлена на спеціальній сесії у штаб-квартирі Microsoft. Також замовником було інвестовано біля 9-ти мільйонів рублів у закупку технології Turbo Project і вона була впроваджена у модифікованому варіанті з урахуванням специфіки державних органів”. [3]

Microsoft Project має кілька продуктів та рішень: Microsoft Project Standard (версія для невеликих проектів для одного користувача), Microsoft Project Professional (корпоративна версія продукту), Microsoft Project Web Access, Microsoft Project Portfolio Server. Починаючи з 2013 року Microsoft починає поставляти Хмарну версію Microsoft Project Online. [5]

Поряд із Microsoft Project великого поширення здобув програмний продукт Primavera. Однією з найновіших модифікацій Primavera є Oracle Primavera EPPM P6R8.1.

Так само, як і Microsoft Project, Oracle Primavera здійснює операції за допомогою Excel. Обидва продукти є лідерами на ринку програмного забезпечення з управління проектами. У Primavera, на відміну від MS Project передбачаються шаблони для створення проектів. Обидва програмні продукти передбачають управління проектом у реальному часі, при чому MS Project дозволяє одночасне управління у програмному додатку Share Point. Суттєвим мінусом для бюджетних організацій є те, що в організації для запровадження таких програмних продуктів вже повинна функціонувати базова програмна система, а також те, що обидва продукти вимагають великих фінансових затрат на запровадження.[4]

Ще одне рішення у цій царині – Clarizen, відносно нова, так звана “хмарна”, програмна розробка. “Це онлайн-система управління проектами, що являє собою проектно-орієнтований робочий простір для ведення одного або декількох продуктів, доступна усім учасникам проекту через Інтернет”. Веб-сервіс Clarizen містить увесь необхідний для управління більшістю типів проектів функціонал. Це постановка задач і настройка залежностей, діаграми Гантта, повідомлення, планування бюджету, календарі і контроль часу, аналіз проектів за часом і за задачами, робота із ресурсами, система прав

доступу, обговорення та примітки, розвинена система звітності з можливістю експорту, інтеграція в Outlook, MS Project та ін. [1, с.77]

Безсумнівними перевагами Clarizen є короткий строк запровадження – до 1 року – та низька вартість його запровадження. Цей програмний продукт не вимагає якогось уже працюючого базового продукту, є багатofункціональним та простим у використанні. [4]

У “хмарних” системах основний ресурс – люди, якими потрібно управляти. Напевно, за Clarizen майбутнє соціальних проєктів та більшості гуманітарних проєктів у державному секторі. Однак, зважаючи на он-лайн доступ до її програмного забезпечення, не можна бути стовідсотково впевненими у повному захисті конфіденційної інформації державних інститутів.

Отже, управління проєктом включає здійснення чотирьох основних функцій проєктного менеджменту – планування, організації, моніторингу і контролю, а також додаткових – координації, лідерства, організації, технологій та одиниць вимірювання для досягнення цілей проєкту. Основні функції, як правило, передбачаються у використовуваному програмному забезпеченні. Основними вимогами до програмного забезпечення в органах державного управління можуть бути такі: простота у використанні, зручний інтерфейс, здійснюваність необхідних функцій, можливість інтерактивної співпраці принаймні кількох користувачів, невисока вартість.

Список використаної літератури

1. Алексеева Т. В. Использование облачных технологий для организации обучающего информационного пространства // Информационно-коммуникационное пространство и человек: материалы II международной научно-практической конференции 15-16 апреля 2012 года. – Пенза-Москва-Витебск, 2012. – 130 с.
2. Бушуев С.Д. Управление проектами: основы проф. знаний и система оценки компетентности проектных менеджеров (National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1) / С.Д. Бушуев, Н.С. Бушуева. – Изд. 2-е. – К.: ІПДІУМ, 2010. – 208 с.
3. Иванов В. “ГК “Облачная практика” и ИВС сделали сразу несколько крупнейших кейсов в госорганах”. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://projectprofy.ru/articles.phtml?aid=471>
4. Сравнение MS Project, Turbo EPM, Clarizen, Primavera и SpiderProject. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.TurboProject.ru
5. Microsoft Project. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Project
6. РАО: Twinning Programme Organization Office in Ukraine. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://twinning.com.ua/>

Ламах Елла Борисівна,

*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президентові України*

ВИРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНОГО ТИСКУ ТА СИСТЕМНИХ ПОРУШЕНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ

Завдяки інформаційним технологіям, відсутністю механізмів контролю та небажанню розробляти важелі впливу у медійному просторі наша держава скочується до тоталітаризму. Нав'язування хибних думок, підміна понять і фасильсифікація подій – ось що подає нам інформаційний простір України, створюючи можливості для маніпулювання і тоталітаризму. Депресія, замаскована під розвагу, відсутність національного обличчя, що

його підмінили «совок» і кітч, цинізм і споживацька свідомість, які переступають будь-які цінності, разом із утратою в масштабах країни мовлення з об'єктивною інформацією, браком умов для незалежних медіа, зовнішнім тиском і внутрішньою самоцензурою редакційних політик, маніпулятивними технологіями, які знищують авторитет ЗМІ, — це постійні обставини і стійкі тенденції цього часу [1].

У своєму щорічному посланні до Верховної Ради України Президент України зазначає, що для нашої держави стратегічними пріоритетами залишаються: зміцнення демократії, верховенства права, забезпечення основних прав і свобод людини, зниження рівня бідності, боротьба зі злочинністю та корупцією, розвиток інститутів громадянського суспільства [2]. У той же час, державна гілка влади не контролює інформаційний простір, відбувається всюдозовненість для структур різнопланового характеру, які впливають на життя пересічної людини і руйнують її в самому серці – в сім'ї. На прикладі відношення інформаційного простору до міжнародних стандартів прав людини та толерантності можна прослідкувати повне невіловання повагою до особистості і розвитком неотрадиціоналізму, фундаменталізму та сексизму. У подібних умовах, у першу чергу, страждають самі незахищені соціальні групи та ті, хто має менший ресурс на захист – жінки та діти. Жінкам, які вимушені захищати себе і дітей від сексизму та насильства, у цих процесах, стає все важче виживати та працювати, вести громадянську активність і брати політичну участь в житті країни. Вони вимушені відволікатись на самозахист та боротись з бідністю.

Завдяки фінансовим та політичним важелям в інформаційному просторі з'являються державні та недержавні ініціативи (сайти, програми, реклама тощо) спрямовані проти прав жінок та дітей, що направлені на підпорядкування, дискримінацію за ознакою статі, руйнування родинних цінностей, погіршення їх становища в соціумі та ринку праці.

Можна сказати, що завдяки інформаційному простору за останні роки виросло насильство щодо українських жінок та дітей в усіх сферах суспільних відносин. Статистичні дані на державному рівні не можуть бути правдивими так як насильство подається як засіб для життя та процвітання і багато жертв насильства не усвідомлюють себе жертвами або приховують факти насильства так як суспільство не готово їх захищати. Ряд резонансних подій можна навести у вигляді прикладів, що мали негативне висвітлення самими журналістами та на сторінках в інтернет просторі - справа Оксана Макар, останній проект закону про заборону абортів. Ці та інші приклади показали цілковиту неспроможність влади реагувати на порушення прав людини, приниження та продемонстрували незахищеність жінок, незалежно від їх суспільного статусу.

Україна стала ареною дуже широкої і масованої інформаційної хвилі антигендеру. Нехтуючи міжнародним правом та українським законодавством в інформаційному просторі політика забезпечення рівних прав та можливостей прирівнюється до гомосексуальних практик та торгівлі дітьми з метою їх сексуальної експлуатації. Складається враження, що ця масована інформаційна кампанія підтримується і створена на замовлення. Її адепти нині приймаються в урядових установах як лідери громадських організацій, що представляють інтереси громад або батьківських комітетів. Антигендерна пропаганда різноманітних угруповань та розпочаті кампанії ненависті, питання статусу жінок та досягнення рівності розглядають як „збочені західні цінності” та „аморальність” – і спрямовані на повернення України до тоталітарного і патріархального устрою. Маючи підтримку вони добре забезпечені організаційно, інтелектуально, фінансово, що дозволяє їм заповнювати інформаційний простір своїм сайтами, програмами та каналами з дискримінаційними і сексистськими сюжетами.

Всі вищезазначені приклади порушення прав людини та дискримінації показали відсутність розуміння проблеми і як результат - бездіяльність виконавчої гілки влади.

Існування подібних негативних впливів та фактів зумовлено передусім величезною кількістю проблем, пов'язаних значною мірою з потребами адаптації законодавства до сучасних умов суспільного розвитку України, зокрема побудовою інформаційного суспільства, курсом інтеграції України до Європейського Союзу. Всі вищезазначені питання потребують окремого висвітлення та аналізу. Слід зазначити, що в Україні створено достатню законодавчу базу для здійснення державної інформаційної політики. Проблема полягає в іншому:

- в адаптації законодавства України в інформаційній сфері до нових умов суспільного розвитку, передусім пов'язаних з побудовою інформаційного суспільства;
- у недостатньо ефективних механізмах впровадження і реалізації цих законів [3].

Експерти або носії ключових практик ряду країн Європи, які переживають схожі з Україною явища, мають, на відміну від нас, позитивний досвід їх подолання, законодавство, державні структури реагування та у першу чергу бажання боротись з викликами, що виникають в інформаційному просторі. Їхній досвід допоможе Україні отримати практики просування рівності в умовах зростаючого структурного насильства в інформаційному просторі та розробити експертні рекомендації для правозахисного руху і державного управління.

Список використаної літератури

1. «Інформаційний простір України: що ми здатні зробити». [Електронний ресурс] - Львівська газета// Режим доступу: <http://www.gazeta.lviv.ua/politic/2013/03/25/9395>
2. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році. Щорічне послання президента України до верховної ради України. [Електронний ресурс] - Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslannya2012-993d0.pdf>
3. Правове регулювання інформаційної сфери в Україні. [Електронний ресурс] Інформаційна політика - Почепцов Г.Г. // Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15931106/politologiya/pravove_regulyuvannya_informatsiyanoi_sferi_ukraini

Богиня Тетяна Юрївна,

аспірант відділу правових проблем політології Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

ФУНКЦІЇ ІНСТИТУТУ ЛОБІЗМУ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

В умовах трансформації сучасного українського суспільства вкрай актуальним стає виникнення та розвиток нових суспільно-політичних інститутів. Дослідження інституціоналізації суспільно-політичних явищ дає можливість прослідкувати передумови виникнення, процес становлення та динаміку розвитку тих чи інших суспільно-політичних інститутів.

Українська сучасна політико-правова система на даному етапі свого розвитку характеризується відсутністю формалізованого інституту лобізму. Тому при дослідженні даного феномену в першу чергу слід звернути увагу на політико-правові процеси в розвинених країнах, які мають багатий досвід у даній сфері. Так, до таких країн слід віднести Сполучені Штати Америки, Велику Британію, Литовську Республіку, Японію тощо. Серед перелічених країн Сполучені Штати Америки безумовно посідають першу позицію. Інститут лобізму в Сполучених Штатах Америки є сформованим та повноцінно функціонуючим, даний інститут здійснює значний вплив на прийняття органами

державної влади рішень в усіх сферах життя країни. На нашу думку, це пов'язано з тим, що в США більш ретельно досліджуються новітні політико-правові явища, а також з тим, що політична система США є більш відкритою до визнання, а отже і легалізації нових демократичних засобів взаємодії держави з суспільством. США надали даному політичному явищу чіткі юридичні форми та надали можливість суб'єктам лобізму в повному обсязі користуватись даним інститутом для більш ефективної взаємодії з органами державної влади в рамках правового поля. «У процесі інституційного оформлення американського лобіювання у Вашингтоні утворилася за декілька кілометрів від Капітолія навіть так звана лобістська вулиця – «K Street», де зосереджена переважна більшість лобістських фірм і представництв» [6, с. 1];

Існування даного політичного явища в Україні неможливо заперечувати. Про його наявність та масштабність свідчать масові статті в засобах масової інформації, публічні заяви державних та політичних діячів. «В Україні генеза лобізму як політичного феномену розпочалася ще задовго до набуття нею незалежності. У радянський період він фактично вже існував: в апараті ЦК КПУ та Раді Міністрів лобіювалися інтереси республіканських міністерств і відомств, різних галузей народного господарства, окремих підприємств»[3]. Але при цьому законодавчого врегулювання дане політичне явище досі не набуло. Однак слід відзначити, що як свідчить досвід багатьох країн, неформальний стан лобізму є певним етапом його розвитку та одним з етапів інституціоналізації даного суспільно-політичного явища. Сучасний стан правового регулювання лобізму може слугувати важливою характеристикою рівня демократії в країні.

Коротко розглянемо основні функції лобізму, виконання яких притаманне даному політико-правовому інституту в розвинених демократичних країнах.

Політичні інститути характеризуються функціями, які вони виконують в суспільстві. «Функція лобізму як особливого політичного явища базується на фундаментальному праві кожного громадянина демократичного суспільства направляти індивідуальні й колективні звернення (петиції) до органів державної влади та посадових осіб. Це право зафіксовано в конституціях усіх демократичних країн світу. Так, зокрема, в Конституції України (ст. 40) зазначено, що «усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк»[3].

«Політичне призначення лобізму — здійснювати функцію соціального посередництва між громадянським суспільством та державою, а також сприяти спрямованому “обміну інформацією” в процесі законотворчості. Так, французький політолог М. Дюверже, відмічаючи, що законодавці намагаються легалізувати лобізм та перевести його “з кримінального шляху до інформаційного”, мав на увазі подолання прямого підкупу та скупки голосів за рахунок “непрямого” інформаційного впливу об'єктивної інформації, яка підтверджує обґрунтованість інтересів та вимог щодо очікуваних рішень влади. Під час розробки та прийняття законів, при інтерпретації законодавчого чи будь-якого нормативного акту урядовцями важливу роль відіграють не тільки їхні знання та професіоналізм, але і об'єм та характер інформації, яку він має.» [4, с.450].

До найбільш розповсюджених функцій інституту лобізму відносять комунікативну, посередницьку, інформаційну, прогностичну, контрольну, функцію організаційного забезпечення плюралізму суспільних інтересів та експертну функцію.

На нашу думку ключовими функціями лобізму є саме комунікативна та посередницька функції. Комунікативна функція забезпечує обмін інформацією та спілкування між носіями влади та групами інтересів.

Посередницька функція полягає в представленні інтересів певних груп та досягненні певного компромісного рішення при прийнятті управлінських рішень.

Інформаційна функція лобізму полягає в донесенні необхідної аналітичної інформації до відповідних суб'єктів про статус справ в тих чи інших областях суспільного життя, про ставлення певних груп інтересів до тих чи інших питань.

«Прогностична функція лобізму проявляється в тому, що лобісти, забезпечуючи органи державної влади та керівництво компаній і організацій великим обсягом інформації, сприяють більш точному прогнозуванню розвитку подій.» [1, с. 33].

Контрольна функція лобізму полягає в постійному нагляді за прийняттям управлінських рішень суб'єктами владних повноважень. Дана функція дає можливість здійснювати коригування управлінських рішень ще у фазі їх розробки.

«Функція упорядкування плюралізму суспільних інтересів виражається в зіставленні інтересів та визначення пріоритетів.» [1, с. 34].

Експертна функція полягає в підборі та опрацюванні всієї необхідної аналітичної інформації та доведення її до відома влади, розроблення юридичних аспектів підготовки відповідного рішення. «У Німеччині, наприклад, і у законотворчій процедурі, і в питаннях регулювання лобізму превалює якраз експертна функція лобістських об'єднань. У США першими лобістами були так звані «журналисти», які приїжджали з штатів слідом за першими ще недосвідченими конгресменами, щоб давати їм консультації і нагадувати про зобов'язання перед виборцями штату і спонсорами кампанії» [2, с.112].

«Окрім цього цікавою є позиція О.Б. Тихомірової, яка в списку загальноприйнятих функцій лобізму виділяє експресивну функцію. Суть цієї функції полягає в тому, що «лобісти виражають не тільки смислову, але й оцінну інформацію про певні реалії ...» [5, с. 119]. Наприклад, про те, які настрої та емоції панують в тих чи інших соціальних групах після реалізації заходів, спрямованих на задоволення їх інтересів.» [1, с. 34]. На нашу думку, виділення даної функції є недоцільним, оскільки вона є лише підфункцією комунікативної та інформаційної функції.

Як висновок функції лобізму забезпечують тісний зв'язок суб'єктів владних повноважень та груп інтересів, забезпечують зворотній зв'язок між владою та суспільством а отже в сучасних умовах є безпосередньою ознакою демократії.

Список використаної літератури

1. Зверев, Евгений Владимирович Проблема институционализации лоббизма в России [Электронный ресурс]: Дис. ... канд. полит. наук : 23.00.02 .-М.: РГБ, 2006// Режим доступу: <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/680/1/urgu0327s.pdf>
2. Кузнецов Г.С. Политический лоббизм: мировой опыт и возможности регулирования. М., 2009., - 258 с.
3. Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і засоби впливу// Журнал Верховної Ради України Віче//[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1870/>
4. Політологія: підручник / Ю.М.Розенфельд, Л.М.Герасіна, Н.П.Осипова, М.І.Панов, О.М.Сахань, О.В.Ставицька. – Харків: Право, 2001. – 636 с.
5. Тихомірова Е.Б. Лоббизм как специфическая форма коммуникаций с общественностью // Вестник Московского Университета. Серия 18. Социология и политология. 2002. №3. С. 119.

6. Wolpe B. C., Levine B. J. Lobbying Congress: How the System Works. – Second edition. – Washington, D.C.: Congressional Quarterly Inc., 1996. – 206 p.

Вітренко-Хрустальова Тетяна Миколаївна,

здобувач кафедри економічної політики та менеджменту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

**ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
РОЗВИТКУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ**

Необхідною умовою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України є стимулювання державою інноваційно-інвестиційних процесів, спрямованих на вирішення існуючих проблем суспільства.

У Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» метою реформи в інноваційній сфері визначено активізацію інноваційних процесів, повноцінне використання потенціалу науки в процесі технологічної модернізації економіки. Індикаторами досягнення мети в період 2010-2014 рр. визначено збільшення частки інноваційно активних промислових підприємств з 10,7 % до 25 %, підвищення наукоємності ВВП з 0,95 % до 1,5 % [3].

Крім того, за даними Інституту економічного прогнозування НАН України, сьогодні в Україні 75 % інвестиційкладаються у підприємства третього технологічного укладу, до яких належать виробництво будівельних матеріалів, чорної металургії, метало- та деревообробка, судно- і верстатобудування. Ще 20 % інвестицій спрямовують у підприємства вищого, четвертого технологічного укладу, тобто 95 % інвестицій отримують третій і четвертий, тобто індустріальні технологічні уклади [7].

І це при тому, що перед Україною стоїть завдання переходу від індустріального до постіндустріального інформаційного суспільства, побудова якого успішно відбувається в більшості розвинутих країн світу.

Адже, за прогнозами аналітиків Єврокомісії, розрив між державами, що зробили ставку на інновації і сировинними країнами зростатиме, а до 2050 р. сировинні держави будуть остаточно відтіснені на узбіччя прогресу. Це пов'язано, на думку К. Кетелс з Institute for Strategy and Competitiveness при Гарвардській школі бізнесу з тим, що інновації і розробки стають системою перерозподілу багатств у світі [4].

Тому не випадково, що одним з основних завдань Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки є розвиток інноваційної сфери та розвиток високотехнологічних перспективних секторів. Має бути проведена масштабна модернізація і технологічне переозброєння промислових підприємств, що дозволить зменшити частку сировинної продукції в структурі виробництва і експорту. Реалізація поставлених завдань передбачає також формування державної системи довгострокового пільгового кредитування інноваційних проектів [1].

Слід зазначити, що для інноваційного розвитку економіки важливі не тільки інвестиції та пільгове кредитування, а уміння розкрити і використати існуючий людський потенціал.

Так, в 2012 р. Україна зайняла 78-е місце серед 187 країн за індексом людського розвитку (ІЛР), підготовленим Програмою розвитку ООН. Значення ІЛР для України дорівнює 0,740, що відповідає високому рівню людського розвитку, проте він нижчий за середній показник по країнах Європи і Центральної Азії (0,771). ІЛР України з 1990 по

2012 рр. збільшився з 0,714 до 0,740 – на 4%, або в середньому приблизно на 0,2% в рік. Очолують список Норвегія (з показником в 0,955), Австралія (0,938) і США (0,937) [5].

Індекс людського розвитку формується з чотирьох показників: тривалості майбутнього життя при народженні, валового національного доходу (ВНД) на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС), середньої і очікуваної тривалості навчання.

Щодо останніх складових ІПР чисельність учених в Україні з 1991 р. скоротилася в 3 рази і складає 135 тис. чол. Лише половина з них – 70 тисяч – займається дослідницькою діяльністю (16 тис. кандидатів наук, 4 тис. докторів наук і 50 тис. виконавців наукових і науково-технічних робіт без наукового ступеня). Чисельність наукових співробітників в Україні складає 0,7% від зайнятого населення (для порівняння, в Росії цей показник складає 1,1%, в Білорусі – 1,3%) [2].

В 2011 р. ВВП України склав 1 трлн. 316,6 млрд. грн., з них на наукові розробки було виділено лише 3860 млн. грн. (0,29% ВВП), що в 6 разів менше, ніж передбачено Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», відповідно до якого держава має забезпечувати бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності в розмірі не менше 1,7 % ВВП України (для порівняння, державне фінансування наукової сфери в Росії і Білорусі складає 0,57% і 0,76 % від ВВП відповідно, що в 2-3 рази більше, ніж в Україні) [2].

Економічне зростання в Україні залежить від послідовного запровадження державної політики, направленої на досягнення більш високого рівня інвестицій. При цьому слід враховувати, що існування пастки середніх доходів (швидке економічне зростання країни сповільнюється досягши відмітки близько \$16 тис. ВВП на душу населення) означає, що національна економіка в майбутньому не може покладатися тільки на копіювання ноу-хау розвинутих країн [6].

Тому Україні вже зараз треба прагнути більш високих темпів інвестицій в рамках еволюційного переходу до постіндустріального інформаційного суспільства. При цьому багате залежатиме від якісного складу середнього класу, представники якого формують з одного боку, малий та середній бізнес, з іншого – прошарок кваліфікованих найманих працівників, без яких неможливо розробка і освоєння нових технологій і запровадження інновацій.

Отже, без розробки і реалізації інноваційної стратегії розвитку не може бути досягнуто мети, поставленої Президентом України В. Януковичем – протягом 10 років увійти до двадятки найрозвинутіших країн світу. Це завдання може бути вирішено тільки завдяки виробництву і експорту конкурентоздатної високотехнологічної продукції. А якісні зміни у складі населення, зростання його освітнього рівня, стрімкий розвиток і розповсюдження новітніх інформаційних технологій – це основні передумови інтеграції інформаційних ресурсів та створення постіндустріального інформаційного суспільства в Україні, що потребує активізації дій держави у цій сфері шляхом удосконалення фінансово-економічних, інституційно-організаційних, науково-інформаційних та інших механізмів регулювання.

Список використаної літератури

1. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-%D0%BF#n11>

2. За годы независимости число ученых в Украине сократилось втрое / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://korrespondent.net/tech/science/1484856-za-gody-nezavisimosti-chislo-ucheny>

3. Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform.pdf

4. Сивоконь П. Інвестиції в мозги. Інновації стануться основним інструментом перерозподілення мирового богатства // П. Сивоконь / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : <http://www.investgazeta.net/kompanii-i-rynki/investicii-v-mozgi.-stanovjatsja>

5. Товстийженко А. По індексу человеческого развития Украина отстала от России и Беларуси // А. Товстийженко / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : http://zn.ua/UKRAINE/po-indeksu-chelovecheskogo-razvitiya-ukraina-otstala-ot-rossii-i-belarusi-118621_.html

6. Чакаров И. К докризисным темпам роста Украина вряд ли вернется // И. Чакаров / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : http://www.business.ua/articles/tribune/K_dokrizisnym_tempam_rosta_Ukraina_vryad_li_vernetsya-27742/

7. Чухно А.А. Інституціонально-інформаційна економіка / А.А. Чухно / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : http://pidruchniki.ws/12631113/ekonomika/tehnologichni_ukladi_sutnist_osoblivosti_rozvitku#

Горбань Юрій Олександрович,

аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

НОВІ МЕДІА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНА

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології та новітні комунікативні сервіси мережі Інтернет створили нові реалії не тільки у повсякденному житті громадян, громадських об'єднань, але й у підходах та реалізації державної політики. Замість звичних способів та форм передавання інформації через традиційні засоби масової комунікації (ЗМК) чи «прямого контакту» з людьми, ми все частіше вдаємося до Інтернету, як джерела інформації й спілкуємося знову ж таки завдяки йому. На перші ролі виходять терміни та поняття - Нові медіа, Соціальні мережі, Форуми, Інтерактив, Ю- туб і т.д. Той, хто не встигатиме за цими динамічними та глобальними змінами, може залишитись осторонь цивілізаційного процесу, а отже, не відповідатиме вимогам, що їх висуває нова доба.

Станом на жовтень 2012-го року в Україні налічувалось 19,7 мільйонів регулярних користувачів інтернету серед населення віком старше 15 років. Інакше кажучи, сьогодні доступ до інтернету вже має половина мешканців України. Водночас, школярі 90% інформації отримують в інтернеті. Ці дані навела директор Центру науково-освітніх інновацій та моніторингу Оксана Денисюк, посилаючись на результати проведеного центром дослідження «Вплив ЗМІ на підростаюче покоління, і формування комп'ютерної залежності у підлітків». За даними опитування, інформацію з інтернету отримують 92,6% учнів, з телебачення — 56,6%. Про те, що найчастіше інформацію шукають в газетах, сказали 3,5% підлітків, на радіо — 3,2%. 26,1% віддають перевагу книгам, а 9% - журналам. Дослідження проводилося в 2011-2012 рр.. серед київських школярів у віці від 13 до 16 років, їхніх вчителів та батьків. В цілому було досліджено думку 7000 респондентів [5]. Про те, що інтернет стає панівним засобом інформування, а отже й формування громадської думки свідчить статистика відвідування відеохостинга YouTube. За місяць його аудиторія становила понад 1 млрд. користувачів[1].

У 2012 році в Україні зареєструвався мільйонний користувач Facebook, а кількість активних користувачів уже перевищила півтора мільйони – 1 686 500. Згідно зі

[статистикою Facebook](#), Україна посідає 63-тє місце у світі за обсягом аудиторії. На думку професора Григорія Почепцова, влада не тільки повинна брати участь у комунікаціях з населенням, вона повинна сама ініціювати нові типи комунікації [3]. Комунікації влади не лише підсилюють ефективність її роботи, вони є суттєвою її складовою. Тобто це не допоміжний, а основний інструментарій. Адже всі нові комунікативні професії приходять саме з сфери державного управління чи отримують там найвищі моменти власної реалізації. Це спірайтер, спін-доктор, прес-секретар, спеціаліст з комунікацій. Владні комунікації надають найкращі можливості для застосування цих професій, оскільки при цьому значно зростають обсяги завдань[6].

У світі соціальні мережі, Нові медіа активно використовують в державному управлінні. Наприклад в Англії створили спеціальний підрозділ в уряді, який займається саме вивченням комунікацій на основі виконання виборчих зобов'язань. Про це розповідає автор нової концепції політичного маркетингу Дж. Ліз-Маршмент[7]. Активно соціальні мережі стали застосовувати проурядові російські політтехнологи. Глеб Павловський і тепер, після відсторонення від Кремля, підкреслює головну особливість Путіна як першого лідера, здатного пояснювати владу. «Комунікативність влади — дуже важлива риса», — [каже він](#). Коли Павловський був «частиною» Кремля, він знайшов ще одну характеристику Володимира Путіна. Він вважає, що Путін вибудував систему особистих комунікацій із масами громадян[2].

Дуже показовим результатом використання нових комунікацій та соціальних мереж стали підсумки виборів Президента США в 2012 році. Facebook та інші соціальні мережі надали можливість штабу Барака Обами напряму спілкуватись з виборцями. Штаб кандидата вирішив робити ставку власне не на кампанію чи медійні організації, а на середовища друзів у соціальних мережах. У результаті число лайків збільшилося з 19 мільйонів до 45 мільйонів під час кампанії. Це спільна цифра для Барака Обами, його дружини і Дж. Байдена. Число прихильників у Twitter збільшилося з 7 мільйонів до 23 мільйонів. Частково це зростання забезпечила фотографія Барака Обами й Мішель, яка стала найбільш поширеним контентом в обох соціальних мережах. Це фото в Facebook набрало 4,4 мільйона лайків.[1]

В Україні зростає розуміння важливості нових форм та способів комунікації влади. Усе частіше органи державної влади, депутати та урядовці реєструють сторінки у найпопулярніших соціальних мережах. Кабінет Міністрів зареєстрував сторінку на Twitter, потім свої представництва почали відкривати інші міністерства та профільні комітети. Відкрив свою сторінку у Facebook прем'єр-міністр Микола Азаров. Колишній Голова Верховної Ради Володимир Литвин також відкрив [офіційні сторінки](#) у соціальних мережах «ВКонтакте» і Facebook. Про активність дій українських політиків у мережі розповів Максим Саваневський, консультант із інтернет-комунікацій, засновник сайту [watcher.com.ua](#): «Думаю, що найкреативніше Facebook використовують Сергій Тігілко та Леся Оробець — вони застосовують різні формати спілкування та публікації інформації про себе. Микола Азаров просто відповідає на питання “друзів” раз на тиждень у п'ятницю: як для Facebook, це незвичний формат. Звичайно, всі негативні дописи там швидко захищаються, в результаті маємо додатковий пропагандистський інструмент. Проте на фоні бездіяльності інших політиків — це ще непоганий варіант»[4].

Отже, наведена статистика і приклади застосування Нових медіа та Соціальних мереж дають підстави стверджувати, що їхнє ігнорування або недостатнє використання, є суттєвим недоліком в т.ч. і в сфері державного управління, й вимагає вироблення чітких висновків та рекомендацій. Серед них можна виділити важливість зростання державних послуг (сервісів) через електронні носії, перетворення урядових порталів з суто офіційних

на такі, що мають риси блогу або розгалуженої громадської мережі. Паралельно треба змінювати й стиль спілкування, замість сухої мови цифр та чиновницької лексики переходити на більш просту, «людську мову» громадських медіа. Все це поліпшить діяльність органів державної влади, зменшуватиме соціальну напругу, в цілому зробить владу ефективнішою та демократичнішою.

Список використаної літератури

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.broadcast.telekritika.ua/show/Novosti/2928mesiachnaia_auditoriaa_youtube_dostigla_milliarda_chelovek_29.03.2013
2. Павловський Г. Сочинение на вольную тему. Интервью. – Профиль. – 2002. – 15 апреля.
3. Почепцов Г. Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/material/8049_13544
4. Саваневський М. [Електронний ресурс]–Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/12596>
5. Сидорець О. 90% школярів читають новини в інтернеті. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zanews.info/it/90protsent-shkoliariv-chytaiut-novyny-v-interneti>
6. Телешун С.О., Журавльов О.В. Нові виклики інформаційного суспільства. – [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2011/04/blog-post_21.html
7. (Lees-Marshment J. Political marketing. Principles and applications. - London - New York, 2009).

Грамотенко Ольга Сергіївна,

*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президентові України*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФАКТОР В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМ ВИРОБНИЦТВОМ В УКРАЇНІ

Сьогодні інформація є не лише елементом економічної системи, рушійною силою структурних перетворень, але й важелем ефективного державного управління. Аграрна політика держави не може успішно розвиватись за наявності обмеженого інформаційного поля та недосконалої організації інформаційних процесів. Стратегічні, тактичні, оперативні та комплексно поставлені завдання державного управління агропромислової структури можна вирішувати лише за допомогою успішно діючої інформаційної системи.

Основна проблема розвитку інформаційної політики в аграрному секторі лежить не стільки в недостатності коштів на реалізацію, скільки в інформаційному «голоді», відсутності самої стратегії, розмитості системи взаємозв'язків, нерозумінні механізмів взаємодії суб'єкта та об'єктів управління. Вже існує достатньо нових інформаційних технологій в економічних системах агропромислового комплексу. Вони здатні на технічному рівні забезпечити доступність будь-якої інформації, але реалізація таких технологій саме в системі державного управління буде формуватися ще тривалий час фрагментарно, з важко оцінюваною ефективністю. В процесі залучення інформаційних технологій треба бути готовими, що система буде багато разів коригуватися, адаптуватися до аграрних особливостей, може навіть кардинально змінюватися. Але при цьому запорукою її успішного розвитку залишатиметься принцип максимального синергетичного врахування всіх доступних факторів [1].

Інформаційний фактор в аграрній сфері є важливою компонентою формування стійкого механізму державного управління. Головним аспектом впровадження інформаційної політики повинен стати принцип її актуальності, тобто реального відображення ситуації, доведений до відома суб'єкта управління в найкоротший термін. Мета даного впровадження ще й полягає у створенні інформаційної бази і забезпеченні посиленого контролю органів влади за господарюючими суб'єктами, своєчасному наданні технічної, організаційної та фінансової допомоги.

Треба підкреслити необхідність зворотного зв'язку від об'єкта управління до суб'єкта в питаннях екологічної складової аграрного сектору, і тут слід сказати про існуючі потреби в інформації як господарюючих суб'єктів, так і населення.

Сучасний розвиток суспільства і виробництва вимагає оперативне впровадження нововведень у господарську діяльність. Від цього багато в чому залежить як їх ефективність, так і екологічна результативність.

На жаль, сьогодні можна констатувати, що слабкість сучасного інформаційного забезпечення аграрного сектору негативно впливає на якість прийнятих як владою, так і господарюючими суб'єктами стратегічних й тактичних рішень, що негативно позначається на ефективності управління та перешкоджає сталому розвитку. Екологічні проблеми, тісно пов'язані з економічними і соціально-демографічними, їх можна розв'язати тільки за наявності достовірної, своєчасної та повної інформації про них [2].

Але наша влада усвідомлює неможливість подальшого вдалого розвитку аграрного сектору без залучення інформаційної політики. Особливо в час стрімкого поширення глобалізаційних процесів в усьому світі. У 2013 році планується розробити Стратегію розвитку аграрного сектору економіки та Стратегію сталого розвитку сільських територій. «У них будуть закладені кардинально нові підходи до державної політики у сфері розвитку агропромислового комплексу, що базуються на європейських принципах», - сказав Глава держави. За його словами, паралельно триватиме робота з удосконалення механізмів державної підтримки сільгоспвиробників, насамперед у напрямі підвищення її прозорості та ефективності. Не менш важливим завданням Президент назвав поліпшення умов для інвесторів, особливо тих, які планують реалізовувати інноваційні проекти в аграрній сфері, залучення сучасних інформаційних систем, реформування системи контролю безпеки харчових продуктів відповідно до вимог Євросоюзу та СОТ [3].

Список використаної літератури

1. Доповідь М. М. Кочерги, Заступника директора з наукової роботи та інноваційної діяльності. Інститут агроєкології і природокористування НААН, м. Київ.
2. Савкін В.І. Екологічний менеджмент в АПК: теоретичні основи і практичний досвід: [монографія] / В.І. Савкін. – Вид-во Континент. – Орел, 2007. – 217 с.
3. Інтерв'ю Президента України Віктора Януковича журналу «Україна і світ. Глобальний порядок денний 2013», створеному у співпраці The New York Times News Service & Syndicate і газети «Сьогодні».

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

XXI століття характеризується зміною підходів щодо бачення пріоритетів регіонального розвитку. Глобалізаційні процеси стимулювали вихід на міжнародну арену не лише окремих держав, а й регіонів, міст і навіть базових адміністративних одиниць найнижчого рівня. Відповідно регіон стає суб'єктом конкурентної боротьби на різних рівнях: локальному, регіональному, державному, міжнародному, а тому значно загострилося питання забезпечення конкурентоспроможності не тільки держав, а й окремих територій, що стимулює до перегляду базових концепцій регіонального розвитку.

Враховуючи прагнення України до євроінтеграції та значний досвід успішного регулювання процесів регіонального розвитку в Європейському Союзі, актуальним є дослідження європейських підходів до формування конкурентоспроможних регіонів.

Основою для формування політики регіонального розвитку європейських країн є Політика єднання Європейського Союзу, яка має на меті розбудову інтелектуальної, сталої та всеосяжної економіки. Одним з пріоритетів, що визначені у ключовому стратегічному документі – «Європа 2020» - є інтелектуальне зростання, яке базується на знаннях та інноваціях [1]. У контексті регіональної політики центральне місце займає так звана «концепція інтелектуальної спеціалізації» (smart specialization), яка передбачає визначення унікальних характеристик та сильних сторін кожної країни та регіону, висвітлення конкурентних переваг кожного регіону та об'єднання ресурсів і зацікавлених сторін регіону навколо бачення їхнього майбутнього щодо «прагнення до досконалості». Крім того, вона включає посилення регіональних інноваційних систем, максимізацію потоків знань та поширення вигід від інновацій на всю регіональну економіку [2].

Ця концепція не є нововведенням; скоріше, це є оновлення та покращення існуючої методології програмування структурних фондів ЄС. Часом виникнення концепції інтелектуальної спеціалізації вважаються 2006-2009 рр., коли групою європейських експертів «Knowledge for Growth» (K4G) було проведене дослідження щодо розриву у конкурентоспроможності між Європою та Сполученими Штатами Америки. Вони визначили, що цей розрив спричинений низькою економічною та технологічною спеціалізацією, а також невмінням визначати пріоритети щодо спрямування зусиль та ресурсів на регіональному рівні [4]. Так, економіка США є дещо меншою, ніж економіка ЄС, але американські фірми та ринки праці використовують значно більші переваги від ефекту масштабу завдяки вищому рівню внутрішньої ринкової інтеграції.

Існують дві головні особливості підходу «інтелектуальної спеціалізації», що відрізняють її від стандартної моделі економічного зростання. Перша – підкреслення значення контексту для потенційної технологічної еволюції системи, тобто інноваційна система залежить від успадкованої структури та існуючої динаміки розвитку. Друга – важливість певних гравців (дослідників, постачальників, виробників, підприємців, споживачів) як рушійної сили економічної трансформації [5, с. 2-3].

Спочатку ця концепція мала суто галузеве спрямування, підкреслюючи важливість науково-дослідних робіт, особливо у високотехнологічних секторах. Проте згодом її стали сприймати з точки зору інституційних та управлінських проблем, акцентуючи увагу на механізмах залучення і стимулювання підприємств та інших ключових акторів розвитку економіки знань. Крім того, інтелектуальна спеціалізація почала розглядатись також і у регіональному контексті.

Застосовуючи концепцію інтелектуальної спеціалізації у регіональному розрізі, дослідниками було виявлено проблему багатьох європейських регіонів щодо невідповідності структури економічної діяльності та освітньо-наукової спеціалізації. Відповідно, влада має сприяти формуванню людського капіталу для нових «потреб у знаннях» виробництва у регіоні [5, с. 7].

Вищевказані ідеї знайшли своє практичне втілення у першочерговій ініціативі Європейської Комісії «Інноваційний Союз» в рамках стратегії «Європа 2020». Мета цієї ініціативи полягає не тільки у сприянні розширенню високотехнологічного виробництва, але й у поширенні інтелектуальних технологій в цілому по економіці ЄС, зміцненні зв'язків між освітою, наукою та бізнесом [1, с. 12].

Ця думка також відображена у п'ятому Звіті Європейської Комісії щодо економічного, соціального і територіального єднання. Автори Звіту підкреслюють, що інвестиції у науково-дослідницьку сферу мають доповнюватися інвестиціями у людський капітал, що забезпечить не тільки ефективність інноваційного процесу у регіоні, але й розширення ефекту від запровадження інновацій у просторовому та соціальному вимірах. Вони пропонують інвестувати в інфраструктуру, інституції та людські ресурси менш розвинених регіонів, щоб забезпечити повну участь останніх в економіці знань [3].

Передбачається, що у рамках майбутньої програми єднання ЄС на 2014-2020 роки концепція інтелектуальної спеціалізації впроваджуватиметься з метою:

- посилення наукового, технічного розвитку та інновацій на регіональному рівні;
- підвищення якості та розширення доступу до інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Таким чином, концепція інтелектуальної спеціалізації є комплексним баченням розвитку територій у сучасному глобалізованому світі. У контексті регіональної політики вона передбачає формування конкурентоспроможності регіону за рахунок таких ендегенних чинників, як людський капітал, виробничий та науково-технічний потенціал. Питання щодо використання цієї концепції в регіональній політиці України є відкритим та потребує подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
2. Factsheet on Research And Innovation Strategies For Smart Specialisation [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf
3. Investing in Europe's future. Fifth report on economic, social and territorial cohesion. Report from the Comission. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010 - 298 p.
4. Jaime Del Castillo, Belén Barroeta, Jonatan Paton. Converting smart specialisation into a regional strategy. - INFYDE Working Paper Year 1 - Vol. 2 №1.
5. Philip McCann and Raquel Ortega-Argilés Smart Specialisation, Regional Growth and Applications to EU Cohesion Policy. - Economic Geography Working Paper 2011: Faculty of Spatial Sciences, University of Groningen – 26 p.

Громова-Стасюк Світлана Олександрівна,

аспірант кафедри економічної теорії та фінансів Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ЕКОНОМІЧНІ ЗНАННЯ КЕРІВНИКА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Хто володіє інформацією – той володіє світом...

Майєр Амиель Бауєр (Ротшильд)

Перехід до інноваційно-інформаційної моделі економічного розвитку сьогодні потребує постійного удосконалення економічної освіти. Особливо відчутно це стало в умовах трансформаційної економіки та переходу до ринкових відносин, коли кожному фахівцю необхідно оновлювати знання та сферу професійної діяльності протягом усього життя. Продовження навчання протягом усього життя – це можливість бути затребуваним у будь-яких соціально-економічних умовах. Кваліфікація, яку випускник здобув у вищому навчальному закладі (ВНЗ), повинна постійно пристосовуватись до нових умов, які вимагає ринок праці. Так, основне завдання ВНЗ сьогодні – підготувати не лише професіонала, але й творчу особистість, яка динамічно розвивається відповідно до нових соціально-економічних умов. Це можливо лише за умови, коли такими особистостями є кожен викладач, і перш за все – керівник ВНЗ.

Так, інформаційне суспільство (англ. *Information society*) – теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі [1, с. 455]. Отже, головними продуктами виробництва інформаційного суспільства мають стати інформація і знання. Тому сьогодні все більш актуально стає проблема підготовки управлінських кадрів для системи ВНЗ з урахуванням ролі економічних знань як пріоритетної.

Протягом багатьох десятиліть підготовка управлінців велася в умовах планового розвитку економіки. При цьому передбачалося, що майбутній керівник в першу чергу освоює галузь виробництва, в якій він працюватиме, попутно отримуючи знання в області економіки, психології та ін. В даний час ситуація змінилася: все більше просувається ідея про те, що управлінець повинен володіти необхідним набором компетенцій, пов'язаних з керівництвом та безпосередньо управлінням незалежно від галузі, в якій він здійснює свою діяльність. В першу чергу це стосується підготовки та перепідготовки менеджерів освіти, особливо керівників ВНЗ. Адже від того, наскільки компетентною особою є керівник навчального закладу, залежить якість підготовки випускників (будь-якої галузі) і престиж самого ВНЗ. Тому керівник ВНЗ повинен бути не лише висококваліфікованим спеціалістом, а й ефективним менеджером, що визначає роль економічних знань як головну.

Визначимо, хто такий менеджер освіти. Це в першу чергу керівник. «Енциклопедичний словник з державного управління» дає таке визначення цього поняття: «Керівник – особа, на яку офіційно шляхом призначення (обрання, затвердження) покладено функції керівництва державною або будь-якою іншою організацією. Наділений формально регламентованими правами і обов'язками, зокрема правом ставити юридично владні вимоги і застосовувати засоби дисциплінарного впливу до органів і осіб, які перебувають у його підпорядкуванні по службі. Представляє організацію у взаємовідносинах з іншими організаціями» [2, с. 315].

Що стосується безпосередньо менеджера освіти, то, крім згаданих вище якостей, слід врахувати специфіку його функціональної діяльності, тобто уміння аналізувати стан проблеми, прогнозувати розвиток з урахуванням соціально-економічних умов, визначати конкретні напрямки і форми своєї роботи, що стає особливо актуальним в умовах інформаційного суспільства. Ця сфера вимагає нетрадиційного мислення, відчуття нового, творчої спроможності, створення доброзичливої системи стосунків. Корекція та регулювання, як складові функції управління, вимагають схильності до нововведень, ініціативності, врахування психологічних особливостей виконавців під час розподілу обов'язків та доручень [3, с. 173].

В багатьох країнах світу керівники системи вищої освіти складають певну професійну категорію, зі своєю специфікою підготовки, перепідготовки та реалізації професійних завдань. В Україні нині немає чіткої, узгодженої та дієвої системи підготовки та підвищення кваліфікації викладачів і керівників вищих навчальних закладів. Але є сформованою мережа закладів післядипломної педагогічної освіти, що реалізують програми підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. У 2009 році на базі Національної академії державного управління при Президентові України було відкрито спеціальність за магістерською програмою «Державне управління у сфері освіти». Магістерська програма зорієнтована на професійну підготовку висококваліфікованих фахівців для державного управління у сфері освіти, спроможних розробляти, аналізувати й упроваджувати державну освітню політику; ефективно виконувати управлінські функції, сприяти інноваційним процесам в освіті відповідно до потреб громадян, держави, суспільних запитів, світових та європейських стандартів.

Отже, для системи освіти особливого значення набуває проблема професійного становлення менеджерів навчальних закладів. Це вимагає наукового аналізу особистісних і професійних якостей керівника навчального закладу, мотивів управлінської діяльності тощо. Тому сучасний керівник ВНЗ як менеджер освіти повинен не лише володіти фаховими знаннями, але й володіти економічними знаннями та бути професійним управителем, який постійно підвищує рівень своєї кваліфікації та компетенції і відповідає потребам і запитам сучасного інформаційного суспільства.

Список використаної літератури

1. Большой энциклопедический словарь. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: «Большая Российская энциклопедия»; СПб.: «Норинт», 2000. – 1456 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Крижко В.В., Мамаєва І.О. Аксіологічний потенціал державного управління освітою. Навч. посібник. – К.: Освіта України, 2005. – 224 с.

Івльсва Людмила Миколаївна,

аспірант кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентові України

ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах глобального інформаційного суспільства на процеси соціально-економічного зростання та загалом суспільного прогресу значно впливають сучасні освітні технології. Наука й освітні системи перетворюються в основні інститути сучасного

інформаційного суспільства, що здатний забезпечити інноваційне зростання національної економіки, розвиток ринку інформаційних товарів і послуг та ін. В цьому контексті постають питання щодо державного управління вищою освітою, спрямованого на розширене відтворення об'єктивної бази наукової діяльності та впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес.

Основні завдання державного управління вищою освітою мають ґрунтуватися, насамперед, на соціальній спрямованості освіти, кінцевою метою якої є покращення суспільного життя кожної особистості.

Стратегічна мета державного управління вищою освітою повинна полягати у створенні найсприятливіших умов для саморозвитку й самоактуалізації особистості, адже продукт сучасної освіти - це не просто набуття нових знань, цілей, цінностей і особистісних якостей, але й розширення сутнісних сил спеціаліста, його здатності вільно орієнтуватися в складних соціокультурних обставинах, пропонувати нові ідеї, пристосовувати знання й уміння до нестандартних ситуацій, що відбуваються в суспільстві [3]. Отже, державне управління вищою освітою в умовах становлення суспільства знань та інформаційної цивілізації повинно ґрунтуватися на певних соціально-економічних засадах, які пов'язуються із процесом демократизації освіти, що є сьогодні ключовою проблемою освітніх реформ та механізмів забезпечення якісної освіти.

Демократизація освіти вимагає її децентралізації, регіоналізації в управлінні, автономізації вищих навчальних закладів, гуманізації відносин між суб'єктами навчання і педагогами, і, найголовніше, переходу від державної до державно-громадської, а згодом, і до громадсько-державної форм управління освітньою галуззю [1, с. 15].

Наразі в Україні поступово змінюються функції держави в сфері вищої освіти. Відбулося подолання монополії держави на вищу освіту і перехід до суспільно-державної освітньої системи, в якій особа, суспільство і держава є рівноправними партнерами, і яка покликана створювати сприятливі обставини для вільного, творчого розвитку особистості.

Але, слід підкреслити, що сучасна система управління освітою є по суті державною. Вона не враховує регіональні особливості, тенденції до зростання автономності вищих навчальних закладів, конкурентоспроможності освітніх послуг, орієнтації освіти не на відтворення, а на розвиток. Саме тому необхідна модернізація системи управління вищою освітою, що буде відбуватися в напрямку її демократизації, головними завданнями якої в умовах інформаційного суспільства є:

- проведення економічних і структурних реформ в освітньо-науковій галузі з метою забезпечення відкритості, ефективності, конкуренції і впровадження нововведень, що доповнювалися б заходами для адаптації на ринках праці,

- розвиток людських ресурсів і забезпечення соціальної згоди;

- впровадження та використання наукових досягнень з метою соціально-економічного розвитку;

- забезпечення навчального процесу новими і сучасними засобами і методами пізнання, що пов'язані з передовими інформаційними технологіями;

- розробка та застосування інформаційних мереж, що забезпечують швидкий, надійний, безпечний доступ на ринок освітньо-наукових конкуренцій і відповідних нововведень до мережних технологій, їх обслуговування і застосування;

- розвиток людських ресурсів, здатних відповідати сучасним освітньо-управлінським вимогам їх навчання впродовж життя;

- активне використання інформаційних технологій в управлінні вищою освітою, надання в режимі on-line послуг, необхідних для підвищення рівня державно-громадського управління [2, с. 30];

- одночасне мобілізування в єдиному комплексі національної науки, освіти, промисловості, гуманітарної, мас-медійної сфери, бізнесу на пріоритетний розвиток наступних двох фаз — інформаційного суспільства і суспільства, побудованого на знаннях.

Таким чином, дотримуючись принципів демократизації в управлінні та реформуванні вищої освіти, українське суспільство має шанс забезпечити впровадження новітніх інформаційних технологій в освітньо-наукову галузь та суттєво наблизитись до рівня і способу організації життєдіяльності розвинутих країн світу. Це дозволить Україні побудувати розвинене інформаційне середовище, конкурентоспроможну індустрію інтелектуальних інформаційних технологій і з цим сегментом увійти у глобальну економіку знань.

Список використаної літератури

1. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
2. Рябенко І. М. Соціально-філософські засади державного управління вищою освітою в умовах інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / І.М. Рябенко // Гуманітарний вісник ЗДІА.- 2013. - № 52. – С. 25-32. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpgvzdia/2013_52/pdf/visnyk_
3. Сіянов О. І. Формування стратегії модернізації сучасної освітньої діяльності в рамках соціалізації системи освіти [Електронний ресурс] / О. І. Сіянов - Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06soisso.pdf> - Назва з екрана.

Кохан Антоніна Іванівна,

аспірант кафедри політичної аналітики та прогнозування Національної академії державного управління при Президенті України

НОВІ ФОРМИ КОМУНІКАЦІЙ У ПУБЛІЧНИХ ПРОЦЕСАХ: МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНО-СУСПІЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Пошук нових форм комунікацій органів публічної влади з громадськістю пов'язаний з багатьма чинниками, зокрема й потребою у підтримці ряду суспільно-політичних реформ, впроваджуваних урядом, які одна за одною нагтовхуються на суспільне неприйняття. Механізми регулювання комунікативної галузі наразі не повною мірою сприяють реалізації державної політики з розвитку та модернізації економіки, підвищення соціальних стандартів, питань забезпечення життєдіяльності громадян. Саме через відсутність зворотного зв'язку, двобічних комунікацій з громадськістю державна влада не в змозі досягти результатів запланованих суспільних змін. Як наслідок – недостатній рівень оплати праці, відсутність робочих місць, незначні пенсії, відсутність державного житла, якісної медицини та освіти, незахищеність прав та інтересів – ці та інші суспільні проблеми залишаються невирішеними і останнім часом навіть загострюються.

Президент України В.Янукович наголошує: «Одним із основних напрямів політики нової української влади на сьогодні є розвиток і залучення громадянського суспільства до процесу вироблення та реалізації державного курсу, адже успіх реформ неможливий без громадської консолідації та широкої суспільної підтримки. Шлях до цього пролягає через подальше зростання відкритості публічної політики й державного управління для безпосередньої участі в них громадян і громадських об'єднань». [5] Уряд готовий шукати нові шляхи комунікації з громадськістю заради ефективного впровадження реформ. Про це Прем'єр-міністр України Микола Азаров заявив під час зустрічі з блогерами та керівниками Інтернет-проектів, з якими обговорював тему «Комунікація в період реформ: як владі спілкуватися з народом?» [3] Голова уряду запровадив практику особистого

спілкування з громадянами через сторінку у соціальній мережі Фейсбук, де серед відгуків, коментарів та побажань відбирає конструктивні думки та пропозиції, що відображають реальний стан речей у суспільстві. Як одну з найбільш ефективних форм двобічної комунікації уряду з громадянами та джерело достовірної інформації про суспільні настрої, можна назвати Урядовий контактний центр, до якого відтепер можна звернутися як телефоном так і через мережу Інтернет.

Кожній реформі, будь-яким суспільно-політичним змінам має передувати як інформаційно-роз'яснювальна кампанія, так і публічне виправлення помилок, допущених на попередніх етапах реформ. Суспільна участь важлива вже на етапі формування порядку денного в публічній політиці. Попередні консультації з громадськістю та поточні, що відбуваються у процесі вибору альтернатив при узгодженні інтересів, максимальне врахування побажань і пропозицій громадян, насамперед тих, кого реформи торкаються безпосередньо, вивчення громадської думки – це ті форми та методи комунікативних технологій, що сприятимуть забезпеченню суспільної підтримки органів влади.

Сучасні комунікативні технології створюють нові форми комунікацій у сфері публічної влади, розширюють діапазон доступної для громадян публічної інформації, наближають до транспарентності політики, надають громадянам можливість брати участь в обговоренні політичних проблем, розширюють можливості взаємодії громадян і органів державної влади, що сприяє демократизації політичного процесу. Серед негативних чинників - зміна системи представництва громадянських інтересів відповідно до медійного формату, перетворення політики у медіа-процес, віртуалізація політичного простору.

Сучасні комунікативні технології покликані забезпечити адекватні засоби передачі політичних повідомлень – інформаційні канали. Варто зупинити увагу на аудіовізуальних мас-медіа. Сьогодні саме вони наполегливо пропонують своїм адресатам відповідний формат інформування, створюють специфічний комунікативний простір, який необхідно враховувати як політичними акторам, так і громадянам для збереження можливості прийняття раціональних політичних рішень. ЗМІ як один із найбільш впливових каналів налагодження комунікативного зв'язку органів влади з громадськістю, виступають важливим чинником формування громадської думки, політичної свідомості та культури, конструюють психоемоційне сприйняття акторів публічної політики, впливають на рівень та ефективність політичної участі та активності громадян. [4]. Політичні процеси із площини реальних подій останнім часом все більше переносяться в площину віртуально-телевізійну. Пропаганда ідей та інтересів власників інформаційних каналів добре адаптована під демократичні принципи, ставить під сумнів питання винесення на загальні об'єктивних оцінок, знань суспільно-політичної ситуації. Явище медіакратії, притаманне трансформаційним суспільствам, поглинуло державно-політичні процеси в Україні. Громадяни все більше спостерігають дискусії та теледебати при чому за участю тих учасників, яких їм запропоновано тим чи іншим телеканалом і все менше мають змоги та бажання брати участь у процесах безпосереднього формування та реалізації державної політики.

Розглянемо ще одну площину інформаційного простору, яку формує Інтернет-мережа. Інформаційні агентства, інтернет-портали, соціальні мережі, що активно функціонують в Україні і збирають все більшу кількість користувачів, перебирають на себе функцію не тільки інформаційну, але й пропагандистську, та організаційну. [1;2]. Вони об'єднують навколо себе громадян, які виявляють бажання і мають можливість висловити свою думку, дати оцінку діям влади. Відомо, що мережа здатна виявити гострі суспільні проблеми, громадських лідерів, активістів і здатна організувати громадський, волонтерський, навіть політичний рух – у відповідності з гостротою порушених проблем.

Водночас досить часто Інтерент-ресурси видають користувачам недостовірну, неперевірену інформацію і не несуть за це відповідальність. При тому, що зазначені інформаційно-комунікативні ресурси мають досить вагомий суспільний вплив, потужний інформаційний та й фінансовий ресурс, відкрито здійснюють виробничу діяльність, їх юридичний статус в межах вітчизняного правового поля залишається невизначеним. Це унеможливило механізм державно-суспільного контролю за комунікативною сферою. На нашу думку в умовах розвитку громадянського суспільства та зміцнення демократичних традицій в суспільстві важливо ставити питання щодо впровадження саме державно-суспільного регулювання комунікативної сфери в Україні.

Висновки

1. Враховуючи поширення явищ медіакратії, прихованої пропаганди та політичного маніпулювання думкою громадськості є підстави для питання щодо необхідності впровадження механізмів державно-суспільного регулювання та контролю не лише інформаційної галузі – а комунікативної сфери загалом.

2. Зважаючи на незадовільну якість інформаційного продукту, що пропонується споживачам на інформаційному ринку, є гостра потреба у визначенні критеріїв відповідності інформаційного продукту та послуг державно-суспільним вимогам.

3. Запровадити державну реєстрацію Інтернет-ресурсів, що визначить їх юридичний статус, права, ступінь захищеності та відповідальності перед суспільством.

4. З метою більш широкого залучення громадськості до розроблення державної політики та налагодження партнерської співпраці влади з громадськістю запровадити розробку та реалізацію. серед громадськості державних навчально-тренінгових програм з основ суспільних комунікацій.

Список використаної літератури

1. Закон України про доступ до публічної інформації № 2939-VI від 13.01.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17>

2. Закон України про інформацію: від 02.10.1992 р. № 2657-XII, із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>

3. Микола Азаров: Нові форми комунікації з громадськістю сприятимуть ефективності впровадження реформ – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.partofregions.org.ua/news/4fe3003563eac51f48001452>

4. Набруско В. І. Громадська думка як предмет політико-соціологічного дослідження // В.І.Набруско – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1587>

5. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України // Президент України. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslannya2012-993d0.pdf>

Крушинська Світлана Петрівна,

*аспірант кафедри управління освітою Національної академії державного управління
при Президенті України*

СТАН ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СФЕРІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Держава і громадянське суспільство в рамках демократичного устрою заінтересовані в діалозі та партнерстві, підвищенні ефективності взаємодії. Без розвиненого громадянського суспільства, зокрема без створення належних умов для забезпечення свободи думки і слова, вільного вираження поглядів і переконань, свободи об'єднань, свободи зборів, участі громадян в управлінні державними справами та місцевому самоврядуванні, держава не створить можливостей для забезпечення функціонування різних моделей демократії участі, що у поєднанні з безпосередньою та представницькою демократією є умовою успішної модернізації, європейської інтеграції та сталого розвитку [2].

Початок 90-х років минулого століття позначений різкими змінами у внутрішньополітичній ситуації в Україні. Проголошення незалежності, стрімкі перетворюючі процеси, що охопили всі сфери суспільного життя країни, не оминули і систему освіти.

Такі завдання не були самоціллю, їх вирішення передбачало забезпечення “формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного та морального здоров'я, забезпечення пріоритетності розвитку людини, відтворення й трансляція культури і духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків”, а одним із ефективних способів їх реалізації було визначено “наукове обґрунтування нової системи управління освітою, відпрацювання інноваційних моделей управління галуззю та важливих управлінських рішень” [1].

Нова модель управління є відкритою і демократичною. У ній органічно поєднуються засоби державного впливу з громадським управлінням. Відкритість системи передбачає розширення управлінських можливостей громадської думки, меншу залежність управління від впливу конкретних посадових осіб. Вона змінює навантаження, функції, структуру й стиль центрального і регіонального управління освітою: контроль і пряме втручання у навчальний процес мають поступитися місцем гнучкості, дієвості рішень, науково-методичним, прогностичним, експертним, інформаційним та іншим функціям.

Особлива роль відводиться громадськості, на яку, на думку С.В.Крисюка, покладатиметься обов'язок у межах визначеного правового поля активно впливати на формування освітньої політики. Громадські, самоврядні органи управління виконують “роль представника громадськості в освітянській сфері, домагаючись реалізації її інтересів”. Сюди належать асоціації учителів, викладачів, науково-методичні об'єднання, наукові, науково-технічні ради тощо, а також сім'я як осередок соціуму, який має право на вибір навчального закладу й педагогів шляхом внесення пропозицій і рекомендацій щодо поліпшення навчально-виховного процесу, загального розвитку освіти в країні. Надання громадськості реальної ваги забезпечує відкритість та прозорість освітньої галузі для суспільства, перетворюючи її “на зону постійних інтересів усіх громадян” [4, с. 351].

Проте аналіз розвитку громадянського суспільства в Україні свідчить про наявність комплексу проблем, що є актуальними як для суспільства, так і для держави:

- зберігаються тенденції до непрозорості, закритості та забюрократизованості в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування замість налагодження ефективного діалогу з суспільством;

- недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства;
- механізми участі громадськості у формуванні та здійсненні державної політики належним чином не реалізуються;
- податкове навантаження не стимулює діяльність і розвиток інститутів громадянського суспільства та їх підтримку вітчизняними благодійними організаціями;
- більшість інститутів громадянського суспільства не має доступу до державної фінансової підтримки та вітчизняної благодійної підтримки;
- потенціал інститутів громадянського суспільства щодо надання соціальних послуг населенню не використовується [2].

Діяльність інститутів громадянського суспільства характеризується недостатнім рівнем їх інституційної, фінансової та кадрової спроможності.

Як підсумок, вітчизняними та міжнародними неурядовими організаціями фіксується низький рівень суспільно значущої добровільної активності громадян.

Ефективність взаємодії органів державного управління і громадськості в системі освіти можна забезпечити лише за умови їх солідарності і згоди. Якщо останні відсутні, стосунки можуть існувати, але вони будуть носити характер опозиційних, антагоністичних і не приведуть до взаємодії.

Тому надзвичайно важливо в таких стосунках забезпечити долю таких, які приведуть до взаємодії, тому що стосунки можуть існувати без будь-яких результатів, а взаємодія обов'язково приведе до результативної діяльності [3, с. 25–26].

Таким чином, процеси демократизації, що відбуваються в суспільстві, не змогли не торкнутися і сфери освіти, основним принципом функціонування якої є принцип соціальної детермінації. Це дало поштовх до активного залучення до вирішення проблем освіти громадськості. Цей процес відбувається суперечливо з огляду на проблеми, що існують.

Список використаної літератури

1. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття). - К.: Райдуга, 1994. - 61 с.
2. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24 бер. 2012 р. № 212/2012.
3. Акинфиева Н.В., Владимирова А.П. Государственно-общественное управление образовательными системами. – Саратов: Приволжское книжное издательство, 2001. – 54 с.
4. Крисюк С. В. Державно-громадське управління освітою / С. В. Крисюк // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні : матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К. : Вид-во УАДХ, 2001. – С. 351–353.

Куницький Василь Володимирович,

аспірант кафедри державного управління і менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕРНЕТУ

Перші користувачі мережі Інтернет з'явилися на території України у 1990 році. У тому ж році було розпочато деяку підтримку української частини доменного простору мережі Інтернет - домену «ua». Спочатку домен підтримувався неформально і, нарешті, 1

грудня 1992 року домен «ua» було офіційно делеговано Україні. З цього часу і прийнято відліковувати історію українського сегменту мережі Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняних фахівців О. Баранова, В. Брижка, В. Горобцова, В. Іванова, Р. Романова, М. Чабаненко що вивчають правовий статус ЗМІ і зокрема, мережі Інтернет, свідчить, що вони зробили значний внесок у дослідження правового регулювання суспільних відносин, що виникають під час користування мережею Інтернет. Разом з цим, більш глибокого дослідження потребує питання правового регулювання діяльності «Інтернет – засобів масової інформації».

У лютому 2012-го року компанія in Mind провела дослідження, відповідно до якого кількість користувачів Інтернету (тобто людей, які виходять в мережу не рідше 1 разу на місяць) в Україні досягнула 16,9 мільйонів – 42% всього дорослого населення нашої держави.

В новому дослідженні компанії in Mind Factum group, рівень проникнення Інтернету в Україні на кінець 2012 року становив 43,5%. За даними Держстату України, кількість абонентів Інтернету в Україні у 2012 році зросла порівняно з 2011 роком на 21,2% і становила майже 5,1 млн осіб. Основними цілями користування мережею Інтернет регулярними користувачами України були: соціальні мережі - 56% користувачів, електронна пошта - 52%, завантаження фільмів і музики - 41%, пошук інформації - 36%, новинні сайти і читання газет - 29%, онлайн-відео - 23% тощо.

Українці досі переважно користуються Інтернетом за допомогою домашніх стаціонарних комп'ютерів (62% власників стаціонарних комп'ютерів). На другому місці знаходяться домашні ноутбуки (29%), на третьому - мобільні телефони та смартфони (з їх допомогою в Інтернет виходить 13% користувачів) [1].

Разом з тим сьогодні в Україні гостро стоїть питання щодо законодавчого закріплення статусу «Інтернету», оскільки чинне законодавство не містить визначення поняття «Інтернету», яке би відповідало засобам масової інформації. Немає також і спеціального нормативно-правового акту, який би визначав статус мережі Інтернет, порядок створення та засади його діяльності. Найбільше серед користувачів Інтернету для визначення його поняття побутують вирази: «Інтернет - засоби масової комунікації», «Інтернет – ЗМІ», «Інтернет-видання», «електронний засіб масової інформації», «електронний журнал», «веб-ресурс Інтернет», «інформаційний сегмент Інтернет».

Сьогодні Інтернет – це децентралізована глобальна мережа комунікації, що забезпечує безпосередній зв'язок між людьми, установами, корпораціями та урядами в усьому світі, яка ніким не контролюється передусім з технічної точки зору. Найрозповсюдженішою розвагою у його мережі є перегляд порнографії, яка спотворює систему моральних цінностей як орієнтирів для суспільної поведінки; дезорієнтує підростаюче покоління в системі моральних цінностей; “комерціалізує” цінності як такі; життя, любов, сім'я, людська гідність набувають грошової вартості; і, як наслідок - поширення та схвалення насильницької експлуатації дитини, торгівлі людьми, наркоманії, тощо. Все це руйнує систему моральних цінностей, що в свою чергу відтворюється в процесі соціалізації [2].

За словами власника Private Бепта Мілтона (капітана порноімперії), нині 300 тисяч сторінок Інтернету присвячено порно. Поряд із широким розповсюдженням традиційної порнографії, мережеве порно демонструє й специфічні різновиди сексу, як-то: педофілія, гебефілія тощо. Протягом останніх 6 років більше всього виникло сайтів на задоволення попиту садомазохістів та інших збоченців, для яких щодня відкривається у середньому 100 нових сторінок. Обсяг комерційної дитячої порнографії за останні п'ять років збільшився на 400 відсотків. Тільки в Інтернеті сьогодні розміщується від 10 до 12

мільйонів порнознімків дітей переважно білої раси (до 90 відсотків), 70 відсотків із них — дівчатка. Близько 55 відсотків світової порнографії виготовляється і споживається у США. На другому місці — Росія. На її території знаходиться 23 відсотки джерел порнографії в Інтернеті. За соціологічним дослідженням, проведеним у Північно-Західному регіоні Росії серед молоді 14 - 21 року, 10 відсотків юнаків та 6,7 відсотка дівчат відповіли, що вони брали участь у порнозйомках. Участь дітей в порноіндустрії майже завжди є насильницькою або ж відбувається внаслідок нездатності ними усвідомлювати зміст і наслідки своїх вчинків [3].

За оцінками МВС України, вітчизняна порноіндустрія приносить залученим у неї людям близько 100 млн. дол. щорічно, а кожен укладений долар дає вісім прибутку. На постійній основі в цю діяльність залучено 12-15 тисяч українських дітей, здебільшого безпритульних і дітей з неблагополучних сімей. За даними міжнародного правозахисного жіночого центру «Ла Страда - Україна», їхній середній вік - від чотирьох до десяти років [4].

Педофіли засновують клуби дитячої порнографії, колекціонують фільми, фотографії, зображення дітей, обмінюються порнографічною продукцією. За підрахунками фахівців, щорічний оборот ринку дитячої порнографії у світі становить понад чотири мільярди євро.

На превеликий жаль, у вітчизняному інформаційному просторі, зокрема в українському сегменті Інтернет, сьогодні склалася парадоксальна ситуація. На ринку надання послуг доступу та користування Інтернетом працює кілька сотень компаній, але, отримуючи з цього виду діяльності чималий прибуток, вони не несуть жодної відповідальності за негативний вплив своїх ресурсів на суспільство.

Щоб забезпечити дотримання вимог законодавства України у сфері захисту суспільної моралі, Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної 2009 року уклала Меморандум про співпрацю за безпеку в українському сегменті Інтернет з Інтернет Асоціацією України, в якому визначено основні напрямки та механізми нашої взаємодії. У документі наголошується, що взаємодія Інтернет-громадськості, професійних об'єднань учасників Інтернет-ринку та держави є найбільш ефективним шляхом подолання негативних явищ у розвитку наповнення українського сегменту Інтернету.

Однак питання відповідальності власників веб-сайтів та Інтернет-провайдерів за контент, який стає доступним через їхні сервери, залишається відкритим. Тому сьогодні актуальним є питання законодавчого врегулювання мережі Інтернет, зокрема необхідно невідкладно розробити та представити для громадської експертизи проект закону про „Засоби масової інформації в мережі Інтернет”.

Окремої уваги заслуговує питання держаної реєстрації відповідних засобів масової інформації та необхідність правового регулювання їх діяльності як суб'єктів підприємницької діяльності.

Список використаної літератури

1. Майже третина користувачів мережі Інтернет проживає у Києві. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/news/162533-mayje-tretina-koristuvachiv-internet-v-ukrajini-projivae-u-kiievi.html>

2. Бойко М.І. Сучасні тенденції формування суспільної моралі в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.moral.gov.ua/press/7/>

3. Інтерв'ю Голови Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі В. В. Костицького від 29 квіт. 2010 р. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.moral.gov.ua/interviews/1/.

4. Мирослава Чабаненко для „Телекритики” 18-02-2009 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://telekritika.ua/media-rinok/virobnitstvo/internet/2008-04-16/37855>

Леньо Руслана Василівна,

аспірант кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ

Для впровадження сталого управління лісовим господарством України громадськість має бути активно залучена в процес управління лісовим господарством України. Ця ідея досить розвинута зараз у європейських країнах. Вважається, що громадськість зацікавлена в раціональному використанні лісових ресурсів, а отже, їх широке залучення до управління розвитком лісів може сприяти сталому лісокористуванню. Стале управління лісовим господарством – це використання і догляд за лісами за допомогою таких методів і прийомів, які підтримують його біорізноманіття, продуктивність, здатність до відновлення, життєздатність у виконанні зараз і в майбутньому необхідних екологічних, економічних і соціальних функцій на місцевому, національному і глобальному рівнях [3, с. 3]. Участь громадськості в управлінні лісовим господарством представляє собою важливий демократичний процес.

Аналіз національного законодавства дозволяє виокремити такі загальні форми залучення громадськості до формування та реалізації державної політики як: інформування, консультування та участь. Інформування передбачає врахування зауважень та пропозицій, які надходять від громадськості в діяльності органів влади та господарюючих суб'єктів. Вона є пасивною формою залучення до управління. Відповідно до другої форми, тобто консультування – зацікавлена громадськість отримує інструментарій залучення до розробки проектів управлінських рішень. Серед усіх інших, вона є найбільш опрацьованою і розвинутою у законодавстві та поширеною у практиці діяльності органів влади. Третя форма запроваджує механізм врахування інтересів зацікавленої громадськості, який дозволяє реально впливати на прийняття управлінських рішень, наприклад через процедуру їх оскарження [2, с. 19].

На практиці участь громадськості та залучення громад до ведення лісового господарства наразі не є звичною практикою в Україні. Поширена традиційна концепція планування та ведення лісового господарства базується на централізованому плануванні і передбачає незначну участь або відсутність участі людей, які живуть у безпосередній близькості до лісу, і чий добробут суттєво залежить від ведення лісового господарства. Лісовий кодекс України [1] та підзаконні акти передбачають можливість залучення до розробки програм і планів ведення лісового господарства, у формі консультування, лише неурядові громадські організації, але на сьогодні відсутнім є механізм і процедури врахування інтересів цієї частини громадськості.

На нашу думку, Державному агентству лісових ресурсів України потрібно залучати громадськість до процесів планування лісового господарства на наступні 10 років та ведення лісового господарства. Забезпечувати на нарадах, які відбуваються на рівні області за участю керівників облуправління, лісгоспів та держуправління охорони навколишнього природного середовища, обов'язковим запрошенням керівників громад та інших зацікавлених сторін. Надати їм можливість заявити про свої конкретні потреби та інтереси щодо ведення лісового господарства.

Традиційні методи планування та управління в Україні чимдалі піддаються впливу з боку нових вимог національного та міжнародного законодавства, які наполягають на зміні цих традиційних методів. Карпатська Конвенція та Санкт-Петербурзьська Декларація, до прикладу, мають чіткі вимоги щодо проведення консультацій між представниками органів влади та місцевим населенням в процесі планування та управління природними ресурсами, а також щодо впровадження невиснажливих методів ведення лісового господарства. На сьогодні традиційний підхід до планування та управління природними ресурсами в Україні розходиться з цими міжнародними документами, що мають для України юридичну силу [2, с. 18].

Очевидно, ще раз слід наголосити на проблемах залучення громадськості до управління лісовим господарством України:

- обмежений доступ громадськості до інформації про ситуацію в лісокористуванні і проведеної лісової політики;
- нерозвиненість комунікацій, що не дозволяє громадськості отримувати своєчасно інформацію, брати участь в суспільних акціях і висловлювати свою думку з проблем лісокористування;
- нерозробленість механізму залучення громадськості до управління лісовим господарством, в нормативних актах тільки продекларована можливість їх участі;
- пасивність населення, обумовлена різними соціально-економічними причинами, недостатній культурний і освітній рівень населення громад.

На наше переконання слід запропонувати Державному агентству лісових ресурсів України основні напрямки діяльності громадськості щодо удосконалення управління лісовим господарством України:

- активна участь в розробці 10-річного плану розвитку лісового господарства;
- внесення пропозицій щодо формування лісового законодавства та формування лісової політики;
- впровадження ефективних методів ведення лісового господарства України;
- надання коментаріїв на різних етапах процесу планування лісового господарства;
- організація роботи з лісовідновлення;
- погодження призначення рубок особливо цінних лісів, тощо.

Список використаної літератури

1. Лісовий кодекс України у редакції від 8 лютого 2006 року// Відо мості Верховної Ради України. – 2006. – № 21. – С. 170
2. Павло Кравець, Сергій Розвод, Євгенія Кременецька Еколого-економічні та соціальні проблеми, зумовлені неефективним і несталим веденням лісового господарства та незаконними лісозаготівлями в Україні: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 2–3 груд. 2010 р., м. Львів. – Львів : Товариство «Зелений Хрест», Ліра-Прес. – 2011. –18-23 с.
3. Сторожук В. Ф. Порівняльний аналіз лісового законодавства України та пов'язаних з ним правових актів на відповідність до законодавчої бази Європейського Союзу з питань сталого управління лісами. – К., 2010. – 81 с. Доступно: www.fl eg.org.ua/4.02.02.Comparative_Analysis_of_Forest_Legislation_Ukraine.pdf.

Мельник Яна Віталіївна,

*аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування ЛРІДУ
Національної академії державного управління при Президентові України*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Динаміка сучасного розвитку в усіх проявах глобалізації, регіоналізації, локалізації показує, що ХХІ сторіччя формує нове уявлення про темпи й цілі розвитку. Це ставить перед людиною, а отже, і перед освітою, небачені раніше невідомі завдання, зумовлені переходом людства до нового типу цивілізації – високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості набувають вирішального значення для економічного і соціального розвитку країни. Інтеграція та глобалізація соціальних та економічних процесів, які відбуваються у світі, перспективи розвитку української держави на найближчий час вимагають глибокого оновлення системи освіти на основі високоєфективних технологій, зумовлюючи її випереджувальний характер.

В Указі Президента України “Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій” [3] наголошується, що одним із таких стратегічних пріоритетів державної політики має стати *“розвиток в Україні інформаційного суспільства та впровадження новітніх інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя, діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування”*. До переліку завдань, що сформульовані, увійшов процес інформатизації освіти, що став однією з найважливіших складових державної програми розбудови інформаційного суспільства на основі впровадження сучасних новітніх інформаційних технологій в Україні.

Сучасні інформаційні технології є основою процесу інформатизації освіти, реалізація якого припускає:

- поліпшення якості навчання за допомогою більш повного використання доступної інформації;
- підвищення ефективності навчального процесу на основі його індивідуалізації та інтенсифікації;
- розробку перспективних засобів, методів і технологій навчання з орієнтацією на розвиваючу, випереджальну і персоналізовану освіту;
- досягнення необхідного рівня професіоналізму в оволодінні засобами інформатики та обчислювальної техніки;
- інтеграцію різних видів діяльності (навчальної, учбово-дослідницької, методичної, наукової, організаційної) у рамках єдиної методології, заснованої на застосуванні інформаційних технологій;
- підготовку учасників освітнього процесу до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства;
- підвищення професійної компетентності і конкурентоздатності майбутніх фахівців різних галузей;
- подолання кризових явищ у системі освіти.

Формування нової системи освіти, яка орієнтована на входження у світовий освітній простір, вимагає істотних змін у педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу, зокрема, переходу на технологічний рівень і всебічне розширення освітніх інновацій. Сучасний фахівець, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці, змушений постійно розширювати та поглиблювати набуті знання, підвищувати свою кваліфікацію, отримувати нові спеціалізації, а інколи й змінювати напрямок освіти.

У контексті нових соціокультурних вимог, фахівці освітньої галузі, неодмінно, повинні володіти новітніми технологіями, серед яких провідне місце посідають інформаційно-комп'ютерні. Освоєння новітніх технологій – це, *по-перше*, шлях до комп'ютерної грамотності, без якої молодій людині сьогодні важко знайти гідну роботу; *по-друге*, це засіб до індивідуалізації та інтенсифікації навчальної діяльності, адже, комп'ютер у майбутньому може призвести до зміни її класно-урочної форми; *по-третє*, комп'ютер підключений до Інтернету та інших систем, а це є шлях до пізнання і ключ до знань з усього світу; *по-четверте*, комп'ютер відкриває шлях до нової форми навчальної діяльності – дистанційного навчання, яке є важливим у сьогоденні, особливо з урахуванням необхідності навчання дорослих протягом життя [2].

Найважливішими задачами інформатизації освіти на сучасному етапі є:

- підвищення якості підготовки фахівців на основі використання в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій;
- застосування активних методів навчання, підвищення творчої та інтелектуальної складових навчальної діяльності;
- інтеграція різних видів освітньої діяльності (навчальної, дослідницької і т.п.);
- адаптація інформаційних технологій навчання до індивідуальних особливостей того, кого навчають;
- розробка нових інформаційних технологій навчання, що сприяють активізації пізнавальної діяльності того, кого навчають, і підвищенню мотивації на освоєння засобів і методів інформатики для ефективного застосування в професійній діяльності;
- забезпечення безперервності і доступності в навчанні;
- розробка інформаційних технологій дистанційного навчання;
- удосконалювання програмно-методичного забезпечення навчального процесу;
- впровадження інформаційних технологій навчання в процес спеціальної професійної підготовки фахівців різного профілю.

Отже, важливість задач інформатизації освіти полягає у формуванні інформаційної культури фахівця, рівень сформованості якої визначається, *по-перше*, знаннями про інформацію, інформаційні процеси, моделі і технології; *по-друге*, умінями і навичками застосування засобів і методів обробки та аналізу інформації в різних видах діяльності; *по-третє*, умінням використовувати сучасні інформаційні технології в професійній (освітній) діяльності; *по-четверте*, світоглядним баченням навколишнього світу як відкритої інформаційної системи.

Стрімкий ріст інформаційно-комп'ютерних технологій поставив перед суспільством і людиною низку серйозних проблем, які змушують шукати шляхи подальшої продуктивної діяльності у вдосконаленні всіх аспектів людського життя. Як зазначає В.Кремень “...іншими словами, вплив глобалізаційних процесів на наше життя став настільки великим, що змушує підлаштовувати під ці процеси всю соціальну систему” [1].

За останні роки розвиток інформаційних технологій актуалізував проблему модернізації системи освіти, суть якої найбільше відбилася в концепції дистанційної та віртуальної освіти, яка, завдяки такому глобальному явищу як Інтернет-простір, охоплює широкі масштаби суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку.

Підсумовуючи вищезазначене, можна констатувати, що інноваційний розвиток освіти – це об'єктивний та незворотний процес, зумовлений сучасним науково-технологічним розвитком глобалізованого людства, що сприяє покращенню якості людського життя та сталого розвитку суспільства.

Список використаної літератури

1. Кремень В. Г. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура [Текст]: монографія / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 472 с.
2. Мельник Я. В. Тенденції розвитку державної освітньої політики в Україні [Текст] / Я. В. Мельник // 36. наук. пр. ХарPI НАДУ за ред. В.М.Мартиненка. – Х. НАДУ: Публічне управління: теорія та практика, 2012 №3(11). – С. 69.
3. Указ Президента України “Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій” [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1497/2005>. – Заголовок з екрана.

Мосціпан Роман Миколайович,

аспірант кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України, заступник начальника третього інспекційного відділу на ринку страхування департаменту страхового регулювання та нагляду Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РИНКАХ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Сьогоднішній етап розвитку ринків страхових послуг України, забезпечення конкурентних відносин на них, окреслює нові цілі та завдання перед усіма суб'єктами цієї галузі та вимагає дієвих кроків з боку насамперед органів державної влади стосовно розроблення ефективної державної політики в сфері захисту конкуренції на вказаних ринках, а також забезпечення результативного функціонування механізмів державного управління в згаданій сфері.

Наш час, це безперечно час поширення в світі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що долають національні межі та створюють як нові можливості для країн та і нові виклики, які не завжди є прийнятними та приносять користь для національних економік, а тому питання ефективності державного управління необхідно співвідносити з огляду на ці явища.

Одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання [5].

Сучасна електронна енциклопедія визначає, що інформаційне суспільство (англ. Information society) – теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Характерними рисами теоретичного інформаційного суспільства, є, зокрема, збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства [2].

У сучасному розумінні «інформаційне суспільство» – це передусім гуманітарна категорія, що описує якісні суспільні трансформації, зміщення акцентів із виробничої до невиробничої сфер, зміну характеру інформаційних потоків, групових та індивідуальних ідентичностей [3, с. 5].

Між тим слід додати, що «інформаційне суспільство» виражає ідею нової фази в історичному розвитку передових країн. Тобто, не прихід «постіндустріального» суспільства, а створення нового соціального зразка, що є результатом «другої індустріальної революції», яка в основному ґрунтується на мікроелектронній технології. Наукові й технічні працівники збирають і продукують інформацію, менеджери й фахівці опрацьовують її, викладачі й працівники комунікаційної сфери поширюють її [1].

У сучасних умовах сфера інформаційних технологій (ІТ) має розглядатись як системний, потужний чинник як політичної й суспільно-економічної модернізації, так і соціогуманітарного розвитку країни, створення конкурентоспроможної економіки, забезпечення оптимальних умов людського розвитку, запровадження ефективних демократичних процедур. Разом з тим бурхливий розвиток і розповсюдження ІТ спричиняє й значні ризики, пов'язані передусім з інформаційною безпекою держави, а також з інформаційно-психологічною безпекою суспільства та громадян [3, с. 6].

Головною і основною умовою формування «відкритого» інформаційного суспільства є, насамперед, правове регулювання створення (виробництва), пересилання (обмін, розподіл) і споживання інформації різними суб'єктами (учасниками) соціальних відносин, включаючи міждержавні відносини, відносини між суб'єктами державно-управлінських і суспільно-громадських носіїв інформації [7, с. 167].

Ведучи мову про забезпечення результативного функціонування механізмів державного управління в сфері розвитку ринків страхових послуг України, в тому числі з огляду на інформаційно-комунікаційних технологій та питання захисту конкуренції на цих ринках, на наш погляд, дієвим кроком може стати розроблення та прийняття Стратегії розвитку ринків страхових послуг України (на середньострокову перспективу 5-10 років), на виконання вимог пункту 1 частини першої статті 27 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні» [6], яким визначено, що основним завданням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, є розробка стратегії і реалізації розвитку та вирішення системних питань функціонування ринків фінансових послуг в Україні.

Зауважимо, що будь-яка розроблена та обрана стратегія посткризового розвитку страхового ринку повинна забезпечити як збереження критичних параметрів страхового ринку, так і відповідність запланованих заходів умовам збереження ключових критичних параметрів національного страхового ринку. З огляду на це, сьогодні важливо перейти від вирішення тактичних задач та антикризових дій до формування стратегій розвитку на майбутнє [4].

Ціллю Стратегії розвитку ринків страхових послуг України повинно стати визначення напрямків діяльності всіх учасників ринків страхових послуг України; розвиток сфери страхування на конкурентних засадах, з огляду на укріплення її місця в сфері фінансових відносин; припинення недобросовісної конкуренції та проявів зловживання монополічним становищем. Зазначене можна досягти виконуючи ряд обов'язкових умов, зокрема, надання можливості всім зацікавленим учасникам ринків страхових послуг України прийняти участь в розробці такої стратегії та надати свої пропозиції, доповнення, зауваження. Для цього слід:

- проводити конференції, семінари, форуми, в тому числі за допомогою електронних засобів масової інформації, для обговорення та визначення рекомендацій по розвитку різних секторів страхової сфери;

- провести опитування (анкетування), в тому числі за допомогою електронних засобів масової інформації, широкого кола зацікавлених сторін щодо розробки рекомендацій по розвитку різних секторів страхової сфери та провести аналіз отриманої інформації з подальшим її узагальненням та врахуванням в діяльності відповідних робочих груп.

Саме ці першочергові кроки, є фундаментальними, та дозволять отримати як експертну оцінку сучасного стану ринків страхових послуг України та векторів і шляхів їх розвитку.

Вирішення проблеми підвищення ефективності державного управління на ринках страхових послуг за допомогою ІКТ є доцільним та сучасним, адже використання

автоматизованих систем підвищить якість та швидкість обробки та передачі інформації, потік якої постійно зростає.

Список використаної літератури

1. Девід Лайон. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії інформація, ідеологія та утопія / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lajon.html>
2. Інформаційне суспільство / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство
3. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К. : НISД. – 2010. – 64 с.
4. Плиса В. «Стратегія посткризового розвитку страхового ринку України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fp.cibs.ck.ua/files/1103/11pyvtso.pdf>
5. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – №12. – Ст.102.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – №1. – Ст.1.
7. Розпукенко Іван. Інформаційний фактор і реформи в Україні // Дні інформаційного суспільства – 2012 : Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 24-25 квітня 2012 р. / : у 2 т. / [упоряд. : Н.В. Грицяк, С.В. Соловійов]. – К. : НАДУ, 2012. – С.294.

Никитюк Галина Леонідівна,

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Однією з ключових тенденцій сучасного суспільства є зростаюча роль інформації, яка стала рушійним фактором економічного та соціогуманітарного розвитку. У трансформаційних соціальних процесах вона стала стратегічним ресурсом поряд з фінансовими, трудовими, природними. Нині інформаційні технології використовуються в усіх сферах суспільного життя, видозмінюючи й надаючи їм нових якостей. Інформаційна складова також відіграє важливу роль у формуванні конкурентного потенціалу держави та налагодженні міжнародних відносин.

Але слід зазначити, що окрім великих можливостей, активні процеси інформатизації несуть й значні загрози, зокрема, загрози для кожної культури суспільства. Стрімкий розвиток інформаційних технологій, засобів комунікації, утворення глобального інформаційного простору ведуть до втрати національної ідентичності, що проявляється, насамперед, в уніфікації інформаційного, а відтак, і культурного простору, розмиванні духовних цінностей, створенні масової культури.

Отже, інформаційні технології не є абсолютним благом: вони створюють нові можливості для контролю й маніпуляції масовою свідомістю у внутрішній політиці й нові ефективні засоби міждержавного протидіювання, а, отже, і нові загрози для національної безпеки.

Разом з тим, відповідно на ці виклики може стати зростання соціальної активності, стимулювання й адаптація «захисних» механізмів соціуму шляхом орієнтації до ціннісних надбань власної культури, традицій з подальшим їх збереженням кожним наступним поколінням. Водночас, соціальні зміни, що відбуваються внаслідок становлення інформаційного суспільства, активізують політику держави в напрямку реформування

правових відносин. Правовою основою щодо збереження ідентичності в інформаційному суспільстві є закони та нормативно-правові акти, що спрямовані на утвердження національного самоусвідомлення та цивілізаційної єдності української нації. Так, у Доктрині інформаційної безпеки України визначено, що реальними та потенційними загрозами в соціальній та гуманітарній сферах є:

- поширення в засобах масової інформації невластивих українській культурній традиції цінностей і способу життя, культу насильства, жорстокості, порнографії,зневажливого ставлення до людської і національної гідності;
- тенденція до витіснення з інформаційного простору та молодіжної культури українських мистецьких творів, народних традицій і форм дозвілля;
- послаблення суспільно-політичної, міжетнічної та міжконфесійної єдності суспільства;
- відставання рівня розвитку українського кінематографу, книговидання, книгорозповсюдження та бібліотечної справи від рівня розвинутих держав [1].

Також Стратегія Національної безпеки своїм положенням відмічає посилення негативного зовнішнього впливу на інформаційний простір України, що загрожує розмиванням суспільних цінностей і національної ідентичності. Завданнями визначає захист таких життєво важливих інтересів, як збереження і розвиток духовних і культурних цінностей українського суспільства, зміцнення його ідентичності на засадах етнокультурної різноманітності [3].

Отже, входження нашої країни в інформаційний простір неминуче супроводжується як позитивними тенденціями, так і загрозами подальшого розвитку держави. Це, насамперед, проявляється в інтеграції українського суспільства у світовий мультикультурний простір, поширенні невластивих українській культурній традиції цінностей і способу життя, що, в свою чергу, поглиблює кризу національної ідентичності.

«Звісно ми не хочемо, щоб людство еднав лише Інтернет, – наголошує Василь Кремень, – без жодної системи цінностей, без жодних фільтрів, без жодної концепції смислу, альтернативної бізнесовій, і без жодного альтернативного погляду на людей, інакшого від трактування їх як споживачів, що шукають найнижчу ціну» [2, с. 284]. Людей еднали і еднають передовсім національно-культурні елементи: ідеали, вартості, символи, традиції, які передає класичний університет від покоління до покоління. Вони слугують основою національної ідентичності людей, гідності та самоповаги. Тож лише завдяки підвищенню національної самосвідомості громадян, відродженню духовних цінностей, виробленню державницької ідеології Україні можливо відповісти викликам інформаційного суспільства, не втративши національної ідентичності.

Список використаної літератури

1. Доктрина інформаційної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 8 липня 2009 року № 514/2009 // Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/9570.html>
2. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі : моногр. / В. Г. Кремень; АПН України. - К. : Т-во Знання України, 2010. – 520 с.
3. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 12 лютого 2007 року № 105/2007 // Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>.

Олещенко Вероніка Юліанівна,

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України

ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ: ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ СУСПІЛЬСТВА

На сьогоднішній день, в сучасних реаліях становлення та розвитку науки державне управління, поряд із іншими проблемами, на нашу думку вагомого значення набуває проблема соціальної та правової необізнаності та впливу його негативного характеру на розвиток державного управління.

Соціальні права людини займають важливе місце в системі конституційних прав людини. Але попри їх значимість та багатоманітність, соціальні права залишаються найменш забезпеченою групою прав. Аналізуючи таку ситуацію, можна дійти висновку, що основними причинами існування такої проблеми є взаємозалежні прогалини на законодавчому та виконавчому рівні. В умовах розвитку правової держави, основною гарантією нормального існування суспільства і держави є верховенство закону в усіх сферах життя, а основні права особи та її соціальна безпека складають зміст свободи, заснованої на законах, які приймаються і піддаються зміні законним шляхом [1, С.50]. Наявність того чи іншого нормативно-правового акта в відповідній сфері передбачає повноцінне регулювання даного питання, а також повне підпорядкування органів державної влади та суспільства.

На сьогоднішній день в законодавстві України відсутнє закріплення офіційної інтерпретації поняття «соціальні права», що також має свій вплив на розбіжність поглядів у цьому питанні науковців. Відсутність закріпленого тлумачення на законодавчому рівні ускладнює, а в деяких випадках робить неможливим повноцінне забезпечення реалізації гарантій соціальних прав на рівні органів виконавчої влади. Похідною проблемою є соціальна необізнаність людей про свої права та межі їх реалізації, а також про питання пов'язані з їх забезпеченням та захистом.

В наукових колах існує велика кількість досліджень стосовно формулювання сутності поняття соціальні права. Дані дослідження можна сформувати в групи, які охоплюють схожі інтерпретації розуміння. До першої групи слід віднести підходи, які під соціальними правами розуміють право людини, яке відповідає інтересам особи, є законодавчо закріплене і існує для забезпечення людини їй необхідних благ. Слід зазначити, що дані підходи поділяють права на громадські та конституційні. До другої групи належать підходи, які інтерпретують соціальні права як відповідні можливості людини. В третій групі підходів акцент робиться на безпосередній участі держави в реалізації можливостей людини соціальні блага. До четвертої групи підходів належать ідеї, стосовно яких соціальні права є способами забезпечення, а також становлять конституційно-правовий інститут.

Враховуючи різні термінологічні концепції, на нашу думку, можна зробити висновок, що соціальні права – права, на які людина має безпосереднє право, що виражається у можливості набуття соціальних благ, володінні, користуванні й розпорядженні ними та їх захисті або вчиненні певних дій у цій сфері, а також у забезпеченні належних соціальних умов життя шляхом гарантування та забезпечення цих прав з боку держави.

Узагальнюючи різні підходи до визначення соціальних прав, доходимо висновку про те, що предметом соціальних прав у широкому розумінні цього поняття є права людини у системі загальносуспільних відносин, таких як: економічні, соціальні, політичні, духовні.

Поняття соціальні права у його вузькому розумінні охоплюють права людини у сфері соціальних відносин, що складаються з приводу розподілу соціальних ролей та статусів.

Список використаної літератури

1. Скакун О.Ф.. Теорія держави і права : [підручник] / О. Ф. Скакун ; [пер. з рос.]. – Харків : Консул, 2006. – 656 с.

Олещенко Віктор Миколайович,

*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президентові України*

СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК ЯК АГЕНТ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Взявши курс на зміцнення ринку та демократії, Україна після розпаду СРСР вступили в перехідний період, в ході якого їй доводиться постійно корегувати свою політику, прямо або опосередковано порівнювати результати проведених реформ, а також спільно вирішувати найбільш гострі питання міждержавних відносин[2, С. 59-70], тим часом переживаючи складний період, якому притаманні інституціональна невизначеність і пошук ефективних моделей стратегічного розвитку.

Україна після здобуття незалежності вимірювала різні формати політичного розвитку, цей процес продовжується і в сучасних умовах. В разі приходу до влади опозиції, ситуація перманентно змінюється у протилежний бік та знову ж таки викликає обурення з боку тих хто зазнав поразки. Такі дії політичної еліти призводять до зміни класичного поняття системи стримувань і противаг, та не зважаючи на недоліки цього процесу все ж за його допомогою здійснюється певний контроль влади.

Російська дослідниця О.В. Гаман-Голутвіна пропонує два стійких типи суспільного розвитку, кожному з яких властиві свої особливості елітотворення, а саме - мобілізаційний та інноваційний типи розвитку. Мобілізаційний тип розвитку являється своєрідним способом вирішення протиріччя між цілями держави та інтересами економічних суб'єктів, можливості яких не відповідають масштабу цілей держави. Основними характеристиками мобілізаційного типу розвитку є: жорстка ієрархізація державою цілей і завдань суспільного розвитку, котра заснована на примусі та насильстві по відношенню до групових і особистих інтересів; висока централізація та бюрократизація системи управління, необхідна щоб мобілізувати всі ресурси для досягнення основних цілей; перевага політичних чинників над економічними; панування адміністративного апарату над економічною елітою [1, С.33-40]. Даний тип розвитку створює відповідну модель елітотворення, яка є інструментом вирішення особливих завдань в умовах обмеженої кількості ресурсів. Тож внутрішньо-елітні взаємини регулюються не формальними правилами і нормами, а за допомогою механізму «чистки», який періодично використовує верховна влада, з метою власного зміцнення та попередження спроб здійснення державного перевороту.

Інноваційний тип розвитку припускає певну відповідність між поставленими завданнями та наявністю ресурсів необхідних для забезпечення цих цілей. В його основі лежить принцип випереджаючого інвестування в розвиток економіки. Тож при використанні даного типу розвитку економічні фактори домінують над політичними. Економічна еліта багато в чому визначає склад політичного класу, надаючи підтримку тим представникам, які допомагають створювати та розвивати нові сектори економіки. Держава створює політичні та адміністративні умови для розвитку економічних суб'єктів

та інноваційних процесів у суспільстві, обмежуючи свою участь в економіці, надаючи значну свободу дій та фінансуючи інноваційні проекти економічного класу.

Мобілізаційний та інноваційні типи суспільного розвитку рідко зустрічаються в чистому вигляді. Тож здебільшого вони являються ідеально-типовими моделями, котрі на практиці зустрічаються у комбінованому вигляді, а саме мобілізаційно-інноваційні та інноваційно-мобілізаційні.

Згідно щорічних звітів американської правозахисної організації Freedom House, Україна має статус «вільної» країни, на відміну від держави-сусідки Росії, яка за даними цієї ж організації визнається авторитарної та невільної країни. Для отримання даних висновків даною організацією було проведено оцінку демократичного фону в Україні в період з 1999 року по 2010 (див. таб. 1 Оцінка демократичного фону в Україні), де рівень порушень визначається за семібальною системою, в якій 7 – найгірша оцінка [3].

Таб.1. Оцінка демократичного фону України

	1999-2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Виборча система	3.5	4	4.5		4.5	3.5	3.25	3	3	3.5	3.5
Громадянське суспільство	4	3.75	3.75	3.5	3.75	3	2.75	2.75	2.75	2.75	2.75
Незалежні ЗМІ	5	5.25	5.5	5.5	5.5	4.75	3.75	3.75	3.5	3.5	3.5
Корупція	6	6	6	5.75	5.75	5.75	5.75	5.75	5.75	5.75	5.75
Загальний бал	4.63	4.7	4.92	4.71	4.88	4.5	4.21	4.25	4.25	4.29	4.39

Загальна оцінка демократичного фону в країні на протязі тривалого часу лишається незмінною, найкращі показники були продемонстровані в 2006 році, саме в цей період Україну віднесли до переліку «вільних» держав.

Щодо корупції, то ситуація за роки незалежності лишалася майже незмінно і лише за останні кілька років відбулись позитивні зрушення зумовлені прийняттям нового антикорупційного законодавства. Дослідження суспільних настроїв показують, що українське суспільство являється важливим важелем впливу в політиці, та його роль офіційно визнається владою. Проте недержавні організації, як і раніше страждають від застарілого законодавства та часто змушені шукати фінансової підтримки за кордоном.

Після розпаду СРСР напрямки розбудови державності України були зосереджені на створенні та розвитку демократії, що призвело до утворення значної кількості політичних сил та постійної заміни діючої влади опозиційними силами. Така ситуація дещо сприяла розвитку демократії оскільки політична еліта мала змогу оновлюватися і влада була під певним «контролем» народу, разом з тим ці умови сприяли виникненню протоеліти. В сучасних умовах до протоеліти можна віднести представників фінансово-промислових груп котрі спромоглись потрапити до політичної верхівки для того щоб відстоювати свої економічні інтереси.

У більшості європейських країн, які увійшли в третю хвилю демократизації, еліти продемонстрували вміння домовлятися та йти на компроміс, ніж українська еліта. Розколотий характер призвів суспільство до наступних результатів: зростанню соціальної

нерівності, корупції, соціальної напруженості, екстремізму, відчуженню еліти від суспільства. Звичайно за два десятиліття політичною елітою України зроблено багато корисних справ, однак, не можна забувати про наявність невирішених проблем в економічних та соціальних сферах, які не дозволяють консолідувати суспільство на засадах демократії та змушують еліти приймати деколи авторитарні методи здійснення влади з метою підтримки порядку і стабільності.

Список використаної літератури

1. Гаман-Голутвина О.В. Политические элиты России: Вехи исторической эволюции /Гаман-Голутвина О.В. - М.: РОССПЭН, 2006. – 240 с.

2. Неосоветское пространство: основные структуры, трансформация [Електронний ресурс]/ В.Л. Каганский // Материалы международного симпозиума «Куда идет Россия.. Социальная трансформация постсоветского пространства» - М.: Интерпракс, 1996. – с.59-70. – режим доступа: <http://ecsocman.hse.ru/text/19205335.html>

3. Офіційний сайт американської правозахисної організації Freedom House [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.freedomhouse.org>

Петрашенко Дар'я Володимирівна,

*аспірант кафедри філософії та методології державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

РОЗБУДОВА ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ ТА СТАНОВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Еволюція сучасного суспільства, в умовах докорінних соціальних перетворень в усьому світі, рухається у напрямі того типу соціуму, який достатньо точно характеризується поняттям “інформаційне суспільство”. Йдеться про становлення глобальної інформаційної індустрії, підвищення ролі знань і інформації в економічному і соціокультурному розвитку, появу нових форм демократії, структурні зрушення в зайнятості і в інших сферах життєдіяльності суспільства. У наші дні формуються абсолютно нові відносини в економічному, соціальному і духовному житті людей, які описуються поняттям “інформаційне суспільство”.

Проблеми та перспективи розвитку основних засад нового інформаційного суспільства слід розглядати у взаємозв'язку з вирішенням глобальних задач - розбудови економіки знань та становлення суспільства знань, що й обумовлює актуальність даної роботи.

Серед вчених, які зробили значні внески в розвиток зазначеної проблеми, такі вітчизняні й зарубіжні дослідники, як В. М. Гєєць, В. П. Семиноженко, Л. І. Федулова, Л. В. Юрковська, В. Л. Макаров та ін.

Поняття «економіка знань» є одним із найбільш багатограних, уживаних у різних контекстах і з різними навантаженнями щодо його значення. Ця категорія має не одне значення. Насамперед, вона містить у собі елементи, що стосуються сектора народного господарства, у якому відбувається і виробництво, і обробка знань, і управління ними.

У сучасному суспільстві потрібно досягти розуміння того, що сектор знань - машина для вирішення проблем. Потік проблем різноманітний і інтенсивний, тому організація сектора знань повинна бути гнучкою і динамічною.

Економіка знань має три принципові особливості. Перша - дискретність знання як продукту. Конкретне знання або створене, або його немає. Не може бути знання наполовину, або на одну третину. Друга особливість полягає в тому, що знання, коли

створені, доступні всім без винятку. І, нарешті, третя особливість знання: за своєю природою - це інформаційний продукт, а інформація після того як її спожили, не зникає, як звичайний матеріальний продукт.

Як показують дослідження, в інфраструктуру економіки знань входять такі основні складові та драйвери розвитку: ефективні державні інститути, що реалізують високу якість життя; високоякісна освіта; ефективна фундаментальна наука; ефективний науково-технічний венчурний бізнес; високоякісний людський капітал в його широкому визначенні; виробництво знань і високих технологій; інфраструктура реалізації та трансферу ідей, винаходів і відкриттів від фундаментальної науки до інноваційних виробництв і далі - до споживачів. Для економіки знань характерні високий індекс економічної свободи, розвинені громадянське суспільство і демократія, суспільство знань.

Зокрема суспільство знань (Knowledge society, К-суспільство) стрімко завойовує світ. Масове виробництво і розповсюдження знань обіцяють за історично короткий відрізок часу змінити його і, ймовірно, це відбудеться протягом життя декількох поколінь. Бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій як потужних інструментів для роботи з інформацією і знаннями суттєво прискорює ці зміни.

Концепція формування суспільства знань з'явилася на рубежі останніх століть, коли інформація стала набувати якісно нової форми гармонізованих, осмислених знань, а важливого значення, окрім типу "як діяти?", набуло знання типу "як співіснувати?", з урахуванням інтересів оточуючих, злагодженням внутрішніх та зовнішніх суперечностей суспільства.

Як показують дослідження, в емпіричному вимірі суспільство знань постає перед нами за основними сферами виробництва в таких пропорціях: сільське господарство - 5%, промисловість - 15%, сфера послуг (у тому числі інформаційних та знанневих) - 80%, з подальшою перспективою розподілу 1:9:90. Щодо України, то нині вона має такий розподіл: сільське господарство - 19%, промисловість - 54%, сфера послуг - 26%. Подібно до європейських держав, у нас також відбуватиметься збільшення третього сектора, значне скорочення другого і майже повне зникнення першого.

Можна сказати, що модель "суспільства знань" - це, власне, те ж саме інформаційне суспільство, якісно збагачене духовним та інтелектуальним потенціалом людства. У такому суспільстві знання рухає економіку, сприяє розвитку продуктивних сил і моральному вдосконаленню суспільства. Знання стає джерелом багатства і процвітання на рівні особистостей, підприємств (установ), регіонів, країни в цілому. Ідеологія суспільства знань ґрунтується на таких постулатах: справжній соціальний і економічний прогрес та успіх можливі лише на принципово нових знаннях, нових технологіях і методах їх прискореного освоєння в суспільному виробництві, лише зростання виробництва та продаж знання місткої продукції на внутрішньому й зовнішньому ринках можуть забезпечити високу зайнятість кваліфікованих працівників, гідний рівень прибутків; вихід на міжнародний ринок із високотехнологічною продукцією набагато ефективніший, ніж інші види зовнішньоекономічної діяльності; турбота про набуття нових знань і розробку нових технологій повинна стати загальною справою держави і підприємств усіх форм власності, але за державою має залишатися загальна координація інноваційного процесу.

Список використаної літератури

1. Гесць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / Валерій Михайлович Гесць ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2009. – 864 с.

2. Ривьер Ф. Устойчивое разнообразие в обществе знаний: возможности и вызовы // ЮНЕСКО между двумя этапами Всемирного саммита по информационному обществу: Труды международной конференции: (Санкт-Петербург, Россия, 17 – 19 мая 2005 г.). М., 2012. С. 21-26.

Попова Леся Олександрівна,

аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ

Прийняття рішення – це результат вибору із сукупності доступних альтернатив. Тобто даний процес включає в себе багато різних елементів, але неодмінно в ньому присутні такі елементи, як проблеми, цілі, альтернативи і рішення – як вибір альтернативи. Даний процес лежить в основі планування діяльності організації, а саме наборі рішень по розміщенню ресурсів і напрямку їх використання для досягнення цілей.

Сьогодні інформаційні технології надають можливість забезпечення різних типів зв'язків для швидкого збору, реєстрації та актуалізації інформації, проведення аналізу, оброблення даних та підтримки прийняття ефективних управлінських рішень. Особливого значення застосування інформаційних технологій набуває у органах державного управління, де створені на їх основі інформаційні системи дозволяють істотно підвищити ефективність роботи з інформацією, а також створення гнучких управлінських механізмів роботи.

Приймаючи рішення керівники стикаються зі складністю вибору із необхідністю розгляду множини альтернативних варіантів дій. Для оцінювання варіантів використовуються знання фахівців, складні аналітичні розрахунки, наукові дослідження, засоби сучасних інформаційних технологій. Враховуючи це, неодноразово висловлювалася думка, що для забезпечення потреб управління в органах державної влади необхідно використовувати інформаційні системи нового покоління, які нададуть можливість здійснювати ефективне управління, координацію діяльності, швидко знаходити інформацію про зміни внутрішнього стану та в зовнішньому економічному середовищі, відслідковувати тенденції, мати їх зручне відображення, а також оцінювати ефективність управлінських рішень, забезпечать високий рівень надійності, несуперечливості інформації, а головне – можливості підтримки прийняття рішень в умовах швидких змін економічного середовища. Саме активна інтеграція України в світову економічну систему, що породжує особливі умови функціонування таких організацій, зумовлює необхідність використання сучасних інформаційних систем і технологій. Для вирішення цього пропонується використовувати інтелектуальні компоненти в системах підтримки прийняття рішень, що підсилять їх функціональність.

До інформаційних систем нового покоління належать:

- системи підтримки прийняття рішень (СППР) – це інтерактивна комп'ютерна система, яка призначена для підтримки різних видів діяльності при прийнятті рішень. Сучасні СППР – це системи, що максимально пристосовані до розв'язування задач щоденної керівницької діяльності, і є інструментом, що покликаний надати допомогу тим, хто вирішує. Основним елементом таких систем є підтримка прийняття управлінських рішень, оскільки від їх виваженості залежить ефективність управління, а отже, і управління організацією в цілому, тим більш доцільним є запровадження інтелектуальних систем прийняття рішень у практику діяльності організацій. Інтерес до СППР, як інструментарію підвищення ефективності праці, постійно зростає ;

- інформаційні системи, побудовані на штучному інтелекті (інтелектуальні АС). Штучний інтелект — це створені людиною системи на базі ЕОМ, що імітують розв'язування людиною складаних творчих завдань. Розрізняють три види інтелектуальних АС:

1. інтелектуальні інформаційно-пошукові системи (системи типу «запитання — відповідь»), які в процесі діалогу забезпечують взаємодію кінцевих користувачів — непрограмістів з базами даних та знань професійними мовами користувачів, близьких до природних;

2. розрахунково-логічні системи, які дають змогу кінцевим користувачам, що не є програмістами та спеціалістами в галузі прикладної математики, розв'язувати в режимі діалогу з ЕОМ свої задачі з використанням складаних методів і відповідних прикладних програм;

3. експертні системи, які дають змогу провадити ефективну комп'ютеризацію областей, у яких знання можуть бути подані в експертні та описовій формі, але використання математичних моделей утруднене або неможливе.

В Україні найпоширенішими є експертні системи.

Як свідчить практика в органах державного управління України, впроваджуються автоматизовані системи, які здійснюють лише інформаційну й технічну підтримку внутрішніх дій та практично не використовують інтелектуальні системи прийняття рішень у своїй діяльності. Але досвід організацій, що використовують такі системи свідчить про високу ефективність таких систем.

Враховуючи викладене можна зробити висновок, що оскільки прийняття управлінського рішення є динамічним процесом та керівники, що приймають рішення, постійно стикаються з проблемами пошуку інформації, із затримкою зворотного зв'язку стосовно результатів пошуку, неоднозначністю та неструктурованістю отриманих результатів, є необхідність використання сучасних інформаційних систем та технологій.

Список використаної літератури

1. Інформаційні системи та технології в економіці / Укладач: Кельдер Т. Л. – ЗДУ, 2002.
2. Лодон Дж., Лодон К. Управление информационными системами: 7-е изд. / Пер. с англ. под ред. Д. Р. Трутнева. — СПб.: Питер, 2005. — 912 с.
3. Олійниченко О.М. З'ясування потреб в інформації для формування інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень // Наукові праці Національного університету харчових технологій. - 2009. - № 31. - С. 65-66.
4. Ситник В.Ф. Інформаційні системи і технології в економіці. – К., 2002.
5. Ситник В.Ф.- Системи підтримки прийняття рішень: навч. пос.-К:КНЕУ.2004р.-614с.
6. Степаненко О. П. Сучасний підхід до інформаційної підтримки банківської діяльності / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення сталого розвитку банківської діяльності» (11 жовтня 2007 р.) — К.: КНЕУ, 2007. — С. 256—258

Попова Тетяна Леонідівна,

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України

СОЦІАЛЬНЕ ЗАЛУЧЕННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні найбільший соціальний успіх супроводжує ті країни, в яких відбувається активний розвиток процесу інформатизації. Головним чинником суспільних змін стає виробництво та використання інформації, яка перетворилась у найважливіший фактор соціального розвитку суспільства.

Саме процес інформатизації є ключовою умовою соціального залучення. Під впливом інформатизації відбувається належний розвиток особистості, її здібностей та самореалізація потенціалу. Це, в свою чергу, дозволяє людині приймати активну участь у всіх сферах суспільного життя, що і є головною метою соціального залучення.

Підкреслимо, що соціальне залучення є засобом людського розвитку. Процес соціального залучення передбачає виявлення основних причин соціального відторгнення (виключення) з метою їх подальшого усунення і забезпечення участі й доступу до ресурсів та можливостей.

Безумовно, в цьому процесі головну роль відіграють інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ), адже глобальна інфраструктура ІТ стає технологічним підґрунтям для дедалі глибших трансформацій у повсякденному житті людей та суспільств. Крім небачених раніше можливостей для підвищення матеріального добробуту людства, сучасні інформаційні технології спричинили появу й інтенсивне поширення принципово нових моделей соціальної інтеграції, комунікації, суспільно-політичної активності, способу життя, освіти тощо [1, с. 7].

У розвинених країнах величезний потенціал соціокультурної складової процесів інформаційної «технологізації» вже давно усвідомлений не тільки на науково-експертному, а й на політичному рівнях.

Так, Британська ініціатива «Інформаційні технології для всіх» забезпечує 3000 інформаційних центрів по всій країні, в яких люди можуть освоювати комп'ютерні технології. Проект створення центрів навчання ІКТ було націлено на відкриття 700 навчальних центрів в неблагополучних співтовариствах. Британський уряд вклав 252 млн. фунтів у створення цієї мережі [4, с. 94].

У Великобританії Національною комісією з соціального відторгнення було зазначено, що:

- доступ до ІКТ може суттєво змінити ситуацію на краще і зробити свій внесок в оновлення співтовариств; це допомагає людям розвивати в собі такі якості як впевненість і самооцінка, а також дозволяє громадянам публікувати та транслувати свої думки та ідеї;

- ІКТ можуть зменшити відчуття самотності і соціальної ізоляції. «З веб-камерою літнім людям легше виживати в сучасному суспільстві. Їм легше спілкуватися з іншими людьми, і це зменшує відчуття самотності. В той же час їм простіше перебувати під наглядом соціальних працівників, що збільшує їх почуття захищеності»;

- Інтернет може зменшити ізоляцію менш мобільних груп населення, наприклад, мусульманок-іммігрантів або одиноких матерів. За допомогою електронної пошти вони можуть бути на зв'язку з рештою світу [3, с. 864].

Британська група з формування програм в сфері соціального залучення і ІКТ висловила таку думку: «Люди, які використовують ІКТ, отримують право на проведення кампаній і участь у демократичному процесі; вони можуть впливати на процеси прийняття рішень, які їх стосуються» [3, с. 865].

Отже, ІКТ можна розглядати як важливий каталізатор для вирішення безлічі проблем, пов'язаних з відторгненням в економічній, соціальній і політичній сферах, адже:

- ІКТ посилюють соціальні зв'язки з допомогою формування віртуальних спільнот, в яких люди спілкуються один з одним. Електронна пошта та Інтернет створюють можливості для легкого соціального спілкування;

- ІКТ - інструмент для підвищення рівня участі у прийнятті рішень і політичних процесах на місцевому рівні;

- ІКТ призводять до підвищення рівня залучення до економічного життя; навчання людей навичкам ІКТ посилює їх позиції на ринку праці. Зараз вже широко поширена думка, що навчання людей, що знаходяться в стані відторгнення, навичкам ІКТ може серйозно підвищити їх шанси на реінтеграцію на ринку праці;

- розвиток ІКТ створює передумови для підвищення культурного рівня (доступ до мережах до скарбів бібліотек, музеїв і т.д.) тощо.

Зазначимо, що і в Україні відбувається інтенсивна інформатизація більшості сфер людського життя та діяльності, а це є запорукою того, що новітні інформаційні технології невдовзі стануть визначальними чинниками соціально-економічного та інтелектуально-духовного розвитку українського соціуму.

Але в нашій країні і досі лишається проблема недостатнього доступу до публічної інформації. Не маючи доступу до достовірної інформації, пересічні українці, насамперед вразливі групи населення, не мають можливості ефективно брати участь у процесах прийняття рішень, що впливають на їх життя. Також засоби масової інформації не завжди є вільними, що може обмежити доступ до об'єктивної та неупередженої інформації. З метою подолання зазначених проблем в Україні поступово відбувається реформування системи доступу до публічної інформації. Нові Закони України «Про доступ до публічної інформації» та «Про інформацію», що ухвалені Верховною Радою України, набули чинності у травні 2011 року, суттєво спрощують доступ громадян до інформації органів влади та місцевого самоврядування, уніфікують порядок акредитації журналістів, прискорюють строки отримання відповідей на запити тощо [2, с. 38].

Таким чином, інформатизація має величезний вплив на розвиток суспільства. Наше суспільство стає інформаційним, а звідси впливає, що воно стає більш цивілізованим, більш розвиненим, більш освіченим, будь-яка людина може отримати доступ до практично необмежених обсягів інформації. В свою чергу, доступ до інформації є основним інструментом підвищення прозорості й підзвітності та сприяння досягненню цілей соціального залучення.

Список використаної літератури

1. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К. : НІСД. – 2010. – 64 с.

2. Національна Доповідь про людський розвиток «Україна: на шляху до соціального залучення» [Електронний ресурс] / [Е. Лібанова, Ю. Левенець, О. Макарова та ін.]; незалежне видання Програми розвитку ООН в Україні, 2011. – 124 с. - Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2011_Ukr.pdf.

3. *Van Winden W.* The End of Social Exclusion? On Information Technology Policy as a Key to Social Inclusion in Large European Cities [Електронний ресурс] / Willem Van Winden // *Regional Studies*. - 2001. - Vol. 35:9. - P. 861–877. - Режим доступу: www.sp.upcomillas.es/sites/ginvinterfacultativo/Biblioteca%20de%20documentos/1/Mawson%20The%20end%20of%20social%20exclusion.pdf. – Назва з екрана.

4. *Silcock R.* What is e-government? / R. Silcock // *Parliamentary Affairs*. – 2001. - Vol. 54. - P. 88–101. – Режим доступу: <http://pa.oxfordjournals.org/content/54/1/88.abstract>.

Пунгтов Сергій Олексійович,

аспірант кафедри інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президентові України

ВПЛИВ МОРАЛЬНОГО ФАКТОРУ НА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Якщо розглянути будь-яку країну, то виявимо, що на характер її суспільного ладу впливають основні фактори соціальні, політичні та економічні. Причиною різниці устроїв можна виявити у потязі людини знайти відповідь на природу власного походження. Ідеї і переконання про походження, природу і долю людини призвели до узагальнених поглядів у системах цінностей та ідеологій, сформованих під впливом конкретних досвідів різних середовищ суспільств, в яких вони виникали та існували. З цим і пов'язані розбіжності у трактуванні минулого і конфлікти ідеологій, а не відмінностями в уявленні про прагнення і устремління людини чи устроїв суспільства. Прагнення в незалежності від впливів факторів на формування різних суспільств збігалися, а це способи досягнення та витоки: свободи, справедливості, достатки, рівності можливостей і благ, рівність перед законом, у статусі й становищі, заперечення привілеїв. На основі виключних ідей сформувалися світогляди і, як результат, цінності, що вплинули на появлення різних форм політичного та економічного правління.

Одна з відповідей на питання природи власного походження це те, що людина походить від певної неприродної сили – творіння Волі Божої. У процесі такого творіння людина наділялася різними властивостями та рисами і в результаті з різною поведінкою, яка серед людей оцінюється за шкалою “добра”, “погана” або “одна і друга”. З цим сформувалось основна думка, що метою “цивілізованого” суспільного ладу є викорінення або зміни за допомогою освіти і запровадження обрядових принципів, притаманних природі людини – зло, та пробудження за допомогою законів моралі, рекомендацій, обіцянок винагород, загрози покарання – добра. Метою ж існування стало прагнення проникнути у таємницю світобудови, досягнути волі Творця, віднайти справедливий лад і кодекс поведінки для того, щоб зрозуміти, що таке добро і що таке зло, що справедливо і що несправедливо. В результаті джерело моралі перебуває поза людиною, є предметом не вільного її вибору, а інтерпретацією Божих намірів.

Прийшовши до висновку, що забезпечити “справедливе” або “правильне” життя можна лише особистими зусиллями та заслугами, призвело до зосередження на власній персоні, а об'єктивним для кожного стало те, що кожен індивідуум унікальний. Пріоритет надається особі, її розвитку та її самореалізації. Особлива увага приділяється своїм життєвим потребам і прагненням. Як результат – кожен шукає шляхи самоутвердження та самовираження, а мірилом результату стало досягнення інших. Причому суспільне благо розглядається як побічний продукт прагнень індивідуума до самореалізації, а саме суспільство повинно бути їм підпорядковане, створювані інституції спроектовані так, щоб вони служили інтересам індивідуумів, сприяли задоволенню реалізації їх прагнень.

Такі цінності сформували значення, що надається людям в суспільстві та тип взаємин між ними, що відображаються в системі економічних відносин, яка виправдовує капіталістичний спосіб життя. Головною метою при цьому, є відтворення багатства з ефективним його використанням і задоволенням індивідуальних потреб, яке здобувається через напружену, самовіддану та дисципліновану працю з раціональним використання енергії на всіх рівнях суспільства. Одна з ознак цієї економічної системи – максимізація

прибутку, як основний критерій оцінки ефективності приватного підприємства, що ґрунтується на прибутковій, як винагороді за діяльність вкладання капіталу.

Недолік цієї ознаки в тому, що прибуток – це різниця між витратами та винагородою, а для подальшого розвитку та зростанню виробництва необхідно збільшувати та вкладати цей надлишок. Частіше за все це відбувається за рахунок зменшення заробітної платні та збільшення ціни на вироблений товар. Цей процес збільшує різницю між бідними та багатими.

Інша структурна особливість – приватна власність, яка обґрунтовується правом кожного на власність та слугує основною винагородою тим, хто ефективно використовує фактори виробництва, а кожна людина, що докладає зусилля для створення майна, може перетворити його на приватну власність. Недолік цієї ознаки в тому, що такий процес призводить до накопичення багатства у меншого кола людей, зменшуються купівельна спроможність населення, а отже і стимули у інвестуванні товарів широкого вжитку. Негативному процесу сприяє те, що одним товарам та послугам надається більша увага, а інші можуть, навіть, зникати.

Ще одна особливість – це вільний ринок, за нормального функціонування якого молоді та енергійні люди за свої сили і вміння одержують набагато більшу платню в порівнянні з хворими, менш компетентними або людьми похилого віку, оскільки вони можуть набагато менше запропонувати ринкові. Крайня форма розподілення ресурсів таким шляхом обумовлює безробіття, значну матеріальну та соціальну нерівність. Отже така економічна система потребує втручання у свої механізми з боку держави для усунення її негативних наслідків. Але ця система, в більшості випадків, функціонує у формі правління в якій існує одна правляча партія та опозиція. Їх діяльність, через умови функціонування, зводиться до загравання з народом, підтримкою своєї популярності, через бажання виграти наступні вибори, що призводить до меншого застосування раціональних заходів, а поза увагою залишаються проблеми, зумовлені економічною системою. Іншою умовою невтручання з боку держави в регулювання недоліків економічної системи є те, що відомі механізми регулювання попиту та пропозиції шляхом збільшення або зменшення в обігу грошей, податків та процентних ставок на кредити є політично невідповідними та негативно впливають на імідж правлячих сил. Тому раціональнішим для них є виправдання економічної та соціальної нерівності, ніж проведення необхідних реформ. В результаті розповсюджена система управління здобуває характерні негативні риси якій властиво: накопичення багатства у меншого кола людей, збільшення різниці між багатими та бідними, соціальна нерівність. Коли країни спрямовують зусилля на розвиток інформаційного суспільства, ці негативні риси проявляються з новою силою.

Країнам, яким властива форма економічного та політичного правління зазначеного вище, мають проблеми в розвитку інформаційного суспільства як раз через те, що негативні риси притаманні цьому устрою суперечать основам, які необхідні для розвитку інформаційного суспільства. Накопичення багатства у меншого кола людей та збільшення різниці між багатими та бідними, тобто нерівномірний розподіл матеріальних благ, розширює цифрову прірву та спричиняє розрив у розвитку “інформаційному розриву”. Морально виправдана соціальна та економічна нерівність, виправдовує нерівномірний доступ до інформації, що не прийнятно для інформаційного суспільства. Зосередженість одними товарами і послугами та мала увага до інших, призводить до того, що увага більшості людей концентрується лише на обраних темах та втрачається увага до інших, які також мають значимість і, як наслідок, зменшується культурне різноманіття, що також не властиво інформаційному суспільству.

Для розвитку відкритого для всіх інформаційного суспільства, в якому б кожна

людина мала можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, вільного доступу до них, користуватися і обмінюватися ними, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя, необхідно зробити відповідну переоцінку цінностей. Це вплине на зміну економічних відносин та позбавить її негативних рис, неприйнятних для розвитку інформаційного суспільства.

Список використаної літератури

1. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств. Дорогокази в майбутнє, 3 изд. – К.: Пульсари, 2009. – 248 с.
2. Грицяк Н. Гуманітарна складова інформаційного суспільства // Дні інформаційного суспільства – 2012: Матеріали наук.-практ. конф. за між нар. участю. – К: Салютис, 2012, – С. 169-170.
3. Калініна Л. Інформаційний менеджмент як фактор розвитку інформаційного суспільства // Дні інформаційного суспільства – 2012: Матеріали наук.-практ. конф. за між нар. участю. – К: Салютис, 2012, – С. 170-172.

Рудисва Вікторія Юрївна,

*завідувач сектору взаємодії зі ЗМІ, громадськістю та міжнародними організаціями
Державної інспекції України з питань праці, аспірант кафедри інформаційної політики
та технологій Національної академії державного управління при Президентові України*

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В епоху активного розвитку інформаційного суспільства одним із пріоритетних напрямів державної комунікативної політики є побудова позитивного іміджу держави. Враховуючи швидкість, із якою розповсюджується інформація по всьому світу, у даному контексті основним завданням є ефективне просування інформації про державу, яка б гарантувала успіх у забезпеченні реалізації національних інтересів як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. У цьому контексті особливо важливою є форма подачі інформації про державу, структура цієї інформації, смислове навантаження. Саме для реалізації цих завдань спеціалісти зв'язків з громадськістю підкреслюють важливість застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій при формуванні та забезпеченні підтримки позитивного іміджу держави.

Понятійне поле терміну «імідж держави» є комплексним і складається з елементів теоретичної бази таких суспільствознавчих наук, як політологія, психологія, соціологія тощо. Тому існує значна кількість тлумачень даного поняття. Але основою у даній проблематиці є імідж як такий.

Згідно Нового словника іноземних слів, імідж – це цілеспрямовано сформований образ певної особи, явища чи предмета, який підкреслює певні ціннісні характеристики й покликаний здійснити емоційно-психологічний вплив на когось з метою його популяризації, реклами тощо. Імідж – це візуальна привабливість особи [1, с. 121].

У нинішньому значенні термін «імідж» виокремлено З. Фройдом. На його думку, імідж – це не стільки реальний образ людини чи предмета (Суб'єкт), скільки ідеальний образ (Відмінний Суб'єкт), який відрізняється від реального [1, с. 126].

Англійсько-російський економічний словник слову «image» надає переклад «престиж, репутація (фірми)» [2, с. 310].

Український дослідник В. Королько розглядає імідж, як уявлення, що цілеспрямовано формується в масовій свідомості за допомогою публіситі, реклами та пропаганди.

Основою для створення іміджу він визначає стереотипи, які закладені у свідомості людини, та які з часом корегуються. Саме завдяки здатності стереотипізувати людина створює уявлення про явища та події, які формуються на основі вже відомих, набутих знань та отриманої нової інформації. Тому в буденному житті люди поводять себе однакою чи подібно, шаблононо. На основі цього створюються іміджі, які і відповідають уявленням багатьох [3, с. 295].

У політичному та фінансово-економічному словнику О. Сліпушко окрім загального тлумачення іміджу у двох значеннях, вирізняє також імідж державний та імідж політичний. Державний імідж він трактує як ідеологічний, соціально-психологічний образ, що обрамляє будь-які державні акти і є самоцінно всіх політичних інститутів, своєрідним політичним портретом. У свою чергу політичний імідж – це образ, що цілеспрямовано формується і покликаний справити емоційно-психологічний вплив на певних осіб [4, с. 105].

Одним із основних суб'єктів самопрезентування політичного іміджу виступає держава. У такому разі, на думку політологів А. Деркача та Е.Перелігіної, іміджем держави є віддзеркалення всієї системи цінностей (соціальних, моральних, політичних тощо) та ідеалів того суспільства, в якому вона функціонує [5, с. 103].

Зазначене вище твердження підкреслює важливість використання державою «м'яких» засобів забезпечення власних національних інтересів. Однією з їх принципів застосування є стимулювання спроможності держави бути впливовим суб'єктом міжнародних відносин, що дедалі більше залежить не лише від економічних чи військових можливостей, але й від її іміджу у міжнародному інформаційному просторі та здатності активно впливати на формування цього іміджу. Саме для реалізації цих завдань спеціалісти зв'язків з громадськістю використовують інформаційно-комунікаційні технології, зокрема публічну дипломатію.

Публічна дипломатія передбачає інформування громадськості про політику держави і популяризацію національних культурних цінностей, використовуючи як канали традиційної дипломатії, так і PR-технології впливу на громадську думку. Її основними складовими є роз'яснення політики країни, встановлення контактів з лідерами думки зарубіжних країн, культурні та освітні програми тощо. До реалізації публічної дипломатії залучаються неурядові організації та лідери думки. Її основною метою є створення привабливого іміджу країни на міжнародній арені та формування сприятливого інформаційного середовища для реалізації національних інтересів та цілей.

Для прикладу, основними напрямками публічної дипломатії країн Західної Європи є просування національної культури, міжнародне теле- і радіомовлення, розвиток туризму, освітні програми. Паралельно європейські країни створюють спеціальні програми та проекти, які допомагають лаконічно та виважено подавати основні моменти політики ЄС.

Одними з лідерів у сфері публічної дипломатії виступають Велика Британія та Німеччина. Публічна дипломатія Німеччини реалізується через інформаційні центри, теле-радіо службу та фонди. А британський уряд і надалі використовує інформаційні агентства для розповсюдження інформації із самого правлячого центру держави.

Публічна дипломатія як інформаційно-комунікаційна технологія надає можливість громадянам та незрезидентам отримувати інформацію про основні напрями державної політики, формувати громадську думку та реалізовувати зворотній зв'язок з органами державної влади.

З точки зору державного управління така технологія як публічна дипломатія інтенсифікує зворотній зв'язок та активність громадськості, що дає змогу активно

використовувати зазначену нову інформаційно-комунікаційну технологію для розвитку електронного урядування.

Список використаної літератури

1. Лунькова В. Феномен образу в загальній та соціальній психології // Соціальна психологія. – К., 2006. - № 3 (17).- С. 121-132.
2. Англо-русский экономический словарь / под ред. проф., д-ра экон. наук А.В. Аникина. - М.: Издательство «Русский язык», 1977. – 728 с.
3. Королько В. Основы Паблик Рилейшнз. – К.: Издательство «Ваклер», 2000. – 528 с.
4. Сліпушко О. М. Політичний і фінансово-економічний словник. – К., 1999. – 390 с.
5. Политическая имиджелогия / под ред. А.А. Деркача, Е. Б. Перелыгиной и др. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 400 с.

Серед Віра Ярославівна,

*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президентові України*

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Досвід проведення виборів та референдумів у незалежній Україні висвітлив проблему необхідності вдосконалення системи їх інформаційного забезпечення. При цьому актуальним є питання державної видавничої політики щодо організації проведення виборів.

Саме державна видавнича політика в галузі інформаційного забезпечення виборів в Україні повинна максимально сприяти наданню методичної допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо практичного застосування законодавства про вибори та референдуми, а також запобігання його порушення.

Серед існуючих проблем у цій сфері державотворення доцільно виокремити, передусім:

- нестабільність (часта змінюваність) виборчого законодавства;
- недоступність для ознайомлення рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які стосуються підготовки, організації та проведення виборів;
- змішування норм щодо інформування про вибори з ініціативи держави з передвиборною агітацією;
- відсутність ефективного державного механізму роз'яснення основних положень чинного виборчого законодавства.

Інформаційне забезпечення виборів уперше в історії вітчизняного виборчого законодавства виділено в окремий розділ у Законі України «Про вибори народних депутатів України», ухваленому 17 листопада 2011 року, розмежувавши його із передвиборною агітацією [1].

Відповідно до частини третьої статті 63 цього закону, органи державної влади, органи місцевого самоврядування при поширенні інформації про вибори зобов'язані дотримуватися достовірності, повноти і точності надання такої інформації.

Загальне інформаційне забезпечення виборів передбачає інформування виборців, зокрема, про:

- виборчі права громадян та способи їх здійснення і захисту;
- можливість та процедури перевірки включення себе та інших виборців до Державного реєстру виборців та списків виборців на виборчих дільницях;
- можливість та порядок зміни виборцю місця голосування без зміни виборчої адреси;

- адресу місцезнаходження окружної та дільничної виборчих комісій виборчої дільниці, до яких належить виборча адреса виборця;
- адресу приміщення для голосування, дату та час голосування;
- підстави та процедури отримання можливості голосувати за місцем перебування;
- процедуру голосування та спосіб заповнення виборчого бюлетеня;
- право на оскарження порушень своїх виборчих прав та способи здійснення цього права;
- відповідальність за порушення законодавства про вибори.

Положення закону, що визначають право виборців на доступ до різноманітної, об'єктивної та неупередженої інформації, потрібної для здійснення свідомого, інформованого та вільного вибору та до неупередженого та збалансованого висвітлення програм учасників виборчих перегонів незаперечно є важливим кроком уперед. Однак ці положення і надалі залишаються декларативними і не містять точного визначення «збалансованого висвітлення» та визначення процедур і державного органу, який відповідатиме за моніторинг дотримання встановлених норм закону [4, с. 24].

Проблемним у цьому питанні залишається змішування норм щодо інформування про вибори, яке здійснює держава з власної ініціативи, з нормами про агітацію, оскільки за своєю правовою природою поширення інформації про розміщення виборчих дільниць чи правила заповнення виборчого бюлетеня не є передвиборною агітацією. Однак на відміну від ситуації з регулюванням діяльності засобів масової інформації, питання розміщення норм щодо інформування носить, на думку багатьох фахівців, теоретичний характер, не створюючи проблем у практиці застосування. Водночас змішування норм про висвітлення виборчого процесу та агітацію має не лише теоретичний характер, але й створює серйозні проблеми на практиці [5, с.4].

Абсолютно відсутня і така складова інформаційного забезпечення виборів, як державна видавнича політика у виборчому процесі, що зумовлюється відсутністю дієвої державної політики у видавничій галузі загалом. Усі положення загального інформаційного забезпечення щодо роз'яснення виборчих прав громадян, способів їх захисту та реалізації, гарантованих Конституцією України, можуть і мають бути реалізовані видавничою галуззю, державна підтримка якої носить несистемний епізодичний характер загалом. Тематика книг, що потрапляють до переліку державного замовлення покликана виконувати низку важливих суспільних і моральних функцій, відтак держава повинна за допомогою замовлень ініціювати видання книг, що сприятимуть впровадженню та апробації новітнього українського законодавства, розвитку свободи слова, громадянського суспільства та демократичних виборів в Україні. Сюди ж варто віднести й абсолютну відсутність державного регулювання видання соціально необхідної літератури, яку відповідно до статті 1 Закону України «Про видавничу справу» від 5 червня 1997 року, N 318/97-ВР, віднесено до пріоритетних видів видань для забезпечення загальнодержавних потреб [2].

Аналіз статистичних відомостей державної програми «Українська книга» за 2012 рік, з огляду на проведення загальнодержавних виборів, не свідчить на користь державної видавничої політики у галузі інформаційного забезпечення виборчого процесу. Науково-популярна література з питань державотворення представлена лише одним виданням, інформаційна сфера – двома, які, як і у попередні роки, не присвячені виборчій тематиці [3]. І це в той час, коли державна видавнича політика в інформаційному забезпеченні поінформованості виборців та можливості доступу до різнобічної об'єктивної та неупередженої інформації як щодо кандидатів у депутати, так і щодо порядку організації виборчих процедур, має забезпечити здійснення ними свідомого вільного вибору.

Як бачимо, інформаційна політика держави у виборчому процесі, незважаючи на низку нових положень Закону України «Про вибори народних депутатів України», усе ж належним чином не врегульована. Про це свідчить і проведення останньої виборчої кампанії, і думки фахівців у галузі виборчого права, а також висновки спостерігачів.

На сучасному книжковому ринку спостерігається повна відсутність науково-популярних та просвітницьких видань з питань забезпечення виборчих прав і свобод, відповідальності посадових осіб за їх порушення та процедури оскарження порушених прав.

Список використаної літератури

1. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Про видавничу справу: Закон України від 5.06.1997, N 318/97-BP [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
3. Перелік книжкових видань, передбачених до випуску за програмою «Українська книга» на 2012 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2/ns/link1/FIN76972/html
4. Україна. Вибори до Верховної Ради 28 жовтня 2012 року. Остаточний звіт Місії зі спостереження за виборами ОБСЄ/БДПІІ. Варшава, 3 січня 2013 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/odihr/>
5. Шевченко Т. Інформаційне забезпечення виборів як новела законодавства про вибори. – Вибори та демократія. – 2013. – № 2(32). – С.4–8.

Столяр Лілія Семенівна,

*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президенті України*

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ВТІЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВЛАДИ

Зв'язок лідерства з проблемами політичної влади тісний і неопосередкований. Лідерством є такий різновид влади, яка здійснюється «зверху-вниз». Лідерство – це комплексне поняття, основане на вірі в лідера, підпорядкуванні, готовності людей йти за ним, і разом з тим передбачає генерування нових ідей, керування ними. Лідерство – це об'єктивна необхідність в організації спільної діяльності людей. Воно існує скрізь, де є групова, колективна діяльність [8, с. 147].

Становлення політичного лідера, ефективність і результати його діяльності визначає комбінація таких аспектів, як особисті риси лідерів (природні, моральні та професійні якості); ресурси та інструменти здійснюваної ним влади; ситуація, в якій він діє і яка впливає на його поведінку. Макс Вебер (1990) про обов'язкові об'єктивні ознаки перетворення індивіда на політичного лідера писав, що «кар'єра політика передбачає таку внутрішню радість, як почуття влади, почуття того, що тримаєш у своїх руках нерв історично-важливого процесу» [5, с. 303]. М.Вебер розробляє типологію політичного лідерства, в основу якої покладено легітимність влади (віру в законність існуючої влади). Проблеми взаємодієшення лідерства і влади досліджували, окрім М.Вебера, ще С.Вятр, Г.Лассуел, Р.Міллз, Г.Москва, В.Парето, Р.Такер.

Традиційне правління основане на встановленому порядку, авторитеті влади та вірі в святість традицій. Рационально-правове лідерство передбачає вибір політичного лідера за допомогою законних процедур, з наданням йому певних повноважень, за зловживання якими він несе відповідальність. Для харизматичного типу влади характерна сліпа покора, фанатична відданість послідовників лідеру. Якщо перші два типи мають об'єктивні основи

(традиції, закон), то харизматичному лідерству властивий особистісний характер. “Істотна відмінність харизматичного лідерства від інших типів полягає в тому, що традиційне і раціонально-правове лідерство функціонують у стабільних соціальних структурах, системах і пристосовані до вирішення насамперед повсякденних завдань, тоді як харизматичне лідерство виникає в період ломки суспільних структур, на крупних поворотах історії” (Н.П.Пищулін, С.С.Сокол, В.А.Фролов, 1992).

На думку Б.Кухти, Н.Теплоухової (1997), і авторитарні, і демократичні лідери прагнуть влади приблизно однаково, різниця лише в “методах її реалізації, інтелекті лідера, політичній культурі, меті та ідеалах, які він хоче досягнути. Суть залишається одна – прагнення до влади”. Якщо в авторитарних лідерів домінує примус, то у демократичних – переконання, перші виправдовують потяг до влади революціями, величчю чи месіанськими призначеннями, другі – великими реформами, захистом демократії та іншим.

Оцінюючи ступінь вітчизняної наукової розробки політичного лідерства, Л.Приходченко (2001) зазначає суттєві досягнення як в теоретичному, так і практичному вивченні політичного лідерства національного рівня. Проте дослідниця відмічає відсутність цілісної вітчизняної концепції політичного лідерства; теоретично невирішені багато проблем формування та функціонування політичного лідерства; бракує практичних досліджень сутності, природи, характерних рис національного лідерства в період становлення незалежності [11, с. 83].

Політичне лідерство – це “процес взаємодії між людьми, в ході якого наділені реальною владою авторитетні люди здійснюють легітимний вплив на суспільство (чи певну його частину), котра добровільно віддає їм частину своїх політико-владних повноважень і прав” (Г.Райт, 1994). Тобто, однією з найважливіших якостей влади є її легітимність. Влада, яка за способом формування та результатами діяльності відповідає вже існуючим суспільним нормам та цінностям, соціальним очікуванням, та є визнаною народом, вважається легітимною. Тому легітимною є така влада, з якою народ погоджується, в іншому випадку вона не легітимна. Тому “той, хто набуває хоч частину влади іншими шляхами ніж ті, що відповідають законам спільноти, немає права на те, аби йому підкорювалися, а відповідно, є не тією особою, на яку народ дав згоду” (Дж.Лок). Вебер (1990) виділяє дві “протилежні форми панування: панування через констеляцію інтересів; панування через авторитет”.

Легітимність не є дискретно-дихотомічною соціальною змінною, легітимність як емпіричне явище обумовлене груповими та індивідуальними інтересами, може набувати найрізноманітніших значень, проявлятися в будь-яких ступенях в залежності від міри значимості певної системи нормативів поведінки. Жоден сучасний політичний режим не може претендувати на абсолютну стовідсоткову легітимність. Тому зазвичай говорять про її наявність лише більшою чи меншою мірою, тобто про рівень, ступінь легітимізації влади. Так, В.О.Ачкасов, С.М.Єлісєєв та С.О.Лапцов (1996) вирізняють три рівні легітимності: нижчий – це легітимність конкретних посадових осіб та адміністрації; середній – легітимність політичної системи, включаючи конкретні політичні інститути та політичні ідеології; вищий – легітимність держави як незалежної політичної одиниці.

Сучасні західні науковці проблему легітимності кваліфікують як проблему “представництва і згоди”. Отже, легітимність пов’язана з природою політичного лідерства (Н.Аберкромбі, С.Хілл, Б.С.Тернер, 1997). Схема влади Парсонса, як і Вебера, розглядає владу на двох рівнях: як силу, могутність та її інституціональний аспект і авторитет. Д.Істон вважає, що легітимність – “це дифузія підтримки режиму”. Він виокремив власні різновиди легітимності: ідеологічну; структурну; особисту/персональну. Саме останній

тип легітимності може бути корисним у перехідні періоди, коли харизматичність особистості дає можливість змінити встановлені раніше норми і процедури.

Ряд характерних рис, потрібних в тому чи іншому обсязі для процедури легітимації, залишаються постійними і повністю відображені саме у веберівській структурі легітимації: харизма – традиція – закон. Отже, легітимність – це характеристика порядку, заснованого на повазі до певних норм, як емпіричне явище вона може проявлятися в будь-яких ступенях в залежності від міри значимості тієї або іншої системи нормативів поведінки.

Список використаної літератури

1. Аберкромби Н. Социологический словарь / Николас Аберкромби, Стивен Хилл, Брайан С. Тернер. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1997. – С.152.
2. Алексеева Т. Легітимність влади у період транзиту / Т.Алексеева // Політ. думка. – 1998. – № 3–4. – С.109–121.
3. Ачкасов В.А. Легитимация власти в постсоветском российском обществе / В.А.Ачкасов, С.М.Елисеев, С.А.Лапцов. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 125 с.
4. Блондель Ж. Политическое лидерство. Путь к всеобъемлющему анализу: Пер. с англ. / Жан Блондель. – М., 1992. – 135 с.
5. Вебер М. Избранные произведения / М.Вебер. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с.
6. Вопросы политического лидерства: Информ.-метод. сб. / А.А. Булавин, Н.Ф. Головатый, В.А. Головенько и др. – К.: Укр НИИ проблем молодежи, 1992. – 158 с.
7. Доган М. Легитимность режимов и кризис доверия // Соц. исслед. – 1994. – № 6. – С. 147–156.
8. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідери / Б.Кухта, Н.Теплоухова. –Л.: Кальварія, 1997. – 224 с.
9. Нижник Н.Р. Системний підхід в організації державного управління: Навч. посіб. / За заг. ред. Н.Р. Нижник / Н.Р.Нижник, О.А.Машков. – К.: Вид-во УАДУ. – 1998. – 160 с.
10. Пищулин Н.П. Политическое лидерство: теоретические и методологические основы исследования / Н.П.Пищулин, С.С.Сокол, В.А.Фролов. – М., 1992. Ч. 1. – 88 с.
11. Приходченко Л. Соціально-психологічна природа політичного лідерства / Л.Приходченко // Актуальні проблеми державного управління.: Наук. зб. – О.: Одес. філ. УАДУ, 2001. – Вип. 5. – С. 83–92.

Філіпчук Василь Олександрович,

аспірант кафедри європейської інтеграції Національної академії державного управління при Президентові України

ВЗАЄМОДІЯ ФЕНОМЕНІВ НАЦІЄСТВОРЕННЯ ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Поняття «націєтворення» та «державотворення» у їх поєднанні набувають в сучасній Україні нової актуальності й важливості, що зумовлено, насамперед, намаганням завершити процес державотворення за підходами й принципами, за якими конституювались держави Заходу у той історико-культурний період, який у традиційній періодизації позначається як Новий час. Іншими словами, легітимності як на теренах пострадянських країн, так і у західному світі наша держава може набути саме за умови її побудови як національної, демократичної та правової держави.

Ставлячи ж питання про те, що є національна держава, ми стикаємося з проблемою сутності поняття нації в цілому як типу спільноти та потрапляємо під вплив низки усталених стереотипів, властивих у великій мірі як для вітчизняної науки, так і для

повсякденної свідомості. Доводиться визнати, що ми формували наш український ідеал нації на поєднанні, з одного боку, примордіалістського розуміння нації, а з іншого, - новочасного розуміння держави, базованої на впливі класичного гуманізму і, відповідно, моделі громадянської солідарності, що виявляється у класичних містах-державках, типу Афін, Спарти, республіканського Риму, принципово відмінної від ідей етнічності, родинної спорідненості, самопожертви в ім'я рідної мови чи культурної традиції, закоріненої на генетичному рівні.

Зазначена еkleктика у тлумаченні нації та національної держави ускладнила формування в українському дискурсі й поняття національної ідеї, яке, попри безліч його тлумачень, що виникли за останні два-два з половиною сторіччя, залишається «загадковим» та «містичним», що дало змогу Президенту України Л.Д.Кучмі в свій час стверджувати, що «національна ідея не спрацювала» [3, с.102]. І це при тому, що проблема тлумачення нації – це не лише проблема українського історіософського дискурсу: вона відтворюється практично в усіх інших сферах життєдіяльності української держави.

Вихід з означених «наукових глухих кутів», особливо в таких ситуаціях, коли фундаментальне дослідження має «втїлитися» у практичні пропозиції та реальні перетворення в житті людей в короткі терміни, що властиво, зокрема, для наукової галузі «державне управління», у великій мірі може надати використання модерних концепцій націєтворення та державотворення.

Якщо ми беремо за основу концепцію націєтворення, сформовану в середині ХХ ст. та доопрацьовану до умов і вимог сьогодення (з урахуванням, зокрема, позицій постмодерністського конструктивізму (Е.Балібар [1]) та психоаналізу (С.Жижек [2]), створену Е.Дж.Смітом [5]), то ми, не відкидаючи етнічного походження базових ознак нації, все ж маємо змогу розглядати її ідентитети, які сформувалися саме в епоху Модерну, одночасно з процесами державотворення. В такому разі ми маємо звернути увагу як на націєтворчі складові на такі чинники, як визнання справжнім джерелом влади в суспільстві спільної волі громади, яка формується у взаємному узгодженні інтересів її членів; інституціоналізація – вироблення та втілення у відповідних інститутах необхідних норм, які б забезпечували можливість формування свідомої спільноти, що характеризується активною участю громадян у громадському житті; забезпечення відкритих каналів спілкування та самовираження, виховання добре організованої резонуючої публіки, зрілих та гнучких еліт (завдяки, в першу чергу, таким процесам, як комунікація, урбанізація, масова освіта та участь у політичному житті).

Іншими словами, в процесі націєтворення ми маємо забезпечувати збереження культурно-історичних цінностей, надбань та досягнень нації не шляхом їх «консервування», а шляхом залучення їх у дію, зорієнтовану на досягнення цілком сучасних, актуальних цілей та потреб громадян, а також сприяти такому залученню і самих громадян, що забезпечуватиме підсилення згуртування нації, її подальше «творення», оскільки процес націєтворення не є шляхом, тим більше, інструментом досягнення певного стану, але виступає самим станом, в якому лише й може перебувати життєздатна нація.

Однак уважний перегляд означених характеристик націєтворення демонструє їх близькість, а в певних складових – тотожність із чинниками та процесами державотворення, такими, як процес створення та удосконалення певних організаційних структур та ідеологічних засад взаємодії між громадянами держави у всіх сферах суспільного життя (політичній, економічній і т.д.) з реалізації особистих і спільних інтересів; «вкорінення» та легітимізація державності у свідомості громадян завдяки створенню і розвитку відповідних ціннісних орієнтирів, ідеалів, настанов тощо, тобто

завдяки «збиранню» суспільства на основі спільних цінностей та водночас доведення здатності реалізовувати колективну ідентичність з боку політичної організації суспільства.

Опертя на базові чинники модерного націєтворення та державотворення, у свою чергу, сприяє формуванню реальної практичної державотворчої ідеї, здатної перетворитися на державну політику чи комплекс державних політик у різних сферах життєдіяльності держави, які Україна здатна реалізувати за об'єктивних економічних та політичних умов, і які б консолідували населення України, перетворюючи його на реальну націю. А значить, опертя на ці чинники сприяє реальному реформуванню системи державного управління, оптимізації державно-управлінських процесів, а головне – легітимізації системи державного управління в очах громадян, переходу від такого елементу «синдрому бездержавності» (В.Липинський), як відчуження народу від держави, недовіра до її апарату, невизнання держави як «своєї», тої, що реалізує закріплену Конституцією владу народу, до сприйняття держави як «власного» народного інструменту здійснення влади.

З іншого боку, саме державне управління виступає тією функцією державної влади, яка через управлінські механізми здатна спрямовувати людську енергію у єдине конструктивне русло. Таким чином, саме в державно-управлінській сфері мають вироблятися ті практичні цілі, цінності та механізми, які здатні перетворитися на чинники націє- та державотворення.

Отже, звернення до модерних концепцій націєтворення та державотворення дає змогу знайти «точки взаємодії» та способи взаємовпливу цих феноменів та феномену державного управління. Наступним дослідницьким завданням, в такому разі, виступає пошук відповідних змістовних паттернів, які б змогли виконувати потрібну функцію в суспільстві - виступати чинниками націєтворення, державотворення та оптимізації системи державного управління.

Список використаної літератури

1. Балибар Э. Нация как форма: история и идеология // Балибар Э., Валлерстайн И. Раса, нация, класс. Двусмысленные идентичности. — М.: Логос-Альтера, Ессе Ното, 2003. — 272 с.
2. Жижек С. Добро пожаловать в пустыню реального. — М.: Фонд «Прагматика культуры», 2002. — 160 с.
3. Кресіна І. Українська національна ідея // Український соціум: соціально-політичні виміри / Інститут стратегічних досліджень. - К.: Знання, 2005.- С.102-104.
4. Розумний Максим. Українська ідея на тлі цивілізації. — К.: Либідь, 2001. — 288 с.
5. Смит Энтони Д. Национализм и модернизм: Критический обзор современных теорий нации и национализма / Пер. с англ. — М.: Праксис, 2004. — 464 с.

Фірсова Оксана Дмитрівна,

аспірант кафедри управління охороною суспільного здоров'я Національної академії державного управління при Президентові України

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ

У Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, затвердженій Указом Президента України від 27 квітня 2011 року № 504, визначено, що головною метою реформування системи охорони здоров'я є впровадження нових організаційно-правових та фінансово-економічних механізмів (насамперед, страхової медицини), що спрямовані на підвищення ефективності та доступності медичного обслуговування населення. Однією з

першочергових умов досягнення зазначеної мети є інформатизація сфери охорони здоров'я України, у відповідно до Закону України "Про Національну програму інформатизації", 13 березня 2013 року Координаційною радою МОЗ України з питань інформатизації сфери охорони здоров'я була ухвалена Концепція інформатизації сфери охорони здоров'я [1].

Метою інформатизації сфери охорони здоров'я України є підвищення якості, своєчасності та доступності медичної допомоги населенню та забезпечення більш ефективного управління сферою охорони здоров'я України за допомогою організації розвинутого та ефективного інформаційного простору сфери охорони здоров'я України та інтеграція його до національних та світових інформаційних систем. Інформаційний простір сфери охорони здоров'я України - сукупність інформаційних ресурсів та засобів інформатизації у сфері охорони здоров'я України, реалізованих за єдиними принципами.

Відповідно до Законів України "Про Концепцію Національної програми інформатизації" та "Про Національну програму інформатизації" головними завданнями з інформатизації сфери охорони здоров'я є створення інформаційного простору сфери охорони здоров'я України для обліку стану здоров'я громадян України на основі автоматизованої реєстрації пацієнтів у лікувальних установах, збору даних профілактичних обстежень з метою подальшого використання в статистичних, аналітичних та експертних системах; створення системи дистанційного консультування та діагностики на основі комп'ютерних мереж, що об'єднують великі лікувальні та наукові заклади. Фахівці визнають, що інформаційний простір сфери охорони здоров'я України є дуже фрагментованим та децентралізованим, внаслідок відсутності єдиної стратегії та правил його розвитку.

В останні роки досягнуто суттєвих результатів у побудові інформаційного простору сфери охорони здоров'я України: здійснено та впроваджено локальні розробки; накопичено значний обсяг практичної, статистичної та довідкової інформації; напрацьовано досвід організації інформаційних та телекомунікаційних систем; є приклади впровадження галузевих електронних реєстрів певних категорій хворих, локальних електронних реєстрів пацієнтів, інформаційно-аналітичних систем управління екстреною медичною допомогою, реєстрів та баз даних статистичного та довідникового спрямування тощо [1].

Однак існує низка проблем, які необхідно вирішити для успішної реалізації заходів з інформатизації сфери охорони здоров'я України, зокрема: відсутність повного обсягу галузевої нормативної документації щодо порядку розроблення, впровадження, експлуатації інформаційних ресурсів та засобів інформатизації, а також їх технічних характеристик; забезпечення захисту персональних даних; використання різних програмних платформ, що значною мірою унеможливило обмін інформацією між ними; проблеми існуючих вузлів зберігання інформації (сервери, дата-центри); відсутність розгалуженої системи спеціалізованих медичних інформаційних ресурсів, спроможних забезпечити легкий доступ до публічної та довідкової інформації; відсутні спеціалізовані соціальні інформаційні ресурси медичної спільноти.

Проблема інформаційного забезпечення управління галуззю охорони здоров'я є достатньо складною, оскільки потребує системного та комплексного підходу до її вирішення. З урахуванням досвіду розвитку цих країн світу ВООЗ запропонувала країнам-членам інструментарій для розробки Національної стратегії електронної охорони здоров'я [3]

Для формування і реалізації ефективної державної політики України в охороні суспільного здоров'я необхідно враховувати існуючі тенденції щодо розвитку електронної охорони здоров'я в економічно розвинутих країнах світу. Експерти передбачають, що

протягом найближчого десятиліття три напрямки - мобільна охорона здоров'я, персоналізована медицина і інтерактивна охорона здоров'я (використання соціальних мережеских сервісів - технології Web 2.0) можуть трансформувати охорону здоров'я [2]. Тому важливими є питання удосконалення стандартів інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечуватимуть належну функціональну сумісність між системами і пристроями, забезпечать визначену державними стандартами конфіденційність і безпеку. Організація структури всіх інформаційних систем, що входять до інформаційного простору сфери охорони здоров'я України, повинна реалізовуватися за єдиною взаємопов'язаною архітектурою.

Пріоритетними напрямками інформатизації сфери охорони здоров'я визначено: створення нормативної документації, яка визначає уніфіковані вимоги до розробки, впровадження та експлуатації програмно-апаратного забезпечення, інформаційних ресурсів, а також порядку взаємодії суб'єктів інформатизації; впровадження та інтеграція прикладних інформаційних систем, насамперед, систем електронного документообігу, автоматичних систем управління службою екстреної медичної допомоги, інформаційних ресурсів сфери охорони здоров'я України, структурованих щодо: пацієнтів, ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я, медичних кадрів, ринку лікарських засобів та виробів медичного призначення; сприяння розвитку матеріально-технічного забезпечення інформатизації сфери охорони здоров'я України; вдосконалення методів та реалізація заходів із забезпечення захисту інформації, відповідно до чинного законодавства; інтеграція інформаційного простору до спеціалізованих національних та глобальних інформаційних систем.

Інформатизація сфери охорони здоров'я України забезпечить оптимізацію використання ресурсів галузі, підвищення якості, доступності та своєчасності медичної допомоги, підтримку прийняття ефективних управлінських рішень стосовно функціонування та розвитку системи охорони здоров'я України.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Концепції інформатизації сфери охорони здоров'я України: Проект наказу МОЗ України від 24.12.2012 . Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20121226_pp.html
2. E-health Standards and Interoperability. ITU-T Technology Watch Report, April 2012. Режим доступу : <http://www.itu.int/>
3. National eHealth strategy toolkit [Електронний ресурс]. – World Health Organization and International Telecommunication Union, 2012, 223 р. – Режим доступу: <http://www.who.int/ehealth/publications/overview.pdf>

Шкурпат Олександр Васильович,

аспірант кафедри управління суспільним розвитком Національної академії державного управління при Президентові України

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Сфера земельних відносин продовжує залишатись у процесі перманентного реформування. Відповідно до українського земельного законодавства з січня місяця поточного року розпочала діяти нова інформаційна система реєстрації землі і нерухомості та речових прав на них. Зокрема передбачено, що реєстрацію земельної ділянки здійснює два державних відомства, а саме: державне підприємство «Центр державного земельного кадастру» (далі ДЗК) при Держземагенстві – реєструє земельні ділянки, присвоює

кадастрові номери; Укредержреєстр при Міністерстві юстиції – реєструє речові права на земельні ділянки. Отже, потенційному власнику земельної ділянки на якій знаходиться будинок доведеться отримати відповідні рішення селищної, районної або міської ради та обійти всі ці установи щоб зареєструвати своє нерухоме майно

Законом України «Про державний земельний кадастр» № 3613-VI, не дивлячись на зауваження експертів, був прийнятий помилковий механізм реалізації однієї з головних складових земельних ринкових відносин. В той час коли весь світ запроваджує нову сучасну реєстраційну модель, де разом поєднується реєстрація земельних ділянок і прав на них, а також будівель і споруд, що знаходяться на цих земельних ділянках, українські законотворці приймають закон, який відкидає Україну на 150 років назад, закріплюючи відокремлену, розділну реєстрацію [1].

За словами академіка НААН Л. Новаковського, через таку систему реєстрації в державі ділянка має два номери ідентифікації: кадастровий номер у кадастрі і реєстраційний номер у реєстрі прав. «Аналогічної системи ви не знайдете на жодному матерікові», - зазначає він [4].

Авторська позиція базується на тому, що розгалужена система в інформаційному забезпеченні земельних відносин не призведе до ефективної антикорупційної політики, адже в Указі Президента «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки» № 1001/2011 відмічено, що недосконалість адміністративних процедур є однією із причин, що сприяють або можуть сприяти виникненню корупції [6].

Можна в повній мірі погодитись, що достовірність, відкритість, прозорість і доступність інформації про земельні ділянки, про операції із землею, їх власників, речові права, яка міститься у земельному кадастрі в цілому забезпечить проведення ефективної і результативної антикорупційної політики.

Важливість інформації про землю підтверджується і тим, що сучасна державна інформаційно-комунікаційна політика, як комплекс політичних, правових, економічних, соціально-культурних і організаційних заходів держави, в умовах трансформації суспільно-політичних і економічних відносин повинна глибше їх розглядати, як і питання забезпечення рівного цивілізованого (конституційного) права громадян на доступ до інформації, одночасно підвищуючи відповідальність за наслідки неправомірних дій під час роботи з інформацією, оскільки саме інформація в сьогоdnішньому світі формує виключно складний по розумінню, формі і змісту ресурс розвитку людського суспільства і держав світу[5, с.196].

Професор В.Ф. Мартиненко розглядає інформаційно-інтелектуальні ресурси поряд із соціально-економічними, політичними, правовими, гуманітарними, як основну складову інвестиційних ресурсів суспільного розвитку [2].

Таким чином, інформація, в тому числі і про землю є важливим чинником який може впливати на соціальні, економічні, політичні, демократичні та суспільні процеси в Україні.

Підтвердженням цього є те, що універсальність функціонування ДЗК за допомогою ГІС-технологій характеризується наявністю єдиного інформаційного середовища управління земельними ресурсами, ефективністю роботи інформаційного забезпечення ринку земель, ефективністю податкової політики, правовим забезпеченням реєстрації прав власності та взаємодією з іншими органами влади [8].

Сучасні ГІС в поєднанні з кадастром вирішують комплекс завдань:

- виявлення ризику раціонального використання природних ресурсів;
- територіальне і галузеве планування і управління розміщенням промисловості, транспорту, сільського господарства, енергетики, фінансів;
- забезпечення комплексного і галузевого кадастру;

- моніторинг екологічних ситуацій і небезпечних природних явищ, оцінка техногенних дій на середовище і їх наслідків,
- забезпечення екологічної безпеки країни і регіонів, екологічна експертиза;
- контроль умов життя населення, охорона здоров'я і рекреація, соціальне обслуговування, забезпеченість роботою і др.;
- інформаційне забезпечення діяльності органів законодавчої і виконавчої влади, політичних партій, рухів, засобів масової інформації;
- інформаційне забезпечення діяльності правоохоронних органів і силових структур;
- наукові дослідження і освіта [3].

В іншому випадку метою створення бази земельно-кадастрових інформаційних даних на базі ГІС-технологій окремого територіального рівня є інформаційне забезпечення стратегічного планування і управління регіоном, фінансової та інвестиційної політики, раціонального використання земель, землевпорядкування, контроль за використанням і охороною земель, моніторингу ринку землі та оцінки земельної власності [7, с. 191-192].

Висновки:

1. Розгалужена система інформаційного забезпечення земельних відносин не призведе до ефективної антикорупційної політики, тому що, від збільшення кількості державних органів, процеси управління в земельній сфері стануть забюрократизованими і більш повільнішими.
2. Державний земельний кадастр, як механізм інформаційного забезпечення земельних відносин потребує модернізації, яка полягає у поєднанні в кадастрі інформації про землі, нерухомість, їх власників, та їх речових прав.
3. Сфера земельних відносин потребує системної інформатизації та компютеризації процесів управління, з метою усунення контакту державного службовця з громадянином.

Список використаної літератури

1. Жмуцький В.В. Земельна реформа в Україні: стан і перспективи / Жмуцький В.В. // Тези виступів учасників круглого столу «Яка земельна реформа потрібна Україні? Ідеологія та протиріччя другого етапу». - 07.11.2011. - Інформаційне агентство Укрінформ.
2. Мартиненко В.Ф. Формування інвестиційних ресурсів суспільного розвитку // Науковий вісник академії муніципального управління «Збірник наукових праць серія «Управління». – 2010. - Вип. № 3
3. Морозов В.В., Лисогоров К.С., Шапоринська Н.М. Геоінформаційні системи в агрофермі: Навч. посібник. - Херсон, Вид-во ХДУ, 2007 - 223 с.
4. Поземельна книга не гарантує права українських громадян // [Електронний ресурс]. – Дніпропетровськ: Режим доступу: http://dt.ua/economics/pozemelna_kniga_ne_garantue_prava_ukrayinskih_gromadyan.html. – Назва з екрана.
5. Соснин А.В. Правовые проблемы развития информационной деятельности // Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: Матеріали всеукраїнської наукової конференції. 7-8 жовтня 2012 р., м. Дніпропетровськ. Частина I. / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. – Дніпропетровськ: «Свідлер А.І.», 2012. – С. 196-198.
6. Указ Президента України "Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки" № 1001/2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011>. - Назва з екрана.

7. Управління водними і земельними ресурсами на базі ГІС – технологій: Навч. посібник /В.В. Морозов, П.П. Надточій, Т.М. Мислива, О.В. Морозов, В.І. Пічур, Д.О. Ладичук, С.Я. Плоткін / За ред. проф. Морозова В.В. – Херсон: Вид – во ХДУ, 2007. - 288 с.
8. Palmer D. Making land registration more effective. Land reform. – 2008. – № 1-2 – P. 37-45.

Яцкін Валерій Іванович,

аспірант кафедри управління персоналом та економіки праці Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ОХОРОНА ПРАЦІ В ХХІ СТОЛІТТІ: ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Процеси глобалізації економіки у поєднанні зі стрімким розвитком новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій призвели до радикальних змін у суспільстві, що отримали назву інформаційної революції. Система охорони праці не може ігнорувати відповідні зміни та повинна адекватно реагувати на виклики інформаційної епохи. У цьому контексті головним завданням країн з перехідною економікою, у т.ч. України, є перетворення проблем, що виникають в процесі адаптації до нових умов, на можливості для розвитку охорони праці та здоров'я працюючих.

Вплив економічної інтеграції та лібералізації світового ринку на сферу охорони праці особливо проявився в уніфікації стандартів. При цьому, коли йдеться про уніфікацію вимог у галузі охорони праці, фактично мається на увазі два різних типи стандартів.

По-перше, існують нормативні вимоги щодо умов праці. Вони визначають загальні правила охорони праці на виробництві. Універсалізація цього типу стандартів покликана запобігти «соціальному демпінгу», іншими словами, вона має усунути можливість досягнення переваг у конкурентній боротьбі шляхом зниження собівартості продукції за рахунок зменшення витрат на забезпечення відповідних умов праці на виробництві. З іншого боку, універсалізація стандартів у цій сфері є одночасно шляхом до консолідації суспільства в процесі економічної інтеграції та лібералізації ринку, що забезпечує баланс між економічним зростанням і соціальним прогресом.

Другий тип стандартів стосується безпечності товарної продукції. На фоні зникнення або зниження митних бар'єрів в результаті створення регіональних економічних союзів та підписання багатосторонніх торгівельних угод в рамках Світової організації торгівлі (СОТ), все більшого значення у міжнародній торгівлі набувають так звані нетарифні технічні бар'єри [1].

Технічні стандарти, особливо вимоги щодо безпечності продукції, здатні блокувати міжнародну торгівлю так само ефективно, як в минулому – високі митні тарифи, тому уніфікація вимог щодо безпечності продукції набуває в наш час значення обов'язкової передумови економічної інтеграції.

Уніфікація стандартів справила реальний позитивний вплив на розвиток системи охорони праці та здоров'я працівників (ОПЗП) у багатьох країнах. Так, значні покращення у сфері ОПЗП у низці європейських країн відбулись у результаті приєднання останніх до Європейського Союзу. Причиною цього стала не лише реалізація «Європейських директив у галузі соціальної політики», спрямованих на гармонізацію підходів до забезпечення прогресу у сфері охорони праці, але й намагання створити спільний ринок [2]. З метою гарантування вільного проходження товарів та, одночасно, попередження можливості зниження вимог до їх безпечності, країнами ЄС були реалізовані спільні заходи націлені на

те, щоб лише «безпечна продукція» могла слугувати предметом торгівлі. Завдяки цьому безпечність товарної продукції віднині є обов'язковою умовою її виходу на вільний ринок. Реалізація відповідного підходу стала значним внеском в укріплення ОПЗП, особливо з огляду на те, що працівники підприємств також виступали в ролі споживачів значної кількості різних видів товарної продукції (матеріали, інструменти, устаткування), а сформована система контролю якості товарів гарантувала безпечність продукції, що надавалась роботодавцями та застосовувалась працівниками в процесі виробництва.

Цікавий підхід до розвитку ОПЗП продемонстрували країни Північноамериканської зони вільної торгівлі (NAFTA). У положеннях «Угоди про співробітництво у сфері охорони праці» констатується, що національне законодавство країн-учасниць (Канада, Мексика й США) містить базові принципи захисту працівників. Таким чином, Угода не зобов'язує країни-учасниці вносити зміни до існуючої правової бази щодо охорони праці, але вимагає ефективного застосування їх власних законів. Більш того, Угода створює інституціональний механізм узгодження зобов'язань відповідних країн у сфері охорони праці та формує систему врегулювання суперечок у тих випадках, коли йдеться про недостатньо ефективне регулювання ОПЗП, застосування дитячої праці, встановлення нормативів мінімальної оплати праці тощо [2].

Ще одним прикладом процесу уніфікації вимог щодо сертифікації продукції може слугувати «Угода про технічні бар'єри в торгівлі», підписана у 1994 р. країн-учасниць «Генеральної угоди з тарифів та торгівлі» (GATT) під час Уругвайського раунду [4]. Стратегія уніфікації, передбачена даною угодою, базується на співвідпорядкованості національних стандартів по відношенню до міжнародних та прозорості самого процесу стандартизації [1]. У більшості країн з перехідною економікою реалізація вимог GATT-1994 потребує серйозної реорганізації існуючих органів стандартизації, натомість, згідно з прогнозами, цей процес матиме подвійний ефект: покращить умови експорту товарної продукції та значно підвищить безпеку праці.

Список використаної літератури

1. Kenneth S.L. Health and safety regulations / S. Kenneth. – Kluwer Law and Taxation Publishers. – Boston, 1994.
2. Directory of European Union legislation in force as at 01.04.2013. [Electronic resource] / European Union. – EUR-LEX, Brussels. – 2013. – Access mode : <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/index.htm>
3. Agreement on labour co-operation between Canada, Mexico and USA [Electronic resource] / North American Free Trade Agreement. – 1993. – Access Mode : <http://www.sice.oas.org/trade/nafta/naftatce.asp#labor>
4. The WTO Agreement on technical barriers to trade / GATT 1994. – WTO, Geneva. – 2001. – Access mode : http://www.wto.org/english/tratop_e/tbt_e/tbtagr_e.htm

Дурман Олена Леонідівна,

інженер кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗАСАД ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Рушійною силою розвитку сучасного суспільства стає виробництво інформаційного продукту. В постіндустріальному суспільстві змінюється не тільки виробництво, але й весь устрій життя, система цінностей, зростає значимість інформаційного наповнення по

відношенню до матеріальних цінностей. В інформаційному суспільстві виробляються і споживаються інтелект, знання, що призводить до збільшення частки розумової праці. Від людини потрібна здібність до творчості, зростає попит на знання. Матеріальною і технологічною базою інформації суспільства стають різного роду системи на базі комп'ютерної техніки і комп'ютерних мереж, інформаційної технології, телекомунікаційного зв'язку – сучасні інформаційні технології (СТ).

В той же час, розглядаючи державне управління як складову управління інформаційним суспільством слід сказати про те, що воно неможливе без постійного і неперервного навчання державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування. Ідея неперервності в навчанні виступає новою парадигмою мислення, яка стверджує прагнення людини до постійного збагачення особистісного потенціалу, професійних можливостей відповідно до ідеалів культури, моральності, професіоналізму, соціальної мобільності, повноцінної самореалізації в житті. Виняткова роль неперервності професійної освіти державних службовців у сучасній системі освіти України визначається її відповідальністю за відновлення і збагачення інтелектуального потенціалу суспільства [1].

Неперервна освіта — комплекс державних, приватних і суспільних освітніх установ, що забезпечують організаційну і змістовну єдність і подальший взаємозв'язок всіх ланок освіти, задовольняючи прагнення людини до самоосвіти і розвитку протягом всього життя.

Неперервне навчання — навчання, яке має місце в перебігу всього життя індивідуума, і яке обумовлене інтенсивним оновленням знань і умінь, необхідних для успішної і ефективної професійної діяльності і, відповідно, швидкою зміною соціальних і економічних умов, що висувають нові вимоги до рівня професійної підготовки фахівців [2]. Як видно із визначення, поняття «неперервна освіта» більше відноситься до сфери державної політики в сфері управління освітою, а поняття «неперервне навчання» супроводжує протягом життя особистість, яка займає активну життєву позицію та має потяг до професійного зростання.

Багато вчених займаються проблемами неперервної освіти в галузі державного управління. Наприклад, І. Шпекторенко розробив структуру та етапи неперервної освіти державних службовців, О. Поважний займається неперервною освітою в університеті як інтегрованому освітньому комплексу, В. Гошовська розробляє стратегію розвитку освіти управлінських кадрів упродовж життя та інші. Усі ці дослідження вказують на те, що новою парадигмою розвитку освіти фахівців з державного управління є неперервна освіта, що може стати підґрунтям ефективної державної освітньої політики при переході до інформаційного суспільства. Проектування й упровадження освітніх програм ХХІ ст. мають передбачати створення правових, економічних та організаційних умов для розвитку системи неперервної освіти, спрямованої на задоволення освітніх потреб особистості й суспільства із урахуванням соціально-економічних, соціокультурних і політичних змін у державі.

Держава все більше потребує фахівців, що відповідають певному професійному або управлінському рівню. При цьому кваліфікаційні вимоги швидко ростуть, а характер цих вимог - не менш швидко міняється. Тому система освіти повинна не тільки озброювати державного службовця знаннями і вміннями роботи з інформаційними технологіями, але й формувати потребу в неперервному оволодінні ними, розвивати вміння і навички самоосвіти.

Тому успішність розвитку неперервної освіти багато в чому визначається готовністю державних службовців до роботи у неперервному інноваційному режимі, гнучке, оперативне, мобільне реагування на мінливі потреби суспільства, ринку праці, зрушення у

технологіях, а також інформаційному середовищі, що зазнає змін [3]. Оцінюючи можливість переходу суспільства від індустріального до інформаційного, державні службовці повинні усвідомити фундаментальну роль інформації в системі управління.

На нашу думку, реалізація парадигми неперервної освіти в країні повинна привести до таких результатів, як: охоплення інтегрованих ВНЗ у мережу, впровадження різних форм організації навчання, підвищення ролі і статусу ВНЗ, як освітньо-інтелектуальних центрів, що відповідають за якість неперервної освіти, підвищення ефективності використання ресурсів інформаційних технологій та інтернет-ресурсів, підвищення професійної кваліфікації та компетентності державних службовців на ринку праці.

Для отримання задекларованих результатів необхідно запровадити наступні заходи при підготовці фахівців державного управління, які будуть застосовувати нові технології управління в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування при переході до інформаційного суспільства:

- надати можливість вищим навчальним закладам широко варіювати наповненням навчальних курсів магістрів;
- удосконалити програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, засновані на співпраці з державними та регіональними органами влади й місцевого самоврядування;
- удосконалити системи дистанційного навчання, що використовуються у навчанні державних службовців.

Отримані знання дозволять стимулювати самонавчання державних службовців у галузі своєї професійної діяльності та в суміжних галузях, в тому числі й з використанням сучасних інформаційних технологій. Державні службовці та посадові особи органів місцевого самоврядування будуть теоретично і професійно підготовленими до нових умов роботи при переході до інформаційного суспільства, що призведе до збільшення ефективності їх професійної діяльності та підвищення суспільної ролі фахівців з державного управління.

Список використаної літератури

1. Діуліна В.В. Розвиток професійної компетентності державних службовців засобами освіти/ В.В.Діуліна// Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ “Magistr”, 2009. – Вип. 2 (25). – с. 392-398.
2. Кудрявцева С.П., Колос В.В. Міжнародна інформація. Навчальний посібник — К.: «Слово», 2005. – 400 с
3. Ларіна Н.Б., Клименко І.Ф. Інноваційна модель неперервної освіти державних службовців у контексті навчання впродовж життя // Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики: Матеріали наук.-практ. конференції за міжнар. участю, м. Київ, 27 травня 2011 р.: у 2 т / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, С.В. Загороднюка. -К.: НАДУ, 2011. Т. 2. с. 449-451

Іванов Юрій Володимирович,

здобувач кафедри державного управління і менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАПРОВАДЖЕННІ БЮДЖЕТУВАННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ

Інформація відіграє надзвичайно важливу роль у складанні, виконанні та звітуванні бюджетів за програмно-цільовим методом, або, як цю технологію називають в інших країнах, – бюджетуванні за результатами. Інтегрування в бюджетні документи інформації

про діяльність державних інституцій стало визначальною особливістю цієї бюджетної технології. Без наявності достовірної, систематичної та якісної інформації про витрати ресурсів, отримані продукти, досягнуті результати діяльності, задоволеність споживачів послугами, бюджетування за результатами не дозволяє підвищити ефективність витрачання бюджетних коштів. Інформація відіграє важливу роль на всіх стадіях бюджетного процесу і може бути використана для планування, встановлення цільових показників, моніторингу та оцінювання. Також інформація про результати діяльності має використовуватись в якості важливого аналітичного інструменту при реалізації різних стратегій уряду.

Надання інформації про діяльність сектору публічного управління може задовольняти потребу суспільства в здійсненні моніторингу за витрачанням бюджетних коштів, а також може бути корисним інструментом для органів управління при оцінюванні результатів їхньої роботи. Інтегрування інформації в бюджетування за результатами зміщує фокус уваги державних інституцій у бюджетному процесі від того, скільки бюджетних коштів вони отримуватимуть, до того, яких результатів вони зможуть досягти за допомогою виділених ресурсів.

Країни, в яких широко запроваджено технологію бюджетування за результатами, відзначають низку переваг від використання у бюджетному процесі інформації про діяльність державних інституцій. І ці переваги не обмежують лише кращим інформуванням суспільства про роботу публічного сектора. Використання такої інформації також забезпечує більше і краще розуміння самими державними інституціями своїх цілей і пріоритетів, а також того, як різні програми сприяють досягненню цих цілей і пріоритетів.

У зарубіжній науковій літературі бюджет за результатами визначають саме як будь-який бюджет, в якому представлена інформація про те, яку діяльність провели державні інституції або очікується, що проведуть, за надані їм бюджетні кошти. Тобто, бюджет за результатами – це тільки той бюджет, який пов'язує витрачання ресурсів із конкретними продуктами або іншими результатами [1, с. 16]. Експерти Організації економічного співробітництва і розвитку (далі – ОЕСР) у своїх дослідженнях виділяють різні типи бюджетування за результатами залежно від ступеня використання у бюджетному процесі інформації про діяльність:

1) *презентаційний* – за якого інформація про діяльність представлена в бюджетних документах або інших документах уряду. Ця інформація може включати цільові показники діяльності чи досягнуті результати. За такого типу бюджетування інформація про діяльність використовується в якості базової для цілей підзвітності та під час діалогу із законодавцями та громадськістю з питань державної політики та визначення напрямів діяльності уряду. При цьому не забезпечується якогось чіткого зв'язку між інформацією про діяльність і фінансуванням. Інформація не відіграє суттєвої ролі при прийнятті рішень про виділення бюджетних коштів;

2) *бюджетування, що базується на інформації* – передбачає, що ресурси пов'язуються із майбутньою діяльністю або з отриманими результатами у непрямий спосіб. Непрямий зв'язок означає, що інформація про діяльність поряд з іншою інформацією (наприклад, макроекономічними обмеженнями бюджетної політики та політичними пріоритетами) систематично використовується для інформування при прийнятті бюджетних рішень. Однак інформація про діяльність не обов'язково визначає виділення відповідних ресурсів. Немає автоматичного зв'язку між цілями або результатами діяльності та фінансуванням. Інформація про діяльність є важливою, але не найважливішою при ухваленні рішень. Кінцевий розподіл бюджетних ресурсів залежить від поточної політики, що проводиться урядом;

3) *пряме/формульне бюджетування* – передбачає розподіл ресурсів відповідно до результатів діяльності, як правило продуктів. Асигнування, таким чином, можуть визначатись на основі формули, прив'язуючись до конкретних показників діяльності. Фінансування безпосередньо засноване на досягнутих результатах. Цей тип бюджетування застосовується тільки в окремих секторах в обмеженій кількості країн ОЕСР, наприклад, у сфері вищої освіти (кількість студентів, які отримують ступінь магістра, безпосередньо впливає на обсяг бюджетного фінансування університетів) [2, с. 20-22].

В Україні, де програмно-цільовий метод на рівні державного бюджету запроваджено ще з 2002 року, можна констатувати, що інформація про діяльність державних інституцій виконує лише презентаційні цілі в процесі розгляду проекту закону про державний бюджет. На рівні місцевих бюджетів, де програмно-цільовий метод тільки запроваджується, інформація про діяльність так само виконує презентаційні функції. Для забезпечення більшого взаємозв'язку між обсягами бюджетних коштів і результатами діяльності їх отримувачів необхідно визначитись із переліком інформації, проаналізувати періодичність її надходження, достовірність, можливість верифікації. На основі такого аналізу потрібно сформулювати перелік показників, які будуть відстежуватись, і створити відповідні бази даних. Це, у свою чергу, потребує розробки відповідного програмного забезпечення. Без використання надійної інформації про результати діяльності отримувачів бюджетних коштів застосування програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів в Україні не дасть очікуваних ефектів.

Список використаної літератури

1. Hardt Ł. Improving the Quality of Governance in Poland through Performance Based Budgeting / Łukasz Hardt, Maarten de Jong. – Better Government Programme, Ernst & Young, Poland, Warsaw 2011. – 110 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://webapp01.ey.com.pl/EYP/WEB/eycom_download.nsf/resources/Raport_11-12-01_IMPROVING_THE_QUALITY_EN.pdf/\\$FILE/IMPROVING_THE_QUALITY_EN.pdf](http://webapp01.ey.com.pl/EYP/WEB/eycom_download.nsf/resources/Raport_11-12-01_IMPROVING_THE_QUALITY_EN.pdf/$FILE/IMPROVING_THE_QUALITY_EN.pdf) .– Заголовок з екрана.
2. Budgeting in OECD Countries / Organisation for Economic Co-operation and Development, 2007. – 222 p. [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bmf.gv.at/Budget/Haushaltsrechtsreform/Literatur/OECD_Studie_Performance_Budgeting.pdf .– Заголовок з екрана.

Ринковий Тарас Петрович,

здобувач кафедри політичної аналітики та прогнозування Національної академії державного управління при Президентові України

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Досліджуючи нові підходи до удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, розглянемо технологізацію інформаційно-аналітичної діяльності, надамо політико-філософське обґрунтування проблеми. Управління — складна динамічна система, кожний елемент якої продукує, передає, сприймає, перетворює регулюючі впливи таким чином, що вони зливаються в єдину цілість, те, що потрібно суспільству — задану впорядкованість суспільного життя.

У сучасних наукових дослідженнях усе частіше зустрічаються великі аналітичні дослідження які визначають роль та місце інформації як основи сучасних технологій в системі політичного управління (політичного менеджменту) Отже, нас цікавлять

технологізація та технології. Технологія державного управління (від англ. – technology) – спосіб досягнення управлінських цілей, що полягає в поопераційному здійсненні діяльності: операції розробляються заздалегідь, усвідомлено, на основі наукових знань і здійснюються послідовно. Інформаційно-аналітичні технології — це сукупність методів збору та опрацювання інформації про процеси, що досліджуються, специфічні прийоми діагностики, аналізу й синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різноманітних варіантів державно-політичних рішень.).[2]

Сутність інформаційної діяльності реалізується через визначення інформаційних потреб управління та складових механізму здійснення інформаційної роботи — реєстрації (відбору) (огляд матеріалів, уточнення і доповнення), передачі, накопичення (інтеграція, систематизація, уточнення і облік інформації в певних системах), зберігання (централізація, корекція, оновлення баз даних), обробки (перетворення інформації у форми, зручні для роботи) та видачі (передача інформації споживачу) інформації. Дотримання складових механізму інформаційної роботи дає змогу споживачеві досить швидко знайти необхідні йому відомості. Збирання, оброблення та інтерпретація інформації — найважливіші етапи в процесі управління, оскільки від вірогідності інформації залежить характер прийнятих рішень, а відтак — і ефективність управління будь-яким об'єктом.

Важливою складовою інформаційної роботи є обробка інформації — впорядкування зібраних матеріалів шляхом їх систематизації з метою зробити досяжними, компактними, придатними для аналізу. Також обробку інформації розглядають як постійну дослідну діяльність (функцію процесу управління), що охоплює своїм змістом широкий комплекс організаційних заходів і методичних прийомів для вивчення і оцінки інформації про зовнішні та внутрішні фактори функціонування системи управління щодо виконання визначених для неї мети і завдань.

У контексті обробки інформації інформаційно-аналітична робота полягає у групуванні, оцінці й узагальненні тієї інформації, що міститься у документах, а також представлення інформації в компактному вигляді, зручному для її практичного використання.

Сучасна бюрократія прагне тримати під контролем найважливішу сферу управління - інформаційну. Саме цим пояснюється її всезростаючий вплив на розвиток сучасного суспільства. [1, с.5]

Мета інформаційно-аналітичної роботи — пізнання сутності, причин, тенденцій подій і явищ для обґрунтування прийняття відповідних рішень.

На сучасному етапі державотворення Україна потребує сучасних технологій в державному управлінні, щоб гідно відповідати на світові глобальні виклики які постають перед державою. Старі методи управління уже не працюють, а нові тільки потрібно ще напрацювати та впроваджувати.

Давайте поглянемо на деякі вдалі приклади використання методології в процесі технологізації управління:

1) Створення Державного земельного кадастру в Україні. Це інформаційна машина, аналогів якої не має на сьогодні жодне міністерство і відомство в Україні.

По-перше, успішно проведено аерофотозйомку всієї території країни (а це понад 60 млн га). У результаті фахівці землепорядної служби отримали для роботи новітній картографічний шар в електронному вигляді.

По-друге, всі районні відділення земельного відомства (а це понад 670 офісів) укомплектовано спеціальним комп'ютерним та серверним обладнанням, проведено

спеціальні захищені канали зв'язку і високошвидкісний Інтернет, спеціальні можливості по електроживленню.

По-третє, збудовано й обладнано два (основний і резервний) центри обробки даних, які можуть зберігати сотні терабайт інформації.

По-четверте, розроблено програмне забезпечення з реєстрації земельних ділянок і десятки спеціальних унікальних додатків з формування бази даних кадастру.

Слід зауважити, що завдяки відкритості та прозорості можливості корупції та земельних махінацій зведені до мінімуму. Система повністю автоматизована, кожна дія фіксується і відстежується. Ця система прозора, автоматизована, високотехнологічна, а головне - ефективна, що є гарним прикладом технологізації управління та надання якісних державно-управлінських послуг.

2) Впровадження містом Українка інноваційної програми «Електронне місто», яке є прикладом розумних реформ. Головна ідея в тому, щоб побудувати локальну оптоволоконну мережу до кожної квартири, на яку можна було б накласти усі функції сучасного електронного міста. «Електронне місто» - це цілий механізм. І він має складатися із трьох обов'язкових частин. Перша – електронний документообіг. Друга – оплата комунальних послуг через електронні носії. І нарешті третя – надання низки послуг через оптоволоконну мережу. Першочергово, аби запустити маховик новітньої реформи, в м. Українка ввели електронний документообіг. Саме завдяки цій технології перелік розгляду звернень громадян вдалося скоротити на 15-20% . Як результат - економиться папір і час на іншу роботу.

Процес такий: усі документи, які продукуються, одразу сканують і поміщають у систему. У кожного документа є карта у яку вписують певні критерії: вхідний чи вихідний номер, дозвіл до публічного доступу, номер розпорядження рішення виконкому, рівень доступу до цього документа. Мер і його заступники бачать усі документи, а інші спеціалісти вже з розподілом обов'язків. Кожен житель міста чи підприємець може прийти у мерію і попросити переглянути або отримати копію будь-якого документа. Діло кожного документа можна прослідити і точно визначити, хто й коли його переглядав. Окрім того, електронний документообіг спростив пошук у архівах. Раніше, щоб знайти старий документ, потрібно перегорнути тонни архіву, а тепер достатньо ввести кілька ключових слів у пошук, і за хвилину людина отримає рішення чи розпорядження, яке приймалося по її особі.

У майбутньому планується максимально сюди інтегрувати інформацію про життя міста. Наприклад, час прийому лікарів у поліклініці. Скоро через цей сервіс можна буде записатися на прийом до лікаря, сплатити рахунок за комунальні послуги, чи замовити сантехніка додому. У рамках цього центру муніципалітет м. Українка, випереджаючи час, централізовано надає своїм громадянам ряд важливих послуг. Так, за 2012 рік муніципалітет у якому працює 30 чоловік, опрацював більше 10 тисяч звернень громадян.

3) Впровадження у мерії міста Українка цілодобового кол-центру. У будь-який час мешканець Українки може зателефонувати чи надіслати електронною поштою повідомлення про крадіжку, який прорвало, пожежу, порушення громадського спокою, прохання про медичну допомогу, чи просто проконсультуватися. Диспетчер проконсультує і направить звернення у правильне русло: здзвониться з аварійною службою, зв'яжеться по радіо з медслужбою чи з формуванням громадського порядку. Кожне звернення відразу реєструється у базі даних. Через деякий час оператор телефонує людині, від якої прийшла заявка, щоб довідатися чи виконали її прохання. За 2012 рік із 3710 заявок було виконано 96%.

Тож, підсумовуючи, зазначимо на важливості впровадження технологізації в державному управлінні як фактору забезпечення ефективності управління і якісних державно-управлінських рішень в сучасному інформаційному суспільстві.

Список використаної літератури

1. Воронов І.О. Політичні теорії XX століття: Монографія. – К.: Генеза, 2004. – 288 с.
2. Теорія і практика політичного аналізу : Навч. посіб./ За заг. ред. О.Л.Валевського, В.А.Ребкала. – К.: Міленіум, 2003. – 228с.

Скибун Олександр Жоржович,

здобувач кафедри інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президентові України

РОЗВИТОК СФЕРИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ЯК ЗАПОРУКА ПОДАЛЬШОЇ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Рух до інформаційного суспільства є загальною світовою тенденцією, яка охоплює практично усі країни (розвинені і ті, що розвиваються). Інформаційне суспільство є сучасним етапом цивілізаційного розвитку суспільства, сутність якого є збільшення масштабів створення, накопичення, передачі, обробки, а також використання інформації, що призводить до постійного збільшення впливу інформаційно-комунікаційних технологій на всі сфери сучасного суспільства.

Перспективи формування інформаційного суспільства в Україні пов'язані зі створенням розвиненого інформаційного середовища як сукупності технологічних, політичних, правових, економічних і соціально-культурних компонентів, факторів і умов. Серед напрямів оптимізації розвитку інформаційного суспільства в Україні можна виокремити політико-правовий, економічний, технологічний, соціальний, культуротворчий[1, 2].

Передумовою появи інформаційного суспільства був бурхливий сплеск науково-технічного прогресу, що призвів до стрімкого розвитку усіх сфер економіки та життєдіяльності суспільства та окремих індивідів. Дані процеси не обійшли стороною і сферу телекомунікацій: структуру, технології, обладнання, програмне забезпечення та послуги в усіх сегментах.

Розвиток сфери телекомунікацій в сучасних умовах постійного ускладнення телекомунікаційних мереж, обладнання (технологічного і абонентського), програмного забезпечення та телекомунікаційних послуг і послуг на основі телекомунікацій дедалі більше залежить від управління та регулювання цих процесів.

Нижче наведемо характеристику стану сфери телекомунікацій в Україні.

Стационарний зв'язок Потужними операторами телекомунікацій, діяльність яких є визначальною для цього ринку послуг є: ПАТ «Укртелеком», ПрАТ «Фарлеп-Інвест» (група компаній «Vega»), ЗАТ «Датагруп», ТОВ «Велтон Телеком».

Монтована ємність основних телефонних ліній станом на 01.10.2012 становить порядку 12,5 млн. номерів, з них 1,7 млн. номерів у сільській місцевості. Щільність основних телефонів на 100 жителів - 27,4 од., тоді як у міській місцевості - 35,0 од., а в сільській - 10,8 од.

Мобільний зв'язок Лідерами на ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку залишаються ЗАТ «Київстар Дж.Ес.Ем.» та ПрАТ «МТС-Україна», доходи яких разом складалі 83,7% загального обсягу доходів від мобільного зв'язку, а абонентська база - 76, 2% загальної чисельності абонентів в Україні.

Рівень проникнення мобільного зв'язку в кінці 2012 року досяг 129,7% (59,1 млн. абонентів).

Доступ в Інтернет (широкосмуговий доступ) Потужними операторами/провайдерми цього ринку послуг зв'язку є: ПАТ «Укртелеком», ТОВ «Воля-кабель», ЗАТ «Київстар Дж.Ес.Ем.». ТМ «Гріолан» (ТОВ «Юнікаст Інвест»), ПрАТ «Фарлеп-Інвест» (група компаній «Vega»), ЗАТ «Датагруп», ПрАТ «МТС-Україна», ТОВ «Фрінет» та інші.

Станом на 01.10.2012 кількість активних користувачів мережі Інтернет країни складала 13,9 млн. осіб, тоді як рік тому - 11,3 млн. чоловік.

З них, кількість абонентів, які користуються широкосмуговим доступом в Інтернет (далі - ШПД), становило близько 3,6 млн. користувачів, що на 12,3% більше, ніж на початок 2012 року. Тобто, рівень проникнення ШПД в Інтернет становить 7,8% загальної чисельності населення в Україні.

Зростання ринку доступу в Інтернет і передачі даних безпосередньо пов'язане з багатьма факторами, головними з яких є технічна і цінова доступність послуги, і звичайно ж, істотне поліпшення якості її надання. Істотно підвищилися і технічна грамотність населення, а також його готовність до споживання таких послуг.

Регіональний розподіл користувачів мережі Інтернет і надалі залишається нерівномірним, але позитивна динаміка поступового розширення по всіх регіонах вже почалася.

В українських мегаполісах дедалі більше з'являється місць відпочинку, закладів харчування, навчальних закладів та інших закладів які мають вільний/безкоштовний доступ до Інтернет. В центрі міст поширений безкоштовний Wi-Fi доступ до Інтернет.

В Україні є відповідна технічна база і інфраструктура для подальшого розвитку інформаційного суспільства. Але на жаль не забезпечена головна умова - рівномірність по всій території країни з можливістю доступу усіх верств населення. Це пов'язане з тим, що на сьогодні розвиток телекомунікацій в основному відбувається за рахунок власних коштів операторів та провайдерів телекомунікацій, а також коштів інвесторів. І розбудова мереж, впровадження нових технологій та послуг відбувається там де наявний платоспроможний попит.

У зв'язку з чим на перше місце виходять питання ліквідації цієї нерівномірності для впровадження проектів з інформатизації, дистанційного навчання, телемедицини, електронної торгівлі на всій території країни. Від реалізації даного завдання буде залежати і ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні, як складової частини світового інформаційного суспільства.

Вирішення цих питань потребує скоординованої роботи держави, бізнесу, науки та освіти. Тільки у тісній їх співпраці та об'єднанні усіх необхідних ресурсів можна скоротити інформаційний розрив між нашою країною та світовими лідерами.

В першу чергу необхідно вдосконалити державну політику в сфері телекомунікацій, а також розробити та впровадити дієві механізми управління та регулювання в сфері телекомунікацій.

Також головним питанням ефективної розбудови інформаційного суспільства та його складових є створення умов, з боку держави, для залучення інвестицій у достатній кількості та заохочення операторів і провайдерів для рівномірної розбудови необхідної інфраструктури по всій країні.

Список використаної літератури

1. Даніл'ян В.О. Інформаційне суспільство: базові концепції аналізу // Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. – Харків: ХУПС, 2005. – Вип. 2 (23). – С. 131-138.
2. Даніл'ян В.О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз). – Рукопис. – Харків: ХУПС, 2006.
3. Аналіз ринку. [Електронний ресурс]. – Київ - http://ucra.com.ua/wp-content/uploads/2012/07/Telecommunications_2011_UCRA.pdf, <http://www.it-pro.kiev.ua/product/pdf/02.pdf>.

Хірамагомедов Магомед Гасанович,

здобувач кафедри економічної політики та менеджменту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ЕЛЕКТРОННО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

В Україні до цього часу основна частина торгових операцій із зерном здійснюється на позабіржовому ринку. І це цілком нормальне явище, коли на біржовому ринку реалізується якась частина продукції, а також є сегмент позабіржового ринку. Проте, проблема полягає в тому, що та частина продукції, яка реалізується на біржовому ринку в Україні, мізерна і не в повній мірі відображає процеси, які відбуваються на ринку зерна. Біржові торги повинні бути індикатором економіки, і саме за результатами торгів, як інституту ціноутворення повинні коректуватися позабіржові ціни, а в Україні, на жаль, поки що відбувається зворотній процес.

Тому держава повинна створювати умови і стимулювати аграріїв України торгувати сільськогосподарською продукцією (в т.ч. зерном) на аграрних біржах, оскільки чим вище концентрація попиту і пропозиції, тим прозорішим стає ринок і зростає його ліквідність.

Більшість експертів вважають, що якщо на прозорому біржовому ринку реалізується 15-25% продукції, то цього цілком достатньо для визнання ціноутворення прозорим і ринковим, а плюси від такого принципу торгівлі, в першу чергу, отримують виробники і покупці [5]. З метою підвищення прозорості торгівлі на аграрному ринку, виключення можливості цінової змови, збільшення впливу на процеси ціноутворення виробників зерна на Аграрній біржі було запроваджено електронну торгову систему (ЕТС). Торгівля в ЕТС ведеться за анонімним принципом, а система гарантій дозволяє знизити ризики невиконання зобов'язань за укладеними контрактами.

П'ятого грудня 2012 р. в електронній торговій системі Аграрної біржі відбулися перші торги сільськогосподарською продукцією (пшениця, кукурудза, ячмінь, соя), за результатами яких було укладено 11 контрактів на загальну суму понад 2,4 млн. грн. В цілому в грудні 2012 р. на Аграрній біржі було проведено дві торгові сесії в електронній торговій системі, під час яких було укладено контракти на загальну суму понад 3,5 млн. грн. [5; 6].

На думку Міністра аграрної політики та продовольства України М. Присяжнюка «для держави дуже важливим є питання прозорого ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, адже саме такі механізми забезпечують збільшення прибутку для сільгоспвиробника, усуваючи необґрунтованих посередників. Тому зміна підходів держави до концепції біржової торгівлі й повинна забезпечити максимальну прозорість ціноутворення [6].

На наш погляд, торгівля в електронній торговій системі Аграрної біржі дозволить підвищити рівень конкуренції на ринку зерна, а анонімний принцип торгівлі - прозоро формувати ціну на основні види зернових культур, тобто це вигідно і для виробників, і для споживачів цього виду сільгосппродукції.

Слід зазначити, що фахівці Аграрної біржі також розробили інтерактивну карту елеваторів України, яка дозволяє визначити відстань від вибраного підприємства або населеного пункту до всіх елеваторів, отримати достовірну інформацію про місцезнаходження, контактних осіб, телефони, потужності зберігання і перевалювання зерна на кожному елеваторі.

До того ж для виробників зерна пропонується учбовий відеопосібник і інструкцію з використання карти, де описуються всі її функціональні можливості. Користувач може застосувати декілька фільтрів, які дозволять відбирати елеватори за формою власності і власнику, потужності перевалювання і зберігання, способу доставки зерна [1].

Спільно з Кабінетом Міністрів і Національним банком України (НБУ), Аграрна біржа веде роботу щодо впровадження ринку строкових торгових інструментів для сільськогосподарської продукції, при використанні яких стане можливим процес хеджування цінних ризиків, що, у свою чергу, дозволить виробникам ефективно планувати свою операційну і стратегічну діяльність, з'явиться можливість залучати кредитні кошти на більш вигідних умовах.

Тому в рамках пошуку нових способів фінансової підтримки сільськогосподарського виробництва, - рада Нацбанку запропонувала розробити механізм електронних складських свідоцтв на зерно [2].

Оборот складських документів на зерно регулюється Законом України «Про зерно та ринок зерна в Україні», згідно з яким, зерно, прийняте на збереження, може бути предметом застави, а облік складських документів в електронному вигляді веде підприємство «Держреєстри України» [3].

В 2012 р. було також прийнято Закон України «Про аграрні розписки», які дозволяють аграріям залучати фінансові і товарні ресурси під заставу майбутнього урожаю. Тому перетворення складських розписок в цінні папери – це інструмент, який ефективно застосовується в розвинутих країнах, і цей досвід доцільно запровадити і в Україні [4].

За даними НБУ, обсяг кредитів, які було залучено сільськогосподарськими підприємствами на 1 січня 2013 р. склав 36,5 млрд. грн. (зростання за 3 останні роки на 40%), у тому числі короткострокових позик на строк до року - 16,5 млрд. грн. (при цьому прострочена заборгованість аграріїв, в тому числі через дорожнечу кредитів, склала 2,42 млрд. грн.). Через високу вартість позикових ресурсів (ставки за кредитами для аграріїв сягають 23-30%) аграрії зацікавлені в новому механізмі залучення коштів. Слід зазначити, що потенціал кредитування через електронні складські свідоцтва на зерно вагомий, адже в 2012 р. в Україні було зібрано більше 46 млн. т зерна, а середня закупівельна ціна склала 2000-2500 грн. / т [2].

Привабливість нового інструменту для виробників зерна та інвесторів, у тому числі банків, залежить від умов розміщення і ліквідності нового сегменту ринку, а попит на такі цінні папери залежатиме від запропонованої прибутковості, терміну обігу, їх емітентів. Але у будь-якому випадку ставка їх прибутковості повинна бути співставною з депозитною, інакше вони не будуть цікавими для комерційних банків [2].

Тому держава має забезпечити створення відповідних умов для функціонування механізму електронних складських свідоцтв на зерно, адже тільки в цьому випадку аграрії

можуть отримати новий ефективний інструмент залучення кредитних ресурсів для виробництва зерна.

Таким чином, електронно-інформаційний механізм державного регулювання ринку зерна покликаний створити прозорий і ефективний інструмент торгівлі, який підвищить ліквідність ринку зерна, протидіятиме ціновому демпінгу, дозволить сільгоспвиробникам залучити достатні обсяги кредитних ресурсів, що, в кінцевому рахунку, сприятиме інтенсивному розвитку національного ринку зерна.

Список використаної літератури

1. Аграрная биржа презентовала интерактивную карту элеваторов / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://latifundist.com/novosti/39755-agrarnaya-birzha-prezentovala-interaktivnyuyu-kartu-elevatorov>
2. Губарь Е. Зерно обернут в ценную бумагу // Е. Губарь / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://www.kommersant.ua/doc/2134469>
3. Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/37-15>
4. Закон України «Про аграрні розписки» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5479-17>
5. Марюхнич А. Биржа – это только инструмент повышения эффективности ведения бизнеса, и только участники аграрного рынка могут вдохнуть в него жизнь // А.Марюхнич / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1013434>
6. Присяжнюк М. Торги на Аграрній біржі сприятимуть прозорості ціноутворення на сільськогосподарську продукцію // М. Присяжнюк / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор.: <http://minagro.gov.ua/uk/node/3038>

Дяченко Валентин Сергійович,

аспірант кафедри аграрної соціології та розвитку села Національного університету біоресурсів і природокористування

ЕКОНОМІКА ЗНАЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Економіка знань або, у прямому перекладі з англійської "knowledge-based economy", економіка, заснована на знаннях- це економіка, в котрій більшу частину валового внутрішнього продукту (ВВП) забезпечено діяльністю з виробництва, обробки, зберігання і розповсюдження інформації та знань.

Концепція економіки знань сформувалася в процесі аналітичного узагальнення закономірностей економічного розвитку світової спільноти за останні 15–20 років. Цей період характеризується безпрецедентним зростанням впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток усіх країн. Найбільш помітне місце у цих процесах посіли технології інформаційної революції, яка обумовила сприйняття постіндустріального суспільства як інформаційного [1].

Сам термін "економіка знань" одержав широке розповсюдження наприкінці 90-х років ХХ століття і пов'язаний значною мірою із встановленням нових пріоритетів в політиці й економіці країн Європейського Союзу. З початку ХХІ століття відбувається зміна системи цінностей суспільства і причина тому- зміна місця і ролі знання в сучасному господарстві: знання набуває значення засобу досягнення соціальних та економічних результатів, його роль в економічному розвитку зростає, випереджуючи значимість засобів

виробництва і природних ресурсів. Розуміння здатності знання виробляти нове знання та уміння застосовувати його на користь людини стає одним із найактуальніших завдань сучасної науки, насамперед, економічної теорії. Без цього, зокрема, неможливо подолати глобальні кризи, породжені техногенною цивілізацією. Однак, дотепер економічна думка не завжди встигає належним чином усвідомити зміни, що відбуваються. Очевидно, позначається нестача напрацьованого багажу нових ідей, спираючись на які можна було б знайти нові стратегії цивілізаційного розвитку. Тому сучасна економіка поки що не дає пояснення як і за яких умов знання створюються, як вони комерціалізуються та вводяться безпосередньо в "ринковий обіг" [4].

Як специфічний продукт науки й освіти знання включається в процес суспільного виробництва в різних формах: загальних та специфічних.

Надзвичайно швидкий темп сучасного виробництва, широкі масштаби та глибина змін у розвитку науки і техніки мають революційний вплив на всю господарську систему: для створення суспільного багатства знання та інформація стають вагомими за матеріальні фактори. Використання цих нових факторів забезпечує зростання ефективності виробництва та збільшення суспільного продукту.

У межах концепції інтелектуальних ресурсів як людського капіталу варто окреслити ряд особливостей:

- формування інтелектуальних ресурсів забезпечується комплексом галузей, що порівняно недавно посіли самостійне місце поруч з галузями реального сектора економіки та цілком залежать від нього;
- взаємодія галузей інтелектуального забезпечення виробництва з реальним сектором економіки не вміщається в звичайну схему ринкових відносин, адже формування освітнього потенціалу населення та нагромадження знань на протязі багатьох століть були прерогативою держави та різного роду суспільних інститутів ;
- вартісна оцінка інтелектуальних ресурсів на макрорівні, як фактор економічного зростання, надзвичайно ускладнена, інколи і взагалі неможлива;
- витрати на формування інтелектуальних ресурсів мають характер довгострокових інвестицій, віддача від яких може бути отримана набагато пізніше, ніж від інших видів капіталовкладень [3].

Оскільки ресурсний підхід до знань означає, що знання самі по собі не мають цінності, тому вони набувають її тільки будучи втіленими в діях. Знання як унікальний ресурс невичерпні, але, будучи продуктом інтелектуальної праці, вони можуть продаватися та купуватися, і, на відміну від інших товарів, завжди залишаються у власності свого виробника.

Важливим аспектом використання інформаційних ресурсів є так званий ефект мережової взаємодії, який обумовлений тим, що багато одиниць сучасної техніки (комп'ютери, факси, телефони) працюють у межах розгалуженої мережі, що сприяє підвищенню компетентності членів організації завдяки розширенню можливості спілкування, як наголошує Б.Гейтс: "Коли набирається критична маса людей з високим IQ, що працюють рука в руку, потенціал компанії злітає просто до небес"[2]. Мережі характеризуються зовнішнім ефектом- екстерналією: тим більше елементів в мережі, тим більше економічного ефекту кожного окремого апарата.

Освіта та наука стають однією з найбільш швидкозростаючих галузей XXI століття, інтелектуальний капітал стає основним економічним ресурсом: частка інтелекту у ВВП розвинених країн становить 37-40%, а в Україні – лише 3-4%. Так як інтелектуально-креативні здібності людини є невичерпним ресурсом, тому в даний час в Україні є всі

умови, щоб за допомогою нового креативного ресурсу досягти бажаного рівня економічного розвитку.

Оскільки у соціально - економічному житті України сільські території займають особливе місце: на них проживає третина населення нашої держави та припадає 90 % площі , а агропромисловий комплекс забезпечує 16% ВВП України, тому зростання впливу науки та нових технологій на виробничі процеси сільськогосподарських підприємств є необхідною умовою сталого розвитку економічної системи України. Нові технології створюють передумови для переходу сільськогосподарських підприємств на новий рівень розвитку. Враховуючи роль біотехнології, генетики, обчислювальної техніки, сучасне сільське господарство можна назвати наукомісткою галуззю. Всі учасники агропромислового комплексу зможуть досягти успіху тільки за умови відповідного стану інформатизації аграрного сектору економіки, освоєння інновацій, підвищення власної компетентності та економіки, що базується на знаннях, адже економіка знань- це економічна модель для майбутнього розвитку.

У зв'язку з прискоренням темпів розвитку технологій доступність знань стає найважливішою умовою для участі країни у глобальній конкуренції, а концепція економіки знань стала сьогодні основною теоретичною базою політики економічного зростання: вона розкриває нову роль і місце інтелекту людини в суспільстві. Нова роль знань вимагає створення такого світового економічного порядку, за якого можна буде:

- забезпечувати оптимальне зростання світової економіки;
- вирівнювати рівні розвитку різних країн та регіонів;
- забезпечувати справедливую систему розподілу та перерозподілу світового продукту.

Список використаної літератури

1. Бажал Ю. Знанняєва економіка : теорія і державна політика // Економіка і прогнозування. — 2003. —№3. —С. 71
2. Гейтс Б. Бизнес со скоростью мысли. —М., 2001. —С. 248.
3. Климов С.М. Интеллектуальные ресурсы общества. —СПб., 2002.
4. Коврига А.В. Знание и управление знаниями в развитии региональной экономики//Вісник Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна. — Сер.економічна.№575 — 2002. —С. 95.

Кулик Галина Юрївна,

аспірант кафедри державної служби та митної справи Академії митної служби України

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У МИТНІЙ СПРАВІ

Сучасне життя висуває перед посадовими особами митних органів України нові вимоги до здійснення митної справи. Проведення реформування передбачає, перш за все, зміну усталеного порядку та перехід до новітніх механізмів діяльності з метою підвищення її якості, тому потребує специфічного управління в трансформаційний період – управління змінами та знаннями, а також передбачення можливих ризиків у процесі перетворень із застосуванням інтегрованого ризик-менеджменту.

Осучаснюючи вираз Ф. Бекона «знання – це сила», А. Тоффлер влучно зазначив, що в сучасному суспільстві «знання – це зміни» [1, с. 28], таким чином прискорення отримання знань означає прискорення змін. Для того, щоб впроваджувати зміни в умовах нестабільного середовища, необхідні нові знання та мотивація на всіх рівнях системи управління. Тому ключовим аспектом успішної реалізації стратегії розвитку митних

органів України, на нашу думку, є використання технології управління знаннями.

Побудова професійної, заснованої на знаннях, сервісної культури є одним із стратегічних напрямів розвитку сучасних митних адміністрацій, визначених Всесвітньою митною організацією (далі – ВМО). Така орієнтація митних органів вимагає переходу до моделі управління, заснованої на знаннях і орієнтованої на споживача. Компетенції посадових осіб митних органів мають підтримувати своєчасне та сервісне здійснення процесів, спрямованих на зменшення адміністративного навантаження на законну торгівлю.

Неможливо розвивати професійну сервісну культуру, не використовуючи ефективно знання. Бурхливе зростання інформації створює як ризик, так і можливості для митних органів. Ризик пов'язаний з підвищеною складністю управління інформацією з точки зору її ефективного збору та перетворення у доступну форму для якісного прийняття рішень. У свою чергу, виникають можливості більш детального уявлення про споживача митних послуг.

2011 рік був проголошений ВМО роком знань з гаслом: «Знання як каталізатор ефективності митного адміністрування» («Knowledge, a catalyst for Customs excellence») [4]. Перетворення митниці на організацію, що навчає, дозволяє ефективно реагувати на зміни торгового середовища та управляти ризиками, що виникають у митній діяльності. Створення знань має бути, по суті, способом поведінки та життя сучасного митника.

Управління знаннями має вагомі переваги для підвищення ефективності митної справи:

- ефективність витрат – зменшення дублювання зусиль, підвищення швидкості отримання потрібної інформації;
- підвищення точності у прийнятті рішень – доступ до попередніх рішень і можливість звернення до експертів для прийняття рішень;
- вдосконалення управління ризиками – виділення ресурсів в сфері, де виявлені ризики;
- безперервність діяльності – здатність зберігати важливі дані для підтримки вимог надання послуг і виконання нормативних зобов'язань;
- швидкий розвиток високого рівня компетенції працівників – доступність навчання та підтримка відповідних інструментів, що дозволяє новим працівникам отримати нові знання швидко і ефективно;
- збільшення доходів – можливість ефективного використання даних для зниження рівня недекларування [2, р. 41].

Важливу роль у сприянні управлінню знаннями відіграє Стратегія ВМО щодо побудови інституційної спроможності (The WCO Capacity Building Strategy). Регіональні офіси з побудови інституційної спроможності (The Regional Offices for Capacity Building – ROCB) і регіональні навчальні центри (the Regional Training Centres – RTC) забезпечують створення і поширення митних знань на регіональному рівні. Регіональні навчальні центри поступово перетворюються в центри досконалості (centres of excellence).

Великого значення в управлінні знаннями набуває поєднання людського фактора та сучасних інформаційних технологій. Нові технології забезпечують партисипативний аспект навчання, перетворюючи старі пірамідальні структури підготовки і впроваджуючи нові форми управління, при яких увага зосереджується на інноваціях та колективному співробітництві.

Прикладами таких мережевих засобів управління знаннями є платформа інтерактивного податкового та митного навчання Campus (Taxation and Customs Training Interactive Campus (TACTIC)), розроблена Генеральним директором з оподаткування і

митного союзу (TAXUD) Європейської комісії, та платформа електронного навчання ВМО CLiKC (the Customs Learning and Knowledge Community) – спільнота митного навчання та знань. Зазначені платформи мають деякі спільні риси з популярними сайтами соціальних мереж, такими як LinkedIn, Facebook і Twitter, за допомогою яких користувачі можуть постійно віртуально спілкуватися один з одним. Знання в цьому Web 2.0 середовищі пов'язані з веб-додатками, які полегшують взаємодію, функціональну сумісність та співробітництво за допомогою соціального діалогу, контент при цьому формується членами спільноти [6, p. 32].

Крім того, управління знаннями дозволяє більш ефективно впроваджувати інновації у митну діяльність. Не випадково 2013 рік ВМО оголосила роком інновацій під девізом «Інновації для митного прогресу» [5]. Передбачається, що інновації повинні впроваджуватися у всі напрямки діяльності митних адміністрацій – від впровадження нових продуктів, процесів та політик до зміни переліку послуг. Причому, митні органи майбутнього (the Customs agency of the future) будуть забезпечувати постійні інновації у всіх чотирьох основних областях своєї діяльності:

1. Розвиток людей – використання нових методів роботи, навчання, отримання знань і поширення інформації з метою підвищення їх продуктивності і здібностей.

2. Перегляд політики відповідно до нових досліджень – переконаність в тому, що інновації відповідають найбільш ефективним підходам до сприяння законній торгівлі та запобігання незаконній діяльності.

3. Оптимізація процесів – забезпечення більш ефективної і передбачуваної діяльності митних органів і уникнення її неефективності.

4. Застосування нових технологій – розширення можливостей людських ресурсів і перетворення їх діяльності [3, p. 14].

Також ВМО ставить перед митними органами завдання щодо формування інноваційної культури відповідно до прийнятої інноваційної стратегії, яка виступає основою для становлення митниці майбутнього, що є вже не просто метою, а імперативом митної спільноти.

Таким чином, управління знаннями має стати основою інноваційного розвитку митних органів, що є вимогою сучасного стрімко змінюваного світу. Першочерговими кроками на цьому шляху повинно стати формування відповідної культури знань та впровадження інструментів даної технології під час підготовки та підвищення кваліфікації митників, а також використання їх для підвищення ефективності комунікацій в митних органах.

Список використаної літератури

1. Тоффлер А. Футурошок/ Алвин Тоффлер. – СПб.: Лань, 1997. – 464 с.
2. Achieving excellence in Customs through knowledge management// WCO news. – 2012. – № 67 (February). – P. 38-42.
3. Ellanti P. Innovation in Customs, the conditions have never been better / Prasanna Ellanti, Rob Coffey, James Canham // WCO news. – 2013. – № 70 (February). – P. 14-17.
4. International Customs Day 2011: Message from the World Customs Organization / Kunio Mikuriya. – Access mode: [http://www.wcoomd.org/files/1. Public files/PDFandDocuments/About Us/SG_Message_ICD_2011_EN.pdf](http://www.wcoomd.org/files/1_Public_files/PDFandDocuments/About%20Us/SG_Message_ICD_2011_EN.pdf).
5. Mikuria K. Innovation for Customs progress / Kunio Mikuria // WCO news. – 2013. – № 70 (February). – P. 12-13.
6. Poro A. European Customs training community benefits from new knowledge sharing tool / Annette Poro // WCO news. – 2011. – № 64 (February). – P. 32-33.

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ

Найбільш узагальненою формою прояву держави на світовій арені є сформований міжнародний імідж країни, що є одним із засобів посилення міжнародної конкурентоспроможності та збереження власної національної ідентичності. Політичний імідж країни, держави, влади набуває значення суспільно впливового фактору, стає невід'ємною складовою політичної діяльності щодо забезпечення стратегічних національних інтересів на основі політичних, інформаційно-комунікаційних технологій.

В останні десятиріччя теоретичні та практичні проблеми формування міжнародного іміджу країн було висвітлено у роботах вітчизняних та зарубіжних учених. Теоретичні основи формування міжнародного іміджу країни розкрито в працях таких авторів як: С. Анхольт, К. Асплунд, С. Блек, Г. Гер, К. Келлер, Ф. Котлер, І. Мартін, А. Нагашима, А. Салліван, Е. Галумов, К. Грідін, В. Королько, Г. Почепцов та ін. Ці науковці в своїх дослідженнях розкрили сутність поняття іміджу країни, факторів, які впливають на його формування та заходів державного регулювання цих процесів. Проблема функціонування інформаційного суспільства та перспектив його глобального розвитку аналізується у дослідженнях С. Джонсона, М. Кастельса, Г. Клівленда, А. Тофлера, Г. Шиллера, М. Лібічкі, У.Оуенса та інших.

Важливими складовими міжнародного іміджу країни є заяви, звіти та рекомендації таких авторитетних міжнародних організацій як Європейський Союз, Парламентська Асамблея Ради Європи, Венеціанська Комісія, Міжнародна Амністія. Предметом особливої уваги цих міжнародних організацій є державна політика в сфері захисту прав людини, особливе місце в якій посідають соціальні, мовно-культурні, виборчі права та свобода слова.

Формування іміджу є частиною державної інформаційно-комунікативної політики. За роки незалежності Україна зробила вагомі кроки щодо розвитку інформаційної сфери, було сформовано розгалужену правову базу в галузі інформації. Зроблено суттєвий поступ на шляху інтеграції України у міжнародний інформаційний простір. Сьогодні в Україні концепція державної інформаційної політики, а також концепція інформаційної безпеки поки знаходяться в стані розробки. Забезпечення розширення присутності України у міжнародному інформаційному просторі та формування позитивного міжнародного іміджу України визначені основними напрямками реалізації Концепції.

На розв'язання завдання формування іміджу держави безпосередньо спрямовані такі нормативно-правові акти як: Програма “Інвестиційний імідж України” (2002-2010 рр.), Державна програма забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003-2006 рр., Державна цільова програма формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року та поки що не унормована Стратегія позиціонування України за кордоном, Проект Концепції Державної програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2007-2010 роки, розроблений Міністерством закордонних справ.

Серед Постанов Кабінету Міністрів, що стосуються сфери флотування іміджу, слід зазначити: Постанову Кабінету Міністрів №102 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки забезпечення міжнародного позитивного іміджу України та здійснення заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України», Постанову Кабінету Міністрів №694

«Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо формування позитивного інвестиційного іміджу України», Постанову Кабінету Міністрів №379 «Про схвалення Концепції Державної програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2007-2010 роки», Постанову Кабінету Міністрів №1609 «Про затвердження Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003 - 2006 роки». Окремі аспекти розкриваються у таких нормативних документах, що регулюють туристичну діяльність, як: Державна програма розвитку туризму на 2002-2010 роки, Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку туризму і курортів в Україні», Стратегія розвитку туризму і курортів, Проект Державної цільової програми розвитку туризму і курортів на 2011–2015 роки.

Крім того, існують рамкові нормативно-правові акти та законопроекти в інформаційній сфері, що так чи інакше розглядають питання формування іміджу держави: Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України», Доктрина інформаційної безпеки України, Проект Закону України «Про Концепцію державної інформаційної політики», Концепція проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики». Посилену увагу до процесу формування іміджу держави привернула, по-перше, підготовка до Євро-2012. Було презентовано Стратегію позиціонування України за кордоном (24 березня 2011 р.), що викликала широку суспільну дискусію. Окрім державних програм, Урядом України було ініційовано проведення Міжнародних форумів «Імідж України», а також тендерів на створення позитивного іміджу України.

Для формування міжнародного іміджу країни важливою є скоординована робота зацікавлених до вирішення цього питання державних установ та компетентних фахівців. Державні посадові особи, на яких покладається завдання формування позитивного іміджу країни повинні розробляти, координувати та контролювати діяльність, спрямовану на його формування. Державна інформаційна політика має бути спрямована на постійну інформаційну підтримку відносин країни з іншими державами, налагодження стосунків між відомствами країн з метою лобіювання національних інтересів у міжнародних відносинах. Засоби масової інформації через рекламу національних досягнень, співробітництво зі світовими ЗМІ, поширення позитивної інформації про країну, надання додаткової інформації для закордонних ЗМІ можуть впливати на формування позитивного ставлення до країни у світі.

Слід зазначити, що нормативно-правові документи, які б передбачали порядок скоординованої роботи між різними державними установами в реалізації державної політики у сфері формування позитивного міжнародного іміджу, наразі відсутні. Для формування позитивного міжнародного іміджу країни було б доцільно розробити і затвердити програму координації роботи із формування позитивного міжнародного іміджу України між різними державними установами. З огляду на наявність значного досвіду у сфері формування зовнішньополітичного іміджу України, таким державним органом міг би стати МЗС.

Висновки

1. Зростання ролі політичного іміджу держави зумовлене глобалізацією світових політичних процесів. Формування іміджу є частиною інформаційно-комунікативної політики, реалізація якої є запорукою успіху в інших сферах розвитку суспільства.

2. Важливу роль у формуванні міжнародного іміджу країни відіграють такі авторитетні міжнародні організації як Європейський Союз, Парламентська Асамблея Ради Європи, Венеціанська Комісія, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародна Амністія, які приділяють найбільше уваги державній політиці у сфері захисту

прав людини. Такі питання як свобода слова, національні меншини, соціальні питання завжди знаходяться в центрі їх уваги.

3. Україною здійснено ряд позитивних кроків у законодавчому регулюванні формування міжнародного іміджу України, разом з тим залишається ряд неврегульованих питань. До таких питань можна, зокрема, віднести відсутність визначень основних понять, за допомогою яких реалізується державна політика у сфері побудови іміджу, відсутність програми координації інформаційної діяльності державних органів у сфері формування позитивного міжнародного іміджу України

Список використаної літератури

1. Браун Л. Имидж – шлях до успіху / Л. Браун. – СПб., 1996. - С. 34-52.
2. Почепцов Г.Г., Чукот С.А. Информационная политика. К.: Знання, 2006. – 663с.
3. Шашлов М. Н. Политический имидж как актуальный предмет исследования / М. Н. Шашлов // Актуальные проблемы политологии: сб. науч. работ студентов и аспирантов Российского университета дружбы народов / [отв.ред. В.Д. Зотов]. – М.: МАКС Пресс, 2001. – С. 84-92.
4. Лавриненко Г. Формування міжнародного іміджу України в Західному світі (на прикладі Польщі) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=86424
5. Лесько О.Й., Прищак М.Д., Залюбівська О.Б., Рузакова Г.Г. Етика ділової людини [Електронний ресурс]. - Режим доступу: posibnyky.vntu.edu.ua/et_/71.htm
6. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України «Понятійно-категоріальний апарат інформаційної сфери: правовий аспект» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/532/>
7. Концепція державної інформаційної політики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68581&cat_id=33909

Соловійов Максим Сергійович,

*асистент кафедри соціальних комунікацій, здобувач Інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТОКИ В СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖАХ

Всесвітня Мережа надала можливість людству без територіальних обмежень миттєво передавати та отримувати інформацію. Обмін текстовими повідомленнями, графічними та звуковими файлами збагатив процес спілкування між інтернет-користувачами.

Спочатку в Мережі в режимі реального часу можна було використовувати такі інтерактивні форми спілкування як он-лайн чати або системи для обміну текстовими повідомленнями. Все ж, ці сервіси не створили такого ефекту, який соцмережі демонструють сьогодні.

Вдале поєднання мультимедійних та аудіовізуальних елементів з веб-простором розширили функціональність (і водночас уявлення) про Всесвітню Павутину. Нові розробки й удосконалення у сфері веб-технологій створили фундамент для зародження якісно такого нового поняття як соціальні мережі в Інтернеті. Іншими словами, Глобальна Павутина, в сучасному розумінні, не лише засіб отримання певної інформаційної порції, а й спосіб життя певного контингенту. Тут соціальні інтернет-мережі якраз абсолютно точно підходять під цю дефініцію. Наразі кожну секунду 8 чоловік на планеті стають частиною будь-якої з існуючих соціальних мереж.

На перших стадіях свого існування соціальні інтернет-мережі використовувалися лише для спілкування й розваг; на сьогодні інформаційні потоки в таких мережах набрали такої ваги, що стали повноцінним інструментом для ведення й підтримки бізнесу.

Кожна компанія створює свою спільноту й профіль в соцмережі для підтримки та просування свого продукту. Це не дивно, адже в таких мережах присутня конкретна цільова аудиторія. До того ж, неосіченною є можливість особистого спілкування із споживачами, адже соціальні інтернет-мережі дозволяють:

- миттєво обмінюватися текстовими повідомленнями в режимі реального часу;
- розміщувати на своїй сторінці чи у профілі аудіо та відеоролики, які відразу стають глобально доступні;
- вести власний блог (мікроблог);
- отримувати чи залишати коментарі до будь-якої новини, товару тощо.

Важливо визначити поняття інформаційного потоку. Передусім, це - переміщення у деякому середовищі даних, виражених у структурному вигляді [4]. За іншим визначенням - це система продукування і поширення повідомлень, які характеризуються певними спільними ознаками [3].

Отже джерелом інформаційних потоків у соціальних інтернет-мережах є самі користувачі. Створений або викладений у Мережу електронний контент відразу може бути отримай і прочитаний мільйонами інших.

Наприклад, в найбільшій соціальній мережі світу Facebook на кінець 2012 року зареєстровано більше 1 млрд. сторінок і кожні 20 хвилин один мільйон посилань на різноманітні ресурси поширюється в середині цієї соцмережі [5]. Згідно із статистичними даними компанії ComScore, велика частка таких посилань робиться на відеоконтент - користувачі Facebook дуже часто переглядають відео. Загалом 85,5% американської інтернет-аудиторії переглядають онлайн-відео. За один місяць 53 тис. користувачів Facebook передивилося майже 328 тис. відеороликів [6].

В іншій соціальній мережі - ВКонтакте, налічується не менше 20 млн відеороликів [1]. Добова активність перевищує 40 млн відвідувачів [2]. Користувач ВКонтакте може створювати фотоальбоми (до 500 фото в одному альбомі), завантажувати аудіо та відеофайли, обмінюватися повідомленнями й посиланнями тощо.

Загальновідомо, що перегляд відео в онлайн-режимі потребує великої кількості мережевого трафіку. Тож із упевненістю можемо сказати, що відеоконтент в соціальних мережах забирає найбільшу частину обсягу інформації. В той же час, це не означає, що відео лідирує серед інших видів інформаційних обмінів між користувачами. Обмін текстовими повідомленнями, графічним файлами залишається універсальним засобом спілкування.

Соціальні мережі надали людству безпрецедентну можливість в реальному часі обмінюватися різноманітними видами інформації - від текстової до аудіовізуальної. Зважаючи на величезну кількість користувачів і їхнього контенту, обсяг інформаційних потоків в соціальних мережах є обмежений.

Список використаної літератури

1. Дмитриева Р. Суточная аудитория «ВКонтакте» превысила 40 млн человек [Електронний ресурс] / Р. Дмитриева.— Режим доступу: <http://digit.ru/internet/20121023/395981959.html>;

2. Дуров П. ВКадфе: видео ВКонтакте [Електронний ресурс] / П. Дуров. — Режим доступу: <http://vkontakte.ru/blog.php?nid=72>;

3. Захарченко А. Загальні принципи аналізу інформаційних потоків в Інтернеті // Актуальні питання масової комунікації. — 2011. — Вип.12. — С. 30-34;
4. Ларіна Р. Р. Логістика : навч. посіб. / Донецький держ. ун-т управління. — Донецьк : ДонДУУ, 2006. — 277 с.;
5. Geoffrey A. Fowler Facebook: One Billion and Counting [Електронний ресурс] / Geoffrey A. Fowler. — Режим доступу: <http://online.wsj.com/article/SB10000872396390443635404578036164027386112.html>;
6. Lafferty J. Facebook Now The Web's Second-Most-Popular Video Site [Електронний ресурс] / J. Lafferty. — Режим доступу: http://allfacebook.com/facebook-video-comscore-2_b97623.

Тертичка Олександр Валерійович,

*аспірант кафедри економічної теорії факультету економічних наук
Національного університету "Києво-Могилянська академія"*

ЗНАННЯ ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

На відміну від періоду, коли визначальними факторами розвитку були матеріально-речовинний і фінансовий капітали, сьогодні пріоритетного значення набуває новий фактор, пов'язаний з інтелектуальною складовою економічних процесів.

На сьогодні основними факторами розвитку будь-якої економічної системи є: нові технології, нова організація праці і виробництва, нова мотиваційна система. Саме вони здатні посилити інноваційність економічної діяльності та сприяти становленню інтелектуальної економіки.

В економіці знань, крім матеріального ресурсу, виступає інтелектуальний ресурс нації — інтелект конкретної людини, тобто її знання, набуті навички й вроджені задатки. На жаль, у нашій країні продовжує переважає парадигма сировинного розвитку, а нематеріальними ресурсами (наукові винаходи, знання, інновації) поки що не приділяється належної уваги з боку держави.

На початку цього століття концепція знання як джерела економічного розвитку зумовила виникнення нового поняття — економіки знань або інтелектуальної економіки. Тепер головним джерелом багатства нації на рівні компаній і країн стає знання.

Саме інтелектуальна якість праці, що прямо залежить від сукупності чинників, які об'єднує категорія «знання» (knowledge), стала відігравати вирішальну роль у економічному зростанні в останньому десятиріччі XX ст.

В. Гесць зауважує, що економіка знань — це економіка, у якій і спеціалізовані, і повсякденні знання є джерелом зростання. При застосуванні таких знань разом із природними ресурсами, капіталом і працею домінуючим фактором стають процеси їх нагромадження і використання, у результаті чого постійно зростає конкурентоспроможність економіки [1, с. 6].

На думку О. І. Івасишина та Л. П. Сікерко основними складовими економіки знань є:

- якісна безперервна освіта для всього населення країни;
- економічні стимули та інституційний режим, що заохочують до ефективного використання національних і глобальних знань у всіх секторах економіки;
- ефективна інноваційна система, що об'єднує в єдиний комплекс економіку,
- наукові та дослідні центри, навчальні заклади;
- динамічна інформаційна інфраструктура, що надає інформаційні та комунікаційні послуги суб'єктам ринку, державним установам та всім верствам населення;
- держава як ініціатор та координатор становлення та розвитку економіки знань [2].

С. 56]. Як зазначає дослідник Ю.Бажал, сучасний період характеризується безпрецедентним зростанням впливу науки і нових технологій на соціально-економічний розвиток усіх країн. Найбільш помітне місце у цих процесах посіли технології інформаційної революції, яка обумовила сприйняття постіндустріального суспільства як інформаційного. Але не менш вражаючі успіхи мали також біотехнології, медицина, технології створення і поширення нових матеріалів, транспорту, космонавтики, зв'язку, фінансового посередництва, військового призначення тощо [3, с. 472].

Стратегія розвитку інформаційно-знаннєвого суспільства є сьогодні центральним системним ядром соціально-економічної політики розвинених країн, що дозволяє їм максимально скористатися перевагами пануючого інформаційного техніко-економічного укладу еволюції людської цивілізації.

Сучасні проблеми економічного розвитку пов'язані, насамперед, із інтелектуалізацією праці, наданням найвищого пріоритету процесам продукування нових знань, які здатні забезпечити соціально-економічний прогрес українському суспільству.

Економіка знань як багатовимірна категорія пов'язана в сучасному вимірі, перш за все, з розвитком інформаційних комунікаційних технологій, що охопили більшість сфер людської діяльності, з включенням більшості людей в процес діяльності формуванням та використанням нових знань, на відміну від домінуючого раніше буденного знання, з масовим використанням можливостей культурного та духовного збагачення глобалізованого світу, що несе в собі можливості нагромадження та обміну новими знаннями як науково-технічного, так і гуманітарного змісту [3, с. 472].

В основі економіки знань полягають нові знання, що мають інформаційну основу і втілюються в інноваціях, і які у високорозвинених економіках через новітні технології та відповідну продукцію забезпечують в кінцевому рахунку домінуючу вагу приросту ВВП. Відповідно до цього, власне, і інновативно-інноваційний шлях розвитку за своїм змістом має бути модернізаційним проектом як економіки, так і суспільства в цілому (на нашу думку, інновативно-інноваційний шлях розвитку, на відміну від просто інноваційного, пов'язується, насамперед, з фундаментальними надбаннями, створеними у науково-технічному середовищі даної країни) [3, с. 473].

Сьогодні демонструє нам, що у концептуальному вигляді відсутня програма розвитку національної інноваційної системи, в якій, спираючись на ґрунтовні дослідження та вивчення світового досвіду створення національних інноваційних систем, відповідно до специфіки вітчизняних умов мали б бути визначені черговість, терміни, обсяги необхідних ресурсів, інструментарій та механізми розвитку складових інноваційної системи.

Дослідження свідчать, що формування національної інноваційної системи в країні потребує вдосконалення широкого спектра сфер державної політики в частині розвитку економіки знань.

В умовах переходу до економіки знань вибір пріоритетів в інноваційній сфері має здійснюватися з урахуванням вимог VI Рамкової програми наукових досліджень, технологічного розвитку, інновацій та створення європейського науково-дослідного простору (РП6), прийнятої в червні 2002 р. країнами ЄС, а також діючих науково-технічних та інноваційних пріоритетів України, наявних ресурсних та інфраструктурних обмежень, попиту, необхідності розвитку промислового виробництва з метою забезпечення стійких конкурентних позицій вітчизняних товаровиробників на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Тому розвиток економіки знань для України – необхідний шлях соціального прогресу та забезпечення конкурентоспроможності держави на основі

Список використаної літератури

1. Геєць В. М. Характер перехідних процесів до економіки знань / В. М. Геєць // Економіка України. – 2004. – № 4. – С. 4–14.
2. Івасишин О. І. Вплив сучасної економіки знань на розвиток суспільства / О. І. Івасишин, Л. П. Сікерко // Держава та регіони. – 2008. – № 5. – С. 55–59.
3. Бажал Ю. М. Еволюція концепцій і моделей економіки знань / [Ю. М. Бажал] // Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : у 3 т. Т. 1 : Економіка знань – модернізаційний проект України / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка ; Ін-т економіки та прогнозування НАН України, Укр. форум. – К., 2007. – С. 462–474.

Кузнецова Марина Олександрівна,

методист відділу навчально-наукового забезпечення Інституту державної служби та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентові України

ЗМІСТ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розвиток сучасної цивілізації характеризується різким збільшенням об'ємів інформації і знань, зростанням ролі інформаційних технологій в житті суспільства. Це показник переходу людства до інформаційної епохи. Одним з критеріїв такого переходу може служити відсоток населення, зайнятого у сфері послуг. На думку більшості вчених – якщо в суспільстві більше 50% населення зайнято у сфері послуг, наступила постіндустріальна фаза його розвитку, якщо ж в суспільстві більше 50% населення зайнято у сфері інформаційних послуг, суспільство стало інформаційним [1, с. 211].

Головна мета інформаційного суспільства – поліпшення життя людей створення умов для їх максимальної самореалізації. І це може бути досягнуто лише при дотриманні ключового принципу: будь-який розвиток повинен спиратися не на об'єкти, а на людей, що в свою чергу, доводить визначну роль освіти.

З переходом людства до інформаційного суспільства відбуваються зміни у всіх сферах життя, що радикально позначилися на змісті освіти, зумовили перегляд теорій, концепцій, завдань навчального процесу з орієнтацією на ринкові відносини, на соціальний захист, на національні особливості, інформатизацію та технологізацію освіти водночас.

Освіта забезпечує підготовку кваліфікованих робітників, спеціалістів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, науковців. Це сприяє формуванню інтелектуального потенціалу нації як найвищої цінності суспільства, визначає темпи і рівень науково-технічного та соціального прогресу.

Зміст освіти в незалежній Україні повинен базуватися на державній ідеології, основу якої складає українська національна ідея. Тому стрижнем національної освіти визнається українознавство, культура народу. Кожний навчальний предмет повинен відображати певні грані історії і життя України як космогеосоціокультурного феномена [3, с. 8].

Кажучи про національну модель освіти України, не можна не сказати про зміну підходів до організації навчання. Система освіти, що склалася, зі все більш тривалим терміном навчання і ґрунтовним відривом від життя в загальноосвітніх школах та професійних навчальних закладах (училищах, технікумах, інститутах, університетах, академіях, аспірантурі) з тим, щоб потім на виробництві або установі набувати знову нові знання і особливо практичні навички не використовуючи і поступово забуваючи велику частину отриманих за час навчання знань – така система навчання не відповідає новим умовам і все більше йде в минуле. На зміну їй приходить система безперервної освіти, що

охоплює собою всі стадії життя людини, забезпечує розвиток інтелектуальних, фізичних, духовних етичних здібностей особи, що характеризується різноманітністю змісту, форм і методів навчання в рамках як загальної так і професійної освіти, створює умови для швидкого освоєння науково-технічних досягнень [2, с. 4].

У той же час освіта України не повинна замикатися в своїх національних межах, відгороджуватися від зарубіжного досвіду.

Тому зміст освіти в Україні в сучасних умовах припускає її відвертість, її інтеграцію до світових освітніх структур, поглиблення співпраці з міжнародними, регіональними і національними освітніми фундаціями з метою творчого запозичення кращого зарубіжного досвіду, зближення рівнів освітньої підготовки в різних країнах і регіонах, швидкого освоєння новітніх технологій навчання, залучення зарубіжних інвесторів для участі в розвитку освіти в Україні.

Сьогодні у всьому світі під впливом процесу становлення планетарної цивілізації росте розуміння того, що освіта повинна бути багато в чому універсальною, не обмежуватися національними рамками. Частка США серед світового контингенту студентів-іноземців складає 32 %, Великобританії, Швеції – 16 %, Австрії – 11,8 %, Німеччини – 8,1 %, Франції – 7,7 %, Данії – 6 %, Ірландії – 4,9 % [4, с. 166].

Процес гуманітаризації освіти, що має достатньо сильні об'єктивні основи, повинен все більш виразно виявлятися надалі, оскільки конкурентноспроможність сучасного фахівця, як показує світовий досвід залежить не тільки від оволодіння ним своєю спеціальністю, але і від його широкої та різносторонньої гуманітарної культури. У зв'язку з цим навчальні заклади всіх рівнів повинні не тільки давати вузькоспеціальну підготовку, але і формувати особу, виховувати цивільні якості, навчати формам спілкування, розвивати здатність освоювати новий, актуальний пласт культури. Такий підхід освіти дозволить розкрити творчий характер процесу навчального пізнання усвідомити місце людських компонентів в його здійсненні. Тому важливою визначальною змісту освіти інформаційного суспільства є її антропоцентричність, що обумовлена рівнем і характером розвитку науки і техніки, демократизацією суспільного життя, що удосконалюється, зміцненням правової держави формуванням цивільного суспільства, кардинальною переорієнтацією філософської і суспільно-політичної думки, а також мистецтва і культури на проблеми особи, розвитку творчих сил і здібностей. Структурні елементи інформаційного суспільства об'єктивно перетворюють людину на дійсний центр самого суспільства. Від них у першу чергу, залежить майбутнє людства.

Список використаної літератури

1. Абдеев Р.Ф. Філософія інформаційної цивілізації. / Р.Ф. Абдеев. – М. : Владос. – 1994. – 336 с.
2. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». – К., 1994. – С. 9.
3. Лігоцький А.О. Освіта України – її сьогодення та шляхи розвитку. Навчально-методичний посібник. / А.О. Лігоцький. – Київ: Українська академія внутрішніх справ, 1995. – 47 с.
4. Яковец Ю.В. История цивилизаций. / Ю.В. Яковец. – М., 1995. – С. 381.

Чечель Олеся Юрївна,

*магістр держ.упр., провідний спеціаліст Управління справами
Апарату Верховної Ради України*

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ЗАПОРУКА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Значне зростання кількості інформації та можливості її застосування все більше визначають основні аспекти життєдіяльності суспільства. Інформаційно-комунікаційні технології впливають на всі сфери його діяльності як в межах країни, так і у світі в цілому. Глобальність процесів підвищує інтерес до осмислення особливостей інформаційного суспільства, впливу інформаційно-комунікаційних технологій на трансформацію відносин та розвитку взаємодії громадянина та владних структур.

У країнах Заходу сфера інформаційно-комунікаційних технологій виступає запорукою політичної стабільності, соціально-економічного розвитку та благополуччя в цілому. Починаючи з 90-х років XX століття розвиток інформаційного суспільства є пріоритетним напрямом державної політики як в провідних країнах світу, так і в Україні.

У 2007 році Верховною Радою України було прийнято закон «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [1], який створив підґрунтя для формування сприятливих умов розвитку національного сегмента глобального інформаційного суспільства.

За цей час сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято ряд нормативно-правових актів, які, зокрема, регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації [1].

Проте слід відмітити, що більшість із них мають декларативний характер і не виконуються. Крім того, слід звернути увагу на деякі проблеми та суперечності, пов'язані з процесом формування інформаційного суспільства в Україні:

— проблема «цифрової нерівності», тобто непропорційне використання можливостей Інтернету та інформаційно-телекомунікаційних технологій в цілому. Має місце своєрідний поділ суспільства на тих, хто активно користується Інтернетом, іншими ресурсами й тих, хто не має відповідних навичок, тому доступ до інформації та знань визначається загальним економічним та освітнім розвитком країни;

— правове регулювання інформаційного простору – проблеми правового характеру пов'язані з поширенням різних, в т.ч. й заборонених, конфіденційних матеріалів, авторськими правами, тощо;

— проблема «формування особистості» – психологічні, соціальні, етичні, ціннісні, інші. Відбувається т.зв. «глобалізація масової свідомості», зникає національна ідентичність, відбувається деградація мови, нівелюються морально-етичні принципи. Вплив інформації на розвиток людини відкриває нові можливості для маніпулювання масовою свідомістю. В той же час з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій змінюється система освіти. Мультимедійні та дистанційні технології навчання з одного боку сприяють розкриттю індивідуальних схильностей дитини, з іншого призводять до зменшення важливої складової ролі учителя-наставника в освітньому процесі – морально-етичного виховання.

Розв'язання зазначених проблем потребує державного втручання у вигляді прийняття відповідних нормативно-правових актів та взаємодії з іншими країнами в рамках міжнародного співробітництва. З іншого боку існують різні точки зору щодо державного

регулювання Інтернету – активне втручання держави спричинить обмеження різних свобод. Держава часто втручається у діяльність ЗМІ, інших організацій, обмежуючи доступ людей до інформації, або поширюючи інформацію, яку хоче нав'язати. В той же час державні службовці замість реальної діяльності, найчастіше займаються діяльністю із формування власного іміджу і сприятливої суспільної думки.

У процесі розвитку та становлення інформаційного суспільства саме держава повинна бути координатором діяльності різних суб'єктів громадянського суспільства та формувати політику сприяння інтеграції громадян у глобальний інформаційний простір, відстоюючи при цьому національні інтереси.

Ще одним із напрямів розвитку інформаційного суспільства є т.зв. інтелектуалізація – створення та впровадження нових технологій, що забезпечують ефективне використання головного стратегічного ресурсу суспільства – знань; інтеграція та ідентифікація знань у різних предметних галузях науки та освіти; формування нової системи освіти і традицій виховання наступних поколінь, що враховує особливості та можливості впливу на формування творчої, гармонійно розвиненої, гуманістично орієнтованої особистості.

Сьогодні для досягнення головної мети – ефективної інтеграції України в глобальне інформаційне співтовариство, необхідно вирішити головне завдання щодо формування інформаційного простору і водночас створити демократичну, соціальну, правову державу і громадянське суспільство.

Список використаної літератури

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : закон України від 9 січня 2007 року. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>. – Заголовок з екрана.

Атаманчук Віта Вікторівна,

магістр держ.упр., помічник-консультант народного депутата України

ДЕРЖАВНО-КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЗМІН

В сучасних умовах глобальної інформатизації та побудови інформаційного суспільства широке застосування у всіх сферах життєдіяльності отримали інформаційні та телекомунікаційні технології. Їх повсюдне і багатоцільове використання породжує виникнення віртуального простору, що став в даний час не лише основним способом комунікації, методом ведення бізнес-операцій, засобом самовираження, але й новою сферою дії права та державного регулювання, формування нового типу громадських відносин. В країнах розвинутої демократії традиційна модель держави вичерпується. Інтернет розбудив середній клас, в його мережах народжується "п'ята" влада нової громадськості – влада громадянського суспільства.

Масові протестні мітинги, що відбулися останнім часом в Москві, свідчать, що і поза межами "старої" демократії процеси розпочалися в тому ж напрямку.

Філософський аспект нового явища полягає в тому, що вперше у світовій історії кожна окрема особа отримала реальну можливість приєднуватися до відкритої спільноти, чи виходити з неї. А масштаби таких спільнот – весь світ.

Таким чином соціальні мережі на очах створюють нову світову парадигму: переміщення особи з ролі об'єкта політичного процесу до ролі основного суб'єкта.

Отже, мережана демократія неминуча.

Ми могли переконатися, що розвиток соціальних мереж вибухнув хвилею громадянської активності протягом 2011-2012 р.р. – небаченою з 60-тих років минулого століття.

Протестанти в найбільших містах Європи вимагають REAL DEMOCRATIE YA («справжня демократія», «пряма демократія»)! Вони хочуть переглянути сам фундамент демократії, змінити форми і способи суспільного життя.

Таким чином, образ Нової держави, принаймні в Європі, постає досить виразно. Це мережана демократія, як народовладдя: пряма демократія в громадах, а на національному рівні – під потужним контролем і за безпосередньої участі озброєного Інтернетом громадянського суспільства.

Георгій Почепцов зазначає, що Інтернет став засобом соціальних протестів. Це інформаційна сфера з пониженням контролю концентрує в собі той негатив, що звичайно залишився б на рівні «кухонних розмов» і тому поза грою. Людство має Інтернет, але ще не має особливо нових шляхів його використання. [3, с.52]

Кількість інтернет-користувачів у світі невідмінно зростає.

Як свідчать дані опитування, проведеного у жовтні 2012 року компанією InMind на замовлення Інтернет асоціації України (InAU), в Україні кількість інтернет-користувачів досягла 50%. Навіть два роки тому ця цифра становила лише 33%. Щодня до глобальної мережі звертається 13,3 млн осіб. 19,7 млн або 50% українців у віці від 15 років є регулярними інтернет-користувачами.

За останні два роки число постійних користувачів зросло в 1,5 рази – з 33% у третьому кварталі 2010 року до 50% у третьому кварталі 2012 року.

Найбільше інтернет-користувачів у віці від 15 до 29 років – 43%, у віці 30-44 років – 35%, і від 45 років і старші – 23%. При цьому Інтернетом рівною мірою користуються як чоловіки (51%), так і жінки (49%). [5]

Враховуючи, з якою інтенсивністю відбувається розвиток технічних засобів: смартфони, мобільні телефони, нетбуки, планшети, персональні комп'ютери, електронні книги та ін. Це дає можливість без перешкод будь-де і будь-коли скористатись інтернет-мережею. А отже, можемо зробити висновки, що кількість користувачів мережею не лише зростатиме протягом найближчих років, а й створюватиме нову кібер-культуру, нову традицію комунікацій, нові можливості функціонування суспільства та держави в цілому.

Також варто зазначити, що в наше життя міцно увійшли соціальні мережі. Вконтакте, однокласники, фейсбук, твіттер, живий журнал, мій світ - це одні з найпопулярніших платформ в Україні. Кількість користувачів вимірюється мільйонами. На стадії становлення соціальні мережі використовувалися в основному для спілкування та розваг. Але зараз мережі стають повноцінним інструментом не лише для бізнесу, а й формування суспільно-політичної громадської думки, становлення та розвитку громадянського суспільства.

«Сьогодні український інтернет-простір став місцем випускання пари громадянського невдоволення владним режимом. І висловлюють свої думки тут не тільки «хоробрі» аноніми, а й конкретні люди під своїми іменами та прізвищами. Серед них є вже певні лідери. Вони намагаються скеровувати громадську думку в тому чи іншому напрямку. Це їм вдається, й авторитет їхній зростає» - так вважає Ірина Магрицька [2].

Соціальні мережі давно перетворилися на потужні рекламні майданчики з величезною живою цільовою аудиторією. І зараз фактично не залишилося компаній, політичних партій, громадських організацій, які б не використовували їх для просування свого продукту, послуги або бренду.

Отже, враховуючи значення мережі „Internet, як найбільшого у світі інформаційного середовища, в становленні, розвитку та функціонуванні інформаційно-правового суспільства як наслідника громадянського суспільства, обґрунтовується теза про визнання права людини на інформацію як однієї з найвищих сучасних соціальних цінностей. Отже реалізація цього права людини за допомогою комп'ютерної мережі повинна регламентуватися в Україні виключно законами, які встановлюють правовий статус учасників мережі „Internet”, регулюють окремі види інформаційного обігу в цій мережі, що здатні впливати на життя, безпеку, здоров'я та майно людини, суверенітет, громадський порядок та оборону держави.

Всебічне системне розуміння феномену «держава» нерозривно пов'язане з його аналізом в рамках функціонального підходу, який передбачає розгляд держави не просто як якоїсь статичної системи, а вимагає його дослідження в динаміці, в процесі різного роду цілеспрямованої діяльності, через яку виражається сутність держави як єдиного організму. При цьому дослідженню підлягає як діяльність окремих елементів, складових державного цілого (органи управління, армія, суди тощо), так і діяльність всієї соціально-політичної системи, спрямована на вирішення найважливіших завдань і досягнення глобальних цілей, що стоять в даний період перед інформаційним суспільством в цілому.

Функціональний підхід є методологічною основою практично всіх соціальних наук, особливо державного управління. Так, В.М. Корельський стверджує, що функціональний підхід «по-перше, допомагає глибше засвоїти саме поняття держави, побачити його історичне призначення і роль в житті суспільства, по-друге, дає можливість науково окреслити зміст діяльності держави, її механізми в конкретних історичних умовах; по-третє, служить цілям удосконалювання організаційної структури держави для якісного здійснення державного управління».[1]

Отже, якщо говорити про функції з боку держави щодо віртуального простору, то відзначу контрольно-регулюючу.

Необхідно зауважити, що контрольно-регулюючу діяльність держави не можна розглядати виключно як репресивну. Контроль повинен, носити насамперед «інформаційне навантаження», що підтверджує тісний взаємозв'язок контролю з іншими видами діяльності держави - економічної, політичної, соціальної, інформаційної та ін.

Особливо тісно контрольно-регулююча діяльність пов'язана з інформаційною функцією. Інформаційна функція, як і контрольно-регулююча, виконувалася державою завжди, «...з моменту свого виникнення держава здійснювала збір, зберігання, обробку і розподіл інформації по різних напрямках діяльності: для прийняття управлінських рішень, проведення бюджетної, податкової політики, здійснення розвідувальної і контррозвідувальної діяльності, охорони правопорядку і т.п. Інформаційна функція завжди існувала як функція державних органів для реалізації їх компетенції відповідно до місця і призначення у державному механізмі і політичній системі». Розподіл і використання інформації для задоволення соціальних потреб є чи не найголовнішим завданням держави на будь-якому етапі розвитку.[4, с.29]

Також державне регулювання тісно пов'язане з соціальною функцією сучасної держави. На тлі нинішньої економічної нестабільності наша держава, що прагне стати соціальною, має взяти на себе завдання щодо вирішення існуючих проблем у сфері зайнятості, забезпечення житлом, охорони здоров'я, пенсійного забезпечення, тарифної політики і т.д. Також держава має дбати про створення таких умов, за яких суспільство могло б реалізувати своє громадянське призначення.

Державне регулювання віртуального простору обумовлене об'єктивно необхідними і соціально бажаними цілями; дана діяльність носить соціально-перетворюючий характер; її

змістом є фактична діяльність держави встановленню та стримуванню соціально-шкідливих відхилень; дана діяльність є нормативно-врегульованим напрямом діяльності держави; вона організаційно забезпечена, більш того - в процесі її здійснення крім спеціальних державних органів залучений практично весь механізм держави; дана функція предметно відокремлена і здійснюється в рамках певного політичного і правового процесу.

У механізмі відповідного державного регулювання віртуальний простір має бути об'єктом правового регулювання, а предметом будуть інформаційні (громадські та технічні) відносини суб'єктів у процесі здійснення ними своєї діяльності з використанням віртуального простору.

Георгій Почепцов зазначає, що Інтернет, мобільні телефони, інші нові інформаційні технології працюють на прискорення процесу розвитку людства. Стає більш вірогідним використання винаходів одних в інших країнах. Для цього вже не треба чекати зміни декілька поколінь, як це було з розповсюдженням колеса. За винаходом вже стоїть черга бажаючих його використати. Це саме відбувається не тільки з винаходами технічними, а й соціальними і політичними. Люди перестали бути прив'язаними до однієї моделі світу чи однієї точки зору. Вони можуть обирати краще.[3, с.59]

А тому, щоб держава була успішною, влада і суспільство мають адекватно реагувати на виклики сучасності.

Список використаної літератури

1. Корельский В. М. Функции государства // Теория государства и права / Под ред. В.М. Корельского, В.Д. Первалова. М., 1998. С. 142-143.
2. Магрицька І. Третьою силою можемо стати лише ми самі. [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.radiosvoboda.org/content/article/24788380.html
3. Почепцов Г. Від Facebook у гламуру до WikiLeaks: медіа комунікації. К., 2012, - с.52, 59.
4. Просвирнин Ю. Г. Информационная функция государства // Журнал российского права. - 2002. - №3. - С.29.
5. В Україні кількість інтернет-користувачів досягла 50%. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zik.ua/ua/news/2012/10/22/374704>

Кротінов Віктор Олександрович,

заступник Голови Ленінського районного суду м. Донецька

РОЛЬ ЗОВНІШНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СТВЕРДЖЕННІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДУ ЄС

Сприяння незалежності, неупередженості, об'єктивності суддів та підвищення якості правосуддя, дотримання принципів суддівської етики є гарантією збереження правової держави [1, 4-5]. Це формує довіру до діяльності суддів і визнання їх третьою владою. Для цього рішення суддів, в першу чергу, мають бути прозорими і зрозумілими, тобто вони повинні бути обґрунтованими, що забезпечується високою фаховою підготовкою суддів. Однак на практиці виявляється, що цього недостатньо. Винесення рішень суддями можуть провокувати виникнення у них ворогів, які сприймають відповідне рішення як несправедливе. Такі випадки можуть висвітлюватись ЗМІ в інтересах певних осіб, апелюючи до емоцій людей і даючи власне тлумачення праву, що несе загрозу для віри громадськості в незалежність органів правосуддя [1, 4-5], в той час, як авторитет Суду ЄС має бути беззаперечним і репутація бездоганною, адже він одночасно здійснює тлумачення права ЄС, виносить попередні рішення для національних судів та приймає рішення за позовами, що передбачає визнання його авторитету 27 країнами ЄС. Негативне

висвітлення його діяльності в засобах масової інформації може привести до проблем із застосуванням права ЄС, а відповідно загрожувати функціонуванню усього Союзу. В цьому контексті важливим виступає завдання Суду ЄС у сфері зовнішньої комунікації, тобто взаємодії з засобами масової інформації та інформування громадян ЄС про свою діяльність.

Завдання зовнішньої комунікації полягає, з одного боку, у переконанні оточення у вирішальному значенні незалежності, а з іншого, – у досягненні довіри й визнання діяльності Суду ЄС, що можна забезпечити шляхом встановлення необхідних знайомств з представниками ЗМІ, забезпечення висвітлення певних основоположних питань діяльності Суду ЄС, підтримки контактів з фаховими журналістами, які зроблять ці теми зрозумілими для громадськості, зокрема, зможуть обґрунтувати роль незалежної юстиції в рамках демократії та правової держави [1, 4-5].

Для здійснення зовнішньої комунікації в Суді ЄС функціонують відповідні структурні підрозділи, які знаходяться під керівництвом Секретаря суду: прес-служба, директорат протоколу та відвідувань (складається із протокольної служби та служби відвідувань).

Прес-служба суду надає інформацію для громадян і засобів масової інформації про поточну судову діяльність Суду ЄС (усіх трьох складових). Відповідно, служба поширює: прес-релізи за рішеннями, які можуть представляти інтерес для громадян і засобів масової інформації, та/або ті, які мають важливе соціальне або економічне значення, стосовно подій, зустрічей, офіційних візитів тощо; щотижневий календар на 22 офіційних мовах, в яких викладається розпорядок діяльності Суду ЄС впродовж наступних п'яти тижнів, а також загальний огляд справ, що розглядаються; річний звіт, який дає огляд судової практики за попередній рік та наводить численні статистичні дані про діяльність Суду ЄС [2].

Прес-релізи доступні на сайті Суду ЄС. Особи, які зацікавлені в регулярному отриманні прес-релізів, можуть зареєструватись через спеціальний канал, завдяки чому прес-релізи будуть надсилатись автоматично на електронну пошту. Для журналістів існує інша система реєстрації – вони повинні зв'язуватись з одним із членів прес-служби.

Прес-служба також готує до висвітлення на сайті Суду ЄС повний текст рішень і думок, при чому, вони мають бути висвітлені на сайті до 12 год. наступного дня після оголошення. Крім того, прес-служба може організовувати зустрічі з суддями та Генеральними адвокатами. Нарешті, працівники засобів масової інформації можуть звернутися в службу по поясненню юридичної термінології та правових питань, що розглядаються в рішеннях судів країн ЄС [3].

На сайті Суду ЄС розміщені правила поведінки представників ЗМІ в залі судових засідань під час слухань справи. Так передбачено, що до слухань допускають журналісти, які пройшли акредитацію. Вони можуть користуватись приміщеннями прес-центру, спеціально створеного для роботи журналістів. Відео та звукозапис в залах судових засідань допускаються тільки тоді, коли озвучуються думки суддів і Генеральних адвокатів. Пересування по залі судових засідань фотографів та операторів забороняється. У випадках підвищеного інтересу ЗМІ до справи Суд ЄС може обмежити кількість представників ЗМІ, які допускаються до засідання. Використання в залах судових засідань спалахів, мобільних телефонів, ноутбуків та інших електронних пристроїв не дозволяється [4], при цьому ці засоби комунікації не відбираються, а залишаються у власників.

Відеозаписи судових слухань часто доступні на європейському супутниковому каналі (EBS), який є телевізійним засобом інформації Аудіовізуальної служби ЄС [5].

Протокольна служба Суду ЄС виконує завдання щодо організації офіційних візитів високопоставлених осіб і підготовки офіційних візитів Суду ЄС за кордон, вона також несе відповідальність за організацію формальних засідань і всіх церемоній, в яких беруть участь президент і члени Суду ЄС.

Діяльність служби відвідувань спрямована на забезпечення якомога більшої поінформованості про Суд ЄС, шляхом організації різноманітних групових відвідувань, семінарів, ознайомлювальних поїздок і інформаційних сесій.

У співпраці з міністерствами юстиції держав-членів щороку Суд ЄС організовує симпозиуми національних суддів та фахівців у праві ЄС. Ці зустрічі дозволяють практикам у праві ЄС з різних галузей зібратися разом і обмінятися досвідом, а також зустрітися з суддями ЄС, бути присутнім на слуханнях і взяти участь у низці конференцій на теми останніх подій в різних областях precedentного права судів країн ЄС.

Служба відвідувань також організовує семінари для національних суддів. Ці семінари проходять протягом декількох днів і їх програми зорієнтовані на інтереси конкретних учасників.

Щороку суд приймає близько 4 000 відвідувачів – фахівців у сфері права: національні судді, адвокати, викладачі вузів, юристи та інші фахівці, а також близько 10 000 інших відвідувачів: в основному студенти юридичних факультетів [6].

Отже, завдяки співпраці із ЗМІ, створення власного аудіовізуального каналу, висвітлення інформації про діяльність Суду ЄС на офіційному сайті, проведенню різноманітних комунікативних заходів серед фахівців та інформаційно-роз'яснювальної роботи серед громадян, Суду ЄС вдається досягти довіри й визнання своєї діяльності, а також підтвердити свою незалежність.

Список використаної літератури

1. Концепція комунікації Асоціації Суддів Швейцарії (АСШ). – Швейцарія, АСШ, 2009. – 29 с.
2. Press and Information Service. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_17505/service-de-la-presse-et-de-l-information [CVRIA]
3. Services for the media. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7053/ [CVRIA]
4. Guide for journalists. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7054/ [CVRIA]
5. EbS. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7056/ [CVRIA]
- Protocol and Visits Directorate. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_12525/direction-protocole-et-visites [CV]

Ісакова Тамара Олегівна,

головний спеціаліст відділу досліджень інформаційного суспільства та інформаційних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень

СУСПІЛЬСТВО ЗНАТЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НОВИХ ФОРМ ПРОТЕСТНОЇ АКТИВНОСТІ ГРОМАДЯН

Розвиток інформаційного суспільства у XXI ст. дало поштовх розвитку різноманітних форм політичного волевиявлення. Прагнення громадян виражати потреби та інтереси, пов'язані з корінними змінами умов життя, та безпосередньо впливати на процес

впровадження відповідних змін зумовило появу політичного флешмобу, або флешмобу політичного спрямування.

Еволюція існуючих демократичних форм політичної активності суспільства та їх популяризація тісно пов'язані з **розвитком інформаційних технологій**. На думку фінансового аналітика Дж. Шуровьескі, людина стрімко копіює свій світ, переносячи його у віртуальну реальність з усіма властивими йому культурними, соціально-економічними та політичними складниками [4]. При цьому віртуальний світ дедалі більше впливає на світ реальний. У цій ситуації аналітик акцентує увагу на тому, що феномен **децентралізації**, який ми спостерігаємо, зокрема, у формуванні політичного флешмобу, дає додаткові можливості «розумним натовпам»: спільне рішення такого натовпу є більш ефективним, ніж нав'язане із центру. Це підтверджується багатьма соціологами, які наголошують на важливості мереж соціальних зв'язків, що дозволяють людям встановлювати контакти і взаємно координувати дії, обходячись без керівництва. Так розвиток Інтернету (в певному сенсі це найбільш наочна децентралізована система у світі) і взаємодіючих технологій виразно демонструють можливості децентралізації.

Активне застосування технологій *Web 2.0* не лише відкриває нові можливості для їх користувачів, а й сприяє формуванню нових моделей політичної взаємодії. Статистичні дані свідчать, що соціальними мережами користуються 82 % від усіх користувачів мережі у світі (1,2 млрд чоловік) [2]. Найпопулярнішими соціальними мережами сьогодні є *Facebook*, *Вконтакте* та мережа мікроблогів *Twitter*. В основі пошкваллення інтеракцій за допомогою соціальних мереж, окрім технологічного чинника, варто зазначити і «людський». Соціальні мережі поступово перетворюються із засобу обміну інформацією та способу відпочинку на інструмент політичної участі, чому значною мірою сприяє фактор *зростання довіри* до них як до спільноти людей свого кола, аніж до політиків чи журналістів.

Сьогодні також спостерігається певне зниження ефективності класичних технологій політичного волевиявлення. Натомість флешмоб набуває особливого поширення серед опозиційних політичних сил, що пов'язано з неможливістю в низці країн організовувати власну протестну діяльність у традиційних формах.

Під час проведення флешмоб-акцій простежується підвищений інтерес їх учасників до субкультурної символіки. Так, яскравим нововведенням мітингу напередодні парламентських виборів у Росії у 2011 р. стали саморобні плакати й арт-об'єкти (значки, наклейки, нашивки на одязі тощо). Використовувались і такі форми самопрезентації як інсталяції, оригінальний одяг, костюмовані перформанси, хепенінги. На карнавальний характер протесту вказувала досить висока частка плакатів гумористичного змісту – 49,3 % [1]. Така тенденція є безпосереднім наслідком формуванням *Web 2.0* і відповідною зміною установок на індивідуальну самопрезентацію – у користувачів мереж з'явилася звичка до самопрезентації у власних акаунтах (створення візуальних об'єктів, текстів та ін.).

Варто зазначити, що найактивнішими учасниками флешмобів наразі є представники молодого покоління, які віддають перевагу менш формалізованим, неієрархізованим, епізодичним за способом мобілізації колективним діям. Рівність учасників, відсутність офіційних керівників, принцип консенсусу при прийнятті відповідних рішень дозволяє флешмобберам відчувати себе значущими елементами такої організаційної одиниці. Наприклад, рух «Захопи Уолл-Стріт» у США організаційно спирався на принцип «горизонталі», що передбачає відсутність лідерів. Будь-хто з учасників акції міг висловити свою думку під час проведення Генеральної асамблеї Нью-Йорк Сіті [3].

Таким чином, функція посередника між суспільством і державою наразі поступово переходить до неінституційних організацій громадянського суспільства, а політичний флешмоб стає альтернативним засобом спілкування між громадянами та владою, що реалізується завдяки багатоманітним можливостям сучасних інформаційно-комунікативних технологій. Внаслідок складної взаємодії з державними інститутами учасники політичних флешмобів мають змогу підключатися до процесів державного управління на принципах *governing without government* («управління без уряду»).

Список використаної літератури

1. Громов, Д. В. «Мы не оппозиция, а народ»: новые черты уличного политического акционизма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.ru/contents.asp?titleid=2664>
2. Социальные сети в 2011 году: исследование comScore [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cossa.ru/articles/149/11382/>
3. Шварц, М. Истоки и развитие движения Occupy Wall Street [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inosmi.ru/usa/20111128/178629622.html>
4. Шуровьески, Дж. Мудрость толпы. Почему вместе мы умнее, чем поодиночке, и как коллективный разум формирует бизнес, экономику, общество и государство. Пер. с англ. – М.: ООО «И. Д. Вильямс», 2007. – 304 с: ил.

Мельниченко Олена Станіславівна,

*науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України*

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

З посиленням впливу науки на навчальний процес зростають вимоги до інформаційного забезпечення наукової діяльності (НД) у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Наразі важливою складовою науково-інформаційного забезпечення є впровадження комп'ютерних інформаційних технологій. Україна, пов'язуючи свій подальший розвиток з інтеграцією у європейські структури, повинна перейняти досвід розвинених країн світу з організації науково-інформаційного забезпечення наукової діяльності у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ). Цей інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці й техніці, поширенні власних науково-технічних здобутків у Європейському союзі (ЄС). Зрештою такі кроки сприятимуть поліпшенню в Україні європейської ідентичності та інтеграції до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища.

Особливої гостроти набуває питання розвитку існуючого інформаційного забезпечення ВВНЗ та науково-дослідних установ (НДУ) Збройних сил (ЗС) України, що передбачає ухвалення організаційно-правових, методичних, програмно-технологічних та інших рішень. Інформаційне забезпечення ННТД у ВВНЗ передбачає замовлення, одержання, накопичення, збирання, обробку, оновлення, пошук і поширення основних видів інформаційних матеріалів [4]. Але брак коштів не дає змоги ВВНЗ передплачувати відкриті періодичні вітчизняні і зарубіжні видання, немає доступу до закритих видань органів військового управління, НДУ та ВВНЗ, а також до перекладів науково-технічних зарубіжних видань.

З кожним днем виникають та набувають поширення нові засоби і форми електронних ресурсів. Науковцям надається інформація на друкованих носіях та в електронному

вигляді. Передусім це стосується наукових журналів [3]. Крім того, більшого значення в системі інформаційного забезпечення науки набувають електронні бібліотеки (ЕБ), котрі, як інформаційні ресурси нового типу, виступають базою для проведення досліджень на новому рівні [1].

Поняття ЕБ є широким та ємним, уміщує велику кількість різних аспектів та проблем. ЕБ – не аналог традиційної бібліотеки, а складна інформаційно-бібліотечна система, що дає змогу надійно зберігати й ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів (текстових, образотворчих, звукових, відео й інших), локалізованих у самій системі, а також доступних їй через телекомунікаційні мережі зв'язку [4].

Ключовою проблемою ЕБ є налагодження міжбібліотечної взаємодії із застосуванням інформаційних технологій. На порядку денному стоїть першочергове завдання – підготовка високопрофесійних фахівців, які поєднують знання і вміння у бібліотечній справі та інформаційних технологіях.

Відомо, що можливість оперативного отримання необхідної інформації відноситься вченими до однієї з необхідних умов успішного розвитку наукової творчості. За кордоном, як правило, наукова інформація, зокрема, періодичні видання та журнали, розміщуються на спеціалізованих сайтах: тематичних порталах і службах інформування про періодику. Проте на сьогодні існує багато проблем, які заважають задоволенню потреб суб'єктів наукової діяльності в інформації: відсутня координація взаємодії органів ВНІ ВВНЗ з державними науково-інформаційними системами (принаймні на місцевому рівні); недостатнє впровадження перспективних інформаційно-пошукових систем, технічних засобів збору та обробки ВНІ, єдиних форм, методів і стандартів у рамках системи ВНІ на рівні Міністерства оборони; не організовується навчання персоналу органів ВНІ ВВНЗ основам інформаційних знань і методів роботи з інформаційними матеріалами (у тому числі із застосуванням сучасних технологій); не здійснюється підготовка, випуск і поширення в органах військового управління, НДУ та ВВНЗ довідково-інформаційних і науково-методичних видань ЦВНІ; не проводиться планування та організація (на основі замовлень ВВНЗ) централізованої передплати на наукові, технічні, нормативно-правові та інформаційні видання інших центральних органів виконавчої влади України, які не поширюються через "Укрпошту", а також забезпечення зазначеними матеріалами ВВНЗ; не здійснюється доведення до ВВНЗ реферативних і бібліографічних збірників ЦВНІ. Доцільним було б розгортання та впровадження інформаційно-телекомунікаційної системи інформаційного забезпечення ННТД ЗС України з можливістю доступу до неї суб'єктів ННТД у ВВНЗ. Однак у системі військової освіти поки що не створений дієвий механізм керування інформаційно-видавничою діяльністю. Відсутня ефективна система пропаганди та впровадження досягнень науки та техніки, немає належної інтеграції науки з навчанням.

Підсумовуючи все вищевикладене, можна з впевненістю сказати, що суспільство, побудоване на знаннях та інформації, вносить якісні технологічні зміни і в методологію та зміст сучасної освіти, у тому числі й військової. Власне кажучи, новітні розробки у галузі інформації покликані зробити більш зручними та доступними її джерела, зокрема, і для науковців-педагогів, котрі мають справи з великими масивами довідково-інформаційних матеріалів. Саме тому найпрогресивнішим способом отримання потрібної інформації стають ЕБ, в яких систематизовані та узагальнені надбання сотень науковців, зібрані різноманітні колекції електронних документів. Для подальшого удосконалення ЕБ слід якнайоперативніше розв'язати проблему з браком кваліфікованих кадрів. Формування гармонійного інформаційного середовища (структурування системи інформаційного

забезпечення, процесу наукового пошуку та доступу до міжнародних інформаційних систем) повинно стати головним змістом науково-педагогічної діяльності ВВНЗ. Проте цього не можливо досягти без приведення законодавчої і нормативно-правової бази науково-інформаційного забезпечення до світових вимог. Крім того, доцільно організувати відповідні цільові програми, в яких були б враховані особливості діяльності бібліотек та інших інформаційних підрозділів НДҮ та ВВНЗ для досягнення якісно нового рівня повноти й оперативності інформаційного забезпечення визначених напрямів розвитку воєнної науки, озброєння і військової техніки та технологій.

Список використаної літератури

1. Армс В. Электронные библиотеки: уч. пособие / В. Армс [Пер. с англ. Арнаутова С.А.]. – М.: МГУ, 2002.
2. Закон України [Текст]: “Про науково-технічну інформацію” від 25.06.93 // Закони України / Верховна Рада України; Ін-т законодавства. – К., 1996. – Т. 5. – С. 191–200.
3. Ільганаєва В.О. Бібліотека в сучасному інформаційному середовищі: Основні стратегії розвитку / В.О. Ільганаєва // Вісник Харк. держ. акад. культури. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика: Зб. наук. пр. – Харків, 1999. – Вип. 1. – С. 30–37.
4. Наказ Міністра оборони України “Про затвердження Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності у Збройних Силах України” від 13.01.2007 № 9.

Орловський Олексій Станіславович,

засновник ТОВ «Олайті Сервіс»;

Сич Олег Олександрович,

керівник відділу ТОВ «Олайті Сервіс»

ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРОГРАММЫ КИБЕРЗАЩИТЫ ИНФОРМАЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА УКРАИНЫ

Уже сейчас Украина – высоко информатизированное государство. В стране насчитывается более 12 миллионов пользователей сети интернет. Темпы роста количества пользователей за 2011 год составили более 20%. При этом рост информатизации способствует росту и развитию киберпреступности. По данным антивирусных компаний около 43% пользователей интернет в Украине в 2012 году сталкивались с кибер-атаками на их системы.

В Украине существуют необходимые законы, указы и внутренние распоряжения различных структур, которые являются базой для организации киберзащиты. Принята доктрина информационной безопасности Украины [1], утверждённая указом президента. В государстве создан ряд структур и подразделений, принимающих участие в обеспечении информационной безопасности государства. Данные структуры занимаются совершенствованием законодательства, изучением и сертификацией технических средств, обеспечением защиты вычислительных систем органов государственной власти, расследованием обнаруженных кибер атак и принятием мер по их пресечению.

Частую работу государственных структур не сбалансирована и не синхронизирована. Реализуемая защита киберпространства Украины не одинаково эффективна во всех направлениях. Необходимо создание и принятие единой государственной программы кибер-защиты информационного пространства, охватывающей всё информационное пространство.

Субъекты, принимающие участие в защите киберпространства Украины, это: правоохранительные органы и специализированные государственные департаменты, высшие учебные заведения, научно-исследовательские институты, коммерческие компании и совместные предприятия.

Объекты защиты: закрытые и открытые вычислительные системы и сети передачи данных государственных организаций, негосударственные организации, рядовые граждане Украины.

Одной из задач программы кибер-защиты должна стать защита граждан Украины от кибер атак. Также как и физическая защита, кибер защита – это не только расследование инцидентов и поиск преступников, но и профилактика и предотвращение инцидентов. Для обеспечения такой защиты необходимо создание государственной службы кибер-защиты. Такая служба должна быть доступна и популяризирована как одна из служб спасения. Государственная услуга кибер-защиты должна включать в себя такие ключевые сервисы как: построение системы защиты вычислительных систем и сетей передачи данных, круглосуточная кибер-охрана вычислительных систем, экстренный вызов квалифицированных специалистов кибер-защиты, аудит безопасности IT инфраструктуры предприятия.

Для реализации функции защиты государству требуются технические решения. Применение распространённых коммерческих решений имеет ряд недостатков: высокая стоимость решений, сложность продуктов для неквалифицированных пользователей.

В Украине существуют компании и специалисты по информационной безопасности, занимающиеся разработкой и внедрением систем информационной безопасности. Совместная работа таких компаний и государства делают возможным создание качественных и доступных технических решений для обеспечения защиты граждан государством.

Функционал таких решений будет контролироваться и регламентироваться государством. Кроме надёжной технической защиты такие решения обеспечат связь государственных структур с гражданами (обмен сообщениями через программу, сбор информации об обнаруженных угрозах и сетевых атаках, экстренное оповещение, информирование о зафиксированных инцидентах и ходе расследования) и автоматизируют обращения в правоохранительные органы (вплоть до автоматической подачи заявки об инциденте без участия пользователя по факту происшествия). Также они позволят устанавливать списки блокируемых программ, WEB-сайтов и интернет-узлов, осуществляя государственный контроль над нежелательным программным обеспечением и интернет-ресурсами.

Применение активного подхода к организации кибер-защиты, применение профилактических мер, таких как создание службы контроля кибер-пространства Украины (контроль хостинг-площадок и интернет-провайдеров техническими средствами) позволит отслеживать появление командных серверов троянских программ, своевременно обнаруживать и нейтрализовывать мошеннические сайты, блокировать распространение DDoS-атак.

Основа кибер-безопасности страны – осведомлённость простых граждан. Необходимо вести постоянную разъяснительную и просветительскую работу среди населения на всех уровнях: введение курса основ кибер-безопасности в школах; обучение людей старшего поколения, которые не застали курс безопасности в период обучения; подача корректной информации о кибер-угрозах в доступной форме. Единая служба «кибер-помощи» и информирования о кибер-угрозах повысит общий уровень осведомлённости, и станет пресс-центром для подачи корректной, правдивой и

своевременной информации в СМИ, чем уменьшит уязвимость граждан и государства в целом перед проблемой кибер-атак.

Повышение грамотности населения является первым шагом к росту профессионализма специалистов, занимающихся проблемами в данной области. Второй этап – повышение качества образования в области информационной безопасности в ВУЗах благодаря развитию учебных программ, обмену материалами и опытом между учебными заведениями, разработка стандартов обучения в области информационной безопасности. При создании собственных решений и услуг государству рационально опираться на технологии и знания в области защиты информации и предоставления информационных услуг коммерческих компаний, а также организовывать гранты для привлечения экспертов.

Создание средств защиты в стране на уровне государства неизбежно ведёт к изучению средств нападения. Совершенствование защиты это постоянно растущая квалификация кадров, изучение существующего кибер-оружия, отработка технологии атак для тестирования собственной защиты.

Кибер-оружие уже существует в мире как отдельный класс вооружения. Ведущие ГТ-державы открыто заявляют о создании собственного кибер-вооружения. Согласно открытой информации технологиями для проведения кибер-атак сейчас обладают единицы государств (между которыми уже возникают противостояния к кибер-пространству), но исследования в этой отрасли ведутся множеством стран. Создание кибер-оружия в Украине является лишь вопросом времени. Формировать отрасль кибер-вооружения необходимо уже сейчас или в ближайшем будущем, как одну из задач государственной программы кибер-защиты.

Список использованной литературы

1. Исследование компании GfK об использовании глобальной сети Интернет к Украине: http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/presentations/111119_blogfest.pdf
2. Указ президента Украины №514/2009 про Доктрину информационной безопасности Украины, <http://www.president.gov.ua/documents/9570.html>
3. Координационный центр кибер-обороны НАТО, «Инструкция по международному праву в отношении кибер-войн»: <http://www.ccdcoe.org/249.html>
- 4.

Хомяков Леонід Леонідович,

головний редактор порталу громадської журналістики RT.KORR

РОЛЬ СМИ В ОСВЕЩЕНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ

Новая информационная стратегия внедрения и реализации (НИСВИР), как важнейший инструмент для успешного взаимодействия между государством и народом.

Многолетняя деятельность в сфере журналистики и пиара, а также достаточно обширный опыт сотрудничества с государственными и коммунальными структурами, подтолкнули меня к необходимости переосмысления существующего положения вещей и поиску новых форм и принципов работы в сфере взаимоотношений чиновник-потребитель.

Мониторинг и анализ нынешней ситуации показал:

Органы государственного управления, структуры и предприятия государственного и коммунального сектора испытывают острый дефицит в адекватном, системном, объективном и своевременном освещении своей деятельности.

Давайте зададимся вопросом – почему рядовые граждане так плохо знают, чем занимаются государственные органы каждый день, чем заняты в своих кабинетах миллионы чиновников? О чем они говорят на совещаниях, какие решения принимают?

Ответ прост. Потому, что об этом практически никто не пишет и не говорит. А, если и пишет, то делает это без должного энтузиазма, по остаточному принципу.

А ведь управление страной происходит не только в стенах Верховной Рады, в Кабинете Министров или Администрации Президента. Оно происходит в каждом городе, в каждом отдельном кабинете. Однако, связь между рядовым потребителем–гражданином и чиновником в Украине по-прежнему, практически отсутствует.

Практика показывает, что там, где существуют тесные горизонтальные отношения, где информационный обмен между государственными структурами и простыми людьми налажен на должном уровне, решение текущих проблем проходит гораздо быстрее и эффективнее. В то же время недостаток финансирования компенсируется своевременной профилактикой, альтернативными решениями и поиском новых форм эффективного хозяйствования.

От общего – к частному

Что мы имеем на данный момент. Новостные ленты информационных агентств забиты информацией о деятельности высших органов управления, политических дебатах, акциях, готовящихся законах, планах властей по изменению жизни в стране. Анонсируются глобальные реформы и крупные региональные проекты по развитию. Но упускается самое главное – выстроенное и продуманное информационное сопровождение, полностью отдается на откуп частным СМИ! В результате, даже хорошие, нужные и грамотные инициативы часто подвергаются необоснованной критике, и еще задолго до своего завершения обречены на провал, ибо с самого начала заряжены негативной энергетикой.

Почему реальные достижения, экономические показатели, позитивные сдвиги, обнадеживающая статистика или вообще не воспринимаются населением, или воспринимаются с недоверием, сомнением, а то и вовсе «в штыхик»?

Ответ: потому, что большинство сообщений, выкладок, пресс-релизов и прочих информационных продуктов лишены энергии участия, заинтересованности и живости! И даже обработанные корреспондентами они воспринимаются как мертвые, малопонятные, нереальные, далекие от реальных нужд, некие цифровые значения, за которыми ничего не стоит!

Получается, что главные ньюс-мейкеры отечественных СМИ – государственные органы, практически лишены возможности влиять на этот самый информационный продукт.

В первую очередь, это следствие того, что взаимодействие между СМИ и госструктурами находится на низком уровне.

Во вторую – в государственных органах существует дефицит системных подходов, понимания современной специфики работы со СМИ, дефицит квалифицированных, подготовленных кадров.

НИСВИР - новая стратегия

Для изменения такого положения вещей, надо пересмотреть принципы работы государственных пресс-служб.

Необходимо сформировать новую информационную стратегию внедрения и реализации – НИСВИР. Это такая стратегия, при которой органы государственных служб могли бы участвовать на равных в создании общенародного контента, и в первую очередь –

сами генерировать конкурентно-способный, качественный, актуальный и востребованный контент.

Что уж говорить, если минимализация ущерба, смягчение влияния просчетов, ошибок, злоупотреблений и непрофессионализма также требуют от пиар-служб государственных структур четкой и слаженной работы.

К примеру, из-за халатного отношения определенных служб на государственном предприятии произошел выброс вредных веществ и возникла угроза локальной экологической катастрофы. Информация об этом просочилась в СМИ и замалчивать последствия – означает лишь настраивать против себя людей, создавать напряжение и нетерпимость к представителям власти.

Намного эффективнее будет, если ответственное лицо, искренне и первым признает свою ошибку, пообещает во всем разобраться и устранить последствия.

Здесь на первый план выходит то, как это будет сделано, и как подадутся извинения. Необходимо составить грамотное, живое, неканцелярское коммюнике, и предоставить его в свободный доступ для информационных агентств и всех желающих СМИ.

Важнейшее направление – это продвижение и популяризация нормативных действий государственных органов.

Любой закон, постановление, изменение в правилах, любая поправка или указ должны, помимо реальной эффективности и пользы для государства, нести в себе и новую информационную стратегию внедрения и реализации (НИСВИР).

НИСВИР – это новое понимание современных реалий и новая, передовая стратегия, соответствующая требованиям времени и реалиям сегодняшнего дня.

Государственные службы должны позаботиться о разработке программы для реализации стратегии НИСВИР, которая должна включать в себя следующие пункты:

1. Организация аккредитационных клубов для представителей СМИ при каждой крупной структуре с региональными подразделениями
2. Создание конкурентно способного контента на базе пресс-служб государственных структур
3. Проведение регулярных круглых столов и обсуждений с привлечением специалистов, чиновников, активистов и СМИ для достижения конструктивных позиций по важнейшим вопросам
4. Организация и проведения народных вече и собраний активистов, целью которых был бы сбор актуальной информации по наболевшим вопросам, а также разъяснения основных программных положений по тем или иным сферам
5. Создание разнообразных информационных поводов для привлечения внимания к тем или иным вопросам и поиска их решений.

Подытоживая вышесказанное, отметим такие тенденции.

В системе отношений Госструктура – СМИ существуют два основных крена:

1. Негативный, критический

Когда официальная информация подается резко негативно, иногда критически поверхностно и необоснованно, без альтернативных точек зрения, часто исходя лишь из корпоративных интересов хозяина СМИ

2. Декларативно-популистский

Когда официальную информацию подают в приукрашенных и популистских тонах, не считаясь с объективными трудностями, опуская важные нюансы и проблемные вопросы.

Особенно информационный дефицит, либо же попадание в один из описанных кренов, возникает в разъяснительной, разрешительной, нормативной и прочих

регламентационных сферах, что в свою очередь порождает хаос и неразбериху в экономике и народном хозяйстве.

Проблемный анализ

Статистические отчеты, квартальные, годовые итоги - все это хорошо, но имеет значение лишь при должном системном подходе к огласке и популяризации данной информации.

Любому событию требуется энергия. Если посмотреть, сколько бюджетных мероприятий делаются фиктивно, для галочки, без профессионального информационного сопровождения, то можно увидеть, сколько сил, средств, времени тратится не эффективно, а порой впустую.

Возникает необходимость разработки и принятия новой информационной стратегии в области отношений государственных и коммунальных организаций с одной стороны и СМИ (сетевых, печатных, электронных) с другой.

Решение

Основной акцент следует направить на системную реорганизацию пиар-служб, пресс-служб и принципов работы пресс-атташе, а также – переход на принципы **НИСВИР** - новая информационная стратегия внедрения и реализации.

За основу новой программы по усовершенствованию деятельности пиар-служб принимаются такие постулаты:

1. Ни одно событие, ни одно мероприятие, инициатива не могут считаться состоявшимися, если о них не написано в интересной увлекательной форме, в современном формате, и эта информация не распространена по сети! (не показано по ТВ)

2. Создание уникального контента (фото, видео, аудио) является приоритетной задачей соответствующих подразделений при государственных и коммунальных структурах. Работа по созданию контента должна быть интересной, творческой, увлекательной.

3. Необходимость создания единой профессиональной централизованной структуры по координации освещения и пиара деятельности государственных структур, а также по внедрению новых программ и передового опыта СМИ.

4. Необходимость движения государственных структур в сторону открытости и прозрачности, доступности, понятности своих действий и решений для простых людей.

Также, в рамках проекта предлагается реорганизация принципов контроля и осуществления деятельности государственных и коммунальных структур. За основу можно взять Винницкий опыт.

В Виннице на сайте мэрии существуют специальные электронные приемники ящики – заявки на проведение ремонтных работ, уборки территории, вывоза мусора, устранение проблем и прочее. Там же происходит контроль за выполнением заявок. Это полезный опыт, который стоит внедрить по всей Украине.

Предлагается:

Портал RTKORR.COM (в дальнейшем РЕДКОР) предлагает совместный проект по внедрению системы быстрого реагирования на официальные события и инициативы. На портале будут созданы все возможности для должного освещения насущных вопросов в системе отношений чиновник – гражданин – потребитель.

Портал также предлагает совместную разработку и консалтинговые действия по внедрению новой информационной стратегия внедрения и реализации (НИСВИР).

В рамках сотрудничества предлагается:

Проведение семинаров, мастер классов для пресс-атташе, пиар-отделов и пресс-служб государственных и коммунальных органов, с целью подготовки и внедрения

принципов НИСВИР для лучшего и полноценного освещения деятельности государственных, коммунальных и бюджетных структур.

Лаврентій Анатолій Степанович,

помічник генерального директора по взаємодії з органами місцевого самоврядування та засобами масової інформації Державного підприємства

“Хмельницькстандартметрологія”, м. Хмельницький

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Необхідною передумовою реалізації національних інтересів України є повноцінне її виходження у світовий інформаційний простір. Динамічне його формування, глобалізація, постійне зростання відкритості комунікаційних і комп'ютерних мереж, швидкий розвиток інформаційних технологій, продуктів і послуг створюють принципово нові можливості для економічної співпраці, обміну інформацією, духовними цінностями, взаємного культурного збагачення.

Глобальний процес зміни носіїв інформації і форм інформаційного обміну, викликаний поширенням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, стає фундаментальним фактором, що кардинально У сучасних вітчизняних дослідженнях окремі теоретичні та практичні аспекти інформаційної політики розглянуті Н.Грицяк [2], Р.Войтович [1], В.Карпенко[4], М.Мельник [5], Г.Почепцовим [6] та ін. Проте основні завдання державної інформаційної політики в Україні потребують подальшого дослідження й розроблення.

Необхідність зміни характеру й змісту державної політики та системи державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства виявляється в обмеженій здатності державної політичної системи, що розвивається в умовах поступової зміни зовнішнього середовища, оперативно реагувати на будь-які різкі зміни зовнішніх умов політичної діяльності. Як зазначає у своєму дослідженні Р.Войтович, “ Глобальне інформаційне суспільство сьогодні, яке характеризується бурхливим розвитком інтернет-технологій, генною інженерією та нано-технологіями, спричиняє достатньо жорсткий процес соціальної диференціації за освітнім критерієм, оскільки приводить до утворення двох паралельних систем комунікації: одна для освічених людей, які володіють сучасними засобами комунікації, інша – для тих, у кого такого зв'язку в межах глобального простору немає ” [1, с. 135]. Разом з тим ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України, оскільки, насамперед:

- відсутня координація зусиль державного і приватного секторів економіки з метою ефективного використання наявних ресурсів;
- рівень інформатизації окремих галузей економіки, деяких регіонів держави є низьким;
- розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери недостатній;
- створення інфраструктури для надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет відбувається повільно;
- спостерігаються нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення “інформаційної нерівності” між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення і ін. [3].

Перш за все, потрібно окреслити особливості об'єкту дослідження, яким є інформаційне суспільство та безпосередньо інформація, що визначає його вплив на суспільні процеси. Саме поняття інформаційного суспільства визначають, щонайменше трьома способами. *По-перше*, можна перерахувати характеристики, що властиві цьому типові суспільства: створені значні інформаційні ресурси, виробництво, збереження, поширення і передача як аудіовізуальної продукції, так і ділової й освітньої інформації стають найважливішою частиною економіки; сформувалася інформаційна індустрія, що включила в себе комп'ютерну і телекомунікаційну промисловість, розроблювачів аудіовізуального і програмного забезпечення, виробників елементної бази і побутової електроніки, мультимедійну промисловість; громадяни мають технічні і правові можливості доступу до різноманітних джерел інформації. Список цих характеристик можна продовжувати залежно від глибини розуміння суті інформаційного суспільства.

По-друге, можна піти від “ абстрактного до конкретного ”, вказавши, що інформаційне суспільство – це наступна стадія в історичному розвитку людства по ланцюгу “ аграрне – індустріальне – постіндустріальне ” суспільство, пов'язати становлення інформаційного суспільства з реалізацією концепції стійкого розвитку.

Можливий і *третій*, компромісний, варіант: “ інформаційне суспільство – це наступна стадія розвитку людства, на якій домінуючим об'єктом виробництва і споживання стають інформаційні продукти і послуги ”.

Враховуючи, що сьогодні інформаційне суспільство перебуває на початкових стадіях формування й темп цього формування в різних регіонах (навіть у межах окремо взятій держави) неоднаковий настільки, як вказує *Н.Грицак*, що дозволяє говорити про значний розрив, що існує, між рівнями розвитку інформаційно розвинених і інформаційно відсталих регіонів, особливі умови розвитку інформаційного суспільства не завжди стають визначальними у виборі тактики й стратегії державної політики та державного управління. Водночас, державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства є необхідним елементом державної політики та системи державного управління в тих випадках, коли не завжди прогнозовані різкі зміни в системі соціально-політичних відносин можуть спричинити реальну загрозу порушення балансу, що існує, стабілізуючих і деструктивних політичних факторів, що забезпечує збереження цілісності соціальної системи [2].

Разом з тим, необхідним є створення й інших передумов побудови інформаційного суспільства правових, організаційних, технологічних тощо. У цьому контексті першочерговими завданнями в державній інформаційній політиці України є такі: розгляд проекту Концепції роздержавлення засобів масової інформації в Україні; забезпечення законодавчої бази для запровадження в Україні системи суспільного телебачення і радіомовлення; законодавче розв'язання проблеми забезпечення конституційних прав громадян на інформацію та захисту журналістів і засобів масової інформації. Крім того, для прискорення інтеграції України у світовий інформаційний простір слід визначити і реалізувати заходи щодо глибокої комп'ютеризації, насамперед навчальних закладів, заохочення їх доступу до вітчизняних і світових інформаційних ресурсів. Потребують також значного прискорення інформатизація органів державної влади, фінансового сектору економіки та грошового обігу, бухгалтерської справи, переходу на електронний документообіг, комп'ютеризацію архівної справи, статистичної інформації та ін.

Список використаної літератури

1. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : монографія / Р. В. Войтович ; за заг. ред. В. М. Князева. – К. : Вид-

во НАДУ, 2007. – 680 с.

2. Грицяк Н. Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpndidps/.../GrytsyakN.pdf. – Заголовок з екрана.

3. Закон України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки” від 9 січня 2007 року № 537-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish>. – Заголовок з екрана.

4. Карпенко В. Інформаційна політика та безпека / В. Карпенко. – К.: Нора-Друк, 2006. – 320 с.

5. Мельник М. Сутність поняття “державна політика розвитку інформаційного суспільства”: узагальнення європейських та вітчизняних трактувань / М. Мельник // Науковий вісник “Демократичне врядування”. – 2012. – Вип. 9.

6. Почепцов Г. Інформаційна політика: сучасні підходи [Електронний ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/11885>.

Приходько Катерина Юрївна,

студентка 4 курсу факультету соціології і права

Національного технічного університету України "КПІ"

ОСВІТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Освітня галузь на теперішньому етапі розвитку світової цивілізації визнана найважливішою складовою політики держав, дієвим інструментом підвищення їх соціально-економічного, інвестиційного, науково-технічного, технологічного, духовно-культурного розвитку, оборонного потенціалу [1–4]. Аналіз наведених та інших численних наукових публікацій і праць, нормативних актів дозволив визначити та обґрунтувати низку характерних тенденцій, притаманних освіті сталого інформаційного суспільства, що відображають її спрямованість і розвиток в глобалізованому світі.

Освіта протягом всього життя – необхідна вимога до фахівця XXI століття. Традиційна система освіти створювалася, виходячи з уяви про певну стабільність суспільства, його матеріальної основи та духовної культури. Це визначало організаційні основи та процес підготовки фахівців. В умовах динамічних змін в суспільстві, промислових технологій, з переходом до ринкових відносин принципово набувають трансформації вимог до системи освіти, що в цілому зводиться до постійної адаптації фахівців до умов діяльності, які змінюються, до їхньої періодичної підготовки і перепідготовки (підвищення кваліфікації) як в рамках формальної (курси, збори і т. ін.), так і в рамках неформальної (самоосвіта) системи здобуття знань.

Випереджувальна спрямованість освіти, тобто освіти, зорієнтованої на майбутнє. Головний зміст цієї тенденції полягає в тому, що перспективна система освіти, як одна із пріоритетних її цілей, має завдання щодо формування у тих, хто навчається, таких якостей, які дозволять їм успішно адаптуватися, жити й працювати в умовах XXI-го століття. Серед найбільш важливих якостей фахівців інформаційного суспільства можна виділити такі: ноосферна свідомість; професійна компетентність; системне наукове мислення; екологічна культура; інформаційна культура; творча активність; висока моральність.

Інтеграція освіти та науки. Поєднання освіти та науки є визначальним чинником розвитку системи освіти. Наукова діяльність у вищих навчальних закладах є невід’ємною складовою частиною навчального процесу. Інтеграція освіти та науки забезпечується: постійним збільшенням обсягів фінансування відповідно до потреб її випереджального

розвитку; інтенсифікацією наукових досліджень; розвитком освіти на основі новітніх наукових і технологічних досягнень; інноваційною освітньою діяльністю; запровадженням інноваційних систем і комплексів у підготовці фахівців; поглибленням співпраці та кооперації навчальних закладів, наукових установ, провідних фірм, корпорацій; створенням науково-інформаційного простору на основі новітніх комунікаційно-інформаційних засобів і систем, навчальних середовищ.

Фундаменталізація освіти. Під терміном фундаментація розуміється суттєве підвищення якості освіти і рівня освіченості тих, хто навчається, завдяки відповідному формуванню змісту освітньо-професійних програм з урахуванням науково-технічного прогресу, методології і технології реалізації навчально-виховного процесу. Однією з найбільш важливих задач фундаментації освіти є подолання такого, що склалося історично, роз'єднання двох фундаментальних компонентів знань – природничих і гуманітарних шляхом їх взаємозбагачення та пошуку основ цілісного знання на новому етапі розвитку світової цивілізації.

Інформатизація освіти. Домінуючою тенденцією подальшого розвитку сучасної цивілізації, освітніх систем є перехід від індустріального до інформаційного суспільства, в якому об'єктами і результатами праці переважної частини зайнятого населення стануть інформаційні ресурси та наукові знання. Інформатизація освіти у сучасному розумінні – це процес підготовки людини до повноцінного життя в нових умовах та є не тільки наслідком, але й стимулом запровадження інформаційних технологій, сприяє прискореному соціально-економічному розвитку суспільства в цілому.

Інтернаціоналізація освіти (переважно вищої освіти). Під інтернаціоналізацією освіти розуміється процес, в межах якого цілі, функції та організація надання освітніх послуг набувають міжнародного виміру. При цьому поняття "інтернаціоналізації освіти" включає два аспекти: внутрішню інтернаціоналізацію та зовнішню, що, зазвичай, трактують як транснаціональну освіту з такими формами: індивідуальна мобільність; мобільність освітніх програм; інтеграція навчальних програм міжнародного виміру й освітніх стандартів; інституційне партнерство та співробітництво.

Гуманізація освіти – характерна риса сучасності, часу швидких і різких змін природного, геополітичного та соціального середовища, ідеологічних систем, зростання професійних вимог і технологічних можливостей, фундаментальних зрушень у людській свідомості та самовизначеності. Гуманізація та гуманітаризація освіти має на меті посилення загальнокультурної складової і гуманітарного спрямування освіти з орієнтацією на гармонійний розвиток і врахування потреб особистості, зростання її інтелектуального рівня та творчого мислення.

Стандартизація освіти. Стандартизація освіти має на меті пошук дієвих механізмів надання діяльності з підготовки фахівців більш чіткої цільової спрямованості, підвищення відповідальності за кінцеві результати праці всіх учасників педагогічного процесу – від керівників і науково-педагогічних працівників до тих, хто має оволодівати компетенціями (знаннями, вміннями і навичками) щодо майбутньої професійної діяльності.

Технологізація освіти. Науково-технічний прогрес зумовив технологізацію не тільки галузей виробництва, він неблаганно втрутився у сферу культури, гуманітарні галузі знань. Аналіз міжнародного досвіду показує, що успіш реформування освітніх систем і розвиток їх в умовах соціально-економічних перетворень визначаються двома провідними тенденціями: гуманізацією і технологізацією освітньої діяльності.

Забезпечення якості освіти. Якість підготовки фахівців є важливою інтегральною характеристикою освітнього процесу вищих навчальних закладів, системною категорією, визначається ступенем обґрунтованості та дієздатності таких складових: мети навчання

(для чого вчитись), управлінських процедур (як управляти навчанням), змісту навчання (чого вчитись), методів, засобів та принципів організації процесу навчання (як навчати), має відповідати вимогам національних та міжнародних класифікацій освітніх стандартів.

Особистісна спрямованість освіти. Основним завданням особистісно орієнтованої освіти вважається розвиток здібностей того, хто навчається, де "вектор" розвитку будеться не від навчання до учіння, а навпаки – від того, хто навчається, до визначення продуктивного педагогічного впливу, що сприяє його розвитку. На це має бути націленим весь освітній процес

Пріоритетність фінансування освіти та її матеріально-технічного забезпечення. Вважається, що сучасна економіка освіти повинна створити сталі передумови для розвитку всіх напрямів галузі з метою формування високого освітнього рівня нації.

Міжнародне співробітництво. В процесі міжнародного співробітництва в галузі освіти провідні країни світу, враховуючи загальні тенденції розвитку освітніх систем, взаємно збагачуються досвідом і реалізують його у своїх державах з урахуванням національних інтересів і традицій.

Список використаної літератури

1. Вища освіта України – європейський вимір: стан, проблеми, перспективи. – К. : МОНУ, 2008. – 165 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 р., № 347/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – №16. – Ст. 860.
3. Кудін В.О. Освіта в інформаційному суспільстві / В.О. Кудін. – К.: Телепрескорпорація "Республіка", 1998. – 151 с.
4. Стратегія СЕК ООН освіти для збалансованого розвитку// Національна система освіти для збалансованого розвитку: матер. наук.-практ. конф. (Київ, 24 квітня 2012 р.): у 3 т. – К.: ЦЕОІ, 2012. – С. 50–235.

Столярова Юлія Олександрівна,

*студентка ДВНЗ «Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана»*

СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ І ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ – ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Розбудова суспільства знань є найважливішим викликом для України ХХІ сторіччя та має стати національною метою її подальшого розвитку. Створення “конкурентоспроможної, заснованої на знаннях економіки” передбачено Універсалом національної єдності. Постановка такого завдання пов’язана як з впливом на розвиток України світових процесів глобалізації, так і з необхідністю формування сучасного інтелектуального потенціалу нації як основи конкурентноздатності Української Держави. [5] Суспільство знань, яке виникає як нова суспільно-економічна формація держави у ХХІ сторіччі, тісно пов’язане з особливою роллю знання у сучасному цивілізаційному розвитку. На відміну від інформаційного суспільства, що визначається досягненнями технологій, поняття “суспільство знання” передбачає більш розлогі соціальні, етичні і політичні параметри. [6]

Міжнародні дослідження щодо програмних засад побудови суспільства знань (Knowledge society) і економіки, що базується на знаннях (Knowledge based economy), для окремих країн світу, зокрема для Греції, Ірландії, Пакистану і Тринідад і Тобаго, дозволяють узагальнити три основні напрями суспільно-економічного реформування країн:

1) Створення мережевого суспільства (інформаційне суспільство) на базі інформаційно-комунікаційних технологій.

2) Стимулювання національної інноваційної системи на використання результатів національних досліджень і розробок.

3) Інвестування в розвиток інтелектуальних людських ресурсів (національна система освіти і науки, реалізація концепції професійної освіти “протягом життя”, розвиток національного культурного різноманіття). [5]

Нові знання, які генерує наука, підготовка високоякісного людського капіталу, що здійснює освіта, створення додаткових багатств виробничим сектором та бізнесом — невід’ємні компоненти сучасного суспільства, побудованого на знаннях. Виникає нове соціальне оточення, в якому інформація та наукові знання стають головними продуктивними факторами, замість матерії та енергії, і починають визначати як стратегічний потенціал суспільства, так і перспективи його розвитку.

За таких умов найуспішнішими компаніями стають ті, що створюють інтелектуально місткі технології й системи, програмне забезпечення, консалтингові та юридичні послуги, нові економічні моделі, сценарії та інше. Традиційні ж індустріальні виробництва, поступово втрачаючи пальму першості, знаходять свою нішу в країнах третього світу за рахунок використання екологічних квот, сировинних ресурсів та дешевої робочої сили останніх.

Для групи розвинених країн, які входять до Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), темпи базового довгострокового зростання економіки залежать від підтримки і розширення глобальних баз знань за обраними пріоритетними напрямками. Сьогодні ці країни розбудовують свої економіки, створюючи мільйони додаткових робочих місць по групах несподівано відкритих нових напрямів і дисциплін. За даними Світового банку, в більшості країн ОЕСР протягом останніх 15 років зростання доданої вартості в галузях, які ґрунтуються на знаннях, у середньому становило 3%, що стабільно перевищувало темпи загального економічного зростання в традиційних галузях, які не перевищували 2,3%. Частка перших у сукупній доданій вартості збільшилася в Німеччині з 51% до 60%, у Великобританії — з 45% до 51%, у Фінляндії — з 34% до 42%.

Тому суспільний прогрес визначається насамперед процесом накопичення знань, що в результаті забезпечує нагромадження капіталу.

На жаль, країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою, до яких належить і Україна, ідеологічно й політично ще не готові скористатися перевагами та потенційними вигодами, які надає суспільство нового типу. Вироблення і використання знань, інвестиції в науку й освіту задля забезпечення сталого розвитку і підвищення рівня життя в різних країнах істотно різняться. [2]

В останні десятиріччя відчувається величезний попит на інформацію, а значить, і на комунікації, що зумовлюється діловими зв’язками, обмінами, глобалізацією конкуренції тощо. Цей попит викликаний і підтримується значними змінами в самих інформаційних і комунікаційних технологіях, в основі яких лежать три основні сили:

- 1) розширене використання комп’ютерної техніки;
- 2) зниження ціни на передачу інформації;
- 3) поєднання комп’ютерної техніки і комунікаційного обладнання.

Залежно від контексту і змісту інформація може подаватися у вигляді тексту, графіки, звуку, відео чи в будь-якій іншій формі. Інформаційні і комунікаційні технології, зумовлені розвитком знань, в свою чергу, стають важливим елементом, що прискорюють розвиток останніх. [4]

Одним з ключових завдань на шляху розбудови суспільства знань в Україні є розширення доступу до знань. Вирішення цього завдання напряму пов'язано із політичним, матеріально-технічним, організаційно-правовим та кадровим забезпеченням процесів створення, поширення і доступності, збереження та відтворення знань на національному рівні. Зрозуміло, що це представляє собою комплексну і багатовимірну проблему загальнодержавного рівня, що вимагає розробки та впровадження національної концепції та низки державних цільових програм у галузі освіти, науки і культури на десятки років наперед. Але вже на сьогоднішньому етапі можна сформулювати пріоритетні напрями державної політики розширення доступу до знань. [3]

Отже, можна зробити висновок, що суспільство знань відзначається тим, що саме знання становлять найголовніший компонент будь-якої людської діяльності, тобто економічні, соціальні, культурні та всі інші дії стануть дуже залежними від знань та інформації. Саме суспільний прогрес визначається насамперед процесом накопичення знань, що в результаті забезпечує нагромадження капіталу. Проаналізувавши наведені джерела, я вважаю, що віднині поєднання думки й дії, теорії суспільства знань і його практичної побудови має лише тенденції та перспективи до стрімкого розвитку.

Список використаної літератури

1. Дзвінчук Д. Суспільство знань – чергова мрія чи реальність майбутнього// Журнал Верховної Ради України «Віче». – 2008. -№8
2. Згуровський М.З. Шлях до інформаційного суспільства — від Женеви до Тунісу// «Дзеркало тижня». – 2005. - №34
3. Пазюк А.В. Україна на шляху до суспільства знань: освіта, наука, культура. – Київ: МГО «Прайвесі Юкрейн». - 2005.
4. Пожуєв В.І. Формування інформаційного суспільства в умовах глобалізації. - 2009
5. Програмні засади розбудови суспільства знань: світовий досвід для України/ Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/may/9.htm>
6. “Toward knowledge societies”, Всесвітня доповідь ЮНЕСКО. - 2005

Круглий стіл
ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРЕДСТАВНИКІВ ЗМІ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНА

Соснін Олександр Васильович,

*д.пол.н., професор, професор кафедри управління суспільним розвитком
Національної академії державного управління при Президентові України,
Заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент Української академії
політичних наук*

**СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК В КООРДИНАТАХ ПРОБЛЕМ
ІНФОРМАТИЗАЦІЇ КРАЇНИ**

Суспільний розвиток як об'єкт наукового дослідження належить до категорії так званих штучних неорганічних систем. Виявлення сутності його змісту вимагає проведення багатьох міждисциплінарних досліджень і як в таких випадках завжди буває в міждисциплінарних дослідженнях, ми стикаємося з такою кількістю складних системно організованих проблем, які самі по собі, навіть в окремих дисциплінах, найчастіше досліджуються лише фрагментарно.

Інформатизація, як процес інтеграції України геополітичними центрами цивілізаційного зростання світу вже виявила низку гуманітарних проблемних питань в налагодженні сталого розвитку нашого суспільства. Скажімо, надання доступу громадянам до інформації владних структур, поінформованість населення про дії і плани влади через розвиток електронних технологій відкритого урядування стали на сьогодні серйозним викликом для нашої еліти оскільки є умовою загальної свободи людини в суспільстві, а вирішення проблем справедливого надання інформації – найважливішим завданням держави. Взагалі сукупність проблем, які виникли в процесі інформатизації забезпечує реалізацію сьогодні загальних конституційних прав і свобод кожного громадянина – вільно шукати, отримувати, використовувати і поширювати інформацію.

Вектор проблемно орієнтованого наукового пошуку при дослідженні сутності названих проблем в контексті вимог інформатизації держави, вплив інформатизації на еволюцію суспільного розвитку однозначно визначити важко. По-перше, треба здійснити неупереджений аналіз цивілізаційно-культурологічного генезису нашого суспільства. Саме тут виявляється напрям вектору розвитку країни у майбутнє і, само по собі, це має не тільки науково-теоретичне, але й практичне значення. Від розуміння природи витоків стратегічної, геополітичної, культурної і мовної інтеграції наших пращурів багато в чому залежить, скажімо, наша подальша міжнародна соціально-політична орієнтація. Державна політика інформатизації має передбачати і пошук шляхів розвитку суспільства і через засади визначення суспільної поведінки великих мас людей нашого розширеного суспільства у різних масштабах їх виявлення – партій або рухів, етнічних спільнот нашої багатонаціональної держави, вплив на наш розвиток світових цивілізаційних центрів, глобального співтовариства взагалі тощо.

Сьогодні, під впливом ліберально-демократичних ідей ми визнаємо, що всі новітні досягнення в сфері розвитку інформаційно-комунікативних властивостей суспільства пов'язано із питаннями безпеки і проблемами вирішення юридичних прав громадян на інформацію

Вирішення питань забезпечення рівних прав доступу громадян до інформації і засобів комунікації стає фундаментальною ознакою становлення в Україні демократії і відповідає розумінню справедливості, прийнятому в неоліберальній ідеології. Воно засноване на фундаментальному принципі: кожна людина має право вільно обирати, свободу совісті, слова й ін., а також свободу мати власність і не бути об'єктом довільного арешту. В інформаційну добу кожен з нас має мати рівні права на найбільш широкі свободи сумісні із аналогічними свободами інших людей, а нерівність за соціально-економічними параметрами співгромадян має бути такою, щоб забезпечувався максимум прибутку для найменш привілейованих осіб. Посадові особи, що є носіями влади, мають бути доступними кожному.

Безумовно, глибоке усвідомлення названих проблем стає діючим стимулом для влади при формуванні концепцій і програм розвитку країни, підвищує її відповідальність при впровадженні більш досконалих етичних і юридичних норм поведінки, перш за все, еліт. Сьогодні потреба в провадженні досконалих норм і принципів етики справедливості сколихнула українське суспільство на тлі розвитку можливостей інформаційних технологій, які, безумовно, позитивно впливають на становлення в Україні нових уявлень про існуючі у світі права і обов'язки громадян. У сукупності вони як ніколи вимагають того, щоб люди, живучи в суспільстві, прагнули створювати соціальні структури своєї взаємодії таким чином, щоб підтримувати й розбудовувати структури громадянського суспільства у власній країні, а влада – «відкритого урядування». Поняття «права людини», «законність» стають пріоритетними і при визначенні інституціональних ознак держави, яка інформатизується. Не викликає сумнівів, що розвиток нашого законодавства в сфері регулювання інформаційних правовідносин має бути орієнтовано перш за все на людину. Вона, як найголовніший елемент – людина електронної держави, людина інформаційного суспільства – не повинна залишатися осторонь, і її права і свободи в процесах інформатизації мають забезпечуватися повною мірою. Скажімо, від того наскільки будуть застраховані громадяни України від електронних технологій шахрайства і наскільки держава забезпечить захист наших персональних даних значною мірою буде залежати наш подальший розвиток. Зазначимо, що в багатьох країнах, які досягли успіхів в сфері інформатизації суспільства, у громадян немає уніфікованих електронних карт. Так, у Німеччині це законодавчо заборонено з міркувань безпеки громадян. В Великій Британії для безпеки громадян в 2010 р. законодавчо скасовано Регістр ідентифікації й знищено всі бази даних. У Південній Кореї створили електронний уряд, але через високий рівень електронного шахрайства населення відмовилося користуватися такими послугами.

Сьогодні, на жаль, процеси інформатизації, які засіб демократизації країни, стримують високий рівень правового нігілізму громадян і низький рівень авторитету влади, як наслідок, довіри до неї з боку громадян і суспільства. Це як не дивно не дозволяє й самій владі підвищувати вимоги до себе як до відповідального постачальника повної й змістовної інформації суспільству. Окремою темою – використовувати в якості інвестиційного ресурсу розвитку країни інформаційні ресурси і творчі можливості громадян. Наш законодавець цьому питанню поки що не приділяє достатньої уваги.

У сучасному суспільстві, яке глобалізується у всіх видах економічної співпраці боротьба за інформаційний простір розгортається при кожному новому оберті інформаційної революції – саме тут «передовий край боротьби» уяв посткласичної

геополітики, тому особливе значення сьогодні належить духовним, цивілізаційним і культурним факторам, роль і значення яких підсилюються.

Розвиваючи сектор інформаційних технологій, Україна на сьогодні, на жаль, не має визначеного до кінця напрямку вектору свого економічного і суспільно-політичного розвитку, а отже знаходиться в нестабільному стані. Щоб знову потрапити на верхні щаблі світового облаштування, де ми знаходилися наприкінці 80-х років минулого століття, перед нами зі всією гостротою постає питання створення власного інтегрованого національного проекту інноваційного розвитку в нових умовах вимог світової інформаційно-комунікаційної дійсності.

Інформатизація суспільства і державного управління, розвиток мережових інформаційних структур і поява більш-менш чітких уявлень про віртуальний простір змушує по-новому подивитися на проблему організації й захисту суспільно-політичного простору країни. Якщо класична геополітика була заснована на сакральних ідеях віри, ґрунту (землі) й крові, то посткласична його картина порушує питання про трансляцію цих символів у віртуальний простір у вигляді символічного капіталу національної культури. Якщо в індустріальну епоху агресор прагнув захопити територію, руйнуючи промисловість і засоби виробництва, то в сучасному суспільстві основним засобом контролю над простором став контроль над особистістю – управління світоглядом цілих народів.

Список використаної літератури

1. Капица С. Модель роста населения Земли и экономическое развитие человечества // Экономист. 2000, № 12, с. 103;
2. Ларуш Л. Физическая экономика. – М., 2000;
3. Ролз Джон. Теория справедливости. – Новосибирск: Изд-во Новосибирского университета, 2010. – 511 с.

Децик Олександр Сергійович,

аспірант кафедри інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президентові України, генеральний директор українського національного інформаційного агентства «Укрінформ»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНФОРМАГЕНТСТВА

Актуальність наукових досліджень пов'язана з необхідністю збільшення присутності української держави в інформаційному просторі, що існує в мережі Інтернет, та оперативного розповсюдження інформації про її ініціативи і рішення.

В Україні розміщення органами виконавчої влади інформації на веб-сайтах визначається низкою законів та нормативно-правових актів. Зокрема різноманітні аспекти цього визначені:

Законом України «Про інформацію» від 13.01.2011 № 2938-VI;

Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI;

постановою Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади»;

постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 № 208 «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»;

постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»;

постановою Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1302 «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади»;

постановою Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 № 1094 «Про затвердження Порядку підготовки та оприлюднення звіту про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції»;

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.09.2009 № 1087 «Деякі питання організації електронного документообігу та звітності»;

спільним наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіо України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 № 327/225 «Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади»;

наказом Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 15.08.2003 № 149 «Про затвердження Порядку надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» [1, розділ 2, п.2.2].

Безпосередню і найбільш детально власне структуру сайтів визначено порядком, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року №3 [2, п.8] . Нею ж визначені вимоги до функціонування Веб-порталів (сайтів).

Однак жоден з пунктів цієї постанови не регламентує висвітлення діяльності через підготовку та оприлюднення саме новин. Наповнюваність відповідних розділів інформацією навіть не входить в перелік видів інформації, за яким може здійснюватись моніторинг інформаційного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади [3, таб.2, таб.4].

Разом з тим фактично кожен з цих сайтів зараз має розділ «новини», та готує ту чи іншу інформацію, яка подається як, новини. На практично кожному веб-ресурсі, ці розділи є найбільш динамічним і чи не єдиним, які оновлюються кожен робочий день.

Однак, відсутність нормативної бази, яка регулює особливості функціонування даних розділів дозволяє варіювати підходи до подачі інформації в кожному конкретному випадку.

До того ж, з врахуванням специфіки ресурсів, за наповнення цих розділів відповідають державні службовці, і наявність журналістської освіти чи досвіду роботи в ново стійних ЗМІ при їх формуванні не є головною вимогою до них.

Відповідно, повідомлення, які готуються та з'являються у таких рубриках на сайтах органів державної влади, не завжди можуть бути «новинами» в розумінні інформаційних агентств, тобто тих ЗМІ, які спеціалізуються на них, і на які в цьому орієнтуються інші ЗМІ (газети, ТВ, радіо і т.д.).

При цьому, в Україні існує спеціалізована організація яка фінансується з державного бюджету та має у своєму штаті дипломованих журналістів, які здатні готувати новини, максимально адаптуючи інформацію під стандарт, який поширений серед вітчизняних і закордонних ЗМІ.

Більш того, це по суті, одне з основних статутних завдань Національного інформаційного агентства «Укрінформ», яке закріплене постановою Кабміну від 15 липня 1997 р. № 749 [4].

«Укрінформ» здійснює збирання, оброблення та розповсюдження офіційної інформації (документів, повідомлень Верховної Ради України, Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів державної влади), в тому числі фото- та аудіовізуальної інформації, а також офіційної інформації про події міжнародного характеру [Там само, п.3].

Зараз «Укрінформ» пов'язаний з Веб-ресурсами органів виконавчої влади лише за допомогою так званих банерів (графічні зображення рекламного характеру).

Однак, досить часто ці банери на сайтах, розміщені так, що їх потрібно спеціально вишукувати. До того, ж як засвідчує практика, зараз, наявність банеру на сайтах ЦОВВ, наприклад, не гарантує інтерес до новин про діяльність органів влади.

При цьому для ресурсів з новинною складовою у всесвітній мережі вже існує можливість більш ефективного виду присутності - розміщення Інформера. Це спеціальний блок, який встановлюється на сайті користувача (ЦОВВ), і який дозволяє оперативно оновлювати текстову інформацію (заголовки новин у даному випадку) у автоматичному режимі.

Слід зазначити, що подібна підтримки уваги до своїх Інтернет ресурсів давно застосовується українськими інтернет-ЗМІ, наприклад «Кореспондент», «Українська правда» і ін. мають інформери один одного.

Тому, як варіант, з метою більш ефективного використання державних коштів, наявних ресурсів Держави в українському сегменті Інтернет, координації діяльності та оперативного розповсюдження в цій мережі інформації про ініціативи та рішення Керівництва країни, доцільним було би застосування подібної практики і на Веб-сайтах ЦОВВ.

Список використаної літератури

1. Аналітична довідка за результатами проведеного у другому півріччі 2012 року моніторингу інформаційного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади [Електронний ресурс] // Державний комітет телебачення і радіомовлення України : офіційний сайт. – Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98414&cat_id=98409
2. Про затвердження Порядку проведення моніторингу інформаційного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади (з додатками № 1-6) : наказ Державного комітету телебачення і радіомовлення України від 12.10.2012 № 273 [Електронний ресурс] // Державний комітет телебачення і радіомовлення України : офіційний сайт. – Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98411&cat_id=98409
3. Про затвердження Статуту та інші питання Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ»: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 № 749 (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/749-97-%D0%BF>
4. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF>

Гузенко Тетяна Андріївна,

здобувач Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету, заступник Керівника Головного управління прес-служби і комунікацій Адміністрації Президента України

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З НАСЕЛЕННЯМ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Орієнтиром демократичного розвитку України обрано громадянське суспільство, особливостями якого є тісна взаємодія владних інститутів та громадськості при прийнятті важливих політичних і соціальних рішень, особливо на місцевому рівні. Досвід країн, де громадянське суспільство давно і ефективно функціонує, засвідчує, що одним із основних інструментів його успішного функціонування є масова комунікація, яка стала ефективним механізмом узгодження та гармонізації загальнодержавних, громадянських і приватних інтересів та досягнення консенсусу у визначенні шляхів розвитку країни, суспільства, громади. Засоби масової комунікації забезпечують вільне розповсюдження суспільно важливої інформації і не лише сприяють діалогу влади та громадськості, але й допомагають кожному громадянину реалізувати своє право на участь у прийнятті управлінських рішень.

Потужним чинником, який спонукав до творення дієвого громадянського суспільства, стала інформаційна революція, яка завдяки супутникам й кабельним мережам ще на початку 90-х років XX ст. сприяла перетворенню телебачення на світову комунікативну мережу. Трохи пізніше такою мережею став Інтернет, який уможливив феномен «соціальних мереж» - Twitter- та блогер- революції.

Нові форми комунікації на сучасному етапі утверджуються, перш за все, на міжособистісному та персонально-індивідуальному рівні. Сучасні види мережевої комунікації, на противагу старим медіа, демонструють чи не ідеальні форми двостороннього обміну, коли комунікатор і реципієнт поставлені практично у рівні умови при постійній плюралізації джерел інформації та каналів її розповсюдження.

Особливої уваги суспільства та науковців потребує дослідження проблеми використання соціальних мереж органами місцевої влади. Адже органи місцевої влади та місцевого самоврядування відіграють ключову роль в процесі формування громадянського суспільства, оскільки права і свободи громадян зрештою реалізуються в місцевих громадах, що створюють базу громадянського суспільства. Астапова Т. О. у роботі «Адаптація зарубіжного досвіду реформування діяльності органів місцевого самоврядування в Україні» стверджує, що основними новелами сучасного самоврядування в європейських країнах є реалізація принципів партисипативної демократії, тобто демократії участі [1, с. 16].

У 2012 році учасники наукової конференції з інформаційних систем і комунікацій в Австралії активно обговорювали практику взаємодії місцевих органів влади з населенням за допомогою соціальних мереж [2]. У країнах розвиненої демократії органи місцевої влади вже активно використовують нові канали комунікації, в тому числі і нові медіа, залучаючи різні соціальні групи для вирішення екологічних проблем, формуючи відповідальне ставлення до навколишнього середовища.

Показовим є приклад ефективності використання соціальних мереж у надзвичайній ситуації в січні 2011 року у місті Брісбен (Австралія), яке пережило

другу за силою повинь за останні 100 років. Річка Брісбен вийшла з берегів, затопивши основні дороги і тисячі будинків. У документі «Повінь Брісбена в січні 2011 року. Незалежна перевірка Брісбенського міської ради, 9-22 січня 2011 року», підготовленому незалежними експертами, здійснено огляд та високо оцінено роботу міської ради Брісбена за те, що вона прагнула надати громадськості якомога ширшу як загальну, так і детальну інформацію [3]. У цьому документі зазначено, що Рада використала всі доступні канали зв'язку, включаючи друковані ЗМІ, радіо, телебачення та Інтернет. Особливо відзначено використання Радою соціальних медіа, включаючи Facebook і Twitter, які виявилися досить успішними для швидкого поширення інформації. В огляді також відзначалося підвищення загального інтересу і продовження використання соціальних засобів масової інформації вже після повені.

Книга «Вплив через соціальні мережі», за редакцією Н.В.Кригіної [4], містить дуже показовий приклад з Великобританії. Рада лондонського району Саутварк (Southwark Council) в 2008 році не мала досвіду роботи з соціальними мережами, і, відповідно, ніяких екаунтів ні в Фейсбуці, ні в Твіттері. Тим не менше, коли мер Лондона - Борис Джонсон оголосив про запуск спеціального конкурсу на отримання грантів під девізом "Допомогти лондонському парку", Рада вирішила використати цю можливість для свого пілотного проекту у використанні соцмереж для практичної діяльності. До того ж, саме в цей період при Раді була організована спеціальна група по взаємодії з електронними комунікаціями (e-communications team), якій і доручили роботу над цим проектом. В якості головних цілей кампанії були визначені наступні: 1) виграти мільйони мера для своєї територіальної громади; та 2) долучити місцевих жителів до активної участі.

Отже, безпосередня участь громадян або місцевої територіальної громади в управлінні територією засобами соціальних мереж підвищує ефективність вирішення описаних вище та інших проблем, вона є закономірним етапом розвитку демократії, який визначається застосуванням критеріїв безпосередньої участі громадян в управлінні та ступенем їх свободи.

Список використаної літератури

1. Астапова Т. О. Адаптація зарубіжного досвіду реформування діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. – Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.04 – місцеве самоврядування. – Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Харків, 2010.- 18 с.
2. Khayri Omar, Helana Scheepers, Rosemary Stockdale: Adoption of Social Media in Victorian Local Government, 23rd Australasian Conference on Information Systems. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dro.deakin.edu.au/eserv/DU:30049057/omar-adoptionofsocial-2012.pdf>
3. Почепцов, Г.Г. Коммуникативные технологии двадцатого века / Г.Г.Почепцов - Москва, Киев: Рефл-бук, 2001. - 352 с.; Почепцов, Г.Г. Теория коммуникации. – 2ге вид., доп. - / Г.Г.Почепцов - К.: Видавн.центр. «Київський університет», 1999 р. – 308с.
4. Влияние через социальные сети /под ред. Н.В. Крыгиной. – М.; 2010 г. – 52 с.

Козаченко Тетяна Петрівна,

к.держ.упр., доцент кафедри екологічної безпеки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

ПИТАННЯ ДОСТУПУ ГРОМАДЯН ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Права кожної людини на безпечне життя та доступ до інформації про стан довкілля закріплено у ст. 50 Конституції України, в якій, зокрема, зазначено: «Кожен має право на безпечне життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена» [3].

Це положення, а також положення, на яких повинні базуватися загальні підходи до процесу регулювання участі громадськості у прийнятті рішень щодо охорони навколишнього природного середовища, сформульовані та знайшли своє відображення у науково-теоретичних працях В. Крисаченка, М. Хилька, В. Шевчука, Ю. Салтикiна та розвинуто у ряді законів та підзаконних актів, які визнають, що реалізація екологічних потреб людини є важливим і фундаментальним завданням держави, оскільки від цього залежить створення необхідних умов проживання людей, стан їх здоров'я, та що громадськість має бути проінформована щодо стану довкілля, мати можливість впливати на прийняття рішень щодо їх покращення. Зокрема, прийнято Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «про екологічну експертизу», ратифіковано «Конвенцію про доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля», прийнято Постанову Верховної Ради «Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля», затверджено Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля тощо.

25 червня 1998 року у м. Оргус (Данія) Четвертою конференцією міністрів охорони довкілля «Довкілля для Європи» одноголосно було ухвалено Конвенцію «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища» (Оргуська конвенція)) [2]. Даний міжнародний документ забезпечує представникам громадськості можливість більш відкритого доступу до екологічної інформації, яка є у розпорядженні органів влади, передбачає участь громадян у процесі прийняття екологічно важливих рішень та надає доступ до правосуддя з питань порушення їх екологічних прав.

Україна ратифікувала Оргуську конвенцію Законом № 832-XIV від 06.07.99 р. – однією з перших у Європі. У зазначеній конвенції також передбачено механізми міжнародного контролю за її виконанням. Відтак Оргуська конвенція розглядалася, як потенційно ефективний інструмент екологізації державної політики. Участь громадськості у прийнятті рішень визначена Оргуською конвенцією у формі громадських слухань, відкритих засідань, участі в екологічній експертизі та оцінці впливу на довкілля, в розробленні екологічних програм, планів, політики, законодавчих та інших нормативно-правових актів, у видачі дозволів на здійснення діяльності, пов'язаної з поводженням з небезпечними речовинами та матеріалами. Формально, громадянин, базуючись на положеннях Оргуської конвенції, може звернутися до судових органів з метою оскарження певного рішення або відновлення порушеного права. Держави – Сторони зобов'язані вживати заходи

щодо охорони довкілля, включаючи прийняття рішень про заборону діяльності, яка завдає шкоди довкіллю.

У 2004 році наказами Мінприроди було прийнято та зареєстровано у Мінюсті «Положення про порядок надання екологічної інформації Мінприроди України» та «Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля». Мінприроди вважає їх механізмами застосування Оргуської Конвенції. Детальний аналіз невідповідності цих положень букві і духу Оргуської конвенції зроблений у доповіді правозахисних організацій «Права людини в Україні – 2004 р.» Авторами згаданих Положень докладено значних зусиль для вихолощування сутності Оргуської конвенції. Зокрема, в самій назві Положення «Про надання екологічної інформації» мова йде не про доступ, як у Оргуській Конвенції, а про надання. А це далеко не одне і те ж. Доступ означає і можливість користування систематизованими та узагальненими зібраннями інформації – такі як каталоги, реєстри, списки, архіви, офіційні друковані видання та веб-сайти органів владних повноважень. Надання ж потребує конкретного запиту, і може стосуватись лише окремих конкретних одиниць цих зібрань [1].

Крім того, на виконання положень Оргуської конвенції, прийнято Постанова Верховної Ради України «Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля» від 4 листопада 2004 року за № 2169-IV [5]. Згаданою Постановою рекомендується Кабінету Міністрів України та обласним адміністраціям забезпечити: щорічне інформування населення через засоби масової інформації про 100 об'єктів, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища; шоквартальне інформування – про десять об'єктів, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища на загальнодержавному рівні за минулий квартал; до 1 січня 2005 року розроблення та затвердження положення про мережу загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації та місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем.

Незважаючи на те, що з встановленої дати виконання рекомендацій Постанови минуло чимало часу, можна стверджувати, що вони жодним чином не виконані. Також можна стверджувати про повсюдне ігнорування місцевих адміністрацій Наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 01.11.2005 р. за № 397 «Про затвердження Положення про шоквартальне інформування населення через ЗМІ про об'єкти, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища» [4], де йдеться про те, що Державний комітет телебачення та радіомовлення, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації повинні сприяти в оприлюдненні екологічної інформації.

Як слідство, на офіційному веб-порталі ЄЕК ООН у червні 2005 року було розміщено висновки доповіді Другої наради Сторін Оргуської конвенції щодо дотримання її положень, де Комітет з виконання Конвенції відзначив, що Україна не забезпечила формат участі громадськості, якого вимагає стаття 6 Конвенції. Також не врегульовано порядок надання державними органами екологічної інформації за запитами, як того вимагає пункт 1 статті 4 Конвенції. Тому Комітет пропонує Урядові України нарешті привести своє законодавство і практику у відповідність до положень Конвенції і включити у свою доповідь наступній нараді Сторін інформацію про заходи, прийняті з цією метою. Україні було також запропоновано не пізніше кінця 2005 року представити комітетові стратегію інтеграції положень Конвенції в національне законодавство і розробки практичних механізмів

імплементуючого законодавства, що встановлює чіткі процедури їхнього введення в дію. Але, нажалі пропозиції та рекомендації вищезгаданого комітету так і залишаються не виконаними.

Необхідно зазначити, що проблема прийняття якісних, виважених та ефективних державно-управлінських рішень у екологічній сфері залишається актуальною, оскільки неоднозначними є сама процедура, ефективність прийняття управлінських рішень, а також їх втілення в життя.

Отже існує необхідність посилення механізму впливу недержавних екологічних громадських організацій на прийняття рішень, формування і реалізацію державної екологічної політики. Ключові проблеми, які необхідно вирішувати, стосуються процедури ухвалення рішень, їх результативності та ефективності, а також відповідальності суб'єктів за рішення та дії. Успішність державної екологічної політики та оптимальність рішень балансують між максимальним досягненням поставлених задач та підтримкою з боку громадян. Адже взаємодія між громадянським суспільством та владою (у формі створення громадських слухань щодо законопроектів рішень та проведення громадських інформаційних кампаній (заходів) на підтримку державних рішень) сприяє авторитетності державної влади та надає можливості для мобілізації громадян для загальносуспільних справ.

Список використаної літератури

1. Виконання Оргуської конвенції Україною – реальність чи знову фарс? [Електронний ресурс] // Матеріали Всеукраїн. еколог. гром. орган. «МАМА-86». – Режим доступу: <http://www.mama-86.org.ua/archive/news/25072007.htm>
2. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля : ратифіковано Законом України від 06.07.99 р. № 832-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://waste.com.ua/law/convention-60799-994-015.htm>. – Заголовок з екрану.
3. Конституція України : остання ред. (згідно з Рішенням Конституційного Суду від 30.09.2010 р.) : офіц. текст. – К. : Майстер-клас, 2010. – 80 с.
4. Про затвердження Положення про щоквартальне інформування населення через ЗМІ про об'єкти, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : наказ МОНПС України від 01.11.2005 р. № 397. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1510-05>. – Заголовок з екрану.
5. Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля [Електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 04 листоп. 2004 р. № 2169-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2169-15>. – Заголовок з екрану.

Нарбинова Миргуль Майдановна,

*к.ю.н., доцент кафедры гражданского права и процесса Института правосудия
Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан*

ДОСТУП К СУДЕБНОЙ ИНФОРМАЦИИ КАК КРИТЕРИЙ ОТКРЫТОСТИ СУДЕБНОЙ СИСТЕМЫ

Одной из государственных функций Республики Казахстан по оказанию услуг является доступ к информации. Данная функция - одна из основных функций государства. Роль государства в вопросах доступа к информации имеет важное значение и является показателем развития демократических норм в стране. Право на информацию является одним из фундаментальных прав человека и одним из важнейших условий реализации демократических реформ и создания информационного общества в стране.

В соответствии с п.3 ст.18 Конституции Республики Казахстан государственные органы, общественные объединения, должностные лица и средства массовой информации обязаны обеспечить каждому гражданину возможность ознакомиться с затрагивающими его права и интересы документами, решениями и источниками информации.

Конституционные нормы нашли свое отражение в следующих законодательных актах Республики Казахстан: «О средствах массовой информации», «Об информатизации», «Об электронной цифровой подписи», «О государственных секретах». При этом они не обеспечивают в должной мере всей полноты правовой регламентации доступа граждан к информации, тем самым не гарантируют реализацию этого права. На сегодняшний день назрела необходимость принятия закона, в котором должны быть урегулированы все вопросы, касающиеся доступа к информации. Отсутствие такого нормативного акта, неурегулированность процедур доступа к информации ограничивает субъективное конституционное право граждан и принцип гласности.

Открытость судебной системы - это, прежде всего, доступ к информации о судебной системе, которую следует рассматривать в нескольких измерениях:

- информация о деятельности судей и судов по отправлению правосудия;
- информация о лицах, занимающихся отправлением правосудия;
- правовая пропаганда.

Общеизвестно, что основные принципы независимости судебных органов требуют, чтобы каждое государство-член ООН предоставляло соответствующие средства, позволяющие судебным органам, надлежащим образом выполнять свои функции. Органы правосудия стали более доступны и открыты для общества, возросло доверие населения к суду.

Работа судов стала более открытой и близкой для населения. В судах действует единая автоматизированная информационно-аналитическая система (ЕАИАС), способствующая повышению оперативности сбора и качества оформления судебных документов, обработки статистических данных и ведения делопроизводства. Программа «Единая автоматизированная информационно-аналитическая система судебных органов РК» создана на базе государственной программы Президента Республики Казахстан.

Внедрение ЕАИАС в судах обеспечивает прозрачность и открытость правосудия, позволило сформировать единое информационное пространство, кроме

этого создан банк данных судебных актов, к которому имеют доступ не только судьи, но и граждане.

Максимальное обеспечение открытости и прозрачности судебных процедур на всех стадиях отправления правосудия основано на внедрении в суды цифровой системы аудиовидеозаписи судебных процессов, видеоконференцсвязи.

В судах функционируют информационно-справочные киоски, посредством которых граждане могут получить необходимую информацию.

В средствах массовой информации и на Веб-сайтах судов планомерно проводится работа по освещению деятельности судебных органов. Верховным Судом проводится анализ публикаций в СМИ о деятельности судебных органов.

Общество заинтересовано в полном, объективном и беспристрастном освещении деятельности судебной власти, необходимости повышения уровня открытости и прозрачности судебной системы путем предоставления широкого доступа населения к информации о деятельности судов. Следует отметить положительные стороны ЕАИАС: универсальность, централизацию, бесплатный доступ к базе данных, бюджетное финансирование и др.

Важным является вопрос введения новых информационных технологий в деятельность судов, что существенно облегчило бы их работу: это вопрос о дальнейшей модернизации программно-аппаратной платформы ЕАИАС СО РК. Данная информационная система требует совершенствования в части поиска судебных актов, структурирования обзоров судебной практики, интегрирования с другими информационными системами.

Как отмечают пользователи системы ЕАИАС, ее существенным недостатком являются ограниченные поисковые возможности. Так, чтобы найти тот или иной судебный документ, требуется знать точно, в каком суде дело рассматривалось, учетный год, сторону, номер дела, дату слушания. Это довольно неудобно, поскольку не все указанные реквизиты бывают известны.

Давно назрел вопрос интеграции информационных систем различных государственных органов. Было бы продуктивным интегрировать судебную информационную систему с другими системами, к примеру, с реестром юридических лиц, реестром прав на недвижимое и движимое имущество, налоговыми органами, органами по исполнению судебных решений, органами дорожной полиции и др. При такой интеграции исчезли бы проблемы с волокитой исполнения запросов суда об истребовании разного рода информации. В современных условиях ускоренные темпы развития общества и государственности требуют автоматизации деятельности судебных органов, поэтому применение прогрессивных информационных технологий является наиболее актуальным.

Список использованной литературы

1. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995 года. – Астана: ЦИК РК, 2011.
2. Стратегический план Верховного Суда РК на 2011-2015 года от 2010 года. [Электрон. ресурс] // Официальный сайт Верховного суда РК. – Режим доступа: www.suprcourt.kz.

Дауешова Алия Еркиновна,

магистр права, старший преподаватель Института правосудия Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

ПРАВО НА СВОБОДНЫЙ ДОСТУП К ИНФОРМАЦИИ, КАК ПРИЗНАК ДЕМОКРАТИЧНОГО, ТРАНСПАРЕНТНОГО ГОСУДАРСТВА

В 1998 году Генеральная Ассамблея ООН приняла Декларацию о праве и обязанности отдельных лиц, групп и организаций общества продвигать и защищать универсально признанные права человека и фундаментальные свободы: Каждый человек имеет право индивидуально или в ассоциации с другими:

(а) Знать, искать, получать и обладать информацией обо всех правах человека и фундаментальных свободах, включая доступ к информации, и о том, как эти права и свободы отражаются во внутренней законодательной, юридической или административной системах;

(б) Как это предусмотрено соответствующими международными документами, включая документы по правам человека, свободно публиковать, передавать или распространять среди других людей мнения, информацию и знания по всем правам человека и фундаментальным свободам...[1]

Право на доступ к информации является одним из основополагающих, демократических прав человека. Именно через право на доступ к информации лицо получает возможность как на реализацию собственных прав и свобод, так и на непосредственное участие в делах общества и государства. Доступ к официальной информации предоставляет обществу возможность контролировать деятельность государственных органов, как центральных, так и местных; деятельность политических организаций, деятельность общественных организаций; кроме того общественность получает возможность вести мониторинг или узнавать состояние на определенный момент экономической, экологической ситуации и др. в стране.

Исходя из специфики деятельности наиболее социально – значимой и востребованной информации является официальная информация, т.е. информация о деятельности государственных органов, при этом информация о государственных услугах пользуется наибольшим спросом. Именно нормотворческая, управленческая и контрольная функции государственных органов предполагают оперирование наибольшим объемом информации, максимально открытый доступ к которой, должен быть обеспечен государственным аппаратом. Благодаря такому доступу с одной стороны общество получает возможность защищать свои права и свободы, пресекая злоупотребление властью государственными органами. С другой стороны общество получает возможность реализовывать свои права и свободы, имея свободный доступ к самому широкому спектру информации. В последнее время законодатели многих стран закрепили право на доступ к информации в национальном законодательстве. Независимой правозащитной организацией Арктик 19 был выработан ряд принципов свободы доступа к информации:

1. Максимальное раскрытие;
2. Обязательство публиковать;
3. Продвижение открытого правительства;
4. Ограниченный объем исключений;
5. Процесс, направленный на ограничение доступа;
6. Затраты;
7. Открытые совещания;

8. Раскрытие имеет более приоритетное значение;

9. Защита для информаторов [2].

Существование принципов позволяет унифицировать понимание и отношение государств к такому явлению, как свободный доступ к информации, не подменяя верное толкование на «удобное».

В настоящее время казахстанское законодательство не содержит специального нормативного акта, регулирующего и регламентирующего реализацию права граждан на свободу доступа к информации. Нормы, регулирующие отдельные аспекты правоотношений в области доступа к информации разбросаны по следующим законодательным актам: Законы РК «Об информатизации», «О средствах массовой информации», «О порядке рассмотрений обращений физических и юридических лиц», «О государственных секретах», «О рекламе», «О связи», «Об авторском праве и смежных правах», «Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан», «Гражданский кодекс Республики Казахстан», «Уголовный кодекс Республики Казахстан», кодекс Республики Казахстан «Об административных правонарушениях», Концепция информационной безопасности Республики Казахстан. Регулирование однородных правовых отношений таким большим количеством нормативно – правовых актов очень не удобно, как для государственных органов, так и для физических и юридических лиц.

Говоря о свободном доступе к информации, следует помнить, что государство имеет право определенную информацию сохранять в секрете. Законодатель должен очень вдумчиво провести грань между открытой информацией и информацией, доступ к которой должен быть ограничен. С одной стороны в погоне за демократизацией можно неосторожно открыть такую информацию, доступ к которой может повлечь урон национальной безопасности государства, обеспечению неприкосновенности частной жизни, и т.п. В то же время отклики недалекого тоталитарного прошлого могут заставить наших законодателей, силовиков закрыть информацию максимально, тем самым нарушив конституционные права и свободы граждан.

Республика Казахстан позиционирует себя демократическим, правовым государством, построение такого государства возможно только при наличии эффективно – функционирующей системы информационного взаимодействия человека, общества и государства. Только прозрачность деятельности государственной власти, которая должна быть реализована через механизм свободного доступа к информации может побороть коррупцию и бюрократизм.

Список использованной литературы

1. Т. Мендел Свобода информации. Сравнительное правоведение. www.unesco.kz/publications/ci/freed_inform_ru.doc
2. <http://www.article19.org/pages/ru/resource-language.html>
3. Копылов В.А. Информационное право. Учебник.– М, 2002. – С.131.
4. Городов О.А. Информационное право. Учебник.– М: Издательство «Проспект», 2008. – С.44.
5. Павлов И.Ю. Доступ к информации о деятельности органов государственной власти // Финансовый бизнес. - №4. - 2006. - С.45
6. Павлов И.Ю. Доступ к информации: Государственная тайна и права человека // Экология и право. – 15. – 2004. – С. 63

Купрійчук Василь Михайлович,

кандидат наук з державного управління, докторант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНО-ІНФОРМАЦІЙНИМ ПРОСТОРОМ УКРАЇНИ

Інформаційна революція має економічні, соціальні, культурні і політичні наслідки, які ще достатньою мірою суттєво та повно не усвідомлені як на рівні державного управління, так само і людиною. Існує небезпека загострення економічної, соціальної, культурної нерівності. Культурна політика безпосередньо пов'язана з новими комунікаційними технологіями, що з'являються в переважній більшості сучасних країн. Інформатизація визначається як глобальна світова тенденція, що торкається в тім або іншому ступені всі країни і яка характеризує процес переходу до інформаційного типу суспільства [1].

Однак, входження в інформаційну цивілізацію означає, що людина і суспільство щорічно зіштовхуються з оновленими і новими знаннями і технологіями, інструментами і матеріалами, вимогами до якості виробничої діяльності, засобами передачі інформації, а також з новим соціокультурним середовищем [2]. Оскільки на сьогоднішній день не існує алгоритму адаптації до такої ситуації, необхідно, насамперед, навчити людину оперативного, системного і послідовного освоювати нові знання й інформацію за їх нагромадженням та розвитком.

На жаль, незважаючи на значні зміни у суспільному житті України і світу, в системі державного управління ще й досі панують застарілі уявлення про культуру. Отже, гуманітарна та культурна політики в Україні традиційно зводяться до порівняно автономної та слабо координованої діяльності різних відомств, що мають відношення до охорони культурної спадщини, художньої діяльності, друкарства, бібліотечної та архівної справи тощо. Зокрема, людський капітал сприймається управліннями дуже обмежено – у площині вирішення демографічних проблем і проблем соціального забезпечення. Мотиви діяльності управлінців у сфері культури та гуманітарного розвитку слабо пов'язані з економічною ефективністю [5].

У цілому, Україні необхідна нова більш інтегрована модель культурно-інформаційного простору.

У центрі такої моделі має бути творча енергія нового креативного класу, який поступово формується в Україні. Творчість, нові ідеї та інноваційність є передумовою виробництва якісно нового культурного продукту, який потребує розповсюдження та комерціалізації. Нарешті отриманий результат потребує системи збереження та використовується у процесах, пов'язаних із вихованням, освітою та змінами управлінської культури. У підсумку продукти культурно-інформаційної сфери мають стати каталізатором суспільного розвитку та набути статусу культурного надбання нації.

Тільки враховуючи всі означені фази розвитку культурно-інформаційного простору ми зможемо забезпечити розроблення дієздатної концепції, яка дасть поштовх до вироблення нової культурної політики. У цілому, нова культурна політика має відійти від практики прямого управління «офіційною» культурою та

перейти до політики стратегічного розвитку культури, що є характерним для більшості країн Європи [4].

Запровадження нової моделі управління культурно-інформаційним простором дозволить поставити у фокус управління такі пріоритети:

- створення єдиного загальнонаціонального культурно-інформаційного простору в Україні;

- відхід від статичної моделі захисту культурної спадщини та реалізація принципу «працюючої культурної спадщини»;

- формування сучасних культурних середовищ, соціальних мереж, які є носіями креативного потенціалу на місцевому, регіональному й національному рівнях;

- розроблення та реалізація пакета національних проєктів у сфері культури та гуманітарного розвитку;

- організація систематичного моніторингу динаміки змін у культурі, розвиток культурологічного знання та культивування сучасних напрямів культурної політики [3].

Реалізація нових пріоритетів культурної політики та гуманітарного розвитку передбачає роботу над такими завданнями, розробленими відповідно до національних цілей і рекомендації експертів Ради Європи:

- розгортання систематичних публічних дискусій та дебатів щодо сучасного тлумачення культури, ролі та значення культурних політик у забезпеченні сталого розвитку, економічної та соціокультурної модернізації;

- розвиток творчих індустрій та інноваційних технологій, які б стимулювали появу нових форм суспільної, творчої та економічної діяльності;

- розроблення принципово нового законодавства, яке сприяло б розвитку культури, творчості, інновацій і підприємницької ініціативи, формуванню економіки знань;

- впровадження механізмів реалізації пілотних проєктів і нових моделей виробництва культурного продукту;

- запровадження дієздатних форм державно-приватного партнерства у сфері культури та гуманітарного розвитку;

- проведення постійних широких консультацій з професійним середовищем;

- систематичний моніторинг культурних практик;

- інформаційне забезпечення сектору культури та окремих культурно-мистецьких організацій і працівників;

- сприяння розвитку професійних мереж у сфері культури, освіти, науки та інформаційного забезпечення;

- надання нефінансової підтримки відповідно до запитів користувачів [6].

Оновлення моделі управління у сфері культури та гуманітарного розвитку – це робота не на один рік. Україна потребує інтенсивних кроків спрямованих на інтеграцію нашої країни в європейський культурно-освітній та інформаційний простір. У цілому, розгортання процесу модернізації культурної політики забезпечить формування демократичного та консолідованого суспільства, в якому знання та можливість їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації та розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник / [авт. кол.: В.А. Скуратівський, В.П. Трошинський, П.К. Ситник та ін.]; за заг. ред. В.А. Скуратівського, В.П. Трошинського. – К. : НАДУ, 2010. – 284 с.
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
3. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.
4. Проект Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року. Режим доступу: <http://www.rv.gov.ua/sitenew/goschansk/ua/4354.htm>.
5. Розпорядження кабінету міністрів України від 13 грудня 2010 р. N 2250-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p>.
6. Указ Президента України Про Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс] – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187/2012>.

Нестеряк Юрій Васильович,

*к.філол.н., докторант кафедри інформаційної політики та технологій
Національної академії державного управління при Президентів України*

МЕДІАМОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ТА САМОРЕГУЛЯЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ ПІД ЧАС ВИБОРЧИХ КАМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Відзначаючи важливу роль засобів масової інформації у сучасному суспільстві, особливо у період виборів, в листопаді 2007 року Комітет Міністрів ухвалив Рекомендацію СМ/ Рес(2007)15 країнам-членам Ради Європи щодо висвітлення виборів засобами масової інформації [2]. Будучи переконаним у важливості належного *регулювання* висвітлення виборчого процесу у ЗМІ для забезпечення вільних і демократичних виборів та підкреслюючи важливу роль заходів *саморегулювання* з боку працівників ЗМІ (наприклад, запровадження кодексів професійної етики, у яких мають бути закріплені керівні принципи правдивого та об'єктивного висвітлення виборчих кампаній), Комітет Міністрів Ради Європи акцентував увагу на взаємодоповнюючому характері вдосконаленні норм законодавства та заходів саморегулювання у цій сфері.

Відтак актуальність моніторингу ЗМІ під час виборів обумовлена конкретними загрозами:

- разом із незабезпеченням рівного доступу до ЗМІ, через тиск влади і низькі професійні стандарти знижується рівень якісного інформування виборців і вони не отримують інформації, достатньої для прийняття усвідомлених рішень;
- використанням ЗМІ, підконтрольних владі чи фінансовим групам, для «чорного піару», дезорієнтації та деморалізації виборців;
- непрофесійністю регіональних журналістів;
- тиском органів влади, правоохоронних, податкових та інших органів на опозиційні ЗМІ та журналістів;

- недостатньою поінформованістю виборців щодо відмінностей між партіями і кандидатами для здійснення усвідомленого вибору.

Метою моніторингу діяльності ЗМІ під час парламентських виборів в Україні 2012 року було посилення надійності та прозорості демократичних виборчих процесів шляхом [1, С. 4]:

1. Спостереження за висвітленням виборчої кампанії у ЗМІ і оприлюдненням результатів медіамоніторингу про рівень якісного інформування виборців та забезпечення рівного доступу до ЗМІ суб'єктів виборчого процесу.

2. Надання допомоги виборцям у розвитку їх медіа-грамотності та розпізнаванні тих політичних сил, які імпонують конкретним виборцям.

3. Надання міжнародним місіям і організаціям конкретної та об'єктивної інформації щодо рівності доступу до ЗМІ та якісного інформування виборців.

Цільовими групами медіамоніторингу стали ЗМІ та журналісти, громадські активісти, члени виборчих комісій, політики та влада, міжнародні моніторингові місії. А кінцевими бенефіціарами – українські виборці, медіа, громадські організації, вітчизняний політикум.

Застосована у медіамоніторингу методологія вже апробована у 38 країнах світу, в тому числі під час попередніх виборів в Україні. З огляду на комплексний контент-орієнтований підхід, ця методологія розроблена для поглибленої оцінки плюралізму та різноманітності матеріалів у ЗМІ, включно з висвітленням різних тем і суб'єктів. Тож результати моніторингу являють собою не набір поверхових та порожніх даних, а детальний аналіз та оцінку поточного рівня політичного та соціального розмаїття передвиборчої інформації у вітчизняних ЗМІ, поєднуючи кількісні та якісні компоненти медіамоніторингу. Кількісний компонент моніторингу визначає чисельні розрахунки та показники, які можуть бути підраховані та проаналізовані. Якісний компонент застосовано для оцінки роботи ЗМІ стосовно таких критеріїв, як етичні чи професійні стандарти, які неможливо підрахувати кількісно.

Наукова новизна застосованої методології, в якій частково використані пропозиції автора, полягає саме в якісному підході до моніторингу контенту ЗМІ. Зокрема, серед основних принципів здійснення моніторингу на основі контенту виокремлено *редакційне висвітлення*:

- Уникнення важливих новин та фактів, наприклад, висвітлення важливих політичних подій та конкретних фактів перебігу виборчої кампанії.

- Невисвітлення будь-яких важливих поточних питань та проблем у порівнянні з іншими медіа-джерелами та доступною інформацією, а також виключення з репортажів окремих суб'єктів теми.

- Використання «медіа-ефектів», які можуть свідчити про упередженість або перекручення інформації, наприклад, використання відео, фото або графіки для створення позитивного чи негативного ефекту.

- Перекручення, неправдиве або упереджене використання будь-яких заяв або репортажів стосовно певних осіб чи організацій.

- Використання певних описів або висловлювань, що сприяють негативному чи позитивному враженню про конкретну особу чи організацію.

Комплексний аналіз методології та результатів медіамоніторингу діяльності вітчизняних ЗМІ під час виборів до Верховної Ради України 2012 року дає підстави стверджувати, що засоби масової інформації відіграють надзвичайно важливу роль під час виборів, оскільки саме вони інформують виборців про політичних

суперників та їх кампанії, а також про виборчий процес загалом. ЗМІ надають кандидатам та політичним партіям платформу для донесення своїх виборчих послань до виборців, аналізують виборчі кампанії, представляють погляди різних політичних сил та звітують про діяльність тих, хто знаходиться при владі і знову прагне прийти до влади.

Результати медіамоніторингу свідчать про те, що під час виборів ЗМІ є ключовими інструментами впливу та формування політичних, соціальних і культурних реалій, а тому зобов'язані дотримуватися етичних і професійних стандартів. Загальнонаціональні ЗМІ відіграють ключову роль практично в усіх видах виборів, оскільки вони є основним джерелом інформації. Регіональні та місцеві ЗМІ відіграють важливу роль під час парламентських виборів у сигменті мажоритарної системи і під час місцевих виборів.

Список використаної літератури

1. Діяльність ЗМІ під час парламентських виборів в Україні 2012-го року (Фінальний звіт за результатами загальнонаціонального та регіонального медіамоніторингу) [Текст] / Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі. – К., 2012. – 286 С.
2. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (99) 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http^www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%28199929015&expmem_EN.asp

Коваль Ірина Олександрівна,

аспірант кафедри інформаційної політики та технологій Національної академії державного управління при Президентові України

СТВОРЕННЯ АРХІВУ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ПРОМОВ І РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Однією з пріоритетних цілей інформаційної політики України є становлення інформаційного суспільства, в якому кожен громадянин, зокрема, має можливість мати вільний доступ до інформації [3]. Забезпечення доступу до інформації (документів) передбачає обов'язок держави створити певні умови для його реалізації [6, с.9]. При цьому умови доступу мають забезпечуватися не тільки наявністю законодавчих норм – одним з найважливіших моментів є забезпечення фізичного доступу до інформації.

Актуальність проблеми обумовлена, по-перше, резонансністю самої проблеми забезпечення доступу до публічної інформації, викликаною, з одного боку, імперативністю вимоги вільного доступу до інформації, якою володіє уряд [5], а з іншого – виконанням Україною відповідних міжнародно-правових зобов'язань; а по-друге, тенденцією підвищення уваги до комунікативної діяльності президента. Суспільний інтерес до промов Президента доводять згадування у пресі про відсутність комунікативної реакції влади, зокрема Президента, на суспільно значущі події, несвоєчасне розміщення виступів на відповідних сайтах.

Оскільки відповідно до Йоханнесбурзьких принципів доступ до інформації є основою інших прав і свобод [5], доступ до інформації, виробленої в результаті діяльності вищої посадової особи в державі, є, зокрема, індикатором стану забезпечення прав людини й громадянина в країні, гарантом яких ця посадова особа є.

Право доступу до інформації має ґрунтуватися передусім на громадському інтересі (прерогатива громадського інтересу) [5] з певними обмеженнями. Змістом громадського інтересу є бажання громадськості знати передусім те, що пов'язано з її поточним становищем, майбутнім її дітей, перспективами розвитку країни тощо. Уся діяльність президента як вищої посади в державі є діяльністю в інтересах суспільства, адже за своєю суттю є публічною [4]. У такій спосіб вона з обов'язковістю належить до сфери громадського інтересу.

Основними характеристиками доступу до зазначеного різновиду публічної інформації, на нашу думку, мають бути передусім вільність, легкість, повнота та рівноправність. Забезпеченню доступу до публічної інформації «президентські промови» з такими характеристиками сприятиме створення електронного архіву президентських промов.

На нашу думку, створення зазначеного архіву відповідатиме меті, принципам і порядку доступу до публічної інформації, визначеним у законах України «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію», рекомендаціям Ради Європи № R (81) 19 про доступ до інформації, що перебуває в розпорядженні органів влади, № R (2008) про доступ до офіційних документів та Йоханесбурзьким принципам національної безпеки, свободи слова та доступу до інформації.

Вважаємо, що метою створення такого архіву є формування загальнодержавного сховища інформаційного ресурсу у вигляді представлених у електронно-цифровій формі документів (промов - виступів, звернень, заяв тощо), створених у результаті діяльності інституту президентства України, що стосуються розбудови української державності та забезпечення демократичного шляху розвитку України, призначені для передавання в часі й просторі з метою збереження та суспільного користування.

При цьому продуктивним вважаємо використання досвіду Франції щодо визначення архіву як сукупності «документів, створених або отриманих фізичною або юридичною особою приватного або публічного права під час його діяльності, незалежно від дати їх створення, носія або місця збереження» [Цит. за: 9]. У такій спосіб архів президентських промов має містити промови усіх президентів України від початку існування України як незалежної держави.

Вільне отримання інформації щодо президентських промов підпорядковане одному з принципів доступу до публічної інформації, визначених Законом «Про доступ до публічної інформації» [7]. Проте вільне, тобто безперешкодне, отримання не означає легкості отримання. На нашу думку, легкість є однією з ключових характеристик доступу до президентських промов, яка безпосередньо пов'язана з фізичним доступом до архівної інформації.

Наразі в Україні фізичний доступ до президентських промов обмежений через відсутність цілісної, систематизованої, органічної та однорідної сукупності (корпусу) відповідних документів. Промови розпорошені між різними джерелами (офіційний сайт президента, офіційні видання, архіви телеканалів), існує також традиційна практика «переміщення» документа із сайту чинного президента. Дослідники зазначають, що «громадяни переважно можуть отримати інформацію через інформаційний запит, але не можуть повноцінно це зробити через офіційний сайт органу або реєстр публічної інформації [1].

Легкість доступу стимулює формування у суспільстві широкого запиту на документи, що, з одного боку, відбиває поточні інтереси суспільства, а з іншого – уможливорює здійснення громадянами критичного аналізу наявних суспільних

проблем та формулювання відповідних пропозицій, зокрема пов'язаних зі становленням інституту президентства в країні.

На нашу думку, формування у суспільства запиту щодо певних документів, є одним з аспектів функції будь-якого архіву щодо забезпечення використання (реалізації) та використання архівних документів. При цьому, на думку В. Козлова, успішне здійснення саме цієї функції свідчить про добробут і стабільність у суспільстві [2].

Легкість доступу визначається частиною 3 ст. 3 Закону України «Про доступ до публічної інформації» як максимальне спрощення отримання інформації. При цьому, як свідчать дослідники, сучасне європейське право орієнтує на доступ до публічної інформації не лише через споживання оприлюдненої інформації або одержання її за запитом, а й на одержання такої інформації шляхом самостійного пошуку [8]. Просторові, технічні, часові ускладнення, що створюються несистематизованим, розпорошеним збереженням інформації, не сприяють самостійному пошуку.

Повнота доступу означає передусім його необмеженість. Повний доступ до інформації є безперечною вимогою доступу до публічної інформації (інформації, якою володіє уряд) за винятком тих моментів, коли уряд доводить необхідність таких обмежень, зокрема відповідно до закону.

Рівноправність доступу до публічної інформації, отже, зокрема, до президентських промов, визначена Законом «Про доступ до публічної інформації» та рекомендована Йоганнесбурзькими принципами національної безпеки, свободи слова і доступу до інформації.

Отже, створення електронного архіву президентських промов, що відповідає загальним принципам і меті забезпечення доступу до публічної інформації, стимулює інтерес до комунікативної діяльності інституту президентства, позитивно впливаючи на його формування та функціонування. Характеристиками доступу до такого архіву є передусім вільність, легкість, повнота та рівноправність.

Список використаної літератури

1. Закон о доступе к публичной информации выполняется на 50 % [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbnews.com.ua/news/27350>
2. Козлов В. П. Жизнь документа / В. П. Козлов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rodnaya-istoriya.ru/index.php/vspomogatelnie-i-specialnie-istoricheskie-nauki/istochnikovvedenie/jizn-dokumenta.html>
3. Концепція розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ogas.kiev.ua/ua/perspective/kontseptsiya-rozvytku-elektronnogo-uryaduvannya-v-ukrayini-523>
4. Модернізація державного сектора: відкритість влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.center.gov.ua/docman/download-document.html?gid=1001].
5. Національна безпека, свобода висловлювання і доступ до інформації: Йоганнесбурзькі принципи : [неофіц. пер. О. Дацаківської] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n32texts/johannesburg.htm>
6. Нестеренко О.В. Право на доступ до інформації в Україні: конституційно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О.В. Нестеренко; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2008. – 22 с.
7. Про доступ до публічної інформації : Закон України [Електронний ресурс].

– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

8. Усенко І. Коментар до Закону України «Про доступ до публічної інформації» / І. Усенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khpg.org/index.php?id=1330078677>

9. Маланичева О. В. Характеристика законов «Об архивном деле в Российской Федерации» (от 22 октября 2004 г. № 125-ФЗ) и «Об архивном деле Французской Республики» (от 15 июля 2008 г. № 2008-696) / О. В. Маланичева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rodnaya-istoriya.ru/index.php/archivi-rf/archivi-rf>

Наместник Вікторія Василівна,

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики

Національної академії державного управління при Президентові України

ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

Вагомими компонентами сучасного суспільства є інтенсивний розвиток і розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій. Відбувається зміна інформаційної основи функціонування суспільства, інтенсифікація інтелектуальної діяльності людини. Нові інформаційні системи змінюють традиційні схеми передавання інформації, сприяючи розвитку децентралізації та адаптації різних систем управління на всіх рівнях, розширенню масштабів участі громадськості в процесі прийняття управлінських рішень.

Використання сучасних інформаційних технологій для забезпечення ефективного функціонування систем екологічного управління перебуває на сьогодні в початковій стадії, формується новий інформаційний простір, що фокусується на екологічних проблемах та передбачає вільний доступ до екологічної інформації.

Інформація про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація) – це будь-яка інформація в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі про: стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів – землі, вод, надр, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення [2].

Екологічне інформування (інформаційне забезпечення з питань довкілля) — це доведення до зацікавленої громадськості, органів та осіб, які приймають управлінські та інші рішення, екологічної інформації. Еколого-інформаційне забезпечення є однією з основних гарантій реалізації конституційного права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також права на її поширення (ст. 50 Конституції України). Головний об'єкт такого права – громадянин, місцева громада [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати та надавати інформацію про стан довкілля, аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статись і загрожують здоров'ю та безпеці громадян [1].

На виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» Міністерством екології та природних ресурсів було затверджено ряд підзаконних актів, що регулюють доступ до публічної інформації сфері екології та охорони

навколишніх природних ресурсів. Зокрема, Наказом № 561 Міністерства екології та природних ресурсів від 22 грудня 2011 року затверджено Перелік видів екологічної інформації, яка повинна розміщатись на веб-сайті Міністерства екології та природних ресурсів України та Регламент розміщення видів екологічної інформації на веб-сайті Міністерства екології та природних ресурсів України [4].

Одним із пунктів Переліку є обов'язкове відображення нормативно-правових актів та актів індивідуальної дії, однак на веб-сайті відсутня вичерпна інформація про чинні нормативно-правові акти, зокрема перелік Законів України в сфері екології та захисту навколишнього природного середовища є неповним. В розділі «Законодавство України» подаються перелік та посилання на Закони України, Кодекси та Постанови Верховної Ради України, однак відсутня структурованість даного розділу - нормативно-правові акти перелічені в довільній послідовності, не зберігається хронологія запровадження, тощо.

Виникають також проблеми з виконанням Регламенту розміщення інформації. Представниками громадськості фіксуються неодноразові випадки, коли інформація на веб-сайті оновлюється із запізненням. Спостерігається територіальна неоднорідність інформаційних повідомлень – тобто переважають повідомлення з окремих регіонів, з інших регіонів вони відсутні, а отже користувачі (зацікавлені особи) не мають рівного доступу про екологічну ситуацію по всіх регіонах країни. Для прикладу, за 2011 рік інформаційних повідомлень з Тернопільської області – 29, Донецької – 61, Закарпатської – 71, Хмельницької – 74, Івано-Франківської – 91, Луганської – 126, Львівської – 126. З інших регіонів інформація відсутня [5].

Виникають питання і щодо якості інформації, що висвітлюється на офіційних веб-сайтах. Для прикладу, в інформаційних повідомленнях про громадські обговорення висвітлюється позиція виключно представників органів державної влади та відбувається ігнорування позиції громадськості, не відображаються критика органів державної влади, озвучені зауваження та пропозиції. А отже відбувається спотворення інформації на користь органів влади.

Ще одним вагомим чинником, що впливає на доступ до публічної інформації шляхом надсилання запиту, є проблема дублювання повноважень органів державної влади. В наслідок реорганізації Міністерства екології та природних ресурсів, під час проведення адміністративної реформи окремі структурні підрозділи були віднесені у підпорядкування до інших Міністерств. Таким чином, розпорошеність функцій державного управління в сфері екології та охорони навколишнього природного середовища, дублювання повноважень між центральними органами державної влади призводять до неефективності державного управління в зазначеній сфері, неефективному реагуванню на проблеми, закритості доступу до інформації.

Основним міжнародним документом, що регулює питання доступу до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища є «Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі ухвалення рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища» (Організація Конвенція), до якої Україна приєдналась у 1999 році. Організація Конвенція визначає, що запит на отримання екологічної інформації повинен надаватись в максимально короткі строки, однак не пізніше одного місяця [3]. Закон України «Про доступ до публічної інформації» скорочує термін відповіді на інформаційний запит до п'яти днів. У разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і

предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту. Отже, українське законодавство є більш сприятливим щодо швидкості отримання необхідної інформації.

Таким чином, можемо зробити висновки, що нормативно-правова база у питаннях доступу до інформації, що стосується екології та захисту навколишнього природного середовища в Україні є достатньо потужною. Основні проблеми виникають в частині, що стосується виконання норм чинного законодавства. А отже необхідне впровадження більш жорсткого контролю за дотриманням законодавства в зазначеній галузі.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
3. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська Конвенція) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_015
4. Наказ № 561 Міністерства екології та природних ресурсів «Про затвердження Переліку видів екологічної інформації та Регламенту розміщення її на веб-сайті Мінприроди» від 22 грудня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/content/article/9823>
5. Щорічна доповідь НУО (ЩД НУО) «Громадська оцінка національної екологічної політики» за 2011 рік (включаючи аналіз за період з 2003 року) / під ред. В. Мельничука, О. Кравченко, Т. Малькової. – К.: 2012. – 339 с.

Нелезенко Ніна Петрівна,

аспірант кафедри управління суспільним розвитком Національної академії державного управління при Президентіві України

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ПРОЗОРИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Процеси ефективної протидії корупції неможливі без забезпечення інформаційної прозорості та інформаційної відкритості влади і активної відкритої комунікаційної політики. Діяльність державних структур та їх посадових осіб має стати прозорою для громадян України. І хоча останнім часом в нашій країні зроблено величезний крок у напрям відкритості влади (це зумовлено об'єктивними процесами демократизації суспільства), варто констатувати, що звичка утаємничувати «все і вся» ще міцно сидить у психології української бюрократії. Адекватною на такий стан речей є реакція громадян України, більшість яких вважає, що рішення в органах влади приймаються «корумповано і нечесно». Це є одним із показників того, що рівень довіри громадян до обраної ними ж влади досяг критичної межі [3].

Відкритість і прозорість в діяльності органів державної влади є невід’ємними характеристиками здійснення ефективного державного управління та обов’язковими умовами перетворень держави на шляху демократичного розвитку [5].

Варто зазначити, що у наукових колах ведуться численні дискусії навколо теоретичних та практичних питань пов’язаних з прозорістю та відкритістю системи державного управління.

Великий тлумачний словник сучасної української мови серед значень слова «відкритий» наводить такі: «доступний для всіх бажаючих»; «неприхований, нетаємний, явний» [1, с. 131]. Прозорість же визначається як властивість і стан, що характеризується доступністю для сприйняття, зрозумілістю, ясністю, дохідливістю, можливістю легко розгадати, збагнути, неприхованістю [1, с. 971].

Стосовно змісту принципів відкритості та прозорості слід зазначити наступне. На наш погляд, заслуговують на підтримку позиції тих авторів, які відзначають, що:

- *принцип відкритості у державному управлінні* – загальноприйнята норма, яка передбачає можливість громадян брати безпосередню участь у діяльності органів державної влади і виявляється у забезпеченні реального впливу громадян та їхніх об’єднань на зміст управлінської діяльності [2, с. 470].

«Відкритість» використовується для визначення заходів, що здійснюються з метою максимального залучення населення до участі в державному управлінні, а також забезпечення довіри громадськості до різного рівня державних установ. Відкритість в діяльності органів державної влади гарантує врахування думки громадськості при розробці та впровадженні державних управлінських рішень.

Принцип відкритості у державному управлінні передбачає наявність у системі правових відносин широких каналів взаємопроникнення для всього спектру соціальних, економічних і політичних сил та має соціально-комунікативне спрямування. Вищезгаданий принцип є важливою умовою взаємодії держави та громадянського суспільства, рівності прав на інформацію, участі громадськості в суспільно-політичному житті, здійснення контролю за діяльністю органів державної влади [2, с. 470] і запобігання проявам корупції.

- *принцип прозорості у державному управлінні* – загальноприйнята норма, яка забезпечує обізнаність населення щодо сутнісних проявів матеріального і процесуального аспектів діяльності органів державної влади, а також зрозумілість її обумовленості, змісту і сенсу. У довідкових виданнях «прозорість» визначається, насамперед, як фізична характеристика матеріальних об’єктів, а також як доступність для сприймання, зрозумілість, дохідливість, явність, неприхованість, щирість, відвертість тощо. Термін «прозорість» у значенні характеристики діяльності органів державної влади можна тлумачити, передусім, як властивість бути зрозумілим [2, с. 473].

Принцип прозорості у державному управлінні передбачає своєчасне отримання громадянами надійної та достовірної інформації про діяльність органів державної влади, що забезпечується законодавством про свободу інформації. Цей принцип полягає у встановленні органами державного управління умов, що забезпечують залучення громадян та інших об’єктів управління до прийняття управлінських рішень шляхом створення і гарантування високого рівня їх обізнаності щодо змістового та процедурного аспектів державно-управлінської діяльності. Він гарантує дотримання правових засад здійснення відповідних повноважень органами державної влади, сприяє усуненню правових колізій та недоліків у законодавстві. А

також забезпечує відповідальність державних службовців за зміст їх управлінської діяльності [2, с. 473].

Отож, аналіз змісту понять «відкритість» і «прозорість» дають підстави зробити висновок про те, що кожен із цих принципів є самостійним і потребує окремого закріплення у законодавстві [4].

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел].— К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001;
2. Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк Е 644 (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. — К. : НАДУ, 2011. Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол.: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; Львівський регіональний інститут державного управління Національна академія державного управління при Президентові України. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. — 630 с.;
3. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії Автори: С.В. Дрьомов, Ю.Г.Кальниш (керівник авторського колективу), Д.Б. Клименко, Г.О. Усатий, Л.М. Усаченко; За редакцією Ю.Г. Кальниша. — К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2010. - 88 с.;
4. Ольга Совгіря, Принципи відкритості, прозорості та гласності діяльності Уряду: визначення змісту і співвідношення понять / Ольга Совгіря /Публічне право № 2 (2011);
5. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України: конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів [Текст] / уклад : Е. А. Афонін, О. В. Суший. — К. : НАДУ, 2010. — 48 с.

Нестеренко Світлана Сергіївна,

аспірант кафедри права і законотворчого процесу Національної академії державного управління при Президентові України

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ФАКТОР СПРІЯННЯ ГРОМАДСЬКОМУ КОНТРОЛЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Ефективне функціонування органів публічної влади значною мірою пов'язане з дієвим громадським контролем, який полягає у публічній перевірці діяльності влади, з боку громадян, на відповідність проголошеним цілям, спрямований на коригування діяльності органів влади та посадових осіб та на творення і реалізацію владних рішень. За допомогою цього демократичного механізму влада підтримує зворотній зв'язок з суспільством та має можливість коригувати свої дії, реагуючи на потреби та інтереси громадян. Проте громадський контроль буде дієвим засобом лише за умов відкритості і прозорості діяльності публічної влади.

Кроки, здійснені парламентом за останні роки свідчать про те, що у державі розпочалась реформа законодавчої бази у напрямку розширення можливостей доступу громадян до інформації, яка стосується органів державної влади і місцевого самоврядування. Зокрема з цією метою прийнято Закон України «Про доступ до публічної інформації» [4] та нову редакцію Закону України «Про інформацію» [5], які набрали чинності 9 травня 2011 року.

Закон «Про доступ до публічної інформації» створив нову нормативну основу для забезпечення гарантій права на інформацію, у ньому прописані способи доступу

до інформації, які сприяють найбільшій поінформованості громадськості та максимальній відкритості інформації, звужено можливості обмеження на вільний розсуд посадової особи суб'єкта владних повноважень доступу до інформації.[3]. Даний закон розширив можливості громадян у отриманні інформації, розпорядником якої є органи державної влади та місцевого самоврядування, робить їх діяльністю більш прозорою та відкритою, а доступ до інформації - оперативнішим. Позитивним моментом цього Закону є затвердження переліку інформації для службового користування, який у обов'язковому порядку має бути опублікований органом державної влади та місцевого самоврядування у прийнятний для громадян спосіб, що зменшує причини та кількість відмов у наданні інформації.

Вже перший досвід практичного застосування положень цього Закону засвідчив, що питання доступу до документів, які перебувають у розпорядженні органів публічної влади, стали вирішуватися легше і оперативніше порівняно з тим порядком, в основі якого були інформаційні запити, передбачені старою редакцією Закону України «Про інформацію». Так, відповідно статті 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» особа може отримати інформацію в досить стислі строки (від 48 годин до 20 днів), за загальним правилом відповідь на запит на інформацію надається у строк, що не перевищує п'яти днів. В той час як згідно із старою редакцією Закону України «Про інформацію» треба було чекати на відповідь 30 днів, при цьому закон не встановлював чітко, яким має бути зміст відповіді. В сучасних умовах ущільнення інформаційного потоку надана через 30 днів інформація може бути неактуальною та просто не знадобиться.

Крім того, Закон «Про доступ до публічної інформації» гарантує здійснення громадського контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації (стаття 3 Закону.) Відповідно до статті 17 Закону громадський контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до публічної інформації здійснюється депутатами місцевих рад, громадськими організаціями, громадськими радами, громадянами особисто шляхом проведення відповідних громадських слухань, громадської експертизи тощо.

Незважаючи на те що, у законі міститься ряд положень, які можуть негативно вплинути у майбутньому на його ефективне застосування, саме факт прийняття такого довгоочікуваного законодавчого акту свідчить про бажання влади бути більш відкритою до громадськості.[1].

Прийняття Закону «Про доступ до публічної інформації» здійснює комплексний вплив на процес прийняття рішень, у тому числі в органах місцевого самоврядування, та забезпечує нові стандарти щодо підготовки, розгляду, прийняття та оприлюднення їх рішень. Так, ще прийнятий 1997 року Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [6] запровадив окремі положення та процедури доступу до інформації, але на відміну від спеціалізованого Закону України «Про доступ до публічної інформації» законодавство про місцеве самоврядування є рамковим, і тому не визначало конкретних строків та процедур.

Тому органи місцевого самоврядування повинні не лише створити системи доступу громадян до публічної інформації, але й внести зміни в регламенти місцевих рад, положення про постійні депутатській комісії, інші рішення рад, виконавчих комітетів, у тому числі статuti територіальних громад, в частині підготовки, розгляду, прийняття та оприлюднення рішень. Адже попри те, що законодавство не встановлює єдиних правил (і не може встановлювати, адже органи місцевого самоврядування є автономними та мають дуже різну специфіку), Закон

«Про доступ до публічної інформації» встановив суттєві рамки, які стосуються найважливіших аспектів сфери прийняття рішень. Зокрема, оприлюднення проектів рішень місцевих органів влади змушує змінити, вдосконалити практику процесу прийняття рішень на місцях, порядок підготовки та проведення сесій місцевих рад, оприлюднення прийнятих.

Отже, органам місцевого самоврядування необхідно привести у відповідність із законодавством ті норми, які не відповідають прийнятим нормативно-правовим актам у сфері доступу до публічної інформації, що дозволить жителям територіальної громади повною мірою використовувати нові стандарти роботи з публічною інформацією. Це розширить можливості територіальної громади приймати участь у вирішенні справ місцевого значення, дозволить налагодити якісний зворотній зв'язок між владою та громадою, швидко та якісно реагуючи на потреби кожного жителя територіальної громади.

Список використаної літератури

1. Коментар до Закону України «Про доступ до публічної інформації» - Режим доступу: <http://khpg.org/index.php?id=1330078677>.
2. Крупник А.С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення /Теоретичні та прикладні питання державотворення. — 2007. - №1. Режим доступу: www.library.oridu.odessa.ua.
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про доступ до публічної інформації». — Режим доступу: http://pdp.org.ua/images/stories/materials/COMMENT_API_FINAL.pdf.
4. Про доступ до публічної інформації Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // Відомості Верховної Ради — 2011. - № 32. — Ст. 314. — Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/express/expr2012/01_12/13_.zip/
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII// Відомості Верховної Ради України — 1992. — № 48. — Ст.650. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України — 1997. — № 24. — Ст.170. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

Рачинська Марія Петрівна,

аспірант кафедри державного управління і менеджменту Національної академії державного управління при Президенті України, головний консультант сектору нормопроєктної діяльності відділу державної правової політики Національного інституту стратегічних досліджень

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ГАРАНТУВАННЯ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

На сьогодні проблема забезпечення прозорості в діяльності органів влади є однією з перешкод, які стоять на шляху демократичного розвитку нашої держави. Прикладами порушення або перешкоджання реалізації права на доступ до інформації є: неправомірна відмова органів влади у наданні інформації через її віднесення до інформації з обмеженим доступом; незаконне застосування грифів обмеження доступу до інформації “опублікуванню не підлягає”, “не для друку”,

“для службового користування”; ігнорування інформаційних запитів; перешкоди в отриманні громадянами локальних нормативно-правових актів місцевих органів влади; неналежне виконання органами влади вимоги оприлюднювати інформацію про свою діяльність (в тому числі через мережу Інтернет) тощо.

Прийняття Закону України “Про доступ до публічної інформації” стало важливим кроком у сфері дотримання конституційних прав та свобод людини в Україні. Як *зазначає В.Лутковська*, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прийнятий Закон багато в чому випереджає свої аналоги в країнах “старої демократії”, оскільки містить чимало прогресивних положень, першоджерелом яких є європейські стандарти. Закон передбачає значний набір інструментів, які дозволяють краще контролювати владу та захищати свої права. Саме завдяки ефективній реалізації законодавчо закріпленого права на доступ до публічної інформації в Україні можливим є досягти відкритості та прозорості в діяльності органів державної влади [3, с. 8].

Варто при цьому зазначити, що Закони про доступ до публічної інформації існують у більшості демократичних держав (США, Великобританія, Словаччина, Болгарія, Словенія, Угорщина, Латвія, Естонія), і вони виступають реальним правовим механізмом здійснення одного з основних прав людини – права на доступ до публічної інформації, що є, у свою чергу, вимогою європейських стандартів та необхідною умовою інтеграції України у Європейське співтовариство.

Під *публічною інформацією* маєтись на увазі відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом [6].

Варто зазначити, що інформація, що становить суспільний інтерес (також у науковій літературі можна зустріти терміни “*суспільно важлива інформація*”, або “*суспільно необхідна інформація*”, “*суспільна значима інформація*”) – категорія, що є предметом осмислення майже кожного сучасного дослідження, пов'язаного з питаннями свободи слова чи доступом до інформації. Природою цієї зацікавленості є практичний попит, оскільки визнання певної інформації суспільно значимою гарантує звільнення від відповідальності за розголошення інформації з обмеженим доступом.

Слід брати до уваги й той факт, що визнання інформації суспільно необхідною є безперечним юридичним фактом, котрий дозволяє поставити питання про поширення такої інформації без згоди її власника. При цьому, *Н.Петрова* справедливо стверджує, що “*тема суспільної значимості інформації виникає щоразу, коли є легітимні підстави обмеження доступу до певної інформації, і з'являється право громадськості дізнатися про неї*” [5].

Що ж стосується вирішення цього питання у Законах України “Про доступ до публічної інформації”[1] та “Про інформацію” (нова редакція) [2], то ситуація виглядає неоднозначно. Адже, незважаючи на той факт, що у Законі України “Про доступ до публічної інформації” термін “суспільно необхідна інформація” згадується декілька разів, визначення останнього відсутнє. Звісно, перше питання, яке спадає на думку, чому розробники закону не закріпили визначення цього терміна в Законі “Про доступ до публічної інформації”? Пояснення є дуже простим: станом на листопад 2010 р., тобто до останніх узгоджень та правок законопроекту про

доступ до публічної інформації, визначення терміну “інформація, що становить суспільний інтерес (суспільно значима або суспільно необхідна) інформація”, містилося у ст. 1 законопроекту, проте, під час доопрацювання останнього депутати із Партії регіонів наполягли на тому, щоб цей термін було виключено. Адже, на їх думку, давати визначення терміну “інформація, що становить суспільний інтерес” у цьому законі немає потреби, та й предметом регулювання цього закону є лише доступ до публічної інформації.

Не вплинули на депутатів і аргументи на кшталт, що необхідність визначення цієї правової конструкції є вкрай необхідною, адже доведення у суді факту, що певна інформація з обмеженим доступом є суспільно необхідною, дає підстави для прийняття рішення про надання такої інформації за запитами (наприклад, інформація про стан здоров'я кандидатів у президенти, або президента чи скажімо народних депутатів). Або такий аргумент: на підставі встановлення факту, що певна інформація з обмеженим доступом є суспільно значимою, особа може бути звільнена від відповідальності за розповсюдження цієї інформації з обмеженим доступом.

Свою відмову залишити у Законі “Про доступ до публічної інформації” термін “інформація, що становить суспільний інтерес (суспільно значима, суспільно необхідна)” народні депутати пояснили також тим, що тлумачення відповідного терміна є в оновленій редакції Закону України “Про інформацію”. Отже, із остаточної редакції Закону про доступ до публічної інформації визначення поняття суспільно необхідної інформації зникло.

Натомість у оновленій редакції Закону України “Про інформацію” дійсно з'явилося положення, відповідно до якого під суспільно необхідною інформацією розуміється інформація, що є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення.

Підсумовуючи наведене, слід відмітити, що із прийняттям Законів України “Про доступ до публічної інформації” та “Про внесення змін до Закону України “Про інформацію” (нова редакція) вбачається гарантованість кожній особі у відкритості, доступності інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, шляхом вільного її отримання (через звернення чи через запит на інформацію) для забезпечення своїх потреб і законних інтересів.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про доступ до публічної інформації” // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 32. – ст. 314.
2. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про інформацію” // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 32. – ст. 313.
3. Доступ до публічної інформації: найчастіші запитання та відповіді / За заг. ред. В. Андрусіва, Д. Котляра ; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К.: [Агентство “Україна”], 2012. – 64 с.
4. Нестеренко О. Деякі проблеми застосування закону України “Про доступ до публічної інформації” [Електронний ресурс] / О. Нестеренко. – Режим доступу: <http://khp.org/index.php?id=1317625772>. – Заголовок з екрана.
5. Петрова Н. Медіа право / Н. Петрова, В. Якубенко. – Київ: ТОВ “Київська типографія”, 2007. – С. 64.
6. Право на доступ до інформації як елемент правового статусу особи [Електронний ресурс] / Роз'яснення Міністерства Юстиції України від 03.05.2012 р.

Лещенко Віктор Володимирович,

*головний економіст відділу банківського нагляду Управління Національного банку
України в Чернігівській області*

ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

У державному управлінні проблема інформаційної прозорості діяльності банків все ще залишається не розв'язаною. Банківські клієнти в Україні все ще не мають повноцінного доступу до базової інформації про учасників ринку. Чи не найбільш гострим залишається питання доступності даних про реальних власників кредитно-фінансових установ.

В Україні порядок розкриття банками інформації про свій фінансовий стан визначений статтею 69 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, яка, зокрема, передбачає, що банки зобов’язані розповсюджувати на власному веб-сайті, а також розмішувати у приміщеннях банку, до яких мають доступ клієнти, у тому числі вкладники, квартальний баланс, звіт про фінансові результати банку та примітки до звітів, перелік яких визначається Національним банком України [1].

Порядок, періодичність складання, подання та оприлюднення фінансової звітності, зразки форм, що входять до складу фінансової звітності, мінімальні вимоги до розкриття банками інформації визначені Інструкцією про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 24.10.2011 № 373. [2]

Клієнти банків мають право доступу до інформації щодо діяльності банку. Банки зобов’язані на вимогу клієнта надати таку інформацію: відомості, які підлягають обов’язковій публікації, про фінансові показники діяльності банку та його економічний стан; перелік керівників банку та його відокремлених підрозділів, а також фізичних та юридичних осіб, які мають істотну участь у банку; перелік послуг, що надаються банком; відомості про вартість банківських послуг; іншу інформацію та консультації з питань надання банківських послуг.

Інформація щодо діяльності банків України на постійній основі розміщується службою банківського нагляду на офіційному сайті Національного банку України в розділі “Банківський нагляд”. Зокрема: щокварталу розміщується інформація щодо: активів банків України; зобов’язань банків України; власного капіталу банків України; фінансових результатів банків України; щомісяця – щодо дотримання банками України економічних нормативів тощо [3].

З метою ознайомлення громадськості і банківської спільноти з діяльністю банків України банківський нагляд щокварталу опубліковує основні показники діяльності банків України та щомісяця – матеріал у вигляді таблиць щодо активів, зобов’язань, власного капіталу та фінансових результатів діяльності банків України в журналі “Вісник Національного банку України”. Інформація про підсумки діяльності банків щомісяця надсилається банківським наглядом до Прес-служби НБУ для розміщення в засобах масової інформації.

У Європі на політичному рівні топ-перевага віддається варіанту більш глибокого розкриття банками даних про себе. В кінці 2011 року Єврокомісія схвалила проект директиви щодо реформування банківського сектора. Завдяки чому Євросоюз (після належного погодження Європарламентом і 27 членами ЄС) має шанси стати першою юрисдикцією, де вимоги “Базель-3” (серед них — і норми про

підвищення прозорості банківської системи) будуть імплементовані в повному обсязі [4].

В Україні сьогодні варто враховувати високу ймовірність того, що передбачені на законодавчому та нормативно-правовому рівні вимоги до прозорості банків можуть призвести до суто формальної відкритості. Передумовою цього є наявність як у банків, так і в регулятора безліч мотивацій розкривати об'єктивну інформацію вкрай дозвано. Адже, навіть цілком добросовісні власники банків можуть остерігатися публічності, якщо збереження їх інкогніто залишатиметься необхідною страховкою від рейдерів або від зміни політичної ситуації в країні. [5]

Отже, під тиском тільки законодавчих приписів банківський сектор не отримає належної відкритості. І без інших стимулів завжди знайде достатньо способів, щоб ці вимоги обійти. Система не вийде з тіні, поки житимуть за “сірими” схемами і економіка, і більша частина держави.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 №2121–III (із змінами, редакція від 01.01.2013): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 24.10.2011 № 373 (із змінами, редакція від 12.02.2013): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.
3. Матеріали Офіційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.bank.gov.ua.
4. Матеріали Офіційного сайту Асоціації Українських банків [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://aub.org.ua>.
5. Пасочник В. Банківська система: на шляху до прозорості // Дзеркало тижня. Україна. 2011. № 30 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua>.

Національна академія державного управління
при Президентові України

Кафедра інформаційної політики та технологій

Дні інформаційного суспільства – 2013
Матеріали щорічної науково-практичної конференції
за міжнародною участю
(м. Київ, 20 – 21 травня 2013 року)

Відповідальний за випуск Соловйов С.Г.
Видається в авторській редакції

Підписано до друку 13.05.2013
Формат 60х84/16
Обл.-вид. арк. 22,1 Ум.друк. арк. 28,0
Наклад 300 прим.

Видавець ТОВ «СІТІ КИЇВ ПРІНТ»
м.Київ вул.Фрунзе, буд.86, 04080

